

Pedagogiska imperativ och sociala nätverk
i svensk medborgarbildning 1812–1828

Thomas Neidenmark

Doctoral thesis with English summary:

Educational Imperatives and Social Networks
in Swedish Civic Formation 1812–1828

Detta är en e-publicerad version av avhandlingen. Vänligen referera till denna enligt följande:

Neidenmark, Thomas. 2011. *Pedagogiska imperativ och sociala nätverk i svensk medborgarbildning 1812–1828*, Digital version 1.1 april 2011, Stockholm.

This is a web-published version of the thesis. Please refer to as:
Neidenmark, Thomas. 2011. *Educational Imperatives and Social Networks in Swedish Civic Formation 1812–1828*, Digital version 1.1, April 2011, Stockholm.

Dissertation presented at Stockholm University to be publicly examined in De Geersalen, Geovetenskapens hus, Stockholm, April 29, at 10:00 for the degree of Doctor of Philosophy. The examination will be conducted in Swedish.

Abstract:

Educational Imperatives and Social Networks in Swedish Civic Formation 1812–1828.

This thesis in the History of Education focuses on progressive state officials and educational innovators in the educational debate in Sweden 1812–1828. Sweden experienced a significant economic, cultural, political and social change at the time. Suffering from the loss of Finland in a devastating war, a growing population and poverty etc., the question of morally uplifting the citizen came to many peoples minds. In this thesis a civic formation is analyzed through the activity or practices identified in the diffusion of useful knowledge, self-education, schools, educational policies etc. The spirit for pedagogical issues has been described as a process of pedagogization, developed in the late Enlightenment. Arguments for civic formation are identified as new words and new schools that materialized a belief in a better future, or with Reinhart Koselleck's approach predestined the rise of something new, in my case the nation state. A key element in this process was newspapers and associations. As part of the pedagogization I call these arguments educational imperatives. The concept educational imperative is inspired by [Immanuel Kant's](#) categorical imperative. He was well known by the educational reformers in Sweden. Interdependent with the process of pedagogization was the growth of a public sphere, presented by Jürgen Habermas in *The Structural Transformation of the Public Sphere. An Inquiry into a Category of Bourgeois Society* 1962/1989, characterized by an increasing social and intellectual exchange, especially seen in newspapers and associations.

Papers and associations were important to the dissolution of feudal society, and as key ingredients for the emancipation of the middle class, they gradually gained more societal influence during the period. The educational reformers involvement in papers and societies were important for them coining new Swedish words with educational importance: it was an external communicative practice. Involvement in associations is somewhat more internal and have been studied as leading to social interaction. The methodology presented by Robert Putnam and Dag Wollebæk & Per Selle suggests that participation in associations contributes to the growth of social capital. According to these authors, social capital is the key element for mutual trust, social networks, and good citizenship. Hence, affiliations have been organized in a web-based

application created by enterprise architects in system integration, development and architecture. The application has been used to quantify the affiliations in network diagrams. The following network analysis clusters, or subgroups, of individuals reveal entrances to qualitative social relations. This recognized that the wide range of affiliations not only appointed important examples in the numerous organizations, circles and societies of the early 19th century, but it also revealed focal points on the individual level which made a significant contribution to the educational debate. These were social networks sustained by the spirit of Enlightenment and emancipation. What has long been unrecognized in the History of Education is presented as important features in this thesis through the analysis of social networks.

Keywords: Associations, Civic Formation, Collective Biography, Database, Education, Educational Innovators, Enlightenment, Fraternity, Freemasons, History, History of Education, Monitorial Schooling, Networks, Pedagogization, Pedagogy, Prosopography, Publicists, Societies, Transnational Networks.

Förord

Denna avhandling är tillkommen inom den av Vetenskapsrådet finansierade [Nationella forskarskolan i utbildningshistoria](#) som under den gångna femårsperioden samlat idéhistoriker, historiker och retoriker. Forskarskolan har varit en gemensam utgångspunkt för fyra doktorander inklusive mig själv. Andreas Åkerlunds avhandling *Mellan akademi och kulturpolitik. Lektorat i svenska språket vid tyska universitet 1906–1945*, 2010, var den första att försvaras från forskarskolan. Under hösten 2011 väntas Elin Gardeström försvara sitt pågående projekt *Att fostra journalister. Journalistutbildningens formering i Sverige 1944–1970*. Även Stefan Rimm skall småningom försvara sin studie *Vältalighet och mannafostran. Retorikutbildningen i svenska skolor och gymnasier 1724–1807*.

Med min bakgrund inom historieämnet och med mitt särskilda intresse för de formativa decennierna kring sekelskiftet 1800 kan jag nu sammanfatta mitt nästan tioåriga intresse för historiska personer. Detta inleddes redan 2001 på grundutbildningen i historia. Avhandlingsämnets flerdisciplinära anknytning, och mina handledares olika institutionella hemvist, har inneburit medverkan i flera akademiska miljöer. Utbildningshistoriska seminariet vid Pedagogiska institutionen i Stockholm, Högre seminariet vid Historiska institutionen i Uppsala, Demos, Kultursociologiska forskargruppen, och inte minst forskarskolans seminarier, har alla bidragit med perspektiv och inspiration.

Avhandlingsprojektet har erhållit särskild näring i mötena med mina handledare, en intellektuell vederkvickelse som regelbundet ägt rum i särskilt Torkel Janssons arbetsrum i Uppsala. Dit har jag, min huvudhandledare Annika Ullman rest för att också tillsammans med

Henrik Edgren vårda relationen mellan de två disciplinerna historia och pedagogik. Annikas klarsynta handledning har inte bara skapat en jämvikt i balansen mellan akademiska rättesnören och forskarens nyfikenhet. Hon har med en ovanlig generositet anförtrott mig sina kunskaper och varit en förebild. Torkel har varit en inspirerande kraft som med sin vittfamnande beläsenhet har kontextualiserat mina fynd i det redan väl beforskade 1800-talet. Henrik har med sin lika skarpa blick och vänskapliga tydlighet hjälpt mig att lyfta fram fruktbara historiska rön. Donald Broady, tillika föreståndare för forskarskolan, har tillsammans med Annika, Torkel och Henrik stimulerat mig till att bredda mitt nytänkande i metodiskt avseende.

En huvudanledning till att projektet ser ut som det gör idag, är att min bror Johan Neidenmark visat ett stort tålamod för mina ambitioner att strukturera historiska källdata. Trots en krävande internationell karriär som chefsarkitekt har han utvecklat ett forskningsverktyg som varit viktigt för informationshanteringen. Därjämte har min far, Bertil Neidenmark, bidragit med genealogiska uppslag som visat sig vara viktiga för mina syften. Vidare har synpunkter och uppmuntran till arbetet med applikationen givits mig av bland andra Mattias Gustavsson, Johan Groth, Lars M. Andersson, Joel Andersson, Johan Norvell och Andreas Önnersfors.

De senaste årens arbete har även ramats in av omväxlande lärda och ystra sessioner med vänner och kollegor. Vardagar såväl som kvällar och helger har förgyllts av samtal med Adrian Thomasson. Mångfasetterade diskussioner har förts med Ingemar Gustafsson. Idéer, kritik, och vänskap har delats med Joakim Landahl samt doktorandkollegorna Lovisa Bergdahl, Åsa Broberg, Eva Eliasson, Helena Rehn, Tove Frisch och Lars Kåreklint. I slutfasen av projektet har jag också fått värdefulla synpunkter på manuskriptet av Agnieszka Bron, David Sjögren, Stefan Jansson och min vän på andra sidan Atlanten, David Dimmett. Av många inspirerande personer vill jag även nämna Gunn-Britt du Rietz och Henrik Wilén.

Under doktorandtiden har jag besökt ett antal arkiv där

tillmötesgående arkivpersonal varit mig behjälplig. Jag vill särskilt rikta ett stort tack till Ulf Åsén och Lars Otto Berg som generöst lämnat bidrag till mitt mödosamma arbete. Erkänsla riktas även till Södermanlands-Nerikes nation i Uppsala, Föreningen för svensk undervisningshistoria, Studenthistoriska sällskapet i Uppsala, Måndagsklubben för fysiska utmaningar samt Samfundet S:t Erik för ekonomiskt bistånd till utvecklingen av applikationen *Neiden*.

Även bortom de akademiska och tekniska nymodigheterna har mina vänner och min familj varit avgörande för projektets genomförande. Mina ambitioner och min forskarglädje växte när vår dotter föddes, för att dock stanna av när en olycka kom över min familj. Under dessa omständigheter visade oss en osedvanlig vänskap Per och Karolina Larsson, Klas Svensson, Corinne och Gustaf Frithz, Susanne Harl, vår trogna barnvakt Gunnel Jonsson samt många fler. Det finns inte plats att nämna alla. Under längre och kortare perioder åtnjöt vi också särskild omsorg av kusin Stefan och Jenny i Östersund och Torkel och Grete i Ramsjö, samt en djupt värnadsvärd behandling av mina föräldrar Lisbeth och Bertil, min bror Johan och Malin och personalen på hematologen på Södersjukhuset. Nu när avhandlingen är färdig ser jag fram emot att återvända till vårt paradiset på Öland och visa min tacksamhet, till särskilt Ylva och lilla Ida.

Slutligen vill jag rikta ännu ett tack till min inspirerande kamrat David Sjögren. Dörren står alltid öppen för dig till vänskapligt såväl som vittert samkväm, företrädesvis med en gastronomisk inramning. Välkommen.

Ås den 26 mars 2011

Innehållsförteckning

Arkivförkortningar

GLA Göteborgs landsarkiv
KB Kungliga biblioteket
KMO Kungl. Maj:ts Orden
LLA Lunds landsarkiv
LSA Linköpings stadsarkiv
LUB Lunds universitetsbibliotek
RA Riksarkivet i Marieberg
SFMO Svenska Frimurare Ordens arkiv
SNG Södermanlands och Nerikes Gilles arkiv
SSA Stockholms stadsarkiv
ULA Uppsala landsarkiv
UUB Uppsala universitetsbibliotek
VALA Vadstena landsarkiv
VSA Västerås stadsarkiv
ÖLA Östersunds landsarkiv

Enhet och medborgarlighet

Det finnes kanske intet säkrare medel att hos det uppväxande släktet grundlägga en allmän och ren kärlek till medborgare och fosterland, än en för alla gemensam uppfostran, der de blifvande medborgarne, utan åtskilnad på stånd och vilkor, såsom bröder tillsammans uppväxa och undervisas, ända till den tid, då deras olika anlag, förmögenhet och framtida yrken oundgängligt kräfvat en sådan söndring. Deremot på den fot Undervisnings-Verken nu stå, skiljas barnen alltför snart ifrån hvarandra. De vänjas redan tidigt att anse sig uteslutande tillhöra en egen klass af medborgare inom Staten, och komma således straxt till känslan af söndring *från*, och derpå vanligtvis följande opposition *mot* de öfriga samhälls-klasserna. Hvert detta leder, ses tydligen. Den granna, broderade Kadetten föraktar Skolgossarna, och desse hata eller afundas honom tillbaka. På samma sätt kan äfven samma oenighet uppkomma mellan barnen i en lärd och en Närings-Skola, och så beredes redan tidigt stånds-hat och jalousie i det unga hjertat; och i stället för välvilja mot alla medborgare, uppammats denna ensidighet och egenkärlek, som i framtiden uppenbarar sig under de olika yttrade, men alltid lika förhatliga skepnaderna af esprit du corps, ståndsintresse och skrå-anda.¹

Anders Fryxell, 1823

Citatet ovan är ett utdrag ur *Förslag till Enhet och Medborgarlighet* som var ett allvarligt angrepp på den rådande skolordningen från 1820, men även på prästeståndets motsträvighet mot att mildra sitt grepp om folkets undervisning.² Skriften publicerades anonymt av

skolläraren [Anders Fryxell](#) under 1823 års riksdag. I denna slog han ett slag för allmän medborgerlig bildning som skulle borga för jämlikhet och fosterlandskärlek. Många ansåg fortfarande att prästerna skulle sköta folkundervisningen, men en stark opinion mot detta ville hellre se en bredare medborgarbildning. [Fryxell](#) förespråkade en sedelärande enhetlighet i inledningsvis gemensamma folkskolor, vars medborgerliga jämlikhetsfostran skulle ersätta klassåtskillnad. Han, och flera med honom, argumenterade för att så många som möjligt skulle delges skolbildning, och medlet för detta var enligt [Fryxell](#) en ny pedagogisk metod som kallades växelundervisning och som hade utvecklats i England.³ [Fryxell](#) hade valt att utsmycka titelbladet på sin skrift med den romerske poeten Senecas ord, *Non scholae sed vitae discimus*, som betyder ”Man lär inte för skolan utan för livet”.

I början av 1800-talet var medborgarbildning föremål för utbredd diskussion i Sverige. Inspirerade av upplysningen ifrågasatte många debattörer att utbildning var ett privilegium för endast ett fåtal av landets invånare.⁴ Sedan skolordningen 1686 var uppfostran och utbildningen i huvudsak en fråga för prästerskapet och all egentlig skolutbildning i Sverige syftade till att utbilda ämbetsmän – både till kyrkan och till ämbetsverken. Mot detta väcktes dock en reaktion efter sekelskiftet 1800. En av många influenser som var central i dessa personers föreställningsvärld var det av [Immanuel Kant](#) framhållna upplysningsideal om att människan tar sitt förnuft till fånga – blir ett reflekterande *jag* – och träder ut ur sin omyndighet. Människan var bildbar, och på olika vägar kunde den ideala nationen formas, om den bestod av bildade medborgare. Detta skiljde sig från tänkesättet om undersåtar som skulle fostras till att vara underdånigt lydiga.

Influenserna från utlandet var starka och uppfattningarna om vilka som skulle bildas, vilka som var medborgare och vad utbildningsinnehållet skulle vara debatterades i riksdagen samt i två nya fora som vid denna tid blev allt mer betydelsefulla, nämligen tidningspress och sällskap.⁵ Efter enväldets fall 1809 och den nya konstitutionens ikraftträdande ökade pressens och associationernas

inflytande på utbildningsdebatten. Vilka utbildningsfrågor som dryftades har studerats i tidigare forskning.⁶ Den här avhandlingen handlar om de personer som stod i utbildningspolitikens centrum i Sverige under perioden 1812–1828 – hur och varför de använde och knöt kontakter inom press och sällskap samt hur detta hörde ihop med en övergripande samhällsomvandling.

Personerna som studeras i denna avhandling framförde olika åsikter om utbildningens form och innehåll samt om vem som skulle gå i skola, oavsett om bildningen skulle ske genom överklassens uppfostran och kontroll av underklassen, eller genom en fri folkuppfostran där individerna gavs möjlighet att trygga sin egen välfärd, utöva och förstå sina rättigheter och skyldigheter. I vilket fall ifrågasattes det gamla ”samhällsfördrag” som villkorade undersåtlighet och medborgarskap i stånd och börd. Den utbredda fattigdomen i Sverige, den låga utbildningsnivån, kriminaliteten och den växande befolkningen kunde bemötas med att nationen omstöptes i grunden. Det behövdes nya resurser i form av nya medborgare.⁷

Begreppet medborgarbildning används i denna studie för att beskriva ett brett pedagogiskt projekt. I detta rymdes många skiftande åsikter i sakfrågorna men som gemensamt utgjorde en mosaik av argument som speglade den eftertraktade nationen, som ansågs behöva vara annorlunda det gamla feodala samhället. Medborgarbildningen låter sig dock inte fångas endast i [Fryxells](#) bildningsideal, utan var en mångsidig kärna i den sig i samtiden utbredande uppmärksamheten på uppfostran och utbildning, som på olika sätt hade att göra med vilket samhälle man ville skapa. Som ett analytiskt raster tjänar för detta perspektiv begreppet *pedagogisering*, ett begrepp som har använts just för att beskriva strävanden som initierades under upplysningen.⁸

Upplysningens betydelse för medborgarbildningen

Under 1700-talet hade upplysningen spridits i Europa. Dess centrum

hade varit Frankrike, och upplysningsidéerna hade formulerats av bland andra [Jean-Jacques Rousseau](#), [Voltaire](#) m.fl. Oroligheterna som följde efter franska revolutionen ledde till att en mängd aristokrater flydde utomlands. I Tyskland resulterade detta i bland annat en sammansmältning mellan fransk upplysning och tysk romantik, ett gränsland som gav näring åt en oblodig inre revolution genom vad som betraktades som individens utträde ur sin undersåtliga omyndighet. Begreppen ”uppfostran” (*Erziehung*) och ”bildning” (*Bildung*) brukades och fylldes med olika innebörder av bland andra [Immanuel Kant](#), [Wilhelm von Humboldt](#) och [Johann Heinrich Pestalozzi](#). Medan Humboldt hade sökt referenser i den avlägsna antiken, hade romantikerna sökt symboler för en ny romantisk mytologi i Faust, Hamlet och don Quijote. Bildning, konst och musik hade framställts som frigörande krafter som med uppfostran och bildning förvandlade undersåtarna till medborgare.⁹ Begreppet medborgare kom att brukas för att skapa distans till det gamla samhället, och det implicerade att de som åsyftades nödvändigtvis behövde vara uppfostrade, upplysta eller bildade, beroende på vem som uttryckte det, till skillnad från kuvade undersåtar. Redan begreppet ”undersåte” visar att man var underordnad, medan *medborgare* antyder ett mer jämlikt deltagande i samhället.¹⁰

De nya idéerna – som vid universiteten hade funnit sin huvudsakliga näring i den franska revolutionens slagord: frihet, jämlikhet, broderskap – hade funnit sina förespråkare. Sålunda hade studenternas självutnämnda *intelligentia* materialiserats i sällskap och skrifter. Efter studenttiden hade många av dem gått in i intellektuell isolering i ämbetsverk, men vid universiteten framträdde även en intellektuell elit. I Jena, Heidelberg och Berlin var det [Friedrich von Schiller](#), [Friedrich Hegel](#), [Johann Gottlieb Fichte](#) och [Friedrich Wilhelm Joseph Schelling](#) som kastade om begreppen. I Uppsala var det [Benjamin Höijer](#), [Gustaf Abraham Silverstolpe](#), [Lorenzo Hammarsköld](#), [Per Daniel Amadeus Atterbom](#), [Clas Livijn](#) m.fl. I sådana intellektuella miljöer hade många reformpedagoger växt fram.

År 1809 hade Sverige förlorat Finland. Kungen, Gustav IV Adolf, hade avsatts och landsförvisats våren samma år. Från Frankrike hade sedermera Jean Baptiste Bernadotte, som i den evangelisk-lutherska tron kallades Carl Johan, hämtats. Så sakteliga hade 1600-talets stånds- och korporationsstat börjat ifrågasättas, men det skulle dröja länge tills den försvann helt genom ståndsriksdagen avskaffande 1865. Ett medel för att åstadkomma samhällsförändringar var skolan, av vissa kallad medborgsmannabildningen.

Den nya konstitutionen som följde efter statsvälvningen 1809 medförde en närmast total tryck- och samlingsfrihet, vilket gjorde att det blev lättare för pressen och associationerna att ta sig an utbildningsfrågorna.¹¹ På initiativ från nyckelpersoner i denna medborgerliga offentlighet tillsattes uppfostringskommittéerna för att utreda undervisningsfrågan i Sverige. Tillsättandet av dessa två statliga utredningsorgan illustrerar hur stark opinionen var för att utbildningsväsendet behövde ses över.¹² Arbetet inleddes, som nämnts, 1812 av den Kongl. Uppfostrings-Comitén, och avslutades år 1828 av Revisionen öfver Rikets Elementar-Läroverk, allmänt kallad ”[Snillekommittén](#)”. De kallades vid olika namn, men jag använder genomgående benämningarna Uppfostringskommittén respektive [Snillekommittén](#).¹³

Med kommittéerna initierades på allvar en diskussion om frågor som under lång tid framöver skulle dominera svensk utbildningsdebatt, exempelvis förhållandet mellan latinet och de moderna språken, naturvetenskapsämnenas ställning, bottenskola, folkskola och skolans koppling till arbetslivet m.m. Kommittéernas arbete var fyllt av skilda intressen som splittrade arbetet, bland annat fanns en schism i frågan om vilken utbildning som skulle ges de näringsidkande klasserna. Den första uppfostringskommitténs arbete hade bl.a. apologistskolorna fått en fastare organisation och skiljdes från den lärda skolan.¹⁴ Detta skapade således parallella utbildningsvägar, en klyfta mellan folkets undervisning och den högre utbildningen.¹⁵ Det var detta [Anders Fryxell](#) kritiserade i sin pamflett

1823.

Kommittéernas arbete, deras betänkanden och betydelse för utbildningshistorien samt var olika personer stod i olika frågor har studerats i tidigare forskning. Med utgångspunkt i kommittéerna fokuserar min studie i stället på kommittéledamöterna själva och deras samspel med andra personer under perioden.

Studieobjekt, syfte och frågeställning

De formativa decennierna i inledningen av 1800-talet är relativt väl beforskade vad gäller både den övergripande utbildningshistoriska utvecklingen kring styrningen på *institutionell nivå* (riksdag, regering) och utbildningsdebattens olika aktörer på *organisationsnivå* (sällskap, tidningar och kommittéer). Emellertid har ingen forskning tagit ett helhetsgrepp om vilka personerna var som befolkade det utbildningspolitiska området, vad de hade gemensamt, var de kan ha träffats och bytt idéer och i vilka sammanhang de odlade samarbeten och strategier. Den här studien bidrar således till forskningen på utbildningsdebatten genom att ta sin utgångspunkt på *individnivå*, i de två uppfostringskommittéer som dominerade utbildningspolitiken under perioden 1812–1828. Detta intervall är studiens avgränsning som därmed även fångar in de första åren av Växellundervisningssällskapets verksamhet.

Studieobjekt

De som medverkade i Uppfostringskommittén och Snillekommittén, är mina viktigaste studieobjekt. Jag kallar dem fortsättningsvis för kommittéledamöter även om det rörde sig om ordinarie respektive korresponderande ledamöter, ordföranden, biträden m.m. Kommittéledamöternas officiella uppdrag var att granska utbildningens tillstånd i Sverige och därefter ge förslag på förbättringar. I denna krets medverkade kända personer som

psalmdiktaren Johan Olof [Wallin](#), biskopen Esaias [Tegnér](#) och uppsalahistorikern [Erik Gustaf Geijer](#). De har lyfts fram som fyrbåkar i det politiska och utbildningshistoriska sammanhanget. Men där deltog också andra som påverkade den utbildningspolitik som tog form. Bland annat fokuserade [Växelundervisningssällskapet](#) på skolfrågor som hörde till kommittéernas uppdrag. Även andra sällskap engagerade sig i utbildnings och uppfostringsfrågor, och i pressen fördes en livlig debatt. Det rörde sig om många personer som var engagerade i kommittéerna, associationerna och tidningarna under perioden 1812–1828, och som förde fram olika uppfattningar bildandet av en ny medborgare. Därför är det mot kommittéer, tidningar och sällskap jag riktar sökarljuset för att studera den sociala interaktionen mellan personer i utbildningsdebatten.

Genom att studera individers anslutningar till styrelser (exempelvis kommittéerna), associationer och tidningar, kan sociala mönster framträda som kan säga något om vilka som kände varandra och delade information och idéer med varandra. Dessa mönster kan visas med hjälp av nätverksanalys som är ett sätt att skaffa sig en uppfattning om individers mellanmännsliga beteenden.

Nätverksanalys utgår från att det finns ett socialt kapital som kan studeras mellan personerna, d.v.s. ömsesidiga förtroenden.¹⁶ Robert Putnams definition gör gällande att socialt kapital genererar tillit, sociala nätverk och medborgaranda hos människor.¹⁷ D.v.s. att människor litar mer på varandra och tenderar att engagera sig mera i samhällsfrågor. Personerna som stod i centrum för utbildningsdebatten höll tjänster i ämbetsverk, medverkade i tidningar, var skollärare, ordensbröder och medlemmar av samma studentnation; var anslutna till olika sammanhang. I dessa tidningar och sällskap möttes de och initierade åsikter om utbildning som sedan fördes ut i det offentliga samtalet. Utöver kommittéledamöter förekommer andra personer som var viktiga i utbildningsdebatten. Dessa benämns fortsättningsvis *utbildningsentreprenörer*.

Debatten har studerats ingående i tidigare forskning, men den har

inte granskat nätverksbyggandet mellan dem som förde den.¹⁸ Därför studeras kommittéledamöternas och utbildningsentreprenörernas *kommunikativa praktiker* och *associativa praktiker*. Spåren av deras *utåtriktade* kommunikativa verksamhet kan bland annat sökas i hur de använde sig av den nya tidningspressen, ett av de medel som användes för att föra ut medborgarbildande ambitioner. En synbar produkt av engagemang i tidningar var exempelvis nya ord som formulerades i det offentliga samtalet om uppfostran av den nye medborgaren. Det var en ny retorik som gav kompassriktning för den moderna svenska nationen, och som samtidigt speglar den historiska kontext där orden kom till.

Kommunikation var inte endast ett informationsutbyte utåt utan även en social interaktion där de inblandade synliggjorde sig själva och varandra genom sitt engagemang i tidningar. Tidningarna var således även mötesplatser, liksom associationerna som med dåtidens språkbruk ofta kallades ”sällskap” (se definition av begreppet ”association” i forskningsläget nedan).

Syfte och frågeställning

Syftet med denna avhandling är att undersöka på vilka sätt svenska utbildningsreformatorer – genom sitt engagemang i utbildningspolitik, press och sällskap – bidrog till att sprida argument för svensk medborgarbildning. Genom att kartlägga kommittéledamöternas kommunikativa och associativa praktiker studeras deras sociala förhållanden utanför kommittéerna i relation till utbildningsdebatten.

Valet av undersökningsperiod motiveras av [Uppfostringskommitténs](#) tillsättande 1812, (som var ett resultat av den utbildningsdebatt som tog fart med ett memorial av Gustaf Abraham [Silverstolpe](#) i adelsståndet 1809), och [Snillekommitténs](#) slutbetänkande år 1828. Utöver dessa kommittéledamöter behandlas i studien också ett antal utbildningsentreprenörer med centrala positioner inom frivilligföreningar och tidningspress. Många av dessa utbildningsentreprenörer har inte tidigare studerats som deltagare i det

utbildningspolitiska området. För att undersöka på vilka sätt svenska utbildningsreformatorer – genom sitt engagemang i tidningar, sällskap och styrelser – bidrog till att sprida argument för svensk medborgarbildning har jag genom en kollektivbiografisk ansats (se nästa kapitel) låtit följande frågor vara vägledande i avhandlingen:

Varför organiserade man sig som man gjorde på det utbildningspolitiska området åren 1812–1828?

Hur användes kommunikativa och associativa praktiker?

Vilken betydelse hade de kommunikativa och associativa praktikerna för utbildningsdebatten?

Bakgrund och forskningsläge

Min studie behandlar en historisk kontext som i många avseenden har granskats ingående i tidigare forskning. Detta är en viktig förutsättning för att göra en prosopografi över där aktiva personer, vilken svårigen vore motiverad, knappt möjlig, om inte idélinjerna och reformatorernas åsikter var kartlagda. Redovisningen av forskningsläget är uppdelat i fyra delar. Den första delen handlar om forskningen om den nya offentlighetens framväxt, den andra sällskapsväsendet och det övergripande medborgarbildande projektet eller nationsbygget, den tredje lyfter fram forskningen om utbildningspolitiken och ger därmed en bakgrundsteckning till kommittéernas arbete, och den fjärde och sista delen tar upp forskningsläget kring nätverksanalys.

Pressen och det offentliga rummet

Forskningen om den nya offentlighetens framväxt, d.v.s. området mellan det statliga och det privata livet, i början på 1800-talet är gedigen. Jag har som bekant valt att förhålla mig till två av de centrala

ingredienserna i denna sfär, pressen och sällskapen.

Pressen gav särskilda förutsättningar med tryckfrihetsförordningen 1810 som möjliggjorde nästan total tryckfrihet. Detta var en viktig reform för det offentliga samtalet och möjligheten att föra ut tankar och idéer om medborgarbildning. Tidigare forskning har lyft fram 1800-talets publicister som pionjärer för en ny tid genom att det var i pressen som viktiga frågor förfäktades, och att publicisterna trots försök till censurlagstiftning – indragningsmakten 1812 – ändå framhårdade. Ett återkommande tema i forskningen är pressens funktion och innehåll samt striderna mellan olika publicistiska läger. Både historiker och litteraturvetare har ägnat presshistorien stor uppmärksamhet, men ändå har man inte satt tidningsutgivarnas sociala liv i relation till utbildningsdebatten.

Karl-Erik Gustafsson, Claes-Göran Holmberg, Per Rydén, Jarl Torbacke, och Ingemar Oscarsson tillhandahåller den mest övergripande skildringen av pressens historia under perioden.¹⁹ Pressens roll som upplysare av den allmänna opinionen i bildningsfrågan har studerats i två avhandlingar av Henrik Edgren och Dag Nordmark.²⁰ Edgren har fokuserat på stockholmsbaserade dagstidningar och har i sin analys identifierat olika politiska riktningar i dagbladens innehåll. Nordmark däremot har fokuserat på pressen i Norrland, i synnerhet efter 1830-talet, och hur den användes som ett civilisationsinstrument genom att den var en stark främjare av en medborgerlig offentlighet – ett begrepp som jag återkommer till i nästa kapitel.

Petra Söderlund har till skillnad från de övriga närmast sig individerna som arbetade med tidningar, närmare bestämt publicisten Vilhelm Fredrik Palmlads förlagsverksamhet. Kring Palmlads förlag konsoliderades en kärna av personer som fick stor betydelse för framväxten av ett litterärt ”fält” i Sverige.²¹ Söderlund studerar det litterära område som fosforisterna, personerna kring tidningen Phosphoros, var en del av och där de utvecklade strategier för att hävda sig i den litterära konkurrensen.²² Hennes boktitel Romantik

och förnuft anspelar på [Palmsblads](#) balansgång mellan att förfäkta romantiska ideal och följa bokmarknadens ekonomiska logik, vilket för mina syften har visat exempel på det sociala spelet under perioden.²³ En annan presshistorisk studie av Patrik Lundell placerar genombrottet för svensk publicistik närmare sekelskiftet 1800, vilket visar på betydelsen att studera min period som en liberalismens tillväxtperiod.²⁴ Detta genombrott har tidigare förknippats med [Aftonbladets](#) grundande i december 1830. Vidare bör nämnas Cecilia Rosengrens avhandling där hon behandlar idéer om tidningsoffentligheten under 1820-talet och visar hur det etablerades positioner och institutioner som än idag präglar den mediala verkligheten.²⁵ Publicisterna hävdade sig i det politiska livet, något som var kontroversiellt men samtidigt konstitutivt för den offentliga sfärens idévärld som Lars Johan [Hierta](#) med [Aftonbladet](#) kom att dominera från år 1830 – den liberala pressens genombrottstid enligt Rosengren och många före henne.²⁶

Sällskapen och det framväxten av det nationella

Torkel Janssons forskning är kanske en av de viktigaste utgångspunkterna för att studera individers sammanslutningssprinciper under perioden.²⁷ En illustration av tidens associationsanda har Jansson lånat av Erik Gustaf [Geijers](#) samtida betraktelse: ”Alla dessa bolag, sällskap, föreningar för egna och för allmänna ändamål, höra till tidens tecken”.²⁸ Från Jansson hämtar jag begreppen ”associativa” och ”association”. Jag använder dem också i Janssons bemärkelse: nationellt orienterade sammanslutningsinitiativ engagerade i och formade av en brytningstid mellan gammalt och nytt tankegods.²⁹ Centralt i sammanhanget var att associationerna var, som både Jansson och den norske historikern Sverre Steen påtalat, korporationsnedbrytande. Steen har i en artikel visat att de stånds- och skråöverskridande associationernas grundprincip var att de var frivilliga och fria sammanslutningar som engagerade sig på områden som tidigare låg inom statens domäner.³⁰ Det gamla samhällssystemet,

framhåller han, hade vilat på tvång, ”du skall”, medan det nya (efter svensk-norska personalunionen 1814) byggde på frivillighet, ”vi vill”. De områden som staten sålunda ”dissocierade” sig från, lämnades åt dem som ”associerade” sig i frivilligföreningarna.³¹

Detta har jag tagit fasta på eftersom det i min studie ingår även grupperingar som kan falla utanför Janssons associationsbegrepp. Då avhandlingens fokus går djupare i associationerna, till samband på aktörsnivå, används begreppet *associativa praktiker*. Begreppet associativa praktiker syftar i min studie på anslutningarna (*affiliations*) till styrelser, tidningar och sällskap. Anslutningarna använder jag för att kunna förstå hur de studerade personerna positionerade sig och/eller byggde horisontella och vertikala stånds- eller yrkesöverskridande sociala nätverk. Associationerna och de associativa praktikerna betraktas som viktiga medel i strävandet att skapa en svensk medborgarnation i början av 1800-talet. Med min undersökning vill jag komma närmare de informella praktiker som kan anas utifrån denna tidigare omfattande forskning om associationer.

Ytterligare en studie är relevant i sammanhanget. Det är Johan Sjöbergs avhandling om hur studentpolitiken utformades, förändrades och varför den såg ut som den gjorde.³² Centralt för den öppna studentpolitiken var förankringen i sällskap som etablerade informella kontakter med både universitetslärare och aktörer utanför universitetet. Med stöd i James C. Scotts terminologi, bland annat ”infrapolitics of the powerless”, identifierar Sjöberg att studenterna kunde framföra kritik utan att öppet konfrontera fadersväldet.³³ Studentnationerna var enligt Sjöberg en del av den patriarkala maktutövningen medan de övriga sällskapen och föreningarna studenterna organiserade sig i, snarare utmanade fadersväldet.³⁴ Ett av de för universitetet misshagligaste studentkoterierna var *Juntan* som fanns under 1790-talet. Dess ledare Benjamin Höijer och Gustaf Abraham Silverstolpe ville ersätta universitetets feodala rester med individuella friheter.³⁵ Ett intressant resultat i Sjöbergs avhandling är

att präststuderande och studenter från allmogen var kraftigt underrepresenterade i sällskapen i jämförelse med deras antal vid universitetet.³⁶

Av de forskare som fokuserat på frivilligföreningsväsendet i den finska riksdelen kan särskilt Henrik Stenius nämnas. Han var engagerad i samma forskningsprojekt som Janssons ovan behandlade, men fokuserar särskilt på på organisationsprincipernas finländska tillämpningar.³⁷ Stenius visar att sällskapslivet i Finland introducerades med hemliga ordnar i kontrast till övriga Europa. Det saknades en förhistoria med lärda akademier och societeter.³⁸ En annan avhandling har fokuserat på studenterna vid Åbo akademi 1640–1808. Denna studie av John Strömberg sätter både studentnationer och studenter i belysning och visar bland annat studenternas olika förutsättningar att påverka sina yrkesval.³⁹ På motsatt sida i riket, d.v.s. längst ut i den västra riksdelen, har Anders Simonsen placerat sin studie av det göteborgska borgerskapets utveckling och sammanslutningsprinciper i sällskap och ordnar.⁴⁰ Både Simonsen och Stenius behandlar den i svensk forskning sällan belysta Frimurarorden.⁴¹

Utbildningspolitiken och kommittéledamöterna

Utbildningsdebatten som fördes under det tidiga 1800-talet är väl beforskad. Det råder ingen tvivel om att skolfrågan var central i kampen ”mellan ståndssamhället och den nya demokratien”. Om man önskade sig en demokratisk representation, måste man också önska en allmän folkskola, som John Landquist uttryckt det.⁴² Frågan om medborgarbildning fick ett stort utrymme i den unga tidningspressen, vid riksdagarna samt i sällskap och föreningar av olika slag. Perioden 1812–1828 var en brytningstid i utbildningshistorisk hänseende. I denna stod två uppfostringskommittéer i centrum som avlöste varandra.⁴³

Det befintliga undervisningssystemet var i huvudsak inriktat på utbildning av präster och ämbetsmän. Någon organiserad utbildning

för folkflertalet fanns inte. De flesta lärde sig att läsa (bibeln) genom prästernas hembesök.⁴⁴ Olof Wennås har i *Striden om latinväldet. Idéer och intressen i svensk skolpolitik under 1800-talet*, 1961, intresserat sig för hur privilegiestatens utmanades av nya grupper som gjorde anspråk på att modernisera utbildningsinnehållet. Argumenten var fästade bl.a. i den pågående industrialiseringen och kommersialiseringen av näringslivet.⁴⁵ Från näringsidkare höjdes krav på att få tillträde till läroverken för sina behov.⁴⁶ Detta har bland andra Sven Askeberg pekat på i sin *Pedagogisk reformverksamhet*, 1976, där pekar på att utbildningssituationen inte ansågs vara förenlig med 1809 års konstitution.⁴⁷

Konstitutionen var en milstolpe i den framväxande nationalismen, och bildning gjordes till en nyckelfråga. Den svenska nationen kunde inte byggas av obildade medborgare. Vem som skulle bildas, vilken bildning som skulle gälla och med vilka medel bildning och utbildning skulle förmedlas var man i samtiden högst oense om. Lars Niléhn har iakttagit två dominerande åsiktslinjer i bildningsdebatten. De var den *nyhumanistiska* och den *medborgarbildande* (filantropisk-utilistiska).⁴⁸ På ena sidan stod traditionalisterna som försvarade lärdomsskolans upphöjda roll som idé om formalbildning, att harmoniskt uppöva själsförmögenheterna genom djupstudier i de klassiska språken.⁴⁹ På andra sidan stod de som anförde att framtidens utbildningssystem i första hand borde byggas för att bära upp den nya medborgarnationen, man argumenterade för att praktiska och samhällsnyttiga kunskaper skulle föras ut till hela folket. De två bildningslinjerna har även iakttagits skära in i åsiktsriktningar om uppfostran till patriotism, eller fosterlandskärlek, och sedelärande.⁵⁰ Detta har Sven Askeberg studerat under det tidiga 1800-talet, och Björn Norlin för det senare 1800-talet.⁵¹

De många åsikter som förfäktades under perioden 1812–1828 har även studerats genom de politiska dagbladen i Stockholm av Henrik Edgren, genom associationsväsendet av Torkel Jansson och som fattigvårdsåtgärd av Bengt Sandin.⁵² I denna forskning, liksom i

översiktsverk av Wilhelm Sjöstrand, Klas Aquilonius, Gunnar Richardson, Sigfrid Leander m.fl., har uppfostringskommittéernas arbete och huvudpersoner behandlats.⁵³ I dessa studier av utbildningsdebatten knyts av naturliga skäl kommittéernas arbete till Sällskapet för växelundervisningens befrämjande, som i föreliggande studie refereras till som [Växelundervisningssällskapet](#). I tidigare forskning förekommer ofta biografiska porträtt av kommittéledamöterna, men ingen har närmare studerat vad de olika personerna hade gemensamt med varandra.

[Växelundervisningssällskapet](#) var en viktig röst för att sprida allmän medborgerlig bildning till fler människor. Detta sällskap och växelundervisningens utbredning har givits särskild uppmärksamhet av Thor Nordin.⁵⁴ Nordins omfattande avhandling berör också många av kommittéledamöterna. Han går dock inte djupare i personrelationerna, men uppmärksammar att det material han studerat inte kan ge svar på alla frågor studiet av växelundervisningsmetoden ger upphov till.⁵⁵ Växelundervisningen som pedagogisk metod har studerats av bl.a. Lars Petterson som betraktar den som instrument för disciplinering av de lägre folklklasserna ”av samma art som arbets- och korrektionsanstalterna”.⁵⁶ Esbjörn Larsson har tvärtemot detta perspektiv visat att Växelundervisningen kom att användas även vid [Krigsakademien på Karlberg](#). Larssons studier pekar på att växelundervisningsmetoden som den användes i Sverige anpassades efter elevernas samhällsklass.⁵⁷ I min egen undersökning tar jag inte ställning till hur växelundervisningen tillämpades eller ens vad den syftade till, utan jag fokuserar på personerna som drev frågan om växelundervisningens införande i Sverige. Det är särskilt personer kring växelundervisningsfrågan som i föreliggande studie benämns utbildningsentreprenörer.⁵⁸

Utöver de kända personer som ingick i kommittéerna hade rimligen många andra personer inflytande över ledamöterna och deras arbete. Detta har dock i ringa utsträckning uppmärksamrats tidigare, även av den forskning som enbart fokuserat på kommittéerna och de som

ingick där. Om dem som ingick i den första [Uppfostringskommittén](#) har exempelvis Nils Ohlson bidragit med ett par intressanta artiklar.⁵⁹ Han har, liksom Sven Askeberg, kortfattat presenterat huvudpersonerna i [Uppfostringskommittén](#).⁶⁰ Men särskilt nära individerna och vad de hade gemensamt kommer Ohlson och Askeberg inte. Av dem som behandlas nämns pedagogen Carl Ulric [Broocman](#), bröderna Axel Gabriel och Gustaf Abraham [Silverstolpe](#), ärkebiskopen Jakob Axel [Lindblom](#), biskopen Carl von [Rosenstein](#) m.fl.

Den andra och utvidgade ”[Stora uppfostringskommittén](#)” samlade många kulturpersonligheter, statsråd och skolmän och har därmed kommit att uppmärksammas som modernare än den förra kommittén.⁶¹ Det var på grund av de många bemärkta män som ingick där som kommittén kallats [Snillekommittén](#). Man nämner särskilt pastor primarius ordensbiskopen och kommandören av Kungl. Nordstjärneorden Johan Olof [Wallin](#) och professorerna och ledamöterna av olika lärda sällskap, som Jöns Jacob [Berzelius](#), Carl Adolph [Agardh](#) och Erik Gustaf [Geijer](#), den sistnämnde var även ledamot av Svenska akademien. Flera av dessa har av biograferna kallats ”den svenska odlingens stormän”.⁶² Dock, som redan antytts, hade många fler än dessa stormän givetvis betydelse för kommittéarbetet. Med [Carl Johans](#) tillstånd fick kommittéerna komplettera ledamotskretsen efter behov, vilket också skedde. Även dessa personer benämner jag ”kommittéledamöter”, även om några var korresponderande ledamöter och tjänstemän, exempelvis ordförande, sekreterare, adjungerade ledamöter, kanslisters och biträden.⁶³

När det gäller individerna är det ingen som tagit ett helhetsgrepp om kända och mindre kända personer i utbildningsdebatten.⁶⁴ Det återstår sålunda att grundligen utforska vilka personer som hade samröre med kommittéarbetet. Det blir också min uppgift att kartlägga vilka fler personer och grupper som kan ha utövat både konkret påverkan på kommittéledamöterna, men även haft informella kontakter med dem.

Nätverk, biografier och studiet av informella praktiker

Statsvetaren Patrik Hall har i flera böcker studerat hur sociala nätverk påverkar politiska beslut. Han visar bland annat hur en språklig diskurs kring nationalismen skapades genom socialt nätverkande utifrån bland annat exemplet Erik Gustaf Geijer och Götiska förbundet i Stockholm.⁶⁵ Hall har även medverkat i studier av hur gränsregionala nätverks politiska legitimitet utmanas av för svag förankring hos medborgarna, och lyft fram hur sociala nätverk får en politisk betydelse vid sidan av det byråkratiska beslutsfattandet.⁶⁶

Sverker Sörlin har i också studerat inflytande genom sociala nätverk, men med fokus på vetenskapens internationella former.⁶⁷ Han har studerat svenska intellektuellas resemönster i Europa och pekat på transnationella utbyten kring universitet och även centra där det fanns dominikaner och fransciskaner. Sörlin rör sig över en period som sträcker sig från medeltiden till slutet på 1900-talet.

Studiet av individer som kollektiv har ägnats uppmärksamhet av Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi i Uppsala. Denna grupp leds av Donald Broady och har producerat både prosopografiska studier och utveckling av sådana metoder. Bland annat har ett stort projekt genomförts som hette ”Formering för offentlighet. En kollektivbiografi över Stockholmskvinnor 1880–1920” som studerade kvinnors vägar till offentligheten med hjälp av bland annat sociala nätverk.⁶⁸ I de många publikationer som projektet gav ut finns åtskilliga verktyg för att systematisera personhistorisk information.

Bland tidigare forskning som behandlat individer och sociala nätverk vill jag särskilt framhålla några studier. Bland andra Daniel Lindmark har tagit ställning till olika förklaringsmodeller för den svenska folkskolans framväxt.⁶⁹ Han identifierar politiskt inflytande på aktörsnivå där normer och traditioner reproduceras i vardaglig verksamhet som skapar informella band till staten.⁷⁰

Nätverk och transnationella strategier har Charlotta Wolff studerat i den svenska aristokratins sällskapsliv och resor till Frankrike. Dessa

kom att omfattas av ett internationellt utbyte av gratifikationer och sinekurer som mot slutet av 1700-talet i större utsträckning handlade om medborgarskap och den suveräna nationen, mer än om tillhörigheten till ett privilegierat politiskt samfund (adelsrepubliken). Medborgerlighet och patriotism blev nämligen viktiga inslag i den politiska retoriken genom att den unga Nordamerikanska republiken, som saknade ständer, adel och hov, var mindre beroende av börd. Därmed upprättades belöningsystem som omfattade många fler individer än de redan privilegierade klasserna, i synnerhet adeln. Ett resultat av transnationella vänskapsband och meritsystem blev därför, enligt Wolff, att det ”retoriska värdet i begrepp som såsom nation, patriotism och fädernesland försköts från ett klassiskt, moraliskt och mytologiskt plan till ett statsrättsligt, samhälleligt och småningom ideologiskt plan”.⁷¹ Denna typ av studier är viktiga för förståelsen av pedagogiseringens internationella spridningsmönster genom personers anslutningar till olika sociala sammanhang inom och utom sitt hemland. Personerna i min studie hade inte sällan tillbringat åtskilliga år utomlands under olika bildningsresor.

I Storbritannien har utbildningshistorisk forskning underkastats nätverksanalys av bland andra William Stewarts.⁷² Han har studerat reformpedagoger och bland dem identifierat filosofer, vetenskapsmän, socialteoretiker, kväkare och teosofiska förespråkare. Stewarts prosopografiska utgångspunkt var individernas praktik och interaktion kring förverkligande och utförandet av utbildningsprojekt. I artikeln ”Innovators, networks and structures. Towards a prosopography of progressivism” i *History of Education*, 2001, påvisade Peter Cunningham värdet av och de hittills outnyttjade möjligheterna att med kollektivbiografisk metod studera de många aktörer som i början av 1900-talets Storbritannien engagerade sig för progressivismens utbredning.⁷³ Här finns tydliga kopplingar till min studie genom att Cunningham identifierat sambanden mellan pressen, associationerna och progressivismens utbredning, vilket även ovan nämnde Henrik Stenius visat avseende förhållandena i Finland.⁷⁴

Disposition

Det första kapitlet *Enhet och medborgerlighet* presenterades avhandlingens syfte och frågeställningar, och i anslutning till detta gjordes en översikt över tidigare forskning.

I det andra kapitlet *Teoretiska och metodiska överväganden* presenteras undersökningens kollektivbiografiska design och de digitala hjälpmedel som byggts upp och använts i undersökningen. Här ges också en översikt av den empiri som samlats in och bearbetats.

Kapitel tre *Två uppfostringskommittéer och ett växelundervisningssällskap* fokuserar jag på kommittéledamöterna utifrån det utbildningspolitiska arbete som bedrevs innanför och utanför kommittéerna.

Fjärde kapitlet heter *Pedagogisk modernisering* och där studeras nyord och skolgrundande som delar av den medborgarbildning som kommittéledamöterna var engagerade i, alltså en kommunikativ praktik som har med bildningsgods att göra snarare än beslutsfattande i politiskt tillsatta kommittéer.

I femte kapitlet *Möjligheter med press och sällskap* granskas tidningar och sällskap i Sverige som möjliggjorde för kommittéledamöter och utbildningsentreprenörer att sprida medborgarbildning.

Sjätte kapitlet *Kommittéledamöternas sociala nätverk* studerar kommittéledamöternas associativa praktiker med hjälp av nätverksanalys. Jag använder även samtidens officiella rangordning som ett sorteringsinstrument för att tolka de mönster som framträder i de nätverksdiagram som tolkas.

I det sista och sjunde kapitlet *Pedagogiska imperativ och sociala nätverk i svensk medborgarbildning 1812–1828* ges en sammanfattande genomgång av studiens tillvägagångssätt och resultat.

Till avhandlingen hör också sex bilagor. De syftar till att förtydliga

det empiriska materialet som har analyserats i kapitel fyra och sex. Den sista bilagan är en matrikel över de personer som dels är huvudpersoner i studien, och dels framkommit i nätverksanalysen.

Teoretiska och metodiska överväganden

Ingen samhällsvetenskaplig studie som inte kommer tillbaka på frågorna om biografi och historia och om hur de skär in i varandra har fullbordat sin intellektuella resa.⁷⁵

Charles Wright Mills

Varför organiserade man sig som man gjorde i det utbildningspolitiska området 1812–1828? Hur användes kommunikativa och associativa praktiker? Vilken betydelse hade de kommunikativa och associativa praktikerna för utbildningsdebatten? I det här kapitlet redogör jag för de teoretiska och metodiska ställningstaganden som väglett mig genom min undersökning. Inledningsvis diskuteras begreppet *pedagogisering* och dess beröringspunkter med Jürgen Habermas definition av offentlighetens strukturomvandling av kategorierna privat och offentligt och därmed framväxten av en medborgerlig offentlighet – en sfär för intellektuellt resonemang och samhällskritik där press och sällskap var viktiga inslag. Därefter presenterar jag studiens kollektivbiografiska ansats samt den webbapplikation för informationshantering som varit en förutsättning för denna studies genomförande. Avslutningsvis några ord om material och tillvägagångssätt.

Den bildade medborgaren och dess förespråkare

Med nya tidningar och sällskap tilltog möjligheterna att diskutera de frågor som rörde medborgarnas bildning, vilket även har belagts i tidigare forskning. Följande teoretiska överväganden anger ramverket inom vilket jag tolkar kommittéledamöternas och

utbildningsentreprenörernas kommunikativa och associativa praktiker.

Medborgerlig offentlighet

Decennierna efter 1809 års statsvälvning var centrala vad gäller framväxten av en "medborgerlig offentlighet" i Sverige.⁷⁶ Begreppet formulerades av den tyske vetenskapsfilosofen Jürgen Habermas 1962, och kom i svensk översättning att heta borgerlig offentlighet. Översättningen till "borgerlig" är diskutabel då *bürgerlich* på tyska omfattar en vidare betydelse än begreppet borgerlig på svenska. Begreppet *borgare* leder till den civilrättsliga definitionen av "Das bürgerliche Recht", medan begreppet *medborgare* hörde till civismen och innefattar betydelser om samhällelig, politisk och social tillhörighet.⁷⁷ I denna medborgerliga offentlighet iklädde sig pressen rollen som folkets röst och antog namn som Allmänna opinionens organ, Anmärkaren och Åskådaren. Den politiska orienteringen anslogs tydligt i nationspatriotiska organ som Medborgaren, Den Svenske Medborgaren, Fäderneslandet och Svenskt National-Blad.⁷⁸ Tidningarna var "upplysningens vehikel" och tog på sig uppdraget att bilda opinion för sådant som rörde folket, särskilt skola och undervisning.⁷⁹ "Från skråborgare till medborgare i stat" uttryckte Johan Gabriel Richert denna medborgerliga metamorfos som förfäktades av många.⁸⁰

Observera här att publicisterna inte använde begreppet "borgare" i tidningarnas namn. Faktum är att enda gången begreppet borgare används i en titel utanför sammansättningen medborgare är i tidningen Werlds-Borgaren som gavs ut 1792 av Samuel Johan Ekmansson.⁸¹ Titeln för tanken till Immanuel Kants "världsmedborgare", alltså de av naturrätten legitimerade medlemmarna av en global gemenskap, vilket understryker den medborgerliga innebörden.⁸² I denna betydelse framträdde begreppet i svensk kontext för första gången i mitten av 1700-talet. Alltså mitt i den offentlighetens strukturuomvandling som Habermas har studerat.

Den medborgerliga offentlighetens strukturuomvandling var, enligt

Habermas, en process där gränserna mellan privat och offentligt antog nya former då borgerskapet växer fram som en kulturellt och ekonomiskt självmedveten klass. Detta tog sig uttryck som en storhetstid under 1800-talet.⁸³ Det sociala livet flyttade ut ur privatsfären samtidigt som det offentliga livets traditionella inramning kring den aristokratiska överheten, den "representativa" offentligheten också förändrades.⁸⁴ Den representativa offentligheten, beskriver Habermas, kännetecknades av tillskrivandet av symbolisk status till personliga attribut hos personer i den offentliga sfären, d.v.s. ett slags förkroppsligad dygd som uppvisades offentligt i titlar, klädsel, frisyrier, hälsningar, formellt tal etc.⁸⁵ Till denna sfär hörde alltså kungen såsom folkets ställföreträdare, alltså en representant *inför* folket.

Med normalt svenskt språkbruk skulle den representativa offentligheten kanske bättre kallas en *demonstrativ* offentlighet. Den "medborgerliga" offentligheten uppstod genom framväxten av en privat sfär, då den offentliga makten, med sina ämbetsmän, konsoliderade sig som en motpart till dem som var underkastade den offentliga makten.⁸⁶ I denna sfär där offentligt och privat möttes samlades de merkantila verksamheter som stängdes ute från det offentliga. Det var ett skikt bestående av köpmän, bankirer, förläggare med mera, som även var konsumenter av privilegier och tillkännagivanden av överheten (offentligheten). Tillsammans med övriga undersåtar utgjorde de ett *publikum* men med den viktiga skillnaden att de var ett läskunnigt, bildat, skikt: en borgerlig offentlighetspublik.⁸⁷ Denna publiks medvetenhet om sig själv som publik bildar en kritisk zon kring de offentliga ingreppen i det privatiserade hushållet.⁸⁸ Inom denna sfär växte tidningar och tidskrifter fram med nyheter, recensioner och omdömen om sin samtid. Det som underkastades publikens omdöme vann "publicitet", ett ord som etablerades i svenska språket år 1782 från franskan.⁸⁹

Själva verksamheten att utöva publicistik formulerades som "publicisteri", myntat av [Stockholms Courier](#) år 1822.⁹⁰ I begreppet

antyds en klandrande ton mot de tidningsmän som man ansåg var för häftiga i sin samhällskritik. Medvetenheten om sig själv som en politisk maktfaktor var ännu i sin konstitutionsfas. Tiden närmast efter tryckfrihetsförordningen 1810 kan sägas präglas av den ”litterära förformen till den politiskt fungerande offentligheten”.⁹¹ 1810-talets första tidningsalster hade såväl en liberal-radikal som en romantisk framtoning. Med hjälp av tidningarna utkristalliserades politiska och litterära motsättningar av olika slag, till exempel i motsättningarna mellan den nya och den gamla skolan.⁹² Föreställningen om sig självt som ett *skikt* växte med en resonerande opinion som mognade från en litterär kritik till en politisk.⁹³

Regleringar av pressen, för att begränsa den medborgerliga offentlighetens sfär, vann kortsiktig framgång. Ett sådant exempel var *indragningsmakten* av år 1812, som föreskrev att hovkanslern efter behov kunde förbjuda tidningars fortsatta utgivning. Den efterfrågade kontrollen uteblev genom att publicisterna fortsatte sin utgivning av tidningar under nya namn och med nya ansvariga utgivare. Det var strategier som bestämdes i privata sammankomster. Mer eller mindre hemliga sällskap, tidningsredaktioner, kaffehus, salonger och läsecirklar samlade detta bildade skikt.

Under 1700-talets sista årtionden är de uppblomstrande tidskrifterna, inklusive de politiska, rent av kristallisationspunkter för det sällskapliga livet privatpersoner emellan.⁹⁴

Samhällsomvandlingen och medborgarkonstitutionen konsoliderade bland annat det medborgerliga sällskapet, ett ”jämligt sällskap av ojämlika ståndspersoner”, vilket vurmade för det egna modersmålet, den egna historien och tryckfriheten.⁹⁵ Det etablerades först utanför staten, enligt Habermas, men knöts ofta samman med staten genom den legitimitet som följde på att kungen var beskyddare av sällskapen. Statlig intervention kunde också hindra att sällskap, som från kungamakten var alltför perifera i offentligheten, blev vad Gustaf af

Wetterstedt kallade en ”plantskola för Riddarhuspratmakare och Riksdagshjältar”.⁹⁶

En sådan plantskola var Sällskapet för medborgerlig talarkonst, bildat 1820, som drabbades av Carl Johans reaktionära politik och sålunda förbjöds. Sällskapet samlade sextio framstående män för att ”dels, att inom sig utvidga och stadga begreppen i ärender af allmän vigt, såsom Statshushållning, Statistik, Juridik och så vidare, dels ock att bereda en större färdighet att uppfatta andras idéer och klart framställa egna”.⁹⁷ Både sällskapets namn och det faktum att det förbjöds är bra exempel på att det rör sig om en *medborgerlig* offentlighet – och inte en borgerlig – där privatpersoner möttes på en ny arena. På olika sätt pendlade den nya moderna kungamakten mellan att utöva sin exekutiva överhöghet och att underkasta sig den medborgerliga offentlighetens villkor. Bland annat deltog Carl Johan på den nya offentlighetens scen genom att publicister lejdes för att sprida propaganda och försvara regeringen mot angrepp.⁹⁸ Det var ett tydligt legitimitetsskapande av den nya medborgerliga offentligheten.

I pressen och sällskapen sammankallades medborgare till intellektuell debatt som utmanade samtliga led där begrepp som medborgare, nation, religion och jämlikhet både omformulerades och fylldes med nya innebörder.⁹⁹ Tidningarna och sällskapen speglade bland annat tanken på samhällets inneboende potential till förbättring, vilken utgick från rationalitet och moral.¹⁰⁰

Mot bakgrund av det idémässiga innehållet i den medborgerliga offentligheten, som beskrivits ovan, vill jag analysera det sociala utbyte som ägde rum inom det utbildningspolitiska området. Det centrala är att den medborgerliga offentlighetens strukturomvandling skapade ett nytt område med nya möjligheter för kommittéledamöterna att röra sig på. Processen medförde en trängsel på denna offentliga arena och därmed spänningar mellan personer med olika ambitioner och auktoritet. Med hjälp av nätverksanalys vill jag synliggöra inflytelserika grupper och kraftcentra som kan bidra till kunskapen om denna period i svensk utbildningshistoria.

Pedagogisering

Med sina rötter i upplysningen fostrades, som redan antytts, ett idéklimat som kan beskrivas som en allmän pedagogisering i Sverige. Begreppet har använts i både historisk och pedagogisk forskning.¹⁰¹ Den viktigaste teoretiska och utbildningshistoriska referensen hämtar jag från tidskriften *Educational Research. Educationalization of Social Problems*.¹⁰² Centralt i de pedagogiska reformsträvandena var det uppfostringsbara subjektet, den *nye* medborgaren.¹⁰³ I det postauktoritära samhället uttrycktes idéer om grundläggande värden för människans bildning. Dessa idéer förankrade särskilt uppfattningen om hennes bildbarhet. Centralt i denna studie är att de pedagogiska idéerna spände över flera områden, alltså inte bara skolorna och lärarna. Det är i många avseenden viktigt att relatera studien till den framväxande nationalismen – en process som, vilket jag antytt ovan, tog sig uttryck i att många, inklusive kommittéledamöterna, använde begrepp som den ”bildade medborgaren” och den ”bildade nationen”; medborgarnationen vore otänkbar utan dessa medborgare.

[Immanuel Kant](#) och hans tankar om uppfostran var en inspiration för den nya retoriken om medborgar- och nationsideal. Jag har inga ambitioner att studera Kants filosofi som sådan, eller kommittéledamöternas reception av hans tänkande. Hans inflytande, han hade avlidit 1804, var påtagligt och stimulerade till en moraliserande pedagogik om frigörande av svenskarnas ”själskrafter”, d.v.s. att medborgaren var ett mål i sig och som sådan behövde han uppfostras till förnuftigt tänkande.¹⁰⁴

Detta framträder bland annat i språkliga avtryck, nyord, som berikade det svenska språket under perioden. Det gav nya möjligheter att tala om medborgaren och nationen. Dessa nyord som jag studerar i kapitel 4, betraktas som en reflektion av den pågående debatten att kvalificera ett nytt medborgarbegrepp. Begreppet medborgare var främst behäftat med den moraliska dygd som bestämdes av fosterlandskärlek.¹⁰⁵ Begreppet medborgarbildning kunde alltså

omfatta flera olika ambitioner att fostra medborgarna och, vilket är viktigt att påpeka, även om innebörden i detsamma var långt ifrån givet, fanns det på mångas läppar. Jag använder medborgarbildningen här i en mer upplysningsorienterad färgning som föreskrev en medborgarens frigörelse, eller ”hela människans förbättring till förstånd, vilja och leverne”.¹⁰⁶ Alltså inom ramarna för det från och med upplysningen växande uppmärksammandet av det pedagogiska i samhället som har beskrivits som en pedagogiseringsprocess.¹⁰⁷ Det kan illustreras av Erik Gustaf [Geijers](#) föreställning om nationen, som enligt honom kunde, och skulle, vara *bildad*. Det var en central del av den moderna nationalismen som växte fram i Sverige under 1700 och 1800-talen.¹⁰⁸ Statsvetaren Patrik Hall kallar denna nationalism individualistisk då nationen betraktades som en kollektiv individ med egna själsliga egenskaper.¹⁰⁹ Det är för mina syften intressant hur franska revolutionens nationsbegrepp om jämlikhet mellan medborgarna i Sverige smälte samman med den tyska romantikens nationsbegrepp om nationen som en levande organism – en metafysisk folksjäl som inte skulle sammanblandas med den mer reaktionära allmänna opinionen. De främsta representanterna för det historisk-romantiska nationsidealet återfanns bland borgare och intellektuella ämbetsmän, som exempelvis Erik Gustaf [Geijer](#) och hans meningsfränder i [Götiska förbundet](#). Medborgarnationen var enligt dem en föreställning om en känsla eller drift som förenade människan med naturen. I [Götiska förbundets](#) tidning *Iduna* som började ges ut år 1811 formades idealbilden av det enkla och primitiva med den knogande odalbonden, efter [Geijers](#) dikt med samma namn. Bevarandet av detta ideal, som förfäktades av romantikerna i sällskapet och deras tidning, var samtidigt ett nationsbygge genom att medborgarna behövde bibringas ett *nationalmedvetande*, enligt [Geijer](#).

Kollektivbiografisk ansats

Kollektivbiografi, eller prosopografi som det ibland kallas, började

användas som metod bland historiker i början av 1900-talet.¹¹⁰ Metoden utgick från en utvidgning av Leopold von Rankes vetenskapliga analys av källor som inte enbart var traditionella berättande dokument. Den går ut på att samla och samordna information om personer från olika källor och källmaterial för att möjliggöra rekonstruktion av sociala grupper. Kollektivbiografi kan både vara en större sammanställning av personhistorisk information och en analytisk konstruktion av ett kollektiv. I båda fallen handlar det om att organisera information om de historiska personerna, vilken, beroende på hur analysen av dem ska utföras, måste vara jämförbar. Min ansats har tagit sin utgångspunkt i ett större kartläggande av information som jag sedan har analyserat för att identifiera samband mellan kommittéledamöterna. Jag har, som jag nämnt inledningsvis i detta kapitel, inte strävat efter att konstruera en bild av dem utifrån jämförbara sociologiska data, d.v.s. som aggregerad informationen för att kartlägga positioner och hierarkier som kan förstås som specifika för ett särskilt "fält".¹¹¹

De många exempel på kollektivbiografiska ansatser som jag nämnde i föregående kapitel skiljer sig från mitt eget perspektiv, genom att min ambition är att se vilka individer som kan ha känt varandra och kommunicerat med varandra i det vardagliga livet.

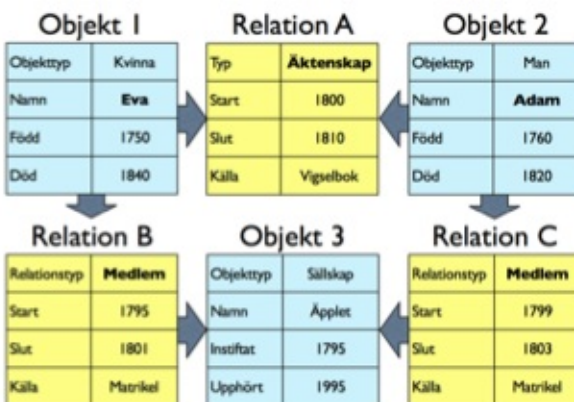
Webbapplikation för informationshantering

Det finns många databasverktyg för historiker, men tidigt i projektet blev det klart att program som Excel, Word, Access och SPSS inte kunde underlätta hanteringen av personhistoriska data på ett önskat sätt, eftersom information ibland krävde att struktureras annorlunda än vad som var möjligt i dessa program. Därför har jag ordnat mitt material i en flexibel databasmodell som tillsammans med olika funktioner har utvecklats till en avancerad applikation.¹¹² Att metadatabasen är flexibel betyder att jag kan ändra datamodellen allt eftersom jag arbetar med den, alltså förändra strukturen utifrån hur materialet ser ut samt hur projektets behov förändras. Den är även

plattformsoberoende, vilket gör den nåbar från alla datorer med en Internetuppkoppling. Detta syftar till att garantera både tillgänglighet och säkerhet.¹¹³ Olika personer kan alltså samtidigt granska och redigera information, vilket har varit till stor hjälp i materialhanteringen och i samarbete med andra. En projektspecifik (låst) version av applikationen har tillgängliggjorts på Internet.

Det finns, som nämnts ovan, många olika databaser för samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning. Men tillgången för enskilda forskare att använda dem som verktyg utöver att blott konsumera datalagersinformationen är sällsynta.¹¹⁴ Sådana lösningar är visserligen påtänkta men ännu inte tillgängliga.¹¹⁵ Applikationen har många olika funktioner, men bygger i grunden på en enkel relationsdatabas. I följande figur visas ett förenklat exempel på hur strukturen i datalagret ser ut för två personer som var gifta med varandra:

Figur 1 Relationsschema som visar ett exempel på hur metadata är strukturerat i applikationen.

Figuren visar förenklat hur relationer kan se ut mellan två personer och ett sällskap. Eva (objekt 1) och Adam (objekt 2) var gifta med varandra under perioden 1800 till 1810. Redan innan äktenskapet hade deras respektive medlemskap i sällskapet Äpplet (objekt 3) överlappat varandra. Relation A i schemat är viktig personhistorisk information om Eva och Adam, men kan vara svåridentifierbar om inte relationerna B och C är kända. Omvänt kan även relation A om den är känd

tillsammans med relation B hjälpa att identifiera relation C. Enligt denna princip har olika relationstyper, objekttyper och en stor mängd information strukturerats. I applikationen har över 10 000 relationer mellan enbart personer och sällskap studerats för att kunna analysera sociala nätverk. Notera att dessa relationer också innehåller detaljerade källreferenser till arkivkataloger och litteratur.¹¹⁶ Ackumulerandet av relationer förtätar det mönster som synliggör vad kommittéledamöter och utbildningsentreprenörer hade gemensamt och i vilka sammanhang de kan ha bytt idéer, odlat vänskapsband etc.

I applikationen är relationerna separerade från de objekt som sammanbinds av relationerna. Modellen tillåter därför att man kan manipulera relationens form utan att påverka objekten och vice versa. Detta gör även informationen sökbar och presenterbar på många olika sätt, exempelvis genom att man kan ställa krav på att inkludera eller exkludera objekt i flera olika relationsled.¹¹⁷ D.v.s. välja eller välja bort kvinnor, män, födda före/efter ett visst datum, medlemmar mellan särskilda intervall, ta hänsyn till föräldrars och far-/morföräldrars medlemskap/yrke/titlar etc. Syftet med att separera relationerna är att enkelt kunna hantera jämförbara data på många olika sätt.¹¹⁸ Detta gör också att ingen information är redundant eftersom frågorna har ställts till materialet i efterhand. Studiens frågeställningar har alltså fört till olika källmaterial som i sin tur fått avgöra hur datamodellen utformats. Jag har sålunda sökt begränsa datamodellens påverkan på det som kan visas.

Den flexibla databasmodellen medger att jag kan bygga ut och ändra attribut och relationskategorier. På samma sätt är personers relationer till exempelvis tidningsredaktioner, sällskap och platser organiserade. Relationsmodellen är principen för hur information är ordnad, men förekommer i databasen i många olika former. Utöver möjligheten att ändra datamodellen efter behov, är datalagret integrerat med olika program. Exempelvis Google Maps API (*Application Programming Interface*). Det innebär att jag kan visa information på kartor, och därför jämföra var personer befann sig vid olika tillfällen, se hur långt

från hemmet deras skola låg och hur rutten för deras bildningsresor såg ut etc. Sådana ingångar till att studera den insamlade informationen har publicerats på webbplatsen <http://www.edu.neiden.se>. I sin digitalt publicerade version är brödtexten (namn på personer sällskap etc.) försedd med osynliga hyperlänkar som leder till respektive objektpost i applikationen. Syftet med dessa är att enkelt tillgängliggöra forskningsresultat samt att erbjuda den som läser texten digitalt möjlighet att raskt bygga ut sakprosan.¹¹⁹

I applikationen finns alltså en stor mängd persondata som jag har funnit i källor och litteratur. Materialet har sedan underkastats ett urval som bäst svarar på avhandlingens frågeställningar. All information som sammanställt i applikationen kommer således inte – och behöver inte – presenteras i avhandlingen. Den som däremot använder hyperlänkar till applikationen tar dock del av mer information än som använts i boken. Så har jag valt att använda de tekniska möjligheter som applikationen tillför. Förhoppningsvis kan detta stimulera reanalys och vidare frågor på området och eventuellt även utveckling och tillgängliggörande av information och metoder. Men, återigen, den information som ligger till grund för den här studien har sammanställts i bilagorna.¹²⁰

Val och tillämpning

Relationsmodellen gör det möjligt att hantera ett stort antal titlar, medlemskap, namn etc., vilka skiljer sig från tid till annan för de studerade personerna. I källorna anges ofta personer med den titel de hade vid en viss tidpunkt, exempelvis vid ett inträde i ett sällskap. Detta innebär dock att samma person kunde anges med olika titlar vid olika tillfällen inom den studerade perioden 1812–1828. Dessutom ändrade de ibland sitt namn, vilket kan ge en uppfattningen om att det rör sig om olika personer.¹²¹ Genom att jag kan ta hänsyn till sådan skiftande information i applikationen har jag kunnat överblicka många olika personer och identifiera dem i olika sammanhang.

Därför hanterar jag titlar, namn och sällskap etc. som objekt till vilka personer hade föränderliga relationer: till exempel var samme person som före statsvälvningen 1809 var känd som ledamoten av [Svea Orden](#), polismästaren [Daniel Ahlberg](#), efter 1809 känd som kommandören, landshövdingen och friherren [Edelcreutz](#). Detta förhållande, som var en realitet i samtiden, har jag försökt att återskapa genom att förhålla mig till biografisk information som tidsbundna relationer.¹²² Angående kvinnor har jag inte följt det brukliga historiska tillvägagångssättet som används i matriklar och biografier, att använda deras mäns namn (eller femininiseringar av dessa).¹²³ Jag har i stället förhållit mig till deras flicknamn, utom i de fall kvinnorna var särskilt ihågkomna i sina mäns namn, exempelvis [Anna Maria Lenngren](#) (född Malmstedt) och [Malla Silverstolpe](#) (född Montgomery). Angående adelsmän har jag i huvudsak låtit deras nya namn gälla eftersom de är i denna egenskap de har gått till historien. Detta är viktigt eftersom att personerna måste kunna identifieras i nätverksanalysen.

Material och tillvägagångssätt

Genom att kollektivbiografiskt studera personer i och omkring utbildningspolitikens centrum 1812–1828 klarläggs faktiska sociala relationer mellan individer. Studien fokuserar dock inte på strukturella skillnader i utbildningsnivå, ståndstillhörighet eller ekonomiska tillgångar för att analysera förutsättningar för inflytande etc. Den typen av frågeställningar kräver i högre grad en täthet i den information som används. Mitt angreppssätt skiljer sig från detta – och måste göra det – eftersom jag studerar en heterogen skara individer för vilka källäget skiljer sig åt.

Den biografiska informationen om personer som var engagerade i det tidiga 1800-talets press- och associationsväsende är givetvis ojämn.¹²⁴ För de namnkunniga kommittéledamöterna finns många biografiska uppgifter, men för dem som fanns i deras omnejd varierar

denna information mycket.

Med de 63 kommittéledamöterna som grund har ett omfattande biografiskt material insamlats om cirka 10 000 personer, alla sammanlänkade till varandra genom olika nätverk och sällskap. Empiriskt har jag utgått från redan känd information och byggt ut den genom egna efterforskningar. Exempelvis har uppgifter om *att* de studerat vid Uppsala universitet byggts ut med information om vilka studentnationer de var medlemmar i. Dessa medlemskap har lett vidare till nationsmatriklar som i sin tur lett vidare till ledamöternas engagemang i andra sällskap.¹²⁵ I matriklarna finns också information om genealogi och äktenskapsförbindelser, tjänster, titlar m.m. Studentnationernas arkiv rymmer mycket biografisk information, men medlemskapet där säger även något om medlemmarnas ursprung eftersom nationsindelningen utgick från stiftsindelningen. Därmed har jag även sökt mig till skolarkiv runt om i Sverige. Dessa handlingar har i sin tur givit upplysningar om föräldrar och födelseort om inte det framkommit tidigare. Omvänt har uppgifter om födelseort lett vidare till information om vilka skolor, gymnasier och därmed nya ingångar till deras tidiga nätverk. Att successivt arbeta sig fram i källmaterial på detta vis har visat sig viktigt för att få en så heltäckande bild som möjligt av de aktuella aktörerna.

I takt med att olika källmaterial har studerats och biografiska uppgifter har insamlats, har jag anpassat min applikation till den empiri som jag önskat systematisera: studiegång, brevkorrespondens, medlemskap i sällskap, genealogi m.m. har krävt olika grepp för att kunna samspela på samma tekniska plattform. Arbetsprocessen har således tillåtit ett stort mått av nyfikenhet för olika källmaterial och hur dessa kan användas för att visa historiska sammanhang.

Källor

Som nämnts ovan har flera olika typer av källmaterial använts, varav några förtjänar att kommenteras närmare. Utöver biografiska uppslagsverk, matriklar¹²⁶, kyrkböcker¹²⁷, brev, årsberättelser¹²⁸ och

protokoll, har jag kartlagt tidningar och sällskap utifrån två större bearbetningar, dels Bernhard Lundstedts trebandsverk *Sveriges periodiska litteratur*, 1895–1902, och dels Pehr Gustaf Bergs *Svenska ordnar sällskaper och föreningar m.m.*, 1873.

Tidningarna

Eftersom den nya tidningspressen spelade en så viktig roll för opinionsbildningen vid den här tiden har jag varit särskilt intresserad av att undersöka sambanden mellan kommittéledamöterna och tidningskretsarna. De tidningar som Lundstedt sammanställt för åren fram till 1835 har jag därför satt samman med de personerna som var utgivare, redaktörer och medarbetare. Att beviljas utgivning av en tidskrift innebar ett ansvarstagande som måste sättas in i sin historiska kontext.^{[129](#)}

Utgivningsbeviset var ett privilegium – ett *undantag* – som förpliktade innehavaren att vårda denna ynnest. Ett utvecklat privilegieväsen var det normala i ståndssamhället, och just detta var föremål för stark kritik i början av 1800-talet. Lundstedts sammanställning bygger på utgivningsbevis till tidningsutgivare.^{[130](#)} Det är dock inte en fullständig sammanställning då både tidningsmän och tidningar saknas, och inte alltid tillförlitlig. Detta är dock vanligt i denna typ av omfattande översikt. När jag funnit brister har jag i min egen sammanställning kompletterat och uppdaterat informationen, bland annat med uppgifter om tidskrifter och utgivare som inte finns med i Lundstedt.^{[131](#)}

Sällskap och deras olika samband

Under min undersökningsperiod fanns många betydelsefulla sällskap som agerade i tidens frågor. En viktig uppgift för mig har alltså varit att försöka kartlägga vilka nätverk som skulle kunna urskiljas just i dessa avseende. Utgångspunkten har varit Pehr Gustaf Bergs ambitiösa översikt över tidens sällskap.^{[132](#)} Men även när det gäller sällskapen har jag varit tvungen till egna efterforskningar i matriklar, protokoll och korrespondens etc.

Utbredningen av växelundervisningsskolor

I undersökningen har jag också gjort en kartläggning av de skolor som införde växelundervisningsmetoden. Dessa finns angivna i [Växelundervisningssällskapets årsberättelser](#) som sammanställts av medlemmars rapporter från olika håll i Sverige. Det har dock visat sig att många av dessa uppgifter har varit felaktiga eller motsägelsefulla. Jag har i möjligaste mån kontrollerat uppgifterna mot de handlingar som finns i lands- och stadsarkiv.¹³³ Detta har varit ett omfattande arbete, som dock har kunnat sprida viss klarhet när det gäller initiativtagare och geografisk utbredning.

Nyord som tecken på intresseförskjutning

Ett rimligt antagande är att kommittéledamöterna och utbildningsentreprenörerna bidrog till förändringar i det offentliga samtalet om tidens bildningsfrågor. För att få indikationer på hur dessa förändringar kan ha sett ut har jag vänt mig till *Svenska akademiens ordbok* (SAOB), och däri studerbara nyord.¹³⁴ Tillvägagångssättet har varit att kartlägga samtliga sammansättningar och avledningar för huvudorden *bildning*, *nation*, *medborgare*, *samhälle*, *skola* och *lärare* under perioden 1789–1835. Min enkla metod har varit att sortera orden i kronologisk i stället för i alfabetisk ordning, vilket framhäver kommittéledamöternas tidsbundna reflektioner över sin samtid och eventuella förväntningar inför framtiden. Här tar jag fasta på Reinhart Kosellecks resonemang som en teoretisk referens för hur nyorden kan förstås och vad de betydde.¹³⁵ Han lägger nämligen stor vikt vid att ord både reflekterar det förflutna och även kan förstås som en riktning mot något som ligger i framtiden för den som formulerar ordet, samt att dessa två – det förflutna och framtiden – är sammanbundna med varandra:

Just genom att begreppen utarbetade otydliga och förborgade erfarenheter hade de en prognostisk potential som drog upp en ny förväntningshorisont. Det handlade alltså inte längre om begrepp

som registrerade erfarenhet utan snarare om begrepp som skapade erfarenhet.¹³⁶

I denna hos orden inneboende framtidsrörelse, menar Koselleck, finns en möjlighet att upphovsmän av nyord inte bara sade något nytt, utan även var delaktiga i vad framtiden kunde komma att innehålla. Samtliga nyord av de ovan nämnda huvudorden har jag ställt upp i kronologisk ordning i bilaga 1, med så noggranna uppgifter om upphovsmännen (inte enbart kommittéledamöterna) som möjligt. En begränsande faktor är att det pågående arbetet med SAOB som planeras vara färdigt år 2017, hunnit publicera orden A–TRIVSEL när jag gjorde denna undersökning.

Sociala nätverk

Den insamlade informationen har strukturerats i min applikation som metadata. Till detta datalager har frågor ställts med programspråket SQL (*Structured Query Language*). De matriser som genererats har därefter illustrerats med olika grafiska instrument, som jag återkommer till nedan. Denna grafik syftar till att analysera sociala nätverk som kommittéledamöter och utbildningsentreprenörer ingick i. Sociala nätverk kännetecknas av mellanmänskliga relationer som vilar på förtroenden och ömsesidigt utbyte. Kommittéledamöterna var inflytelserika män i sin samtid och de kom i kontakt med lärda sällskap, akademier och andra sammanslutningar för intellektuellt utbyte. Då sådana anslutningar överlappade och sammanlänkades med andra personers medlemskap i flera olika sällskap inom ett rimligt tidsintervall, är det troligt att personerna har känt varandra. Att det förhöll sig på det viset, att de så att säga *nätverkade* med varandra, samt att denna aktivitet var förknippad med politiskt inflytande har olika studier påvisat. Sociala färdigheter och kontaktnät var viktiga för att vinna framgång för sina åsikter. Genom nätverk spreds idéer, men de fungerade även bestämmande för sociala relationer och kunde

generera politiskt inflytande för kommittéledamöterna.¹³⁷

Socialt kapital

Robert Putnams studier av ”medborgaranda” handlar om benägenheten att utnyttja sin rösträtt, kritiskt resonera kring samhällsfrågor etc.¹³⁸ Hans empiriska huvudfokus är på 1900-talshistoria, men är tillämpbar även för mina syften. Putnams huvudtes är att medborgaranda, liksom sociala nätverk och mellanmänsklig tillit, skapas av socialt kapital. Socialt kapital byggs enligt honom upp i den starka horisontella makt som samhällsengagerade nätverk representerade, jämfört med hierarkiska sociala strukturer.¹³⁹ Sammanslutningsprinciper kan alltså själva bli ”medborgerliggörande”: ”den sociala förmågan att samarbeta för gemensamma intressen är i högsta grad grundläggande för den medborgerliga gemenskapen. [...] Det samhällskontrakt som upprätthåller sådant samarbete är inte juridiskt utan moraliskt”.¹⁴⁰ Det som genererar medborgaranda enligt Putnam rimmar sålunda väl med hur Torkel Jansson betraktar frivilligföreningsväsendet som medborgerliggörande under 1800-talet, samt hur Patrik Hall kopplar samman nätverkens inflytande med deras medborgerliga förankring, som jag nämnt i föregående kapitel.¹⁴¹

Putnam menar också att själva antalet anslutningar (*affiliations*) till sällskap har betydelse och förstärker det sociala kapitalet, men han villkorar att anslutningarna måste åtföljas av engagemang. Om engagemanget i sällskapet är intensivt ökar tilliten mellan personerna som ingår där. Dessutom genererar medlemskap i opolitiska frivilligföreningar mer medborgaranda än politiska frivilligföreningar. Detta har att göra med att de opolitiska föreningarna samlar en större heterogen skara medlemmar och provocerar därmed medlemmarna till att reflektera över skiftande uppfattningar (om vad som helst). Sådant engagemang genererar, enligt Putnam, mer socialt kapital som enligt honom är avgörande för medborgaranda – medan de politiska föreningarna kan ha motsatt effekt. De politiska frivilligföreningarna

består i motsats till de förra av en mer homogen krets personer med likartad uppfattning kring ett specifikt politiskt mål, vilka också i högre grad har en stor passiv medlemskrets, exempelvis ett politiskt parti men även trossamfund. Putnam hävdar att de trognaste kyrkobesökarna i Italien också är de minst medborgerligt engagerade.¹⁴² Utifrån hans analys förstår jag sålunda att horisontellt idéutbyte i särskilt opolitiska frivilligföreningar kan främja medborgerligt engagemang. Det är särskilt relevant i min studie som studerar den övergripande medborgarbildningen från individnivån.

Ett viktigt bidrag till hur Putnams sociala kapital kan tolkas är Dag Wollebæks & Per Selles artikel "Does Participation in Voluntary Associations Contribute to Social Capital? The Impact of Intensity, Scope, and Type", 2002. Denna bygger på en fallstudie i Norge som visat att Putnams definition av socialt kapital kan utvidgas. De menar att Putnams betoning på aktivitetsgrad (*internal effects*) är överdriven, och att det sociala kapitalet ingalunda ackumuleras enbart i relationer som underhålls genom aktivt engagemang.¹⁴³ Den senare studien visar nämligen att själva *mängden* anslutningar till sällskap och sammanhang påverkar den sociala kapitalvolymen och det samhällseliga inflytandet:

The most productive form of participation with regard to the formation of social capital seems to be not only participation in several associations but multiple affiliations in associations with different purposes.¹⁴⁴

Författarna betonar således att deltagande i flera olika frivilligföreningar med olika syften hade särskild betydelse för socialt kapital som stärkte medborgerligt engagemang, mellanmänsklig tillit och breddade sociala nätverk.¹⁴⁵ Detta gällde enligt dem även passivt medlemskap. En av förklaringarna kan vara att frivilligföreningar kan fungera som politiskt inflytelserika nätverk, vilket är mycket centralt för min kartläggning av kommittéledamöterna. Författarnas analys

visar att passiva medlemmar med multipla anslutningar till olika sällskap hade ett bredare spektrum av det sociala kontaktnätet och därmed större möjlighet att utöva inflytande på flera arenor samtidigt.¹⁴⁶

Mot bakgrund av det presenterade förefaller det relevant att söka kommittéledamöternas anslutningar till olika sociala sammanhang – som både hade och inte hade politiska syften – utan att jag behöver närstudera deras grad av engagemang där. Ty, som Wollebæk & Selle också fäste vikt vid var medlemskapet i mer politiskt orienterade frivilligföreningar och även mer hierarkiska formella grupperingar betydelsefulla för det sociala nätverkets samhällliga inflytande. Utifrån detta hävdar de att sällskap inte endast ska betraktas som pådrivare för tillit, nätverk och medborgaranda, d.v.s. fungerar socialiserande för medlemmarna. De var fungerade också institutionaliserande ("institutionalizations") av dessa mål genom att de med sin pluralism och sociala klassöverskridande främjar samhället i ett större perspektiv.¹⁴⁷

Det är viktigt att påpeka att tillämpningen utvidgas till att även omfatta mer formella politiska organisationer som i sin struktur var tydligt hierarkiska, exempelvis de statliga uppfostringskommittéerna. De är inte självklara sociala sammanhang (voluntary associations) som enligt ovan presenterade modell fostrade medborgaranda, men de är likväl befolkade av personer som genom nätverksprincipen upplåter sig själva till andras inflytande genom dem. De som ingår i sociala nätverk, riskerar nödvändigtvis fungera som medel för kanalisering av olika uppfattningar som finns där. Tidningar betraktas i studien som jämförbara med sällskapen i det att engagemang där genererar socialt kapital.

För att se om kommittéledamöterna var involverade i olika sociala nätverk som kan ha fungerat som kanaler för andras – exempelvis utbildningsentreprenörers – idéer, har jag lagt stor vikt vid att kartlägga deras anslutningar till sammanhang utanför kommittéerna. Det är inte ett kontroversiellt grepp, då sällskap, för att i egentlig

mening bidra till mål som tillit, nätverk och medborgaranda, måste kunna binda samman lokala förhållanden med den politiska sfären. Sällskapen ska alltså i någon mån fungera vertikalt, från individnivå till den organisatoriska nivån (sällskap, kommittéer) till den politiska normativa (institutionella) nivån.¹⁴⁸

Horisontella och vertikala strukturer

Enligt Putnam är sociala nätverk i huvudsak horisontella. Wollebæk & Selle har också intresserat sig för de mer vertikala aspekterna av nätverkande:

purely horizontal networks (if such power-neutral networks exist at all) are insufficient if democratic pluralism as well as political and social cohesion is to be ensured.¹⁴⁹

Författarna betvivlar att det finns rent maktneutrala nätverk över huvud taget. Även Peter Cunningham har analyserat detta. Han sluter sig till att informella sociala nätverk huvudsakligen är *horisontella* strukturer, medan formella organisationer huvudsakligen var uppbyggda efter *vertikala* hierarkiska maktstrukturer.¹⁵⁰ I de förra förmedlas, enligt Cunningham, idéer genom likasinnades samförstånd, övertalande argumentation och social tillit, ofta uttryckt i jämlikhet och ”broderskap”. Vi känner igen detta från diskussionen ovan. I de senare däremot, de vertikala strukturerna, förmedlas reformistiska idéer genom förespråkarnas maktpositioner, exempelvis i kraft av deras ämbeten eller med hjälp av statligt stöd som exempelvis kunglig sanktion.¹⁵¹ Om man tittar på min undersökningsperiod kan man hämta exempel från den officiella titulatur och de förtjänsttecken som följde med kungliga utnämningssprinciper, vilka var besläktade med 1700-talets patriarkala samhälle.¹⁵²

Cunningham anser, i likhet med Wollebæk & Selle, att sociala nätverk både kan vara vertikala och horisontella samtidigt, samt att detta har betydelse för individerna även utanför det sociala nätverket.

Cunningham ger exempel på hur sociala nätverk kring sekelskiftet 1900 spände över nationsgränser och etablerade sig som utbildningspolitiska maktfaktorer. De reformpedagoger som han studerat syntes parallellt med sitt informella nätverkande ha avancerat i formella organisationer.¹⁵³ Det finns sålunda utbildningshistorisk forskning som visar att socialt kapital genererar sociala nätverk samt att dessa haft inflytande på kontexter bortom den mellanmännsliga interaktionen i nätverken.

Det motsatta perspektivet är att utgå från makronivå, d.v.s. institutionell nivå, där man iakttar förändringar i normer och regelverk eller på organisationsnivå (tidningar och sällskap). Detta har Margaret Archer gjort för att förklara nationella folkskolessystems utformning genom just studiet av deras uppkomstvillkor. Enligt henne skiljer sig utbildningssystem från varandra genom att de intressegrupper som stod bakom dem hade olika tillgång till politisk makt. Archers perspektiv gör även gällande att dessa intressegrupper hade ett särskilt intresse, eller behov av utbildning, varför de trängde sig in på det utbildningspolitiska området som traditionellt låg inom kyrkans domäner.¹⁵⁴ Detta inträde på det utbildningspolitiska området kan ske antingen genom restriktion eller substitution, d.v.s. genom att intervensera och förändra de politiska förutsättningarna (restriktion), eller genom att etablera en alternativ verksamhet efter den egna gruppens intressen (substitution). Det förra kräver politiskt kapital och det senare ekonomiskt kapital, enligt Archer. Daniel Lindmark har i ett sådant perspektiv beskrivit böndernas ekonomiska styrning av sockenskolors etablerande för att främja den egna gruppens intressen.¹⁵⁵ Men som Lindmark påpekar, kan Archers modell kompletteras med bland annat att statligt inflytande kan påverkas från den praktiska genomförandenivån av kulturellt och socialt bestämda grupp beteenden.

I anslutning till detta är det rimligt att anta att studiet av uppfostringskommittéerna och deras slutbetänkanden i relation till den övergripande utvecklingen inte ger hela bilden av den historiska

kontexten. Inflytande på utbildningsdebatten kan även synliggöras genom de studiet av de sociala nätverk som kommittéledamöterna ingick i.¹⁵⁶

Symboliska värden som analyskategori

För att belysa de vertikala strukturernas påverkan på sociala nätverk eller de sociala nätverkens möjlighet till inflytande tar jag hänsyn till ytterligare en strategisk resurs som är central i sociala sammanhang, och var särskilt central under den studerade perioden 1812–1828. Det är de symbolvärden som hade betydelse för sociala sammanhang utan att människor behövde känna varandra eller ens ha träffats. Titlar och andra igenkänningstecken är exempel på sådana värden som var viktiga under perioden både i officiella och informella sociala sammanhang. Att en person exempelvis hade titeln ”kanslipresident” gav honom hög status i Sverige under den studerade perioden. Kanslipresidenten hade företräden framför andra lägre ämbetsmän genom att titeln var behäftad med en särskild rang som bestämdes av Kungl. Maj:t. Kungen hade sedan 1600-talet definierat värdet på många olika ämbetstitlar för att det skulle råda ordning och reda i officiella sammanhang. Titlarnas rang har upptecknats i olika rangreglementen.¹⁵⁷ Reglementena omfattade inte enbart ämbetstitlar utan även medlemskap i kungliga ordnar.

De två kapitalformerna, socialt och symboliskt kapital, var inte isolerade från varandra utan kunde mycket väl gripa in i varandra genom att en vänskapsrelation kunde resultera i en symboliskt värdefull titel.¹⁵⁸ Sådan omvandling av kapital var vanlig i stånds- och skråsamhällets privilegiestruktur. Därför var det också åtråvärt att så att säga komma nära inflytelserika personer. Det symboliska kapitalets fördel framför det sociala är att det kan utöva makt utan aktörens eget agerande, och på personer som aktören aldrig träffat, exempelvis genom ovan nämnda akademiska titlar. Det sociala kapitalet är bundet till interaktionen mellan människor i sociala nätverk, även om anslutningar till många olika sällskap ger flera

nätverksmöjligheter och därmed mer inflytande över de idéer och politiska argument som odlades där.¹⁵⁹

Tillhörigheten till olika organisationer samt positionen i dessa kan alltså innebära en viss symbolisk status för innehavaren.¹⁶⁰ Sammanflätningarna mellan erkända sällskap och de statliga ämbetsverken var därför många och det som avgjorde om det blev ordensmedlemskapet eller tjänsten i ämbetsverket som kom först, var ibland informella sociala nätverkskontakter. Socialt kapital kunde således generera symboliskt kapital.

Symboliska värden fungerade dock enbart där de erkändes. De feodala resterna av det korporativa samhället löstes långsamt upp genom att dess symboliska maktstruktur ifrågasattes eller direkt ignorerades, till exempel i politisk press- och pamflettlitteratur.

Nätverksanalys

Metoden för att visualisera de många kartlagda anslutningarna mellan personer och kommittéer, tidningar och sällskap är att analysera sociala nätverk, *nätverksanalys*. Det finns gedigen forskning om hur nätverksdiagram kan processas och visas, vilka i huvudsak kommer an på undersökningen av relationella aspekter av sociala strukturer. Expertisen spänner från att subjektivt dra slutsatser om att sociala nätverk blott föreligger där det går att iaktta förekomsten av ömsesidiga förtroenden, till att med matematiska beräkningar programmera hur relationer ska visas.¹⁶¹ Jag har inga ambitioner på att positionera mig inom detta forskningsområde, utan har valt att använda nätverksanalysen som en metod att studera de anslutningar (relationer) som jag kartlagt. Amerikanska matematiker och sociologer har utvecklat en mjukvara för att underlätta nätverksanalys för även andra forskningsområden. Det är två program, UciNet och NetDraw, till vilka jag har flyttat information från min egen applikation där informationen först strukturerades.¹⁶²

I föreliggande studie analyseras inte nätverken endast som relationer mellan personer, d.v.s. flödet av information genom interpersonella

relationer som exempelvis vänskapsband, arbetskamraters relationer och släktband med mera.¹⁶³ Avsikten, som presenterats ovan, är dessutom att synliggöra personer och sammanhang som inte tidigare förknippats med utbildningsdebatten.

Egonet – en analysmetod

Mitt huvudsakliga angreppssätt är att analysera information som visas i så kallade *Egonet*. De kallas också *egocentriska* nätverk för att de visar nätverksdiagram utifrån en vald person; dennes sociala kontaktnät med dem som delade samma medlemskap som han. Matriserna som ligger till grund för de diagram som presenteras i kapitel 6 är (relationer) till sällskap, tidningar och kommittéer utan hänsyn till kvalitativa uppgifter om vem som tyckte om vem och hur mycket.¹⁶⁴ I nätverksanalysen kan man, utöver antalet relationer till olika grupper, också beakta olika värden på relationerna mellan personer och utbildningspolitiska organ, tidningar och sällskap. Det görs genom att ta hänsyn till officiell rang. Det i dåtiden rådande rangreglementet har jag operationaliserat i applikationen genom att tillämpa den värdeskala för titlar motsvarande den rang som fastslagits i Kungl. Maj:ts rangreglementen. Under undersökningsperioden bestod rangrullan av en 40-gradig skala, som jag återkommer till i kapitel 6. Detta gör det möjligt för mig att studera skillnader i, huvudsakligen officiell, status mellan grupperingar som eventuellt framträder kring exempelvis olika sällskap i nätverksanalysen.¹⁶⁵ Härmed har jag försökt göra mig en bild av huruvida olika personer ingick i inflytelserika kretsar.

Sammanfattning

Studiens teoretiska utgångspunkter refererar dels till att det pågick en allmän *pedagogisering* som innebar en utbredning av lärande och fostran i olika delar av samhället, och dels till att denna utbredning kanaliserades genom framväxten av en *medborgerlig offentlighet*,

d.v.s. utrymmet för offentligt resonemang och kritik som särskilt möjliggjordes av tidningspressen och associationsväsendet. Denna medborgerliga offentlighet, eller skikt av personer som träffades och bytte idéer i sällskap och konsumerade nyheter och kritik i tidningar, reproducerade uppfattningen om sig själv som en maktfaktor. Genom sällskap och tidningar fördes olika åsikter ut till en publik. Kommittéledamöternas och utbildningsentreprenörernas engagemang i den medborgerliga offentligheten kartläggs i en särskild applikation, genom att ta fasta på ledamöternas anslutningar till styrelser, tidningar och sällskap. Dessa anslutningar analyseras med hjälp av nätverksanalys för att identifiera sociala nätverk som kan ha haft betydelse för spridningen av medborgarbildning.

I kapitlets inledande citat av Charles Wright Mills påpekas att frågor om biografi och historia skär in i varandra. Jag har ambitionen att reflektera frågan om medborgarbildning på det utbildningspolitiska området med en individnära undersökning. Ett underliggande antagande är att uppfostringskommittéernas efterlämnade textprodukter inte ger full förståelse för den historiska kontexten. Ett viktigt komplement till mer diskursiva undersökningar är att studera individernas nätverksbyggande. Avhandlingens syfte är alltså att med en kollektivbiografisk kartläggning undersöka på vilka sätt svenska utbildningsreformatorer bidrog till att sprida argument för svensk medborgarbildning. Men det som ska belysas är det sociala utbyte som ägde rum på det utbildningspolitiska området, inte det idémässiga innehållet i den medborgerliga offentligheten.

Två uppfostringskommittéer och ett växelundervisningssällskap

[Uppfostringskommittén](#) och [Snillekommittén](#) var två statliga utredningsorgan och de första i sitt slag i Sverige att granska det svenska utbildningsväsendet.¹⁶⁶ Vid sidan av dem verkade det icke-statliga [Växelundervisningssällskapet](#) för att sprida den nya växelundervisningsmetoden till skolor över landet. Kommittéerna samlade de främsta intellektuella på det utbildningspolitiska området och de hade stora möjligheter att påverka det svenska utbildningsväsendet. Kommittéernas uppdrag omfattade alla skolfrågor från folkbildningen till den undervisning som gavs vid universitet. I detta kapitel visar jag genom att studera dessa grupper på individnivå att det finns anledning att ompröva kommittéernas inflytande och roll i utbildningsdebatten. Det finns många samband mellan kommittéledamöterna och medlemmarna i [Växelundervisningssällskapet](#) som leder i en annan riktning.

Uppfostringskommittén

I januari 1812 förordnades fjorton utvalda män av kronprins [Carl Johan](#) till ledamöter till 1812 års Uppfostringskommitté.¹⁶⁷ Kommittén höll sitt första sammanträde den 28 november samma år, och det sista mötet hölls den 31 januari 1825.¹⁶⁸ År 1817 lades förslag till en ny skolordning, vilken trycktes 1820. Kommittén hade från samtliga konsistorier fordrat svar på ett antal detaljerade frågor undervisningssituationen i församlingarna som var underlag för kommittéarbetet. Detta kom att bli ett omfattande material och kommittén kom också att arbeta i hela tretton år. Totalt hölls 65

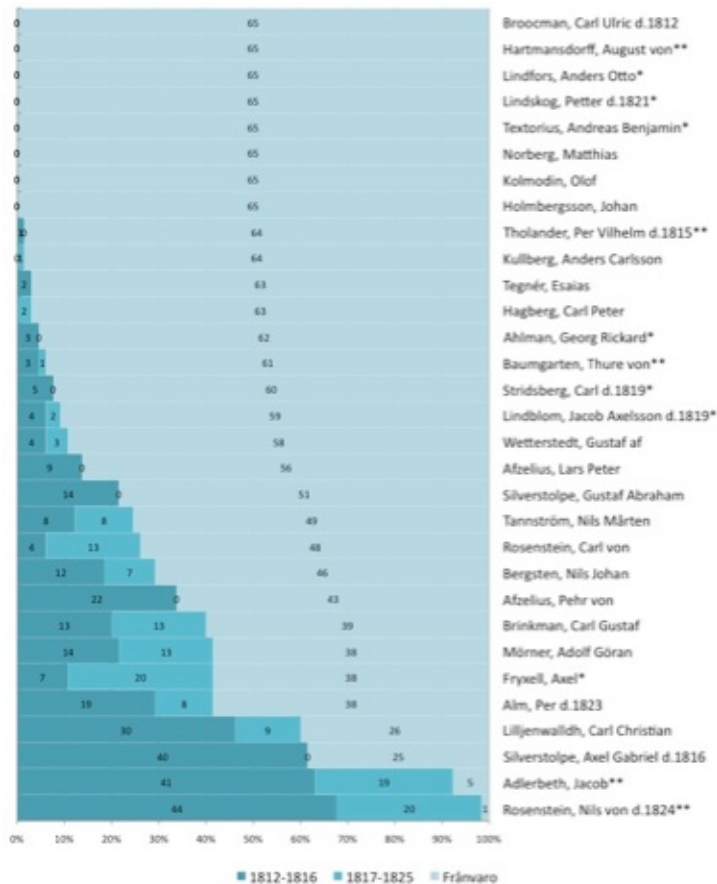
sammanträden. Kommittéarbetet rörde i huvudsak det svenska skolsystemets organisation: vilka skolor som skulle finnas, var de skulle finnas, hur klasserna skulle se ut, lärarnas lönereglemente, vilka ämnen som skulle läsas och eventuell samundervisning av apologistelever och elever i trivialskolans övriga klasser och gymnasier.¹⁶⁹ Skolsituationen skiljde sig avsevärt mellan olika delar av landet, och det ansågs som viktigt att få en enhetligt fungerande skola från Ystad till Haparanda.

I de från konsistorierna inkommande remissvaren framträdde stiftens skiftande undervisningssituation. Handlingarna vittnar om skiftande åsikter, men angående ämnesläsningen i läroverket ifrågasatte ingen den sedelärande riktningen eller fokuset på klassiska språk.¹⁷⁰ Åsikterna skilde sig särskilt när det gällde folkundervisning som gavs av en heterogen skara lärare. Där det gavs lägre undervisningen bedrevs den i alla stift i huvudsak av präster, klockare och föräldrar, som föreskrivits i kyrkolagen 1686, men även av ambulerande kvinnor och som bisyssla av män.¹⁷¹ Undervisningen bestod i huvudsak av rättstavning, innanläsning och katekesinläring. Det var en utbredd uppfattning att allmogen klarade sig med katekes och innanläsning, men från pastoraten framhölls även krav på att skrivning måste ingå samt att folkbildningen inte fick ligga i händerna på okunniga föräldrar.¹⁷² Förutom remissvaren kom även förslag från privatpersoner som hade synpunkter på undervisningen. Ett av de mer radikala förslagen kom dock från den adjungerade kommittéledamoten [Per Wilhelm Tholander](#), lärare vid [Ulriksdals skola](#), som argumenterade för att präster inte var lämpade som lärare då han ansåg att prästtjänsten inte lämnade skälig tid över åt barnen.¹⁷³

Tidigt i kommitténs arbete utvidgades kretsen av ledamöter för att arbeta med remissvaren. Vid sidan av ordinarie ledamöter hade man även korresponderande ledamöter. Åtminstone två av dessa, Gustaf Abraham [Silverstolpe](#) och [Axel Fryxell](#), kom ändå att delta aktivt i kommitténs sammanträden. Vidare var flera tjänstemän knutna till kommittén. [Nils von Rosenstein](#) var ordförande, Jacob [Adlerbeth](#) var

sekreterare, August von [Hartmansdorff](#) kanslist, Thure von [Baumgarten](#) var kommittén behjälplig som kopist, och [Per Vilhelm Tholander](#) anlätades för att bearbeta och sammanfatta de inkomna svaren om läroverken.¹⁷⁴ I figur 2 har en översikt sammanställts över kommittéledamöterna vad gäller deras närvaro vid kommitténs sammanträden. Översikten vittnar om att närvaron var splittrad. Av 65 sammanträden var det endast fyra kommittéledamöter, inklusive ordförande och sekreterare, som närvarade vid fler än hälften av mötena. Detta utgör utgångspunkten för att studera kommittéledamöternas verksamhet i och utanför kommittén.

Figur 2 Närvarofrekvens i Uppfostringskommittén. Korresponderande ledamöter anges med en asterisk *, och tjänstemän (ordförande, sekreterare, adjungerad ledamot, biträde) med **.

Stapeldiagrammet över kommittéledamöternas närvaro vid kommitténs ordinarie sammanträden består av ett mörkt område (till vänster) som anger antal sammanträden per aktör mellan 28 november 1812 och 12

oktober 1816. Den något ljusare delen av staplarna (mitten) visar närvaro vid sammanträden mellan februari 1817 och 31 januari 1825. Den ljusaste delen av staplarna (till höger) anger frånvaro. Med tabellen framträder samtliga kommittéledamöters formella engagemang i kommittéarbetet.¹⁷⁵ I figuren framgår det att närvaron var ojämn. Några ledamöter var nästan helt passiva, som exempelvis Anders Otto [Lindfors](#) och Esaias [Tegnér](#). Den senare var frånvarande både från arbetet och från sammanträdena (han deltog i endast två stycken), men enligt tidigare forskning kan hans intellektuella status i samtiden ändå utövat ett visst inflytande, Askeberg säger t.ex. att [Tegnér](#) genom ”sitt lysande författarskap” torde ha utövat ”visst inflytande på kommitténs verksamhet”.¹⁷⁶

En ytterligare iakttagelse när det gäller kommittéledamöterna är deras engagemang i pressen under perioden.¹⁷⁷ Av ledamöterna i figuren var det endast skolläraren Per [Alm](#), som ersatte [Broocman](#) (som insjuknat och avlidit 1812), och kanslirådet professor Nils Magnus [Tannström](#) som *inte* publicerade sig i tidningar eller gav ut tillfällighetsskrifter som exempelvis pamfletter.¹⁷⁸ Andra, som till exempel [Afzelius](#), [Kolmodin](#), [Lilljenwalldh](#), var medarbetare i Gustaf Abraham [Silverstolpes](#) tidning *Journal för svensk Litteratur*.¹⁷⁹

Personer som var tidningsutgivare engagerade sig dessutom livligt i kommitténs arbete. [Lorenzo Hammarsköld](#) erbjöd sig att trycka kommittéhandlingar. Dessutom bidrog han med läroboksmaterial. [Fredrik Bogislaus von Schwerin](#) lånade ut litteratur till kommittén. Andra var Johan Christoffer Askelöf som anhöll om att få sig den nya skolordningen tillsänd så snart det fanns ett justerat kommittébeslut, och [Nils Åkerman](#) som önskade få anslag till utgivning av en av honom gjord omarbetning av Meidingers lärobok i franska språket.¹⁸⁰ Det var även [Schwerin](#) som till riksdagen i Örebro 1812 tog initiativ till en opinionsyttring där ständerna uttryckte sin tillfredsställelse över kommitténs tillkomst. I yttrandet föreslogs även att kommitténs protokoll kontinuerligt borde publiceras i allmänna tidningar.¹⁸¹

Många fler personer var engagerade i kommittéarbetet, men det är

särskilt viktigt att påtala tidningspressens funktion genom att den var ett viktigt medel för kommittén att publicera sig i den medborgerliga offentligheten – kommitténs arbete kunde nå ut i ett sorts medborgerligt samtal.

I figur 2 framgår att [Nils von Rosenstein](#) och Jacob [Adlerbeth](#) utmärkte sig med högst närvarofrekvens. Detta beror på att [Rosenstein](#) som ordförande hölls personligt ansvarig för ordningen i kommittén på Kungl. Maj:ts uppdrag.¹⁸² [Adlerbeth](#) var sekreterare. Kommittéarbetet var som intensivast under 1816, då även två arbetsgrupper, kallade beredningsfördelningar tillsattes. Den [första beredningsfördelningen](#) tillsattes den 3 januari 1816 och skulle återkomma med utlåtande om ett skolordningsförslag samt ett om löneförbättring för lärare.¹⁸³ Utlåtandet lämnades av Gustaf Abraham [Silverstolpe](#) den 10 februari, och under den dryga månad som gått hade arbetsgruppen hållit tjugoåtta möten, utöver tre kommittésammanträden. Beredningsfördelningens arbete skapade en livlig aktivitet bland ledamöterna, och under sensommaren tillsattes en ny arbetsgrupp med bröderna [Silverstolpe](#) i spetsen, den [andra beredningsfördelningen](#).¹⁸⁴ Inräknat de två beredningsfördelningarna var just bröderna Silverstolpe kommitténs mest aktiva ledamöter under sina respektive mandatperioder.¹⁸⁵ Kommittéarbetet torde därför ha sinkats betydligt av Axel Gabriels bortgång den 5 september 1816.¹⁸⁶ Det medförde att även Gustaf Abraham lämnade kommittén (se nedan). Efter bröderna Silverstolpes försvinnande antog kommittén en mer nyhumanistisk riktning. På [Nils von Rosensteins](#) förslag hade fler präster upptagits i kommittéarbetet, bland andra kyrkoherden Carl Peter [Hagberg](#).¹⁸⁷ År 1815 lämnade även Pehr von [Afzelius](#) kommittéarbetet och sällade sig till de frånvarande professorerna [Kolmodin](#), [Norberg](#), [Holmbergsson](#) och [Tegnér](#).¹⁸⁸ [Lars Peter Afzelius](#) lämnade även han kommittéarbetet i maj 1816.

Efter att kommitténs sociala sammansättning möblerats om samlades den reducerade beredningsfördelningen i februari 1817. Den bestod då av endast Carl von [Rosenstein](#), Nils Johan [Bergsten](#) och

[Axel Fryxell](#). De formulerade ett skolordningsförslag som allmänheten skulle få yttra sig över.¹⁸⁹ Förslaget väckte stort engagemang, varpå 39 utlåtanden inkom utöver diskussionen i tidningspressen. Dessa yttranden sammanställdes av [Axel Fryxell](#) som tillsammans med Carl von [Rosenstein](#) och [Bergsten](#) företog den slutliga redigeringen av skolstadgan.¹⁹⁰

Bland de yttranden som sändes till kommittén finns ett från [Stockholms stads drätselkommission](#). Detta yttrande väcker frågor om informell styrning i och utanför kommitténs arbete.¹⁹¹ [Drätselkommissionen](#) försökte nämligen förgäves att dra tillbaka det anslag till stadens högre skolväsen som kronprins [Carl Johan](#) hade beslutat om år 1816. Anslaget betraktades som en överflödig utgift då en ekonomisk kris i Stockholm hade medfört att affärsbankerna där, de så kallade diskonterna, hade gått omkull.¹⁹² Återkallandet av anslaget initierades av grosshandlaren [Hans Niclas Schwan](#) som hade hela kommissionen med sig utom just en person. Den motsträvige var grosshandlaren [Herman Theodor Philipsen](#), och han lyckades ensam agera motvikt mot [Schwan](#) och de andra, vilket syns av att kommissionens förslag inte fick gehör hos Kungl. Maj:t.

Beslutet rörande anslaget kan mer förklaras av informella förbindelser än det formella yttrandet som kommissionen formulerade. [Philipsens](#) åsikter, som återges i kommissionens protokoll under perioden 1816 till 1818, stämde nämligen helt överens med de åsikter i frågan som formulerats i Kungl. Maj:ts skrivelse av januari 1819.¹⁹³ Att [drätselkommissionens](#) yrkande inte fick någon effekt kan förklaras av [Philipsens](#) inflytande på Kungl. Maj:t, vilket också antyds av handlingarna som berör instiftandet av [Stockholms gymnasium](#).¹⁹⁴ Det märkliga i denna sak är att det inte finns något beslut i [riksdagens statsutskott](#) om ett sådant anslag.¹⁹⁵ Även om handelshusen i Stockholm var mycket inflytelserika, särskilt vid denna tid då flera av dem fungerade som långgivare till stadskassan i brist på banker i staden, förklarar det inte [Philipsens](#) inflytande över kommissionen.

Till saken hör att [Philipsen](#) var mycket engagerad i pedagogiska frågor, men jag har inte funnit spår av detta i [Uppfostringskommitténs](#) handlingar – utöver [drättselkommissionens](#) yttrande.¹⁹⁶ Eftersom handlingarna inte ytterligare förklarar hans roll i anslutning till [uppfostringskommitténs](#) arbete, kommer jag att återkomma till denna fråga när de informella relationerna mellan honom och de kommittéerade har klarlagts i senare kapitel.

Det står dock klart genom kommittéledamöternas brevkorrespondens att [Philipsen](#) var uppskattad. Sekreteraren [Adlerbeth](#) skrev våren 1817 till [Hartmansdorff](#) att ”Grosshandlaren Philipson har genom det varma nit hvarmed han från början antagit sig [för inrättandet av Stockholms gymnasium, min anm.], förvärfvat nya anspråk till redlige landsmäns tacksamhet”.¹⁹⁷ För [Adlerbeth](#) var alltså [Philipsens](#) biträde i olika skolfrågor högst uppskattat, i detta fall att pengar tillskjutits [Uppfostringskommittén](#).

Bröderna Silverstolpes centrala position

Bröderna Silverstolpe utgör exempel på att enskilda kommittéledamöter hade stort inflytande på kommittéarbetet.¹⁹⁸ Kommitténs tillsättande var ett resultat av deras informella bekantskaper både med kronprins [Carl Johan](#) och med andra centrala aktörer i utbildningsfrågor.¹⁹⁹ Ledamöterna i kommittén förenades i huvudsak av att de var personligt bekanta (eller släkt) med Gustaf Abraham [Silverstolpe](#).²⁰⁰ Från kamratkretsen i Uppsala räknas [Afzelius](#), [Kolmodin](#), [Wetterstedt](#), Carl von [Rosenstein](#) och [Holmbergsson](#).²⁰¹ Dessa representerade alla oppositionskritiska åsikter mot den förra regimen, bland annat som ledamöter i det studentrevolutionära kottet [Juntan](#).²⁰² Vartefter kommittéarbetet fortgick förändrades relationerna mellan kommittéledamöterna. Bland annat gifte sig [Anders Otto Lindfors](#) med [Johan Holmbergssons styvdotter](#) den 29 augusti 1816.²⁰³ [Holmbergsson](#) deltog endast i ett sammanträde men bidrog med sin förtrogenhet med den tyska

pedagogiska litteraturen.²⁰⁴

Mycket av kommitténs arbete kretsade kring Gustaf Abraham [Silverstolpe](#). Hans informella kontakter i sociala nätverk hade troligt samband med både kommitténs tillsättande och dess verksamhet. Men andra nätverk skulle också tränga bort honom. [Silverstolpes](#) ambitioner för den svenska medborgarbildningen hade han hämtat från Tyskland i möten med [Goethe](#), [Schelling](#), [Schlegel](#), [Schiller](#) m.fl.²⁰⁵ Dessa möten hade företagits innan kommittén tillsattes. På resan hade han haft sällskap av bland andra Carl Gustaf [Brinkman](#), som också var ledamot av kommittén. Resan hade inletts efter att [Silverstolpe](#) blivit förvisad från Uppsala universitet i den så kallade musikprocessen. Den hade följts av en rättegång där bland andra [Holmbergsson](#) och [Kolmodin](#) ställde upp som vittnen för att rentvå [Silverstolpe](#). I den yttre kretsen av [Silverstolpes](#) försvarare hade även [Carl von Rosenstein](#) figurerat.²⁰⁶

Syftet med resan var att odla sina uppfostringsidéer och sedan grunda en uppfostringsanstalt i Sverige. [Silverstolpe](#) hade en övertygelse om att kombinera nationalkänsla och upplysning med en politisk strävan för medborgarbildning. Hos förnuftiga varelser, hade han uttryckt, skulle råda en själens känsla av jämlika rättigheter.²⁰⁷ Ur detta perspektiv föddes Gustaf Abrahams vision om att bygga en organisation för den lägre undervisningen i Sverige som vilade på ideal om människans jämlikhet. I [Silverstolpes](#) folkbildningsambition, vilken kritiserade lärdomsskolornas funktion som prästutbildningsanstalter underströks vikten av allmän undervisning och fostran som avgörande för statens välgång.²⁰⁸ Staten skulle sörja för hela folkets bildning, även allmogens – landets kärna.²⁰⁹ Genom att sprida upplysning till hela folket kunde grunden läggas för alla medborgares frihet. Friheten avsåg i detta fall rätten till individens självförverkligande genom utbildning.²¹⁰ En omorganisation av skolväsendet skulle sörja för detta. ”Statens styrka” och ”Nationens medborgerliga känsla” skulle på detta vis utvecklas.²¹¹

Efter att [Gustaf Abraham](#) hade formulerat dessa tankar hade brodern

Axel Gabriel 1811 (då kammarherre), förmedlat dem till kronprins [Carl Johan](#).²¹² Axel Gabriel [Silverstolpe](#) var själv påläst på upplysningsfilosofernas tankar om samhällets förbättring genom medborgarbildning. Samhället skulle tjäna på ett reformerat uppfostringsprogram.²¹³ Då kronprinsen hade efterfrågat ytterligare kunskaper i ämnet föll uppdraget, efter visst inflytande från Axel Gabriel, på Gustaf Abraham. Denne hade då redan under sensommaren presenterat skriften *Försök till en Framställning af Allmänna Läro-Verkets närvarande tillstånd i Sverige*.²¹⁴ Det var en ambitiös skrift som i 38 frågor listade kritiken mot 1807 års skolordning. Den överlämnades översatt till franska till kronprins [Carl Johan](#). I skriften hade han påvisat nödvändigheten av en undersökning av hela Sveriges undervisningsväsen och den innehöll det kontroversiella förslaget att det statliga undervisningsverket även skulle finansiera sockenskolor för de kroppsarbetande klasserna.²¹⁵ Skriften förverkligade flera av [Silverstolpes](#) önskemål. Exempelvis skulle kronprins [Carl Johan](#) ”tillförordna en Comité, som äger att granska bemälte Rektors uppgifne förslag, och dervid taga i öfvervägande hvad som rörer Uppfostrings- och Undervisnings-Verken”.²¹⁶ Kommittén befolkades av kommittéledamöter som [Silverstolpe](#) hade föreslagit, bland annat vännerna från Uppsala och resekamraten [Brinkman](#). Detta skedde alltså nästan tio år efter att han under utlandsresan formulerat sina ambitioner i ett brev:²¹⁷

Jag är fullbildad till Upfostrare, och omständigheter hafva gjort detta stånd til min själs behof. Mit Fädernesland behöfver en man som med nit offerar sig at sätta Upfostringsverket i stånd, och jag vill och jag skall derföre offra mig, ty jag vill en gång känna att jag lefvat.²¹⁸

Under urtima riksdagen i Örebro år 1812 var det [Silverstolpe](#) som särskilt agiterat för att riksdagen skulle framföra en formell önskan att kronprinsen skulle tillsätta [Uppfostringskommittén](#).

Denna blick på kommitténs inledningsskede visar att bröderna [Silverstolpe](#) hade ett avgörande inflytande inte bara på kommitténs tillsättande utan även på dess ideologiska riktning, samt att kommittén till stor del bestod av vänner eller åtminstone bekanta till Gustaf Abraham [Silverstolpe](#). Därför kan sägas att kommittéarbetet inledningsvis var särskilt styrt av de medborgerligt civistiska och filantropisk-utilistiska ideal som bröderna [Silverstolpe](#) förfäktade. Men även de personliga relationerna kan ha spelat en viss roll för hur arbetet utvecklades.

Några år efter att kommittén tillsattes befann sig landshövdingen i Kopparbergs län, Hans [Järta](#), i Stockholm. Han tjänstgjorde där som tillförordnad statssekreterare och i denna roll följde han nära utvecklingen i [Uppfostringskommittén](#). Han var mycket intresserad av utbildningsfrågorna och diskuterade gärna dessa i brev till hembygden. [Järta](#) kände bröderna [Silverstolpe](#) väl sedan studieåren i Uppsala, men det han såg försiggick kring [Uppfostringskommittén](#) gillade han inte. I ett av breven hem till Falun skildrade han sina misstankar om att det pågick ett maktspel i kulisserna.

Lilla Lector Silwerstolpe har, genom sin Brors medwerkan, wunnit en Extrabefattning såsom Norsk och Svensk Rikshistoriograph, med Cantzlråds fullmakt och en särskild pension af 300 RD B:co. – Allt af *oegennytta och rent nit för 'allmänt' väl.* – Kanhända ligger bakom dessa fenomen, som jag icke gillar, en ännu mera förkastelig plan, at bringa herr Cantzlrådet til Gubben Rosensteins successor. Det måste dock kunna förkunnas, ty en Sådan Ecclesiastik Styresman wore löjlig och icke nyttig. Emedlertid om denna plan existerar, hwilket jag dock ännu endast af mig själf misstänker, är den säkert uppgjord i samråd med den fina Biskop Rosenstein, som will spela bakom Skärmen. Detta oss emellan.²¹⁹

[Järta](#) antyder i sitt brev att de mest centrala personerna i kommittén,

[Gustaf Abraham](#) och Axel Gabriel [Silverstolpe](#) samt Nils och Carl von [Rosenstein](#), var inblandade i informella sammanhang som var kunde påverka kommitténs sammansättning. [Järtas](#) farhågor grundades på att [Silverstolpe](#) erhållit en aktningsvärd titel och en god pension på "öarligt" vis, som kunde förklaras av brodern [Axel Gabriels](#) "medverkan".²²⁰ Det är uppenbart att [Järta](#) misstänkte och även missunnade [Silverstolpe](#) att efterträda [Nils von Rosenstein](#) som ordförande i [Uppfostringskommittén](#).

Detta är ett subtilt men mycket talande exempel på att personer utanför kommittéarbetet redan i samtiden pekade på att det fanns informella samband mellan kommittéledamöterna. Beaktat att tidigare forskning kategoriserat [Järta](#) som en av de tydligare motståndarna mot allmän folkundervisningen under perioden, medan [Silverstolpe](#) var dess förespråkare, framgår här hur [Järtas](#) kommunikation, som givetvis aldrig var avsedd för [Silverstolpes](#) ögon, avslöjar vad han tycker om verksamheten i [Uppfostringskommittén](#). Även om [Silverstolpe](#) aldrig blev ordförande låg det uppenbarligen nära till hands för [Järta](#) att anta detta, och han insinuerar att den "fine" Carl von [Rosenstein](#) förmodligen hade med saken att göra. [Järtas](#) brev antyder sålunda att ledamöterna var inblandade i svågerpolitik som genererade både ekonomiskt och symboliskt kapital.

Ungefär två veckor efter [Järtas](#) brev i början av 1816 träffade han några ur kommittén och kunde då framföra en av de frågor han ville dryfta som rörde kommitténs planerade neddragningar av lärarlöner. [Järtas](#) sympatier i frågan låg hos hans brevvän rektor [Carl Forslind](#) hemma i Falun. Han måste dock skriva till denne att kommittéledamöterna inte hade fäst någon uppmärksamhet vid [Järtas](#) kritik. Konstaterandet följdes av en färgstark teckning av ledamöterna samtidigt som han pekade ut Gustaf Abraham [Silverstolpe](#) som en huvudperson i kommittén.

De mest werksamme ibland dem hafwa måst Canzlirådet och Rikscharlatanen Silwerstolpe, Lector Fryxell, som jag tror wara

en förständig man, men mot hwilken jag har 1:o at han äro Wermlandning och 2:o at han är Secreterare i et hushållnings Sällskap, samt Lector Bergsten, hwilken jag hört berömmas, wara klok men hwars utseende tycktes förråda en wiss besynnerlighet: det är en liten man, med gräseliga polissoner, som betäcka halfwa ansigtet, samt utan halsduk. En sådan tror jag icke kunna göre en duglig ScholOrdning.²²¹

Brevet ger en intressant karikatyr av de tre lektorerna Gustaf Abraham [Silverstolpe](#), [Axel Fryxell](#) och Nils Johan [Bergsten](#), som han ansåg var kommitténs mest aktiva ledamöter. [Järta](#)s uppfattning utgår från att dessa personer ingick i den beredningsfördelning som arbetade med en skolstadga efter [Silverstolpes](#) förslag.²²² Men [Järta](#) var ändå kritisk till huruvida kommittén över huvud kunde uträtta något klokt, ”ty mig tyckes at det är en Slump om något sker, som ej är rasande”.²²³

[Gustaf Abrahams](#) centrala roll i kommittén gav inte endast utdelning i titlar och pengar som jag visat ovan. Den var även kantad av motstånd och konflikter. Hans initiativrikiedom och brinnande intresse för undervisning och utbildning på olika nivåer fläckades av hans forcerande framtoning som spred förtrytelse hos andra. När [Silverstolpe](#) hade lämnat kommittén, hösten 1816, uttryckte sekreteraren Jacob [Adlerbeth](#) sin lätnad åt August von [Hartmansdorff](#):

Uppfostrings Comiténs nu samlade Beredningsfördelning utgöres af Biskop v Rosenstein, Lectorerne Bergstén och Fryxell. De arbeta väl och endrägtigt. Canzli Rådet Silverstolpe är genom sitt Rectorsämbete vid Linköpings Gymnasium nu utestängd från Comitén. O att han alltid förblefve Rector.²²⁴

[Gustaf Abrahams](#) närhet till att hamna i olag med sin omgivning ledde även till ekonomiska trångmål. Brodern Axel Gabriel var med sin diplomatiska fingertoppskänsla och ”allmänna välvillighet och nobla

väsen” i många avseenden [Gustaf Abrahams](#) motsats.²²⁵ Resultatet av kommitténs arbete och ommöblering av kommittéledamöter ledde till att en mer nyhumanistiskt orienterad skolordning stadfästes 1820. Kommitténs uppdrag fortsatte efter 1820 års skolordning med att utarbeta ett betänkande kring pedagogier och folkskolor.²²⁶ Detta slutbetänkande som presenterades den 10 mars 1825 fastslog att folkupplysningen skulle förbli en ”Communal angelägenhet, beroende under Pastoral vårdens och Presterskapets inseende”.²²⁷ Detta passade antagligen *staten* bättre, i jämförelse med [Silverstolpes](#), [Broocmans](#) och andra utbildningsreformatorers uppfattning om vad som passade *folket* bäst. Det var ett karaktäristiskt uttryck för relationen mellan stat och samhälle.

En av de frågor som Gustaf Abraham [Silverstolpe](#) väckte i kommittén rörde pedagogiken i läroverken. I januari 1814 föreslog han att kommittén skulle bestämma undervisningsmetod för varje särskild kunskapsgren.²²⁸ I enlighet därmed beslöt kommittén att inhämta yttrande över detta ämne ”i hela dess vidd” från Carl von [Rosenstein](#) och ett antal andra sakkunniga.²²⁹ De sakkunniga fick ett halvår på sig att till kommittén inlämna sina betänkanden. När tiden hade löpt ut, den 30 juli 1814, hade dock inga yttranden inkommit, vilket föranledde ordförande [Nils von Rosenstein](#) att uppmana de berörda att ”så snart möjligheten medgaf måtte gå dess [kommitténs, min anm.] afsigter till mötes”.²³⁰ Vid följande sammanträde lämnades ett yttrande av Fredrik Bogislaus von [Schwerin](#), medan övriga sakkunniga hade meddelat frånvaro på grund av andra åtaganden eller sjukdom.²³¹ Inga andra yttranden hann inkomma till kommittén förrän [Silverstolpe](#) presenterade sin uppsats om en systematisk inrättning av skolor i landet.²³² Trots påtryckningar om att diskutera pedagogiska metoder, var alltså växelundervisningsmetoden ännu frånvarande i [Uppfostringskommittén](#). Det måste anses vara anmärkningsvärt, då intresset för denna metod bredde ut sig utanför kommittéarbetet och 1822 blev en kärnfråga i det nybildade [Växelundervisningssällskapet](#).

Växelundervisningsmetoden

Växelundervisning var en metod som gick ut på att läraren delegerade undervisning till äldre, eller åtminstone mer försigkomna, elever som i sin tur undervisade en skara yngre elever. De äldre eleverna kallades monitörer, och med hjälp av dem kunde en enda lärare kontrollera utbildning av flera hundra elever.²³³ Metoden medgav ett slags masskolning som, teoretiskt sett, kunde användas i alla möjliga institutioner från fattighus till elitutbildning (se nedan). Centralt var också att elever skulle undervisas ämnesvis i stället för klassvis. Med växelundervisningen särskiljdes elever för att efter individuella förmågor *flyttas upp* i högre klasser, till skillnad från läroverket där de särskiljdes för att *gå om* klasser.²³⁴ Den fria flyttningen garanterade att flitigare elever inte hindrades av mindre begåvade kamrater. Det frammanade även tävlingslusten hos eleverna.²³⁵

På vissa sätt kan man säga att växelundervisningen passade väl ihop med den sakta pågående samhällsförändringen från kollektivistisk undersåtestat till en på individualismens grund vilande medborgarnation. Individualismen både tillät och behövde ett tävlingsmoment till skillnad från den mer statiska kollektivismen. Metoden hade utvecklats på 1790-talet i England av [Andrew Bell](#) och [Joseph Lancaster](#) och snabbt fått stor spridning.²³⁶ Över hela världen grundades nationella sällskap för metodens befrämjande.²³⁷ I Sverige hade metoden presenterats av Carl Ulric [Broocman](#) i hans tidning *Magasin för föräldrar och lärare* 1810, men först 1821 skulle ett svenskt växelundervisningssällskap börja organisera sig.²³⁸ Varför det dröjde så länge kan delvis förklaras av vad som hände i [Uppfostringskommittén](#), men kanske också vad som *inte* hände där. Först vid ett sammanträde i maj 1816 meddelades i kommittén följande.

Såsom ett ämne, värdigt allmänhetens uppmärksamhet, ansåg Comitéen tjenligt att meddela tvänne i den år 1815 började *Journal d'Education* inryckta afhandlingar om de af Hrr Bell och

Lancaster i England införda läromethoder för menige mans barnundervisning. Comiténs Secreterare åtog sig att verkställa en öfversättning af nämde afhandlingar.²³⁹

Det blev sekreteraren Jacob [Adlerbeth](#) som ombesörjde översättningen av de två uppsatserna som nämns i citatet. Den 29 augusti meddelade han att de färdigställts och publicerats i *Inrikes Tidningar*.²⁴⁰ I ett protokoll ett halvår senare, den 26 februari 1817, meddelas att Kungl. Maj:t beslutat att en skollärare vid namn [Per Reinhold Svensson](#) skulle sändas till England för att inhämta Bell-Lancasterska uppfostringsmetoden. Samtidigt som detta beslut meddelades i kommittén upplästes att ”Uppfostrings Comitén blifvit anbefalld, att i underdånighet förestå tillgångar för den till nämde vetenskapliga resa erforderliga kostnad, hvilken af Kongl. Majt blifvit bestämd till en mot 200 Pund Sterling i Svenskt Mynt svarande Summa”.²⁴¹ I [Uppfostringskommitténs](#) handlingar framgår inte att kommittén i någon ytterligare bemärkelse varit inblandad i frågan om att hämta undervisningsmetoden från England.

Nästa gång växelundervisningen kommer på tal är den 10 oktober 1821, då Carl von [Rosenstein](#) föreslår ett principiellt ställningstagande från kommitténs sida att

om icke vid betänkandet om sättet att genom Paedagogier besörja de lägre folk-klassernas bildning, Comitén borde utgå från den grundsats att Statsverket icke borde bekosta dylika, blott till en skilda församlingars förmån syftande inrättning, och att Vexel-undervisningssättet dervid, så vidt ske kunde, borde användas.²⁴²

[Rosenstein](#) rekommenderar alltså användandet av växelundervisningsmetoden först sex år efter att han förväntats leverera sakkunnigutlåtande om undervisningsmetoder till [Uppfostringskommittén](#). Som framgår nedan var det dock troligt att [Rosenstein](#) kände till metoden redan 1814. Sista gången

växelundervisningen nämns i protokollen för [Uppfostringskommittén](#) var den 19 december 1821, då det meddelas att en protokollssekreterare vid namn [Gerelius](#) till Kungl. Maj:t föreslagit inrättande av ”Central-Skolor för den Lancasterska undervisningen”.²⁴³

[Rosenstein](#)s roll här är intressant och så vitt jag vet inte tidigare varit föremål för närmare granskning. Samtidigt som han rekommenderade växelundervisningsmetoden var han nämligen den ledande kraften i den så kallade [Direktionen för Stockholms stads undervisningsverk](#) som hade tillsatts 1819.²⁴⁴ I denna direktion drev han en linje som skilde sig från [Uppfostringskommitténs](#) förslag från 1817. Han ville inrätta särskilda skolor som ersättning för den elementära barnundervisningen som tidigare hade tillhandahållits av de omorganiserade kyrkskolorna.²⁴⁵ [Rosenstein](#) var alltså inte ointresserad av de yngre barnens skolgång. Men ändå förblev han tyst om växelundervisningsmetoden, som huvudsakligen var ett medel för att skola barn under 16 år. [Direktionen för Stockholms stads undervisningsverk](#) förefaller ha varit mer kritisk till den nyhumanistiska orientering som kan iaktas i [Uppfostringskommittén](#). Protokollen avslöjar bland annat publicisten Lars Johan [Hiertas](#) uppfattning att de döda språkens studium, d.v.s. latin och grekiska, helt borde förläggas till universitetet.²⁴⁶

Växelundervisningen var alltså frånvarande i [Uppfostringskommitténs](#) diskussion om undervisningsmetoder. Det är rimligt att anta att kommittén inte endast borde ha varit delaktig, utan även huvudinstans för att administrera inhämtandet av växelundervisningen. Detta antagande gör tidigare forskning, men det finns inga spår av att den nämnde [Svensson](#) hade något samröre med kommittén.²⁴⁷ Pedagogikhistorikern Thor Nordin som studerat växelundervisningen i Sverige har fört diskussionen kring var initiativet kom ifrån, han nämner särskilt greven [Jacob De la Gardie](#) som en pådrivare i frågan men har inte funnit belägg för detta.²⁴⁸ I källmaterialet framgår dock ett uttalande av skollärare [Svensson](#) att

det var kronprinsens, genom [De la Gardie](#), befallning att han skulle resa till England.²⁴⁹ Detta förklarar att [Uppfostringskommittén](#) beordrades att finansiera [Svenssons](#) resa och sedan tryckningen av dennes rapport, men väcker samtidigt frågor om vad kronprinsen och [De la Gardie](#) – utanför [Uppfostringskommittén](#) – kan ha drivit frågan om metoden. Lanserandet av växelundervisningen förefaller alltså ha diskuterats och beslutats i sammanhang som ännu återstår att upptäcka.

Växelundervisningssällskapet

Hösten 1821 utgick ett upprop från generallöjtnant Jacob [De la Gardie](#) att samla dem som värnade om växelundervisningsmetoden. I lilla börssalen i Stockholm sågs därför några personer för detta ändamål den 23 januari 1822.²⁵⁰ Mötet blev konstituerande för *Sällskapet för växelundervisningens befrämjande*. Metoden hade som bekant redan beskrivits i pressen, men där hade även inrättandet av ett sällskap föreslagits av *Allmänna Journalen* år 1820.²⁵¹ [Växelundervisningssällskapet](#) kan karaktäriseras som en ”undervisningsanstalt” och ”samhällsnyttig associationsbildning”.²⁵² De sammankallade var enligt [De la Gardie](#) de som ”nitälskade för denna metod” och bestod av Per Reinhold [Svensson](#), Anders Jacob Danielsson [Cnattingius](#), Johan Adolf [Gerelius](#), [Anders Lindeberg](#), [Nathanael Wallin](#) och Carl von [Rosenstein](#). [De la Gardie](#) blev ordförande och [Rosenstein](#) vice ordförande.²⁵³ Redan samma år, den 9 mars, anmälde [De la Gardie](#) sällskapets instiftande till Kungl. Maj:t.²⁵⁴ I skrivelsen betonade han genomgående metodens intellektuella och moraliskt fostrande förtjänster.²⁵⁵

Carl von [Rosenstein](#), en av de flitigaste och ansvarstygda ledamöterna i [Uppfostringskommittén](#) (i egenskap av ordförande för beredningsfördelningen) var alltså inblandad i växelundervisningens införande i Sverige. Han var bekant med Per Reinhold [Svensson](#) och de planer som funnits om att sända denne till England. Detta torde

med största sannolikhet ha skett i [De la Gardies](#) regi, som redan 1814 i en depesch till Lars von [Engeström](#) hade föreslagit att man skulle sända ungdomar till England för att utbildas i metoden. Men det motstånd som rådde mot hela undervisningsfrågan kring år 1815 förefaller ha hindrat detta eller åtminstone tvingat frågan att bearbetas i andra sammanhang.²⁵⁶ Det fanns antagligen skäl för [Rosenstein](#) att inte visa sitt engagemang för växelundervisningsmetoden för kommittén. Även om metoden av många sågs som nymodig och oprövad, återstår faktum att [Rosenstein](#) avstod från att lämna något betänkande om uppfostringsmetoder till [Uppfostringskommittén](#).

[Växelundervisningssällskapet](#) etablerades i en tid då många medborgardanande associationer grundades. Växelundervisningen som metod betraktades som ett universalmedel för att i den individuella frihetens och jämlikhetens anda fylla det tomrum som den nya nationen krävde av medborgarbildning.²⁵⁷ Ett tomrum som kan sägas ha varit aktuellt för medborgarbildningen, med tanke på att riksdagen 1823 ingalunda medförde några krafttag för inrättande av folkskolor på landsbygden.²⁵⁸ Som nämnts tidigare kritiserade bland annat [Anders Fryxell](#) detta i hans lilla skrift *Förslag till Enhet och Medborgerlighet i de allmänna Undervisnings-Verken*.²⁵⁹

En snarlik skrift, *Om Uppfostran till Medborgerlighet*, publicerades av kommittéledamoten och lektorn vid Stockholms gymnasium [Lars Magnus Enberg](#) samma år.²⁶⁰ Denna var mindre radikal än [Fryxells](#) skrift. [Enberg](#) betonade att samtliga medborgare borde få en nationell fostran genom att bibringas upplysning och patriotisk dygd.²⁶¹ Till skillnad från [Fryxell](#) ansåg han att olika samhällsklasser hade olika behov, varför han enligt den nyhumanistiska bildningslinjen skiljde ”menigheten” från de lärdas uppfostran.²⁶² För både [Enberg](#) och [Fryxell](#) var växelundervisningsmetoden den universella lösningen för en likvärdig medborgerlig fostran.²⁶³ Notera även att de båda använder begreppet medborgare i sina titlar, vilket understryker det nationellt inkluderande individperspektivet.

På riksdagen hade även kritik framförts mot de olika specialiserade

skolor som fanns i riket. Särskilt gällde detta militärutbildningen vid [Krigsakademien vid Karlberg](#), som man föreslog skulle läggas ned.²⁶⁴ Till akademins försvar reste sig [Magnus Björnstierna](#) som föreslog en utredning av alla offentliga undervisningsanstalters tillstånd i riket. Vändpunkten för Krigsakademien kom att bli [Johan Peter Lefréns](#) tillträde som guvernör där. Han försökte med stor kraft att samordna växelundervisningen med läroverkstanken, och kallade det för *det carlbergiska pedagogiska systemet*.²⁶⁵ Växelundervisningen var alltså inte blott en metod att masskola de fattigaste barnen, utan användes även i militärskolor, som [Karlberg](#), för bättre bemedlade samhällsklasser.

När [Växelundervisningssällskapet](#) väl hade grundats anslöt sig anmärkningsvärt många av de studerade kommittéledamöterna. Från 1812 års uppfostringskommitté anslöt sig sju ledamöter innan kommittéarbetet avslutades. Liksom medgrundaren [Rosenstein](#) tillhörde de den mest aktiva kretsen: Gustaf Abraham [Silverstolpe](#), [Lilljenwalldh](#), [Mörner](#), [Brinkman](#), [Tannström](#), [Wetterstedt](#) och [Hagberg](#).²⁶⁶ Så snart den nya kommittén, [Stora uppfostringskommittén](#), som jag benämner [Snillekommittén](#), hade kommit igång skulle det bli ännu fler kommittéledamöter i [Växelundervisningssällskapet](#). Det kan noteras att sällskapet även kom att samla många publicister, d.v.s. utgivare av tidningar.²⁶⁷ Många av dessa uttryckte samhällsreformistiska strävanden.

Snillekommittén

När [Växelundervisningssällskapet](#) hade verkat i nästan fyra år och Uppfostringskommitténs arbete hade upphört, förordnades en ny kommitté den 21 december 1825. Då var växelundervisningsprojektet redan långt framskridet. Till [Snillekommittén](#) utsågs ett antal bemärkta män, som inte endast var sakkunniga i skolfrågor utan även om medborgarbildningen i stort. Det var framstående män, varför kommittén kallades för [Snillekommittén](#). Förordnandet som utfärdats

av kung [Carl XIV Johan](#) gällde samtliga statsråd, 25 utsedda ledamöter inklusive [kronprins Oscar](#) som ordförande. Kronprinsen tilläts efter behov utse ytterligare sakkunniga.²⁶⁸ Kommittésammanträdena hölls i två omgångar, under perioden 7 september till 14 oktober 1826 och under perioden 19 januari till 25 oktober 1828. Mellan dessa arbetade ett antal sektioner på var sin skolform.²⁶⁹ Kommittéarbetet kretsade i huvudsak kring elementarläroverkets organisation och undervisningsmetodik, särskilt växelundervisningen.²⁷⁰ Enligt [Växelundervisningssällskapets](#) handlingar var Jacob [De la Gardie](#) inblandad i det underlag som utgjorde delar av [Snillekommitténs](#) arbete.

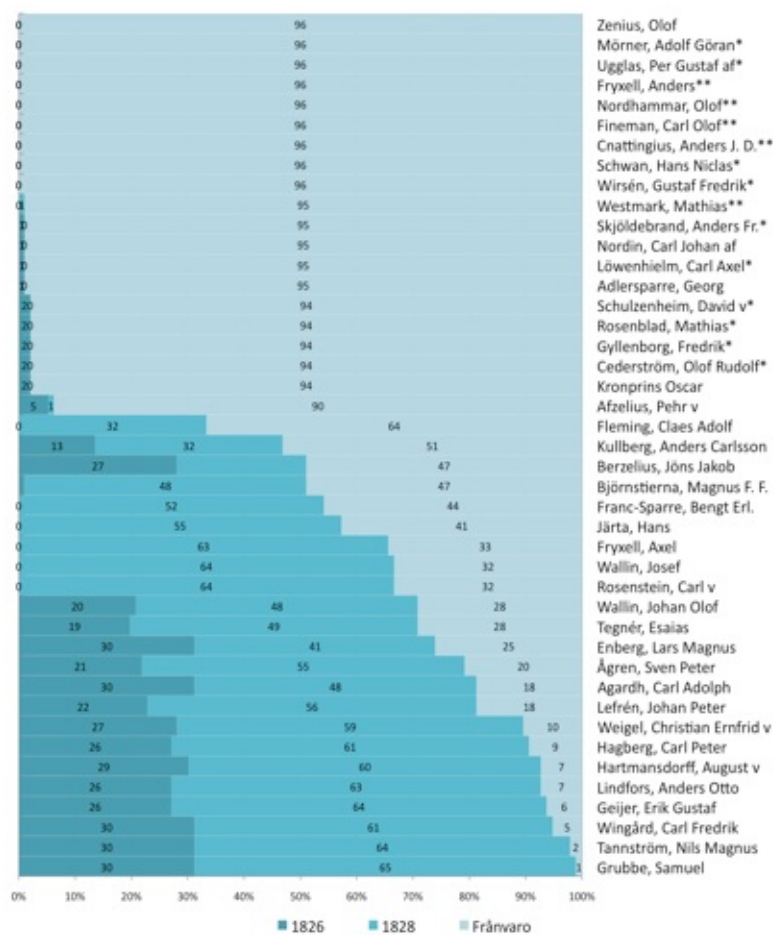
Till vinnandet af en sådan underrättelse befallde, efter af Sällskapets Ordförande Hans excellens m. m. Herr Grefve *De la Gardie* gjord underdånig hemställan, Hans Maj:t Konungen, det cirkulärbref från Kongl. Ecklesiastik-Expeditionen till alla Rikets Konsistorier skulle utfärdas, med Nådig befallning till desamma, att från alla Pastorer inhämta tillförlitliga uppgifter på allmogens kunskaper i läsning, skrifning och räkning, samt vid hvilken ålder dessa kunskaper ägdes, hvilka inom hvarje församling nyttjade den allmänna eller enskilda undervisningen, och hvilka uppgifter till nämde Expedition före den 1 Jan. sistl. borde vara insände. Men då endast trenne Konsistorier hittills lära hunnit efterkomma den Nådiga befallningen, nödgas Direktionen till nästa år uppskjuta bekantgörandet af, som man hoppas, dessa tillfredsställande bevis på folkupplysningens tillstånd och tillväxt i Sverige.²⁷¹

Citatet, som är hämtat ur [Växelundervisningssällskapets](#) årsberättelse 1826, visar tydligt att sällskapet hade stort intresse för [Snillekommitténs](#) arbete och att man ville ta del av de uppgifter som kommittén samlade in. Även många tidningsutgivare med kopplingar till [Växelundervisningssällskapet](#) engagerade sig i kommittéarbetet.²⁷²

Det är tydligt att utbildningsfrågorna diskuterades i vida kretsar, ofta med anknytning till [Snillekommittén](#).

Det hölls sammanlagt 96 sammanträden utöver sektionernas arbete, dels 30 möten under september och oktober 1826, och dels 66 möten under våren och hösten 1828. Betänkandet som lämnades till Kungl. Maj:t i december 1828 innehöll vissa förslag till hur undervisningsväsendet kunde förbättras.²⁷³ Närvaron var högre och jämnare än för ledamöterna i 1812 års kommitté. Se följande figur 3 för en närvarostatistik.

Figur 3 Närvaro vid sammanträden för aktörer i Snillekommittén. Statsråd markeras med *, och adjungerade ledamöter **.

Det mörkaste området av staplarna (till vänster) anger närvaro vid sammanträden år 1826, det

ljusare (mitten) närvaro 1828 och det ljusaste området av staplarna (till höger) anger frånvaro från kommittéarbetet. [Kronprins Oscar](#) hade utsetts till ordförande och närvarade som sådan vid det första respektive sista sammanträdet under första perioden, eller rättare sagt: kommittén samlades inför kronprinsen. Det var även vid dessa tillfällen som statsråden närvarade. Dessa markeras med en asterisk i tabellen ovan.²⁷⁴ Statsråden (som enligt regeringsformen fick signera beslut med "Kungl. Maj:t") var enligt förordnandet närvarande då de hade möjlighet. Sådana möjligheter förefaller ha inträffat endast vid de tillfällen då kommittén sammanträdde inför [kronprins Oscar](#).

Två läger

Kommittén delades snabbt i två åsiktsläger. Redan under hösten 1826 kan man iakta hur de konservativa som eftersträvade små förändringar i undervisningsväsendet, stod mot radikaler som krävde en rejäl omstöpning av detsamma.²⁷⁵ Schismen uppstod i och med reformivrarnas förslag att införa växelundervisning i den lärda skolan. Enligt Thor Nordin ansåg man att den var en "pedagogisk nödvändighet för åstadkommandet av en nydaning i frihetens och jämlikhetens tecken".²⁷⁶ De konservativa kommittéledamöterna menade i stället att metoden hotade all "allvarligt syftande medborgarfostran".²⁷⁷ Det är tydligt att, som Nordin också understryker, att det inte var medborgarbildningen som sådan som kommittéledamöterna tvistade om utan *hur* den skulle realiseras.²⁷⁸

Ett radikalt förslag framfördes 1828 av Carl Peter [Hagberg](#) om "nödvändigheten af en serskilt humanistisk examens anställande vid Universiteten med blifvande Theologie Studioci", alltså att prästerna skulle bildas till humanistiskt orienterade medborgare.²⁷⁹ Detta är ett högst anmärkningsvärt uttalande inför kommittén som antyder att en medborgarbildande framåtrörelse skulle präglade en av de mest konservativa grupperna: prästerna.

Växelundervisningen hade som folkbildningsmedel fått officiell prägel genom Kungl. Maj:ts brev 1824. Cirkulärbrevet föreskrev att

konsistorierna skulle främja växelundervisningens användande, samt att klockare skulle utbildas i metoden.²⁸⁰ Det var ett resultat av att metoden hade varit en stor fråga under riksdagen 1823. I kommittén kom man överens om att en fördomsfri prövning av metodens förtjänster behövde ske i statlig regi. I samband med att [Tegnér](#) och [Agardh](#) föreslog en total omstöpning av den lärda skolan med växelundervisningen som metodisk utgångspunkt, beslutades därför att en "normalskola" skulle inrättas under läroverkssektionens ansvar.²⁸¹ De båda adjungerade ledamöterna Olof [Nordhammar](#) och [Anders Fryxell](#) redovisade hur metoden hade prövats på [Maria lärdomsskola](#).²⁸² Man kom därefter fram till att den tilltänkta experimentskolan skulle förena trivialskola med gymnasium för att pröva kombinationen av klassisk lärdomsbildning och "högre medborgerlig bildning".²⁸³ [Maria skola](#) fick inte detta uppdrag utan i stället inrättades en ny skola, [Nya elementar](#), som jag återkommer till nedan. [Kronprins Oscar](#) lade ned stor kraft i frågan, och redan i juni 1827 uttryckte kung [Carl XIV Johan](#) sitt fulla stöd för projektet, vilket har åtskilligt att säga om hans benägenhet att reformera ett samhälle som i vissa stycken gått i stå.²⁸⁴

Växelundervisningssällskapet pluralitetens trumfkort

När sammanträdena återupptogs våren 1828 hade motsättningarna mellan de två lägren tilltagit väsentligt.²⁸⁵ När kommittén skiljdes åt i maj 1828 återstod det för arbetsgruppen, expeditionsavdelningen, att redigera ett utkast till betänkande. Även denna delades itu av åsiktsskillnader, varpå August von [Hartmansdorff](#) kom att få huvudansvaret för betänkandet. Därefter fastslogs ett betänkande av en majoritet i kommittén. Majoriteten, "pluraliteten" som de kallades i kommittéarbetet, bestod av [Hartmansdorff](#), [Lefrén](#), [Tannström](#), [Berzelius](#), [Tegnér](#), [Ågren](#), [Axel Fryxell](#), [Enberg](#), af [Kullberg](#), von [Afzelius](#), von [Weigel](#), och [Franc-Sparre](#).²⁸⁶ Beslutet mötte hårdast motstånd från [Geijer](#) och [Järta](#), medan övriga konservativa med en reservation intog en förmedlande ståndpunkt.²⁸⁷ Det intressanta, men

kanske inte så anmärkningsvärda, med denna presentation är att de flesta av pluraliteten (8 av 12), till skillnad från [Geijer](#) och [Järta](#), var ledamöter i [Växelundervisningssällskapet](#). När betänkandet slutjusterades närvarade endast ledamöter från pluraliteten utöver ordföranden för dagen, Johan Olof [Wallin](#), och sekreteraren [Josef Wallin](#). Samtliga utom [Berzelius](#) var medlemmar i [Växelundervisningssällskapet](#). Utifrån detta talade man så att säga i eget intresse. Det framgår av tabellen på nästa sida att de flesta av [Snillekommitténs](#) ledamöter var medlemmar i [Växelundervisningssällskapet](#).

Tabell 1. Kommittéledamöternas inträdesår i Snillekommittén (SK), sektionstillhörighet och inträdesår i Växelundervisningssällskapet (VX). Statsråd markeras med *, tjänstemän (ordförande, sekreterare, biträde, adjungerad ledamot) med ** och S markerar styrelsemedlemmar i Växelundervisningssällskapet

Namn	SK	Sektion	VX
Adlersparre, Georg	1825		-
Afzelius, Pehr von	1825	Univ	-
Agardh, Carl Adolph	1825	Univ	-
Berzelius, Jöns Jakob	1825		-
Björnstjerna, Magnus Fredrik Ferdinand	1825		1823
Cederström, Olof Rudolf	1825*		1826
Cnattingius, Anders Jakob Danielsson	1826**		1822S
Enberg, Lars Magnus (sekreterare)	1825	Element	1824S
Fineman, Carl Olof	1826**		1822S
Fleming, Claes Adolf (ordförande)	1825		1822
Franc-Sparre, Bengt Erland	1825		-
Fryxell, Anders	1826**		1824S
Fryxell, Axel	1825	Element	-
Geijer, Erik Gustaf	1825	Univ	-
Grubbe, Samuel	1825	Univ	-
Gyllenberg, Fredrik	1825*		1824
Hagberg, Carl Peter	1825	Folk	1824
Hartmansdorff, August von	1825	Folk	1826S
Järta, Hans	1825	Univ	-
Kronprins Oscar (ordförande)	1825		-
Kullberg, Anders Carlsson af	1825		1825
Lefrén, Johan Peter	1825	Element	1824S
Lindfors, Anders Otto	1825	Univ	-
...	...	...	...

Lowenhielm, Carl Axel	1825-1828 [†]		1822
Mörner, Adolf Göran	1825-1828*		1824
Nordhammar, Olof	1826**		1822S
Nordin, Carl Johan af	1825		1824
Rosenblad, Mattias	1825*		1826
Rosenstein , Carl von (vice ordförande)	1825	Univ	1822S
Schulzenheim, David von	1825*		-
Schwan, Hans Niclas	1828*		-
Skjöldebrand, Anders Fredrik	1825*		1826
Tannström, Nils Magnus af	1825	Element	1823S
Tegnér, Esaias	1826	Element	1826
Ugglas, Per Gustaf af	1828*		1826
Wallin, Johan Olof	1825	Folk/Elem	1822
Wallin, Josef Otto (sekreterare)	1825**		1822S
Weigel, Christian Ernfrid von	1825		1825
Westmark, Mathias (biträde)	1826**		1827
Wingård, Carl Fredrik af	1825	Element	1822
Wirsen, Gustaf Fredrik	1825-1827*		1825
Zenius, Olof	1825		1826
Ågren, Sven Peter	1825	Element	1824S

I tabellen visas fyra kolumner.²⁸⁸ Den första anger ledamöternas namn, den andra inträdesår i [Snillekommittén](#) (samt eventuellt utträdesår efter bindestreck), i tredje kolumnen redovisas i vilken sektion de arbetade under mellanperioden, och i den fjärde kolumnen anges inträdesår i [Växelundervisningssällskapet](#). Av sammanställningen framgår att 30 av [Snillekommitténs](#) 43 ledamöter också var medlemmar av sällskapet. Carl von [Rosenstein](#) hade bland annat varit med vid instiftandet av detsamma. Märk väl att nästan samtliga statsråd var medlemmar av sällskapet. Deras och andra politikernas medlemskap samt engagemang i [Växelundervisningssällskapet](#) hade givetvis betydelse för sällskapet, vilket också uttrycktes i årsberättelserna. Protokollet för årsmötet i maj 1829 inleds med följande presentation av de närvarande:

Sällskapets Ordförande, Hans Exellens, En af Rikets Herrar,

Generalen m.m. H. Hr Grefve Jakob De la Gardie samt Direktionens och Sällskapetets Ledamöter, hvarjemte flere andre Sällskapetets Gynnare och Vänner, i synnerhet af Rikets Högl. Ständer, hedrade Sammankomsten med sin närvaro.²⁸⁹

I protokollet uttryckte [Växelundervisningssällskapet](#) sin uppskattning över att politiker deltog i deras möten, men samtidigt kan citatet betraktas som en demonstrativ signal om att individer som var engagerade i riksangelägenheter också var engagerade i [Växelundervisningssällskapet](#)s verksamhet. Det är viktigt att uppmärksamma denna förbindelse mellan den offentliga makten och det privata sällskapet – i synnerhet eftersom statsråden inte var särskilt aktiva i kommittéarbetet. Statsråden närvarade vid den statliga [Snillekommitténs](#) sammanträden i huvudsak vid de tillfällen kommittén samlades inför kronprinsen, men i det privata sällskapet utan att kronprinsen deltog där. Detta bör ses i ljuset av de teoretiska ansatser som jag förhåller mig till. Redan här kan vi iakta dels överlappande medlemskap (de studerade personerna var med i den statliga kommittén samtidigt som de var medlemmar i detta uppfostringssällskap), och dels att det politiska inslaget i det sociala utbytet uppmärksammas och värderas som något positivt.²⁹⁰ Även om det var brukligt att hälsa ärevördiga personer som vänner, innebar deras medlemskap i [Växelundervisningssällskapet](#), oavsett om det var aktivt eller ej, bidrag till det sociala kapitalet enligt Wollebæk & Selle.²⁹¹

Emellertid är de två gemensamma anslutningarna till kommittén och till sällskapet, inte tillräckliga för att jag ska kunna dra slutsatser om socialt nätverkande.

Endast 13 av de 43 ledamöterna i [Snillekommittén](#) har inte återfunnits i [Växelundervisningssällskapet](#)s matriklar, vilket ger en antydning om att det utbildningspolitiska engagemanget hos majoriteten av ledamöterna sträckte sig utanför kommittén till frivilligföreningar.²⁹² De som sällat sig till universitetssektionen var i

mindre utsträckning medlemmar i sällskapet, medan ledamöterna i folkskolesektionen uteslutande bestod av ledamöter från sällskapet. Det får sägas vara lika självklart som anmärkningsvärt då sällskapets pedagogiska projekt befinner sig inom ramarna för en folkflertalets medborgerliga bildning. Sektionen för elementarläroverken var även den dominerad av sällskapets medlemmar, så när som på lektor [Fryxell](#). Tabellen ovan signalerar alltså tydligt att ett frivilligt uppfostringsällskap samlade nästan alla i [Snillekommittén](#) samt att inträdet där hade skett före tillkomsten av kommittén.

Många av kommittéledamöterna var förutom aktiva medlemmar av [Växelundervisningssällskapet](#), dessutom engagerade i tidningspressen bland annat som tidningsutgivare både före, under och efter kommittéarbetet. Av dem som återfinns i Bernhard Lundstedts *Sveriges periodiska litteratur* kan nämnas: [Josef Wallin](#), [Adlersparre](#), af [Kullberg](#), [Hartmansdorff](#), [Agardh](#), [Geijer](#), [Tegnér](#), [Afzelius](#), Johan Olof [Wallin](#), [Berzelius](#), [Franc-Sparre](#), [Järta](#), [Rosenstein](#), [Enberg](#), [Grubbe](#), [Cnattingius](#) och [Rosenblad](#).²⁹³ Ledamöterna som medverkade i pressen var i högre grad aktiva i kommittéarbetet, vilket framgick av närvarostatistiken ovan.

[Växelundervisningssällskapet](#), som kan kallas ett filantropisk-utilistiskt välgörenhetssällskap, befolkades alltså även av ledamöter med uttalade nyhumanistiska ståndpunkter samt sådana med en mer ecklesiastisk orientering, som exempelvis Carl von [Rosenstein](#). Ledamöterna i kommittéerna kan inte givet kategoriseras efter olika bildningsideal, exempelvis nyhumanistisk och filantropisk-utilistisk.²⁹⁴ Inte heller som konservativa eller liberalreformistiska och/eller radikala i min studie. Johan af Wingård representerade det konservativa lägret i [Snillekommittén](#) och var motståndare till växelundervisningsmetodens användning i läroverket, men han var samtidigt ordförande i [Göteborgs växelundervisningssällskap](#) och understödde vid riksdagsförhandlingarna 1828–1830 statsanslag till [Växelundervisningssällskapets](#) Normalskola i Stockholm.²⁹⁵ Schismen rörde sig i stället om hur och i vilken utsträckning metoden skulle

användas i statsfinansierad utbildning och i vilken grad den skulle vara medborgarbildande för snart vuxna ungdomar.

Även utanför de politiska frågeställningarna positionerade sig kommittéledamöterna mot varandra. Konflikterna och åsiktsskillnaderna tog sig uttryck i en frustration som framgår i brevkorrespondens. Bland annat uttryckte sig Esaias [Tegnér](#) nedlåtande om Anders Otto [Lindfors](#) med att denne

har goda skolmästarstudier, men är utan all idé och sinneslyftning: till sitt yttre rå och tölpaktig som en bonde, till sitt inre falsk och krypande som en hovman, en vederstygglig figur med björnhud och rävhjärna.²⁹⁶

Esaias [Tegnér](#) som knappast hade varit så aktiv i den första kommittén kom att spela en desto centralare roll i [Snillekommittén](#). Nu var det hans status och prominens som gav gedigen tyngd åt det inflytande som kunde nås via informella kontakter. Brev som det just citerade visar exempel på hur den informella kommunikationen vännar emellan kunde ta sig okynniga uttryck – sådant som endast sägs i förtroende. Brevmottagaren Carl Gustaf von [Brinkman](#) hade liksom både [Tegnér](#) och [Lindfors](#) varit ledamot av [Uppfostringskommittén](#).

Det är klart att det sociala spelet mellan kommittéledamöterna påverkade kommittéledamöterna på olika sätt, men det är svårt att sätta enskilda uttalanden i relation till ledamöternas ställningstaganden. Men det är i [Växelundervisningssällskapet](#) – där [Tegnér](#) och [Brinkman](#) var engagerade, men inte [Lindfors](#) – som många dörrar till informellt agerande öppnar sig.

I [Snillekommitténs](#) slutbetänkande gavs växelundervisningen förvisso plats, men inte som det statliga folkbildningsverktyg man kunde vänta sig. Betänkandet stadfäste att ”Föräldrar eller de, som i deras stad äro, böra helst sjelf bibringa barnen förberörde kunskaper, eller draga försorg om deras meddelande genom andra”.²⁹⁷ Folkundervisningens medborgarbildande ändamål skulle alltjämt vila

på föräldrarna och kyrkan spred kunskaper om först religionen och därefter "allmänna medborgerliga kunskaper" till barnen.²⁹⁸ Staten skulle, som [Wingård](#) hade uttryckt det på 1823 års riksdag, uppmuntra den undervisning som låg utanför religionens område. Men staten fick inte "tvinga någon att egna sig" åt något som inte fordrades av statens intressen.²⁹⁹ Därför var alltså folkskolor en angelägenhet för menighetens frivilliga engagemang.³⁰⁰ Dessa formuleringar gick stick i stäv med [Växelundervisningssällskapet](#) uppfattning.³⁰¹

Men växelundervisningen utelämnades inte helt från betänkandet. I ett särskilt avsnitt lyftes sällskapet strävan att etablera en folkskollärautbildning, och det framhölls också att denna verksamhet var i stort behov av pengar för att kunna sättas igång.³⁰² "Statens Faderliga omvårdnad" skulle "understödja eller ock alldeles underhålla" [Växelundervisningssällskapet](#) lärarutbildning, hette det i betänkandet.³⁰³ Det var således inte blott experimentskolan [Nya elementar](#) som man ville finansiera, utan även en utbildning som var exklusiv för dem som skulle undervisa med hjälp av växelundervisningsmetoden. Kommittéledamöternas dubbla roller, som medlemmar av både [Växelundervisningssällskapet](#) och [Snillekommittén](#), avslöjar att betänkandet i någon mån styrdes av intressen i [Växelundervisningssällskapet](#). Studiet av [Snillekommittén](#) och [Växelundervisningssällskapet](#) var för sig visar inte detta, men det gör i stället bilden av individernas överlappande medlemskap.

I klartext betyder detta att ledamöterna i kommittén föreslog Kungl. Maj:t att tillföra statliga medel till ett skolprojekt de i stor utsträckning själva bedrev utanför kommittén.³⁰⁴ Detta kan särskilt understrykas med att elva av [Snillekommitténs](#) kommittéledamöter inte endast var medlemmar i [Växelundervisningssällskapet](#) utan även satt i dess styrelse, nämligen [Rosenstein](#), [Hartmansdorff](#) (vice ordförande), [Tannström](#), [Ågren](#), [Enberg](#), [Lefrén](#), [Josef Wallin](#), [Nordhammar](#), [Cnattingius](#) (sekreterare), [Fineman](#) och [Anders Fryxell](#) (arkivarie).³⁰⁵ Det är värt att notera att samtliga fyra sakkunniga som adjungerades vid sammanträdet den 12 september 1826 var hämtade från

Växelundervisningssällskapet styrelse.

Snillekommitténs slutbetänkande var alltså i huvudsak författat av vice ordförande i Växelundervisningssällskapet styrelse och slutjusterat av några ledamöter i detta sällskap.³⁰⁶ Hartmansdorff var även den som praktiskt kom att styra utformningen av Nya elementarskolan tillsammans med idégivaren Lefrén.³⁰⁷ Återigen tillsattes en styrelse (Nya elementars skoldirektion) som befolkades av ledamöter i Växelundervisningssällskapet styrelse: Hartmansdorff, Lefrén, Johan Olof Wallin (ordförande), Tannström och Gottlob Fredrik Smerling.³⁰⁸ Med denna vetskap måste frågan lyftas, varför slutbetänkandet inte förespråkade att staten i större utsträckning skulle ta ansvar för medborgarbildningen genom folkskolorna. Betänkandet avslutades med:

Af hvad således blifvit i underdånighet anfördt och hemstädt, tackes Eders Maj:t Nådigst finna [...] Att Folkundervisningens hittills varande skick och stadgarne derom befunnits sådane, att Komitén icke ansett några hufvudsakliga förändringar i de sednare behöfvas.³⁰⁹

Citatet från Snillekommitténs slutbetänkande skiljer sig från de reformkrav som hade legat till grund för både Snillekommitténs och Växelundervisningssällskapet tillkomst. Men det är förmodligen i relationen mellan det formella och det informella – mellan den politiska kommittén och sällskapet – som en förklaring kan skönjas. I kommittén fanns även personer som i huvudsak representerade det bestående – den demonstrativa makten – nämligen statsråden, vilka trots sin ringa närvaro i kommittén måste anses ha haft stort inflytande.

Statsråden var i huvudsak äldre än övriga ledamöter och hade suttit på tunga ämbeten sedan den gustavianska tiden. Mattias Rosenblad, född 1758, hade då varit tillförordnad justitiekansler, Olof Rudolf Cederström konteramiral och Anders Fredrik Skjöldebrand överste,

Claes Adolf [Fleming](#) överstekammarjunkare och så vidare.³¹⁰ Sådana titlar placerar dem nära traditionalisterna och som statsråd (tillika en av rikets herrar, presidenter, generalamiral och överståthållare) är det rimligt att de gjorde skillnad i frågor som hörde till staten och frågor som hörde till de filantropiska välgörenhetssällskapen.³¹¹ Därför behövdes inga ”hufvudsakliga förändringar” enligt betänkandet.

[Snillekommittén](#)s betänkande uttryckte sålunda en önskan om stöd till [Växelundervisningssällskapet](#). Välvilligheten till sällskapet syntes även i att åtta av tio statsråd anslöt sig till [Växelundervisningssällskapet](#). Det ger en intressant bild av att dessa inflytelserika, symboliskt tunga, kommittéledamöter legitimerade denna populära pedagogiska orientering som sällskapet arbetade för. År 1828 publicerades den sjätte årgången av skriften *Redovisning och Berättelser*, där det tydligt framgår att sällskapet dels var förankrat i en professionell byråkratisk apparat, och dels att växelundervisningsmetoden nu var både väletablerad och populär. Sällskapet hade gått i bräschen för metoden inom folkbildningsanstalterna, och stod nu begrepp att etablera en egen utbildning för folkskolelärare.³¹²

Sammanfattning

Min översiktliga granskning av kommittéarbetet har visat att det förefaller finnas åtskilliga förklaringar till utbildningsdebatten. Kommittéerna var formella politiska institutioner och deras kungliga sanktion medförde att ledamöterna och hela den pedagogiska diskussionen lyftes till en officiell politisk nivå. Detta medförde att många engagerade sig i detta arbete, såväl enskilda personer som tidningspressen och sällskap. Kommittéerna själva var angelägna om att meddela allmänheten om arbetets fortskridande i tidningarna. Ledamöterna var i viss utsträckning själva verksamma i pressen, och många publicister engagerade sig i kommittéarbetet. Även högre tjänstemän som landshövding Hans [Järta](#) försökte påverka

[Uppfostringskommittén](#)s arbete; han blev senare förordnad till ledamot av [Snillekommittén](#). I samband med dennes ansträngningar har källmaterialet väckt nya frågor om faktorer som kan ha påverkat kommittéernas arbete.

Min belysning av kommittéledamöternas vänskapsband, medlemskap i sällskap och kommittéerna har inte endast synliggjort att de positionerade sig mot varandra, utan även att de betedde sig på ett sätt som förefaller ha lett till informella lojaliteter och ageranden utanför kommittéerna – allianser och förtroenden som inte framgår i protokollen. I landshövdingen [Järtas](#) korrespondens kring kommittéarbetet kom sådana förhållanden på tal rörande bröderna [Silverstolpe](#) med Nils och Carl von [Rosenstein](#). Särskilt de två senare verkar ha använt alternativa kommunikationskanaler, ”bakom Skärmen”, som [Järta](#) skrev i sitt brev.

I samband med tillkomsten av förslaget till 1820 års skolordning har även personer i andra politiska organ, i detta fall [drätselkommissionen](#), visat sig förmögna att påverka [Uppfostringskommittén](#)s ekonomiska förutsättningar för att hantera skolfrågorna. Allt tyder på att den pedagogiskt intresserade grosshandlaren [Herman Theodor Philipsen](#) hade kontakter med kronprins [Carl Johan](#) och lyckades få denne att styra pengar från [drätselkommissionen](#) till [Uppfostringskommittén](#) – ett anslag som hela [drätselkommissionen](#) i övrigt motsatte sig. Ur mitt perspektiv synes kommittéarbetet ha omgivits av olika utbyten av sociala kapital av typen ”Detta oss emellan”, som [Järta](#) skrev. Denna formulering visar tydligt att det fanns informella utbyten mellan personer som deltog i utbildningsdebatten, vilket jag återkommer till senare.

Jag har även uppmärksammat att det finns oklarheter i utsändandet av Per Reinhold [Svensson](#) till England för att inhämta kunskap om växelundervisningsmetoden. I tidigare forskning finns uppgifter om att både [Uppfostringskommittén](#) initierat frågan, och att den skulle ha kommit från annat håll. Undersökningen i detta kapitel visar att personer, som var medlemmar i både kommittéerna och i

[Växelundervisningssällskapet](#), hade med saken att göra. Dels visar [Snillekommitténs](#) slutbetänkande spår av [Växelundervisningssällskapet](#) intressen, och dels grundades [Växelundervisningssällskapet](#) av bland andra Carl von [Rosenstein](#) och den till England utsände [Svensson](#). Dessutom framträder i slutfasen av [Snillekommitténs](#) arbete en opinion som var förankrad i [Växelundervisningssällskapet](#) ledning, vilken förespråkade att staten inte skulle inrätta medborgarskolor, men likväl tillskjuta medel till sällskapets verksamhet.

Statsrådets medlemskap i det privata uppfostringssällskapet tyder på att det fanns bryggor mellan politiken och privata pedagogiska ambitioner som kan iakttas i de studerade personernas sociala liv. Därtill bör statsrådets inflytande i egenskap av högst betydande män i statsapparaten beaktas. Här kan jag betona en viktig iakttagelse, nämligen att kommittéledamöternas, inklusive statsrådets, mangranna anslutning till [Växelundervisningssällskapet](#) pekar på att utbildningspolitiken inte enbart fördes i formella sammanhang vid kommittésammanträdena, utan uppenbarligen även i informella sociala nätverk som spände över både kommittéerna och [Växelundervisningssällskapet](#). Flera olika lojaliteter och mellanmänniska kontakter synes ha spelat roll för kommittéarbetet, vilket bildar utgångspunkt för en vidare analys av dessa personers engagemang i mer informella praktiker – i nätverk och i sällskap som samlade hovkretsar, handlare, politiker och pedagoger.

Pedagogisk modernisering

Man skulle med lika rätt kunna kalla [borgarskolor] *Medborgare-Skolor* [...] emedan icke endast den tillkommande Borgaren, utan alla framtida medborgare, som önska och behöfva en högre bildning än hand-arbetaren, i dem finna ett öppnadt tillfälle, att inhämta de dertill nödiga kunskaper. Som mängden af den ungdom, hvilken besöker dessa Skolor, är i den ålder (mellan 8–14 år), att den ännu icke kan hafva bestämt sig för något visst lefnadsyrke, måste undervisningen här blott sträcka sig till det, som tillhör hvarje hyfsad Samhällsmenniska, att veta; och Borgare-Skolornas rätta ändamål blifver således: *att gifva ungdomens själskrafter en allmänt menskelig och medborgerlig bildning.*³¹³

Carl Ulric [Broocman](#), 1811

Pedagogen Carl Ulric [Broocman](#), som förordnades till [Uppfostringskommittén](#) 1812, föreslår i citatet en förnyelse av namnet på de gamla stads- och borgarskolorna för att passa den nya tiden bättre. Medborgareskolor var det som borde erbjudas alla medborgerliga ”samhällsmenniskor” innan de stod i beredskap att välja ett visst ”lefnadsyrke”. [Broocman](#) var inte ensam om att rucka på gamla beteckningar och, som här, försöka förflytta fokus från *skråborgare* till *medborgare*.

Detta kapitel visar att många av kommittéledamöterna var bärare av olika upplysningsidéer som handlade om medborgarbildning. Kommittéledamöterna klädde sådana idéer i nyord och nya skolor. Detta var ett uttryck för ett bredare samhälleligt engagemang, som låg utanför deras officiella utbildningspolitiska uppdrag i kommittéerna.

Engagemanget kan ses i det Marc Depaepe m.fl. forskare beskrivit som en *pedagogisering*. Detta teoretiska begrepp omfattar en i samtiden ökad uppmärksamhet för det pedagogiska, vilket tog sig uttryck i att allt fler områden i samhället kunde förbättras genom fostran, utbildning, nya kunskaper/förutsättningar och moderna utbildningsinstitutioner.³¹⁴

Myntandet av nyord, som behandlas i första avsnittet, var inte enbart en produkt av kommittéledamöternas utbildningspolitiska uppdrag – även om många ord formulerades där – utan kan även härledas till deras övriga samhällsengagemang. Orden återfinns i tidningar och böcker, i handlingar från sällskap de var med i samt i brev mellan kommittéledamöterna. I kapitlets andra avsnitt ges några exempel på [Växelundervisningssällskapet](#)s ansträngningar för att påverka medborgarbildningen, och i kapitlets sista avsnitt analyseras kommittéledamöternas argument som en del av den ökade pedagogiseringen.

Nya ord

I både tryckt och otryckt material som exempelvis tidningar, böcker, protokoll och brev, kan spår av kommittéledamöternas verksamhet studeras. Nybildningar av *ord* är avtryck som kan synliggöra både kommittéledamöterna och deras verksamhet. Inom den medborgerliga offentlighetens sfär fanns både materiella och immateriella förutsättningar, såsom pressen och kulturella fora som diskussionsklubbar, där nya tankar och formuleringar kunde prövas och utvecklas. Sådana kontexter kan, enligt Reinhart Koselleck, begreppsliggöras av ord genom att ”hela det politisk-sociala betydelsesammanhang som ordet hänvisar till – och används i – ingår i ordet”.³¹⁵ Orden kommer inte till utan anledning, utan just på grund av sitt sammanhang. Detta är en viktig aspekt av den nya bildningssyn som etablerades under perioden. Förändring krävde nya ord då de gamla begreppen hade slitits ut eller uppfattades vara kontaminerade

av det gamla undersåtesamhällets synsätt och innebörder.³¹⁶ Kommittéledamöterna framträder sålunda i studien inte blott som myntare av ord, utan orden föds av dem just på grund av att de är centrala i den utbildningshistoriska kontext som de ingår i.

Med hjälp av *Svenska akademiens ordbok* (SAOB) har jag utgått från stamord som var centrala i kommittéledamöternas verksamhet. Orden är i någon bemärkelse exempel och årtalen som anges är datum då ordboksredaktionens excerpter iakttagit det i olika texter – ordens första belägg.³¹⁷ Ett sätt att se på orden och synliggöra ett slags moderniserande av medborgarbildningen är att särskilt ge akt på hur en svärm av nyord inom ett visst område indikerar en förskjutning av kursen.

I de följande avsnitten lyfts de nyord fram som är särskilt relevanta för min utbildningsvetenskapliga studie. Samtliga sammansättningar och avledningar samt alla personer som jag iakttagit i samband med orden återges i bilaga 1.³¹⁸

Att studera ord ger flera perspektiv på det förgångna. Nyord innebar att den språkliga repertoaren fylldes på – det gick att säga saker på ett nytt sätt eftersom orden inte hade funnits tidigare i det svenska språket. Det är möjligt att många ord hade nämnts tidigare, men det är talande att de fick en officiell prägel genom att de trycktes och spreds i pressen som var ett kraftigt växande medium (se kapitel 5). De stamord jag sett som centrala för mitt syfte är *bildning*, *nation*, *skola*, *medborgare*, *samhälle* och *lärare*. För att få perspektiv på kommittéperioden har tidsintervallet för denna del av studien utökats till 1789–1835.³¹⁹ Ord som hade använts i en annan betydelse före 1789 har av tidsskäl inte tagits med i undersökningen.³²⁰ Av samtliga ord var en dryg tredjedel sammansättningar eller avledningar av *bildning*. Ord med *medborgare* är minst representerade, men det var också ett begrepp som kunde uttryckas på många olika sätt, exempelvis med ordet ”svensk”.³²¹ Märk väl att jag något anakronistiskt talar om ”kommittéledamöter” även innan de inträdde i kommittéarbetet. Det gör jag för att tydliggöra deras delaktighet i den

här studerade utvecklingen.

Bildning

De cirka 100 nyorden med bildning som förled/efterled etablerades i huvudsak efter den första kommittén påbörjat sitt arbete. Det visar sig också att nästan hälften av de 100 nyorden etablerats av just kommittéledamöter.³²² Det betyder att kommittéledamöterna var överrepresenterade i etablerandet av ord med bildning som förled/efterled i hela landet samt att kommittéerna medverkade till att skapa nya möjligheter att tala om bildning i Sverige.³²³ De flesta orden förhåller sig på ett eller annat sätt till tyskans *Bildung*. Ett ord som blev den tyska nyhumanismens trollformel och som implicerade en formbarhet – människan skapar sig själv när hon bildar sig, frigör sig.³²⁴

Kring detta huvudord växte en mängd nya ord fram i Sverige under perioden 1789–1835. Tidigt hade ord som ***bildningslära*** (Thorild, 1790) etablerats, man talade om vikten av att avhjälpa ***obildning*** (af Leopold, 1792), och varna för avarter, ty ”all bildning är ej odling; den kan äfven med den högsta förfining vara en blott ***missbildning***” (Höijer, 1799). Bildning härleddes inte endast till förnuftet utan också ”glädjekänslan är ett medel till ***menniskobildning***” (Schwerin, 1805). Kommittéledamoten Esaias Tegnér skrev om staten som ”***bildningsanstalt*** för menskligheten” (1817). Ordet ***bildningsprocess*** myntades av Atterbom (1817). Kommittéledamoten Carl Fredrik af Wingård ville se fler ***bildningstillfällen*** (1819). Hammarsköld som talade om ***bildningsår*** (1819) var även engagerad, tillsammans med kommittéledamoten Per Vilhelm Tholander, i *Svensk litteraturtidning*, i vilken ***bildningsfernissa*** (1821) publicerades. I *Stockholms Courier* vände man sig emot ”öfversitteri”, vilket ”kännetecknar ***halfbildningen***” (1822).

Kommittéledamöterna Anders Carlsson af Kullberg och Axel Fryxell var ordförande respektive sekreterare i 1824 års skolrevision, där SAOB har funnit första belägg för ordet ***elementarbildning***

(1823).³²⁵ Det kan sägas vara en träffande samtidsanalys när [Fahlcrantz](#) talade om att ”en **bildningsvurm** har gripit våra männer” (1825). I slutet av perioden etablerade kommittéledamöter ord som **bildningsgrad** och **bildningskraft** ([Esaias Tegnér](#), 1828) och **skolbildning** ([Hans Järta](#), 1828). Vi kan redan av denna uppräkningslista se en tendens till mer formella användningsområden av begreppet, exempelvis [Järtas](#) nämnda skolbildning – den bildning som ges i en skola.³²⁶

Vidare ser vi etablerandet av **folkbildning**, formulerat av rektorn [Kullberg](#) i Uddevalla år 1805, **bildningsvän** skrev publicisten [Atterbom](#) i [Phosphoros](#), 1810, **bildningsmöjlighet** av universitetsläraren [Biberg](#), 1814, **kvinnobildning** av kåsören [Törneblad](#), 1815, **bildningskälla** ([Hedborn](#), 1817), **bildningsgång** ([Hammar-sköld](#), 1818), och mot slutet av perioden återigen flera kommittéledamöter med ord som **bildningshistoria** ([Esaias Tegnér](#), 1827), **bildningsförhållande** ([Carl Gustaf von Brinkman](#), 1828) och **bildningsförråd** ([Johan Olof Wallin](#), 1828) m.fl.³²⁷ Kring [Uppfostringskommitténs](#) tillkomst formulerades sådana ord i stor utsträckning av nyromantiska tidningar, exempelvis **totalbildning** ([Lyceum](#), 1810) och **förståndsbildning** ([Polyfem](#), 1811). I dessa två tidningar var [Snillekommitténs](#) ledamot [Carl Adolph Agardh](#) engagerad, men det är tidningarna som anges som upphovsmän i SAOB.

I [Snillekommitténs](#) betänkande från år 1828 syns bland annat orden **bildningslinje** och **språkbildning**. Samtidigt formulerade [Carl Gustaf von Brinkman](#) **snillebildning** och **sedebildning**. I [Uppfostringskommittén](#) talade man 1823 om **elementär bildning** och i 1824 års skolrevision om **elementarskolebildning**. Andra intressanta bildningsord från slutet av perioden var **skolbildning**, **bokbildning**, **bildningsepok** och **bildningsgren**.

Begreppen skapade möjligheter att tänka och tala på nya sätt, också genom att de återanvändes och förnyades av kommittéledamöterna. Exempelvis myntade prosten [Schwerin](#) 1805 ordet **bildningsanstalt**,

vilket användes av Carl Ulric [Broocman](#) 1808 när han talade om ”bildningsanstalt för fattig Ungdom”; av Esaias [Tegnér](#) som 1817 talade om att staten ”skall vara en bildningsanstalt för menskligheten”; och av Hans [Järta](#) 1823 i betydelsen att bevaringsinrättningen kan anses ”såsom en mer än blott en bildningsanstalt”.³²⁸ Året efter att Esaias [Tegnér](#) tillträtt biskopsstolen i Växjö, 1824, formulerade han att ”Kyrkan [är] en andlig bildningsanstalt”.³²⁹ Om vi, med Reinhart Koselleck, förstår denna användning av begreppet bildningsanstalt som representativ för olika historiska situationer och sociala strukturer – ett innehållsbestämmande av tiden – ser vi här ett exempel på hur kommittéledamöter förmedlade nya innebörder till gamla välkända samhällsföreteelser och -institutioner med det nya ordet.³³⁰

Skola

De nyord som i SAOB redovisas vara sammansättningar av ordet skol(a) blev tämligen jämnt etablerade under hela perioden 1789–1835. Orden ger en antydning om att fler områden kom att bli föremål för ett pedagogiskt intresse, exempelvis **jägarskola**, **sjömansskola**, **konstskola**, **målarskola**, **skolfängelse**, **skolförbättrare** och **skolförfattning** som introducerades av SAOB under åren 1804–1805.³³¹ Orden visar hur mycket mer utbildning av olika slag som efterfrågades, samtidigt som de signalerar att det skedde en sorts utbredning av det pedagogiska området till gamla yrkesverksamheter. De representerar olika grupperns krav på utbildningar som gav specifika färdigheter, vilka å ena sidan åsyftade det egna områdets professionalisering, och å andra sidan uttryckte en förväntan på en pedagogisk expertis som kunde åstadkomma detta.

De nämnda nyorden är begripliga i efterföljden av ord som **kyrkeskola** (1799), **folkskola** (1802), **borgarskola** och **specialskola** (1803). Det sistnämnda var just samlingsnamnet på olika slags fackskolor ”särskilt förberedande på ett eller annat yrke”, som kommittéledamoten [Broocman](#) formulerade det. På sin pedagogiska

bildningsresa på kontinenten, som han i juni 1804 anträdde blott 21 år gammal, hade han bland annat tagit intryck av utvecklingen i Danmark. Där hade *söndagsskolor* etablerats år 1800. Med dessa, som [Broocman](#) berömde i sina brev till hemlandet blev alla veckodagar intecknade.³³² SAOB:s första belägg för söndagsskola är [Broocmans](#) 1808 tryckta reseberättelse, men som framgår här, har ordet använts i mer informella sammanhang före det trycktes.

Ett samtida begrepp som inskräper den förändringsprocess som var stadd i rörelse var *skolreform*. SAOB:s första belägg är från [Broocmans](#) berättelse 1808, men det användes av [Broocman](#) i dennes avhandling år 1804. Där underströk han behovet av offentliga läroanstalter (läroanstalt från 1805)³³³ som tog hänsyn till hela samhället.³³⁴ I samma avhandling betonade [Broocman](#) även vikten av inrättandet av en gemensam styrelse som tog ett helhetsgrepp om folkuppfostran (1804), samt ett ”uppfostringskollegium” som skulle vårda de många olika delarna av denna uppfostran.³³⁵ Ordet *skolstyrelse* i denna betydelse från 1804 beläggs av SAOB först genom 1824 års skolrevision, d.v.s. två decennier senare. Även *skolkonferens* förekommer i [Broocmans](#) resekorrespondens tidigare än i SAOB (1805/1808).

I nämnda skolrevision satt flera av kommittéledamöterna, men [Broocman](#) exemplifierar att ledamöterna synliggör nyord i kommunikativa praktiker innan begreppen uttrycks i mer formella handlingar. Det finns många nyord som genom detta angreppssätt kan beläggas ha använts tidigare än vad som anges i SAOB.³³⁶

De hittills angivna nyorden kan sägas beteckna områden som behövde tillgodoses med pedagogisk expertis. [Broocmans](#) nyord, skolkonferens och skolstyrelse, var åtgärdsförslag på sådana institutioner där skolfrågor skulle kunna dryftas.

Ytterligare ord som betecknade något nytt och särskiljande, och även ett utvidgande av den pedagogiska sfären var [Broocmans](#) *garnisonsskola* 1804 (saknas i SAOB) och *industriskola*, som han skrev 1804 (första belägg 1808 i SAOB). I ett brev till kanslersgillet

år 1805 använde han ordet *skoltyrann* som motsats till ”öma och vänliga Philantroper” (första belägg i SAOB 1851).³³⁷ Även *skolplan* (1808) samt *flickskola* (1810) bör nämnas. I tidningen *Journalen* där kommittéledamoten Johan Olof [Wallin](#) var medarbetare publicerades *skjutskola* (1811), ledamoten Esaias [Tegnér](#) talade om *bildningsskola* (1812), och *simskola* publicerades i *Något om drunknades räddning*, 1813, i Uppsala. I [Uppfostringskommitténs](#) förslag till skolordning användes *lärdomsskola* och *småskola* (1817) samt i den färdiga skolordningen *apologistskola* (1820), vilken var en ny skolform som inrättades av [Uppfostringskommittén](#). Publicisten och biblioteksamanuensen [Hammar-sköld](#) formulerade *skulpturskola* (1817), [Växjöbladet](#) *nationalskola* (1819), en av grundarna av [Växelundervisningssällskapet](#), [Gerelius](#), talade om *aftonskola* (1820), och i *Svensk författningssamling* förekom år 1825 *polisskola*.³³⁸

Här framgår att kommittéledamoten Carl Ulric [Broocman](#) utmärker sig som ledande av en språklig förnyelse, som ger en antydan om ett förebådande om ett nytt sätt att tala om medborgarbildning samt att skolfrågor var viktiga i alla möjliga avseenden.³³⁹

Medborgare

I SAOB förekommer tämligen få ord som bygger på huvudordet medborgare under den period som studeras här. Kommittéledamoten Johan Olof [Wallin](#) Tidigt formulerade dock tidigt *medborgersanda* (1805). Han var även medarbetare i tidningen *Journalen* där *medborgarsinne* publicerades 1810. Ordet syftade på det sinnelag som utmärkte en person i hans egenskap av att vara medborgare i en stat. [Snillekommitténs](#) ledamöter Carl Peter [Hagberg](#) och Hans [Järta](#) formulerade *medborgsplikt* (1819) respektive *medborgsmannadygd* (1823).

Det mest iögonenfallande var dock [Broocmans](#) ambitioner att tränga ut begreppet ”borgare” i skolsammanhang. Ordet borgare var redan under 1800-talets första decennium uttjänt. Det hade förstelnat i skråsamhällets socioekonomiska järngrepp. [Broocmans](#) pedagogiska

perspektiv föreslog att borgarskolor kunde möta framtiden bättre, och samtidigt lösa upp sina korporativa drag, om de i stället kallades **medborgarskolor** (1811). Det var detta som angavs i citatet som inledde detta kapitel. Där sade [Broocman](#) att ”Man skulle med lika rätt kunna kalla dessa Inrättningar *Medborgare-Skolor*”, vilkas ändamål skulle vara att ”*gifva ungdomens själskrafter en allmänt menskelig och medborgerlig bildning*”.³⁴⁰ Beaktat [Broocman](#) framsynthet, som framgår av samtidsreflektionen i hans många nyord, är detta uttalande centralt för förståelsen av pedagogiseringen i Sverige.³⁴¹

Mitt i denna brytningstid mellan gammalt och nytt inskräppte [Broocman](#) sin framtidsorientering i begreppet *medborgarskolor* framför instrumentellt korporativa borgarskolor.³⁴² Notera att SAOB:s första belägg för ordet **medborgarskola** är från [Aftonbladet](#) år 1896. Jag har alltså funnit att [Broocman](#) använde ordet nästan ett sekel tidigare i samma betydelse, nämligen att skolan skulle tillhandahålla en mer allmän bildning som var nyttig för gemene man. Dessutom ser vi att han talar om **medborgerlig bildning** som ett mål för medborgarskolorna. Detta har SAOB angivit förekom tidigast 1833 av publicisten [Per Wieselgren](#) som motsats till fackbildning, men synonymt med det kommittéledamoten Gustaf Abraham [Silverstolpe](#) kallade **allmän bildning** år 1811. [Broocmans](#) medborgarskoletanke var inspirerad av de folkskoleidéer som han studerat under sin resa i Tyskland, särskilt de lärda skolorna, vilkas bildning enligt det tyska idealet skulle omfatta

allmänna kunskaper, som lära betrakta världen i dess rätta dag; icke de, som äro förberedande på något visst stånd, endast för Theologer, Jurister etc., utan de som äro nyttiga för alla.³⁴³

[Broocman](#) själv, liksom andra kommittéledamöter, levde i en ny tid och visste om att de gjorde det. [Broocmans](#) begrepp *medborgarskola* vore ju inte möjligt att använda i talet om 1700-talets utbildningsinstitutioner – men väl ordet **fursteskola** (1805) som han

använde för att illustrera medeltida utbildningsanstalter i Tyskland. Till skillnad från detta ord som ger en negativ klang åt det förflutnas förhållanden (och som SAOB inte har uppmärksammat), var medborgarskola framåtsiktande och indikerade ett språkligt möjliggörande av något som var i vardande.³⁴⁴ Enligt Reinhart Koselleck hade det under 1700-talet funnits en sådan medvetenhet om en egen tid som skilde sig från en föregående period, men efter franska revolutionen hade denna medvetenhet med senupplysningen växt till en politisk och social kraft.³⁴⁵ Han beskriver detta som att den ”nya tiden” manifesterar sig genom att klyftan mellan det förflutna och framtiden växer.³⁴⁶ Nyorden synes vara en del av en sådan strävan att förpassa de feodala resterna till det förgångna genom en språklig förnyelse, alltså genom nyord som över huvud taget inte var tillämpliga i talet om det förflutna. Ty, begreppet medborgarskola implicerade inte endast att borgerskapet skulle utbildas, utan att individen sattes i centrum för en medborgerlig och allmänt mänsklig bildning. Med Kosellecks syn på den språkliga reflektionens verkanskraft, kan man anta att Broocmans (liksom andra kommittéledamöters) gärning inte bara var att föra utbildningsdebatten vidare, utan att debatten även gav riktning och begrepp åt dem som läste hans tidning att tala om och vidarebefordra frågan om medborgarnas bildning.

Samhälle

Av de nyord som enligt SAOB var sammansättningar av huvudordet *samhälle* myntades de flesta före 1812, alltså tvärtom jämfört med de ord som byggde på *bildning*, vilka, som framgick ovan, nästan alla etablerades efter 1812.³⁴⁷ Kommittéledamöter var inblandade i två tredjedelar av de omkring 60 ord som utgick från huvudordet *samhälle*.³⁴⁸ De är exempelvis ***samhällskapital*** (1797), alltså något som utgör en värdefull tillgång för ett samhälle, även ***samhällsförnuft***, ***samhällsväl***, ***samhällsvärde***, ***samhällsändamål***, ***samhällsbörda***, ***samhällsfrihet***, ***samhällsbrytning***, ***samhällsbrytning***,

samhällsstyrelse, samhällskontrakt. Dessa ord hade publicerats i slutet av 1790-talet i *Läsning i blandade ämnen* under den tid då kommittéledamöterna Gustaf Abraham och Axel Gabriel Silverstolpe, Jacob Axelsson Lindblom, Carl von Rosenstein, Bengt Erland Franc-Sparre, Anders Carlsson af Kullberg, Georg Adlersparre och Hans Järta var engagerade i tidningen.

Vidare syns kommittéledamöter ha bidragit med **samhällsvana** (Gustaf Abraham Silverstolpe och Pehr von Afzelius i *Litteraturtidning för år 1795, 1795*), **samhällsidé** – hur ett samhälle bör vara inrättat – och **samhällsbildning** – den bildning som anstår medlemmar av ett samhälle (Erik Gustaf Geijer, 1810 och 1812), **samhällsodling** (Adolf Göran Mörner, 1812) m.fl. En av dem som inte var kommittéledamot men som framträder i detta sammanhang var publicisten och kanslirådet Carl Gustaf af Leopold. Han formulerade ord som **samhällsförstörare**, och **samhällsgagnelig** på 1790-talet och senare **samhällsanda** (1810) och **samhällskultur** (1820). Carl Gustaf Nordforss formulerade år 1822 ordet **samhällsbroder** åsyftandes en man i relation till andra medlemmar av samma samhälle.

Om orden enligt Reinhart Koselleck föds på grund av den stämning de uttrycker kan vi anta att de blivande kommittéledamöterna redan i slutet av 1700-talet reflekterade över och önskade något kvalitativt nytt i det samhälle de levde i. Beaktat att de flesta av orden också myntades före den nya grundlagen, ”medborgarkonstitutionen” 1809, förstår vi att det som uttrycks i dessa ord i någon mån gick i uppfyllelse. Detta reflekterades i ord som exempelvis samhällsbroder och samhällskultur.

Nation

I SAOB förekommer över 110 ord som bygger på huvudordet nation, och som har noterats med första belegg under perioden 1789–1835. Kommittéledamöterna var själva eller genom tidningar som de medverkade i inblandade i många av dessa ord. Snillekommitténs

ledamöter, särskilt Erik Gustaf [Geijer](#) och Hans [Järta](#), anges med namn i SAOB vid nästan 20 ord efter statsvälvningen 1809.

Det går att iaktta en kronologisk utveckling som uppdragar den samtid som orden tillkom i. Kring franska revolutionen etablerades svenska ord som ***nationalagg*** (1791), vilket var synonymt med ***nationalhat*** (1792), även ***nationalförsamling*** (1791), ***nationaluniform***, ***nationalkonvent***, ***nationalarmé*** och ***nationalgarde*** (1792).

Efter sekelskiftet 1800 bekräftades den tilltagande uppmärksamheten för det nationella i avledningarna ***nationalism*** (1804) och ***nationlighet*** (1810). Det senare publicerades i tidningen [Phosphoros](#) som synonymt med ”Fosterlandskärlek, Frihetsnit, Ärelust, Hjeltekraft” – alltså sådant om inte blott hör nationen till utan som hör till sättet att vara som medborgare.³⁴⁹ Däromkring har SAOB också uppmärksammat ord som ***nationalreligion*** (1804), ***nationalintresse*** (1808), ***nationalstolthet*** (1808) och ***nationalopinion*** 1809. Sistnämnda år myntade kommittéledamoten Hans [Järta](#) ***nationalkraft*** och ***nationalvilja*** samt senare ***nationalföretag*** och ***nationalproduktion*** (1816). Vi kan alltså skönja en mer positiv uppmärksamhet för den potential som fanns inom det egna landets gränser.

Tiden närmast tryckfrihetsförordningen 1810 hade till stor del präglats av ett uppdämt behov att litterärt bemöta den franska upplysningens kyliga intellektualism.³⁵⁰ Ord som ***nationalbildning*** ([Journalen](#), 1810) användes initialt konkret om den nya nationens tillblivelse. Även ***nationalsjäl*** ([Poetisk kalender](#), 1811) och ***nationalsinne*** ([Polyfem](#), 1811) generaliserade med romantisk sensualism kring hela nationens känsla och själ: ”De landstycken, som vinnas genom segrar, kunna beräknas, men icke den flygt, den lyftning, som national-sinnet [...] derigenom får”.³⁵¹ I dessa tidningar medverkade, som angivits ovan, kommittéledamöter som Carl Adolph [Agardh](#) och Johan Olof [Wallin](#),

Kommittéledamoten Gustaf Abraham [Silverstolpe](#) var en av de

tidigaste att agitera för en utbredd utbildning som genomsyrades av en allmän patriotism, dygd och duglighet. Han lyfte fram språkets betydelse i Uppfostringskommittén redan 1812, vilket resulterade i att kommittén började se över ordböcker. Därför är det inte överraskande att SAOB identifierat Silverstolpe som upphovsman till **nationalspråk** (1814) i dennes *Försök till en ny uppfattning af hufvud-grunderna för allmänna språk-läran*.

Kommittéledamoten Erik Gustaf Geijer betonade kanske mer än någon annan under perioden vad han ansåg hörde det nationella till, vilket kan spåras i ord som **nationalkänsla**, **nationalmedvetande** (1817), **nationalsak**, **nationalhelgon** (1818) och **nationalekonomisk** (1822). Geijer använde år 1829 ordet **nationalskola**, som tidigare hade myntats av Växjöbladet (1819), avseende en sådan skola som meddelade allmän medborgerlig bildning.³⁵² Även kommittéledamoten och överstelöjtnanten (senare guvernören vid Karlbergs krigsakademi) Johan Peter Lefrén beskrev sitt intresseområde med att förhålla sig till talet om det nationella: **nationalkrig**, **nationalsjälvständighet**, **nationalsoldat** (1817) och **nationalfördel** (1818). Noterbart är att de sistnämnda begreppen inskräper att det var det gemensamma fäderneslandet, nationen, som skulle försvaras. För detta syfte skulle medborgarna beväpnas, vilket antydde i begreppet **nationalbeväring** som myntades revolutionsåret 1809.

Lärare

Nästan alla sammansättningar av huvudordet lärare, som återfunnits i SAOB etablerades under uppfostringskommittéernas verksamhetstid. De ord som hade myntats före sekelskiftet 1800 var **irrlärare**, som avsåg en sådan person som spred irrläror (Möller, 1790), och **lärarstat** (1798), d.v.s. en löneavdelning inom det kungliga kansliet. Från kommittéledamoten Carl Ulric Broocmans tid talades om **lärarsyssla**, **skollärarseminarium** (1804) och **ungdomslärare** (1812). I Uppfostringskommitténs handlingar ser vi **gymnasielärare** (1817),

och efter sin hemkomst från England där Per Reinhold [Svensson](#) inhämtat kunskaper om Bell-Lancasterska växelundervisningsmetoden talade han 1819 om **huvudlärare** som bistods av monitörer.

[Uppfostringskommitténs](#) arbete och även den stora uppmärksamhet som i allmänhet kom att ägnas åt växelundervisningsmetoden och därmed ett ökat fokus på lärarens roll, bidrog till talet om **lärarkall, lärarbana, lärarpersonal** ([1824 års skolrevision](#)) och **lärarstol** ([Tegnér](#), 1829). De senare tillkomna orden synes reflektera ett helt annat sammanhang än de tidigare orden, genom att de knyter an till samhällsviktiga funktioner. "Lärarstat" vittnar om att det skapats en särskild utgiftsbudget för Kungl. Maj:ts kansli, medan de senare, snarare låter påskina att värdighet och prestige förekommit i diskussionerna kring läraryrket.³⁵³

Nya växelundervisningsskolor

Kommittéledamöterna var högst inblandade i att förnya språkbruket på flera samhällsviktiga områden, vilket har framgått i föregående avsnitt. Delvis på egen hand och delvis i anslutning till sina utbildningspolitiska uppdrag. I detta avsnitt visas att de även, genom sin mangranna anslutning till [Växelundervisningssällskapet](#), också var inblandade i grundandet av många nya skolor.³⁵⁴

I slutet av undersökningsperioden 1812–1828, nämligen från detta sällskaps grundande 1822, etablerades i snabb takt flera hundra nya växelundervisningsskolor.³⁵⁵ Detta framkommer i [Växelundervisningssällskapets](#) årsberättelser, *Redovisning och Berättelser*, 1823–1832. Det nya med dessa skolor var växelundervisningsmetodens praktiska möjligheter att kunna tillhandahålla undervisning för hundratals elever samtidigt. Kommittéledamöterna diskuterade inte enbart utbildningsfrågor inom kommittéerna utan de ledde även ett praktiskt genomförande av medborgarbildande institutioner.

Sällskapet såg till att att det uppfördes helt nya växelundervisningsskolor och att redan befintliga skolor byggdes om för att passa växelundervisningsmetoden.³⁵⁶ Den byråkratiska organisationen var välorganiserad och kommunikationen med utländska, motsvarande nationella, växelundervisningssällskap var omfattande.³⁵⁷ Ett exempel på organiseringsgraden är att alla blivande växelundervisningslärare skulle utbildas i Stockholm.³⁵⁸ Sällskapet stod i stor utsträckning för utbildningens finansiering.³⁵⁹

Växelundervisningssällskapets långsiktiga mål

Sällskapets fullständiga namn, *Sällskapet för växelundervisningens befrämjande*, ger uppfattningen om att metoden i sig var målet för sällskapet. Men det finns en nyans i stadgarna som indikerar att metoden främst var ett medel för allmänt utbyggd medborgarbildning.

1 §. Sällskapets bestämmelse, är att genom Vexelundervisningsmetodens utspridande och fullkomnande inom fäderneslandet, befrämja en allmännare, offentligare och ändamålsenligare elementar-bildning, synnerligen hos de lägre och medellösa folkklasserna, hvilkas behof, bristande omtanka och beroende ställning påkalla upplystare och lyckligare medmänniskors deltagande.³⁶⁰

Växelundervisningssällskapet syfte var enligt stadgarnas första paragraf att *genom* metoden befrämja en *ändamålsenligare elementarbildning*. Man ser i citatet att det rör sig om ett brett pedagogiskt projekt som betonar både folk i allmänhet, men ”de lägre och medellösa folkklasserna” i synnerhet. Paragrafen innehåller flera viktiga formuleringar för undersökningen: det nationella bildningsprojektet, klassöverskridandet och sammanslutningsprincipens nyckelroll för denna process.

I SAOB har, som framgick i föregående avsnitt, ordet *elementarbildning* noterats som nyord i Uppfostringskommitténs

handlingar från 1823. Men här framgår det att [Växelundervisningssällskapet](#) dokumenterade ordet redan 6 mars 1822.³⁶¹ Detta är centralt i min undersökning. Vi ser att sällskapet inte i samma utsträckning har varit föremål för SAOB:s granskningar: som så ofta har institutioner på högre nivå tilldragit sig mer intresse än sådana på lägre. Det ter sig väl rimligt att nyord har förekommit i andra sammanhang innan de trycktes, men nu framgår tydligare att det som dokumenterats i [Snillekommittén](#)s handlingar tidigare använts av [Växelundervisningssällskapet](#). Detta stärker analysen av ledamöternas dubbla roller och hur de transporterade idéstoff mellan formella och informella sammanhang.

Det framgår av citatet att de medellösa ansågs befinna sig i en beroendeställning och behövde ”upplystare lyckligare medmänniskors deltagande”. Sällskapet verkade alltså för ett *aktivt deltagande* i medborgarbildningen. Att befrämja utbildning, som ledde till nyttiga kunskaper och därmed gjorde människor bättre rustade att själva lyfta sig ur fattigdom, var att föredra framför att ge allmosor som permanentade ojämlikhet.

Efter att Per Reinhold [Svensson](#) återkommit från sin pedagogiska bildningsresa i England och Tyskland, trycktes hans berättelse om växelundervisningsmetoden på [Uppfostringskommitténs](#) bekostnad. I denna betonades fattigdomens nedbrytande effekter i både moraliskt och ekonomiskt hänseende.³⁶² En bättre uppfostran kunde stävja fattigdomens påverkan.³⁶³ I centrum stod inte bara det moderna monitörsystemet utan även lärarkompetens. Denna behandlade [Svensson](#) i *Praktisk handledning för vexelunder-visningen i folkscholor*, 1823.³⁶⁴ Utöver gymnastiklärarutbildningen var det första gången en särskild lärarutbildning framhölls som viktig i Sverige.³⁶⁵ Medborgarbildningen skulle helt klart främjas med alla möjliga medel. I handledningen nedtonades bland annat aga som disciplinerande metod. Det var i stället uppfostran till ett frivilligt anammande av lagar och moral, som medborgarbildningens förespråkare poängterade. Erfarenheter från franska revolutionen

talade också mot hot och våldsanvändning.³⁶⁶ Uppfostran och bildning var medlet som skulle lösa *alla* samhällets problem.³⁶⁷

Av [Uppfostringskommitténs](#) ledamöter var det endast Carl von [Rosenstein](#), Gustaf Abraham [Silverstolpe](#), Lars Peter [Afzelius](#) och Nils Magnus af [Tannström](#) som gick med i sällskapet under dess första år, 1822. (Senare skulle ytterligare nio av kommitténs ledamöter ansluta sig). Närvarostatistiken för [Uppfostringskommittén](#) visade att [Silverstolpe](#) och [Afzelius](#) hösten 1816 i praktiken lämnat kommittéarbetet. De var däremot engagerade i [Växelundervisningssällskapet](#).³⁶⁸

Sällskapet förefaller ha varit det forum där kommittéledamöterna kunde utföra ett mer konkret arbete för medborgarskolors tillkomst som bland andra [Silverstolpe](#) hade förespråkat tio år tidigare.³⁶⁹ Detta bekräftas här. Redan året efter att [Afzelius](#) hade gått med i sällskapet grundade han [Alingsås växelundervisningsskola](#) (se nedan).³⁷⁰ År 1824 redovisade [Växelundervisningssällskapet](#) att 60 skolor med växelundervisning var etablerade, och redan två år senare var antalet 110.³⁷¹ Det var samma år som konsistorierna genom ett kungligt cirkulär anbefalldes att främja växelundervisningens användning och utbredning.³⁷²

Fattigskolor

Före [Växelundervisningssällskapet](#) hade det funnits flera filantropiska organisationer med medborgarbildning på sin agenda.³⁷³ Ingen av dem fick samma genomslag för medborgarbildningen som [Växelundervisningssällskapet](#), men [Växelundervisningssällskapet](#) var även i flera avseenden en fortsättning på dessa organisationers strävan. Det kan sägas att det var i frivilligföreningsprincipens dräkt som folkbildningen fick sina institutionella avtryck.³⁷⁴ Dessa organisationer hade växt i antal i samband med att rationalismen i upplysningens efterföljd bröt den mark som tidigare legat inom den kyrkliga konfessionalismens maktområde. Kyrkan som enhetsgrundande och stats-byggande kraft fick under perioden se

dessa ”skolassociationer” träda fram som tongivande aktörer i utbildningsdebatten. Kyrkan antog alltmer som sin främsta uppgift att vara sedelärande, men nu i konkurrens med nya civistiska moralbegrepp som formulerades av dessa sällskap.³⁷⁵

Sällskapens framgång var helt avhängig sina medlemmar. De kom därför att aktivt knyta till sig nyckelpersoner i den formella maktapparaten.³⁷⁶ En av de mer etablerade filantropiska institutionerna som föregick Växelundervisningssällskapet och dessutom införde växelundervisningsmetoden var Frimurarbarnhuset i Stockholm.

Barnhuset hade grundats 1753 och drev sedan 1800-talets tidigare år även en skola.³⁷⁷ Barnhuset och skolan hade en gemensam direktion som bedrev en vittomfattande verksamhet.³⁷⁸ En av ledamöterna i denna direktion var den pedagogiskt intresserade grosshandlaren Herman Theodor Philipsen, som omnämndes i föregående kapitel. Vid direktionens sammanträden under hösten 1818 och våren 1819 argumenterade han för att verksamheten borde utvidgas så att fler barn kunde tas emot.³⁷⁹ Förslaget bifölls och barn- och elevskaran ökade successivt.³⁸⁰ Barnhusdirektionens verksamhet sträckte sig även ut till landsbygden (utanför Stockholm) genom att den förmedlade adoption av barn.³⁸¹ De som tog väl hand om barnen fick en jetong i silver med en bröstbild av kungen.³⁸² Med ökat söktryck tillsammans med en större benägenhet att ta emot barn, uppmärksammades snart behovet av att effektivisera verksamheten.³⁸³

I början av 1800-talet uppfostrades på barnhuset omkring 500 barn.³⁸⁴ Elevantalet växte snabbt, varpå direktionens ordförande greve Claes Adolf Fleming (samme man som fem år senare blev kronprins Oscars ställföreträdande ordförande i Snillekommittén) kallade till särskilt sammanträde den 11 juli 1820.³⁸⁵ Syftet var att:

inhämta Directionens tanka om Bell-Lancasterska Läromethodens införande vid Barnhusets Schola; och då Directionens herrar Ledamöter med Hans Excellence instämde i den öfvertygelse, att

denna Läromethode, af alla hittils kända, vore den bästa, och hvars fördelaktiga användande vid undervisningen vore af flera Länders erfarenhet bestyrkt och äfven här i Hufvudstaden, med framgång utöfvad.³⁸⁶

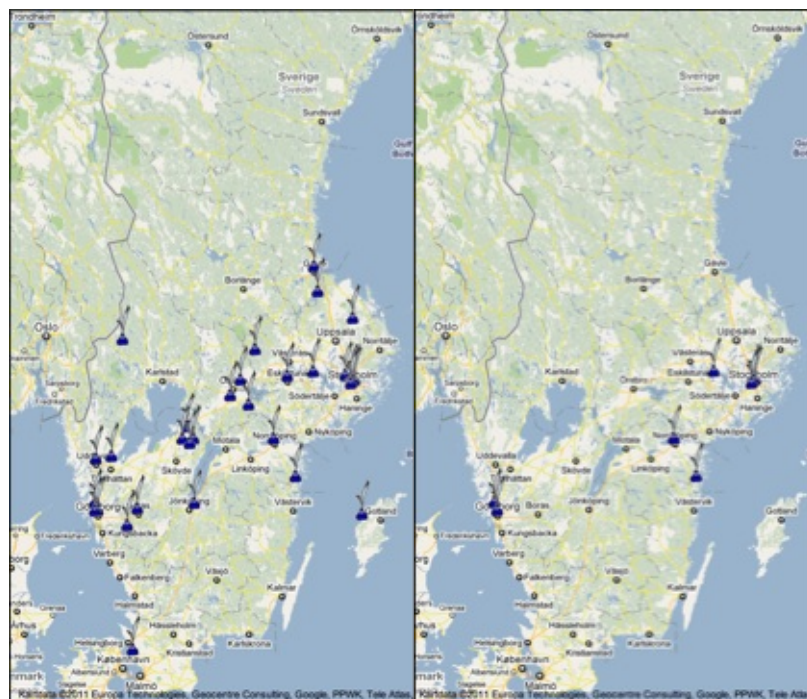
Förslaget om att pröva växelundervisningen var väl etablerat. [Flemings](#) uttalande antyder att han kände till metodens framgång utomlands. Sedan två år hade den även prövats i den framlidne [Herman Theodor Philipsens](#) privata skola.³⁸⁷ När [direktionen](#) beslutade enligt förslaget blev [Frimurarbarnhusets skola](#) en av de femton första att införa metoden i Sverige enligt [Växelundervisningssällskapets](#) årsböcker.

Växelundervisningens utbredning

Den första skolan som förefaller ha infört metoden i Sverige var just [Philipsenska skolan](#). Där var den ovan nämnde Per Reinhold [Svensson](#) lärare.³⁸⁸ Efter [Philipsenska skolan](#) prövades växelundervisningsmetoden i [Hedvigs fattigskola](#) i Norrköping. Denna hade organiserats av kommittéledamoten Carl von [Rosenstein](#). Märk väl att samtidigt som [Rosenstein](#) var ledamot i [Uppfostringskommittén](#), där han förväntades yttra sig över växelundervisningsmetoden, kan vi se att han själv var i färd med att bygga upp en skola i enlighet med samma metod.³⁸⁹ Därefter infördes växelundervisningen 1819 i Norrköping i [Ebersteinska skolan](#) och i Stockholm i [Klara församlingsskola för fattiga flickor](#) samt i [Kungsholms församlings flickskola](#).³⁹⁰ 1820 följde 15 skolor, vilka förutom [frimurarbarnhusets skola](#) var i Stockholm: [Allmänna barnhusets skola](#), [Brännkyrka sockenskola](#), [Djurgårdsskolan](#), [Hülpherska flickskolan](#), [Katarina församlings kateketskola](#), [Klara församlings läseskola](#), [Norrmalms allmänna barnskola](#), [Södermalms allmänna barnskola](#), i och omkring Göteborg: [Willinska fattigfriskolan](#), [Prins Oscars skola](#) och [Stierncreutzska skolan](#); i Valdemarsvik: [Fogelviks lancasterskola](#); samt utanför Strängnäs:

Överselö sockenskola.³⁹¹ De två malmskolorna i Stockholm införde växelundervisningen på direktiv från Carl von Rosenstein i egenskap av ordförande för Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk.³⁹²

Figur 4 Karta över aktiva växelundervisningsskolor i Sverige år 1820 och 1822. Skolorna markeras av en fjärderpenna i bläckhorn.³⁹³

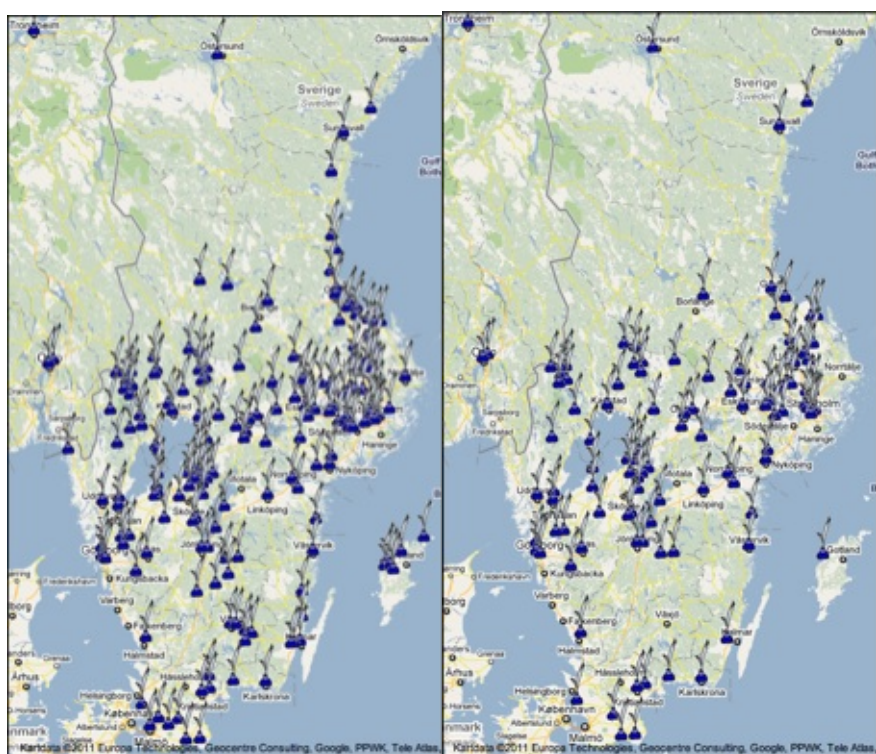

1820

1822

Under åren 1821 till 1822 bredde växelundervisningen ut sig till ytterligare 40 skolor. De flesta i Svealand och norra Götaland, men även till fattigskolorna i Umeå, Visby (De Badande Wännernas skola) och Kinna utanför Göteborg, Barnhusskolan, Slöjdskolan för fattiga flickor, Förberedande klassen till Gävle elementarskola och Brändströmska skolan i Gävle, samt garnisonsskolan i Landskrona. År 1822 införde även Umeå skola metoden, vilket dock inte syns på kartbilden. För att illustrera utvecklingen presenteras även åren 1825 och 1828 i figur 5 nedan.³⁹³ Det framgår att växelundervisningen spreds i främst Svealand och norra Götaland.

Figur 5 Karta över aktiva växelundervisningsskolor år 1825 och 1828

1825

1828

Den 4 februari 1824 utfärdades ett kungligt brev som uppmanade konsistorierna att beakta pedagogiska meriter vid tillsättande av klockare.³⁹⁴ Det var en reform som många av de aktuella personerna uttryckte uppskattning för, exempelvis kommittéledamoten Anders Fryxell jämförde reformen med Gustav Vasas införande av reformationen – alltså som en sorts befrielse från hävdvunna principer. Kungl. Maj:ts brev innebar ett uppmärksammande av pedagogik på modernare grunder – att utbildade skulle ha företräde till lärartjänster – vilket Växelundervisningssällskapet ansåg sig vara företrädare för. Vid denna tid kunde sällskapet också glädja sig åt en kraftig medlemstillströmning och utvidgning av metodens tillämning i landet.³⁹⁵ Antalet registrerade ledamöter var år 1825 mer än tre gånger så många som antalet ledamöter 1823.³⁹⁶ Sällskapet utbildning av

lärare i metoden utvidgades då till planerna att inrätta en särskild normalskola i Stockholm. Redan dessförinnan hade sällskapet tagit emot dem som ville undervisa i metoden, men med planerna på en lärarutbildning ökade tillströmningen av lärarkandidater.³⁹⁷ Vi ser att detta tidsmässigt sammanfaller med nyordet **lärarkall** som etablerades av 1824 års skolrevision (se ovan). I figur 5 ovan framgår att antalet växelundervisningsskolor hade ökat mycket. 1823 infördes växelundervisningen i 29 skolor, 1824 i 30 skolor och 1825 i 41 skolor (varav många var nygrundade för ändamålet).³⁹⁸ Det skedde alltså en märkbar ökning av antalet skolor mellan 1824 och 1825. Mer intressant är dock att det år 1823 och 1824 främst var fattig-, socken-, och rena växelundervisningsskolor som grundades. Endast en bruksskola införde växelundervisningen år 1824 (Billingsfors bruk nära Bengtsfors i Dalsland), jämfört med ett tiotal bruksskolor år 1826. Dessutom spreds metoden norrut. En annan intressant iakttagelse är att det var glest med skolor i Kronobergs län, samt att det 1825 fanns endast en växelundervisningsskola i Kalmar län.³⁹⁹

Notera den glesa utbredningen av växelundervisningsmetoden i Norrland. Växelundervisningen infördes i Norrlands inland främst i anslutning till bruk och städer, längs norrlandskusten i socken- och fattigskolor. I den relativt folkfattiga landsdelen infördes metoden där det fanns elevunderlag för det. Det är bekant att metoden var utvecklad för att hantera ett stort antal barn, och under första hälften av 1800-talet levde endast omkring 360 000 personer i Norrland. Närmare 95 % av dessa levde på landsbygden.⁴⁰⁰ Av de cirka 20 000 personer som levde i städer, fanns över 8 000 i Gävle som då var Sveriges sjätte största stad. [Gävle fattigskola](#) slogs år 1822 samman med [Gävle barnhus- och friskola](#) då man införde växelundervisningsmetoden, vilket kan ses som ett tecken både på metodens möjligheter att effektivisera verksamheten men även att elevunderlaget var litet.⁴⁰¹ Samma år, 1822, infördes metoden i [Brändströmska skolan](#) i denna stad.⁴⁰² Det låga antalet växelundervisningsskolor låter sig sålunda till viss del förklaras av det

låga antalet barn i församlingarna, men även hemundervisningens starka roll torde ha spelat roll samt svårigheten att finansiera skolorna, vilket uttrycktes i enkätsvaren till uppfostringskommittéerna.⁴⁰³ Även fattigdomen var ett stort problem, vilket framkommer i rapporterna.

Växelundervisningens, associationernas och tidningarnas utbredning visar ett gemensamt geografiskt mönster.⁴⁰⁴ Det är således inte orimligt att den medborgaranda som följde med associationer och tidningar påverkade hur växelundervisningens bredd ut sig. Detta har antytts av forskning på den norrländska tidningspressen, vilken också den låg långt efter de större tidningsstäderna i södra Sverige. Det uttalade syftet med olika tidningar som grundades på 1840-talet i Norrland var just att väcka invånarnas reflekterande över det samhälle de levde i.⁴⁰⁵

Att växelundervisningsskolorna blommade ut i de medborgarbildande fåror som associationer och tidningar plöjt upp är en okontroversiell men viktig iakttagelse – de var alla tre åtgärder mot de många samhällsproblem som fanns.⁴⁰⁶ Där det exempelvis fanns hushållnings- (ekonomiska sällskap) eller bibelsällskap fanns det nästan alltid en växelundervisningsskola. Undantaget är Kronobergs län där det fanns hushållningssällskap i både Växjö och Kalmar, men få växelundervisningsskolor. På kartbilderna ovan kan man se att det mellan år 1825 och 1828 i Kronobergs län skedde en successiv utbredning av växelundervisningsskolor. Det är inte orimligt att anta att Esaias [Tegnér](#) som var ledamot i båda kommittéerna och som 1824 beträdde biskopsstolen i Växjö, hade åtskilligt att göra med denna utveckling. Samma år, 1826, som han blev medlem av [Växelundervisningssällskapet](#) ökade antalet växelundervisningsskolor i hans stift.

Växelundervisningens spridning i Kronobergs län visar å ena sidan en sydlig orientering från Nässjö till socknarna Sandsjö, Vrigstad och Hörle, och, å andra sidan, etablerandet av ett antal skolor kring Växjö samt vid Lessebo bruk och Linneryds socken. I figuren framträder tre växelundervisningsskolor i Trondhjem i Norge, en i Christiania

(Oslo), en i Bergen och en utanför Christiania.⁴⁰⁷ Det var, som tidigare nämnts, på svenskt initiativ som ett Växelundervisningssällskap hade stiftats i Norge. Det skedde parallellt med det svenska sällskapet år 1822. Etablerandet av växelundervisningsmetoden vid fattigskolor i Christiania inleddes redan 1819, men det dröjde ända till 10 januari 1825 innan detta blev verklighet genom Christian Fredrik Gottfried Bohr.⁴⁰⁸ I årsberättelserna från Växelundervisningssällskapet rapporteras om liknande sällskap i hela världen och vilka dignitärer som anslutit sig till dessa. Bland annat rapporteras om sällskap och dessas skolors utbredning i Ryssland, Schweiz, Italien, Malta, Grekland, Portugal, Senegal, Sumatra, New York, Québec, Peru, Brasilien med flera områden.⁴⁰⁹

Omkring år 1828 fanns i Sverige cirka 260 växelundervisningsskolor. Det var en tämligen snabb utveckling. En internationell jämförelse visar dock att Sverige låg långt efter. I Danmark fanns det omkring 1830, enligt Växelundervisningssällskapet *Redovisning och Berättelse*, närmare 3000 växelundervisningsskolor, på Irland 1500, i Skottland 85, Frankrike 520, Kanada 700 och så vidare.⁴¹⁰ Danmark utgör en intressant kontrast till svenska förhållanden. Medan Sverige år 1842 lagstiftade om *skolplikt*, alltså för socknar och sedermera kommuner att tillhandahålla skolor, för barn från senast nio års ålder, hade Danmark lagstiftat om *undervisningsplikt* för barn mellan sju och fjorton år redan 1814.⁴¹¹ ”Almue- og Borgerskolevæsen, ikke mindre end det lærde Skolevæsen, maatte bringes till muligste Fuldkommenhed” hette det i den danska förordningen från den 29 juli samma år.⁴¹² Det danska beslutet medförde ett påbud om att barnen skulle undervisas, medan det svenska beslutet var ett påbud om att det måste finnas en skola i varje socken (vare sig någon ville undervisas eller ej). 1822 kom även en kunglig resolution i Danmark som påbjöd växelundervisningens användande. Men i praktiken innebar det ett tvång då prästerna hotades med att ställas till svars om de inte vinnlade sig om att sprida metoden.⁴¹³ Dessutom fick ingen teologie

kandidat söka prästtjänst som inte kunde utbilda lärare i metoden – och lärare riskerade bli avsatta om de inte följde prästens anvisningar.⁴¹⁴

Den tydliga utbredningen av växelundervisningsskolor i Sverige, som framgått i kartbilderna, var alltså liten i jämförelse med metodens utbredning i Danmark. Detta kan förklaras av att växelundervisningen i Danmark tillämpades för att möta den danska folkskolestadgans krav. I Sverige drevs utvecklingen av det privata [Växelundervisningssällskapet](#).

Medborgarbildande visioner i praktiken

Kartbilderna har visat att antalet skolor som använde växelundervisningsmetoden växte mycket snabbt i Sverige. Metoden betraktades som en frälsare för folkbildningen genom dess sensationella möjligheter att en enda lärare, åtminstone teoretiskt, kunde undervisa uppåt tusen barn. Den upplysningssträvan som syns hos kommittéledamöterna var ett tidstypiskt tecken på samhällelig progression genom medborgarbildning. Man uppfattade sig, med Reinhart Kosellecks ord, vara ansvarig inför den historia som skulle skapas.⁴¹⁵

Liksom nyorden var skolorna exempel på upplysningens ”legitimationsarsenal” hos kommittéledamöter och utbildningsentreprenörer: argument grundade i den självpåtagna plikten att handla moraliskt inför framtiden, för nationen. Att de ovan presenterade orden och skolorna i stor utsträckning var produkter skapade utanför kommittéarbetet, illustrerar att ledamöternas drivkrafter inte förutsatte det statliga uppdraget – utan till en mer grundläggande tro på ”framsteget”.⁴¹⁶ De många lärdomar som Carl Ulric [Broocman](#), Gustaf Abraham [Silverstolpe](#), Carl Adolph [Agardh](#), Erik Gustaf [Geijer](#) med flera hämtade från utlandet gav impuls åt nödvändigheten att följa med tiden, vilket syns i [Växelundervisningssällskapet](#)s årsberättelser och i skolornas utbredning som en sorts tävlan. Man jämförde sig med det globala

projektet att anlägga skolor och mätte sina framsteg med antalet skolor i andra länder.

Anläggandet av växelundervisningsskolor var viktigt för det svenska skolväsendets utveckling, inte främst på grund av den pedagogiska metoden karaktär men som en kommunikativ praktik för medborgarbildning. Det fanns en tydlig drivkraft att internationellt vilja mäta sig som en bildad nation. Sällskapetets årsberättelser vittnar om att det förekom en global pedagogisk kapprustning där anläggandet av växelundervisningsskolor framstår som en måttstock. Växelundervisningssällskapet verkställde alltså många av de visioner som hade uttryckts av [Fryxell](#), [Agardh](#), [Broocman](#) och [Silverstolpe](#).⁴¹⁷ Som påpekats ovan hade ingen enskild organisation skapat något motsvarande för svensk medborgarbildning, både mätt i skolgrundande och möjligen även i antalet medlemmar som anslöt sig till sällskapet.⁴¹⁸ Växelundervisningssällskapet hade, om än fragmentariskt, etablerat och provat folkskolor, och, som stadgarnas första paragraf påkallade, samlat ”upplystare och lyckligare medmänniskors deltagande” till sällskapet.⁴¹⁹ Eller som sällskapet själv uttrycker det i sin årsberättelse för år 1823:

Ifrån sin Stiftnings första stund har det rönt de ojäfaktigaste prof på den uppriktiga värma, hvaraf Medborgare af alla klasser lifvas för det uppvexande släktets bildning; men under det förflutna året har detta nit utvecklats sig, på det mest glädjande sätt, till båtad för Vexelundervisningsmetoden, för hvars bestånd och förkofran menniskovännen, med glad väntan, emotser mogna, framtida frukter.⁴²⁰

Citatet inskräper att det var individen som stod i fokus för Växelunder-visningssällskapetets skolgrundande verksamhet: *medborgare av alla klasser livas för det uppväxande släktets bildning*. Det som i förstone ser ut som ett sällsamt vurmande för en metod i sig, skulle alltså kunna förstås som aktiviteter grundade i *pedagogiska*

imperativ, nämligen att medborgare såsom medlemmar av nationen skulle ges möjlighet att frigöra sig från sin egen obildning: att medborgaren var ett ändamål i sig. Detta tolkar jag som en intressant synkretism mellan de pedagogiska teorier som hade tagit form i Tyskland, bland annat med pedagogerna [Johan Bernhard Basedow](#) och [Christian Gotthilf Salzmann](#), med de praktiska behov i England som den kostnadseffektiva växelundervisningen var ett svar på.⁴²¹

De nämnda pedagogerna tillhörde de så kallade filantropisterna som bland andra Carl Ulric [Broocman](#) tagit intryck av. Han var också den som först introducerade växelundervisningsmetoden i Sverige.⁴²² Beaktat de kommittéledamöter som var med i [Växelundervisningssällskapet](#) förstår vi att det inte rörde sig om ett vurmande för en viss bildningslinje, jag har exempelvis inte kunnat utläsa någon koherens mellan medlemskapet och tidigare gjorda kategoriseringar av ledamöternas åsiktslinjer (filantropisk/borgerliga, nyhumanistiska eller ecklesiastiska). Det är ett sällsynt tydligt tecken på att de initierade utbildningsdebattörerna under perioden med sina individuella olikheter ändå anammade de bredare medborgarbildande möjligheter som [Växelundervisningssällskapet](#) representerade. I följande långa blockcitat ser vi hur ansvaret för framtiden betonas samt att både sällskapet och metoden beskrivs som "länkar" i ett större projekt.

Med känslor af tacksamhet, glädje och förhoppning skall hvarje Fäderneslandets vän, hvarje vän af mensklighetens upplysning och förädling, i dessa ädla bemödanden finna de ljusaste utsigter för framtiden. Den fördomsfrie ifrågasätter icke mera, huruvida Vexel-undervisningsmetoden är nyttig eller ej: de lyckliga resultater, dess användande inom Fäderneslandet redan lemnat, äro tillräckligt öfvertygande, och om inkast ännu skulle anföras, så lära de tillfällen, hvilka öfverallt äro öppnade att pröfva metodens värde, icke lemnas obegagnade af hvar och en, som i allt vill öfvertygas om det sanna och rätta. Våra

Vexelundervisnings-Skolor skola ock ernå en ökad fullkomlighet i samma mån, som de hjälpredor och anvisningar för metodens utöfning, hvilka detta Sällskap bereder och till en del redan lemnat, hinna att allmännare användas. Byggande sitt hopp om framgång icke endast på välmeningens nit, utan fastmera på erfarenhetens och den bepröfvade skicklighetens verksamhet, skall således Sällskapet blifva en vigtig länk i den stigande kedjan af medborgerliga bemödanden för vårt slägtes utveckling i vishet och sanning, i godhet och dygd.⁴²³

Det romantiska refererandet till *fäderneslandet* i kombination med mänsklighetens *upplysning* och förädling, siktade inte mot ett specifikt ideal, utan för en obestämd men bättre *framtid*. Här dryftas vidare i vilken utsträckning växelundervisningen visat sig vara verksam eller ej. Den sentens som lyfts fram är *vårt släktes utveckling i vishet och sanning, i godhet och dygd*. Sällskapet självt var inte ett ändamål, utan endast en viktig del i det medborgerliga bildningsarbetet, d.v.s. i ”den stigande kedjan af medborgerliga bemödanden”. I mitt perspektiv framträder här att många kommittéledamöter var engagerade i ett sällskap som inte syftade till att göra det bättre för sina medlemmar, eller ens för den pedagogiska metod som man förespråkade, utan vars anspråksfulla motto var de uppväxande medborgarnas bildning.

Slutligen ska något sägas om förutsättningarna att grunda de många skolorna. Perioden 1812–1828 präglades av svåra förhållanden som bland annat berodde på kriget mot Ryssland 1808–1809. Finansieringen av skolor var en ständigt debatterad fråga som ofta präglades just av att skolorna inte borde kosta staten särskilt mycket pengar. I detta ljus ter sig växelundervisningen som en frälsare: det var med denna metod möjligt att undervisa hundratals elever med små medel. Det som i huvudsak behövdes var en tillräckligt stor lokal för ändamålet samt *en* utbildad lärare. Detta är en intressant medborgarbildande drivkraft. Metoden var utformad för att skola

många människor med små medel. Kommittéledamöternas intresse för växelundervisningsmetoden är en tydlig indikation på att det fanns ett eftersträvat värde bland dem att skapa möjligheter för fler medborgare att gå i skola. Emellertid inte statliga skolor.

I [Växelundervisningssällskapet](#)s *Redovisning och berättelser* framgår hur skolor runt om i landet byggdes ut för att inhysa växelundervisningen.⁴²⁴ Nya skolor förlades där de behövdes och där det fanns ekonomiska förutsättningar. Detta var inte sällan i anslutning till bruk, varför många bruksskolor etablerades med växelundervisningsmetoden som utgångspunkt.⁴²⁵ Centralt i sammanhanget är att bruken representerade något annat än den bondbygd som de omgavs av, där barnen traditionellt lärde sig läsa i hemmen enligt ett invariant mönster. Vidare är det uppenbart att bruksägarnas och storgodsägarnas intresse för att bilda sina underlydande både hade en disciplinerande och patriarkalt ansvarstagande funktion. Skolgrundandet var förknippat med dess ekonomiska utgifter och torde knappast kunna förklaras av ren välgörenhet.

Medan delar av [Växelundervisningssällskapet](#)s verksamhet fick statlig subvention, som exempelvis fri frankering, finansierades växelundervisningsskolorna i stor utsträckning av enskilda välgörande sällskap och personer. De senare var exempelvis präster eller välbeställda adelsmän som [Carl Henrik Posse](#) (Fogelviks lancasterskola), [Henning Wrangel](#) ([Sperlingsholms skola](#)), [Gustaf Sture](#) ([Gäddenäs skola](#)) [Per Adolf Tamm](#) ([Österby bruk](#)) samt [Johan Willin](#) ([Willinska fattigfriskola](#)). De höll alla med gratis undervisning. I många fall svarade skolgrundaren även för skolskjuts. [Henning Wrangel](#) tog till exempel hand om transporten för elever som bodde längre än en fjärdedels mil från skolan.⁴²⁶ [Gustaf Fredrik Sture](#) ansåg att fem kilometer var rimligt att gå för skolbarnen medan de som hade längre till skolan in inkvarterades i närliggande byar, men de ”återvända likväl om Fredagarne för att å nyo förse sig med hvad som fattas”.⁴²⁷ I de fall grundaren inte hade medel att anställa lärare sköttes

undervisningen av skolgrundaren själv. Kommittéledamoten Lars Peter [Afzelius](#) växelundervisningsskola i Alingsås redovisade att genast efter öppnandet 1823 undervisades där 100 elever av [Afzelius](#) själv.⁴²⁸ Lärarna vid skolorna arbetade ofta ideellt och skolmaterial finansierades av [Växelundervisningssällskapet](#) eller genom gåvor av bättre bemedlade.⁴²⁹ Hit hör även att sällskapet grundade Sveriges första lärarseminarium. Detta finansierades av sällskapet, men även genom statliga anslag som bland annat äskades genom [Snillekommitténs](#) betänkande år 1828. När lärare från de nya växelundervisningsskolorna sändes till Stockholm att utbildas i metoden finansierades vistelsen i Stockholm av [Växelundervisningssällskapet](#).

Nya medborgare

Omtanken för upplysningens utbredande, som under alla världshistoriens epoker utmärkt folkslagens verkliga fäder och styresmän, har på de sista decennierna funnit föremålen för sin verksamhet mångdubblade, och i samma mån hafva medel erbjudit sig, mer eller mindre kraftige, att i verket ställa de önsknings, planer och beslut, som tid-hvarfvets Vise och Vålgörare fattat för mensklighetens bästa.⁴³⁰

Dessa rader inledde Per Reinhold [Svenssons](#) brev till [Uppfostringskommittén](#) i december 1817 och trycktes i hans rapport två år senare. Alltså innan han, som vi sett ovan, deltog i det framgångsrika grundandet av växelundervisningsskolor. Vid sin hemkomst från England gav [Svensson](#) sin syn på växelundervisningsmetodens brister och förtjänster. Trots att han var en ivrig förespråkare för metoden, saknade han i den ”det sunda människoförståndets äkta odling”. Detta var det som enligt honom ledde till ”den sedliga och verkligt religiösa känslans utveckling”.⁴³¹

Men eftersom metoden främst var ämnad till barns nödtorftiga undervisning och därmed – om läraren riktigt förstår att begagna undervisningssättet – ”så är i moralisk hänsigt methodens nytta ofelbar”.⁴³² [Svensson](#), som var medgrundare till [Växelundervisningssällskapet](#), kompromissade alltså med sina egna bildningsideal, som låg närmare [Johann Heinrich Pestalozzis](#), om vad som var praktiskt genomförbart.⁴³³

I sin jämförelse mellan [Pestalozzis](#) metod, som förespråkade en personlig och intensiv aktivitet mellan läraren och eleven, och den Bell-Lancasterska växelundervisningsmetoden, som utgick från att en lärare övervakade hundratals elever, betonade [Svensson](#) att deras ”gemensamma föremål, så på den högsta som på den lägsta graden, är att bilda människor”.⁴³⁴ Vi ser här hur medborgarbildningen kommer till uttryck hos [Svensson](#). Det var centralt för [Svensson](#) att utbildningsinstitutionerna behövde bli fler och att alla fick tillträde till dessa – då vore nationen på rätt väg. Angående den pedagogiska tillämpningen, av antingen [Pestalozzis](#) metod eller växelundervisningen, betonade [Svensson](#) att människornas natur behövde tas i beaktande, men inte nödvändigtvis deras ståndstillhörighet. En bonde som sätts på skolbänken blir kanske ”hvarken lyckligare eller skickligare”, men likafullt bör man ha beredskap för undantagen, menade [Svensson](#):

Sådana, det medfödda mörkret genombrytande, snillen måste vårdas såsom nationens och mensklighetens dyrbaraste klenoder. Och om de uppenbara sig i Fellenbergs fattig-institut, så kan hvarje människovän med tacksam tillfredsställelse vara öfvertygad, att stiftaren drager dem ifrån den inskräntare sferen och på allt sätt understödjer deras framsteg på en bana, till hvilken de i annat fall med våld hade nödgats öppna sig tilträde, för att kunna uppfylla sin kallelse till samtidas och efterkommandes lycksalighet.⁴³⁵

Där man minst anar kan alltså ett geni framträda. Därför borde, där det är möjligt enligt [Svensson](#), utbildningsanstalter förmå samla så många som möjligt för att odla den ”ädla ambitionskänslan”.⁴³⁶ Detta understryker hur framträdande personlighetsprincipen var under perioden, en tro på den enskilde individen som hos [Svensson](#) och andra tog sig uttryck i argument för växelundervisningen. Växelundervisningen lämpade sig väl för detta och en styrka med den – som hade betydelse för dess globala spridning – var just dess moraliska effekter.⁴³⁷

Kommittéledamoten Gustaf Abraham [Silverstolpe](#) var också engagerad i [Växelundervisningssällskapet](#) och han hade redan ett decennium före sällskapets grundande argumenterat för en moraliskt sedelärande uppfostran för nationens väl. År 1809 hade han som bekant pläderat för en allmän medborgarskola, oberoende av vilken samhällsklass barnen kom ifrån, och i denna såg han hur sociala jämlikhetsmål kunde förenas med patriotiska mål. Strax därpå, år 1811, sammanfattar han sin position i en retorisk fråga:

borde ej samhällslefnaden redan börja i barnåren, och den inbördes broderligheten och känslan af inbördes och gemensamma pligter tidigt väckas hos en Nation, som genom en enig anda skall bibehålla en god Lagstiftning, och genom kärlek till Fäderneslandet älska den Konung, som skyddar dess sjelfständighet och frihet?⁴³⁸

[Silverstolpe](#) knöt härmed samman den nya konstitutionen, patriotism och upplysningens broderskaps- och frihetsideal med att uppfostran borde initieras redan i tidig ålder. Undervisning var en sak, och uppfostran till medborgerlighet en annan. Den senare skulle riktas mot de breda folklagren. Obildade människor kunde annars förfalla till nöd och brottslighet. Även brodern och kommittéledamoten [Axel Gabriel Silverstolpe](#) uttryckte sådana tankar och ansåg att allmän uppfostran ledde till folkets och landets förbättring. Det bästa skyddet för det nya

demokratiska statsskicket vore enligt honom ett upplyst och kunnigt folk.⁴³⁹

Som nämnts tidigare var det tydligt att kommittéledamöternas utbildningspolitiska verksamhet i och utanför kommittéerna uppfattades som en moderniseringsprocess – de var medvetna om att de var pionjärer i dessa avseenden. Carl Ulric [Broocman](#)s pedagogiska bildningsresa till kontinenten kan ses som ett intressant exempel på Reinhart Kosellecks tes att historiska förlopp är parallella och samtidigt, men uppfattas reflexivt och därför skapar historien.⁴⁴⁰ [Broocman](#) vände sig till hemlandet med förslag om hur det svenska utbildningsväsendet kunde reformeras – i jämförelse med Danmark och Tyskland låg Sverige i pedagogisk hänsyn långt efter, menade han.⁴⁴¹ Många av de ovan studerade nyorden blev därmed direkta översättningar från tyskan och engelskan. Även många sällskap som grundades var i mångt och mycket kopior av engelska förebilder, exempelvis [Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande](#) som i England hette [Society for the Diffusion of Useful Knowledge](#).⁴⁴² Koselleck påpekar att det var i jämförelser mellan ”enskilda folk och stater, världsdelar, vetenskaper, stånd och klasser” som det bildades en tro på skillnader i progression:

Betraktelser kring den bästa författningen eller den vetenskapliga, tekniska eller ekonomiska utvecklingsnivån kom från och med 1600-talet alltmer att ordna den historiska erfarenheten.⁴⁴³

I en utbildningshistorisk kontext uttrycktes moderniseringen eller framåtskridandet i ett fokus på vad en medborgare skulle vara. I studien av nyord och växelundervisningsskolor är det tydligt att det rörde sig om ett betonde av den upplyste medborgaren som moraliskt handlande. I sitt [Magasin för föräldrar och lärare](#) underströk den blivande kommittéledamoten [Broocman](#) år 1810 att syftet med medborgarskolorna uppfylldes med en ”patriotisk katekes” som norm för att bilda moraliskt goda och fosterlandsälskande

medborgare.⁴⁴⁴ Senare gav kaptenen Anders [Lindeberg](#), en av medgrundarna till [Växelundervisningssällskapet](#), ut ett *Försök till en medborgerlig katekes*, 1839.⁴⁴⁵ Begreppet ”medborgerlig cateches” – Luthers lilla katekes var mer än välbekant för folket genom husförhörens kontroll av deras kristendoms-kunskaper – hade dock redan använts under 1820-talet i flera tidningar, bland andra [Argus](#).⁴⁴⁶ Teologen Håkan Möller, som studerat kommittéledamoten Johan Olof [Wallins](#) psalmdiktning, har understrukt att katekeslitteraturen under det tidiga 1800-talet kom att betona individen som medborgare, varför begreppet *medborgerlig katekes* mycket väl var en träffande samtidsreflektion av [Lindeberg](#).⁴⁴⁷

Det var ett manifest om medborgarnas fri- och rättigheter i en republik eller konstitutionell monarki – vilket var den ideala nationens styrelsesätt, enligt författaren – medborgarna skulle garanteras frihet att disponera sina egna förmågor och lyda ”den lag, han sjelf stiftat eller gillat, emedan han anser henne för den bästa, och den öfverhet han sjelf valt, för att handhafva lagen”.⁴⁴⁸ Observera att idealet här förefaller omfatta *samtliga* invånare, vilket alltså kontrasterade mot 1700-talets medborgarbegrepp som omfattade en snävare krets personer.⁴⁴⁹ Detta är givetvis ett *ideal* som inte hade behövt uttryckas om det var en realitet. I utbildningssammanhang framträder detta medborgarideal redan 1804 i [Broocmans](#) avhandling:

offentliga uppfostran borde ej blott tjäna ungdomens nödvändiga undervisning utan också taga hänsyn till hela samhället, alla dess medlemmar och alla åldrar, till deras odling och till önskvärdheten att hos alla väcka kärlek till det sedligt goda. Till den ändan måste man [...] i hela statssystemet ingjuta den ädla anda, som driver en var bland medborgarna att söka giva sedlighetens herravälde över allt både i sin inre värld och i yttervärlden största räckvidd.⁴⁵⁰

Den ideala medborgarnationen som uttrycks här var präglad av

Immanuel Kants bild av en moraliskt grundad republik.⁴⁵¹ Reinhart Koselleck argumenterar för att Kant, genom sin vision om *världsmedborgare* och den folkrätt som sådana medborgare skulle omfattas av, angav riktningen mot en maktdelningslära.⁴⁵² Dennes upplysningsfilosofi övertog det ”framtidslugliga och önskvärda” i det monarkiska styrelsesättet och formulerade begreppet ”republikanism”.⁴⁵³ Detta ”anrikade rörelsebegrepp” fungerade, som Koselleck formulerade det, ”förpliktade till ingripande i den politiska vardagen”.⁴⁵⁴ Just så skulle man också kunna säga att det kantianska återspeglas i kommittéledamöternas medborgarbildande argument – nyorden och växelundervisningsskolorna. Bildning fick inte enbart vara en fernissa på nationens yta. Den skulle genomsyra medborgarnas sätt att vara och uppfatta sig själva, som bildade. Ett exemplifierande ”rörelsebegrepp” som användes av bland andra Broocman och Silverstolpe var *patriotism*. De argumenterade inte enbart för att medborgare skulle uppfostras till patrioter – utan till att inkorporera patriotism. Skillnaden mellan de två begreppen kan förstås som att ismen implicerar en aktivt förhållningssätt. Den som fått en sådan uppfostran skulle inte enbart uttrycka kärlek till sitt fädernesland, utan denna kärlek skulle också *vara* grundläggande i medborgarens vardagliga handlingar.⁴⁵⁵

En sådan rörelse mot framtidens medborgare, eller vad som kan iaktas som viktigt i kommittéledamöternas ”förväntningshorisont”, synes ha fokuserat på att framtiden inte enbart skulle bli annorlunda än det förflutna – utan *bättre*; men i fokus stod inte blott utbildningens förbättring utan mänsklighetens förbättring.⁴⁵⁶ Därav följer imperativen om en framåtsiktande moralisk uppfostran. Nyorden och de nya skolorna ger en antydning om att kommittéledamöternas argument för medborgarnas upplysning ”accelererade”, enligt Reinhart Koselleck, och spreds till allt fler områden. Att exempelvis tillföra det ecklesiastiskt patenterade begreppet katekes medborgarbildande ideal kan förstås som att man tog kulturellt väletablerade begrepp i anspråk och iklädde dem ny dräkt.⁴⁵⁷

Det moralisk-politiska framåtskridandet med medborgarbildningen kan även exemplifieras med Erik Gustaf [Geijers](#) ideal om medborgarnationen. Hans liv och författarskap präglades av övergången till det medborgerliga samhället, med sina sällskap och associationer, från det gamla stånds- och korporationssamhället. I en uppsats från 1817 bemötte han samtida rösters klagan på utvecklingen, vilka sökte en återgång till det gamla.⁴⁵⁸ [Geijer](#) ansåg att den enda ”återgång” som var möjlig och eftersträvansvärd var vändandet till sig själv. Att känna den nya tiden var att känna nationen och denna *nationalkänsla* stod endast att upptäcka i medborgarens identitet, ”utan nationalmedvetande ingen nation” skrev han i tidningen *Iduna*:

Hvad är det som utgör ett folk? Måne blott de samtidas förening för ögonblickliga behof? Det skulle i det fallet ej ens i sin egen föreställning kunna gälla som ett sådant. Utan nationalmedvetande ingen nation. Men detta är ej blott medvetandet af en enhet för stunden, som nästa stund kunde åter upplösa, utan af en sådan, som gör och gjort sig gällande under alla förändringar och just derigenom urskiljer sig sjelf. Under tidens pröfningar utvecklas hos ett folk detta egna medvetande, som man äfven kallar national-känsla; och om detta slags personlighet gäller detsamma som om all annan: den eges ej utan att tillika oupphörligt förvärfvas. Man är ej ett *jag* utan att dagligen bli det alltmera. Derföre heter det äfven, att man *lär* känna sig sjelf. Denna alltmer klarnande sjelfkänedom är menniskolifvets inre historia: en historia, som vid den yttre historiens fortskridande ej endast vinner i omfång och utsigt *framåt*. Den är tillika en *återgående* historia.⁴⁵⁹

Det är en romantisk bild som [Geijer](#) ger av individens trygghet som nationalmedborgare. Inbäddad mellan det förflutna och framtiden är hon underkastad tidens obönhörliga lopp: ”tiden lefver endast genom

det närvarandes tillsats af ny kraft. Der denna kraft ännu öfverväger det förflutnas motstånd, är *tillväxt*".⁴⁶⁰ [Geijer](#) ger alltså uttryck för en framåtsiktande acceleration, eller ett "framsteg", som Reinhart Koselleck har identifierat hos [Geijers](#) tyska gelikar. Att vara medveten om sig själv var enligt [Geijer](#) att ha ett nationsmedvetande – ett medvetande som endast lever där det utövas, det vill vill säga att förverkliga sig själv. Nationen existerar och reproduceras genom fria medborgares reflexmässiga uppfattande av sig själva som historiska deltagare tillsammans *med* varandra.⁴⁶¹ Det nationella medvetandet hörde samman med historiska framsteg på både individuell och kollektiv nivå.

[Geijers](#) medborgarideal grundar sig således i ett nationalmedvetande (d.v.s. medborgarens strävan att lära känna sig själv).⁴⁶² Centralt i detta var människans frihet – människan kan bara vara fri i mänsklig gemenskap och där växer hennes självmedvetande fram.⁴⁶³ [Geijers](#) maxim, "utan nationalmedvetande ingen nation", var ett moraliskt imperativ riktat till medborgarna att betrakta sig själva och andra som ändamål i sig. Denna uppfattning syns redan tidigare i [Geijers](#) studier av [Kant](#), [Fichte](#), [Höijer](#) och [Schelling](#).⁴⁶⁴ [Geijers](#) "Om inbillningskraften" vann 1810 Svenska akademis pris och handlade om inbillningskraftens verkan vid uppfostran och hur den kan öka individens och samhällets frihet. Uppgiften för denna kraft var, enligt [Geijer](#), att slå en brygga mellan olika förmögenheter – han likställer denna kraft vid omdömeskraften som en medlare mellan känsla och förnuft. Inbillningskraften framträder just i förmågan att tillämpa, och den som gör det med snabbhet och precision är ett praktiskt geni; "Genierna sluter sig icke till sanningen: de ser den". Om människan är fri infinner sig den rätta handlingen automatiskt (autonomt) att utveckla sin personlighet och därmed sin självmedvetenhet som nationsmedborgare.⁴⁶⁵

Tillika med [Kant](#) ansåg [Geijer](#) att det inte låg i människans natur att välja det rätta, hon behöver uppfostras till det. [Kant](#) hade utvecklat detta i ett antal föreläsningar från slutet av 1700-talet, vilka senare

trycktes och kan studeras i *Om pedagogik*, 1803/2008. Uppfostran var för [Kant](#) ett människoblivande – mänskligheten var ett ändamål i sig, varför moraliskt regelföljande – kategoriska imperativ – måste vara uppfostrans grundprincip.⁴⁶⁶ Människan skulle inte fostras utifrån hur världen såg ut, utan, som vi känner igen hos både [Broocman](#) och [Geijer](#), från dess framtida möjliga bättre tillstånd. Detta hade Kant uppmanat till i sina föreläsningar:

En princip inom uppfostringskonsten som män som gör planer för uppfostran särskilt borde ha för ögonen är följande: barnen skall uppfostras på ett sätt som anstår inte människosläktets nuvarande tillstånd, utan dess i framtiden möjliga bättre tillstånd, det vill säga mänsklighetens idé och hela dess bestämning.⁴⁶⁷

Denna uppmaning till utbildningsreformatorer – att sikta mot en bättre framtid för mänskligheten – framträder som visats ovan hos flera av kommittéledamöterna.

Pedagogiseringen och samhället

Det är i ljuset av dessa accentuerade förhoppningar till möjligheterna med bildning, fostran och utbildning som kommittéledamöternas pedagogiska imperativ kan förstås. Vid sidan av begrepp som byråkratisering och industrialisering som kännetecknar olika samhällsomvandlingar menar flera utbildningshistoriska forskare att den moderna välfärdsstaten också har genomgått en ”pedagogisering”. Begreppet pedagogisering skulle kunna illustreras som:

an umbrella word to indicate the steady expansion and increased depth of educational action during the nineteenth and particularly the twentieth centuries.⁴⁶⁸

Ökat pedagogiskt intresse och engagemang för utbildningsinstitutioner av både privat och statlig karaktär var ett

tecken på den växande roll uppfostringsfrågor fick. Uppfattningen om hur barn skulle uppfostras förändrades hos pedagoger och lärare till följd av en ökad expertis i uppfostringsfrågor.⁴⁶⁹

I egenskap av Sveriges främsta intellektuella i dessa frågor gav kommittéledamöterna exempel på denna utbredning i en svensk kontext genom sina bidrag till den språkliga förnyelsen samt entreprenöriella insatser som skolgrundare. Dessutom var de i någon bemärkelse, som jag reder ut nedan, delaktiga i Kungl. Maj:ts utsändande av Per Reinhold [Svensson](#) på dennes *grand tour* till England. I egenskap av ärkebiskopar, biskopar, inflytelserika politiker, ämnesexperter, kulturpersonligheter med mera gav de särskild legitimitet till utbildningsdebatten.⁴⁷⁰ Exempelvis kommittéledamoten Anders Otto [Lindfors](#) hade som en av de första, år 1803, tillträtt en docentur i pedagogik. Samma år som [Lindfors](#) tog posten i besittning i Lund, tillträdde [Elias Christopher Grenander](#) docenturen i Uppsala. Därtill inleddes vid samma tid föreläsningar i pedagogik i Åbo.⁴⁷¹

Sammantaget förstår jag pedagogiseringen i termer av att en tilltagande hjärntrust fick betydelse på fler delar av samhället än blott den som kretsade kring klassrummet. Kommittéledamöterna var nämligen mycket aktiva i både statliga och icke-statliga styrelser utöver uppfostringskommittéerna och [Växelundervisningssällskapet](#).⁴⁷² Mot den bakgrunden är det därför rimligt att tala om pedagogiseringen som en viktig del för svensk medborgarbildning. Det var en medborgarbildning som genomsyrade en mängd områden, bland andra fattigvård, skolor, kriminalitet. De många åsikter kring bildning och utbildning som förenade och splittrade kommittéledamöterna (som bland annat ledde till grupperingar i [Snillekommittén](#)) samt utbildningsdebattens avtryck i nyord och skolgrundande förefaller i mitt perspektiv vara kontraster av samma spel. Det handlade i grunden om samma sak: man eftersträvade att dana en ny medborgarnation.

Den förste och främste av de nya medborgarna under den nya regeringsformen 1809 kan sägas ha varit kronprins [Carl Johan](#). Han

kallades ”medborgarkung” och kunde stoltsera med att vara den förste folkvalde kungen.⁴⁷³ Hans motto var också ”Folkets kärlek, min belöning”. Även Gustaf III:s självbild hade under enväldet formulerats i begrepp som fäderneslandet, friheten och medborgaren.⁴⁷⁴ Men när en medalj slogs för att hylla 1809 års regeringsform – medborgarkonstitutionen – återerövrades dessa begrepp och gjordes till symboler för enväldets avskaffande.

Sammanfattning

Pedagogiseringen var inte en medborgarbildande ordning, utan ett ordnande av medborgarbildning. Etablerandet av nyord och växelundervisningsskolor samt spridandet av argument för medborgarbildning var en aktiv moderniseringsprocess där kommittéledamöternas kommunikativa praktiker var impulser för en framåtrörelse. Språket var inte blott propagandistiska förböner utan fungerade bestämmande för hur samhället/medborgarna skulle uppfatta sin omgivning.⁴⁷⁵ Bemärkta personer och företrädare för nya tankar har ibland beskrivits med uttrycket att de var ”före sin tid”, men i detta utbildnings-historiska hänseende torde man, i anslutning till Kosellecks resonemang, hellre säga att flera av kommittéledamöterna var upphovsmän av det som var i vardande. Med denna blick blir begreppet folkskola ett exempel – det anges i SAOB ha tryckts år 1802 och användes av kommittéledamöter åtminstone från 1805, men när vi idag talar om folkskola är det folkskolestadgan 1842 som är det historiska märkesåret.⁴⁷⁶ Kapitlet visar att det i många avseenden är relevant att tala om folkskolor redan tidigare, om än inte statliga eller kommunala sådana. De många nyorden som oftast härleddes ur, men som i många avseenden var omöjliga att använda på, det förflutna bidrog till att etablera något nytt och irreversibelt; exempelvis kunde inte gärna begreppen medborgarskola och medborgarnation användas för att beskriva förhållanden på 1700-talet.⁴⁷⁷ Med Kosellecks historieteori syns

kommittéledamöterna och utbildningsentreprenörerna i detta kapitel också vara centrala i ett utbildningshistoriskt kontinuitetsbrott. Talet om utbildning och vem som skulle utbildas, samt styrelsen över utbildningsinstitutioner bröts successivt loss från kyrkans grepp och gjordes till en fråga för en medborgerlig offentlighet. [Växelundervisningssällskapet](#)s privata initiativ för skolgrundande kan beskrivas som en åtgärd för något som det ansåg saknades i samhället.

Ingen forskning har tidigare uppmärksammat sambanden mellan kommittéledamöterna och [Växelundervisningssällskapet](#)s arbete. Min granskning av detta samarbete visar att kommittéledamöterna var drivande i växelundervisningsmetodens utbredning. Ett resultat av min kartläggning av denna utbredning visar att den geografiskt överensstämmer i tid och plats med associationsväsendets utbredning. Det kan, genom mina teoretiska ansatser, bekräfta att medborgaranda och medborgarbildande ambitioner fostrades i högre grad där det fanns frivilligföreningar. De områden – Norrland, Kronobergs län och delar av Göteborgs och Bohus län – var särskilt fattiga på både associationer och växelundervisningsskolor under perioden 1812–1828. I nästa kapitel blir det därför centralt att utvidga kommittéledamöternas associativa praktiker, alltså vilka fler associationer som de var engagerade i och hur detta kan bilda grund för deras medborgarbildande ambitioner. Ty, om kommittéledamöternas officiella politiska uppdrag inte medförde några huvudsakliga förändrade villkor för allmän medborgarbildning, som kommenterades i föregående kapitel, var sådan förändringspotential desto tydligare i deras individuella insatser utanför kommittéerna. Den språkliga omorientering som de var del av inskräpte den svenske medborgarens bildning. Det kan sägas illustrera deras sätt att ”tänka om samhället”.⁴⁷⁸ Orden förändrade emellertid inte samhället med en gång, men angav riktningen för en ny pedagogisk diskurs och en fostran till medborgerlighet.⁴⁷⁹

Möjligheter med press och sällskap

Tidningspressen och associationsväsendet växte kraftigt under början på 1800-talet och kom att bli viktiga kristallisationspunkter för tidens intensiva kamp om idéer, värderingar och åskådningar. Här utvecklades en ny medborgerlig offentlighet som samlade såväl det gamla samhällets försvarare som den nya tidens reformatorer. I det här kapitlet ges en första genomlysning av förutsättningarna för kommunikativa och associativa praktiker som möjliggjorde utbildningsfrågornas intensiva bearbetning under undersökningsperioden.

Engagemang i tidningar

Tidningspressen var en viktig motor i framväxten av det moderna Sverige – en nation stadd i stark rörelse.⁴⁸⁰ Tidningsredaktionerna var ofta små och det var inte ovanligt att utgivare, redaktör och förläggare var en och samma person.⁴⁸¹ För att skapa sig utrymme i den nya offentligheten blev det viktigt för dessa att väcka uppmärksamhet både genom att publicera sig i angelägna ämnen och genom att knyta till sig symboliskt värdefulla personer som kunde legitimera verksamheten.⁴⁸² För att ge ut en tidning behövdes ett personligt utgivningsbevis, alltså ett privilegium (undantag), av Kungl. Maj:t för att publicera en tidning. Detta var en institutionaliserad form av förmåner åt utvalda personer – företräden som lika snabbt kunde bli återkallade. Under perioden 1812–1828 syns en ökad aktivitet av att söka utgivningsbevis och grunda tidningar, vilket även innebar ett ökat antal mötesplatser för samhällsreflektion och idéutbyte. Kommittéledamöterna var en aktiv del av denna växande offentlighet.

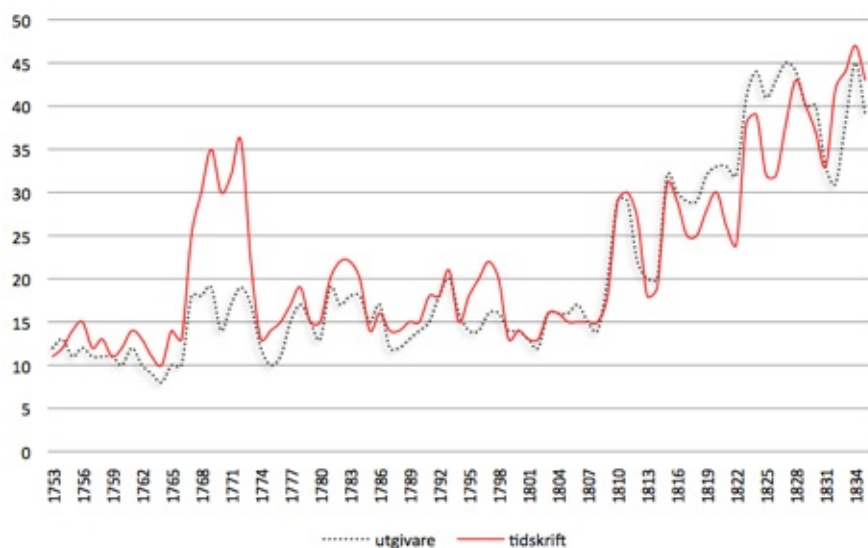

Kommittéledamöter, tidningar och tidningsutgivare

Hälften av kommittéledamöterna var aktivt engagerade i tidningspressen. Det ger en tydlig indikation om förbindelserna mellan den utbildningspolitiska och den publicistiska sfären. Vid en närmare granskning visar det sig att 7 av 30 ledamöter i [Uppfostringskommittén](#) samt 9 av 43 i [Snillekommittén](#) var ansvariga utgivare för tidningar som kunde fungera som deras pressröster. Det visar att kommittéledamöterna både rörde sig i den maktsfär som utgick från kungen (statliga kommittéer), och även var med och byggde upp det som skulle utvecklas till en av tidens nya maktfaktorer (pressen).⁴⁸³

Den nya mångfalden av tidskrifter och tidningar (som möjliggjorts av den nya tryckfrihetsförordningen 1810) bidrog till att fler människor kom till tals i pressen – nya människor, åsikter och samhällsförhållanden beträdde offentlighetens scen.⁴⁸⁴ Den reformiver som kan iakttas under undersökningsperioden 1812–1828 saknade i många avseenden motstycke i svensk historia. En viktig iakttagelse beträffande den utveckling som tog fart i samband med 1810 års tryckfrihetsförordning är att det finns både likheter och skillnader med det som hände i samband med 1766 års tryckfrihetslagstiftning. En sådan är att 1700-talets förordning ledde till en uppgång i antalet publikationer medan 1810 års förordning på ett påtagligt sätt ökade antalet publicister.

Figur 6. Antal tidningsutgivare och tidskrifter i Stockholm under perioden 1753–1835.

Källa: Lundstedt 1895–1897 med kompletteringar (bilaga 6).

Figur 6 visar att antalet aktiva utgivare i Stockholm (prickade linjen) blev något fler än antalet utgivna tidskrifter (heldragna linjen) efter år 1810.⁴⁸⁵ Gruppen som gav ut tidningar blev alltså större. Detta berodde bland annat på att tidningsredaktionerna, inom vilka man kunde cirkulera utgivningsansvaret blev större. *Aftonbladets* redaktion är ett belysande exempel som genom sin redaktions storlek låg långt före många av sina konkurrenter – tidningsarbetet visar att publicistik småningom i allt mindre grad blev en bisyssla.⁴⁸⁶

För att visa att den valda undersökningsperioden 1812–1828 var ett slags övergångstid presenteras här samtliga tidskrifter i Stockholm för åren 1753–1835.⁴⁸⁷ Detta möjliggör en jämförelse mellan tryckfrihetsperioderna 1766–1772 respektive 1810–1835.⁴⁸⁸

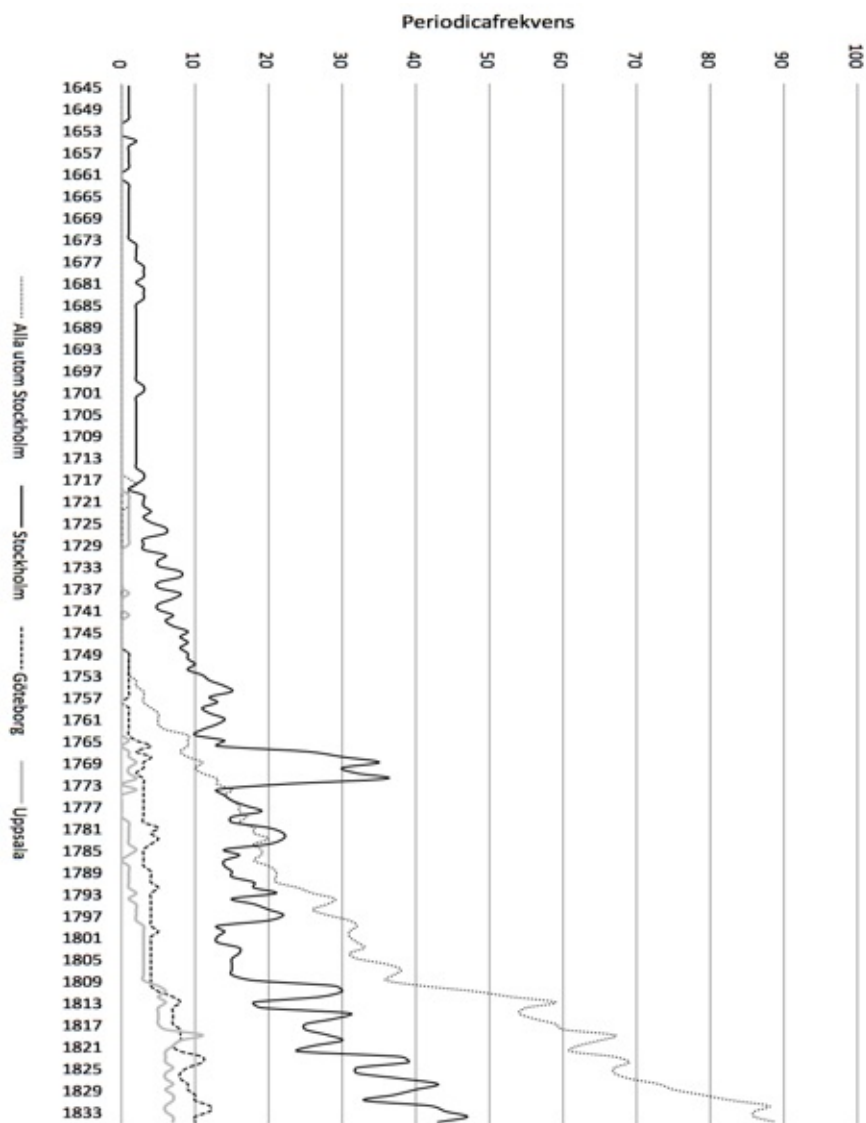
Efter tryckfrihetsförordningen 1810 blev antalet utgivare successivt fler än antalet tidningar.⁴⁸⁹ Störst differens uppvisar år 1826 då 43 utgivare gav ut 32 tidskrifter.⁴⁹⁰ Trängseln på den offentliga arenan tog sig även uttryck i häftig polemik mellan olika grupperingar, så till den grad att kronprinsen nödgades införa ett censurerande verktyg, *indragningsmakten*. Indragningsmakten, som var hovkanslerns verktyg att förbjuda obehagliga tidningar, fick dock liten effekt, då publicister i stället bytte namn på sin tidning. Dessa motåtgärder till

regleringsförsöket innebar att mängden litteratur att förkovra sig i för Stockholms invånare ökade kraftigt.⁴⁹¹ Den potential för individers sociala nätverkande som den framväxande offentligheten medförde måste betraktas utifrån möjligheterna för personer att engagera sig i offentligheten. Den successivt döende privilegiestrukturen, de tilltagande litterära striderna tillsammans med regeringsformen och tryckfrihetsförordningen gav särskilda förutsättningar för utbildningsdebatt att utvecklas.

Under 1700-talet hade tryckfrihetsförordningen av år 1766 förvisso förändrat villkoren för pressen, men den hade dock inskränkts med Gustav III:s statskupp 1772. Förutsättningarna för en hållbar pressfrihet var annorlunda under 1800-talet just genom att sociala mötesplatser blev fler (jämför exempelvis associationernas utveckling nedan). Statsvetaren Peter Hallberg har hävdats att offentlighetens genombrott borde dateras till 1770 snarare än till 1809 och åren därefter.⁴⁹² Mätt i antalet utgivna tidningar synes Hallbergs slutsats vara rimlig, men ser man istället till den mängd personer som faktiskt var verksamma i tidningspressen – och jag vill återigen hävda att detta är ett bortglömt perspektiv – stämmer det sämre. I figuren ovan ser vi att antalet ansvariga utgivare av tidningar var tämligen få, 10–20 personer fram till år 1810. Ökningen av antalet utgivna tidskrifter som skedde kring under åren efter 1766, medförde inte nödvändigtvis en ökad social och intellektuell anhopning på den offentliga arenan – endast att en begränsad skara personer engagerade sig i fler tidningar. En av dessa, som också var en förebild för flera kommittéledamöter, var [Carl Christoffer Gjörwell](#) som medverkade i 56 olika tidningar under sin livstid 1731–1811.⁴⁹³

I nästa figur, Figur 7, visas hur pressens framväxt kan illustreras i antalet utgivna tidningar i hela landet samt i Stockholm, Uppsala och Göteborg.

Figur 7. Antal utgivna tidningar i Sverige till och med år 1835. Linjerna visar hela Sverige utom Stockholm, Stockholm, Göteborg och Uppsala.

Källa: Lundstedt 1895–1897 med kompletteringar (bilaga 6).

I figuren kan man se att det i Stockholm (den mörka helstreckade linjen) gavs ut långt fler tidningar än i andra delar av Sverige. Den ljusa prickade linjen visar hela landet utom Stockholm, den heldragna ljusa linjen Uppsala och den prickade mörka linjen Göteborg. Särskilt framträdande var utgivningen under riksmötena, då det offentliga samtalet livades upp ordentligt. Se exempelvis riksdagsåren 1815,

1817–1818 och år 1823. Sett till hela landet gavs tidningar ut i ett 30-tal svenska städer. I Norrland var endast Gävle och Härnösand, även kallat ”Norrlands Athen”, tidningsstäder, men en expansion skedde på 1840-talet.⁴⁹⁴ I figuren framgår vidare att utgivningen sjunkit under det gustavianska enväldet (1772–1809) för att sedan öka kraftigt. Från tryckfrihetsförordningen 1810 ökade antalet utgivna tidskrifter markant i Sverige i allmänhet, och i huvudstadsregionen i synnerhet. En tillfällig svacka följde efter censurlagstiftningen, indragningsmakten, 1812.

Intressant är också att det synes som om utgivningsfrekvensen i Stockholm, så att säga, drar med sig utgivningsfrekvensen i det övriga landet. Efter de sex åren av tryckfrihet 1766–1772 syns en tydlig trendkurva i antalet utgivna tidskrifter i övriga riket. Tillsammans med föregående figur, som visade publicisternas uppslutning kring tidningsutgivning, kan man ana att det rörde sig om starka politiska krafter.⁴⁹⁵

Den politiska pressens genombrott skedde med starkast kraft i Stockholm under perioden och det satte avtryck i hela landet. Det kan tolkas som att den nya resonerande offentligheten var särskilt tongivande i huvudstaden.⁴⁹⁶ Det står klart att den nya medborgarliga offentlighetens framväxt både inkluderade fler medborgare, och bredde ut sig över ett större geografiskt område.

Ett brett bildningsprojekt

Tidningarna var inte endast informationskanaler – de bidrog till medborgarnas aktiva deltagande i det nationella samtalet.⁴⁹⁷ Dag Nordmark har beskrivit tidningar som ”föreningsmedel” för att uppodla ett nationalmedvetande genom kritiskt reflekterande.⁴⁹⁸ I denna bemärkelse – som ett instrument för pedagogiseringen – kan tidningarna sättas i relation till samhällskritiska och folkbildande ambitioner som vi ser i vår egen tid, exempelvis Utbildningsradion, Vetenskapsradion, Kunskapskanalen och Agenda.

Samtidigt som tidningarna var ett medel för medborgarbildande

ambitioner riktade till en publik, blev de också vitala mötesplatser för inblandade redaktörer, artikelförfattare, utgivare, tryckare med flera.⁴⁹⁹ En tidning som på så sätt utmärker sig genom att den samlat särskilt många som senare blev kommittéledamöter var Läsning i blandade ämnen (utgavs 1795–1802).⁵⁰⁰ I denna hade fem av de blivande ledamöterna i Snillekommittén och två från Uppfostringskommittén varit engagerade som skribenter. Bland medarbetarna i Journal för Svensk Litteratur (utgavs 1797-1812), finner vi fyra av Uppfostringskommitténs ledamöter.⁵⁰¹ Ett annat exempel är hur flera av Snillekommitténs ledamöters engagerade sig i tidskriften Svea. Tidskrift för vetenskap och konst (1818–1832). Tidigare forskning har visat att kommittéledamöternas engagemang där gav näring åt redaktör Vilhelm Fredrik Palmlads förlagsverksamhet.⁵⁰²

Av detta kan man både sluta sig till att kommittéledamöter hade umgåtts med varandra redan långt före kommittéarbetet inom tidningsredaktioners verksamhet, och att de bidrog till att ge tyngd åt den framväxande tidningspressen.

Utbildningspolitiska ståndpunkter i pressen

Kommittéledamöternas idémässiga engagemang i pressen har tidigare forskning behandlat och i denna är det framträdande att kommittéledamöterna speglade flera olika sidor av utbildningsdebatten.⁵⁰³ Kommittéledamöternas argument i utbildningsdebatten kan, enligt min mening, förstås som olika nyanser i medborgarbildningens kalejdoskop.

I artikeln ”Om det offentliga läroverket”, 1811, där Broocman kommenterar Silverstolpes läroverksutredning, betonar han vikten av att ”Barnskolor” måste byggas upp över hela Sverige om det i framtiden skulle vara möjligt att upprätthålla ett offentligt läroverk.⁵⁰⁴ Broocmans ståndpunkt var radikal och hans upplysningsentusiasm förenades med nationell fosterlandskärlek där det gällde att ta vara på potentialen hos hela folket: ”Fritt utveckle sig naturen; långsamt mogne det förträfflige”.⁵⁰⁵ Hans reformprogram gick ut på att riva ner

det gamla och bygga upp en allmän medborgarskola där vissa elever kunde gå vidare till gymnasiet beroende på om de hade lust och förutsättningar för det snarare än utifrån social härkomst.⁵⁰⁶ Silverstolpe däremot föreslog en kompromiss. De två lägsta klasserna i trivialskolan skulle kunna vara gemensamma men därefter borde eleverna fördelas mellan i näringsskolor och läroverk. Ungefär så resonerade också Axel Fryxell, när han skrev förslaget till 1820 års skolordning.⁵⁰⁷

Erik Gustaf Geijer opponerade sig emot att praktiska kunskaper hörde hemma i läroverket, och distanserade sig därmed från sin forne informators ståndpunkter.⁵⁰⁸ Geijers bildningsideal kan, som påpekats sammanfattas som en fostran till en romantiskt färgad svenskhet i själ och hjärta.⁵⁰⁹ Men han var också alltid noga med att framhålla vikten av att ”de högre klasserna i samhället” karaktäriserades av en vetenskaplig odling.⁵¹⁰ Förberedelsen till universitet skulle gälla studium där man söker vetenskap och sanning för dess egen skull. Geijer betonar dock att åtskillnaden mellan bildade och obildade klasser inte skall betraktas vara definitiv, som exempelvis skråmässiga skillnader var. Övergången mellan de lägre till de högre klasserna måste vara fri, ”ty ovanliga naturgåvor finna alltid sin plats”.⁵¹¹ Denna tanke om att alltid söka hitta och befrämja de goda begåvningarna känner vi igen från Per Reinhold Svensson. Härmed uppstår också ett intressant exempel på att två personer som i vissa delar uttryckte likartade visioner, positionerade sig diametralt olika i förhållande till växelundervisningen – Svensson var förespråkare medan Geijer var motståndare.

Som framgår här var många kommittéledamöter engagerade i den utbildningsdebatt som fördes i pressen. Liksom de nyord som undersöktes i det föregående kapitlet, berättar namnen på tidningarna som gavs ut i Stockholm under perioden 1812–1828 mycket om vad det var man ville upplysa allmänheten om: *Läsning till utbredande av medborgerliga kunskaper*, 1816, *Föreningen Skandinaviskt folkblad*, 1816–1817, *Svenskt Nationalblad*, 1817–1818, *Konst och*

Nyhetsmagasin för medborgare av alla klasser, 1818–1823, *Frihetsvännen*, 1820, *Medborgerlig Militär tidning*, 1827–1828, *Tidskrift för ungdomens vetenskapliga bildning*, 1827 med flera.⁵¹² Det är uppenbart att den medborgerliga offentligheten fullkomligt pulserade av bildning, kunskap och medborgerlighet i en oupplöslig förening.

Engagemang i sällskap

Uppfostringskommittéerna vitaliserade det utbildningspolitiska området med sin verksamhet. Pressen förefaller ha varit en arena där kommittéledamöterna kunde argumentera för olika pedagogiska ideal som omfattade många samhällsområden. Friheter som konstitutionen förde med sig – tryckfrihet och mötesfrihet – var centrala för den medborgerliga offentlighetens framväxt men också i den utbildningspolitiska retoriken. Det så sakteliga krackelerande korporationssamhället och individualismens utbredande på bekostnad av gamla kollektivistiska föreställningar fick konsekvenser för utvecklingen, vilket jag här exemplifierar med kommittéledamöternas medlemskap i associationer. Vi kan påminna oss historikern Sverre Steens ord att då staten förlorade mark, ”dissocierade” den sig från tidigare ansvarsområden, och då återstod det för samhället att ”associera” sig.⁵¹³

Retoriken som utgick från kommittéerna pekar i denna riktning. Geijer proklamerade associationerna som den nya tidens ”anryckande hjälptropper”.⁵¹⁴ En annan av Snillekommitténs ledamöter, Hans Järta, lyfte i sin *Om Sveriges läroverk* fram associationernas betydelse för den sanna medborgarfostran. ”Till frihet uppfostras den Svenske ynglingen” och en viktig ingrediens i utbildningen är inte endast relationerna med hemmet och vännerna utan också med associationerna:

Der, i samma mon som hans förstånd utvecklar sig och hans

kunskaper växa, vidgar sig ock för honom samfundskretsen, och inom denna möta honom välgörare och vänner. Så när han, efter fulländad uppfostran dertill, träder in i det allmänna lifvet, är han der icke en främling [...].⁵¹⁵

Kommittéledamöterna var inte enbart benägna att tala om sällskapsanda utan var också, som jag snart ska visa, själva flitiga deltagare i allehanda frivilligföreningar. Man skulle kunna säga att deras associativa praktiker, alltså anslutningar till olika sällskap, på ett nästan övertydligt sätt illustrerar hur den sociala väven skapade förbindelser mellan olika personer och samhällspositioner.

De sällskap som växte fram under 1800-talets första decennier var på många sätt olika de massorganisationer som växte fram under andra hälften av seklet, vilka enligt den finländske historikern Henrik Stenius erbjöd en mer ”demokratisk dimension”.⁵¹⁶ Kommittéledamöternas sällskapsliv hör i huvudsak hemma i den associationsprincip som brutit fram under slutet av 1700-talet och som målmedvetet överskred ståndsgränser och betonade jämställdhet och broderlighet mellan medlemmarna.⁵¹⁷ Det var alltså verksamheter som växte fram som ett motstånd mot de korporativa principer som gjorde gällande ett hierarkiskt ordnande av samhället. En viktig aspekt på de nya sällskapen var att de skulle vara landsomfattande, d.v.s. nationella. Den medborgerliga offentlighetens framväxt möjliggjorde, som även exemplet med pressen visat, ett mer horisontellt socialt utbyte. Det uppstod sammanhang där olika börd inte var ett oöverstigligt hinder för samarbete. Det är i dessa stånds- och skråöverskridande organisationer som kommittéledamöternas sociala nätverk särskilt kan sökas. Innan nästa kapitel fördjupar analysen av vilka specifika sällskap – utöver [Växelundervisningssällskapet](#) – som kommittéledamöterna hade gemensamma med varandra ges här en kvantitativ översikt över kommittéledamöternas associativa praktiker.

Förutsättningar för medlemskap

Sällskapen var viktiga som sociala kontaktnät och för förmedlandet av idéer, åsikter och politiska lojaliteter. Perioden 1812–1828 var präglad av en kraftig filantropisk vurm. Det fanns många sällskap som tog sig an uppgifter för att hjälpa, uppfostra eller på andra sätt upplysa medborgarna. Nya gemenskapsformer ersatte det gamla samhället där husbonden hade huvudansvar för det lokala andliga, materiella och sedliga levernet. Det nya tillståndet påbjöd att ”en fri individ skulle ta vara på sig själv”, vilket befrämjades med de kollektivistiska frivilligföreningarna.⁵¹⁸ Under den undersökta perioden fanns sällskap som fungerade som en hjälpende hand på individens väg mot det myndiga medborgarskapet.⁵¹⁹

Man kan se det som att sällskapen utgjorde ett svar på det sjudande behovet av nya ståndsoverskridande principer och att de fungerade som stimulerande mötesplatser för dem som omhuldade vissa kulturella och ideologiska mål, exempelvis medborgarbildning. Skolan stod särskilt i fokus, därutöver fattigvården, nykterheten och sedligheten, d.v.s. vardagliga, praktiska angelägenheter som måste få en lösning. Många av de här sällskapen blev här till för sina egna medlemmar ett slags skolor i medborgarskap.⁵²⁰ De som slöt sig samman tränades i medborgarskap, på samma gång som medborgarbildning ofta var syftet med sällskapet.⁵²¹ Det aktiva deltagandet premierades i denna anda högre än den ”falsa” välgörenhet som byggde på allmosor.⁵²² Det handlade alltså om en mer ”meningsfull och långsiktig hjälp genom personlig kontakt med den behövande”.⁵²³ De sällskap som etablerades under perioden befolkades i huvudsak av borgare: ämbetsmän, företagare, fabrikörer, grosshandlare samt kvinnor från över- och medelklassen.⁵²⁴ Prästerskapet som i normalfallet var statens representant, var i stor utsträckning frånvarande.

Min sammanställning över de många associationerna som etablerade sig i Sverige har gjorts med utgångspunkt i Pehr Gustaf Bergs bok *Svenska ordnar, sällskaper och föreningar m.m.*, 1873. Från denna har även hans kategorisering av sällskap hämtats, exempelvis

fruntimmerssällskap, ordenssällskap, nykterhetssällskap, uppfostringssällskap. Notera att Berg inte har definierat någon kategori som heter ”bildningssällskap”. Robert Putnams teoribildning om sammanslutningars medborgarbildande princip gör sig här gällande för det icke uttalade: sällskapens syfte var i alla bemärkelser att stärka, utveckla och just bilda både sina medlemmar och andra i olika avseenden. Det torde således höra till Bergs kategorisering att alla av det tidiga 1800-talets sällskap var bildningssällskap men med olika program och målgrupper.⁵²⁵ I ljuset av detta är det begripligt att Berg har valt att precisera sällskapskategorierna efter sällskapens uttalade syften (uppfostring, välgörenhet, nykterhet, fornminnen, musik- och sång, hushållning, politik, jakt).⁵²⁶

Av de olika kategorierna framgår att det under det tidiga 1800-talet särskilt etablerades religiösa sällskap (som bibelsällskap) och även fruntimmersbibelsällskap. Filantropiska fruntimmersföreningar, välgörande sällskap och vitterhetssällskap hade funnits redan under 1700-talet, men då med ordensliknande karaktär.⁵²⁷ Under 1820-talet ökade dessa, men de fick sitt stora genombrott på 1850-talet. Jakt- och skyttesällskap etablerades under slutet av 1820-talet och ökade kraftigt under 1860-talet. Utmärkande var etablerandet av nykterhetssällskap, vilket skedde i snabb takt under 1830-talet. En mycket snabb utveckling visar även sjukvårds- och begravnings-sällskap som ökade med ett 40-tal de närmsta åren kring 1850.⁵²⁸

Vitterhetssällskapen, d.v.s. ett i vid mening litterära sällskap, ökade i en jämnare takt under 1800-talet. Det kan förklaras av att sällskap som etablerats under 1700-talet ofta var lärda sällskap som inspirerats av upplysningen. Sällskapen var sammansatta av personer som uppfattade sig själva som en lärd elit. De var obundna till korporationer även om medlemmarna var förankrade i förgreningar av det feodala samhället.⁵²⁹

Figur 8 Antal verksamma bibel- och traktatsällskap i Sverige 1773–

1873.

Källa: Berg 1873.

En typ av sällskap som växte snabbt under perioden var, som framgår i figuren ovan, bibel- och traktatsällskapen som skulle sprida biblar och religiösa småskrifter (traktater). Utvecklingen bör sättas i samband med den turbulens som 1809 drabbade Sverige. Det gustavianska enväldet föll som en följd av det tärande kriget mot Ryssland, i vilket även Finland förlorades. Vid ingången av 1810-talet var landets ekonomi i uselt skick och Stockholms invånarantal sjönk med 10 000 invånare, från 76 000 till 66 000, för att sedan fördubblas till mitten av seklet.⁵³⁰

Med de omvälvande händelserna följde ett ”tomrum” i många olika bemärkelser. Statsapparaten med rötter i 1600-talet blev föremål för hård kritik av samhällsdebattörer i pressen. Man gick till storms mot skrålagstiftningen, indelningsverket m.m.⁵³¹ I detta omvälvande skede där den påtänkta tronföljaren avled utlöstes kravaller i Stockholm och en ny tronföljare hämtades från Frankrike. Det var i denna miljö som tryckfrihet infördes, vilket skapade grogrund för den framväxande medborgerliga offentligheten med sina olika sällskap med olika uppfostrande agendor. I de nya politiska dagbladen lyftes sällskap, och särskilt bibelsällskap, fram som tidens lösen, och publicisterna knöt stor tilltro till vad sällskapen kunde åstadkomma.⁵³²

Bibel- och traktatsällskapens utveckling kan, enligt den kategorisering som Berg använder, kontrasteras med ”ordnar”. I Sverige fanns det under 1700-talet ett tjugotal verksamma ordnar. I figuren nedan, som visar de svenska ordnarnas utveckling, syns en

jämn och stabil utveckling. Om man jämför de två figurerna märks det en stor skillnad på olika kategorier av sällskap. Några hade funnits sedan lång tid tillbaka (exempelvis ordnar) och andra var helt nya (exempelvis bibelsällskap).

Figur 9 Antal verksamma ordnar i Sverige under perioden 1773–1873

Källa: Berg 1873 med kompletteringar (bilaga 6).

Det framgår av Figur 9 att ordnarna under perioden 1812–1828 var omkring 25 stycken, detta är fler än antalet sällskap inom övriga kategorier. Några exempel på ordnar är Metatron, Timmermansorden, Lilla sällskapet och Svea Orden. Ordna skiljer sig från de övriga sällskapen genom att de oftast hade en mer hierarkisk organisation med ett mer utstuderat regelverk och ceremoniel. I Bergs kategorisering syns kategorin ”ordnar” entydig. I samtiden var dock gränserna inte alltid så distinkta. Exempelvis grundades [Götiska förbundet](#) 1811 som en orden, men utvecklades snart till ett vitterhetssällskap. Det visar sig också att många andra av tidens sällskap var avknoppningar från Frimurarorden, exempelvis teatersällskapet [Polymnia](#) som ville vara öppet för både män och kvinnor.⁵³³ Det är tydligt att 1700-talets ordensväsende hade givit inspiration åt många sällskap som grundades under det tidiga 1800-talet. De unga sällskapen intog dock inte sällan en kritisk hållning till de gamla ordnarna.

I sammanhanget är det viktigt att peka på att Pehr Gustaf Berg skiljer de vanliga ”ordnarna” från de ”kungliga ordnarna”. De senare

har fått en egen kategori. Gemensamt för samtliga ordnar var att medlemskap eller utnämningar i någon mening skulle förtjänas. De kungliga ordnarna var dock utpräglade förtjänstordnar, vilket innebar en belöning av Kungl. Maj:t. Likväl innebar de kungliga ordnarna att innehavarna av dem omfattades av en gemenskap där de var underkastade regler och förpliktelser. Dessa anslutningar behandlas som passiva anslutningar, i enlighet med Wollebæks & Selles perspektiv. En förtjänstorden, såsom Nordstjärnan, var något som kunde få stor framtida betydelse för den som fått denna.

Vid sidan av ordnarna fanns det ungefär lika många religiösa sällskap och vitterhetssällskap under perioden 1812–1828. Men till skillnad från ordnarna ökade dessa sällskap kraftigt i antal under andra hälften av 1800-talet. År 1873 var de religiösa sällskapen liksom vitterhetssällskapen omkring åttio stycken vardera. Detta harmonierar med den medborgerliga offentlighetens framväxt, som presenterats ovan. Allt fler sällskap grundades och allt fler individer deltog i organiserat sällskapsliv.

En viktig iakttagelse är att sällskapen under den här perioden var tydligt koncentrerade till Svealand, norra Götaland och kuststäder. I Kronobergs län och norra Småland fanns få sällskap. Förutom stiftsstad Växjö var denna region helt tom på sällskap under perioden 1812–1828. Det området där sällskap inte etablerades kan ringas in med hjälp av en tänkt linje från Linköping, till Jönköping, Göteborg, Halmstad, Kristianstad, Karlskrona, Kalmar och tillbaka till Linköping. Även i Norrland fanns som bekant få sällskap, och i den utsträckning sådana förekom fanns de främst i kustlandet.

De stockholmsbaserade sällskapen var desto fler och de samlade medlemmar i snabb takt efter att de grundats.⁵³⁴ Så snart ett ämne eller område vann opinion och påstods vara eftersatt, skapades ett sällskap som skulle råda bot på bristerna.⁵³⁵ Detta framträder bland annat i pressen som kommunicerade ut och meddelade vilka områden och vilka frågor som var eftersatta. Man protesterade också högljutt när något sällskap av någon anledning hamnade i onåd. Som när

Schwerinska Talklubben, mer känt som [Sällskapet för medborgerlig talarkonst](#), förbjöds efter blott ett enda möte.⁵³⁶ Detta till synes harmlösa sällskap hade såväl publicister som en av [Snillekommitténs](#) ledamöter ([Olof Zenius](#)) som grundare.⁵³⁷ Men trots att, som det hette, flera ”af landets upplyste, politiskt och juridiskt mest insiktsfulle män” var medlemmar förbjöds sällskapet.⁵³⁸ Kung [Carl Johan](#) ansåg att sällskapet i själva verket hade avancerade politiska ambitioner.

Under den här tiden bildades flera talsällskap av motsvarande slag. Det fann under några år ett talsällskap i Göteborg.⁵³⁹ I Västerås sökte [Thomas Järta](#), son till [Snillekommitténs](#) ledamot Hans [Järta](#), stöd hos [Johan Olof Wallin](#) för att avhjälpa bristen på kulturella inspiratörer i Västerås. I denna stad uppmanade [Westmanlands läns tidning](#) till engagemang i kulturlivet som man ansåg ur samhällssynpunkt var en angelägenhet för offentligheten som sådan, och inte bara för privatsfären.⁵⁴⁰

Argumenten för att sluta sig samman fick olika genomslag men opinionen för associationsandan var stark. Bibelsällskapen är ett exempel på hur även kyrkan kunde dra nytta av sällskapen. Särskilt det teologiska området som hörde till neologien samlade präster som anslöt sig till sällskap. Neologien var en protestantisk strömning med ett särskilt fotfäste i Storbritannien, som förenade tro och vetande utifrån upplysningens idéer. I Sverige anslöt sig bland andra [Carl von Rosenstein](#), som var ledamot i båda kommittéerna, till denna teologiska riktning.⁵⁴¹ Religionen skulle ”leda människans verksamhet till befordrande av egen och andras lycksalighet”, menade han och förespråkade att prästerna skulle verka i världen och därför delta i sällskapslivet.⁵⁴² Här framgår att [Rosensteins](#) moraliska tillämpningar såg möjligheter till människans förbättring genom sällskapen.

Sällskapens samhälleliga inflytande

Det nya sällskapslivet och dess mångahanda åsiktsbrytningar gav möjligheter för individer att delta i det offentliga livet. Beaktat [Dag Wollebæks](#) & [Per Selles](#) perspektiv på associationer kan deras

betydelse utvidgas. Enligt dem genererar individers medlemskap i många olika sällskap – även passiva medlemskap – samhälleligt inflytande. Detta gäller enligt dem särskilt de personer, vilkas associativa praktiker även omfattade politiska sällskap – d.v.s. sådana sällskap som hade samhällsreformistiska frågor på sin agenda. De individer som kännetecknades av en bredd i det sociala livet fick också ett socialt utbyte på olika arenor i samhället och därmed bredare nätverk. Fokus på passiva medlemskap leder Wollebæk & Selle till slutsatsen att sällskap inte endast är medel för individer att socialisera sig i och därmed har betydelse för medlemmarnas sociala kapital (internal effects). Genom att sällskapen genererar medborgaranda för även passiva medlemmar hävdar de att sällskap kan betraktas institutionalisera medborgaranda. Därmed har associationer också en utåtriktad verkan (external effects) på politik och samhälle.⁵⁴³

Den medborgerliga offentlighetens framväxt innebar inte endast utvidgade möjligheter för individer till aktivt eller passivt medlemskap i olika sällskap och därmed att generera medborgaranda, sällskapen var själva medborgerliggörande. Det får sägas vara en lika viktig som självklar reflektion på offentlighetens framväxt. Från att undersåtarna under 1700-talet endast hade kännedom om att det fanns aristokratiska sällskap som värnade den borgerliga kulturen, varseblev 1800-talets medborgare att bibelsällskap, uppfostringsällskap, välgörande sällskap, nykterhetssällskap, läsesällskap och simsällskap m.m. sköt upp som svampar ur jorden. Denna utveckling hade även en kännbar påverkan på även dem som stod utanför sällskapen.

Anslutningar för kommittéledamöter och publicister

Nedan kommer en överblick över kommittéledamöternas faktiska anslutningar till sällskapen att ges. Till skillnad från tidigare avsnitt, där en bild givits av hur många personer som var utgivare av tidningar är det givetvis inte möjligt att redovisa samtliga medlemmar i samtliga sällskap.⁵⁴⁴ Däremot kan medlemskapen för Uppfostringskommitténs 30 ledamöter och Snillekommitténs 43 jämföras med de 153

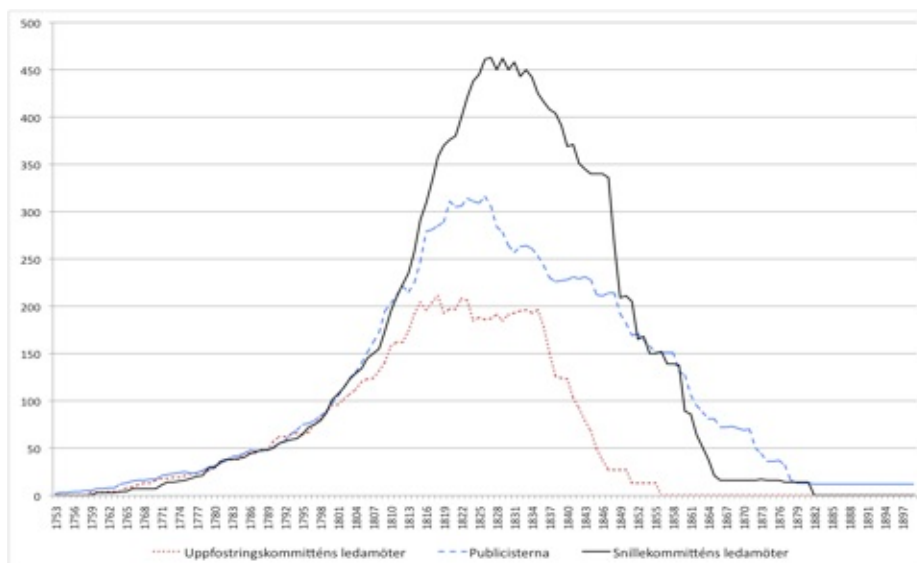

publicisterna. För tydlighets skull har jag i det följande, och även fortsättningsvis, lyft ut kommittéledamöterna ur gruppen publicister, även om flera av ledamöterna var tidningsutgivare.

Att ansluta sig

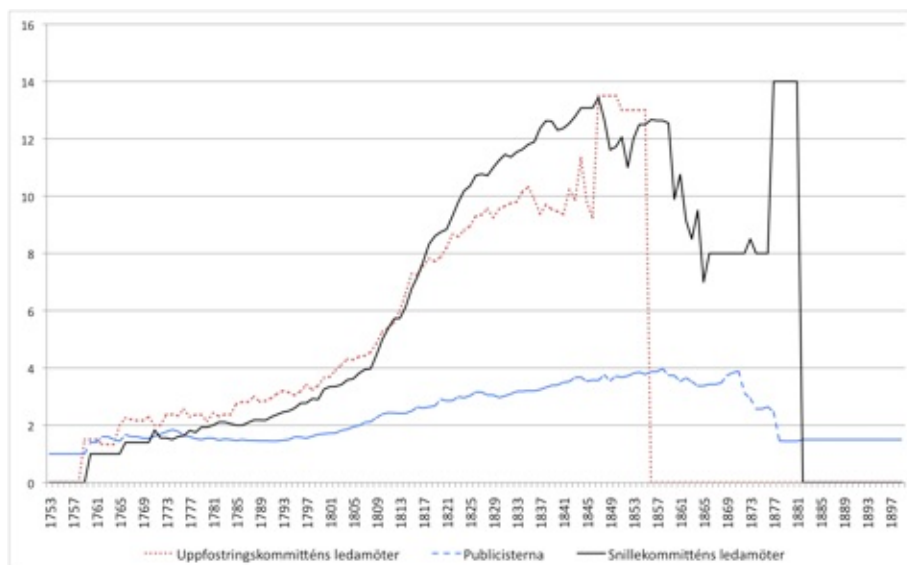
Privilegiet att få ge ut tidningar gavs inte åt alla. Inte heller gavs medlemskap i sällskap alltid till vem som helst. Anslutningen måste ofta förtjänas på något sätt och det vilade inte sällan på rekommendationer och lojaliteter av redan anslutna medlemmar.⁵⁴⁵ Under 1800-talet blev även subskriptionsprincipen allt vanligare.⁵⁴⁶ Den tillät medlemmar på olika nivåer inom samma sällskap. En grupp, sällskapets styrelse, utgjorde kärnan och lägre medlemsnivåer, kretsar, fanns i fallande ordning utanför denna kärna. Henrik Stenius visar exempelvis att [Musikaliska sällskapet i Åbo](#) organiserade sig efter det korporativistiskt uppbyggda statssamfundet enligt ståndssamhällets struktur. Detta innebar att det inte organiserades efter den för liknande associationer brukliga jämlikhetsprincipen.⁵⁴⁷ Sällskapen utvecklades alltså organisatoriskt och etablerade sig i flera fall till veritabla samhällsinstitutioner med påtagligt inflytande.⁵⁴⁸ I följande figur framträder en jämförelse mellan de tre kohorternas antal anslutningar till sällskap.

Figur 10. Antal anslutningar till sällskap för ledamöter i Uppfostringskommittén och Snillekommittén samt för publicister under deras livstid (bilaga 2 och 6).

Figuren visar att Snillekommitténs ledamöter i mycket högre grad var anslutna till sällskap än publicisterna och [Uppfostringskommitténs](#) ledamöter. De aktiva anslutningarna kulminerade efter statsvälvningen 1809. Detta visar ett mycket aktivt engagemang i den medborgerliga offentligheten. För [Snillekommitténs](#) ledamöter (svart linje) har totalt över 700 anslutningar räknats för deras livstid. Av dessa var över 450 aktiva omkring Snillekommitténs verksamhetsperiod. Av [Uppfostringskommitténs](#) c:a 400 relationer var strax under 200 aktiva under perioden, och av publicisterna c:a 650 relationer var strax över 300 aktiva under samma period. Denna mätning visar att kommittéledamöternas och publicisternas engagemang i den medborgerliga offentligheten tog sig uttryck i många anslutningar till sällskap. Emellertid visar figuren endast när individerna hade ett visst antal aktiva relationer, vilket är viktigt för analysen i nästa kapitel som ska undersöka typer av associativa praktiker som var aktuella. Kurvorna är dock inte jämförbara med varandra. Publicisterna var nämligen 153 till antalet, Snillekommitténs ledamöter 43 och [Uppfostringskommitténs](#) ledamöter 30. Nästa figur visar därför en jämförelse som är tar hänsyn till förhållandet mellan aktiva relationer och *antalet* levande personer.

Figur 11 Relativ jämförelse mellan kommittéledamöternas och publicisternas antal aktiva relationer per antal levande personer per år.

I figur 11 har antalet anslutningar delats med antalet personer i respektive grupp för varje år.⁵⁴⁹ Detta visar därmed en mer adekvat jämförelse mellan de tre grupperna.⁵⁵⁰ Publicisterna framstår nu inte längre som mer aktiva än Uppfostringskommitténs ledamöter. Tvärtom var de i anmärkningsvärt liten utsträckning anslutning till sällskap. De flesta personerna i respektive grupp levde under den studerade perioden 1812–1828. Detta tidsintervall i figuren uppvisar en stor skillnad mellan kommittéledamöterna och publicisterna.

Utifrån de teoretiska perspektiv som jag förhåller mig till kan man därmed sluta sig till att kommittéledamöterna i större utsträckning än publicisterna hade fler och större sociala nätverk att orientera sig i och diskutera olika samhällsfrågor inom. Detta innebar, enligt Dag Wollebæk & Per Selle, att varje anslutning till ett sällskap – oberoende hur aktiv medlemmen var – gav ett utvidgat socialt nätverk. Det innebar samtidigt att sannolikheten ökade att kolleger, vänner och andra personer som ingick i sällskapet hade positiva effekter för sällskapsandan och beslutsamheten i sakfrågor.⁵⁵¹ Det är sålunda framträdande att kommittéledamöterna utövade ett stort samhälleligt inflytande i sin samtid, och, enligt denna analys, i långt större utsträckning än tidningsutgivarna.

Att distansera sig

Publicisternas betydligt lägre grad av anslutningar till sällskap, vilket framgick i figur 11, kan förklaras av en närmare blick på dem som ingick i denna grupp. Förklaringen står att finna i att många av publicisterna kritiserade associationsandan för att bygga vidare på gamla skråprinciper. I synnerhet ordensväsenet var av många utsatt för kritik.⁵⁵² Bland annat parodierade Fredrik Cederborgh ordensväsendet i sin satir över Stockholmslivet *Uno von Trassenberg*. Hans skämt med "Sviagriserorden" uppfattades av många som riktat mot Frimurarorden.⁵⁵³ Publicisterna ville helt säkert stå obundna i sin samhällsbevakning. Rimligen ville de också känna att de kunde initiera nya debatter och vara opinionsbildande.

Ett tydligt exempel är en annan publicist som var särskilt radikal i flera avseenden, [Bengt Johan Törneblad](#). Han var den som hade publicerat, och antagligen också skrivit, fabeln *Räfvarne* i tidningen *Nya Posten*, d.v.s. samma fabel som 1810 hade riktat misstankar om giftmord på tronföljaren Karl August mot riksmarskalken [Axel von Fersen](#). [Törneblad](#) kan beskrivas som ett slags motsats till kommittéledamoten Carl von [Rosenstein](#). [Rosenstein](#) hade nämligen strävat efter att fler präster engagerade sig i sällskapsväsendet. [Törneblad](#) hade växt upp i ett torparhem i Småland men 1802 lyckats ta sig till universitetet i Uppsala genom kommittéledamoten [Jacob Axelsson Lindbloms](#) rekommendation.⁵⁵⁴ [Törneblad](#) lämnade dock universitetet utan examen och blev en brödskrivare i Stockholm där han dog blott 38 år gammal. [Rosenstein](#) däremot var son till professorn och rektorn vid Uppsala universitet Samuel Aurivillius, men på grund av faderns frånfälle uppfostrad av ständige sekreteraren i Svenska akademien [Nils von Rosenstein](#).⁵⁵⁵ [Törneblad](#) blev en enstöring, en "kåserande alkoholist", och Carl von [Rosenstein](#) en ordensbehängd mäktig ärkebiskop.⁵⁵⁶ Till skillnad från [Rosenstein](#) var [Törneblad](#) högst negativ till sällskapen. I ett brev till vännen Vilhelm Fredrik [Palmblad](#) proklamerade [Törneblad](#) häftigt sitt avståndstagande till skråanstuckna associationer med "Partier äro en pest, utom partiet

för det goda”:

Hvad mig särskilt angår, nödgas jag förklara hvad jag aldrig trodde behöfvas: att jag icke är någon blind *beundrare* eller *förgäldare*: att jag icke böjer mig under någons ok: att jag oändligen skallar nya skolan, men kan aldrig blifva dess knäböjande, fjeskande slaf: o.s.v. Jag förstår ej huru man ens kunnat falla på en skymt af förmodan ditåt, ty jag har aldrig svurit någon ordensed, aldrig handlat efter skråprinnaper, utan som en fri menniska gått min egen väg.⁵⁵⁷

Vad torparsonen [Törneblad](#) kritiserade, som framgår i citatet, var associationsandan och han var själv inte heller medlem i något sällskap. Men likväl ingick han i flera publicistiska sammanhang där han utväxlade socialt förtroende. I [Törneblads](#) korrespondens till Lorenzo [Hammarsköld](#) framträder detta tydligt. I ett [brev](#) i januari 1815 påminner han [Hammarsköld](#) om hur han lagt goda ord för andra, och önskar att [Hammarsköld](#) bidrar till att han kan få en avlönad skrivartjänst.⁵⁵⁸ Trots sina vänskapsband finns inga uppgifter om att han vann framgång i detta ärende. De kvalitativa sociala relationer som däremot var förankrade i bredare sociala nätverk – och som kan betraktas utifrån associativa praktiker hade bevisligen större effekt. Som fosterson till [Nils von Rosenstein](#) ärvde Carl von [Rosenstein](#) associationsandan och förespråkade denna, medan [Törneblad](#) däremot, vilket hans retorik avslöjar, isolerade sig och därmed inte ackumulerade ett socialt kapital som gav honom politiskt inflytande och en plats i finare sällskapskretsar.⁵⁵⁹ Detta sprider lite ljus över de frågetecken som väcktes i kapitel 3, om ”fine Biskop [Rosenstein](#), som will spela bakom Skärmen” som Hans [Järta](#) skrev.⁵⁶⁰

Sammanfattning

I detta kapitel har kommittéledamöternas engagemang i pressen och

sällskapen undersökts. Helhetsbilden visar att antalet tidningar och sällskap ökade särskilt i Stockholmsregionen och att kommittéledamöterna var synnerligen väl representerade i båda sammanhangen. Det är i sig inte överraskande, men accentuerar betydelsen av att ytterligare undersöka vilka sällskap som kommittéledamöterna använde för att föra ut frågan om medborgarbildning. Tidigare forskning har visat på tidningarnas allmänbildande funktion och deras bildningsambitioner. Kartläggning över de i pressen inblandade personerna fördjupar vår kunskap. Den växande pressen åtföljdes av ett växande engagemang av också de politiskt tillsatta kommittéledamöterna. Kommittéledamöterna var högst medvetna om möjligheterna som följde med pressens ökade politiska inflytande.

Vid sidan av engagemang i en tydligt utåtriktad verksamhet som publicistik, var kommittéledamöterna alltså i hög grad anslutna till associationer. Jämförda med publicisterna var skillnaden högst anmärkningsvärd. Detta tolkas utifrån de teoretiska perspektiven som att publicisternas och kommittéledamöternas medverkan i sociala nätverk med samhälleligt inflytande skilde sig mycket åt. Antalet anslutningar visar att publicisterna ville stå fria från korporationsliknande band.⁵⁶¹ Detta stärks av de uttryckte sig negativt om associationsandan. Uppfattningen att uppfostran och bildning var en lösning på samhällets alla problem var en drivkraft för kommittéledamöterna att ansluta sig till sällskap.

Kommittéledamöternas sociala nätverk

I det här kapitlet fördjupas analysen av kommittéledamöternas associativa praktiker. Med utgångspunkt i kommittéledamöternas anslutningar till sällskap, tidningar och styrelser identifieras nya sociala kontexter och därmed fler individer som kan ha haft inflytande på utbildningsdebatten.

Olika typer av sällskap

Som visats i föregående kapitel var kommittéledamöternas sällskapsanslutningar betydligt *fler* än publicisternas. I nedanstående tabell ges en tydlig överblick över *vilken sorts* associationer som utmärkte och särskiljde ledamöterna i [Uppfostringskommittén](#), ledamöterna i [Snillekommittén](#) samt publicisterna.⁵⁶²

Tabell 2 Uppfostringskommitténs (UK), Snillekommitténs (SK) och Publicisternas (PUB), anslutningar till sällskapskategorier med angivelse för hur många personer (Pers.) som hade ett visst antal relationer (Rel.) (informationen förklaras i bilaga 2 och relationerna är hämtade från bilaga 6).

Sällskap	UK		SK		PUB	
	Pers	Rel.	Pers	Rel.	Pers	Rel.
	30	310	43	710	153	665
1. Backanaliskt sällskap (2)	1	1	2	2	12	15
2. Bibel- och traktatsällskap (7)	14	19	24	45	23	36
3. Diverse sällskap (2)	-	-	1	1	9	10
4. Ekonomi sällskap (11)	6	12	13	21	15	22
5. Frimurarloger (16)	11	28	32	91	60	85
6. Gillen (1)	-	-	1	2	3	4
7. Jakt- och skyttesällskap (1)	-	-	-	-	1	1
8. Konstföreningar (2)	-	-	-	-	1	4

9. Kungliga ordnar (7)	17	39	36	127	42	63
10. Läkarsällskap (8)	1	1	3	11	6	13
11. Läsesällskap (2)	9	13	8	11	14	15
12. Militärsällskap (1)	1	1	15	23	7	7
13. Musik- och sångsällsk. (3)	-	-	2	3	1	1
14. Nykterhetssällskap (3)	1	2	6	8	2	8
15. Ordnar (20)	2	5	9	24	10	9
16. Politiska sällskap (6)	5	5	5	6	14	31
17. Religiösa sällskap (8)	8	14	12	20	21	29
18. Sällskap för nöjen (9)	5	6	7	10	20	27
19. Simsällskap (1)	-	-	-	-	1	1
20. Sjömannasällskap (2)	-	-	3	3	1	1
21. Skandinaviska säll. (2)	1	1	1	1	2	2
22. Teatersällskap (2)	-	-	-	-	4	4
23. Ungdoms- och skolsäll. (20)	17	32	18	26	61	83
24. Uppfostringssällskap (3)	13	45	32	129	28	104
25. Vålgörande sällskap (6)	10	18	19	29	33	48
26. Vitterhetssällsk. (32)	20	67	31	117	50	169

Vi ser här att kommittéledamöterna inte bara var anmärkningsvärt *associativa*, de var också anslutna till många *typer* av sällskap. En fullständig bild av ledamöternas anslutningar har givetvis inte kunna göras, men de presenterade anslutningarna är vad som påträffats i biografier, matriklar, brev och protokoll m.m.⁵⁶³ Här syns att [Uppfostringskommitténs](#) medarbetare i huvudsak var anslutna till vitterhetssällskap och uppfostringssällskap, i synnerhet [Växelundervisningssällskapet](#). En tredjedel av ledamöterna var medlemmar i frimurarloger.⁵⁶⁴ [Snillekommitténs](#) medarbetare hade flest relationer till uppfostringssällskap, därefter kungliga ordnar, vitterhetssällskap och sedan frimurarloger. Att så många som tre av fyra ledamöter i Snillekommittén var frimurare är en anmärkningsvärd iakttagelse, som är värd att återkomma till. De många relationerna till uppfostringssällskap utgår från att medlemskapet där, liksom i [Bibelsällskapet](#) och Uppsala läsesällskap, var *årliga* medlemskap. För dessa erlade man årsavgift till skillnad från *beständigt* medlemskap som betalades med en engångsavgift.

Således kan jag sluta mig till att kommittéledamöterna var benägna att ansluta sig både till etablerade sällskap och till nya.

Vitterhetssällskap var i viss utsträckning etablerade under 1700-talet men upplevde ett uppsving under mitten av 1810-talet, d.v.s. efter den så förlösande statsvälvingen. De kungliga ordnarna hade alla utom [Carl XIII:s Orden](#) instiftats under 1700-talet.⁵⁶⁵ [Svenska bibelsällskapet](#) hade däremot grundats 1815 och [Växelundervisningssällskapet](#) 1822, och som framgår ovan hade kommittéledamöterna många relationer till dessa sällskap.⁵⁶⁶ De nya sällskapen som grundades var efterfrågade av en intellektuell elit som kommittéledamöterna var del av, i och med att de fyllde ett ”tomrum” i en strävan mot nya nationella identifikationspunkter.⁵⁶⁷

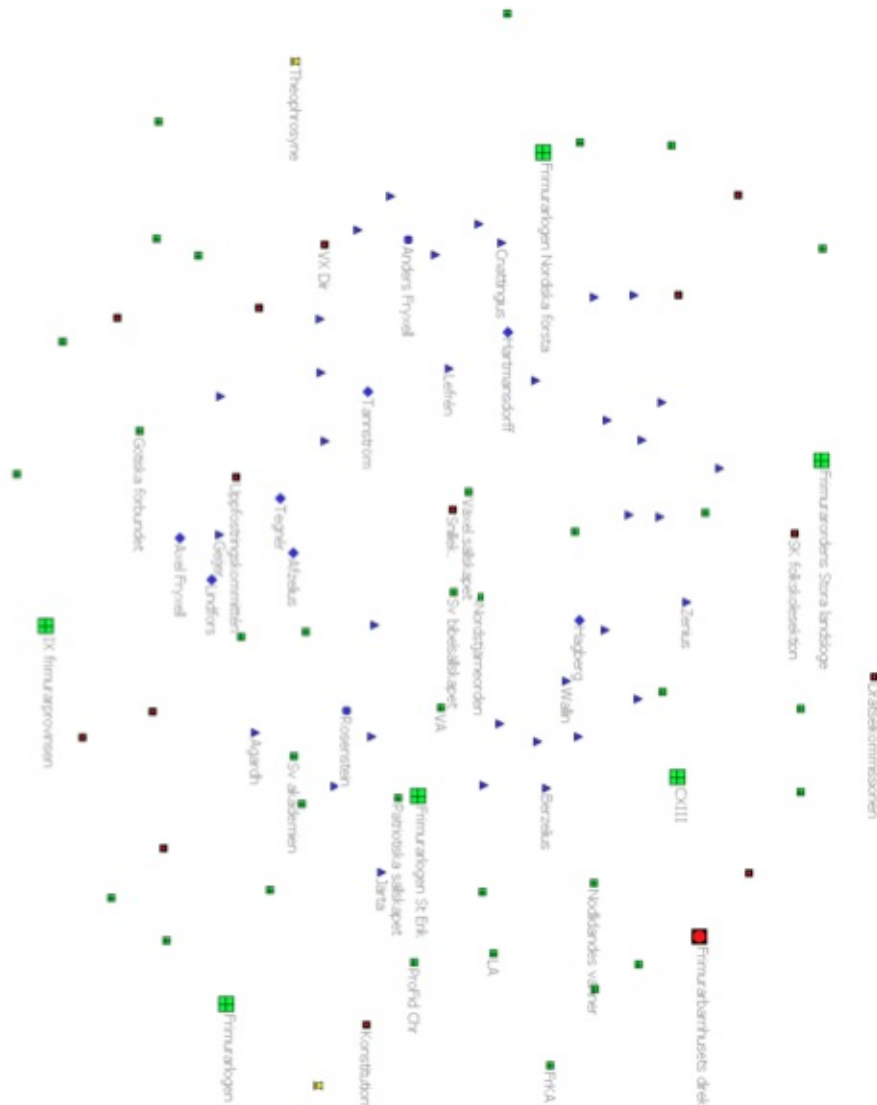
Tablån visar således att det fanns ett antal typer av associativa praktiker som var centrala bland dem som stod i centrum för utbildningsdebatten. Vittra sällskap, uppfostringsällskap och kungliga förtjänstordnar är tre typer som jag väntade mig att kommittéledamöterna och publicisterna skulle vara anslutna till. (Namnet ”Snillekommitté”, som redan användes i samtiden, ger ju en fingervisning om att dessa kommittéledamöter var lärda män, med kulturell status i lärda sammanhang.⁵⁶⁸) Men en oväntad kategori har alltså framträtt här – frimurarlogerna. Det fanns under perioden mellan 25 och 30 frimurarloger i Sverige och många av kommittéledamöterna var följaktligen medlemmar i någon eller några av dessa.

Kommittéledamöternas sociala nätverk 1812–1828

Härnäst visas i ett enkelt nätverksdiagram de sällskap, tidningar och styrelser som [Snillekommittén](#)s ledamöter var engagerade i under perioden 1812–1828. Jag utgår i den fortsatta analysen från [Snillekommittén](#), då medlemmarna där uppvisat ett särskilt framträdande engagemang i [Växelundervisningssällskapet](#), detta betyder dock ingalunda att [Uppfostringskommittén](#)s ledamöter utgår – tvärtom ingick de många gånger i gemensamma nätverk.⁵⁶⁹ Här lyfts alltså de enskilda kommittéledamöterna och sällskapen i tablåns

kategorier fram. För att förtydliga bilden har de sällskap uteslutits som endast en ensam kommittéledamot var medlem i.⁵⁷⁰ Syftet är ju att söka vad de hade gemensamt – var de träffades och utbytte åsikter i olika frågor; ”nätverkade”. Diagram av typen som visas nedan, synliggör sociala nätverk genom att framhäva hur individer positionerar sig till varandra.⁵⁷¹ De noder som syns i mitten av diagrammet, är de som de flesta av kommittéledamöterna var med i. De personer som både var medlemmar av Uppfostringskommittén och Snillekommittén markeras med en diamant, i övrigt förekommer inga andra personer än ledamöter i Snillekommittén i figuren nedan. De som dessutom hade grundat skolor har markerats med en mjuk kvadrat, exempelvis Carl von Rosenstein.

Figur 12 Snillekommitténs associativa praktiker 1812–1828. ▲=Led SK, ◆=led UK+SK, ■=Skolgrundare, ⊕= Sällskap, ◻=Styrelse, ☒=Tidning (bilaga 3 och 6).

Ett tydligt resultat av denna bearbetning är att ett fåtal sällskap samlade många av ledamöterna, och dessa därför placerar sig i mitten av diagrammet, medan de som samlade färre syns i utkanterna.⁵⁷² För läsbarhetens skull har de olika noderna färglagts: de blå noderna är [Snillekommittén](#)s ledamöter, de gröna är sällskap, röda styrelser och gula tidningar.⁵⁷³ Detta förtydligar således vad man kunde ana i tabell 2. Eftersom [Snillekommittén](#)s ledamöter är den population jag utgått ifrån är det givet att denna styrelse syns centralt i mönstret. Det är också förklarligt att [Växelundervisningssällskapet](#) (VX) syns strax bredvid kommittén, där var ju många medlemmar vilket framgick i kapitel 3. Något till höger syns [Nordstjärneorden](#) (NO) och [Svenska](#)

[bibelsällskapet](#) (SBS). Därmed ser man att [Nordstjärneorden](#) är den av de kungliga ordnarna som samlade flest av [Snillekommitténs](#) ledamöter, och [Svenska bibelsällskapet](#) det av ett tjugotal bibel- och traktatsällskap i Sverige.

Deras många relationer till vitterhetssällskap gör att också dessa placerar sig tämligen centralt, men främst i den nedre högra delen. Frimurarorden, som i tablån ovan utmärkte sig som en typ av associativ praktik, syns på flera ställen i diagrammet på grund av att kommittéledamöterna var engagerade i olika loger av denna organisation. I nätverksdiagrammet syns dessa i form av [Stora landslogen](#), [Nordiska Första](#), [S:t Erik](#), [S:t Christopher](#), IX Frimurarprovinsen och även [Frimurarbarnhusets direktion](#).⁵⁷⁴ Barnhusdirektionen är i diagrammet markerad som en styrelse, men befolkades uteslutande av frimurare samt kvinnor (vilka dock inte hade tillträde till denna orden). Dessa noder har förstörats för att markera att de är spridda över hela diagrammet, vilket innebär att olika kommittéledamöter var medlemmar i olika loger. Observera att endast de högsta frimurarna hade tillträde till [Stora landslogen](#) och [Carl XIII:s Orden](#).⁵⁷⁵ En slutsats man kan dra av detta är att kommittéledamöterna var mycket aktiva i detta sällskap, eftersom den enda möjligheten att vinna inträde i [Carl XIII:s Orden](#) eller [Stora landslogen](#) var att vara aktiv i Frimurarorden och därmed stiga i dess gradsystem.

Det hittills presenterade är den huvudsakliga fördelningen av de typer av associativa praktiker som framgick i tablån ovan. Därmed har endast vissa nyheter uppdagats: "snillena" var med i många lärda sällskap och var genom dessa och kungliga ordnar knutna till kungamakten. Lärda sällskap som exempelvis Svenska akademien (SA i diagrammet) var nära knutna till hovkretsen. Däremot är det intressant att de som hade kungliga förtjänstordnar, särskilt Nordstjärnan, också ofta var anslutna till sällskap. Det betyder att de som belönades med en sådan orden hade större sociala nätverk, vilket också skulle kunna ha varit bidragande till att de fick den kungliga

orden. Emellertid kan man bara ana bredden på deras nätverk, ty satellit-sällskapen visar att kommittéledamöterna var engagerade i många andra sammanhang (och då har ändå de sällskap exkluderats som endast en ledamot var medlem av). Dessa anslutningar vittnar om att [Snillekommittén](#)s ledamöter var en heterogen grupp – de var engagerade på många olika håll under perioden 1812–1828.

Av det som har presenterats blir det således viktigt att dels sätta kommittéledamöterna i relation till andra personer som kan ha ingått i deras bekantskapskrets, och dels förfinas analysen med att synliggöra vad det innebar att kommittéledamöterna var ”bemärkta” män och ”höga” militärer eller ämbetsmän. Alltså om deras samhällseliga status hade betydelse för deras sällskapsliv och för deras sociala nätverk.

Officiell rang som analysverktyg

För att kunna synliggöra några symbolvärden som var i omlopp och som var viktiga sorteringsinstrument i sociala sammanhang, tas i den fortsatta analysen särskilt fasta på vilka titlar som kommittéledamöter och andra hade. Titlar, insignier, vanor, retorik med mera var ett sätt för den representativa offentligheten att manifesteras sociala värden till vilka symbolisk makt var knuten.⁵⁷⁶ Sådana symboliska statusmarkörer var särskilt centrala i de humanistiska bildningsvärden som odlades inom den borgerliga kulturen.⁵⁷⁷ Den typ av titlar som studeras här hade sin huvudsakliga legitimitet fram till mitten på 1800-talet. Genom hela avhandlingen har, så långt som möjligt, användande av epitet som anger en persons yrke eller sociala tillhörighet undvikits. Det kan uppfattas som okonventionellt för en historisk studie. Men i mitt perspektiv hade det varit mer vilseledande om jag i olika avsnitt hade använt olika epitet på samma aktör, vilket skulle vara relevant utifrån hans sociala mobilitet. Under perioden 1812–1828 hann kommittéledamöterna byta tjänstetitlar flera gånger om, och min kartläggning har stött på flera hundra titlar för kommittéledamöterna. En person som 1812 var protokollssekreterare

var året därpå expeditionssekreterare osv. Att studera titlar som föränderliga modaliteter är ett nytt grepp som jag vill prova här.⁵⁷⁸ Den diakrona utvecklingen kan man ta hänsyn till i applikationen, i vilken jag så långt som möjligt beaktat samtliga titlar som återfunnits i källmaterialet för de personer som kommer i fråga i studien (bilaga 6).⁵⁷⁹

I det följande har sålunda titlar valts som igenkänningstecken för symbolisk makt. Samtidens titulatur var ett vördat arv och en etablerad kodex. Därför hade en detaljerad rangordning som bestämde titlars värde tagit form sedan 1600-talet.⁵⁸⁰ Utifrån denna har en uppskattning gjorts av kommittéledamöterna status i formella sammanhang. Å ena sidan kan det bilda en uppfattning om vilka sällskap som befolkades av personer med hög rang, och som därigenom attraherade dem som lockades av sådan symbolisk status som dessa personer hade. De kungliga ordnarna var exempel på att sällskap institutionaliserade symboliskt kapital. Exempelvis nämns [Carl XIII:s orden](#) specifikt i rangrullan med ett visst rangvärde, medan de andra kungliga ordnarna nämns kollektivt med en speciell rang för kommendörs grad. Det ger medlemmarna i den nyinrättade [Carl XIII:s orden](#) en särställning, som jag har anledning att återkomma till senare.

Å andra sidan kan det utbredda rangsystemet säga något om relationer mellan olika typer av associativa praktiker, exempelvis vilka typer av medlemskap som samlade personer med högre eller lägre officiell rang. Titulaturen var även ett verktyg för kungen att belöna tjänstemän, vilket förjänstordnarna var ett tecken på, och detta kan säga något om aktörernas formella karriär nära kungen.

Den officiella rangrullan bestod under undersökningsperioden 1812–1828 av en 40-gradig skala där 1 motsvarade högst rang och 40 lägst. Den fungerade som ordnande princip i både officiella som inofficiella sociala sammanhang.⁵⁸¹ Grundtanken var enkel:

Hvad Prægel är på Mynt, Stämpel på varor; det samma är Rang på Personer: et uttryck af deras Borgerliga värde.⁵⁸²

Det är ett pregnant uttryck för symboliska världens betydelse i samtiden.⁵⁸³ De högsta ämbets titlarna i rangordningen var fältmarskalk, president, överståthållare i Stockholm, överstekammarherre, överhovjägmästare, överhovstallmästare, generalamiral, överamiral, och förste amiral.⁵⁸⁴ Rangordningen var oberoende av börd och adelskap, vilket bland annat syns i min studie genom att Snillekommitténs ledamot Hans Niclas Schwan var den förste ofrälse personen att bli statsråd. Det är ett tidstypiskt tecken på att den unga medborgarnationen frigjorde sig från hävdvunna principer.

Rikets allra förnämsta titlar stod dock utanför rangrullan – utrikesstatsminister, justitiestatsminister och en av rikets herrar. Titlarna i rangrullan var de som den lägre adeln och de ofrälse stånden i någon mån kunde konkurrera om.⁵⁸⁵ Vidare skiljer rangordningen på befattningar, d.v.s. titlar som motsvaras av en tjänst, och titlar som uteslutande avsåg att definiera status.⁵⁸⁶ Titlar som även motsvarade en befattning rangerades högre.⁵⁸⁷ Av denna rangordning kan man se att en ämbetskarriär ”nära” kungen var åtråvärd. Ämbeten inom kungliga kansliet, liksom övriga stockholmsbaserade ämbeten, värderas generellt högre än andra.⁵⁸⁸ Flera av de rangerade ämbetena var exklusiva för olika ämbetsverk. Exempelvis värderades ämbeten vid riksbanken, lantmäterikontoret, hovrätterna, kollegierna och kontrollverket för guld och silver högre. På samma sätt värderades militära titlar olika: tjänst vid livgardesregementena och flottorna hade högre rang än tjänst vid regementena till häst och fot.⁵⁸⁹

Samtliga titlar som vid efterforskningarna registrerats för de aktuella personerna har beaktats, varav många titlar förekommer i den officiella 40-gradiga rangordningen.⁵⁹⁰ Många titlar, exempelvis ”grosshandlare”, upptas inte i rangrullan. Därför skiljer jag mellan rangrullans *rangkvalificerade* titlar – de som av Kungl. Maj:ts har givits ett visst rangvärde – och icke rangkvalificerade titlar. Ett vanligt grepp vid användning av titlar är att jämföra en utvald titel per person,

men detta gör alltså min applikation automatiskt beroende på den tidpunkt som efterfrågas i analysen. Detta gör att man kan jämföra grupper över tid och ta hänsyn till alla de titlar som påträffats i källmaterialet. Verktøget tillåter alltså att pröva olika gruppers officiella ställning mot varandra vid olika tidpunkter.

Utifrån rangordningen har kartläggningen visat att [Snillekommitténs](#) ledamöter hade flest antal rangkvalificerade titlar, därefter [Uppfostringskommitténs](#) ledamöter och minst antal rangkvalificerade titlar (men i särklass flest icke rangkvalificerade titlar) hade publicisterna.⁵⁹¹

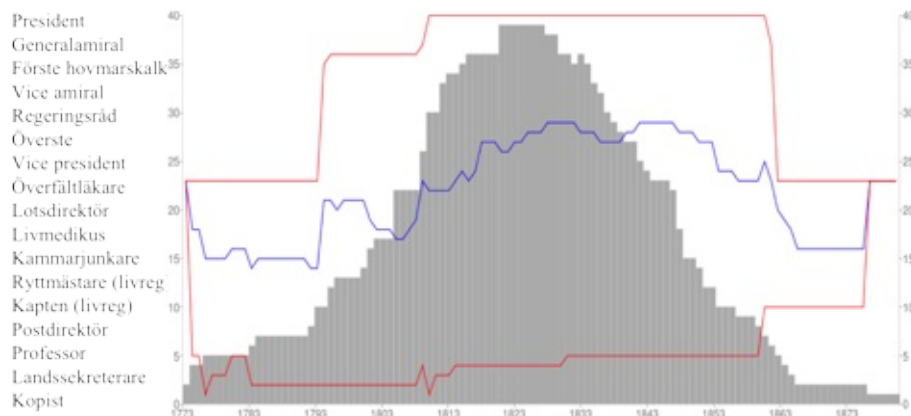
Snillekommitténs formella rang

När man refererar till [Snillekommittén](#) och de pedagogiska ”stormän” som ingick där (Esaias [Tegnér](#), Johan Olof [Wallin](#), Jöns Jacob [Berzelius](#), Carl Adolph [Agardh](#), Erik Gustaf [Geijer](#) och andra) är det lätt att blanda ihop deras vittra eftermälen med de faktiska positioner som de hade i samtiden. Det kan i efterhand framstå som om allt utgick från [Geijers](#) professorsstol i Uppsala eller [Tegnér](#)s biskopsstol i Växjö. I min undersökningsperiods inledning var de dock tämligen vanliga personer som behövde kämpa mot ekonomiska bekymmer i en jakt på försörjning. År 1812 var [Tegnér](#) 30 år och professor, en officiell rang som motsvarade skeppsbyggmästare i Karlskrona eller understallmästare, och [Geijer](#) docent utan officiell rang.⁵⁹² Biskopsstolen som [Tegnér](#) fick 1824 innebar, som jag har tolkat rangordningen, rang motsvarande förste expeditionssekreterare eller medicinalråd.⁵⁹³ Att de var snillen blir i någon bemärkelse en svårgripbar storhet, eftersom begreppet appellerar till andra värden.

Mitt analysverktyg, eller rangverktyg, pekar ut växlingar i officiell status och ger ingångar till att studera förändrade förutsättningar för personerna i kommittén och för kommittén själv i relation till andra sociala sammanslutningar.

Figur 13 Snillekommitténs aktörers samlade statusutveckling mätt efter den officiella rangordningen (bilaga 6).

Figuren visar [Snillekommitténs](#) ledamöters sociala rang över tid, från år 1773 till att ledamöterna gick ur tiden. Linjerna, som anger högsta respektive lägsta rang och medelvärde, ska läsas utifrån skalan till vänster. Staplarna, som anger antal personer med rangkvalificerade titlar i gruppen, ska läsas utifrån skalan till höger.⁵⁹⁴ Man kan då se att ledamöterna nådde kulmen av sin (officiella) karriär under kommitténs verksamhetstid och strax därefter.⁵⁹⁵

I figuren framgår att nästan samtliga av de 43 ledamöterna i [Snillekommittén](#) hade en rangkvalificerad titel under kommitténs verksamhetstid 1825–1828.⁵⁹⁶ Men framförallt ser man att många av ledamöterna (ett 15-tal) redan under slutet av 1700-talet hade framstående positioner i ämbetsmannastaten.⁵⁹⁷ Det är också tydligt att flera personer fick rangkvalificerade titlar under 1800-talets första år, i synnerhet i samband med statsvälvningen 1809. Denna medförde också ett upphöjande av flera personer till rikets högsta ämbeten. År 1808 fick 4 av de män som skulle bli ledamöter i [Snillekommittén](#) var sin rangkvalificerad titel, men året därpå, 1809, fick 17 av dem 30 rangkvalificerade titlar. De högsta titlarna utdelades i juni 1809, alltså i samband med grundlagsreformen. Detta tolkar jag som att kommittéledamöterna flyttade fram sina samhällsliga positioner med den nya medborgarkonstitutionen. Icke desto mindre hade de haft viktiga positioner i den gamla maktapparaten, Mattias [Rosenblad](#) var exempelvis sedan 1794 statssekreterare och t.f. justitiekansler.⁵⁹⁸

När [Snillekommittén](#) tillsattes var ledamöternas genomsnittliga rangvärde mycket högre än ledamöternas i [Uppfostringskommittén](#),

och avsevärt högre än publicisternas.⁵⁹⁹ Här kan man urskilja en koherens med kommittéarbetet som presenterades i kapitel 3. De som var centrala i kommittéarbetet, hade lägre rang, exempelvis Erik Gustaf [Geijer](#) och Esaias [Tegnér](#), medan statsråden som satt på de officiellt högst erkända positionerna var minst aktiva i kommittéarbetet.

Notera att många personer, bland andra [Hans Järta](#) och Erik Gustaf [Geijer](#), avböjde högre ämbeten som låg inom deras räckhåll.⁶⁰⁰ [Järta](#) nöjde sig med intellektuella sysslor i sin konservativa tidning *[Odalmannen](#)* och i lärda sällskap, och Erik Gustaf [Geijer](#) tackade senare nej till att bli biskop. Dessa exempel synliggör dock att tjänstetillsättningen, som kunde medföra officiell rang, var beroende av informella vänskapsband mellan personer både på högsta nivå, som för [Järta](#) och [Geijer](#), men även på lägsta nivå. De som hade rätt kontakter kunde alltså få del i tjänster och titlar som även medförde ekonomisk vinning. Bland annat uppvaktade den tidigare nämnde brödskrivaren Bengt Johan [Törneblad](#) sin vän förste amanuensen vid Kungliga Biblioteket Lorenzo [Hammarsköld](#) för att få en avlönad post inom ett ämbetsverk. Även deras kommunikation synliggör att det fanns en handel med ämbeten som var beroende av vänskapsband – socialt kapital verkar ibland ha varit en förutsättning för att få en tjänst. [Törneblad](#) ansåg att han ”sprungit omkring till mina vänner i detta afseende, på det, när tid kommer, de måga springa allesammans för min skull. Hålla de ord, så blir ett satans rännande utaf”.⁶⁰¹ Vi ser här att ett socialt kapitalutbyte – kvalitativa vänskapsband – kunde medföra en förbättring av personers villkor. [Törneblad](#) och [Hammarsköld](#) var kamrater från [Östgöta studentnation](#) i Uppsala.⁶⁰² Rimligen var det av många anledningar värdefullt att ha ”högt uppsatta” vänner, vilka i motsvarande grad kunde förhandla om högre tjänster och titlar.

Bekantskaper utanför kommittéarbetet

Att kommittéledamöterna ingick i många olika sällskap och sammanhang och att dessa nätverkskontakter många gånger kunde vara avgörande för att komma vidare i karriären står klart. Härnäst undersöks mer specifikt de nätverk som kretsade kring två av de mest prominenta kommittéledamöterna: ärkebiskop Carl von [Rosenstein](#) och professor Erik Gustaf [Geijer](#). Genom att utgå från en enskild person i stället för en avgränsad grupp personer, som jag gjorde med [Snillekommittén](#) ovan, kan individens sociala kontaktnät vidgas till att omfatta också bekantskaper utanför kommittéerna.

I Figur 12 framgick att nästan alla ledamöter i [Snillekommittén](#) hade relationer till [Svenska bibelsällskapet](#) och [Växelundervisningssällskapet](#), vilket markerades av att dessa sällskap syntes i mitten av nätverksdiagrammet. Detta synliggör att utbildningsdebatten och kyrkan var nära sammanbundna, även om många protesterade mot kyrkans inflytande. Det ligger således nära till hands att anta att kommittéledamöternas sociala nätverk var kopplade till kyrklig dominans. Men nätverksdiagrammet måste också betraktas utifrån de många associationer som syntes i utkanten av diagrammet, vilka varslar om att det finns fler sociala sammanhang som kommittéledamöterna var knutna till. Därför avser jag att pröva kommittéledamöterna i relation till andra personer i den medborgerliga offentligheten. Som ett sorteringsinstrument används rangverktyget som presenterats ovan. Det påverkar inte nätverksdiagrammens form, utan syftar till att markera de personer som hade högre officiell rang.⁶⁰³

Carl von Rosensteins egonet

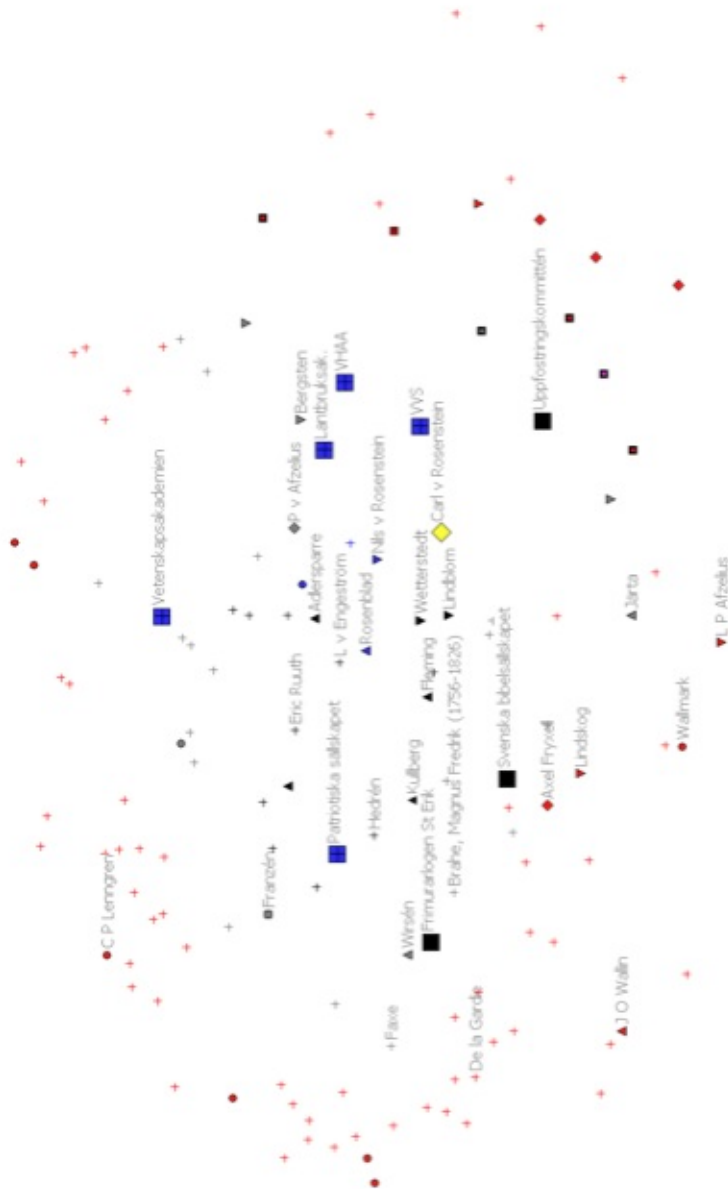
När man konstruerar ett nätverksdiagram med utgångspunkt från en central person kallas det ett egocentriskt nätverk, *egonet*.⁶⁰⁴ Två egonet för Carl von [Rosenstein](#) presenteras här, ett för perioden 1812–1815 och ett för perioden 1825–1828. Dessa kommer att visa överlappande medlemskap mellan en person och andra personer, ett slags ”neighbourhood”. För att räknas in i detta måste personerna ha haft

minst två aktiva relationer till tidningar, sällskap och/eller styrelser inom det studerade intervallet gemensamma med [Rosenstein](#).⁶⁰⁵ Med detta tillvägagångssätt kan alltså många personer fångas in i hans potentiella bekantskapskrets.⁶⁰⁶

Med Rosenstein som utgångspunkt 1812–1815

Under den första perioden var Carl von [Rosenstein](#) nyutnämnd biskop samt aktiv ledamot av [Uppfostringskommittén](#). I detta nätverksdiagram, liksom i de följande används samma former på moderna, en triangel anger ledamot i [Snillekommittén](#) och en cirkel en publicist o.s.v. enligt teckenförklaring högst upp i varje figur. För läsaren är det tämligen enkelt att orientera sig i diagrammen och följa syftet med dem: de personer som placerar sig centralt är också de som delar flest relationer med huvudpersonen inom det aktuella tidsintervallet.

Figur 14 Carl von Rosensteins sociala nätverk 1812-1815. ▼=Led UK, ▲=Led SK, ◆=led UK+SK, ●=publicist, ■=(mjuk kvadrat) Skolgrundare, +=Övrig person, ⊞= Sällskap, ◻=Styrelse. (Bilaga 4 och 6).

Utifrån detta [nätverksdiagram](#), som kring [Rosenstein](#) (gula noden) förenar 112 personer, 7 sällskap och 5 styrelser, syns tydligt många inflytelserika förbindelser.⁶⁰⁷ I bilaga 4 finns också kompletterande uppgifter om officiell rang och namnetiketter. Det som framträder tydligt i detta diagram är en vänsterflygel och en högerflygel. I den högra delen ser man direktorer och lärda sällskap och på vänsterkanten finner man frivilligsällskap med mer välgörande intentioner ([Patriotiska sällskapet](#), [Svenska bibelsällskapet](#) och frimurarlogen [S:t Erik](#)). Detta innebär att det fanns en polarisering i

Rosensteins sociala liv, där hans bekanta återfinns dels i lärda kretsar och dels i kretsar som var mer orienterade mot samhällsnyttiga associationer.

I diagrammet återfinns många som senare skulle bli ledamöter i Snillekommittén, bland andra Jöns Jacob Berzelius, Georg Adlersparre, Anders Carlsson af Kullberg, Claes Adolf Fleming och Pehr von Afzelius. Deras positioner vittnar om att de redan tidigt hade många relationer gemensamma med Rosenstein och därför kan antas ha ingått i dennes sociala nätverk under denna period. Detta har också kunnat beläggas med biografiska källor.⁶⁰⁸ Flera av personerna som finns i Rosensteins egonet under den här perioden skulle senare också ansluta sig till Växelundervisningssällskapet, samt bli ledamöter i Snillekommittén. Många hade även hög officiell rang.⁶⁰⁹

I detta sammanhang kan man särskilt iaktta Nils von Rosenstein och Claes Adolf Fleming. Den ena var utsedd till ordförande i Uppfostringskommittén, och den andra blev senare ordförande i Snillekommittén, men framförallt var de personer som hade mycket gemensamt med Carl von Rosenstein. Nils von Rosenstein var som bekant Carl von Rosensteins morbror tillika beskyddare sedan dennes far gått bort vid tidig ålder.⁶¹⁰ Uppfostran gick därmed i upplysningens tecken, och i denna anda hade Carl inlett sitt arbete för fattigvård och undervisning under 1790-talet.⁶¹¹ Den teologiska inriktning han anslöt sig till var som bekant neologien, där han förespråkade en ”moralisk upplysning” och associationsanda.⁶¹² En släkting till både Nils och Carl von Rosenstein som hade en central position i Carl von Rosensteins liv var Snillekommitténs ledamot greve Mattias Rosenblad.⁶¹³ Relationerna som visas i nätverksdiagrammet motsvaras alltså av kvalitativa sociala relationer – socialt kapital uttryckt både i släktskap och i sociala nätverk.

Något till vänster om Carl von Rosenstein placerar sig friherre⁶¹⁴ Claes Adolf Fleming. Han var vid den här tiden tillförordnad riksmarskalk och 1814 utnämnd till en av rikets herrar.⁶¹⁵ Fleming tillhörde sålunda samhällets allra högsta skikt. Han var både medlem

av många lärda samfund och filantropiska sällskap, men han var även riddare av [Carl XIII:s Orden](#) och ordförande mästare i [S:t Erik](#), alltså en högt uppsatt frimurare. 1811 hade han varit en av de första att upptas i [Carl XIII:s Orden](#), och två år före det hade han som fadder ledsagat den då nyblivne biskop [Rosenstein](#) till att recipiera, alltså upptas, i Frimurarorden.⁶¹⁶ [Rosenstein](#) blev därefter själv en ivrig frimurare och upptogs även han i [Carl XIII:s Orden](#), 1818.⁶¹⁷ Detta var dock inte enbart [Flemings](#) förtjänst, ty även morbrodern [Nils](#) var mycket aktiv inom detta sällskap.

Det finns många berättelser om hur relationerna såg ut mellan dessa personer. Exempelvis har kommittéledamoten Carl Adolph [Agardhs](#) välgörare Lars von [Engeström](#) i sina memoarer beskrivit hur [Fleming](#) i smyg hade skrivit in kommittéledamoten Mattias [Rosenblads](#) bror på den lista som angav vilka som 1811 skulle dubbas till kommandörer av en kunglig orden.⁶¹⁸ Detta var enligt [Engeström](#) ett utnyttjande av kungens svaga hälsotillstånd för att ”visa en vän en tjänst”.⁶¹⁹ Liknande märkliga omständigheter lär enligt samma källa ha bidragit till att [Flemings](#) eget namn hade hamnat bland fullmakterna till den ärevörddiga titeln en av rikets herrar. [Engeström](#) berättar att:

Från början fans der icke [Flemings](#) namn; men man hade sedermera trängt in det emellan de båda andra, så att man tydligen kunde se att det var tillagt. Men konungens namn fans behörigen underskrifvet och – dokumenterna blefvo expedierade.⁶²⁰

Det är tydligt att många informella händelser hade betydelse för kommittéledamöterna, exempelvis för [Flemings](#) ”rekordartad[e] karriär till rikets äreställen”, vilket biografen Bengt Hildebrand meddelat i *Svenskt biografiskt lexikon*. Enligt Hildebrand var [Fleming](#) inte någon särskild begåvning, men hade fått särskild hjälp av sin forne handledare vid Uppsala universitet, ledamoten i [Uppfostringskommittén](#) ärkebiskop [Jacob Axelsson Lindblom](#).⁶²¹

Med tanke på den i samtiden utbredda handeln med titlar och

ämbeten är det inte orimligt att anta att även det växande engagemanget för medborgarbildning och skolfrågor kom att påverkas av de symboliska värden som omsattes i hovkretsens omnejd. Det är således min uppfattning att kommittéledamöterna hade stora möjligheter – och även nyttjade dem – för att legitimera nyckelpersoner och centrala frågor på det utbildningspolitiska området.

Redan under [Uppfostringskommitténs](#) första år kan man konstatera att många högst inflytelserika män omgärdade och lyfte fram [Rosenstein](#) i olika sammanhang. Detta synliggör mönster av informella associativa praktiker redan tidigt under min undersökningsperiod – många av dem som senare skulle ingå i [Snillekommittén](#) var på olika sätt nära knutna till [Rosenstein](#).

Med Rosenstein som utgångspunkt 1825–1828

Under den andra perioden var Carl von [Rosenstein](#) ärkebiskop, hade grundat [Växelundervisningssällskapet](#) och var ledamot av [Snillekommittén](#). Hans sociala nätverk var vid denna tid långt mycket större än ett decennium tidigare. I detta diagram har jag därför valt att dölja nästan samtliga av de 291 personerna som denna mätning givit, den fullständiga bilden kan studeras i bilaga 5. Dock har [Växelundervisningssällskapet](#)s grundare synliggjorts, då [Rosenstein](#) var vice ordförande där samt medgrundare av sällskapet.⁶²²

Figur 15 Carl von Rosensteins egonet 1825–1828. ▼=Led UK, ▲=Led SK, ◆=led UK+SK, ●=publicist, ■=(mjuk kvadrat) Skolgrundare, +=Övrig person, ⊞= Sällskap, □=Styrelse (Bilaga 5 och 6).

Diagrammet omfattar 16 sällskap, 9 direktioner och 291 personer som Carl von [Rosenstein](#) hade gemensamma relationer med. I jämförelse med [Rosensteins](#) egonet för 1812–1815 hade hans potentiella nätverkskontakter nu nästan tredubblats i antal. Därjämte har de många tillkomna personerna bidragit till att förstärka den bild som kunde skönjas i hans tidigare egonet. De personer som nu tillhör [Rosensteins](#) egonet framträder i två urskiljbara verksamhetsområden. Å ena sidan sällskap och styrelser som orienterade sig mot mer formella och etablerade institutioner som akademier ([Svenska akademien](#)) och politiska organ ([konstitutionsutskottet](#)), och å andra sidan yngre medborgarreformistiska institutioner ([Svenska bibelsällskapet](#), [Växelundervisningssällskapet](#)).

Patriotiska sällskapets position tyder på att det samlade personer både från lärda sällskap och från Frimurarorden och [Svenska bibelsällskapet](#). Sammantaget vittnar denna polaritet om att det fanns skilda områden för de värden som omsattes. D.v.s. att frimurarloger hade mer med uppfostring och välgörenhet att göra, och [Patriotiska sällskapet](#) med lärda kretsar.

Grundarna av [Växelundervisningssällskapet](#) syns i huvudsak kring dess direktion, men greve Jacob [De la Gardie](#), som tog initiativ till sällskapet, placerar sig mitt i [Rosensteins](#) nätverk. Linjerna som utgår

från [De la Gardie](#) markerar att han var den ende av [Växelundervisningssällskapet](#)s grundare som hade högre officiell rang än genomsnittet i [Snillekommittén](#). [De la Gardie](#) var en mycket inflytelserik person i sin samtid och högst engagerad i olika samhällsfrågor: serafimerriddare, hög frimurare (en av de första att upptas i [Carl XIII:s orden](#)), en av grundarna av [Stockholms sparbank](#), politiskt aktiv och nära vän med kung Carl XIII och kronprins [Carl Johan](#). I [Rosensteins](#) tidigare nätverk, 1812–1815, syntes [De la Gardie](#) utkanten av diagrammet, men här är han alltså en centralperson. Även andra inflytelserika personer var viktiga i [Rosensteins](#) krets: [Kullberg](#), [Mörner](#), [Rosenblad](#), [Weigel](#), [Wetterstedt](#), [Wirsén](#) och [Fleming](#) (se vidare bilaga 5).⁶²³

Socialt kapital och medborgarbildande förgreningar

Utifrån det presenterade stärks bilden av att det fanns informella utbyten mellan kommittéledamöterna. Kontaktytorna som hade betydelse för utbildningsdebatten ledde utanför kretsen av kommittéledamöter. Tack vare att kartläggandet kan presenteras som nätverk framträder också kluster, eller subgrupper, av personer. I [Rosensteins](#) nätverk finns många sådana, vilka framgår av bilaga 5, och de ger ingångar till att studera kvalitativt socialt utbyte mellan personerna.

En av subgrupperna befinner sig långt till höger i diagrammet (den utmärker sig som en liten grupp kring grosshandlare [Olof Elfbrink](#) och komminister [Johan Wilhelm Beckman](#)), där personerna hade medlemskap i [Växelundervisningssällskapet](#) och [S:t Erik](#) gemensamt med [Rosenstein](#).⁶²⁴ En närmare blick på dessa personer visar att de är en brokig skara bruksägare, präster, handlare och ämbetsmän. Alltså personer som man inte självklart associerar med utbildningsfrågor. Under den studerade perioden var medborgarbildningen en nationellt genomgripande fråga. Det blir särskilt framträdande i nätverksdiagrammet genom att många personer hade just skolgrundande gemensamt med den framstående ärkebiskopen

[Rosenstein](#). Subgruppen av personer som hade Frimurarorden och [Växelundervisningssällskapet](#) gemensamt med [Rosenstein](#) var alltså särskilt engagerade i skolfrågor.⁶²⁵ Andra personer i samma subgrupp har nämnts tidigare utifrån sitt engagemang i [Växelundervisningssällskapet](#), exempelvis [Gottlob Fredrik Smerling](#) och [Carl Fredrik Geijer](#) som senare också skulle engagera sig i [Småbarnsskolesällskapet](#).⁶²⁶ Den senare var bror till kommittéledamoten Erik Gustaf [Geijer](#), och den förre svåger med *Aftonbladets* kommande utgivare [Lars Johan Hierta](#).⁶²⁷

Detta kluster bekräftar inte enbart [Rosensteins](#) faktiska sociala kontaktnät, utan även att hans engagemang för utbildningsfrågor sträckte sig till arenor som låg långt bortom kommittéarbetet. Det var nämligen i anslutning till några av dessa personer som han bidrog till att [Gävle stads enskilda läroverk för medborgerlig bildning](#) etablerades efter en långdragen utbildningspolitisk debatt där. En knutpunkt i detta sammanhang tycks ha varit [Brändströmska skolan](#) där kommittéledamoten Nils Johan [Bergsten](#) var föreståndare. Denna skola uppgick år 1843 i Gävle enskilda läroverk ”under den medborgerliga bildningens fana”, en process som även inkluderade kommittéledamoten Johan Olof [Wallin](#).⁶²⁸

I [Rosensteins](#) egonet placerar sig kommittéledamöterna [Carl Adolph Agardh](#) och Hans [Järta](#) i den övre vänstra delen. Trots att de hade högst olika åsikter om utbildningspolitiken, syns de i detta diagram nära varandra. Det beror på att de var medlemmar i många lärda sällskap samt i Frimurarorden, men däremot inte i [Växelundervisningssällskapet](#). Detta är en viktig poäng jag vill betona med dessa nätverksdiagram, att kommittéledamöterna socialt sett inte ser ut att ha organiserat sig på ett sätt som överensstämmer med deras utbildningspolitiska konflikter: [Järta](#) och [Agardh](#) var antagonister i kommittéarbetet, men var med i samma sällskap under perioden. De sociala nätverk som framträder av denna analys ser alltså ut att överbrygga många meningsmotsättningar. Det tolkar jag helt enkelt som en reflektion av att dessa individer var engagerade i en ständigt

fortgående debatt om en allmänt framskridande medborgarbildning, emellertid representerande olika åsiktsläger som denna samhällsförändring rymde.

[Järta](#) hade tagits upp i [S:t Erik](#) vid samma tid som han umgicks i det jakobinska matlaget [Juntan](#), där kommittéledamöterna [Gustaf Abraham](#) och [Axel Gabriel](#) Silverstolpe samt Benjamin [Höijer](#) var centralpersoner.⁶²⁹ [Järtas](#) inledda ämbetskarriär hade sedan fått ett tillfälligt avbrott då han vid riksdagen 1800 anslutit sig till oppositionen och av sagt sig sitt adelskap.⁶³⁰ Hans radikale vän [Gustaf Abraham](#) hade för sin del strukit "f" ur Silfverstolpe. [Järtas](#) tilltag kostade honom tjänsten som protokollssekreterare, men det var något av en revansch att han utnämndes till sekreterare i konstitutionsutskottet i maj 1809.⁶³¹ Trots att [Järta](#) var en jämlikhetsivrare av stora mått, och heller inte särskilt intresserad av högre ämbeten, var han inte främmande för att hjälpa sina vänner vad gällde att få ett pastorat i hembygden.⁶³² Det var inget ovanligt i samtiden, men, liksom ovan behandlade fadderskap, ett uttryck för att gå i god för någon med risk för egen symbolisk status. I [Järtas](#) brev framgår tydligt hans ilska över att det dröjde innan hans ansträngningar fick effekt. Det är dock intressant att effekten kom i samband med att [Järtas](#) vän [Forslind](#) grundat en [växelundervisningsskola i Falun](#), vilken ska ha öppnats samma år som han fick pastoratet.⁶³³

I närheten av [Järta](#) syns i relationsdiagrammet hans intellektuelle jämlike professorn i botanik kyrkoherde [Carl Adolph Agardh](#).⁶³⁴ Liksom [Järta](#) stod han utanför [Växelundervisningssällskapet](#). I synen på utbildning skilde han sig från [Järta](#). Där den senare i likhet med [Nils von Rosenstein](#) uppvisade en upplysningskonservatism, förespråkade [Agardh](#) i stället en sällsynt radikalism. Han såg det som statens plikt "att genom Skola bereda allmän Upplysning ibland folket".⁶³⁵ I [Snillekommitténs](#) slutbetänkande hade man som bekant fallit tillbaka på att den undervisning som gavs genom prästerskapet var tillräcklig för folket. I [Agardhs](#) slutanförande i kommittén

betonade han i stället att den svenska nationen stod och föll med en bred folklig medborgarbildning. Han såg nationen som en familj som det var orimligt att tvinga in i ett system där barn från olika klasser gick i olika skolor, och i sin enhetstanke talade han om ”Skolans nationalitet”.⁶³⁶ Han var förvisso för fri flyttning i skolan, där eleverna efter egen mognad avancerade i skolan, men det skulle inte ske genom ett mekaniskt ingjutande av kunskaper, utan genom att väcka ”tankekraft ur sin slummer; gifva den föremål och näring, samt utbilda det klara Nordiska förståndet”.⁶³⁷

En omständighet som var viktig för [Agardhs](#) karriär var som bekant att han tjänstgjort som informator hos Lars von [Engeström](#). Informatorskapet var inte blott en möjlighet till ekonomiskt kapital, utan i allra högsta grad präglad av ett socialt kapitalutbyte. Efter att [Engeström](#) blivit utrikesstatsminister följde [Agardh](#) med denne till Stockholm och vann genom [Engeström](#) introduktion i både lärda sällskap och i Frimurarorden.⁶³⁸ Han gick in i Frimurarorden strax innan han företog sig en resa med [Engeströms](#) familj.⁶³⁹ Vid hemkomsten från resan utvecklade han sin romantik för fornnordiska ideal i sällskap som Pro Joco och de sju vise, där han kallade sig ”Karl Jurgens”, [Härberget](#) samt [Götiska förbundet](#). I det sistnämnda kallade han sig ”Braut Anundr”.⁶⁴⁰ Vi ser alltså att även [Agardhs](#) sällskapsliv, liksom [Rosensteins](#), hade en introduktör.

Ett sista nedslag i [Rosensteins](#) nätverksdiagram hämtas från den nedre delen mellan [Snillekommittén](#) och [Växelundervisningssällskapets](#) direktion. Där finner man kommittéledamöterna Carl Fredrik af [Wingård](#), Carl Gustaf von [Brinkman](#), August von [Hartmansdorff](#) och Esaias [Tegnér](#). Utöver lärda sällskap som [Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg](#) och [Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia](#), delade [Wingård](#) medlemskap i [Svenska bibelsällskapet](#) och [Växelundervisningssällskapet](#) med [Rosenstein](#), vilket ger honom hans position i relationsmönstret. År 1818 hade [Wingård](#) blivit biskop i Göteborgs stift och där engagerade han sig bland annat i

växelundervisningens utbredning.⁶⁴¹ Han var ordförande i [Växelundervisningssällskapet i Göteborg](#) samt talman i [Frimurarordens provinsialloge](#) där.⁶⁴²

När boktryckaren och tidningsmannen [Samuel Norberg](#) år 1824 hade upprättat den växelundervisningsskola i Mölndal som skulle stå under [Götiska förbundet i Göteborg](#), invigdes skolan av [Wingård](#). I samband därmed blev [Norberg](#) även utnämnd till riddare av Vasaorden.⁶⁴³ De kände varandra väl och [Wingård](#) hyllade boktryckare [Norberg](#), ty genom hans ”konstfärdighet är utgivandet av uppbyggelseskrifter i en lång tid oavbrutet”.⁶⁴⁴ Det är troligt att [Wingård](#) fungerade som en mellanhand till att [Norberg](#) förärades riddarvärdigheten. Den som hade inflytande och personliga kontakter hade i samtiden stora möjligheter att påverka sådant, och som jag visat inledningsvis i detta kapitel följde status och även officiell rang med de kungliga riddarordnarna (kommendörsgraden). Vi ser att [Wingård](#) förefaller ha varit inblandad i fler medborgarbildande initiativ utanför kommittéarbetet, och att han hade detta gemensamt med många andra individer i [Rosenstein](#) sociala omgivning.

Ärkebiskop [Rosensteins](#) omfattande sociala nätverk visar att han var en inflytelserik aktör på den utbildningspolitiska scenen. Ingångarna till kvalitativa nätverkskontakter, samarbeten, idéutbyte, släktrelationer och förtroliga utbyten är många. Ändå rör det sig endast om de personer som hade gemensamma relationer med Carl von [Rosenstein](#) åren 1825–1828. Det är tydligt att det finns förgreningar från subgrupper i [Rosensteins](#) nätverk till personer där det går att identifiera ett kvalitativt utbyte av socialt kapital mellan personer i nätverket. Mina få nedslag har visat att det fanns fler kvalitativa utbyten mellan personerna än enbart gemensamma typer av medlemskap. Härledningarna från nätverksdiagrammet till personernas samröre med varandra har bland annat lyft fram att många personer var inblandade i medborgarbildande verksamhet.⁶⁴⁵

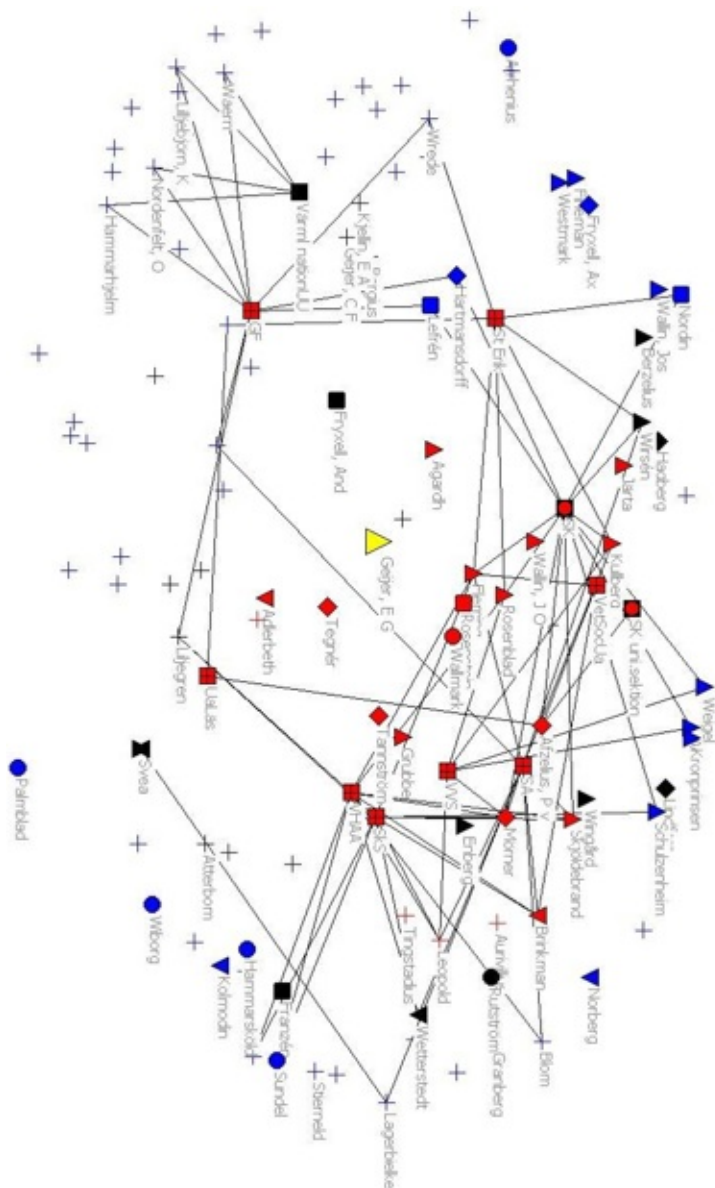
Jämförelse mellan Rosensteins två egonet

En jämförelse mellan [Rosensteins](#) egonet för åren 1812–1815 och 1825–1828 visar att denne under båda perioderna hade tillträde till sociala sammanhang där såväl personer med högre som lägre officiell rang var aktiva. Hans senare egonet stärker denna bild. Redan före den studerade perioden hade han introducerats i Frimurarorden av den inflytelserike friherre [Fleming](#) som senare blev ordförande i [Snillekommittén](#). Många av dem som förekommer i [Rosensteins](#) nätverk hade kopplingar till denna orden, men samtidigt även till filantropiska sällskap. Det framgår särskilt i det senare nätverket då [Växelundervisningssällskapet](#) var aktivt och många individer (och kommittéledamöter) var medlemmar i både detta och Frimurarorden. Carl Fredrik af [Wingård](#) var även ett exempel på en sådan koppling utanför Stockholm.

Erik Gustaf Geijers egonet

Det andra exemplet på egocentriskt nätverk utgår från [Erik Gustaf Geijer](#). Han var varken medlem av [Växelundervisningssällskapet](#) eller [Svenska bibelsällskapet](#) och utmärkte sig dessutom under den studerade perioden som en motståndare till utbredd folkundervisning. Hans bild av nationalmedborgaren utgick från hans romantisk-historiska åskådning om folksjälens odling. Dock visar [Geijers](#) egonet för perioden 1825–1828 en liknande bild som [Rosensteins](#), med skillnaden att uppfostringssällskapen och de välgörande sällskapen här i stället har bytts ut mot det romantiska [Götiska förbundet](#). Det syns alltså även här en delning mellan flera vitterhetssällskap å ena sidan, och bland annat en frimurarloge å den andra.

Figur 16 Erik Gustaf Geijers egonet 1825–1828. Linjerna motsvarar relationer för personer med titlar som motsvarade lägst rang 14 (rangvärde 27). ▼=Led UK, ▲=Led SK, ◆=led UK+SK, ●=publicist, ■=(mjuk kvadrat) Skolgrundare, +=Ovrig person, ⊕= Sällskap, ⊞=Styrelse (bilaga 6).

Geijers nätverksdiagram omfattar 10 sällskap och 2 direktions, 1 tidning och 104 personer. Relationsmönstret avslöjar att de sällskap som Geijer var med i inte medförde ett lika stort nätverk som Rosensteins sällskap gjorde.⁶⁴⁶ Dock framträder även här en åtskillnad mellan lärda sällskap och kretsen kring Snillekommittén å ena sidan, och å andra sidan sällskap med frimurarlogen S:t Erik. Bland de senare syns Götiska förbundet och Värmlands nation, vilka vittnar om en tydlig förankring i Uppsala. Medlemskapet i Värmlands studentnation delade Geijer med andra som även var medlemmar av Götiska förbundet och frimurarlogen S:t Erik.⁶⁴⁷ Snillekommitténs

ledamöter återfinns i den övre delen av diagrammet och de statsråd som syns här befinner sig särskilt i utkanterna – i [Rosensteins](#) egonet syntes de mer centralt i diagrammet. Mitt i detta nätverk befinner sig i stället ett urval av de personer som i forskningen brukar nämnas som tongivande i den pedagogiska debatten, botanikern Carl Adolph [Agardh](#), skolläraren [Anders Fryxell](#) och biskopen Esaias [Tegnér](#). Det betyder att dessa personer var centrala i [Geijers](#) sociala nätverk – de hade många gemensamma relationer.

Den akademiska karriären framträder också genom frånvaron av de symboliska värden som följde med rangkvalificerade titlar. Därför utgår inga linjer från [Geijer](#) då han inte hade titlar som rankades högre än medelvärdet i [Snillekommittén](#). Situationen är densamma även avseende [Agardh](#) och [Tegnér](#) eftersom professors titel rankades som nummer 36 och ledamot av [Svenska akademien](#) som nummer 18, där [Tegnér](#) blev ledamot år 1818, [Geijer](#) 1824 och [Agardh](#) 1831.

Att [S:t Erik](#) var en del av [Geijers](#) sociala liv är något överraskande. I synnerhet som den konservativa kommittéledamoten, med sin centrala position i det romantiska sällskapet [Götiska förbundet](#), särskilt har uppfattats som en sträng motståndare till upplysningen.⁶⁴⁸ De här presenterade uppgifterna förefaller alltså motstrida våra tidigare kunskaper om [Geijer](#), som ofta ses i ljuset av sin nyhumanistiska och nyromantiska åskådning. Faktum är att [Geijer](#) hade flera kopplingar till frimureriet i Sverige. Hans farfar lär ha varit en aktiv sällskapsmänniska som både var frimurare, medlem av [Utile Dulci](#), [Vetenskapsakademien](#) och känd för att ordna bergslagens fester vid Falu koppargruva.⁶⁴⁹ Även brodern [Carl Fredrik](#) (till vänster i diagrammet) var en mycket aktiv frimurare och även kamrerare i [Frimurarbarnhuset](#).⁶⁵⁰

Erik Gustaf leddes till frimurarreception i februari 1809 av den reformvänlige hovpredikanten [Johan Jacob Hedrén](#) som fadder, vilken några år tidigare även hade varit fadder åt [Carl Peter Hagberg](#).⁶⁵¹ Några månader senare reste han på en sedan länge planerad resa till England med sin discipel [Johan Fredrik Schinkel](#).⁶⁵² Vid hemkomsten

därifrån grundade han 1811 [Götiska förbundet](#) i [Frimurarbarnhusets](#) lokaler.⁶⁵³ Förutom brodern, tjänstgjorde även vännen och göten Arvid August Afzelius som lärare i [Frimurarbarnhuset](#).⁶⁵⁴ Kopplingen mellan Frimurarbarnhuset och [Götiska förbundet](#) är känd och brukar nämnas här och var i forskningen, men jag har inte uppmärksammat att någon har talat om att personerna var frimurare.⁶⁵⁵ Det är anmärkningsvärt att tidigare forskning inte har belyst [Geijers](#) ordensengagemang ytterligare.⁶⁵⁶ [Götiska förbundet](#) var ett utpräglat ordenssällskap i sitt första skede men utvecklades senare till ett vitterhetssällskap, eller rättare sagt ett nationalromantiskt kultursällskap som bedrev fosterländsk forskning.⁶⁵⁷ Många av dess medlemmar var även medlemmar av [S:t Erik](#), varför dessa sällskap syns nära varandra i diagrammet.

Studentnationerna som kontaktpunkter

I relationsmönstret framträder många personer som var kopplade till Uppsala universitet. Det är inte så konstigt. Här ägnade [Geijer](#) merparten av sitt yrkesverksamma liv åt arbetet som professor i historia. Till universitetslivet hörde också studentnationerna och i dessa var [Geijer](#) och många andra i hans egonet engagerade. Under lång tid, 1824–1846, var han också inspektor för Värmlands studentnation. Flera andra kommittéledamöter var också under perioden knutna till studentnationerna på olika sätt. Exempelvis var professor Pehr von [Afzelius](#) inspektor för finska nationen i Uppsala, Esaias [Tegnér](#) var inspektor för Värmlands nation i Lund 1813–1826 och Anders Otto [Lindfors](#) var inspektor för Smålands nation i Lund från 1816.⁶⁵⁸ Samtliga dessa kommittéledamöter finns med i [Geijers](#) nätverk.

Studentlivet i Uppsala vid denna tid skilde sig från det vi känner till idag. Studenttiden var mer beroende av personliga band både mellan studenter och mellan studenter och lärare. Det fanns exempelvis inte någon seminarietkultur, och det intellektuella utbytet skedde i huvudsak inom de studentnationer som samlade unga män som låg vid

universitetet. Där knöts således band mellan personer över generations- och ståndsgränser, i verksamheter som fungerade som sociala uppfostringsprojekt. Det var en slags fadersroll mellan professorer och studenter, *in loco parentis*, som sökte avleda ”pöbelnöjen” och inleda ordnat socialt umgänge.⁶⁵⁹ Kommittéledamoten [Pehr von Afzelius](#), som syns nära [Svenska akademien](#) (SA) i [Geijers](#) nätverk, engagerade därför studenter i sällskapet [Nytta, nöje, heder och enighet](#), vilket syftade till att sammanföra adliga, borgare och akademiker.⁶⁶⁰ Tillsammans med Gustaf Abraham [Silverstolpe](#) hade han även grundat [Uppsala läsesällskap](#) år 1798 som en delstrategi för ett brett ”uppodlingsprojekt”.⁶⁶¹

Många av kommittéledamöterna hade umgåtts med varandra som studenter, och som framgår här, hade de intagit nya roller i ”fadersväldet”, som förebilder för studenter.⁶⁶² Kommittéledamöternas nätverk förefaller vittna om att sammanslutningsprinciperna vilade på ett moraliskt samhällskontrakt där den som var med i sällskap, med [Geijers](#) perspektiv, var en del av nationen.⁶⁶³ [Geijer](#) uppfattade sällsapsandan som en nationell nödvändighet och uppmuntrade bland annat sin fru, [Anna-Lisa](#), att delta i grundandet av ett välgörande fruntimmerssällskap, med argument som att ”tidsandan krävde ett offer”.⁶⁶⁴ Dessutom knöt [Geijer](#) och andra i [Snillekommittén](#) ([Tegnér](#), [Cnattingius](#), Jacob [Adlerbeth](#) och [Anders Fryxell](#)) an till yngre generationer. Bland annat upptogs de sedermera som hedersledamöter i en gymnasieförening under 1830-talet.⁶⁶⁵ Detta var en strategi från publicisten [Carl Fredrik Dahlgrens](#) sida för att etablera sällskapet och hjälpa associationsandan i Linköping.⁶⁶⁶ Dahlgren var jämnårig och vän med [Cnattingius](#) och Fryxell sedan tidigare.⁶⁶⁷

Flera av [Snillekommitténs](#) ledamöter var alltså engagerade i sällskap som hade sin förankring i studentlivet, vilket [Geijers](#) nätverk kan ses som ett exempel på.

Utmärkande för ledamöternas sociala nätverk

Efter några olika genomlysningar av kommittéledamöterna kan ett par signifikativa sällskap urskiljas. De mest framträdande är Växelundervisningssällskapet, Svenska bibelsällskapet och Frimurarorden. Utöver dessa har kommittéledamöterna varit väl representerade i kungliga förtjänstordnar och lärda sällskap, men inga av dessa kan i ledamöternas sociala liv mäta sig med de ovan nämnda. Följande sammanställning visar de huvudsakliga resultaten av nätverksanalysen.

Tabell 3 Uppfostringskommitténs (UK) ledamöters medlemskap i Frimurarorden (SFMO), Carl XIII:s Orden (CXIII), Svenska bibelsällskapet (SBS), Växelundervisningssällskapet (VX) och Snillekommittén (SK). Statsråd markeras "S", korresponderande ledamot "k" och ledamot av VX-direktionen "S" (bilaga 6).

Namn	SFMO (1735-)	CXIII (1811-)	UK (1812-25)	SBS (1815-)	VX (1822-)	SK 1825-28
Adlerbeth, Jacob (sekr.)			1812			
Afzelius, Lars Peter			1815-16	1815	1822	
Afzelius, Pehr von			1812-15			1825
Ahlman, Georg Rickard			1814k			
Alm, Pehr d.1823			1812-23	1823		
Bergsten, Nils Johan			1812-17	18		
Brinkman, Carl Gustaf von			1812-17		1825	
Broocman, Carl Ulric d.1812			1812-12			
Baumgarten, Th. Fr. v			1813			
Fryxell, Axel	1801		1813k			1825
Hagberg, Carl Peter	1805		1817	1817	1824	1825
Hartmansdorff, Aug. v			1812		1826S	1825
Holmbergsson, Johan			1812			
Kolmodin, Olof			1812			
Lilljenwalldh, Carl Chr.	1799	1825	1812	18	1824	
Lindblom, Jacob Ax. d.1819			1812-19	1815H		
Lindfors, Anders Otto	✠		1814k	1828		1825
Lindskog, Petter			1814k			
Mörner, Adolf Göran	1798		1812	1818H	1824	1825-28*
Nesbø, Mathias			1812	1815H		

NORDBERG, Mattnas			1812	1815H		
Rosenstein , Carl v (v. ordf.)	1809	1818	1825	1815H	1822S	1825
Rosenstein, Nils v d.1824	1777		1812	18		
Silverstolpe, Axel G. d.1816	1782		1812-16			
Silverstolpe, G. Abr. d.1824			1813-16		1822	
Stridsberg, Carl			1813k			
Tannström, Nils Mag. af	1816		1814	1816	1823S	1825
Tegnér, Esaias			1814k	1816	1826	1826
Textorius, Andreas Benj.			1814k			
Tholander, Per Vilhelm			1814-14			
Wetterstedt, Gustaf af	1802		1812	1823	1824	

Vi ser här att 10 av de 30 medarbetarna i 1812 års uppfostringskommitté har identifierats i frimurarmatriklar (kolumn SFMO) och att 14 har återfunnits i bibelsällskapets handlingar (kolumn SBS) och att 11 ledamöter också gick med i [Växelundervisningssällskapet \(VX\)](#).⁶⁶⁸ I nästa tabell ges en motsvarande framställning av [Snillekommitténs](#) ledamöter.

Tabell 4 Ledamöter i Snillekommittén (SK) som även var ledamöter i Svenska Frimurare Orden (SFMO), Carl XIII:s orden (CXIII), Svenska bibelsällskapet (SBS), Växelundervisningssällskapet (VX). Okända receptionsdatum har ersatts med ett fragmentariskt årtal eller ett frimurarkors. * anger statsråd, ** tjänstemän, H hedersledamot och S ledamot av Växelundervisningssällskapets direktion (bilaga 6)

Namn	SFMO (1735-)	CXIII (1811-)	UK (1812-25)	SBS (1815-)	VX (1822-)	SK (1825-)
Adlersparre, Georg						1825

Afzelius, Pehr v			1812-15			1825
Agardh, Carl Adolph	180?					1825
Berzelius, Jöns Jak.	1805			18		1825
Björnstjerna, Magn. Fr. F.	1797				1823	1825
Cederström, Ol. Rud.	1795	1825			1826	1825*
Cnattingius, And. Jak. D.	1818			1817	1822S	1826**
Enberg, Lars M. (sekr.)					1824S	1825
Fineman, Carl Ol.					1822S	1826**
Fleming, Cl. Ad. (ordf.)	1793	1811		1815H	1822	1825
Franc-Sparre, B. Er.				1817		1825
Fryxell, Anders	1821				1824S	1826**
Fryxell, Axel	1801		1813			1825
Geijer, Erik Gust.	1809			1818		1825
Grubbe, Samuel						1825
Gyllenberg, Fredrik				1815H	1824	1825*
Hagberg, Carl Peter	1805		1817	1817	1824	1825
Hartmansdorff, Aug. v			1812		1826S	1825
Järta, Hans	1795					1825
Kronprins Oscar (ordf.)	1816	1811				1825
Kullberg, And. C. af	1804			1819	1825	1825
Lefrén, Johan Peter	1819			18	1824S	1825
Lindfors, Anders O.	✠		1814	1828		1825
Löwenhielm, Carl Ax.	1796	1822		1819H	1822	1825-28*
Mörner, Adolf Göran	1798		1812	1818H	1824	1825-28*
Nordhammar, Ol					1822S	1826**
Nordin, Carl Joh. af	1807				1824	1825
Rosenblad, Mattias	1779	1815		1815	1826	1825*
Rosenstein , C. v (v. ordf.)	1809	1818	1812	1815H	1822S	1825
Schulzenheim, D. V				1817		1825*
Schwan, Hans Nicl.	17??			1818		1828*
Skjöldebrand, And. Fr.	1795	1819		1818H	1826	1825*
Tannström, Nils M. af	1816		1814	1816	1823S	1825
Tegnér, Esaias			1814	1816	1826	1826
Ugglas, Per Gustaf af	1803			1819	1826	1828*
Wallin, Johan Olof	1806			1815	1822	1825
Wallin, Josef O. (sekr.)	1817	1847			1822S	1825**

Weigel, Chr. Ern. V	✠	1835		1825	1825	1825
Westmark, M. (biträde)	1830				1827	1826**
Wingård, Carl Fr. af	1814			1817H	1822	1825
Wirsén, Gustaf Fredrik	1809			1818H	1825	1825-27*
Zenius, Olof					1826	1825
Ågren, Sven Peter	1815				1824S	1825

Man ser här att förhållandena var annorlunda i [Snillekommittén](#) jämfört med den tidigare kommittén. Här framgår att 32 av de 43 medarbetarna i [Snillekommittén](#) var medlemmar i Frimurarorden, 30 i [Växelundervisningssällskapet](#) och 24 i [Svenska bibelsällskapet](#). Av dem som var med i Bibelsällskapet stod endast Bengt Erland [Franc-Sparre](#), Fredrik [Gyllenborg](#), David von Schulzenheim och Esaias [Tegnér](#) utanför Frimurarorden, och Jöns Jakob [Berzelius](#), [Franc-Sparre](#), Erik Gustaf [Geijer](#), Anders Otto [Lindfors](#), David von Schulzenheim samt Hans Niclas [Schwan](#) stod utanför [Växelundervisningssällskapet](#). Dessa personer uppvisar generellt sett färre anslutningar till sällskap. Det är svårt att ge en generell bild av dem, men liksom [Geijers](#) egonet skilde sig i stora avseenden från Carl von [Rosensteins](#) egonet, var de i huvudsak anslutna till andra sällskap. [Franc-Sparre](#) var exempelvis den ende av kommittéledamöterna som

återfunnits i välgörenhetssällskapets Södermanlands och Nerikes Gilles handlingar.⁶⁶⁹

I tablån framgår också att det i huvudsak rör sig om samma personer som var med i de två samhällsnyttiga associationerna [Svenska bibelsällskapet](#) och [Växelundervisningssällskapet](#).⁶⁷⁰ Detta framgick redan av nätverksdiagrammet i inledningen av detta kapitel.

I Carl von [Rosensteins](#) nätverk syntes även sällskapet De nödlidandes vänner i närheten av [Växelundervisningssällskapet](#) och [S:t Erik](#). Positionen bestämdes av att flera personer var med i alla dessa tre sällskap. En närmare blick på De nödlidandes vänner visar att sällskapet, som grundades 1815, bedrev både sin och sin styrelses verksamhet i Frimurarordens lokaler.⁶⁷¹ Överlappningarna mellan detta sällskap och Frimurarorden är många och det är inte orimligt att sällskapet var en avknoppning av Frimurarorden. Liksom andra avknoppningar av Frimurarorden, samlade De nödlidandes vänner individer som inte fick vara med i Frimurarorden, nämligen kvinnor och judar, som därmed gavs tillträde till den svenska medborgerliga offentligheten.⁶⁷² Men framförallt betyder detta, tillsammans med sällskapets position i Carl von [Rosensteins](#) egonet, att ett antal personer som var intresserade av uppfostrings- och välgörande sällskap, också var frimurare.

Beaktat de datum som kommittéledamöterna recipierade i Frimurarorden måste man anta att de som kom att befolka kommittén redan långt tidigare hade blivit intresserade för frimureri. Verksamheten som bedrevs i Bibelsällskapet, [Snillekommittén](#) och [Växelundervisningssällskapet](#) var alltså inget som förde med sig ett särskilt intresse för frimureriet, utan samlade i huvudsak personer som redan var med där.

Nätverken och medborgarbildningen

Den nya kunskap om kommittéledamöternas sociala liv som presenterats här visar att de hade inflytande över många olika arenor i

samhället. De var inte endast medlemmar i de sällskap som jag betonade ovan (Svenska bibelsällskapet, Växelundervisningssällskapet och Frimurarorden), utan de var även ledande krafter i dessa institutioner och sammanlänkade således områden som annars kan uppfattas vara helt olika varandra. Kyrkans inflytande var fortsatt stort över utbildningsfrågor (vilket bland annat syns i det faktum att växelundervisningsskolorna organiserades stiftsvis), och Växelundervisningssällskapet hade långt mer inflytande över kommittéarbetet än vi känt till tidigare. Men analysen har även synliggjort Frimurarorden som ett centralt inslag i kommittéledamöternas sociala nätverk. Enligt Robert Putnams resonemang måste sociala nätverk betraktas som egna storheter i förhållande till de organisationer de ingår i eller spänner över.⁶⁷³ Det betyder att ett socialt nätverk inte behöver stämma överens med den ideologi som organisationen representerar. Emellertid är likväl avgörande vilka inflytelserika personer som finns i de grupper som nätverket spänner över. Beaktandet av officiell rang har visat att kommittéledamöternas sociala nätverk sannolikt hade politiskt inflytande. Härnäst ska Frimurarorden sättas in i sitt sammanhang för att klargöra vad den hade för roll i kommittéledamöternas nätverk.⁶⁷⁴

Frimurarorden i sitt sammanhang

Frimurarorden var ett internationellt samfund som etablerades i Sverige 1735, det är således det äldsta ordenssällskapet här. Historiker har belagt att frimureriet successivt har utvecklats från ett praktiskt mureri, av ambulering stenmurare, till att under upplysningstiden ha fått en stark prägel av ett symboliskt eller spekulativt uppbyggande av människan själv.⁶⁷⁵ Det lär ha börjat i medeltida murarskrån med ett slags symboliskt, sällskapligt mureri uppstod med en mytbildning kring individens kunskap om katedralbygge. Ordet frimurare (på franska *Franc-maçon*, engelska *Free-mason* och tyska *Frei-maurer*) lär härstamma från att murare flyttade runt mellan de hyttor som

samlade murarna vid katedralbyggena och således inte tillhörde ortsfasta skrän. Sådana bygghyttor för de ambulerande murarna (Compagnonnages/Guilds/Bauhütten), vilka kom att heta *masons' lodge* på engelska och *loge* på franska, blev tämligen permanenta eftersom katedralbyggen kunde spänna över flera sekler.⁶⁷⁶ Dessa ambulerande murare omfattades, som antytts, inte av lokala skrå- och privilegieregler, utan var alltså statsrättsligt ”fria”.⁶⁷⁷ I denna bemärkelse är ordet *free-mason* såsom handelsuttryck belagt i en förteckning över Londons hantverksgillen år 1376.⁶⁷⁸ Detta är en mycket intressant kärna som alltså lever vidare i begreppet frimurare: *att vara fri från staten*.

I 1700-talets England genomgick rörelsen en förnyelse och där uppstod det loger som syftade till ett rent spekulativt mureri (*non-operatives* eller *non-craftsmen*), helt frikopplade från hantverksskrået.⁶⁷⁹ Med rörelsen utbredning under 1700-talet kom upplysningen att bidra med ideal om broderskap, jämlikhet, tolerans och förnuft, vilket dock kom att se olika ut i olika delar av världen. Både katoliker och protestanter, skiftande politiska åsiktsläger och konspiratörer från både höger och vänster gick in i frimurarlogerna.⁶⁸⁰ Det fanns alltså ett ständs- och skråöverskridande inslag.⁶⁸¹ Sällskapet hade också fått en särställning i Sverige.⁶⁸² År 1803 hade en unik frihet givits just frimureriet genom att det som enda hemliga sällskap undantogs förbudet för sådana sällskap att hålla möten.⁶⁸³ Det fick alltså särskilda associativa möjligheter för sin verksamhet, vilket den tyske historieprofessorn Richard van Dülmen menade var en upplysningsorienterad verksamhet. Han har i *Die Gesellschaft der Aufklärer. Zur bürgerlichen Emanzipation und aufklärerischen Kultur in Deutschland*⁶⁸⁴, 1986, beskrivit hur upplysningens moral och förnuftsideal inte slog igenom förrän kritiken mot det de feodala resterna av samhället kanaliserades genom grupper med inflytande i samhället.⁶⁸⁵ Dülmen betraktar frimureriet tillsammans med patriotiska sällskap och andra socialt ansvarstagande sällskap (*public-spirited*) som en andra fas i upplysningens utbredning, den första fasen bestod

av lärda sällskap med självutnämnda intellektuella.⁶⁸⁶ Skillnaden mellan frimureriet och patriotiska sällskap, anser Dülmen, var att de förra agerade i hemlighet med att odla det upplysta förnuftets lagar oberoende av kyrka och stat, medan patriotiska välgörenhetssällskap agerade i öppenhet och för det allmänna goda i enlighet med statens intressen.⁶⁸⁷ Frimurarlogernas arbete syftade enligt Dülmen till att sprida upplysningsideal om moraliska maximer. Det jämlika broderskapet betraktades av medlemmarna inte i relation till externa objekt, utan "that they might determine the course of their lives in the spirit of human fraternity" – som ett slags världsmedborgarskap.⁶⁸⁸ Sådana principer hade tillsammans med en kraftig expansion av antal loger under 1700-talet gjort att frimureriet, mer än något annat upplysningssällskap, skapat förutsättningar för vittförgrenade sociala nätverk.⁶⁸⁹

Övergången från den gamla korporativa privilegiesamhället till det individualistiskt medborgerliga samhället var en långsam process. I denna kan de hemliga frimurarlogerna, befriade från förbudet om samlingsfrihet, ha fungerat som en sorts upplysningens kuvöser för gradvis mognad. Eller med Jürgen Habermas ord: "Ljuset från det för sitt eget skydd beslöjade förnuftet uppenbaras steg för steg".⁶⁹⁰ Både Habermas och Dülmen återknyter till Gotthold Ephraim Lessings samtidskildring från 1776, där han betraktade det medborgerliga samhället och frimureriet som barn av samma tid, "om inte hela det [med]borgerliga samhället bara är en avläggare från frimureriet".⁶⁹¹

Nordamerikansk forskning har betraktat sällskapet som en viktig samhällsfunktion, som ett "civilisationsinstrument" för den unga republiken genom att det bidrog till etablerandet av skolor.⁶⁹² Där finns sålunda forskning som har fokuserat på sambanden mellan att vara frimurare och att grunda skolor.⁶⁹³ "The general diffusion of education" var enligt en amerikansk förespråkare för växelundervisningsmetoden "the palladium of liberty". Skolor kunde säkra upplysningsprinciper, och grundläggande för denna verksamhet var pressen och sällskapen.⁶⁹⁴ Resonemanget om vem som skulle ha

tillgång till utbildning var sålunda densamma där som här. Detta visar internationell forskning som behandlar utbildningsdebatten och frimurare. Det var exempelvis redan i samtiden känt att många förebilder för kommittéledamöterna var frimurare, exempelvis [Johann Wolfgang von Goethe](#), Johann Gottlieb [Fichte](#), Gotthold Ephraim Lessing, Karl Philip Moritz, Christoph Martin Wieland och Wolfgang Amadeus Mozart.⁶⁹⁵ Även direkta pedagogiska förebilder hörde till denna krets eller stod den nära. Den schweiziske pedagogen Johann Heinrich [Pestalozzi](#) var, under täcknamnet ”Alfred”, själv medlem av den radikal-politiska [Illuminatirörelsen](#) i Tyskland.⁶⁹⁶

Av denna diskussionen framträder att internationell forskning satt Frimurarorden i relation till senupplysningen, den medborgerliga offentlighetens framväxt samt även utbildningssträvanden under perioden. Det är i denna belysning som kommittéledamöternas anslutningar till denna orden blir begriplig vid sidan av [Växelundervisningssällskapet](#) och [Svenska bibelsällskapet](#). Emellertid återstår att granska det inflytande som just denna associativa praktik kan ha haft på utbildningsdebatten.

Transnationellt nätverkande

Det var sex prominenta män, Jacob [De la Gardie](#), Per Reinhold [Svensson](#), Anders [Lindeberg](#), Anders Jakob Danielsson [Cnattingius](#), Carl von [Rosenstein](#) och [Johan Adolf Gerelius](#) som grundade [Växelundervisningssällskapet](#) 1822. Alla utom [Gerelius](#) var frimurare.⁶⁹⁷ [De la Gardie](#) var den som tog initiativ till sällskapet samt var dess ordförande i tjugo år. Flera av kommittéledamöterna hade på olika sätt kommit i kontakt med den brittiska förebilden till [Växelundervisningssällskapet](#).⁶⁹⁸ Beaktat de nya uppgifter som presenteras här är det tydligt att [De la Gardie](#) hade särskilda förutsättningar att leda frågan om inhämtandet av växelundervisningsmetoden. Utifrån [De la Gardies](#) agerande – han motsatte sig exempelvis att [Lancaster](#) besökte Sverige – framstår växelundervisningens etablerande i Sverige mer som en import än ett

resultat av brittisk idéexport. [De la Gardie](#) var motvillig till ytterligare brittisk mission i Sverige.⁶⁹⁹ Se därom hans brevkorrespondens, som han dessutom signerar med ett diskret frimurarkors då han skrev till andra i detta sällskap.⁷⁰⁰ Flera svenska uppfostringssällskap, religiösa sällskap och bibelsällskap var direkta resultat av denna export, vilket bland andra historikern Hanna Hodacs har visat. Namnen på sällskapen är upplysande: *British and Foreign Bible society*, grundat 1804, blev år 1815 [Svenska bibelsällskapet](#), och [Society for the Diffusion of Useful Knowledge](#), grundat 1826, blev i Sverige [Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande](#). Men *The British and Foreign School Society* blev genom [De la Gardies](#) försorg [Sällskapet för Växelundervisningens befrämjande](#).⁷⁰¹

I mitt perspektiv rör det sig om en idéimport av ett pedagogiskt koncept som i Sverige kom att appliceras på förhållanden som skiljde sig från de engelska. Ser man till de brister som de många sällskapen skulle möta, var just läskunnigheten inte ett av dessa. Läskunnigheten var mycket högre i Sverige än i exempelvis England och Frankrike. Sådana perspektiv har behandlats av Jana Tschurenev som studerat Indien, där det tydligare var fråga om ett utsändande av både experter och färdiga riktlinjer från London.⁷⁰²

[De la Gardies](#) inställning var istället att sända svenska experter till England.⁷⁰³ Han var själv engagerad i filantropiska frågor och hade 1813–1814 studerat välgörenhetsinrättningar och skolor där.⁷⁰⁴ Han var även en av de tidigaste medlemmarna av [Svenska bibelsällskapet](#) och sällskapet *De nödlidandes vänner*.⁷⁰⁵ I England hade han också deltagit aktivt i de brittiska frimurarlogerna. Bland annat blev han upphöjd till den högsta graden inom frimurarsamfundet i England, i vilken egenskap han under hösten 1813 installerade hertigen av [Sussex](#) – son till kung [George III](#) – till stormästare för de engelska logerna.⁷⁰⁶ Samma hertig var tillsammans med sin bror, [hertigen av Kent](#), och filantroper som [William Allen](#) med flera, centralfigurer i den [kommitté](#) som skapade det svenska [Växelundervisningssällskapet](#)s förebild, ovan nämnda *British and*

Foreign School Society.⁷⁰⁷ Här ser man tydligare hur Jacob [De la Gardie](#)s vistelse i England innebar ett omfattande socialt nätverkande som slog (informella) broar från utbildningsfrågor till hovkretsar, samt från Sverige till England.

Det är i sådana sammanhang som förslaget att sända en skicklig skolman till England för att studera [Lancasters](#) metod kom på fråga. Utsändandet av Per Reinhold [Svensson](#) var inte initierat av [Uppfostringskommittén](#) utan av kretsen kring Carl von [Rosenstein](#) och Jacob [De la Gardie](#).⁷⁰⁸ Den 26 februari 1817 signerade kronprins [Carl Johan](#) befallningen att Uppfostringskommittén skulle ombesörja de ekonomiska omständigheterna kring [Svenssons](#) resa. Ärendet behandlades vid kommittésammanträdet den 6 mars.⁷⁰⁹ Där emellan, den 3 mars, visar det sig att [Svensson](#) blev upptagen ”på Nådig befallning” i Frimurarorden.⁷¹⁰ [Svensson](#) blev således inte invald, vilket var brukligt, och av matrikeln framgår att han varken hade några faddrar som företrädde honom, eller kunde komma på tal för så kallad ballottering.⁷¹¹ Att [Svensson](#) blev upptagen på ”Nådig befallning” betyder att kronprins [Carl Johan](#) befallt Frimurarorden att ta emot [Svensson](#).⁷¹²

Detta var en mycket ovanlig företeelse som är högst anmärkningsvärd, med tanke på att [Svenssons](#) bakgrund inte tyder på att han hade meriterat sig för ett sådant ingripande av Kungl. Maj:t.⁷¹³ Dock var [Svensson](#) dels en meriterad kandidat till uppdraget, och dels involverad i [De la Gardie](#)s vänkrets. Man kan erinra här om att [Svensson](#) själv yttrat att det var kronprinsen som, genom [De la Gardie](#), sände honom till England.⁷¹⁴ Detta har Thor Nordin noterat i sin forskning på [Växelundervisningssällskapet](#), men inte kunnat ge belägg för. Nordin anger att ”Troligen har överläggningar i denna sak [inhämtandet av kunskap om metoden, min anm.] skett i samband med något sammanträffande mellan [De la Gardie](#) och kronprinsen”.⁷¹⁵ Nordin har förgäves sökt belägg för detta i [De la Gardie](#)s och kronprinsens brevkorrespondens. Avsaknaden av sådana konkreta källor bekräftar det informella samröret mellan de inblandade

personerna, och det är först med min typ av kartläggning som ny kunskap framträder i frågan.

Att [Svensson](#) var meriterad för uppdraget måste ses både utifrån hans yrkesmeriter och hans sociala nätverk. Han hade 1813 avlöst den hädangångne Carl Ulric [Broocman](#) som vice rektor vid Tyska skolan i Stockholm, därefter varit lärare vid [Maria skola](#) och sedan, i två år före avresan 1817, tjänstgjort som lärare vid grosshandlare [Herman Theodor Philipsens](#) skola i Stockholm. Det var som bekant i den sistnämnda skolan han 1818 införde växelundervisningen.⁷¹⁶ I mitt perspektiv är det tydligt att [Svenssons](#) personliga karriärutveckling vävdes samman med [De la Gardies](#) växelundervisningsidéer genom [Philipsen](#).

[Philipsen](#) var bekant med både engelska företrädare för metoden, exempelvis [William Allen](#), och kommittéledamöter, exempelvis greven och statsrådet Mattias [Rosenblad](#) i [Snillekommittén](#) och förste arkiatern Christian Ernfried von [Weigel](#) i [Uppfostringskommittén](#). De två sistnämnda var högt uppsatta frimurare, engagerade i [Växelundervisningssällskapet](#) och hade breda sociala nätverk – de ingick bl.a. i både Carl von [Rosensteins](#) och Erik Gustaf [Geijers](#) egonet ovan.⁷¹⁷ Kopplingarna mellan kommittéledamöter och utbildningsentreprenörer är många och de är invecklade. Allt tyder dock på att [Svenssons](#) frimurarreception kan kopplas till hans uppdrag att resa till England. Detta måste ses i ljuset av relationen mellan [Uppfostringskommittén](#), Kungl. Maj:t och Frimurarorden.

Statens inflytande

Nätverksanalysen har visat att kommittéledamöterna ingick i sociala nätverk som spände över flera arenor i samhället. Detta medförde också en närhet till personer i kungens närmaste krets, som framgick av Carl von [Rosensteins](#) egonet. En institution som binder samman flera av dessa personer var Frimurarbarnhuset i Stockholm. Engagerade där var bland andra greve Jacob [De la Gardie](#), den förmögne grosshandlaren [Herman Theodor Philipsen](#),

Snillekommitténs ordförande Claes Adolf Fleming och Uppfostringskommitténs ledamot Carl Christian Lilljenwall, samt senare även Johan Olof Wallin.⁷¹⁸ Av De la Gardies personliga kontakter finner vi även kung Carl XIII och kronprins Carl Johan.⁷¹⁹ Frimurarbarnhuset var som bekant en av de första institutionerna att införa växelundervisningsmetoden i Sverige. Under den studerade perioden stärktes det statliga inflytandet över denna organisation genom att ordföranden och vice ordföranden i dess styrelse måste vara riddare av kungliga Carl XIII:s Orden. Ordförande i direktionen blev från 1816 ordföranden i Snillekommittén, Claes Adolf Fleming, vilken besatt ämbetet livet ut, och vice ordförande blev Jacob De la Gardie. Han tillträdde posten i november 1812 och avgick strax efter att Fleming avlidit 1831.⁷²⁰ Relationerna mellan Växelundervisningssällskapet och Snillekommittén hade alltså tydliga knutpunkter i Frimurarordens barnhusdirektion. Kommittéledamoten Johan Olof Wallin var även inspektor för frimurarbarnhusets skola.⁷²¹

Att det behövde vara riddare av Carl XIII:s Orden i ledningen för denna direktion stärkte frimurarbarnhusets redan framstående och halvofficiella roll som fattigvårds- och (från 1810-talet) skolinrättning. Utan riddare av denna kungliga orden, ingen styrelse. Det stadgade kravet kan betraktas som en strategi som medförde ett nödtvunget samarbete mellan samhällseliten och ”vanliga” frimurare, d.v.s. en brygga mellan staten och folket.⁷²² Den tydliga föreningen mellan statens och Frimurarorden i barnhusdirektionen synliggör en strategi att reproducera frimureriets legitimitet och position i samhällets elit. Det är enligt mig sannolikt att det inblandade personerna – i synnerhet Claes Adolf Fleming, Johan Olof Wallin och Jacob De la Gardie – var högst medvetna om de politiska inflytande som kunde förmedlas via frimurarnätverk.

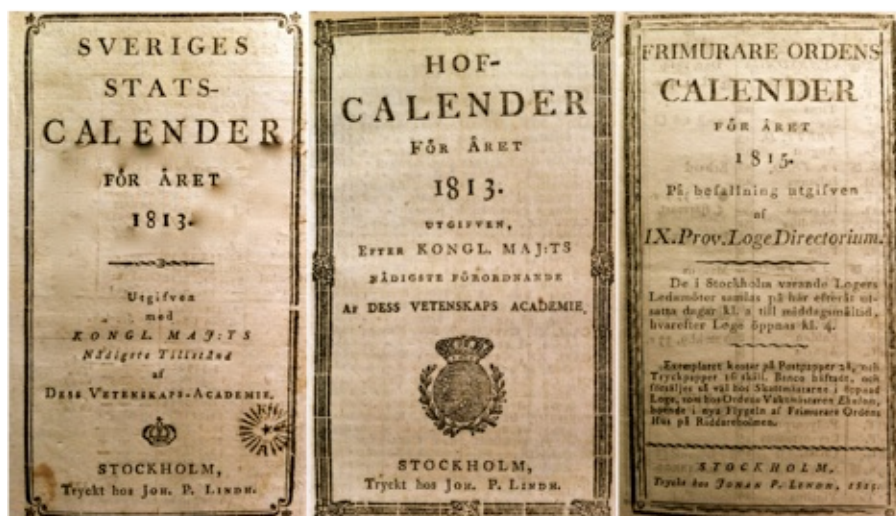
Det är tydligt att det fanns symboliskt viktiga värden i anslutning till detta sällskap som kunde omsättas i nya medborgerliga sammanhang. Jag grundar detta i att inflytelserika personer legitimerade associationsandan, den medborgerliga offentligheten och de värden

som omsattes där: de ”socialt väletablerade i samhället ’flyttade in i’ det just födda associationslivet och gav det sin naturligt nog samhällsbevarande prägel”, som Torkel Jansson formulerat det.⁷²³ Dessutom ökade just denna ordens politiska inflytande genom grundandet av [Carl XIII:s Orden](#). Den nya kungliga orden var exklusiv för frimurare, som genom att bli medlemmar där även fick en officiell rang, rangnummer 18. Det är i mina ögon en tydlig sammanlänkning av sällskapet och den styrande makten.⁷²⁴

Ett belysande parallellitet kan man hämta från den omvandling som Frimurarorden synes ha genomgått under perioden. Sedan sällskapet hade undergått en förnyelse från det hertig Carl hade tagit över den högsta styrelsen år 1774, hade det förändrats till en del, men kring sekelskiftet 1800 accentuerades omvandlingen i en mer formell, statsliknande, riktning. Det var skulle man kunna säga en anpassning till den framväxande medborgarnationen. Detta har ingen tidigare forskning pekat på, trots att det redan i samtiden var officiellt vilka som var medlemmar av orden. *Almanac Portatif*, som var en sorts fickkalender med uppgifter om frimurare, ämbetsmän och händelser under året, gavs ut första gången 1779. År 1802 hade denna kalender förändrats både till form och innehåll, och den nya titeln blev *Frimurare Ordens Kalender*.⁷²⁵ Både titeln och dess utseende blev därmed mycket lik den kalender som redan gavs ut av kungliga hovstaten, *Sveriges Hovkalender*. Denna i sin tur hade börjat ersättas av *Sveriges Statskalender*. Förnyelsen som kan illustreras av kalendrarna hör till den omvandling som tog fart efter att konstitutionen 1809 stadfästes. Både från statens och från sällskapets sida syns ambitioner att uppträda som en *stat* och inte som ett enväldigt kungarike. Därav började Hovkalendern att fasas ut till förmån för den nya Statskalendern, en process som avslutades 1823. Det var givetvis en viktig symbolhandling, eftersom kalendrarna var ansiktet utåt och marknadsförde sina respektive främsta representanter.

Figur 17 Sveriges statskalender. Hovkalendern och Frimurarordens kalender

De tre kalendrarna är snarlika både till utseende och innehåll och jämförelsen illustrerar tydligt den statslikhet som Frimurarorden eftersträvade.⁷²⁶ Jämför exempelvis Torkel Janssons beskrivning av de försumbara olikheterna mellan Sveriges hovkalender och Finlands statskalender, samt hur detta var ett uttryck för det nationellt finska i en tid då det nyligen hade blivit ett ryskt storfurstendöme: ”Vad annat än en stat kunde folk i Finland tro sig befinna sig i, när landets ställning från första stund (ut)trycktes och spreds på detta sätt?”⁷²⁷

Kalendrarnas innehåll är också snarlikt varandras. De inleds med en översikt över kalenderåret, därefter en förteckning över de högsta ämbetsmännen och sedan i fallande rangordning ämbetsmän och ledamöter i olika centrala och regionala underorganisationer. I statskalendern är det ungefär följande uppställning: statsråden, högsta domstolen, rikets allmänna ärenders beredning, statsexpeditionerna, hovrätterna, kanslistyrelsen, viktiga sällskap som Svenska akademien, länsstyrelserna, regementena, stiftstjänstemännen, magistraten, riddarhusdirektionen kungliga ordnar och sällskap och sist fattigvårdsinstitutioner och posttaxan.⁷²⁸ Detta kan sättas i relation till min tidigare studie av nyorden, vilka, liksom kalendrarna, presenterade nytt stoff för att tänka och tala om nationen och medborgarna. Hovkalendern ersattes av en statskalender och Frimurarordens almanacka förnyades till en kopia av denna statskalender. Det torde böttna i att tillhörigheten till den nya staten –

medborgarnationen – både skulle presentera och leva upp till något kvalitativt nytt; nya nationella identifikationspunkter för nya medborgare. Detta speglar den övergripande samhällsutvecklingen som kom att fokusera på medborgare i en nationsgemenskap hellre än medlemmar i ett aristokratiskt-borgerliga brödraskap.

Centralt för min analys av kommittéledamöternas engagemang på olika samhällsområden är att många av dem förekommer i samtliga av ovanstående kalendrar. Personförteckningarna i dem är närmast identiska.⁷²⁹ De främsta representanterna för Frimurarorden, var även de högsta representanterna för staten.

Sammanfattning

Utbildningsdebatten fördes inte endast av och inom de två uppfostringskommittéerna. Genom en omfattande kartläggning av relationer mellan individer och sällskap, tidningar och styrelser i den medborgerliga offentligheten har jag visat att socialt nätverkande varit viktigt för utbildningsdebatten.

Inledningsvis jämfördes hur kommittéledamöternas och publicisternas många anslutningar till sällskap var fördelade på flera olika sällskapskategorier. Denna jämförelse visade att det fanns en stor spridning på medlemskapen. Särskilt framträdande var uppfostringssällskap (särskilt [Växelundervisningssällskapet](#)), och utöver det fann jag att många var medlemmar av bibelsällskap, vitterhetssällskap, kungliga ordnar och frimurarloger. Särskilt överraskande var den stora anslutningen till Frimurarorden, något som var gemensamt för samtliga tre studerade grupper: [Uppfostringskommitténs](#) ledamöter, [Snillekommitténs](#) ledamöter och publicisterna. Av publicisterna var cirka en tredjedel medlemmar i Frimurarorden (60 av 153 personer). Det måste anses vara ett anmärkningsvärt stort antal individer, beaktat att denna grupp generellt sett var i mindre utsträckning ansluten till sällskap.

Vidare har officiella titlar som analyskategori förstärkt bilden av

vertikala drag i de sociala nätverken. I den tid kommittéledamöterna levde var titlar ett av kungen påbjudet socialt sorteringsinstrument som alla behövde rätta sig efter.⁷³⁰ Nätverksanalysen visade att ledamöternas sociala nätverk omfattade både individer i hovets närmaste krets, men även många andra personer. Exempelvis skolgrundare utan rangkvalificerade titlar. I de sociala nätverken ingick personer med olika inflytande på både utbildningsdebatten och på samhället i övrigt. Spridningen av kommittéledamöternas anslutningar till olika sammanhang kan ses som ett tecken på att de hade samhällsligt inflytande som inte endast kan utläsas i deras efterlämnade intellektuella alster.⁷³¹

Detta framträder i synnerhet för [Snillekommitténs](#) ledamöter. De uppvisade både störst antal anslutningar till sällskap, som redan påpekats, och också störst spridning av dessa till olika sällskapskategorier. Därför fokuserades analysen på två ledamöter från [Snillekommittén](#), ärkebiskop Carl von [Rosenstein](#) och professor Erik Gustaf [Geijer](#). Tidigare i avhandlingen har framgått att de distanserade sig från varandra genom att den förra var medgrundare av [Växelundervisningssällskapet](#) medan den senare inte var medlem där. Eftersom växelundervisningen i övrigt har visat sig vara en stor fråga för [Snillekommitténs](#) ledamöter, föreföll det rimligt att [Geijers](#) sociala kontaktnät skulle skilja sig från [Rosensteins](#), men även likheter framkom. I analysen togs också hänsyn till relationer till tidningar och styrelser. Resultatet visade att [Rosenstein](#) var medlem av dubbelt så många organisationer som [Geijer](#), och förhållandet var detsamma för antalet relationer till dessa. I [Rosensteins](#) nätverksdiagram förekom en tydlig uppdelning mellan lärda sällskap och styrelser å ena sidan och välgörande sällskap å den andra. I [Geijers](#) nätverksdiagram syntes en motsvarande uppdelning av lärda sällskap å ena sidan och [Götiska förbundet](#) å den andra.

Den samhällsomvandling som ägde rum, och i vars centrum undersökningen i detta kapitel befinner sig, innebar att elitens legitimitet inte längre vilade enbart på privilegier och börd. Socialt

nätverkande var en maktfaktor, vilket kommittéledamöternas anslutningsprinciper har visat. Mitt i detta synes just Frimurarorden ha stått för en överföring av gamla kapitalformer till det nya samhället, som ett slags brygga mellan 1700-talet och 1800-talet. Allt tyder på, alldeles som Wollebæk & Selle belagt i ett annat sammanhang, att deras sociala nätverk gav dem inflytande. De anslöt sig till olika sällskap för att det fanns socialt kapital som medförde nätverkskontakter och därmed framgång för dem i olika avseenden.

Pedagogiska imperativ och sociala nätverk i svensk medborgarbildning 1812–1828

Syftet med denna avhandling har varit att undersöka på vilka sätt svenska utbildningsreformatorer – genom sina engagemang i utbildningspolitik, press och sällskap – bidrog till att sprida argument för svensk medborgarbildning. Vägledande för studien har varit att individernas bidrag till den historiska utvecklingen kan förklaras av de sociala sammanhang i vilka de ingår. I avhandlingsarbetet har utgångspunkten varit de två statliga uppfostringskommittéerna som var verksamma under perioden 1812–1828 och de män, här kallade ”kommittéledamöter”, som ingick i dessa.

Den första kommittén, Uppfostringskommittén, tillsattes kort efter att enväldet under kung Gustav IV Adolf avskaffats och en ny konstitution antagits med utvidgade medborgerliga fri- och rättigheter. Det mer öppna politiska klimatet möjliggjorde en ökad aktivitet i det som kallas en medborgerlig offentlighet tack vare framväxten av tidningspressen och associationsväsendet. Uppfostringskommittén avgav sitt slutbetänkande 1825, varpå en ny kommitté, Stora uppfostringskommittén, även kallad Snillekommittén tog vid. De båda kommittéerna fick stor betydelse för den vitaliserade utbildningsdebatten och åtskilliga förhoppningar knöts till deras arbete, men resultatet av detta blev för många en besvikelse. Det gällde särskilt Snillekommittén vars verksamhet inte mynnade ut i några åtgärder beträffande det som på många håll betraktades som det mest akuta utbildningsbehovet, folkundervisningen.

Kommittéerna, utbildningsdebatten och personerna på det utbildningspolitiska området har studerats ingående i tidigare forskning. Ingen har dock tagit ett helhetsgrepp över individerna som

deltog och deras relationer till varandra och till andra inflytelserika personer under perioden. Tre frågor har varit vägledande för föreliggande studie: *Varför organiserade man sig som man gjorde på det utbildningspolitiska området åren 1812–1828? Hur användes kommunikativa och associativa praktiker? Vilken betydelse hade de kommunikativa och associativa praktikerna för utbildningsdebatten?*

Individerna i kollektivet

De två kommittéerna bemannades av många namnkunniga personer, vilkas vittra eftermäle överskuggat många andra betydelsefulla individer i utbildningsdebatten. Bland dessa känner man igen poeten och Växjöbiskopen Esaias [Tegnér](#), den berömde historieprofessorn i Uppsala Erik Gustaf [Geijer](#), ärkebiskopen [Jacob Axelsson Lindblom](#) och botanikern Carl Adolph [Agardh](#). Undersökningen har fokuserat mindre på vad de sade och i vilka ideologiska läger de hörde hemma. Fokus har i stället lagts på att studera vilka sociala kollektiv de ingick i. Inramningen av individerna har utgått från kvantitativa översikter över de två viktigaste inslagen i den medborgerliga offentligheten, tidningspressen och associationerna. Tidningar och sällskap expanderade kraftigt under perioden 1812–1828 och i många av dessa var kommittéledamöterna aktiva.

Analyserna av hur kommittéledamöterna ingick i kollektiva sammanhang har i avhandlingsarbetet genomförts med hjälp av en ny applikation som har tagits fram i samarbete med experter på systemarkitektur. Robert Putnams analys av begreppet socialt kapital samt Dag Wollebæks & Per Selles perspektiv på vad som genererar socialt kapital har varit vägledande i kartläggningen. Putnam menar att socialt kapital skapas och växer i mellanmänsklig interaktion och har betydelse för hur människor känner tillit till varandra, ingår i sociala nätverk och dessutom engagerar sig i medborgerliga frågor. Wollebæk & Selle hävdar dessutom att man måste beakta inte endast kvalitativa utbyten inom vissa sällskap, utan även mängden av

relationer, och särskilt individernas relationer till olikartade sällskap.

Kartläggningen av kommittéledamöternas associativa praktiker – d.v.s. anslutningar till i synnerhet sällskap – kastar nytt ljus över kommittéarbetet. Många av Uppfostringskommitténs ledamöter, liksom nästan alla ledamöter i Snillekommittén var medlemmar i Växelundervisningssällskapet. Redan detta resultat ger anledning att resa frågan om vilka vägar inflytandet över utbildningsfrågorna tog.

Den nämnda applikationen underlättar utforskandet av det sociala kapital som utgörs av kommittéledamöternas förbindelser med sällskap och institutioner i den medborgerliga offentligheten. Konstaterandet att kommittéerna och Växelundervisningssällskapet var sammanvävda i och med att så många ledamöter i de förstnämnda fanns med i det sistnämnda är i sig ett viktigt resultat. Men för att, i enlighet med Wollebæks & Selles rekommendationer utgå från sociala nätverk i analysen av samhälleligt inflytande, räcker det inte med att notera att kommittéledamöterna var verksamma i sammanhang utanför själva kommittéarbetet. När vi fördjupar analyserna av dessa andra sammanhang och placerar individerna och deras relationer i fokus, framstår själva kommittéarbetet inte längre som det självklart centrala. Det visar sig att väsentliga förklaringar till utbildningspolitiska skeenden bör sökas i individernas nätverk.

Sociala nätverk

Kartläggningen av kommittéledamöternas relationer till tidningar, sällskap och styrelseorgan låter omkring 4 500 relationer framträda, vilka har hanterats med hjälp av applikationen. Med utgångspunkt i de sociala sammanhang där kommittéledamöterna var aktiva har ytterligare ett stort antal personer identifierats som potentiella kontakter till kommittéledamöterna, d.v.s. personer som ledamöterna kan ha varit i beröring med. Detta har visat sammanhang som förklarar varför utbildningsreformatörerna organiserade sig som de gjorde – de kom i kontakt med kretsar av inflytelserika personer som

gjorde vägen framkomlig för utbildningsreformistiska idéer.

Med hjälp av applikationen har matriser skapats och ur dessa har i sin tur olika nätverksdiagram frambringats, bland annat översiktliga bilder av väven av relationer mellan många individer samt bilder av ”egocentriska nätverk”, d.v.s. visualiseringar av alla relationer som kopplar ihop en särskild individ med andra individer, eller med sällskap, tidningar och styrelser. Sådana nätverksanalyser klargör att kommittéledamöterna genom sitt omfattande och mångfasetterade engagemang i den medborgerliga offentligheten hade åtskilligt gemensamt med individer och grupper som inte brukar figurera i historieskrivningen om utbildningsdebatten.

För att bättre hantera den omfattande empirin valdes två individer som utgångspunkt för analyserna, nämligen de två kommittéledamöterna Carl von [Rosenstein](#) och Erik Gustaf [Geijer](#). De intog motsatta positioner såtillvida att den förre var medgrundare av [Växelundervisningssällskapet](#) medan den senare var motståndare till detsamma. Av en jämförelse mellan deras respektive egocentriska nätverk framgår att [Rosensteins](#) var omfattande och vittförgrenat medan [Geijers](#) var avsevärt mycket mindre. Gemensamt för dem var dock att de båda var med i Svenska Frimurare Orden. Betydelsen av medlemskap i [Växelundervisningssällskapet](#), [Svenska bibelsällskapet](#) och i synnerhet medlemskapet i Frimurarorden har inte uppmärksammas i tidigare forskning. Dessa är de tre mest utmärkande associativa praktikerna för kommittéledamöterna under perioden. Analyserna ger starkt stöd för hypotesen att medlemskapet i Frimurarorden användes också för utbildningspolitiska syften.

De mönster som framträdde i nätverksdiagrammen gav anledning till uppföljande studier av brevkorrespondens, släktband och biografiska uppgifter. På så sätt blev analyserna av nätverken mer precisa. Exempelvis hade vissa förtätningar eller subgrupper i Carl von [Rosensteins](#) nätverk gemensamt att däri ingick individer som grundat skolor tillsammans. I [Geijers](#) nätverk kretsade det sociala utbytet kring [Götiska förbundet](#) och även Värmlands studentnation i

Uppsala jämte olika lärda sällskap. I sitt nätverk hade [Geijer](#) medlemskapet i Frimurarorden gemensamt med i synnerhet [Götiska förbundets](#) medlemmar. [Rosensteins](#) nätverk var i slutet av undersökningsperioden nästan dubbelt så stort som [Geijers](#) vid samma tid. Vidare var relationerna inom Frimurarorden än mer framträdande i nätverket kring ärkebiskop [Rosenstein](#) som även var medlem av [Carl XIII:s Orden](#), en kunglig orden instiftad 1811 och förbehållen de högsta frimurarna. Nätverksanalysen har sålunda avtäckt mönster av horisontella och vertikala sociala strukturer som visar att det fanns förgreningar till både tidigare okända personer i utbildningsdebatten, och till den maktpolitiska sfären.

Utöver representanter för kungafamiljen och de högsta ämbetsmännen har den titulatur studerats som i samtiden gavs särskild officiell status och utgjorde ordnande princip i sociala sammanhang. Genom att samtliga individer i studien har kartlagts med de titlar som återfinns i källmaterialet har analysen förfinats utifrån deras officiella status. Detta har framhävt många inflytelserika män i Carl von [Rosensteins](#) närhet, av vilka greve Jacob [De la Gardie](#) utmärkte sig mest. Han var bland annat betitlad som en av rikets herrar, general och överstemarskalk. [De la Gardie](#) var alltså central i [Rosensteins](#) nätverk. Deras relation sprider mer ljus över hur [Växelundervisningssällskapet](#) grundades, men även över arbetet i [Uppfostringskommittén](#). Det står klart att det var en krets kring [Rosenstein](#) och [De la Gardie](#) som stod bakom Kungl. Maj:ts utsändande av skollärare Per Reinhold [Svensson](#) till England.

Varken [Rosenstein](#) eller [Geijer](#) hade någon till synes anmärkningsvärd titel som rangkvalificerats av Kungl. Maj:t. Däremot syntes i [Geijers](#) nätverk att han via särskilt de lärda sällskapen hade tillgång till personer med högre officiella rang, d.v.s. representanter för samhällseliten. Sådana vertikala strukturer i sociala nätverk, hävdar Wollebæk & Selle, var avgörande för nätverkets och därmed individuella personers samhällseliga och politiska inflytande. I [Rosensteins](#) nätverk fanns en starkare koncentration av denna elit. I

avhandlingen framträdde flera viktiga subgrupper. Exempelvis en som samlade personer knutna till Musikaliska akademien, Vetenskapsakademien och Lantbruksakademien, en vid [Svenska akademien](#), Snillekommittén och [Carl XIII:s Orden](#) och slutligen en subgrupp kring Carl von [Rosenstein](#) själv. [Rosenstein](#) befann sig alltså i denna analys omgiven av högst inflytelserika personer. På detta vis har det framgått att kommittéledamöternas anslutningar till olika sällskap, tidningar och styrelser gynnade deras sociala kapitalproduktion. Av detta följer att utbildningsreformatorers engagemang i sällskap gav dem inflytande på olika områden genom de sociala nätverk som de fick tillgång till. Utbytet mellan olika individer, som kunde identifieras genom nätverksanalysen, bekräftar även att informella kontakter utnyttjades, bland annat för att erhålla statusfyllda titlar.

Avhandlingen har synliggjort nya sammanhang av betydelse för utbildningsdebatten. Förutom nämnde greve [De la Gardie](#), syntes i [Rosensteins](#) nätverk ordföranden i Snillekommittén greve Claes Adolf [Fleming](#) vara en huvudperson. De båda hade åtskilligt att göra med det välgörenhetsarbete som idkades i Frimurarordens barnhus och skola. Informationen förtydligade att kommittéledamöter var nära knutna till Kungl. Maj:t via Frimurarorden. Bland annat då [Fleming](#) och [De la Gardie](#) hade särskilda positioner i [Frimurarbarnhusets direktion](#) i egenskap av medlemmar av [Carl XIII:s orden](#).

En sista iakttagelse kring Frimurarorden var att många kommittéledamöter blev frimurare under slutet av 1700-talet och under 1800-talets första år, d.v.s. under den gustavianska tiden. Medlemskapet i [Svenska bibelsällskapet](#) (instiftat 1815) och [Växelundervisningssällskapet](#) (instiftat 1822) följde senare. I Frimurarordens kalender som gavs ut från 1802, och i en annan utformning redan 1779, bekräftades att banden till statsapparaten var starka för de identifierade nätverken. Höga statstjänstemän (och nästan samtliga kommittéledamöter som betitlades en av rikets herrar) vid denna tid syns i framstående positioner både i Statskalendern och i

Frimurarordens kalender. Detta ger bilden av att kommittéledamöterna i hög grad, genom Frimurarorden, var nära knutna till Kungl. Maj:t långt före de medborgarbildande initiativen togs som ledde till förordnandet av uppfostringskommittéerna och instiftandet av Växelundervisningssällskapet. Det förefaller alltså som att Frimurarorden hade betydelse för de medborgardanande verksamheter som tog fart efter den nya konstitutionens införande 1809. Beaktat att många av kommittéledamöterna var delaktiga i utformandet av den moderna nationen, exempelvis genom sitt engagemang för grundlagsfästandet 1809, återstår det att vidare utforska vad medlemskapet i Frimurarorden kan ha haft för betydelse för sammanhang utanför utbildningsdebatten.

Arbetet i Uppfostringskommittén och Snillekommittén skapade inte omvälvande resultat för svensk medborgarbildning. Det gjorde däremot samma ledamöter i andra sammanhang. Det som uttrycktes i kommittéerna och på det utbildningspolitiska området måste ses i ljuset av kommittéledamöternas medverkan i olika sociala nätverk. Som framgått gav medlemskap i olika sällskap tillträde till viktiga mötesplatser för utbildningspolitisk debatt.

Uppslutning för medborgarbildning

Kartläggningen av associativa praktiker har visat att långt fler personer än kommittéledamöterna hade inflytande på utbildningsdebatten. Men det var inte enbart kommittéarbetet som var föremål för påverkan genom kommittéledamöternas sociala nätverk. Det skedde en bred uppslutning för medborgarbildning under perioden. Det sociala utbyte som nätverksanalysen vittnar om satte tydliga avtryck. Många individer har identifierats som grundare av växelundervisningsskolor. De var alltså inte endast passiva medlemmar i Växelundervisningssällskapet, de genomdrev även reformer som syftade till att skapa möjligheter för medborgarbildning. I sin stadgas första paragraf angav Växelundervisningssällskapet att

man ville ”befrämja en allmännare, offentligare och ändamålsenligare elementar-bildning” hos folket, vilket krävde ”upplystare och lyckligare medmänniskors deltagande”.⁷³² De förödande krigen, förlusten av Finland, störtandet av det gustavianska enväldet, den nya regeringsformen, den växande befolkningen, ökad fattigdom och kriminalitet. hade med Torkel Janssons synsätt skapat ett ”sprängfullt tomrum” som behövde fyllas med nya medborgare och med nya nationella identifikationspunkter. Då staten *dissocierade* sig från många samhällsviktiga områden, återstod det för samhället att *associera* sig.⁷³³

De associativa praktiker som studerats visar inte endast att man ”associerade” sig, utan även att detta hade betydelse för samhället. En viktig slutsats av detta är att associationsväsendet, tidningspressen och kommittéarbetet inte kan studeras som separata storheter. Individerna som har studerats genom nätverksanalysen överbryggat dessa tre områden. Undervisning och uppfostran var i alla bemärkelser en fråga som angick hela samhället.

Ambitionerna om medborgarbildning, som förekom i en mängd olika sammanhang och sällskap, kan också beskrivas som en slags pedagogisering, ett högt värdesättande av utbildnings- och uppfostringsfrågor inspirerat av senupplysningens betoning av utbildningens betydelse för samhällets uppbyggnad. Pedagogiseringen uttrycktes i ett konkret engagemang, d.v.s. argument för fostran och pedagogisk omsorg och en utbredning av utbildningsinstanser. Med denna belysning har kommittéledamöternas myntande av nyord och engagemang för nya växelundervisningsskolor studerats som kommunikativa praktiker riktade mot samhällsmedborgarna, d.v.s. argument för medborgarbildning. Med *Svenska akademins ordbok* (SAOB) som källa kunde en stor mängd nyord fästas till kommittéledamöterna. Dessa medborgarbildningens avtryck syns i ljuset av det Reinhart Koselleck beskrivit som en mot framtiden skridande rörelse. Nyorden representerade något kvalitativt nytt genom att talet om nationen, medborgarna, bildningen, lärarna,

skolorna m.m. ikläddes en språkdräkt som var nydanande och inte förankrad i en äldre gustaviansk tid. Nyorden och växelundervisningsskolorna gav sålunda kompassriktning mot den framväxande medborgarnationen – de blev pedagogiska imperativ som satte den bildade medborgaren i centrum. Nyorden och växelundervisningsskolorna beskrivs här som en kommunikativ praktik som användes och förmedlades i de sällskap, tidningar och styrelser som kommittéledamöterna var engagerade i. I flera fall har jag funnit att nyord myntades först i informella sammanhang, i stället för inom de politiska kommittéer som SAOB har angivit.

Utbildningsdebatten på 1810- och 1820-talen utgjorde en mosaik av åsikter, ambitioner och sakfrågor som man var överens eller oense om. I det stora hela var ändå debatten en del i en nationsformeringsprocess, d.v.s. en orientering mot en nationsgemenskap som vilade på att medborgarna skulle identifiera sig som *medborgare* i en nation, i stället för *undersåtar* i en enväldig stat. Begreppet ”imperativ” är lånat från [Immanuel Kant](#) och åsyftar just moraliska utgångspunkter som påbjöd att argumenten syftade till, inte bara att det skulle finnas några extra skolor eller nya ord till invånarnas glädje utan till, att skapa möjligheter för medborgarna att förbättra tillståndet för sig själva och därmed också för den svenska nationen. En av de i Sverige främsta förespråkarna för den kantska moralfilosofin var Benjamin [Höijer](#) som i det brännheta politiska klimat som rådde i Uppsala under 1790-talet hade formulerat att ”människans naturliga tillstånd är egentligen det, vartill hon strävar, ej det, vari hon är”.⁷³⁴ Citatet kan betraktas i ljuset av den samtida kantska uppmaningen om att människan skulle utträda ur sin omyndighet, ta ansvar för sin medborgarfostran och ha mod att använda sitt förnuft – *Sapere aude!* – alltså ett slags strävan mot något bättre, mot ett nytt medborgerligt svenskt nationsbygge.

Educational Imperatives and Social Networks in Swedish Civic Formation 1812–1828

Unity and Civics

Sweden was in a state of economic, political, social and pedagogical transformation in the beginning of the 19th century. A misdirected foreign policy cut the country into two parts and the Finnish part of the national state of Sweden was lost to Russia. It had become a Great Principality (storfurstendöme) of Russia. The King, Gustav IV Adolf, was dethroned in a bloodless coup as part of this process. Furthermore, Sweden suffered from an increasing pauperism, quickly growing population, criminality and many feared the peoples revolt. The French revolution was not far away and with it the Enlightenment's ideas of freedom, liberty and equality. A new form of Government was established in 1809 and a new law oriented towards civic rights was sanctioned. This law, together with new liberties related to publishing and new press laws in 1810, opened new opportunities for those who could use them to participate in public meetings, start newspapers, publish their opinions and to engage in societal issues, generally. The question of education for all citizens was one that was brought to the fore. It was dealt with in the press and in associations of all kinds. Educational and social proceedings was seen to be of great importance against all kinds of problems. Unlike other countries, most people in Sweden was able to read, as a result of school regulation of 1686 which made the clergymen in each parish responsible for the spread of the holy scripture.

This evolution has been subject to research from different perspectives. I will look into these issues from the perspective of the social interaction of individuals, exploring how these individuals

communicated and how they came together in different associations, in order to discuss an education aimed at forming the new citizen. I will use the concept of civic formation to mean a broad process of change which evolved in parallel with political, economic and social changes. It had a focus on pedagogy or learning and it aimed to reinforce the transformation of the society. Previous researchers have referred to this process of educational change as the pedagogization of the society.

Pedagogization of society can be seen to reflect a process in which such ideals were implemented in many spheres of life. One of the preconditions for this process of pedagogization was that committed individuals had the opportunity to meet and to critically discuss and review different pedagogical perspectives. This is the reason for me to focus on specific individuals and their involvement in the press, in associations and in the formation of education policies. With regard to the latter, I will look specifically into two official committees, the Committee for Upbringing of 1812, [*Uppfostringskommittén*](#), and the Great Committee for Upbringing of 1825 (popularly known as "The Committee of Wise People", [*Snillekommittén*](#), at the time).

Objects of study, purpose and research questions

The objects of study are individuals, initially those who were engaged in the Committees mentioned above. Following from this, the perspective is widened to include those who were part of the social life of the members of these two Committees. I will look both at horizontal and vertical or hierarchical relationships. The reason is that networking, or horizontal relations, may give members influence on issues that are handled by them in their official, or hierarchical positions.

The method that I have used to map a big body of information about relations in terms of membership in associations, kinship, friendships, correspondence, life cycles, marriages etc., is called historical collective biography, or prosopography. Hence, the purpose of the

thesis is to use collective biography as a way to look into and analyze how people involved in Swedish education reform work, contributed to the promotion of arguments for a broadly based type of Swedish national education (cf German *Bildung*) for all. My research questions are *Why did the main actors organize themselves the way they did in the field of education? Which practices of external communication and interaction within associations existed? Which impact did these practices of external communication and internal interaction have on the educational debate?*

Theoretical and methodological considerations

My way to approach the field of education is to get close to the many individuals who were involved in the educational debate. The objects of such a survey are newspapers, associations and governing boards, starting from the two official Committees mentioned above. With Jürgen Habermas' observations, I understand the involvement of individuals in these three spheres, as part of a growth of a new public arena in the interface between private life and public life. Habermas calls this *bürgerlich Öffentlichkeit*, which in Swedish is *medborgerlig offentlighet*. The emergence of a new civil society began to undermine and partly dissolve the old and feudal structures. It was typical of this emerging public sphere of societal life, marked by criticism and social interaction that the people who got involved – lawyers, doctors and university lecturers – began to realize that they could influence societal issues. Typical of this civic sphere was its consumption of news and of critical reflections.

The other theoretical concept I use is the above mentioned pedagogization. It was interlinked with the civic sphere defined by Habermas, and it is in associations and newspapers I study the dissemination of the attention for pedagogical issues. (I will return to the pedagogization below).

These activities took place mostly in newspapers and associations.

My focus on those individuals in this civic sphere who were engaged in educational issues, has made it possible for me to reflect on general tendencies emanating from local conditions. I have looked at micro historical data from the affiliations as well as the written representation for their work as presented in newspapers, association publications, and governing board documents.

The mapping of social practices, that is affiliations to associations, newspapers and governing boards, has been done in an application designed for this purpose. It consists of a meta database supported by analytical tools such as Google Maps. The application is available on a [web-based interface](#). The digital version of the text is equipped with invisible hyperlinks to the application, thus connecting readers to important supporting evidence more readily.

One purpose of the application, besides the need to get an overview, has been to make it possible to pose advanced questions about the individuals and what they had in common. I have used Robert Putnam's analysis of the concept of Social Capital and the way it has been developed by Dag Wollebæk & Per Selle. Putnam suggests that the social capital grows in human interaction (face-to-face). This process generates mutual trust, new emerging social networking and good citizenship. To Putnam *intensity* of the engagement in associations is essential for the social capital to grow. Unlike Putnam, who has claimed the social capital will grow only when individuals are *active* in different associations, Wollebæk & Selle have concluded that the social capital will depend more on the *number* of affiliations that individuals have to different associations. Affiliations to a variety of associations will strengthen mutual trust, social networks and the good citizenship. Such a widening of social networks is also important for their ability to influence societal issues.

I have taken these observations as my starting point for a survey of a great number of affiliations (12.000) to different associations. I have used *social network analysis* in order to be able to cope with the many relationships that have arisen as a result of these affiliations. This

methodology has made it possible to make different subgroups visible. The further analysis of subgroups has shown that the individuals had a lot in common, in particular with regard to their engagement in the educational debate. This was difficult to foresee.

Official committees of upbringing and the Society for the Promotion of Monitorial Education

The searchlight in the third chapter of the thesis was on the two official committees of investigation mentioned above, *Uppfostringskommittén* and *Snillekommittén*. As the name of the second committee indicates (Committee of Wise People), it included only prominent personalities such as the professor and romantic author Erik Gustaf Geijer, the bishop Esaias Tegnér, famous hymn writer Johan Olof Wallin, member of the cabinet count Claes Adolf Fleming, botanist professor Carl Adolph Agardh and many others.

The Committees were established in 1812 and in 1825 respectively. Their main mission was to investigate the state of education in Sweden at the time. Formal education during this period consisted mainly of universities and of secondary schools. The secondary schools during this period consisted of Trivial Schools (cf latin trivium) and Senior Secondary Schools. Many committee members considered access too restricted and wanted to widen it. Other members of the committees thought that the kind of elementary education that was run by clergymen was sufficient for the great majority of people. Many of the controversies which had an economic background centered around these issues. Many other challenges were dealt with as well. They included examinations for clergymen, education for the Civil Service, school reforms that would meet the needs of the bourgeoisie or middle classes. The most interesting aspects for me have been to investigate that the work of the Committees also covered issues that were not decided around the table and in official meetings. Committee members were sometimes

criticized for taking their decisions elsewhere, or behind the scenes, as one of them said.

Based on my study of the individuals who participated in official committee meetings and signed the decisions, I have been able to observe some inconsistencies which has been disregarded in previous research. The inconsistency concerns the pedagogical approaches. This issue was brought up in the [Uppfostringskommittén](#) and was carried forward in the [Snillekommittén](#). If one looks into the relationships between the individuals the way I have, it is clear that the question of introducing monitorial schooling in Sweden was initiated and driven outside the committees.

My skepticism in relation to this approach and how it was dealt with drew my attention to an association that took upon itself to spread it. Its name was the Society for the Promotion of Monitorial Education (*Sällskapet för Växelundervisningens befrämjande*), in this study referred to as [Växelundervisningssällskapet](#).⁷³⁵ The pedagogical approach was a popular innovation from England. It implied mainly that one single teacher could supervise the instruction given to hundreds of students through a system of assistant teachers, monitors. It turned out in my survey that almost all of the Committee members had joined this association. Many of them had key positions in it.

Pedagogical renewal

The concept of pedagogization as it was introduced above, implies that society can be improved through upbringing, education, new knowledge and modern educational institutions. It has not been possible to cover this field in its totality. I have chosen to study the impact that the committee had on the formation of new words and on the approach to ambulatory education as been described previously.

I have used the Swedish Academy Dictionary to study the new words. My approach has been inspired by German historian Reinhart Kosellecks' studies of language. He maintains that words are more

than a reflection of the lived experience of those who express them. They also visualize forward looking trends. It was during my period of study, 1812-1828, that some of our basic concepts were formed. They include concepts such as Democracy, Equality and State. According to Koselleck, the period 1750-1850 was a period when these concepts were placed in "the saddle".⁷³⁶ I have used his perspectives on language to analyze a set of words. They are: education (German *bildung*, Swedish *bildning*), school, teacher, citizen, nation and society.

I fed these words, their derivations and combinations, into my application which has helped to link to the relevant newspaper, association or individual. The main source has been the Dictionary of the Swedish Academy (SAOB). My application has helped me classify the words in different ways. Putting them in chronological order was particularly significant. In certain cases, the new words were not included in the SAOB but could be found in sources prior to those that are given in the SOAB. I chose the main words because they were central to the pedagogization of society. They are also central to what can be perceived as a break with the continuity of the past. The new words made it possible to express visions that were not relevant to the old corporate society. The word "medborgarskola" as an expression of a type of broadly based civic education for all, was coined by one of the committee members. The committee members were surprisingly industrious in their invention of new words.

The second part of this chapter is focused on the diffusion of the monitorial system. The committee members facilitated this process both as members and as board members of the society. This aspect has been studied in other research work. My contribution is to put the schools on maps which were taken from my application and to relate the setting up a school to the committee members and to different associations. The maps showed that the monitorial system of education was disseminated in Sweden similarly to associations. Committee members and other members of the

Växelundervisningssällskapet were involved in the setting up of schools. A picture has emerged in the thesis that indicated a strong link between the engagement that the members had in the educational field and their belonging to organizations that were part of the new sphere of civic life.

It also turned out that the laborious efforts of the Växelundervisningssällskapet, as well as the creation of new words had a forward looking ambition. The society looked upon itself as a bridge towards an undefined but more enlightened future.

The third part of this chapter has a broader focus on engagement as reflected in their rhetoric about a new citizenship. Also here, I could observe a forward looking perspective among the members, which I linked to the question of pedagogization. This concept reflects developments that, according to Marc Depaepe and others, were initiated during the Enlightenment of the 18th century. I have also associated it with Immanuel Kant's philosophy of Enlightenment. Previous research has demonstrated that Kant's philosophy was a source of inspiration for the committee members. Kant's answer to the question of Enlightenment was that men had resigned from being incapable of managing his own affairs. I have traced this understanding in Erik Gustaf Geijer's ideal of the nation state. It should consist of educated citizens, aware of their own identity. They would also nurture and experience national ideals. "No nation without national consciousness" as he so concisely put it in 1817.

The potential of the press and of associations

My analysis of individuals in chapters 3 and 4 have drawn attention to the fact that they had many connections outside the work of these committees. Needless to say, this should not come as a surprise. Following my study of new words as given by SAOB and as they appeared in newspapers and in associations and the engagement of committee members in the Växelundervisningssällskapet. I devoted

chapter 5 to an analysis of their participation in newspapers and in associations. The starting point was to look at the preconditions of affiliation to different social contexts. It has been central to me to look at the number of affiliations to different contexts. I consider newspapers to be part of the social context because a multifaceted and critical discussion about societal issues took place there. I have used all the publishers privileged by the king during the period as a reference group. This has been a way to discern whether the committee members were associated with each other in a particular sense.

The outcome was that there was a remarkable difference between the committee members and the publishers. The members of Snillekommittén stood out in this context. My understanding of this comparison between publishers and committee members is that the publishers were averse to join associations. Parties is a plaque-spot as one of the publishers had put it in a letter. This is a clear signal that the publishers wanted to be autonomous in relation corporate like and limiting bonds.

The committee members were also heavily involved in newspaper as publishers, editors and employees. In light of my theoretical perspective, the conclusion in this chapter is bound to be that the committee members were far more influential on societal issues than the editors and the journalists.

The social networks of the committee members

I noted in chapter five that the committee members had a high degree of affiliation to associations and newspapers. I concluded that this indicated that they were influential on societal issues. In chapter 6 the analysis was focused on unveiling social contexts and thereby other individuals with significant interest in the educational debate.

In order to sort this out, I included a list of the affiliations of all committee members to different kinds of associations. The

associations were classified the same way as in previous research. It has been of vital importance for me to look at the distribution of the affiliations across different categories of associations. That is *scope* rather than *intensity*, which according to Wollebæk & Selle promotes wide spread social networks and consequently influence on a wider range of arenas. The overview showed how the many relationships that were presented in chapter 5 could be distributed among 25 different association categories. Based on my findings in chapter 3, I had expected membership in Växelundervisningssällskapet to be very prominent. It also turned out that membership in orders of Royal badge for merit, Bible and Tract Societies and the masonic lodges gathered many members. Another interesting observation was that many of the publishers were masons also. The Swedish Order of Freemasons is classified as a category of its own according to the source of classification that I have used. It is *Svenska ordnar, sällskap och föreningar m.m.* of 1873, by Pehr Gustaf Berg.

Official ranking has been used to refine the analysis. Ranking was prescribed by the King and was to be applied in all social contexts. For example, the presidents of chancellery of Government offices and generals had a much higher rank than file civil servants. The titles that were given a certain rank belonged mainly to the area of civil servants. It is for this reason that I have talked about official ranking, because many other titles were not ranked in this way. This categorization was helpful for the analysis of the network diagrams that I created in two computer programmes called *Ucinet* and *Netwdraw*. I have fed information into these from my own application, which made it possible to show it as network diagrams. In the diagrams nodes are associations, newspapers, governing boards and individuals. Their betweenness centrality and subgroups has been analyzed with valued relations, multiple relations, multiple node attributes together with other analytical procedures such as colors ("k-cores"), symbols and sizes of nodes. Valued relations has been an important method. It has made it possible to sequentially step through

levels of dichotomization in order to study strong versus weak ties between nodes.⁷³⁷ Unfortunately the printed text only can show one specific image each of the diagrams.

I created the network diagrams for two individuals in Snillekommittén. The purpose was look into their lives in terms of their overlapping affiliations to newspapers, associations and governing boards. Hence, I did not make a traditional network analysis. These are usually concerned with direct connections as they are related to specific attributes. I rather based my analysis on the personal affiliations of a single individual. This is called an egocentric network, *egonet*. Having done this, I chose to show the affiliations that this individual had in common with other individuals in the three groups mentioned above. In this way, I was able to identify the number of connections of each member of the Uppfostringskommittén and the Snillekommittén and to identify those of higher rank. In order to keep the analysis within manageable limits, I included only those individuals who had two affiliations or more with the principal person.

New social networks appeared. Through the network diagrams the analytical tools revealed essential social exchange (social capital) between committee members and others, called *educational innovators*. As expected early on in this chapter, the social networks were spread over a variety of fields, including education policy, learned groups, charity and nearness to the inner circle of the King. A closer checking of my different sources confirmed that the individuals in these network diagrams also empirically proved social interaction (face-to-face). Verifying this, both Robert Putnam's and Dag Wollebæk & Per Selle's theories were demonstrated. Consequently, several social networks had to be considered as momentous internal interaction with impact on the educational debate.

One apparent conclusion, unknown to previous research in history of education, was that the committee members were affiliated to the Swedish Order of Freemasons. Not only were they members and

advanced within the order, they also became knights of a Royal order that was instituted by Charles XIII in 1811. This order was exclusively for freemasons. Count Jacob De la Gardie is one of the most important educational innovators appearing in this analysis. He had a key position in the network of committee member archbishop Carl von Rosenstein. De la Gardie and Rosenstein were both connected to the sending of a school teacher, Per Reinhold Svensson, to England. It is in this connection that the “vertical” structures are clearly visible.

It can be observed that the individuals who were involved were at the crossroads between an “old” and a “new” state and they had to handle this situation. I have shown how the Order of Freemasons made great efforts to be perceived as “state” like by publishing annual calendars which could hardly be distinguished from those issued by the Royal court. Their image as well as their contents came close to each other. The committee members as well as civil servants of high rank are listed in the state calendar and in the calendar of the masonic order. The committee members played a key role in a modernization process in which the masonic order, which enjoyed special privileges by the King, changed its profile and “dressed” in clothes of the new national state. Its proximity to influential circles indicates that being a freemason could result in advantages and societal influence.

Conclusion

The transformation of society that took place during the period covered by the study meant that the legitimacy of the elite was no longer based on privileges and of noble descent. Social networking is a source of power that has been demonstrated by the affiliation of Swedish reformers of education to associations, newspapers and governing boards. The purpose of the thesis was to use collective biography to analyze how the reformers’ engagement in these arenas propagated arguments for an education aimed at forming a new

Swedish national education. This approach has made it possible to see that practices of external communication and internal interaction had impact on the educational debate.

The committee members showed to be affiliated with societies early in the study. The analysis indicated that particular values were to be gained from affiliations (Q1: *Why did the main actors organize themselves the way they did?*). With social rank as an instrument I have shown that different associations gathered people from different social strata (according to the Kings list concerning order of precedence). The informal interaction gained by affiliation to associations, newspapers and governing boards entailed social capital with significant value for social networks and consequently, societal influence.

I identified the Swedish Bible Society, the Society for Monitorial Schooling and the Swedish Order of Freemasons (Q2: *Which practices of external communication and internal interaction existed in the field of education?*) as essential affiliations for internal social interaction. As external communicative practices it is shown that the committee members were notably active in carrying out arguments associated with the nation state and civic formation. This was seen as a future oriented process where new words and monitorial schools was examples of a pedagogical renewal at the time. They also were responsible for the diffusion of monitorial schooling in Sweden. The committee members were central in this pioneering activity that was inculcating the civic education in a broad sense. What earlier had been designated as "Subjects" of the feudal aristocracy were replaced by "Citizens" (*medborgare*), that is, people who have become conscious of themselves. This is analyzed in the occurrence of combinations of words in the committee members' communicative practice, which made it clear that the concept of *Subject* (being "under") was no longer applicable to describe the post authoritative society. Citizen on the other hand asserted various practical alternatives. In Swedish the term *medborgare* signify the individuals togetherness with ("med")

each other. Following from this the analysis shows the committee members coined words that stresses the individuality with enlightened citizens.

As to the analysis of informal interaction, it led to the conclusion that the individuals known as wise people and by previous research referred to as the most significant educational reformers – were not at all those with the greatest importance for the educational reforms at the time. As an example the establishment of monitorial schooling, that was a big issue to the Snillekommitté, was clearly carried out in informal social networks branching from members of the founders of the monitorial society, members of the bible society and of the masonic order. This is the main answer the third question (Q3: *Which impact did these practices of external communication and internal interaction have on the educational debate?*) Especially affiliations to masonic lodges exposed social networks with significant importance for issues that was brought to the governing boards of the two committees. This was clear in the analysis of archbishop Carl von Rosenstein's social network.

Interestingly many committee members were masons already during the turn of the 18th century. Although people in general were initiated to a large extent in this order during the studied period. This implies that committee members were part of modernizing this order. This was illustrated by comparing masonic annual calendars (*Frimurare Ordens kalender*) with the Swedish State Calendar (*Svenska statskalendern*) and the Calendar of the Royal Court (*Svenska hovkalendern*). Furthermore it indicates that old values afflicted with the former feudal society and the Gustavian epoch, was regenerated within the rise of the modern nation state. The associations in general and the Swedish Order of Freemasons in particular, were in the midst of this process which implied a transfer of old forms of capital to a new society, like a bridge between the 18th and 19th centuries.

Bilagor

Allt text är normaliserad till modern svenska.

Bilaga 1 Ord

Samtliga av huvudorden bildning, nation, skola, samhälle, lärare och medborgare i kronologisk ordning med brukare som de anges i Svenska akademins ordbok (SAOB). Ord som jag har funnit skiljer sig från SAOB anger jag med ett snedstreck, exempelvis 1828/1846 där jag har funnit första belägg 1828 och SAOB 1846, 1804/? där första belägg är okänt i SAOB (beroende på att SAOB inte har hunnit längre än att registrera orden A–TYNA), eller 1804/- där orden helt enkelt saknas i SAOB. Observera här att min analys är enklare än SAOB:s eftersom jag undersöker när och hur just de personer jag studerar har använt olika ord. Där informationen skiljer sig från SAOB gör jag således ingen tolkning av hur orden bör betraktas som en officiell del av det svenska språket – blott att kommittéledamöterna har hittat på och använt dem för att beskriva sin samtid.

Koderna efter personernas födelsedata betyder som följer: 1*x=ledamot av [Uppfostringskommittén](#), *xp=publicist, !2=ledamot av [Snillekommittén](#). En person som var ledamot av båda kommittéerna samt publicist anges således ”1*xp!2”.

Ord	År	Användare
Medborgerskap	1789	
Bildningsdrift	1790	Möller, Johann Georg Peter (1729-1807)
Bildningslära	1790	Thorild, Thomas (1759-1808)
Irrlärare	1790	Möller, Johann Georg Peter (1729-1807)
Skolfri	1790	Möller, Johann Georg Peter (1729-1807)
Skolfrihet	1790	Möller, Johann Georg Peter (1729-1807)
Nationalagg	1791	Post och Inrikes Tidningar (1720-1834)
Nationalflagga	1791	Post och Inrikes Tidningar (1720-1834)

Nationalförsamling	1791	Post och Inrikes Tidningar (1720-1834)
Bildningsvärld	1792	Leopold, Carl Gustaf af (1756-1829)
Målarskola	1792	Stockholmsposten (1778-1833)
Nationalanda	1792	Extra Posten (1792-1795)
Nationalarmé	1792	Stockholmsposten (1778-1833)
Nationalgarde	1792	Stockholmsposten (1778-1833)
Nationalhat	1792	Extra Posten (1792-1795)
Nationalkokard	1792	Stockholmsposten (1778-1833)
Nationalkonvent	1792	Extra Posten (1792-1795)
Nationalteater	1792	Stockholmsposten (1778-1833)
Nationalteaterhus	1792	
Nationaluniform	1792	Extra Posten (1792-1795)
Nationsvis	1792	Stockholmsposten (1778-1833)
Obildning	1792	Thorild, Thomas (1759-1808)
Samhällsman	1792	Stockholmsposten (1778-1833)
Samhällsrättighet	1792	Extra Posten (1792-1795)
Bildningsrik	1793	Oxenstierna, Johan Gabriel (1750-1818)
Nationalbibliotek	1793	Dagligt Allehanda (1769-1849)
Nationaldräkt	1793	Kellgren, Johan Henric (1751-1795)
Nationalkaraktär	1793	Dagligt Allehanda (1769-1849)
Bildningskonst	1794	Oxenstierna, Johan Gabriel (1750-1818)
Karaktärbildning	1794	Skaldestycken av Ossian, del 2 (1795)
Nationallynne	1794	Theophron eller Den erfarne rådgivaren för den oförfarna ungdomen av J. H. Campe (1802)
Samhällslugn	1794	Rosenstein, Nils v (1752-1824)1*xp
Samhällslära	1794	Leopold, Carl Gustaf af (1756-1829)
Normalskola	1795	Litteraturtidning för år 1795 (1795-1798)
Samhällsfördrag	1795	Höijer, Benjamin C H (1767-1812)*xp
Samhällsvana	1795	Litteraturtidning för år 1795 (1795-1798)
Skolfest	1795	Litteraturtidning för år 1795 (1795-1798)
Skolform	1795	Ehrensverd, Carl August (1745-1800)
Samhällsdrift	1796	Litteraturtidning för år 1795 (1795-1798)
Samhällslycka	1796	Litteraturtidning för år 1795 (1795-1798)
Nationalfiendeskap	1796	Silverstolpe, Gustaf Abraham (1772-1824)1*xp
Nationalbank	1797	Höijer, Benjamin C H (1767-1812)*xp
Nationalbankrutt	1797	Höijer, Benjamin C H (1767-1812)*xp
Nationalgods	1797	Höijer, Benjamin C H (1767-1812)*xp
Nationalhögmöde	1797	Litteraturtidning för år 1795 (1795-1798)
Nationalinkomst	1797	Höijer, Benjamin C H (1767-1812)*xp
Samhällsförnuft	1797	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Samhällsförstörare	1797	Leopold, Carl Gustaf af (1756-1829)
Samhällsväl	1797	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Samhällsvärde	1797	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Samhällsändamål	1797	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Skolbord	1797	Hülphers, Abraham Abrahamsson (1734-1798)
Skollärd	1797	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Skolupplaga	1797	
Lärostat	1798	
Nationalförening	1798	Västgöta nation i Lund (1683-)

Nationalstycke	1798	Vogler, Georg Joseph (1749-1814)
Nationssamfund	1798	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Samhällsbörda	1798	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Samhällsfilosofi	1798	Leopold, Carl Gustaf af (1756-1829)
Samhällsfrihet	1798	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Samhällsgagnelig	1798	Leopold, Carl Gustaf af (1756-1829)
Själsbildning	1798	Campe, Joachim Heinrich (1746-1818)
Skollevnad	1798	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Arbetskola	1799	Schulzenheim, David v (1732-1823)
Kroppsbildning	1799	Wulff, Hans Fredrik (1745-1812)
Kyrkeskola	1799	
Medborgarklass	1799	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Missbildning	1799	Höijer, Benjamin C H (1767-1812)*xp
Nationalförlust	1799	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Nationalhistoria	1799	Wulff, Hans Fredrik (1745-1812)
Nationalsynd	1799	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Samhällsbrytning	1799	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Samhällskapital	1799	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Samhällsstyrelse	1799	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Skolbegrepp	1799	Lutteman, Gustaf (1775-1818)
Bildningsform	1800	Leopold, Carl Gustaf af (1756-1829)
Nationalegendom	1800	Höijer, Benjamin C H (1767-1812)*xp
Nationalespri	1800	
Nationalförmögenhet	1800	
Nationalkapital	1800	Holmbergsson, Johan (1764-1842)1*x!
Nationalrikedom	1800	Holmbergsson, Johan (1764-1842)1*x!
Nationalryss	1800	Porthan, Henrik Gabriel (1739-1804)
Nationalsång	1800	Wulff, Hans Fredrik (1745-1812)
Nationalvälmåga	1800	
Religionslärare	1800	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Samhällskontrakt	1800	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Samhällslem	1800	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Samhällsmakt	1800	Läsning i blandade ämnen (1795-1802)
Sinnesbildning	1800	Ödmann, Samuel Lorens (1750-1829)
Konstbildning	1801	Journal för Svensk Litteratur (1797-1812)
Skolinstitut	1801	
Bildningsförmåga	1802	Haartman, Gabriel Erik v (1757-1815)
Bildningskraft	1802	Haartman, Gabriel Erik v (1757-1815)
Folkskola	1802	
Skoldispyt	1802	Leopold, Carl Gustaf af (1756-1829)
Akademilärare	1803	
Borgarskola	1803	
Specialskola	1803	
Garnisonsskola	1804	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Jägarskola	1804	Wikforss, Jonas (1777-1804)
Industriskola	1804/1808	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Konstskola	1804	Wikforss, Jonas (1777-1804)
Lantkollärarseminarium	1804	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Lärarskola	1804	Wikforss, Jonas (1777-1804)

Latinsysla	1804	Wikforss, Jonas (1777-1804)
Medborgarbildning	1804/1833	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Nationalism	1804	
Nationalmonument	1804	Rademine, Carl Eric (1771-1823)
Nationalreligion	1804	Rademine, Carl Eric (1771-1823)
Samhällsring	1804	Valerius, Johan David (1776-1852)
Skolfängelse	1804	Wikforss, Jonas (1777-1804)
Skolförbättrare	1804	Wikforss, Jonas (1777-1804)
Skolförbättring	1804	Wikforss, Jonas (1777-1804)
Skolförfattning	1804	Wikforss, Jonas (1777-1804)
Skolreform	1804	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Skolstyrelse	1804/1824	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Skolvän	1804	Wikforss, Jonas (1777-1804)
Bildningsanstalt	1805	Schwerin, Fredrik Bogislaus v (1764-1834)*xp
Bildningsmedel	1805	Schwerin, Fredrik Bogislaus v (1764-1834)*xp
Fursteskola	1805	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Medborgarrätt	1805	Nordforss, Erik Ulrik (1771-1806)
Medborgersanda	1805	Wallin, Johan Olof (1779-1839)*x!2
Människobildning	1805	Schwerin, Fredrik Bogislaus v (1764-1834)*xp
Samhällsform	1805	Valerius, Johan David (1776-1852)
Sjömansskola	1805	Nordforss, Erik Ulrik (1771-1806)
Skolfras	1805	Nordforss, Erik Ulrik (1771-1806)
Skolfuxaktig	1805	Nordforss, Erik Ulrik (1771-1806)
Skollärarseminarium	1805	Schwerin, Fredrik Bogislaus v (1764-1834)*xp
Skolmässig	1805	
Skoltyrann	1805/1851	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Hemlärare	1806	
Latinskola	1806	
Slöjdeskola	1806	
Landskapssamhälle	1807	Stiernstolpe, Johan Magnus (1777-1831)
Nationalslöjd	1807	Ekonomiska Annaler (1807-08)
Nationalstipendium	1807	Stiernstolpe, Johan Magnus (1777-1831)
Skoledition	1807	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Elementarskola	1808	Dagligt Allehanda (1769-1849)
Nationalintresse	1808	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Nationalstil	1808	Tegnér, Esaias (1782-1846)1*x!2
Nationalstolthet	1808	Dagligt Allehanda (1769-1849)
Skolkonferens	1808	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Skolplan	1808	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Söndagsskola	1808	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Nationalantipati	1809	Siternstolpe, Johan Magnus (1777-1831)
Nationalarmering	1809	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Nationalbeväring	1809	
Nationalindustri	1809	
Nationalkraft	1809	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Nationalopinion	1809	Arwidsson, Adolph Ivar (1791-1858)*xp
Nationalrepresentation	1809	
Nationalrätt	1809	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Nationalvilja	1809	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Bildningsvän	1810	Atterbom, Per Daniel A (1790-1855)

Bildningsålder	1810	Atterbom, Per Daniel A (1790-1855)
Flickskola	1810	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Förskola	1810	Atterbom, Per Daniel A (1790-1855)
Medborgarsinne	1810	Journalen (1809-1837)
Nationalbildning	1810	Journalen (1809-1837)
Nationalmilis	1810	
Nationalspråk	1810	Journalen (1809-1837)
Nationalupplysning	1810	
Nationlighet	1810	Phosphoros (1810-1813)
Samhällsanda	1810	Leopold, Carl Gustaf af (1756-1829)
Samhällsidé	1810	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Samhällsvärld	1810	Leopold, Carl Gustaf af (1756-1829)
Skolkompedium	1810	Polyfem (1809-1812)
Skoläkollaga	1810	Sverige riksdags prästestånd (-1766)
Totalbildning	1810	Lyceum (1810-1811)
Allmänbildning	1811	Silverstolpe, Gustaf Abraham (1772-1824)1*xp
Bildningsinstitut	1811	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Bildningstillstånd	1811	Polyfem (1809-1812)
Bildningsämne	1811	Biberg, Nils Fredrik (1776-1827)
Förstånds bildning	1811	Polyfem (1809-1812)
Medborgarskola	1811	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Nationalfest	1811	Lyceum (1810-1811)
Nationalpoesi	1811	Tegnér, Esaias (1782-1846)1*x!2
Nationalsinne	1811	Polyfem (1809-1812)
Nationalsjäl	1811	Poetisk kalender (1811-1821)
Samhällsbehov	1811	Lyceum (1810-1811)
Samhällsbrott	1811	Journalen (1809-1837)
Samhällsförfattning	1811	Lyceum (1810-1811)
Samhällstväng	1811	Lyceum (1810-1811)
Samhällsvillkor	1811	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Självbildning	1811	Phosphoros (1810-1813)
Skjutskola	1811	Journalen (1809-1837)
Ammoniakbildning	1812	Berzelius, Jöns Jakob (1779-1848)*xp!2
Bildningsskola	1812	Tegnér, Esaias (1782-1846)1*x!2
Nationalanlag	1812	Journalen (1809-1837)
Nationalhögtid	1812	Svenska akademien (1786-)
Nationallitteratur	1812	Journalen (1809-1837)
Samhällsanstalt	1812	Mörner, Adolf Göran (1773-1838)1*x!2
Samhällsförmån	1812	Mörner, Adolf Göran (1773-1838)1*x!2
Samhällsodling	1812	Mörner, Adolf Göran (1773-1838)1*x!2
Ungdomslärare	1812	Broocman, Carl Ulric (1783-1812)1*xp
Samhällsbildning	1813	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Samhällskraft	1813	Rutström, Carl Birger (1758-1826)*xp
Simskola	1813	Något om drunknades räddning (1813)
Skolkantor	1813	Uppfostringskommittén (1812-1825)
Skolkollaga	1813	
Bildningsmöjlighet	1814	Biberg, Nils Fredrik (1776-1827)
Bildningspunkt	1814	Biberg, Nils Fredrik (1776-1827)
Nationsspråk	1814	Silverstolpe, Axel Gabriel (1762-1816)1*x!
Kvinnobildning	1815	Idéal till en sann och äkta kvinnobildning (1815)

Kvinnobildning	1815	Ideal till en samn och äkta kvinnobildning (1815)
Nationaladel	1815	Svenska akademien (1786-)
Nationalbevärning	1815	Svenska akademien (1786-)
Nationalgarder	1815	Journalen (1809-1837)
Nationallära	1815	Franzén, Frans Michael (1772-1847)
Bildningskedja	1816	Wallin, Johan Olof (1779-1839)*x!2
Nationaldrag	1816	Poetisk kalender (1811-1821)
Nationalfåfånga	1816	Poetisk kalender (1811-1821)
Nationalföretag	1816	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Nationalförhållande	1816	Poetisk kalender (1811-1821)
Nationalproduktion	1816	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Bildningsgrad	1817	Norrmann, Johan (1786-1854)
Bildningskälla	1817	Hedborn, Samuel Johan (1783-1849)*xp
Bildningsprocess	1817	Atterbom, Per Daniel A (1790-1855)
Bildningssystem	1817	Tegnér, Esaias (1782-1846)1*x!2
Bildningsögonblick	1817	Berzelius, Jöns Jakob (1779-1848)*xp!2
Efterbildning	1817	Tegnér, Esaias (1782-1846)1*x!2
Gymnasiilärare	1817	Uppfostringskommittén (1812-1825)
Lärdomsskola	1817	Uppfostringskommittén (1812-1825)
Nationalgalleri	1817	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Nationaljärn	1817	Jernkontoret (1747-)
Nationalkrig	1817	Lefrén, Johan Peter (1784-1862)*x!2
Nationalkänsla	1817	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Nationalmedvetande	1817	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Nationalmuseum	1817	Iduna (1811-1845)
Nationalsjälvständighet	1817	Lefrén, Johan Peter (1784-1862)*x!2
Nationalskald	1817	
Nationalsoldat	1817	Lefrén, Johan Peter (1784-1862)*x!2
Nationsvaktmästare	1812	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Naturefterbildning	1817	Atterbom, Per Daniel A (1790-1855)
Samhällsvidrig	1817	Lefrén, Johan Peter (1784-1862)*x!2
Skulpturskola	1817	Hammar-sköld, Lorenzo (1785-1827)*xp
Småskola	1817	Uppfostringskommittén (1812-1825)
Bildningsgång	1818	Hammar-sköld, Lorenzo (1785-1827)*xp
Bildningshistoria	1818	Tegnér, Esaias (1782-1846)1*x!2
Jordbildning	1818	Svea. Tidskrift för vetenskap och konst (1818-1832)
Nationaldans	1818	Atterbom, Per Daniel A (1790-1855)
Nationalekonomi	1818	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Nationalfördel	1818	Lefrén, Johan Peter (1784-1862)*x!2
Nationalgudomlighet	1818	Norman, Johan (1777-1835)
Nationalhelgon	1818	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Nationalhistorisk	1818	Hammar-sköld, Lorenzo (1785-1827)*xp
Nationalhushållning	1818	Brisman, Sven (1752-1826)*xp
Nationalinfanteri	1818	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Nationalsak	1818	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Nationalvärk	1818	Hammar-sköld, Lorenzo (1785-1827)*xp
Ordbildning	1818	Rask, Rasmus (1787-1832)
Samhällskrets	1818	Atterbom, Per Daniel A (1790-1855)
Samhällsliv	1818	Wallin, Johan Olof (1779-1839)*x!2
Skolaehäst	1818	Ehrengrenat, Claes Adam (1781-1842)
Skolalitteratur	1818	Hammar-sköld, Lorenzo (1785-1827)*xp

Skolhistoria	1818	Hammar-sköld, Lorenzo (1785-1827)*xp
Stenbildning	1818	Svea. Tidskrift för vetenskap och konst (1818-1832)
Bergsskola	1819	
Bildningstillfälle	1819	Wingård, Carl Fredrik af (1781-1851)*x!2
Bildningsår	1819	Hammar-sköld, Lorenzo (1785-1827)*xp
Huvudlärare	1819	Svensson, Per Reinhold (1789-1877)
Medborgsplikt	1819	Hagberg, Carl Peter (1778-1841)1*x!2
Nationalegenskap	1819	Atterbom, Per Daniel A (1790-1855)
Nationalliv	1819	Hammar-sköld, Lorenzo (1785-1827)*xp
Nationalskola	1819	Växjöbladet (1810-1855)
Skolebana	1819	Hammar-sköld, Lorenzo (1785-1827)*xp
Skolekurs	1819	Hammar-sköld, Lorenzo (1785-1827)*xp
Skolvishet	1819	Svensk Litteraturtidning (1813-1825)
Aftonskola	1820	Gerelius, Johan Adolf (1780-1854)
Apologistskola	1820	Skolordning 1820
Bildningsförsök	1820	Biberg, Nils Fredrik (1776-1827)
Bildningsspråk	1820	Leopold, Carl Gustaf af (1756-1829)
Medborgarkrona	1820	Stockholms Courier (1820-1822)
Nationalvisa	1820	
Samhällshistoria	1820	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Samhällskultur	1820	Leopold, Carl Gustaf af (1756-1829)
Skoldirektion	1820	
Skolkria	1820	Leopold, Carl Gustaf af (1756-1829)
Bildningsfernissa	1821	Svensk Litteraturtidning (1813-1825)
Samhällsförbindelse	1821	Wallin, Johan Olof (1779-1839)*x!2
Självbildningsdrift	1821	Svea. Tidskrift för vetenskap och konst (1818-1832)
Halvbildning	1822	Stockholms Courier (1820-1822)
Nationalekonomisk	1822	Geijer, Erik Gustaf (1783-1847)*xp!2
Nationalhäst	1822	
Samhällsbroder	1822	Nordforss, Carl Gustaf (1763-1832)
Samhällsgrundsats	1822	Nordforss, Carl Gustaf (1763-1832)
Samhällsskick	1822	Stockholms Courier (1820-1822)
Benbildning	1823	Florman, Arvid Henrik (1761-1840)
Bildningsspel	1823	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Elementarbildning	1823	Uppfostringskommittén (1812-1825)
Lärartjänst	1823	
Medborgsmannadygd	1823	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Molnbildning	1823	Konversationslexikon Örebro (1821-1826)
Nationalmöte	1823	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Slaggbildning	1823	Berzelius, Jöns Jakob (1779-1848)*xp!2
Elementarskolebildning	1824	1824 års skolrevision (1824)
Kritbildning	1824	Wahlenberg, Göran (1780-1851)
Lärbanan	1824	1824 års skolrevision (1824)
Lärarkall	1824	1824 års skolrevision (1824)
Lärlön	1824	1824 års skolrevision (1824)
Lärarpersonal	1824	1824 års skolrevision (1824)
Nationalförsvar	1824	Krigsvetenskapsakademien (1796-)
Nationalrepresentant	1824	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Nationsinrättning	1824	Uppfostringskommittén (1812-1825)
Samhällsförhållande	1824	Wallin, Johan Olof (1779-1839)*x!2

Sjöbildning	1824	Svea. Tidskrift för vetenskap och konst (1818-1832)
Skolkatalog	1824	Lindfors, Anders Otto (1781-1841)1*x!2
Skolvänskap	1824	Lindfors, Anders Otto (1781-1841)1*x!2
Sockenskollärare	1824	Dagligt Allehanda (1769-1849)
Bildningsvurm	1825	Fahlcrantz, Christian Erik (1790-1866)
Polisskola	1825	Svensk författningssamling (1825-)
Skärstensbildning	1825	Jernkontorets annaler (1817-)
Dalbildning	1826	Palmblad, Vilhelm Fredrik (1788-1852)*xp
Skolkarbas	1826	Dahlgren, Carl Fredrik (1791-1844)*xp
Galläpplebildning	1827	Wikström, Johan Emanuel (1789-1856)
Lagerbildning	1827	Jernkontorets annaler (1817-)
Nationalinrättning	1827	Krigsvetenskapsakademien (1796-)
Samhällskedja	1827	Wallin, Johan Olof (1779-1839)*x!2
Samhällsplats	1827	Atterbom, Per Daniel A (1790-1855)
Socketbildning	1827	Berzelius, Jöns Jakob (1779-1848)*xp!2
Basaltbildning	1828	Hisinger, Wilhelm (1766-1852)
Bildningsepok	1828	Hisinger, Wilhelm (1766-1852)
Bildningsförhållande	1828	Brinkman, Carl Gustaf v (1764-1847)1*x
Bildningsförråd	1828	Wallin, Johan Olof (1779-1839)*x!2
Bildningslinje	1828	Stora uppfostringskommittén (1825-1828)
Bildningsliv	1828	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Bildningsmoment	1828	Tegnér, Esaias (1782-1846)1*x!2
Bildningsperiod	1828	Berzelius, Jöns Jakob (1779-1848)*xp!2
Bildningstid	1828	Hisinger, Wilhelm (1766-1852)
Gymnastiklärare	1828	Stora uppfostringskommittén (1825-1828)
Kalkbildning	1828	Jernkontorets annaler (1817-)
Molassbildning	1828	Jernkontorets annaler (1817-)
Nationalfel	1828	Ekström, Carl Ulric (1781-1858)
Salpeterbildning	1828	
Saltbildning	1828	Jernkontorets annaler (1817-)
Samhällshotande	1828	Brinkman, Carl Gustaf v (1764-1847)1*x
Sedebildning	1828	Brinkman, Carl Gustaf v (1764-1847)1*x
Skolbildning	1828/1846	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Skolkasern	1828	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Skollärbefattning	1828	Stora uppfostringskommittén (1825-1828)
Snillebildning	1828	Brinkman, Carl Gustaf v (1764-1847)1*x
Språkbildning	1828	Stora uppfostringskommittén (1825-1828)
Strömbildning	1828	Jernkontorets annaler (1817-)
Isbildning	1829	Berzelius, Jöns Jakob (1779-1848)*xp!2
Lärbefattning	1829	Hwasser, Israel (1790-1860)
Lärarstol	1829	Tegnér, Esaias (1782-1846)1*x!2
Nationalegenhet	1829	Växjöbladet (1810-1855)
Samhällbelägenhet	1829	Thomander, Johan Henrik (1798-1865)
Skepparskola	1829	
Skollina	1829	Kungl. Krigsvetenskapsakademiens handlingar och tidskrift (1833-)
Bildningssaft	1830	Agardh, Carl Adolph (1785-1859)*xp!2
Bladbildning	1830	Agardh, Carl Adolph (1785-1859)*xp!2
Blodbildning	1830	Berzelius, Jöns Jakob (1779-1848)*xp!2
Blombildning	1830	Agardh, Carl Adolph (1785-1859)*xp!2
Hjärnbildning	1830	Florman, Arvid Henrik (1761-1840)

Samhällsstiftare	1830	Grubbe, Samuel (1786-1853)*x!2
Buskskola	1831	Lundström, Anders (1781-1865)
Nationsflagg	1831	
Samhällsläge	1831	Wallin, Johan Olof (1779-1839)*x!2
Jurabildning	1832	Jernkontorets annaler (1817-)
Knoppbildning	1832	Agardh, Carl Adolph (1785-1859)*xp!2
Lerbildning	1832	Jernkontorets annaler (1817-)
Nagelbildning	1832	
Nationalscen	1832	Beskow, Bernhard v (1796-1868)
Oolitbildning	1832	Jernkontorets annaler (1817-)
Porfyrbildning	1832	Jernkontorets annaler (1817-)
Samfundsbildning	1832	Järta, Hans (1774-1847)*x!2
Skolformel	1832	Tegnér, Esaias (1782-1846)1*x!2
Bokbildning	1833	Rydqvist, Johan Erik (1800-1877)*xp
Nationalekonom	1833	Svenska litteraturföreningens tidning (1833-1838)
Nationalepos	1833	Svenska akademien (1786-)
Skolbol	1833	Laestadius, Petrus (1802-1841)
Missionsskola	1834	Missionstidning (1834-1853)
Nationalfärg	1834	Tegnér, Esaias (1782-1846)1*xp!2
Samhällsförbund	1834	Strinnholm, Anders Magnus (1786-1862)*xp
Bildningsgren	1835	Ling, Per Henrik (1776-1839)
Nationalhelgedom	1835	Palmblad, Vilhelm Fredrik (1788-1852)*xp
Nationalskatt	1835	Mankell, Abraham (1802-1868)

Bilaga 2 Förklaringar och referenser till Tabell 2

Översikt över de sällskap inom respektive sällskapskategori som grupperna Uppfostringskommittén, Snillekommittén och publicisterna, var medlemmar av under sin livstid. Där inte annat anges gäller som källa Pehr Gustaf Bergs *Svenska ordnar, sällskaper och föreningar m.m.*, 1873. Viktiga källor är också *Svenskt biografiskt lexikon*, *Svenskt biografiskt handlexikon*, *Nordisk familjebok*⁷³⁸, herdaminnen, studentnationernas matriklar och Ridderskapets ättartavlor på CD-rom och Claës Lundins och August Strindbergs *Gamla Stockholm. Anteckningar ur tryckta och otryckta källor*, 1882/1983.⁷³⁹ För särskilda personers anslutningar hänvisas till den projektspecifika databasen som publicerats på <www.edu.neiden.se>.

1. De backanaliska sällskapen är Par Bricole och Bellmanska sällskapet.⁷⁴⁰

2. Evangeliska brödräfsamlingen, Evangeliska sällskapet i Stockholm, Linköpings stifts bibelsällskap, Linköpings stifts missionssällskap, Norska bibelsällskapet, [Svenska bibelsällskapet](#) och Uppsala bibelsällskap.⁷⁴¹
3. De två som är aktuella här är Boktryckerisocieteten och Svea Orden.⁷⁴²
4. Lantbruksakademien, Jämtland-, Jönköpings-, Skaraborgs-, Uppsala-, Värmlands-, Västerbottens-, Västmanlands-, Älvsborgs-, Örebro- och Östergötlands läns hushållningssällskap.⁷⁴³
5. De loger som jag har funnit att kommittéledamöter och publicister var medlemmar av var [Stora landslogen](#) i Stockholm, S:t Andreaslogen Carl August i Karlstad, Carl zu den drei Greifen i Greifswald, Göta provinsialloge, S:t Johanneslogen S:t Gustaf i Karlskrona, S:t Andreaslogen Nordiska cirkeln i Stockholm, S:t Johanneslogen Nordiska första (före 1800 Saint Jean Auxiliaire), Östgöta provinsialloge i Linköping, S:t Johanneslogen L'Union i Stockholm, S:t Johanneslogen S:t Erik i Stockholm, S:t Johanneslogen Salomon à trois Serrures i Göteborg, S:t Johanneslogen S:t Augustin i Helsingfors, S:t Johanneslogen S:t Christopher i Kristianstad samt Skånska provinsiallogen i Kristianstad. De som jag i källorna har identifierat som frimurare men som jag inte kunnat koppla till en specifik loge har jag angivit som medlemmar i den från år 1779 administrativt styrande och övergripande organisationen under namn IX Frimurareprovinsen (från 1937 Svenska Frimurare Orden). För en översikt över samtliga svenska frimurarloger samt matriklar se Frimurarordens kalendrar.⁷⁴⁴
6. Sällskapet är Södermanlands och Nerikes Gille.⁷⁴⁵
7. Stockholms skarpskyttekår.⁷⁴⁶
8. Sällskapet för konststudier och Konstföreningen i Stockholm.⁷⁴⁷
9. Serafimerorden, Svärdsorden, [Nordstjärneorden](#), Vasaorden och [Carl XIII:s orden](#).⁷⁴⁸
10. Collegium medicum, Medicinska societeterna i Marseille,

- Montpellier och Philadelphia, Sällskapet för naturvetenskap och läkarekonst i Heidelberg, Föreningen för läkarekonsten i Preussen, Svenska läkaresällskapet och Neder-Rheinska sällskapet för natur och läkekonst i Bonn.⁷⁴⁹
11. Uppsala läsesällskap och Lunds läsesällskap.⁷⁵⁰
  12. Krigsvetenskapsakademien.⁷⁵¹
  13. Hovkapellet, Harmoniska sällskapet i Stockholm och Sångsällskapet.⁷⁵²
  14. De tre sällskap som följde på varandra: Kungsholms nykterhetsförening, Stockholms nykterhetsförening och Svenska nykterhetssällskapet.⁷⁵³
  15. Ordenssällskap men inte kungliga ordnar eller frimurarloger. Arla Coldinu Orden, Danska Dannebrogdsorden, Göta Coldinu orden, Neptuniorden, Norske Sankt Olavs orden, Preussiska Johanniterorden, Preussiska orden Pour le mérite, Preussiska Röda Örnns Orden, Ryska S:t Alexander Newski Orden, Ryska S:t Andreas orden, Ryska S:t Georgs orden, Ryska S:t Stamslaus orden, Ryska Vita Örnns orden, S:t Johannes av Jerusalem Orden, Sardiniens S:t Lazarus Orden, Malteserorden, Svea Orden, Österrikiska Leopoldsorden. (Gedda 1948 passim)
  16. [Sällskapet för medborgerlig talarkonst](#), [Juntan](#), Opinionsklubben, Mannerheimiska klubben, Debatterande sällskapet i Stockholm och Reformvännernas sällskap.⁷⁵⁴
  17. Evangeliska brödraförsamlingen, Franciskanerorden, Pro fide et Christianismo, Linköpings stifts missionssällskap, Herdaminnesällskapet i Lund, Lunds stifts prästsällskap, Svenska missionssällskapet.⁷⁵⁵
  18. Auroraorden, Amarantherorden, [Bildningsscirkeln i Karlskrona](#) och Gröna stugan, Par Bricole, Polymnia, Royal Bachelor's Club, Sällskapet, Värmländska sällskapet.⁷⁵⁶
  19. Det enda exemplet som finns är [Stockholms Simsällskap](#) där [Lars Johan Hierta](#) var engagerad. Simskolan höll sina tävlingar och övningar i [Gjörckeska skolan](#) som förefaller ha funnits till för detta

- ändamål. Även publicisten [Per Gustaf Cederschiölds](#) son [Fredrik August](#) var engagerad där.⁷⁵⁷
20. Örlogsmannasällskapet och Neptuniorden.⁷⁵⁸
  21. Skandinaviska litteratursällskapet och Neptuniorden.⁷⁵⁹
  22. De ovan nämnda teatersällskapen Polymnia och Auroraorden.⁷⁶⁰
  23. Utöver studentnationer är dessa sällskap Sällskapet för forntida minnen och dess föregångare Sällskapet för vitterhet.⁷⁶¹
  24. Huvudsakligen [Växelundervisningssällskapet](#) men även Småbarnskolesällskapet och [Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande](#).⁷⁶²
  25. [Patriotiska sällskapet](#), De nödlidandes vänner, Pro Patria, Södermanlands och Nerikes Gille, Göta Coldinu orden, Sällskapet för Norges väl.⁷⁶³
  26. Akademiska föreningen, Aganippiska sällskapet, Auroraförbundet i Uppsala, Debatterande sällskapet, Fysiografiska sällskapet, Föreningen till utspridande av nyttig folkläsnings i Karlstads stift, Gröna Rutan, [Götiska förbundet](#), Historiska sällskapet, Härbärgets, Manhemsförbundet, Nordiske Oldskrifts-Selskabet, Pedagogiska sällskapet, Pro Joco och de sju vise, Pro sensu communi, Royal Geographic Society, Sju vise mästares sällskap, Skandinaviska litteratursällskapet, Svenska akademien, Svenska fornskriftssällskapet, Sällskapet för medborgerlig talarkonst, Utile Dulci, Vetenskaps societeten i Uppsala, [Vetenskaps- och Vitterhetssamhället i Göteborg](#), Vitterhetens vänner, Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinavians historia, Selskab for Veterinär-Kyndighedens Fremme.⁷⁶⁴

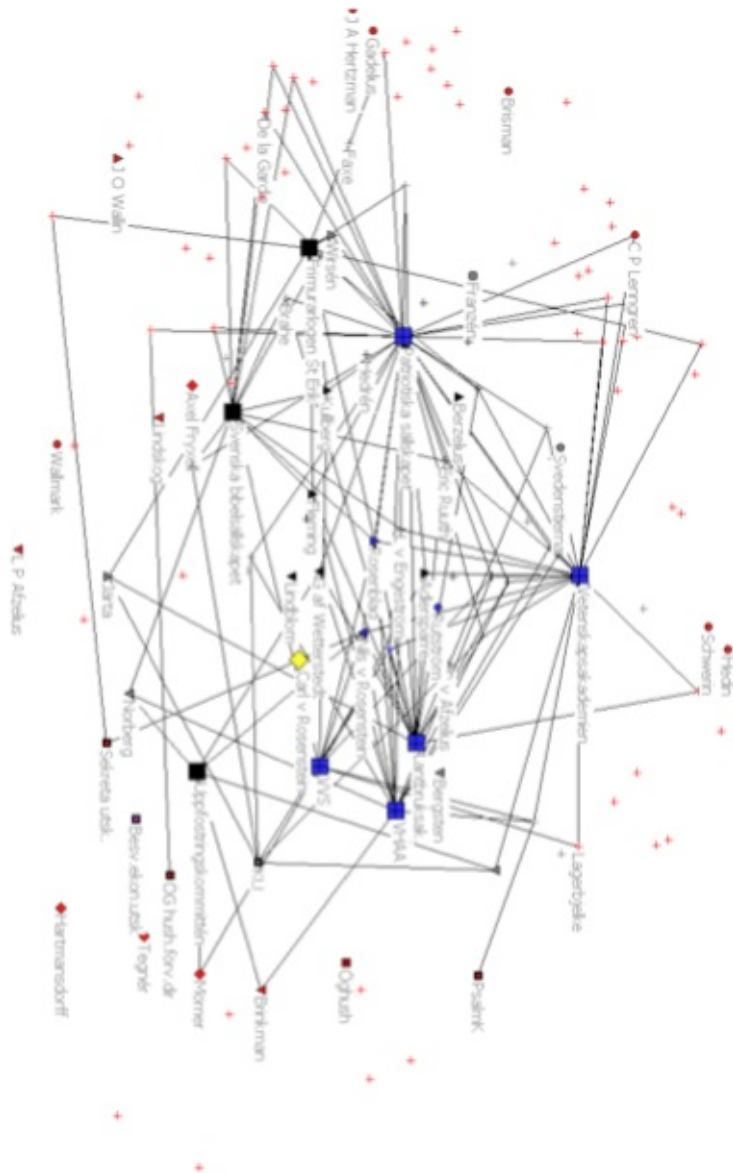
Bilaga 3 Nätverksdiagram för Snillekommitténs ledamöter 1812–1828

I detta nätverksdiagram visas fler etiketter än i Figur 12. Dessutom visas linjer för de personer som hade högre rang än genomsnittet i

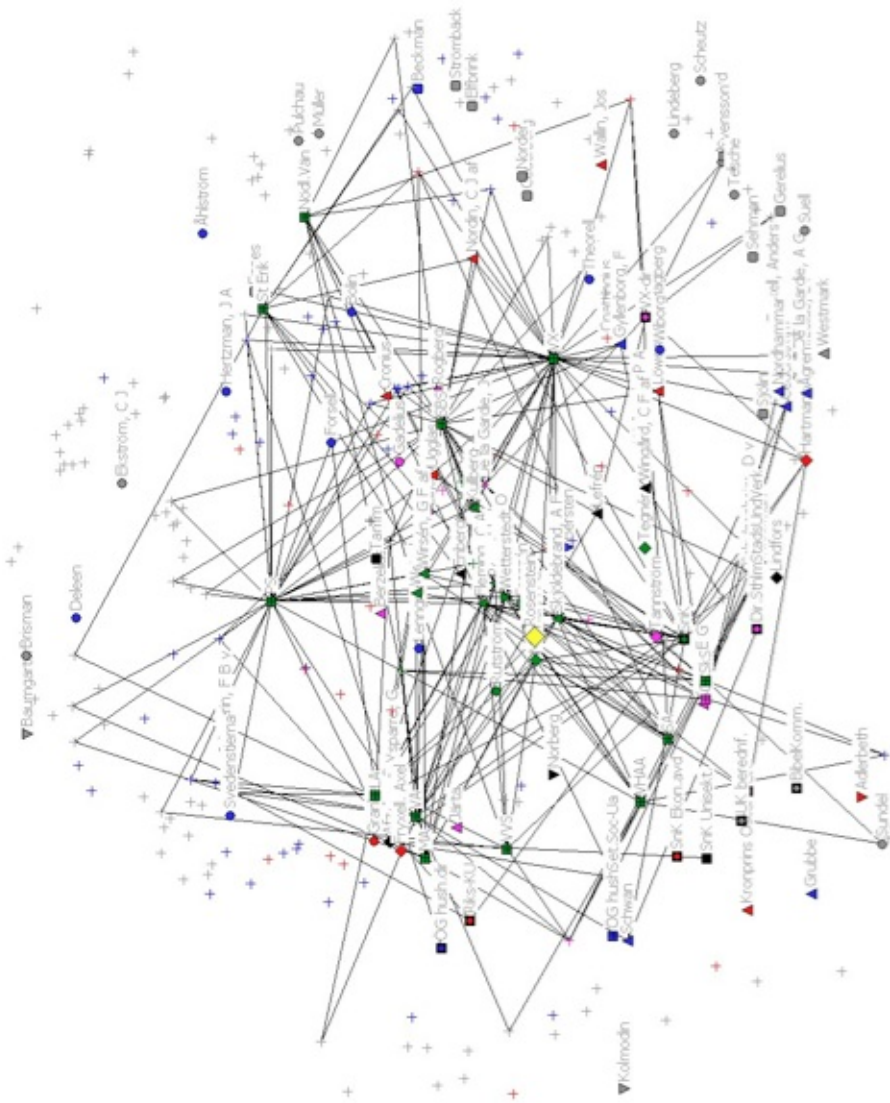

SK, ◆=led UK+SK, ●=publicist, ■=(mjuk kvadrat) Skolgrundare, †=Övrig person, ⊕=Sällskap, =Styrelse (bilaga 6).

Bilaga 5 Carl von Rosensteins sociala nätverk 1825–1828

I detta nätverksdiagram visas fler etiketter än i Figur 15. Linjerna markerar personer med högre rang än genomsnittet i Snillekommittén (14). Nodernas form betyder: =Led UK, =Led SK, ◆=led UK+SK, ●=publicist, ■=(mjuk kvadrat) Skolgrundare, †=Övrig person, ⊕=Sällskap, =Styrelse (bilaga 6).

Bilaga 6 Matrikel för studerade personer

Matrikeln upptar kommittéledamöter, publicister, skolgrundare och personer som förekommer i de nätverksdiagram som har analyserats. Några förkortningar har använts för ledamöter (L), i [Svenska akademien](#) (SA), Lantbruksakademien (LA), Krigsvetenskapsakademien (KVA), Vetenskapsakademien (VA), Samfundet för utgivande av skrifter rörande Skandinaviens historia (SkS), Vitterhets- historie och antikvitetsakademien (VHAA), [Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg](#) (VVS),

[Växelundervisningssällskapet](#) (VX), [Svenska Bibelsällskapet](#) (SBS), och [Götiska förbundet](#) i Stockholm (GF). De kungliga ordnarna förkortas med Riddare (R) eller kommandör (K) av respektive orden; riddare av [Nordstjärneorden](#) (RNO) osv. Danska Dannebrogorden förkortas (DDO). Övriga sällskap förkortas [Patriotiska sällskapet](#) (PS), Vetenskaps societeten i Uppsala (VS). Universiteten i Lund och Uppsala har förkortats LU respektive UU. Studentnationer har också förkortats där det varit nödvändigt, exempelvis Östgöta nation (ÖG), Västgöta nation (VG), Stockholms nation (Sthm).

Generellt visas de matrikulerade personernas relationer i följande ordning: institution, typ av relation och sedan tidsintervall för relationen. Notera även att fragmentariska årtal förekommer som anger datum.⁷⁶⁵ Siffrorna inom parentes efter en titel anger position i rangordningen. Sist i artiklarna anges vilken grupp som personen har studerats inom. Referenser för de specifika relationerna, utöver de som anges i brödtext och bilaga 2, anges vid respektive objekt i den projektspecifika [databasen](#). I den digitala versionen av texten kan man klicka på namnen för att komma dit. Parenteserna i slutet av varje post anger den grupp som personen har studerats inom, exempelvis (UK) för Uppfostringskommittén, (SK) för Snillekommittén och/eller det nätverksdiagram där de figurerat.

Adlerbeth, Gudmund Jöran, f. 1751-05-21 d. 1818-10-07, födelseort Jönköping, mor Spalding, Anna Maria, far Beth, Jakob Fredrik, gift med Ridderborg, Carin 1781-04-22, inskr. UU 1768-04-22, Apollini Sacra i Uppsala Led., Amarantherorden i Stockholm Led. 17, Utile Dulci Led. 1770, LMA 1772-04-04, LVVS 1776, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1777, RNO 1784-11-22, LSA 1786-03-20, VHAA led. 1786-03-20, VHAA sekr. 1786-05-07 till 1793-12-07, LVA 1788-02-13, LPS 1789-01-31, KNO 1801-05-28, RCXIII 1811-05-27, HedLA 1812-12-03, RKMO 1814-04-28, LSks 1815, LVS 1815, Kanslersgillet led. 1801-10-27 till 1809, Stats- och bankorevisionen Led. 1803, Riksdagens tryckfrihetskommitté Led. 1809-04-25 till 1810-03-09, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809-05-12, Psalmbokskommittén Led. 1811 till 1811, Riksdagens expeditionsutskott Led. 1817-12-02, Riksdagens expeditionsutskott

Ordf. 1817-12-02, medarb. Läsning i blandade ämnen 1797-02-20 till 1801-08-02, aktiv i Musikaliska Akademin som sekr. 1772, aktiv i Vetenskapsakademien som preses 1790 till 1790, aktiv i Vetenskapsakademien som preses 1801 till 1801, aktiv i Musikaliska Akademin som preses 1803 till 1805, aktiv i VHAA som preses 1810-01-01 till 1810-06-30, aktiv i VHAA som preses 1813-01-01 till 1813-06-30, tit. E.o. kanslist 1771-07-10, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1773-12-10, tit. Protokollssekr. (31) 1774-10-21, tit. Expeditionssekr. 1778-02-25, tit. Kungl. Handsekr. (18) 1778-02-25, tit. Riksantikvarie (18) 1786, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1786-03-20, tit. Kansliråd (14) 1787-01-30, tit. Revisor 1798, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1801-05-28, tit. Statsråd (4) 1809-06-09, tit. Frih. (18) 1809-06-29, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Adlerbeth, Jacob, f. 1785-05-21 d. 1844-09-02, födelseort Stockholm, född i Jakob och Johannes församling, mor Ridderborg, Carin, far Adlerbeth, Gudmund Jöran, inskr. UU 1798-11-02, Sällskapet för forntida minnen Hedersled., ÖG nation i Ua 1798-11-02 till 1806-06-14, Uppsala läsesällskap Led. 1805, Härbärgets Led. 181, LGF 1811, LSkS 1815 till 1844, VHAA Led. 1818-01-20, RNO 1843-02-06, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1819-04-05, Uppfostringskommittén Sekr. 1812-09-16, utgav Iduna 1813-09-03 till 182, aktiv i Götiska förbundet i Stockholm som Ständig sekr. 1811, aktiv i Götiska förbundet i Stockholm som Grundare 1811, aktiv i VHAA som Preses 1828-01-01 till 1828-06-30, tit. Fil.kand. 1806-03-24, tit. Fil.mag. 1806-06-14, tit. E.o. kanslist 1807-11-06, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1809-08-15, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1810-05-17, tit. Ständig sekr. 1811, tit. Protokollssekr. (31) 1811-12-18, tit. Förste expeditionsekr. (18) 1818-08-03, tit. Frih. (18) 1818-10-07, tit. Preses 1828-01-01, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*UK*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Adlersparre, Axel, f. 1763-06-29 d. 1838-09-16, mor Planting-Bergloo, Ebba Sofia, far Adlersparre, Christoffer Christofferson, gift med Arbin, Karolina Ottiliana v 1806-08-08, inskr. UU 1777-03-25, LPS 1800-05-24, RNO 1818-11-23 till 1838, LLA 1818-12-03, LVA 1821-04-18, Kommittén för utmarkernas fördelning på Öland Ordf. 1812-09-03 till 1818-06-09, medarb. Läsning i blandade ämnen 1797-02-20 till 1801-08-02, tit. Landshövding (7), tit. Rustmästare 1778-05-30, tit. Ryttmästare vid livgardesreg. (30) 1792-09-17, tit. Tf. landshövding (7) 1819-06-30, tit. Vice landshövding (18) 1822-05-17, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Adlersparre, Georg, f. 1760-03-28 d. 1835-09-23, födelseort Hovermo, född i

Myssjö församling, mor Planting-Bergloo, Ebba Sofia, far Adlersparre, Christoffer Christofferson, gift med Linroth, Lovisa Magdalena 1809-09-10, inskr. UU 1774, Opinionsklubben Led., RSO 1790-05-05, LKVA 1796-11-12, LPS 1800-05-24, LVA 1802-04-14, KSO 1809-07-03, HedLKVA 1811-08-17, KSO med stora korset 1811-11-25, HedLA 1812, LVVS 1815-01-02, RKMO 1818-05-11, Brandförsäkringskontorets dir. Led. 1807 till 1810, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Stats- och bankorevisionen ordf. 1827, utgav Läsning i blandade ämnen 1795-11-03 till 1801-08-02, red. Ekonomiska Annaler 1807-01 till 1808-12, tit. Volontär 1775-12-01, tit. Kvartermästare 1776-09-20, tit. Kornett 1777-09-10, tit. Stabslöjtnant 1782-10-25, tit. Löjtnant vid reg. till häst (39) 1783-05-28, tit. Ryttmästare 1786-01-23, tit. Stabsryttmästare 1789-11-21, tit. Major 1808-04-23, tit. Överstelöjtnant (19) 1808-07-30, tit. Överadjutant 1808-07-30, tit. Befälhavare 1809-03-07, tit. Statsråd (4) 1809-06-09, tit. Frih. (18) 1809-06-29, tit. Överste (11) 1809-06-29, tit. Generaladjutant (11) 1809-06-29, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1809-07-03, tit. Landshövding (7) 1810-05-14, tit. Generalmajor (7) 1812-01-14, tit. Greve (18) 1816-10-07, tit. En av rikets herrar (överklass) 1817-07-04, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*SK*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Afzelius, Adam, f. 1750-10-07 d. 1837-01-30, född i Larv församling, mor Brisman, Catharina, far Afzelius, Arvid Persson, gift med Dassau, Anna Sofia 1801-10-18, inskr. UU 1768-09-21, VG nation i Ua 1768, LPS 1790-09-25, LVA 1793-02-20, Uppsala läsesällskap Led. 1805, LVVS 1819-12-14, aktiv i VG nation i Ua som Kurator 1774, tit. Universitetslärare, tit. Fil.kand. 1775-12-16, tit. Fil.mag. 1776-06-14, tit. Docent 1777-11-12, tit. E.o. biblioteksamanuens 1778-05-14, tit. E.o. adjunkt 1780-11-01, tit. Adjunkt 1785-03-03, tit. Tf. sekr. 1797-03-24, tit. Preses 1802, tit. Professor (36) 1803, tit. Filosofie jubelmagister 1827-06-16, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Afzelius, Arvid August, f. 1785-05-06 d. 1871-09-25, födelseort Fjällåkra, född i Broddetorps församling, mor Lindström, Inga Magdalena, far Afzelius, Per Persson, gift med Ramsay, Sofia Ottiliana 1815-10-05, gift med Furubom, Sofia Charlotta 1831-03-26, gift med Elfström, Vilhelmina Elisabet 1848-09-21, inskr. Falköpings skola 1794, inskr. Skara gymn. 1800-11-01, inskr. UU 1803-10-14, Sv. Stora landslogen Frimurare, RDDO 18, Manhemsförbundet Led. 18, VG nation i Ua 1803, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1810, LGF 1811, Pro fide et Christianismo Led. 1815, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, Uppsala Bibelsällskap Led. 1817, LSkS 1840, RNO 1841, VHAA Led.

1842-01-04, LMA 1857-12-19, KNO 1871, Barmhärtighetsdirektorium Skollärare, Hovkonsistorium Notarie 1820-01-26, utgav Traditioner av svenska folkdanser 1814 till 1815, utgav För Religionens Vänner 1817 till 1819, red. Svensk Församlingstidning 1819-11-30 till 1820, medarb. Iduna, medarb. Phosphoros 1810-07 till 1813, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som Andre talman 1818 till 1819-01-29, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som Förste talman 1820-01-29 till 1822, tit. Prost, tit. Notarie, tit. Föreståndare, tit. Förste talman, tit. Fil.kand., tit. Skollärare, tit. Andre talman, tit. Lärare, tit. Fil.mag. 1809, tit. Präst 1811-09-04, tit. E.o. hovpredikant 1812, tit. Hovpredikant 1820, tit. Kyrkoherde 1820-11-04, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1871, (*Publicist*).

Afzelius, Johan (Jan), f. 1753-06-13 d. 1837-05-20, far Afzelius, Arvid Persson, inskr. UU 1769-09-26, LPS 1790-09-25, LVA 1801-12-16, RVO 1809, LVS 1810, LLA 1818, tit. Docent, tit. Professor (36) 1784, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Afzelius, Lars Peter, f. 1779-04-03 d. 1847-06-16, födelseort Bolum,R, född i Broddetorps församling, mor Lindström, Inga Magdalena, far Afzelius, Per Persson, gift med Brun, Tullia Elisabet 1811, inskr. Skara skola: Andra klassen 1794-10-06, inskr. Skara gymn. 1797, inskr. UU 1800-10, VG nation i Ua 1800-10-03, LSBS 1815 till 1815, Manhemsförbundet Led. 1816, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Uppfostringskommittén Led. 1815-01-19, grundade Alingsås växelundervisningsskola 1823, tit. Fil.mag. 1806, tit. Bataljonspredikant 1809, tit. Regementspastor 1812, tit. Kyrkoherde 1815, tit. Lärare 1823, (*Skolgrundare*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*UK*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Afzelius, Pehr v, f. 1760-12-14 d. 1843-12-02, födelseort Larvs kyrka, född i Larv församling, mor Brisman, Catharina, far Afzelius, Arvid Persson, gift med Sidrén, Vendela Catharina 1790-02-11, inskr. Skara gymn. 1773, inskr. UU 1777-10-02, Nytt, nöje, heder och enighet Led., VG nation i Ua 1777-10-02, Franciskanerorden Led. 1782 till 1793, Royal Society of Edinburgh Led. 1786, LPS 1790-09-25, Société d'histoire naturelle Led. 1791, LKVA 1797, Medicinska societeten i Montpellier Led. 1802, LVS 1804, LVA 1804-05-09, Uppsala läsesällskap Led. 1805, RNO 1808-04-28, HedLVS 1831, KVO 1834-06-08, KVO med stora korset 1835-06-13, Fattigvårdskommittén Led. 1805, Kommittén för överseende och förbättring av arméns medicinalväsende Led.

1809-07-17, Uppfostringskommittén Led. 1812-01-29 till 1815, Krigsgårdskommittén Led. 1812-11-03, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Universitetssektionen Led. 1826-10-14, medarb. Journal för Svensk Litteratur, medarb. Litteraturtidning för år 1795 1795-03-31 till 1797, medarb. Svenska litteraturföreningens tidning 1833, aktiv i Uppsala läsesällskap som Grundare 1798, aktiv i Värm. nation i Ua som Inspektor 1801 till 1824, aktiv i Finska nationen i Uppsala som Inspektor 1803, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1812, tit. Prefekt, tit. Förste livmedikus, tit. Med.kand. 1782, tit. Fil.mag. 1782-06-17, tit. Med.lic. 1783, tit. Med.dr. 1785-06-14, tit. Adjunkt 1786-02-07, tit. Kirurg 1788-01-15, tit. Regementsfältskär 1788-05-27, tit. Stabskirurg 1788-07-20, tit. Överdirektör 1789-06-16, tit. Brunnsintendent 1796-03-30, tit. Kir.mag. 1799-02-12, tit. Professor (36) 1801-10-05, tit. Rektor Magnificus (18) 1805, tit. Preses 1812, tit. Livläkare (25) 1812-03-31, tit. Överfältläkare (21) 1812-07-14, tit. Generalinspektör 1812-07-28, tit. Förste arkiater (8) 1818-05-11, tit. Jubelmagister vid Uppsala universitet 1833-06-14, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1834-06-08, tit. Jubeldoktor 1835-06-15, (UK), (SK), (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5), (Geijers nätverk fig 16 s 179).

[Agardh, Carl Adolph, f. 1785-01-23 d. 1859-01-28, födelseort Båstad, född i Båstads församling](#), mor Ollman, Agneta Kristina, far Agardh, Michael Jürgen (Georg), gift med Lindschough, Margareta Charlotta 1812-10-02, inskr. LU 1799-10-04, Sju vise mästaressällskap Led. till 1809, VHAA Led., Skåne nation i Lund 1799-10-04, Göteborgs nation i Lund 1799-10-04, Sankt Christopher Frimurare 180, Pro Joco och de sju vise Led. 1809, Härbärgets Led. 181, Fysiografiska sällskapet i Lund Led. 1815, LVVS 1816-12-10, LVA 1817-01-15, LGF 1817-12-30, LPS 1818-02-28, Göteborgs nation i Lund Hedersled. 1823, Pro fide et Christianismo Led. 1823, RNO 1824-12-01, LVS 1828, Föreningen till utspridande av nyttig folkläkning i Karlstads stift Led. 183, LSA 1831-07-18, Värmlands läns hushållningssällskap Hedersled. 1834, KNO 1837-05-05, KNO med stora korset 1844, KDDO 1847-06-21, Stats- och bankrevisionen Led. 1817, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Universitetssektionen Led. 1826-10-14, 1843 års skolrevision Led. 1843 till 1843, utgav Lyceum 1810-08 till 1811-08, utgav Lunds Allehanda 1812-11-26 till 1813-01-25, utgav Flora 1835-07-17 till 1835-12-31, red. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1831 till 1831, medarb. Polyfem 1809 till 1812, aktiv i Pro Joco och de sju vise som Grundare 1809, aktiv i Pro Joco och de sju vise som Kansler 1809, aktiv i Fysiografiska sällskapet i Lund som Sekr. 1815 till 1834, aktiv i Föreningen till utspridande av nyttig folkläkning i Karlstads stift som

Ordf. 183, aktiv i Skåne nation i Lund som Inspektor 1830 till 1835, aktiv i Akademiska föreningen som Grundare 1830, aktiv i Serafimerorden som Ordensbiskop 1837-05-05, tit. Fil.kand. 1805, tit. Fil.mag. 1805, tit. Docent 1807, tit. E.o. kanslist 1810, tit. Adjunkt 1810, tit. Professor (36) 1812, tit. Kyrkoherde 1816, tit. Präst 1816, tit. Revisor 1817, tit. Rektor Magnificus (18) 1818, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1831-07-18, tit. Biskop (18) 1834, tit. Ordensbiskop 1837, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1837-05-05, tit. Teol.dr. (18) 1845-06-14, tit. Jubelmagister vid Uppsala universitet 1856, (SK), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Agrell, Olof, f. 1755-10-04 d. 1832-01-18, inskr. LU 1770, LVVS 1821-12-22, Royal Bachelor's Club led. 1822, LSBS 1823 till 1823, LSBS 1828 till 1828, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Ahlman, Georg Rickard, f. 1768-01-04 d. 1838-05-23, födelseort Lund, född i Lunds landsförsamling, mor Åkerman, Catharina Margareta, far Ahlman, Johan, inskr. LU 1783-07-17, Skåne nation i Lund 1783-07, RNO 1832-09-13, Uppfostringskommittén Led. 1814-10-03, Uppfostringskommitténs beredningsfördelning Led. 1816-08-03 till 1816, aktiv i Skåne nation i Lund som Notarie 1791 till 1795, tit. Fil.mag. 1787, tit. Docent 1789-03-11, tit. Lärare 1796-10-18, tit. Konrektor 1800-12-22, tit. Prorektor 1807, tit. Professor (36) 1810-10-31, tit. Rektor 1812-08-26, (UK).

Alm, Pehr, f. 1762-02-14 d. 1824-03-07, födelseort Stockholm, inskr. UU 1763-01-27, inskr. Greifswald universitet 1784-07-28, Sthm nation Ua 1776, Pro fide et Christianismo Led. 1819, LSBS 1823 till 1823, Uppfostringskommittén Led. 1812-11-28 till 1823, tit. Präst, tit. Fil.mag. 1785, tit. Vice kollega 1790-03-23, tit. Skolkollega 1792-04-03, tit. Apologist 1800-12-02, tit. Vice konrektor 1801-01-13, tit. Konrektor 1809-12-05, tit. Vice rektor 1811-02-26, tit. Lektor vid Gymn (37) 1816-03-13, tit. Rektor 1819-10-27, (UK).

Almgren, Carl Gustaf, f. 1777-11-01 d. 1828-02-19, född i Bitterna församling, mor Björndahl, Christina Inga, far Almgren, Gunnar, gift med Hollberg, Beata 1809, Sveriges riksdags prästestånd Led., Skara domkapitel Led. 1817, Skara domkapitel Konsistorienotarie 1812, grundade Fredsbergs församlingsskola 1821, tit. Konsistorienotarie, tit. Kontraktsprost, tit. Lärare, tit. Fil.mag., tit. Skvadronsprekiant 1803, tit. Regementspastor 1806, tit. Kyrkoherde 1816, tit. Prost 1820, (*Skolgrundare*).

Almquist, Erik Abraham, f. 1767-05-24 d. 1830-07-29, födelseort Gävle, född i Gefle (Gävle Heliga Trefaldighet) församling, mor Bergman, Hedvig Cecilia,

far Almquist, Erik Jonas, gift med Heijne, Hedvig Ottiliana v 1800-09, gift med Merckel, Johanna Elisabet 1806-09-10, inskr. UU 1780-10-06, [Juntan](#) Led. 179, Uppsala läsesällskap Led. 1805, LGF 1814, RNO 1814, LSBS 1815, HedLSBS 1815, LSkS 1816, Härnösands stifts bibelsällskap Led. 1817, VX Led. 1825 till 1825, KNO med stora korset 1829, medarb. Litteraturtidning för år 1795 1795-03-31 till 1797, aktiv i SBS som Grundare 1815, aktiv i Härnösands stifts bibelsällskap som Grundare 1817, aktiv i Härnösands stifts bibelsällskap som Ordf. 1817, tit. Fil.kand. 1793-05-29, tit. Vice notarie 1794-04-02, tit. Fil.mag. 1794-06-15, tit. Teol.kand. 1794-12-16, tit. Docent 1795-02-28, tit. Teologie licentiat 1795-12-15, tit. Konsistorienotarie 1795-12-19, tit. Teol.dr. (18) 1796-12-17, tit. E.o. adjunkt 1797-05-08, tit. Präst 1797-06-10, tit. Präst 1797-06-10, tit. E.o. professor 1801-11-03, tit. Akademiadjunkt 1802-05-12, tit. Kyrkoherde 1802-05-12, tit. Prost 1803-06-06, tit. Biskop (18) 1812-12-03, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1829, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

[Almroth, Nils Wilhelm, f. 1797-04-09 d. 1852-10-31, födelseort Stockholm, LKVA 1823, LVA 1825-05-04, LPS 1827-05-26, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, \(*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*\).](#)

[Alstedt, Olof Gustaf, f. 1801 d. 1861-05-12, gift med Rosengren, Angelique, inskr. UU 1821, Värm. nation i Ua 1821, utgav Periodiska bladet Kritiken 1827-05-14 till 1827, utgav Tidskrift för ungdomens vetenskapliga bildning 1827-12-06 till 1827-12-13, tit. E.o. kanslist, tit. Bokhandlare, \(*Publicist*\).](#)

[Altén, Martin, f. 1764-12-21 d. 1830-03-22, födelseort Hargs bruk, född i Hargs församling, mor Backnett, Maria, far Altén, Per, gift med Landwertz, Kristina Dorotea 1797, inskr. UU 1782-06-15, Roslags nation i Uppsala 1782-06, utgav Journal för Vitterhet, Historia, Världsbeskrivning, Fria Konster, Nya Upptäckter, Uppfinningar och mode 1823-05-23 till 1823, grundade Institutet för dövstumma och blinda 1809, tit. Privatlärare, tit. Kungl. Handsekr. \(18\), \(*Publicist*\).](#)

[Anagrius, grundade Örby och Kinna fattigskola 1818, \(*Skolgrundare*\).](#)

[Anckarsvärd, August, f. 1783-12-14 d. 1874-11-12, födelseort Sveaborg, mor Segebaden, Eva Karolina v, far Anckarsvärd, Michael Cosswa, gift med Bonde, Sofia Ulrika 1815-07-27, inskr. Karlbergs krigsakademi 1795-09-24, RSO 1809-07-03, Konstakademien i Stockholm Led. 1813-05-05, VX Led. 1823, LVA 1831-12-14, KVO med stora korset 1858-04-28, grundade Brevens Skola 1821, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1841-04-07 till 1842-04, tit. Fänrik vid livgardesreg. \(39\) 1796-11-22, tit. Löjtnant vid livgardesreg. \(36\) 1802-04-12,](#)

tit. Stabsadjutant 1809-01-08, tit. Kapten 1809-01-08, tit. Major 1809-06-29, tit. Överadjutant 1809-06-29, tit. Överstelöjtnant (19) 1810-05-08, tit. Bataljonschef 1811-12-10, tit. Överste (11) 1814-01-09, tit. Generaladjutant (11) 1816-01-09, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1858-04-28, tit. Greve (18) 1865, (*Skolgrundare*).

[Anckarsvärd, Carl Henric, f. 1782-04-22 d. 1865-01-25, födelseort Sveaborg, mor Segebaden](#), Eva Karolina v, far Anckarsvärd, Michael Cosswa, gift med Bonde, Charlotta 1810-11-16, inskr. UU 1793-02-26, inskr. Karlbergs krigsakademi 1795-09-24, Kalmar nation i Uppsala 1793-02-26, RSO 1808-04-29, Sällskapet för medborgerlig talarkonst Led. 1820, VX Led. 1826, Reformvännernas sällskap i Stockholm Led. 1848-02-18, VX-dir. Revisors suppl 1826-05-17 till 1827, utgav Medborgaren 1830-06-04 till 1830-07-20, grundade Fällnäs skola 1826-09-15, aktiv i Sällskapet för medborgerlig talarkonst som Grundare 1820, aktiv i Reformvännernas sällskap i Stockholm som Grundare 1848-02-18, tit. Fänrik 1785-07-24, tit. Fänrik vid livgardesreg. (39) 1794-11-16, tit. Löjtnant vid livgardesreg. (36) 1803-06-30, tit. Frih. (18) 1805, tit. Stabskapten 1806, tit. Kapten vid livgardesreg. (30) 1806-12-01, tit. Överadjutant 1808-02-12, tit. Major 1808-12-12, tit. Överstelöjtnant (19) 1809-06-29, tit. Överste (11) 1810-05-01, tit. Generaladjutant (11) 1812-01-14, tit. Greve (18) 1838, (*Skolgrundare*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Publicist*).

Andersson, J, grundade Hedvig församlings fattigskola i Norrköping 1818, tit. Kyrkoherde, (*Skolgrundare*).

Anker, Peder, f. 1749-12-08 d. 1824-12-10, födelseort Christiania, IX frimurareprovinsen Frimurare, HedLSBS 1815, LVA 1815-04-05, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, RCXIII 1821-01-28, aktiv i Sv. Stora landslogen som SI, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Arfvedson, Johan August, f. 1792-01-12 d. 1841-10-28, inskr. UU 1803-04-19, Södermanlands nation i Uppsala 1803-04, LVA 1821-04-18, VX Led. 1827 till 1827, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Arfwedson, Carl Christoffer, f. 1735-03-07 d. 1826-06-20, födelseort Stockholm, gift med Langenberg, Catharina Charlotta v 1772, LPS 1775-02-04, LVA 1786-02-15, förvaltade Tottie och Arfwedson, tit. Grosshandlare, tit. Kommerseråd (18) 1789, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Arosenius, Carl, f. 1778-04-21 d. 1839-04-17, IX frimurareprovinsen

Frimurare, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1810-02-22, LVA 1821-04-18, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

[Arrhenius, Carl Magnus, f. 1790-05-30 d. 1850-01-28, födelseort Nyeds prästgård, född i](#) Nyed församling, mor Arell, Maria Charlotta, far Arrhenius, Elof, gift med Reuter, Beata Fredrika Lovisa 1828, inskr. UU 1804-10-02, RNO, Värm. nation i Ua 1804-10-02, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1816-02-21, Värmländska sällskapet Led. 1816-04-01, Sällskapet för medborgerlig talarkonst Led. 1820-11-17 till 1820, utgav Svensk Författningssamling 1824-12-22 till 1850, red. Svensk Författningssamling 1824-12-22 till 1850, medarb. Svensk Litteraturtidning 1813-01-09 till 1825-04-18, aktiv i Värm. nation i Ua som Förste kurator 1809-06 till 1810-06, aktiv i Värmländska sällskapet som Grundare 1816-04-01, aktiv i Sällskapet för medborgerlig talarkonst som Grundare 1820-11-17, aktiv i Värmländska sällskapet som Ordf. 1830 till 1834, tit. Förste expeditionsskr. (18), tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38), (*Publicist*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

[Arwidsson, Adolph Ivar, f. 1791-08-07 d. 1858-06-21, födelseort Åbo, mor Molin, Anna](#) Katarina, far Arwidsson, Adolf Arvid, gift med Armfelt, Johanna Karolina 1824-11-25, inskr. Borgå gymn. 1806, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1810-10-08, inskr. UU 1817-11-07, Gröna rutan Led. 18, Finska nationen i Uppsala 1817-11-07, Boktryckerisocieteten i Stockholm Led. 1827 till 1842, Aganippiska sällskapet Led. 1839, LSkS 1842, Svenska fornkriftsällskapet Led. 1843-12-01, RNO 1851 till 1858, utgav Åbo Morgonblad 1821 till 1822-02, utgav Kometen 1825-10-01 till 1827-12-29, utgav Svensk Bibliografi 1829-01-24 till 1843-11, red. Freya. Sällskapsblad 1824-04-10 till 1824-06-19, medarb. Mnemosyne 1819, medarb. Nya Extra Posten 1820 till 1821, aktiv i Boktryckerisocieteten i Stockholm som Sekr. 1827 till 1842, aktiv i Svenska fornkriftsällskapet som Grundare 1843-12-01, aktiv i Svenska fornkriftsällskapet som Ordf. 1843-12-01, tit. Fil.kand., tit. Fil.mag., tit. Docent 1817-06-15, tit. Biblioteksamanuens 1824, tit. Kungl. bibliotekarie (18) 1843, (*Publicist*).

Aschan, Johan Lorentz, f. 1772-06-26 d. 1856-05-20, född i Flisby församling, mor Lundius, Anna Catharina, far Aschan, Per George, gift med Nilsson, Catharina, LPS 1818-02-28, LVA 1853-12-14, grundade Hemmesjö sockenskola 1827, grundade Lessebo bruksskola 1827, förvaltrade Åryds bruk, förvaltrade Lessebo järn- och pappersbruk, tit. Bergsråd (18), tit. Brukspatron,

(Skolgrundare).

Askelöf, Johan Christoffer, f. 1787-02-13 d. 1848-07-12, födelseort Ystad, född i Ingelstorp församling, mor Cronholm, Magdalena, far Askelöf, Magnus, inskr. 1796-02-11, Skåne nation i Lund 1796, Pro Joco och de sju vise Led. 1809, Gröna rutan Led. 1816, Stora Bergström Led. 1820 till 1821, LSBS 1828 till 1828, utgav Polyfem 1809 till 1812, utgav Livet och döden 1815-10-16 till 1816-05-16, utgav Läsning till utbredande av medborgerliga kunskaper 1816-06-07 till 1816, utgav Den objudne Gästen 1829-01-05 till 1829-12-23, utgav Svenska Minerva 1829-12-28 till 1848-07-11, medarb. Elegant Tidning 1810 till 1810, aktiv i Gröna rutan som Överorator, aktiv i Pro Joco och de sju vise som Grundare 1809, aktiv i Pro Joco och de sju vise som president 1809 till 1816, tit. Fil.mag. 1805, tit. Fil.kand. 1805, tit. E.o. kanslist 1810, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1812, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1814, tit. Protokollssekr. (31) 1816, tit. Förste expeditionssekr. (18) 1824-11-24, (Publicist).

Atterbom, Per Daniel Amadeus, f. 1790-01-19 d. 1855-07-21, födelseort Åsbo kyrka, född i Åsbo församling, mor Kernell, Hedvig Kristina, far Atterbom, Gabriel, gift med Ekenstam, Ebba Fredrika af 1826-06-20, inskr. Linköping skola: Fjärde klassen 1799-09-25, inskr. Linköpings gymn.: Rektorsklassen 1800, inskr. UU 1805-10-01, Sällskapet för forntida minnen Hedersled., Gröna rutan Led. 18, Vitterhetens Vänner Led. 1805 till 1806, ÖG nation i Ua 1805-09-28, Auroraförbundet i Uppsala Led. 1807-10-10, Uppsala läsesällskap Led. 1808, LVVS 1819-12-14, Stora Bergström 1820 till 1821, Manhemsförbundet Led. 1820-05-12, RNO 1837 till 1855, LSA 1839-06-10, VHAA Led. 1853-02-22, utgav Phosphoros 1810-08-20 till 1813, utgav Poetisk kalender 1811 till 1821, red. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1825 till 1829, medarb. Iduna 18, medarb. Polyfem 1809 till 1812, medarb. Elegant Tidning 1810, medarb. Svensk Litteraturtidning 1813-01-09 till 1825-04-18, medarb. Heimdall 1828-05-03 till 1832-12-31, medarb. Svenska litteraturföreningens tidning 1833, aktiv i Auroraförbundet i Uppsala som Grundare 1807-10-10, tit. Fil.kand. 1815-03-08, tit. Fil.mag. 1815-06-15, tit. Privatlärare 1819, tit. Docent 1821-05-10, tit. Akademiadjunkt 1824-02-01, tit. Professor (36) 1828-10-08, tit. Rektor 1837-09, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1839-06-10, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Aurivillius, Pehr Fabian, f. 1756-12-10 d. 1829-11-14, födelseort Uppsala, mor Ekerman, Eva Ulrika, far Aurivillius, Carl, gift med Waldius, Regina 1796-08-31, inskr. UU 1757-06-27, LVS 1792, VHAA Led. 1812-06-16, LSks 1817,

LVVS 1817-12-12, RNO 1824 till 1829, aktiv i VG nation i Ua som Inspektor 1788 till 1800, aktiv i Göteborgs nation i Uppsala som Inspektor 1816 till 1829, tit. E.o. biblioteksamanuens 1782-05-24, tit. Fil.mag. 1782-06-17, tit. Docent 1784-02-01, tit. Professor (36) 1787-03-19, tit. Universitetsbibliotekarie (akademibibl.) (36) 1787-03-19, tit. Rektor Magnificus (18) 1790, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

[Backman, Carl Henrik, f. 1801-02-14 d. 1860-01-20, födelseort Paris, mor Campaigne de](#) Boissimene, Julie Elisabeth Adelaide, far Backman, Per Anton, gift med Serre, Mathilde de, gift med Ahlberg, Abela C M, Göta Coldinu orden Led. 1830, Salomoniska logen af Trenne lås Frimurare 1832-02-17, utgav Arkiv för Animal Magnetism 1819-03 till 1819-08, utgav Göteborgs dagblad 1829-05-04 till 1838-06-13, utgav Linnea. Ett bidrag till konst, vitterhet, mode, industri och hushållning 1831-12-12 till 1832-12, förvaltade Ekbohrn & Backman, tit. Boktryckare, tit. Vicekonsul, tit. Översättare, (*Publicist*).

[Barfoth-Schartau, Ivar Eilert, f. 1785-02-19 d. 1867-02-08, födelseort Lund, född i Lunds](#) domkyrko (stads-)församling, mor Sommelius, Catharina Elisabeth, far Barfoth, Ivar Eilert, gift med Voigtländer, Gustava Vilhelmina 1816-10, inskr. LU 1798-04-30, utgav Journalen 1823-04-30 till 1824-08-02, tit. Kapten vid reg. till fot (36), (*Publicist*).

[Battram, Herman, f. 1764-11-25 d. 1823-08-11, födelseort Ystad, född i Ystad Sankta](#) Maria församling, mor Sörensen, Anna Maria, far Battram, Lars Henrik, inskr. LU 1780-02-09, Sv. Stora landslogen Frimurare, Skåne nation i Lund 1780, RNO 1809-07-03, utgav Dagligt Allehanda 1809-04-07 till 1823-08-11, red. Dagligt Allehanda 1809-04-18 till 1823-08-11, tit. Regementsskrivare, tit. Hovexpeditionschef, tit. Auskultant 1783-08-26, tit. Vice häradshövding 1784, tit. Auditör 1786-04-12, tit. Kungl. Handsekr. (18) 1787-05-25, tit. Expeditionssekr. 1792-05-15, tit. Kansliråd (14) 1809-10-12, tit. Statssekr. (7) 1815-09-19, tit. Frih. (18) 1818-10-07, (*Publicist*).

[Baumgarten, Thure Fredrik v, f. 1791-06-06 d. 1844-07-11, födelseort Ekhofs säteri, född i Björnlunda församling, mor Bielke, Christina Charlotta, far Baumgarten, Adolf Reinhold v,](#) gift med Modin, Hedvig Fredrika Clementina, inskr. UU 1805-10-08, Smålands nation i Uppsala 1806-10-24, LPS 1827-11-24, Fattigvårdskommittén Kopist, Uppfostringskommittén Kanslist 1813-04-15, aktiv i Vetenskapsakademien som Notarie, tit. Notarie, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1812, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1813-04-15, tit. Protokollssekr. (31) 1818-08-03, tit. Förste expeditionssekr. (18) 1826-05-11, tit. Expeditionschef 1843-10-11, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*UK*).

Becker, Carl Johan v, f. 1775-09-26 d. 1831-06-25, född i Otterstad församling, far Becker, Johan v, gift med Bratt af Höglunda, Johanna Gustava 1803-09-20, inskr. UU 1792-02-21, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, grundade Otterstads växelundervisningsskola 1823-06-20, tit. Häradshövding (38), tit. Auskultant 1793-03-08, tit. Hovjunkare (36) 1798-10-16, tit. Vice häradshövding 1798-12-17, tit. Auditör 1800-06-01, tit. Lagman (18) 1803-06-08, (*Skolgrundare*).

Beckman, Johan Wilhelm, f. 1792-09-19 d. 1873-04-10, född i Gårdsby församling, far Beckman, Tomas Georg, gift med Fehrström, Brita Elisabeth 1826-09-03, inskr. Växjö gymn., inskr. Växjö skola, inskr. UU 1814-10-07, Smålands nation i Uppsala 1814-10-06, VX Led. 1822 till 1822, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1823-02-26, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Pro fide et Christianismo led. 1837, RNO 1872, Sveriges riksdags prästestånd Led., VX-dir. suppl 1823-05-22, VX-dir. Suppl 1824-05-19, Riksdagens bevillningsutskott Led. 1850 till 1851, Riksdagens bevillningsutskott Led. 1853 till 1854, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1854 till 1867, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1854-11-03 till 1867-05-03, Riksdagens bevillningsutskott Led. 1856 till 1858, Riksdagens bevillningsutskott Led. 1859 till 1860, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1862 till 1863, VX-dir. revisors suppl 1823-05-22 till 1824-05-19, VX-dir. revisors suppl 1824-05-19 till 1825-05-25, grundade Växelundervisningsskola för bättre mäns söner 1821-01-07, tit. Pastorsadjunkt, tit. Komminister, tit. Präst 1818-09-13, tit. Kateket 1820-01-25, (*Skolgrundare*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Berg, Johan Olof, f. 1777-08-01 d. 1826-11-02, födelseort Stockholm, Sv. Stora landslogen Frimurare 18, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1807-11-26, Silkesrederisocieteten Led. 1809, LPS 1815, Bellmanska sällskapet Led. 1824-11-15, Stockholms stads inkvarteringskommission Led. 1812, Frimurarbarnhusets dir. Led. 1819-10-02, Borgerskapets äldste i Stockholm Led. 1820, Stockholms stads handels- och ekonomikollegium Led. 1821 till 1826, aktiv i S:t Johanneslogen S:t Erik som IB 1812 till 1814, aktiv i S:t Johanneslogen S:t Erik som ABB 1814 till 1819, aktiv i S:t Johanneslogen S:t Erik som FBB 1819 till 1826, aktiv i Bellmanska sällskapet som Grundare 1824-11-15, tit. Sidenfabrikör, tit. Kapten 1818, tit. Rådman (i Stockholm) (36) 1821-11-31, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14*

s 167).

Bergius, Olof Erik, f. 1784-07-08 d. 1837-04-14, födelseort Visnums kyrka, född i Visnum församling, mor Arenander, Gunilla, far Bergius, Pehr, gift med Hertzman, Fredrika Charlotta 1823-12-06, inskr. UU 1799, IX frimurareprovinsen Frimurare, RNO, Värm. nation i Ua 1799, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1807-11-04, LGF 1811, LPS 1824-09-25, aktiv i Götiska förbundet i Stockholm som Grundare 1811, tit. Expeditionssekr., tit. Förste expeditionssekr. (18), tit. Fältaktuarie, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38), tit. Notarie, tit. Protokollssekr. (31), tit. E.o. kanslist, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40), tit. Registrator i kungl. kansliet (37), tit. Kommerseråd (18) 1831, (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5), (Geijers nätverk fig 16 s 179).

Bergman, Carl Abraham, f. 1800-04-20 d. 1889-03-28, född i Vinslöv församling, mor Borgman, Catharina Dorotea, far Bergman, Johan Peter, gift med Vult von Steijern, Catharina Eleonora 1828-07-09, inskr. Kristianstad skola, inskr. LU 1816-10-05, Runa-förbundet Led. 1824, Akademiska föreningen Led. 1830, Nordiska nationalföreningen Led. 1855-12-31, RNO 1865, grundade Lunds lancasterskola 1827, aktiv i Runa-förbundet som Grundare 1824, aktiv i Akademiska föreningen som Grundare 1830, tit. Fil.kand., tit. Kyrkoherde, tit. Lärare, tit. Fil.mag., tit. Rektor, tit. Med.dr., (Skolgrundare).

Bergstedt, Anders, f. 1768-10-11 d. 1825-06-10, födelseort Hackvads kyrka, född i Hackvad församling, mor Larsdotter, Anna, far Bergstedt, Lars, gift med Pihlgren, Karolina Charlotta (1776-?), gift med Runström, Ulrika 1796, inskr. Karolinska skolan (Örebro skola) 1779, inskr. UU 1790-11-09, Nerikes nation i Uppsala 1790, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1803, utgav Humoristen 1794 till 1794, utgav Aftonposten 1814-12-21 till 1815-05-10, tit. Assistent, tit. E.o. kanslist 1793-06-13, tit. Protokollssekr. (31) 1804, (Publicist).

Bergsten, Nils Johan, f. 1759-05-22 d. 1837-02-25, födelseort Uppsala, mor Löfstadius, Ingrid Elisabet, far Bergsten, Carl, inskr. Gävle gymn. 1770, inskr. UU 1772-09-04, Uplands nation i Uppsala 1772-09-04, LSBS 18, Pro fide et Christianismo Led. 1800, LVA 1804-02-22, VX Led. 1826, Uppfostringskommittén Led. 1812-01-29 till 1817-04-08, Uppfostringskommitténs beredningsfördelning Led. 1816-01-03 till 1816-02-10, Uppfostringskommitténs beredningsfördelning Led. 1816-08-03 till 1817-04-08, Gävle elementarskolas dir. Led., tit. Fil.kand. 1781-12-05, tit. Fil.mag. 1782-06-17, tit. Docent 1788-06-15, tit. Lektor vid Gymn. (37) 1792-10-31, tit. Skolinspektor 1801, tit. Jubelmagister vid Uppsala universitet 1833-06-14, (Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167), (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5),

(UK).

Bergvall, Mårten Christofer, f. 1782-03-30 d. 1852-03-05, födelseort Värnamo, mor Rubin, Anna Kristina, far Bergvall, Bengt, gift med Fornander, Helena Kristina 1813, inskr. Växjö gymn. 1799, inskr. LU 1802-10-28, Pro fide et Christianismo Led. 18, LSBS 18, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1816, VX Led. 1822, RNO 1836, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, Riksbankens styrelse Led. 1823, Sveriges riksdags prästestånd Led. 1834 till 1835, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1845-11-25, Hovkonsistorium Assessor 1813-05-29, Hovkonsistorium Assessor 1822-03-26, medarb. Stockholmsposten, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som FT 1822 till 1823-01-29, tit. Fil.kand. 1804-12-15, tit. Fil.mag. 1805-06-23, tit. Pastorsadjunkt 1807, tit. Präst 1807-04-19, tit. Skvadronspredikant 1811-06-17, tit. Regementspastor 1812-03-24, tit. Kyrkoherde 1822-01-23, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

[Berwald, Franz Adolf, f. 1796-07-23 d. 1868-04-03, födelseort Stockholm, mor Brunau](#), Agneta Brigitta, far Berwald, Christian Friedrich Georg, gift med Scherer, Rosina Vilhelmina Matilda 1841-07-18, LMA 1864, Koralkommittén Led. 1866-05-18, Musikaliska akademiens lärarkollegium Led. 1866-12-21, utgav Musikalisk Journal 1819-01 till 1819-06-23, utgav Journal de Musique 1820 till 1820, tit. Kammarmusikus, (*Publicist*).

[Berzelius, Jöns Jakob, f. 1779-08-20 d. 1848-08-07, födelseort Väversunda, född i Väversunda församling](#), mor Sjösteen, Elisabet Dorotea, far Berzelius, Samuel, gift med Poppius, Johanna Elisabet 1835-12-19, inskr. Linköpings gymn. 1793, inskr. UU 1796-10-18, Sardiniens S:t Lazarus orden (-18-) Kommendör, ÖG nation i Ua 1796-10-18 till 1804-05-23, LPS 1803-10-27, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1805-01-30, Svenska Läkaresällskapet Led. 1807-12-30, LVA 1808-06-15, LKVA 1811, LLA 1812, LVS 1815, RNO 1815-01-28, RVO 1821, LSBS 1828 till 1828, VHAA hedersled. 1829-11-10, Franska hederslegionen Riddare 1832, Ryska S:t Stamslaus orden Riddare 1833, HedLVVS 1833-10-31, Svenska nykterhetssällskapet Led. 1837-05-05, LSA 1837-09-18, LSkS 1838, Ryska S:t Stamslaus orden Riddare 1838-06, Danska Dannebrogorden stora korset 1847-07, Norske Sankt Olavs orden 1847-08-21, Snillekommittén Led. 1825-12-21, utgav Vetenskapsjournal för läkare och fältskärer 1806 till 1810, utgav Lyceum 1810-08 till 1811-08, aktiv i Svenska Läkaresällskapet som Grundare 1807-12-30, aktiv i Vetenskapsakademien som preses 1810 till 1810, aktiv i Collegium medicum som Assessor 1810-04-05, aktiv i Vetenskapsakademien som Sekr. 1818-11-11, aktiv i VHAA som Preses

1830-07-01 till 1830-12-31, aktiv i Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande som Vice ordf. 1833, aktiv i Svenska nykterhetssällskapet som Ordf. 1837-05-05, aktiv i VHAA som Preses 1841-07-01 till 1841-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1845-07-01 till 1845-12-31, tit. Fil.kand. 1798-12-05, tit. Underläkare 1799, tit. Fil.mag. 1800-12-06, tit. Disponent 1800-12-06, tit. Med.kand. 1801-05-20, tit. Med.lic. 1801-12-11, tit. Adjunkt 1802-05-24, tit. Med.dr. 1804-05-23, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1805-02-21, tit. Lärare 1806-08-26, tit. Professor (36) 1807-01-13, tit. Preses 1810, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1821-01-28, tit. Frih. (18) 1835-12-19, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1837-09-18, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (SK).

[Beskow, Bernhard v. f. 1796-04-02 d. 1868-10-17, födelseort Stockholm, mor Dalin](#), Anna Catharina, far Beskow, Bernhard, gift med Wählberg, Magdalena 1822-05-26, inskr. UU 1807-03-20, Södermanlands-Nerikes nation i Uppsala 1807-03-20, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, VX Led. 1822, LGF 1822-04-30, Société de G ographie de Paris Led. 1828, Institut historique de France Led. 1828, LSA 1828-02-11, RNO 1829-04-08, LMA 1829-05-27, LSks 1833 till 1862, VHAA Hedersled. 1834-11-11, KNO 1836-05-03, Konstakademien i Stockholm Hedersled. 1837-03-17, Academia Tiberina Led. 1842-11-28, LVS 1843-06-03, Aretinska akademien f r vetenskap och konst Led. 1844, Musikaliska akademien Sankta Cecilia Led. 1844, Arkadiernas Akademi Led. 1844-01-25, KNO med stora korset 1844-10-14, Academia Ercolanese i Neapel Led. 1845, Arkeologiska samfundet i Rom Led. 1845, HedLVVS 1845-12-30, KDDO 1847-07-16, Norska Videnskabernes Selskab Led. 1848-04-15, Academia properziana i Assisi Led. 1849, Academia imperiale e reale di scienze, lettere ed arti della Toscana Led. 1849, HedLVS 1849-09-15, Pro fide et Christianismo Led. 1852, RKMO 1861-01-28, VX-dir. Suppl 1823-05-22, Serafimerlasarettets dir., medarb. Iduna, medarb. Heimdall 1828-05-03 till 1832-12-31, medarb. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1831 till 1831, aktiv i Serafimerorden som Kanslist 1824-01-28 till 1827-07-04, aktiv i Harmoniska sällskapet i Stockholm som Ordf. 1830, aktiv i Hovkapellet som Direktör 1831-02-01 till 1832-06-23, aktiv i Svenska Akademien som Ständig sekr. 1834-06-02, aktiv i VHAA som Preses 1835-07-01 till 1835-12-31, aktiv i Serafimerorden som Ceremonim stare i survivans 1836-05-03 till 1837, aktiv i Serafimerorden som Underkansler i survivans 1837, aktiv i Franska hederslegionen som Officer 1842, aktiv i VHAA som Preses 1845-01-01 till 1845-06-30, aktiv i Serafimerorden som Underkansler 1849 till 1861-01-28,

aktiv i VHAA som Preses 1856-01-01 till 1856-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1859-01-01 till 1859-06-30, tit. E.o. kanslist 1814-10-14, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1815-09-08, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1816-12-04, tit. Protokollssekr. (31) 1818-12-09, tit. Förste expeditionssekr. (18) 1825-02-01, tit. Kungl. Handsekr. (18) 1825-12-20, tit. Kungl. Handsekr. (18) 1825-12-20, tit. Kammarherre (11) 1826-05-03, tit. Akademed. i Svenska akademien (18) 1828-02-11, tit. Direktör 1831-02-01, tit. Hovmarskalk (8) 1832-12-01, tit. Ständig sekr. 1834-06-02, tit. Preses 1835-07-01, tit. Ceremonimästare (18) 1836-05-03, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1836-05-03, tit. Frih. (18) 1843-08-18, tit. Underkansler 1849, tit. Överstekammarjunkare (5) 1861-01-23, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

[Bexell, Sven Peter, f. 1775-09-26 d. 1864-05-05, född i Villstad församling, mor Strömvall](#), Magdalena, far Bexell, Daniel Danielsson, gift med Wollfradt, Sara Lovisa v 1805-11-10, inskr. LU 1800-02-21, Arkeologiska samfundet i Rom Led. 18, LGF 1816-10-30, LVVS 1817-12-12, LLA 1818, RVO 1818, Pro fide et Christianismo Led. 1823, LPS 1823-02-22, VHAA Led. 1829, Riksdagens allmänna besvärs- och ekonomiutskott Led. 1823 till 1823, Riksdagens lagutskott Led. 1828 till 1844, tit. Furir 17, tit. Volontär 1792, tit. Underofficer 1793-01-04, tit. Löjtnant 1799, tit. Präst 1801-03-10, tit. Hovpredikant 1801-10-27, tit. Kyrkoherde 1812-09-11, tit. Prost 1813-10-20, tit. Kontraktsprost 1819-06-25, tit. Professor (36) 1822-06-13, tit. Teol.dr. (18) 1830-11-10, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Bibau, Fredrik, f. 1778-12-13 d. 1855-10-26, födelseort Ystad, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1806-12-20, Par Bricole Led. 1808, LSBS 1823 till 1823, LSBS 1828 till 1828, LPS 1829-03-28, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, Hillska skolans dir. Led. 1829-05-09, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

[Biberg, Nils Fredrik, f. 1776-01-20 d. 1827-03-25, födelseort Härnösand, född i Härnösand församling, mor Unaeus, Catharina, far Biberg, Isak, gift med Lundström, Anna Sofia](#), inskr. Härnösands gymn.: Första klassen 1789-06-19, inskr. Härnösands gymn.: Andra klassen 1790, inskr. Härnösands gymn.: Tredje klassen 1791-06-20, inskr. Härnösands gymn.: Fjärde klassen 1792-06-20, inskr. UU 1793-02-22, Uppsala läsesällskap Led. 1805, VHAA Led. 1810-03-06, LGF 1813-07-03, RNO 1824, aktiv i Bottniska nationen i Uppsala som Inspektor 1811 till 1827, tit. Universitetslärare, tit. Fil.mag. 1797-06, tit. Docent 1799-01-

22, tit. Professor (36) 1808-09-25, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Billberg, Gustaf Johan, f. 1772-06-14 d. 1844-11-26, LVVS 1813-02-15, LVA 1817-01-15, LSBS 1828 till 1828, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Bjurbäck, Olof, f. 1750-10-26 d. 1829-04-18, födelseort Bjurbäck, född i Lungsund församling, mor Bock, Maria Svensdotter, far Olsson, Jonas, gift med Lundgren, Maria 1811-05, inskr. Filipstads skola 1760-04, inskr. Karlstads gymn. 1766-0, inskr. UU 1770, Värm. nation i Ua 1770, LPS 1808-10-29, RNO 1809, HedLSBS 1815, LSkS 1816 till 1829, LSBS 1823, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826, Riksdagens lagutskott Led. 1809 till 1815, Riksdagens bevillningsutskott Led. 1809 till 1815, Sveriges riksdags prästestånd Led. 1809 till 1815, Riksdagens expeditionsutskott Led. 1809 till 1815, Karlstads domkapitel Preses, medarb. Svensk Litteraturtidning 1815 till 1815, aktiv i Karlstads stifts bibelsällskap som Grundare 1816, tit. Lärare 1770, tit. Fil.kand. 1774, tit. Pastorsadjunkt 1775-06, tit. Präst 1775-07, tit. Lektor vid Gymn. (37) 1787, tit. Teol.dr. (18) 1800-11-01, tit. Kyrkoherde 1801-07-02, tit. Biskop (18) 1803-07-19, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Bjurstén, Anders, f. 1783-03-08 d. 1834-10-05, födelseort Bjurbäck,R, född i Bjurbäck församling, mor Jonsdotter, Ingjerd Britta, far Andersson, Nils, gift med Borgström, Johanna Helena, inskr. LU 1804, IX frimurareprovinzen Frimurare, Salomoniska logen af Trenne lås Frimurare 1810-10-07, VX Led. 1823 till 1823, aktiv i Salomoniska logen af Trenne lås som ABB 1812 till 1816, tit. E.o. bataljonspredikant 1807, tit. Sjukhuspredikant 1808, tit. Slottspredikant 1808, tit. Bataljonspredikant 1815, tit. Regementspastor 1817, tit. Kyrkoherde 1824, tit. Fältprost 1824, (*Skolgrundare*).

Björnstjerna, Magnus Fred. Ferdinand, f. 1779-10-10 d. 1847-10-06, födelseort Krummenhennersdorf, mor Hagen, Wilhelmina Louisa v, far Björnstierna, Magnus Olof, gift med Stedingk, Elisabet Charlotta von 1815-10-10, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1797, LKVA 1807, RSO 1808, Preussiska orden Pour le mérite Riddare 1813, RSO med stora korset 1814-07-26, Ryska S:t Georgs orden Riddare 1815, KSO 1815-08-12, HedLKVA 1817, KSO med stora korset 1817-04-28, VX Led. 1823 till 1823, LVA 1834-03-11, RKMO 1838-01-28, Örlogsmannasällskapet Hedersled. 1843, Snillekommittén Led. 1825-12-21, tit. Fänrik vid livregementsbrigaden (39) 1793-10-28, tit. Sekundadjutant 1796-05-30, tit. Sekundlöjtnant 1796-10-26, tit. Premiärlöjtnant 1799-11-15, tit. Stabskapten 1805-03-01, tit. Överadjutant 1808, tit. Major 1808-07-29, tit. Överstelöjtnant (19) 1809-09-12, tit. Chef 1811-03-19,

tit. Regementschef 1812, tit. Överste (11) 1812-01-14, tit. Generaladjutant (11) 1813-09, tit. Generalmajor (7) 1814-01-19, tit. Frih. (18) 1815-01-28, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1815-08-12, tit. Generallöjtnant (5) 1820-02-29, tit. Artilleriinspektör 1821-09-28, tit. Greve (18) 1826-05-11, tit. Minister 1828-01-18, tit. En av rikets herrar (överklass) 1841-06-30, tit. General (4) 1843-02-06, (SK).

Björnstjerna, Magnus Johan, f. 1758-03-26 d. 1837-10-10, födelseort Kalmar, mor Beronia, Elisabet Christina, far Wahlbom, Johan Gustav, gift med Nilsson, Sara Elisabet 1802-01-08, RSO 1794-11-24, LKVA 1800, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, LSBS 1823 till 1823, HedLSBS 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, tit. Löjtnant vid artilleriet (37) 1781-12-19, tit. Kapten vid artilleriet (34) 1788-01-29, tit. Major vid artilleriet (26) 1792-07-18, tit. Överstelöjtnant (19) 1794-06-04, tit. Överste (11) 1795-02-23, tit. Generaladjutant (11) 1804, tit. Generalmajor (7) 1813-01-12, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

[Björnståhl, Jacob Gustaf, f. 1773-06-28 d. 1837-01-13, födelseort Torshälla kyrka, född i](#) Torshälla (stads-) församling, mor Björnståhl, Anna Catharina, far Liung, Lars Kristoffer, inskr. UU 1789-11-09, Södermanlands nation i Uppsala 1797-05-31, utgav Narraktigheter 1815-05 till 1815, utgav Diverse Visor och Historier 1819-01-01 till 1819, utgav Konversationsbladet 1823-01-21 till 1823-10-31, tit. Bokhandlare, tit. Boktryckare, (*Publicist*).

Blad, Anders, f. 1748-01-02 d. 1834-09-14, VHAA Led. 1811-12-03, LSBS 1823, LSBS 1828 till 1828, aktiv i VHAA som Preses 1812-07-01 till 1812-12-31, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

[Blom, Isac Reinhold, f. 1762-10-27 d. 1826-05-06, födelseort Stjärnholm, född i](#) Nyköpings Nikolai församling, mor Wigelstierna, Anna Sofia, far Blom, Jonas Gabriel, inskr. Strängnäs gymn., inskr. UU 1781-10-03, Södermanlands nation i Uppsala 1781-11-17, LSA 1797-03-11, RNO 1809, VHAA Hedersled. 1811-12-03, LPS 1815-05-20, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809-05-13, Kommittén ang jämkningen i de akademiska konstitutionerna Led. 1817 till 182, red. Extra Posten, aktiv i VHAA som Preses 1817-01-01 till 1817-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1820-01-01 till 1820-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1826-01-01 till 1826-06-30, tit. Auskultant 1783-06-16, tit. Extra notarie 1783-12-19, tit. Notarie 1787-12-16, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1797-03-11, tit. Rådman 1797-12-12, tit. Lagman (18) 1808-01-24, tit. Justitieråd (5) 1809-06-12, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1815, tit. Juris hedersdoktor 1818-

06-15, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Bodell, Erik Erland, f. 1774-03-18 d. 1848, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1801-01-24, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, Sällskapet för medborgerlig talarkonst Led. 1820-11-17 till 1820, VX Led. 1826, aktiv i Sällskapet för medborgerlig talarkonst som Grundare 1820-11-17, tit. Assessor (i kollegium) (36), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Boije, Fredrik, f. 1773-07-07 d. 1857-02-08, födelseort Stralsund, mor Blessing, Fredrika Carolina v, far Boije, Fredrik, gift med Hierta, Ulrika 1795-01-16, inskr. UU 1788-11-13, RSO 1815-06-20, LKVA 1817-05-28, Konstakademien i Stockholm Led. 1840, Hillska skolans dir. Revisor 1830-07-02, Riddarhusdir.en Direktör 1823-11-20, utgav Konst och Nyhetsmagasin för medborgare av alla klasser 1818-07 till 1823-06, utgav Magasin för konst, nyheter och mode 1823-05-20 till 1844-12, tit. Volontär 1775-06-01, tit. Regementskvartermästare vid reg. till häst (36) 1776-06-06, tit. Kornett vid reg. till häst (39) 1777-06-06, tit. Löjtnant vid reg. till häst (39) 1797-04-27, tit. Stabsryttmästare 1798-02-09, tit. Ryttmästare vid reg. till häst (36) 1805-02-09, tit. Major 1810-11-27, tit. Major vid reg. till häst (28) 1812-07-21, tit. Överstelöjtnant (19) 1814-05-23, tit. Kammarherre (11) 1816, tit. Riddarhusdirektör 1823-11-20, (*Publicist*).

Bolin, Per August, f. 1786 d. 1853, Gröna rutan Led. 18, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1814, Polymnia Led. 1815-09-20, Manhemsförbundet Led. 1818-12-06, LPS 1821-11-24, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX-dir. Suppl 1823-05-22, VX-dir. Revisors suppl 1823-05-22 till 1824-05-19, utgav Argus 1822-12-20 till 1825-01-05, tit. Kamrerare (38), tit. E.o. kammarskrivare 1820, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Publicist*).

Boman, Jöns, f. 1798-06-06 d. 1849-09-21, födelseort Borrby, född i Borrby församling, mor Gram, Johanna Elisabeth, far Boman, Nils Gustaf, gift med Malmberg, Sofia Ulrika, inskr. Katedralskolan i Lund: Rektorsklassen 1811-09-25, inskr. LU 1814-06-16, Gröna rutan Led. 18, Skåne nation i Lund 1814-06-16, utgav Stockholms Mercurius 1828-02-06 till 1828-02-29, utgav Dagligt Allehanda 1836-07-18 till 1837, tit. Stadsnotarie, tit. Kammarskrivare, tit. Advokatfiskal, (*Publicist*).

Bonde, Carl Göran, f. 1757-07-22 d. 1840-10-24, födelseort Sorunda, mor

Rosenhane, Ulrika Eleonora, far Bonde, Jöns Alexander, gift med Hildebrand, Agneta Sofia 1784-10-22, inskr. UU 1769-06-13, RSO 1794-11-24, KNO 1799-11-16, LPS 1807-04-25, RCXIII 1811-05-27, LSks 1822, RKMO 1822-04-29, VX Led. 1823, Grekvännernas sällskap Led. 1826, Riddarhusdir.en Led. 1792, Adliga jungfrustiftsdir.en Led. 1801, aktiv i Sv. Stora landslogen som STÖA, aktiv i Grekvännernas sällskap som Grundare 1826, tit. Fänrik vid livgardesreg. (39) 1775-04-05, tit. Löjtnant 1779-02-08, tit. Hovkavaljer 1782-01-24, tit. Kapten 1786-03-31, tit. Överadjutant 1788, tit. Generaladjutant (11) 1789-02, tit. Överstelöjtnant (19) 1789-05-23, tit. Generaladjutant (11) 1792-05-15, tit. Överste (11) 1792-05-15, tit. Överstekammarjunkare (5) 1792-07-28, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1799-11-16, tit. Frih. (18) 1802-12-09, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1811-05-27, tit. En av rikets herrar (överklass) 1818-05-11, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Borg, Pär Aron, f. 1776-07-04 d. 1839-04-22, födelseort Avesta, W, född i Avesta församling, mor Didron, Johanna, far Borg, Erik Gustav, gift med Marschell, Kristina Ulrika 1802-08-08, gift med Sadelin, Petronella Charlotta 1810-05-12, gift med Dufva, Maria 1814-06-01, gift med Ekman, Kristina Magdalena 1831-09-17, inskr. Västerås skola: Tredje klassen 1785, inskr. Västerås skola: Andra klassen 1785-02-10, inskr. Västerås skola: Tredje klassen 1786, inskr. Västerås skola: Fjärde klassen 1787, inskr. Västerås skola: Fjärde klassen 1789, inskr. UU 1796-02-16, Sv. Stora landslogen Frimurare, RVO, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1805-02-21, RVO 1810, Pro patria Led. 1815, Polymnia Led. 1815-05-17, Manhemsförbundet Led. 1816, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, grundade Institutet för dövstumma och blinda 1807, grundade Manhem 1816, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som FS 1813 till 1825, aktiv i Polymnia som Grundare 1815-05-17, tit. E.o. kanslist, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38), tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40), tit. Protokollssekr. (31) 1809, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Skolgrundare*).

Brahe, Magnus Fredrik, f. 1756-10-15 d. 1826-12-12, födelseort Stockholm, far Brahe, Erik, gift med Koskull, Ulrika Catharina 1779-04-20, inskr. UU 1773-04-19, Sv. Stora landslogen Frimurare, Gula Rosen i Stockholm Led., LPS 1782-01-26, RKMO 1794-11-24, Konstakademien i Stockholm Hedersled. 1806, LLA 1811, RCXIII 1811-05-27, HedLSBS 1815, LSks 1815, VX Led. 1826, Serafimerordensgillet Led. 1795-05-18, Riddarhusdir.en Ordf. 1789, Frimurarbarnhusets dir. Ordf. 1796-03-17 till 1816, Barmhärtighetsdirektorium Ordf. 1802, aktiv i Sv. Stora landslogen som SV, aktiv i Sv. Stora landslogen

som STS, aktiv i Bruks societeten som Ordf. 1814, aktiv i Lantbruksakademien som Kansler 1814 till 1814, tit. Lantmarskalk, tit. Greve (18), tit. En av rikets herrar (överklass) 1778, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Brandelius, Johan Christian, f. 1789-09-30 d. 1886, inskr. UU, inskr. Skara gymn. 1803-06-16, IX frimurareprovinsen Frimurare, VG nation i Ua 1807, Manhemsförbundet Led. 1816, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, LPS 1829-05-30, Pro fide et Christianismo Led. 1830, VX-dir. Suppl 1824-05-19, VX-dir. Revisors suppl 1823-05-22 till 1824-05-19, VX-dir. Revisors suppl 1824-05-19 till 1825-05-25, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

[Bredman, Johan, f. 1770-11-07 d. 1859-02-03, födelseort Fjösåsen, född i Oviken församling](#), mor Löffberg, Anna Maria, far Bredman, Eric, inskr. Härnösand skola, inskr. Frösö skola: Tredje klassen 1783-10, inskr. Frösö skola: Rektorsklassen superiores 1784-10, inskr. Härnösands gymn.: Första klassen 1786-06-20, inskr. Härnösands gymn.: Andra klassen 1787-06-20, inskr. Härnösands gymn.: Tredje klassen 1788-06-18, inskr. UU 1790, Uppsala läsesällskap Led. 1805, LGF 1813-07-03, LVA 1815-04-05, aktiv i Medelpado-Jämtländska nationen i Uppsala som Inspektor 1816 till 1827, aktiv i Norrlands nation i Uppsala som Inspektor 1827, tit. Fil.mag. 1797, tit. Docent 1801, tit. Amanuens 1802, tit. Adjunkt 1808, tit. Professor (36) 1811, tit. Rektor Magnificus (18) 1827, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

[Brinkman, Carl Gustaf v, f. 1764-02-25 d. 1847-12-25, födelseort Nacka, född i Nacka församling](#), mor Leijonstedt, Beata Kristina, far Brinckman, Hans Gustaf, inskr. Brödraförsamlingens pedagogi i Nierssky 1775, inskr. Halle Universitet 1787, RNO 1806-11-19, VHAA Led. 1814-02-08, LSks 1815, KNO 1815-08-12, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1827 till 1827, HedLVS 1828, LSA 1828-02-11, VX Led. 1829 till 1829, LVA 1836-02-10, KNO med stora korset 1844, Uppfostringskommittén Led. 1812-01-29 till 1817-04-08, Kommittén ang Guadaloupes besittningstagande Led. 1813-03-07 till 1813-09-20, Rikets allmänna ärendens beredning Led. 1813-06-30 till 1840, Kommittén angående tillståndet i Göteborgs stad och län Led. 1818-04-21 till 1818-05-07, medarb. Svenska Minerva 1836, aktiv i VHAA som Preses 1816-07-01 till 1816-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1825-01-01 till 1825-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1827-07-01 till 1827-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1839-07-01 till 1839-12-31, tit. E.o. kanslist 1791-05-17, tit. Andre sekr. i kabinettet för utrikes

brevväxling (37) 1791-05-19, tit. Legationssekr. (37) 1792-04-24, tit. Chargé d'affaires 1794-11-21, tit. Ambassadsekr. 1797-11, tit. Regeringsråd (11) 1805-09-26, tit. Envoyé extraordinaire (7) 1807-05-12, tit. Minister plénipotentiaire (7) 1807-05-12, tit. Minister 1808-09, tit. Kammarherre (11) 1810-09-29, tit. Tf. hovkansler (6) 1811-06-03, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1815-08-12, tit. Preses 1816-07-01, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1827-02-11, tit. Frih. (18) 1835-10-28, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*UK*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

[Brisman, Sven, f. 1752-12-16 d. 1826-07-16, födelseort Ekby, född i Ekby församling.](#) mor Noring, Helena, far Brisman, Harald, gift med Strokirch, Christina Maria v 1785-10-11, inskr. Skara gymn. 1768-05, inskr. UU 1771-01-28, inskr. Greifswald universitet 1778-05-23, Sällskapet för Norges väl Led., Skaraborgs läns hushållningssällskap, VG nation i Ua 1771-01-28, LLA 1812-12-03, LPS 1814-02-26, utgav Lantbrukstidning 1814-06-04 till 1817, tit. Ekonomidirektör, tit. Fil.mag., tit. Docent, (*Publicist*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Broling, Gustaf, f. 1766-04-11 d. 1838-04-12, LVA 1797-02-15, LPS 1816-02-24, LSBS 1823, aktiv i Patriotiska sällskapet som vice Ordf. 1819-05-22 till 1819-11-27, aktiv i Patriotiska sällskapet som Ordf. 1823-05-31 till 1823-11-29, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

[Broman, Anders Jacob, f. 1788-04-01 d. 1878-02-08, född i Bankeryd församling, mor](#) Borén, Sara Margaretha, far Broman, Anders, gift med Lindblom, Anna Regina 1823-06-29, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1817-01-08, LVVS 1823-01-09, utgav Göteborgs Stiftstidningar 1822-12-31 till 1829-05-21, tit. Fil.kand. 1812-03-25, tit. Fil.mag. 1812-06-15, tit. E.o. amanuens 1816-02-15, tit. Teol.kand. 1816-06-01, tit. Präst 1819, tit. Docent 1820-03-16, tit. Teologie licentiat 1820-06-02, tit. Regementspastor 1821-05-08, tit. Vice notarie 1822-01-16, tit. Notarie 1822-12-18, tit. Kyrkoherde 1828-01-16, tit. Prost 1830-08-07, tit. Teol.dr. (18) 1830-11-10, tit. Kontraktspastor 1839-04-04, tit. Filosofie jubelmagister 1863-05-30, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1871, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

[Broocman, Carl Ulric, f. 1783-03-01 d. 1812-03-11, födelseort Gävle, född i Gefle \(Gävle Heliga Trefaldighet\) församling, mor Bahde, Margareta Katarina, far Broocman, Fredrik Ulrik, inskr. Tyska skolan i Stockholm 1795, inskr. UU 1799-10-04, Sthm nation Ua 1799-10-04, Stockholms pedagogiska konsortium Led. 1804-07, Uppsala läsesällskap Led. 1808, Uppfostringskommittén Led.](#)

1812-01-29, Kanslersgillet E.o. kanslist 1807-06-22 till 1809, utgav Magasin för Föräldrar och Lärare 1810-08-31 till 1812-03-11, aktiv i Stockholms pedagogiska konsortium som Grundare 1804-07 till 1804-07, tit. E.o. kanslist, tit. Lärare, tit. Rektor, tit. Fil.kand. 1803-03-02, tit. Fil.mag. 1803-06-16, tit. Vice rektor 1806-10-28, tit. Subrektor 1809, tit. Konrektor 1811-03-15, (*UK*).

Brunnmark, Gustaf, f. 1773-08-23 d. 1814-08-01, födelseort Falun, inskr. UU 1787-06-14, Teologiska sällskapet i Norrköping Led. 1788 till 1795, British and Foreign Bible Society Led. 1804, Society of friends of foreigners in distress Led. 1807, Evangeliska sällskapet i Stockholm Led. 1810-09-04, LPS 1813-11-27, aktiv i Society of friends of foreigners in distress som Grundare 1807, aktiv i Västerås stifts bibelsällskap som Grundare 1813, aktiv i Göteborgs stifts bibelsällskap som Grundare 1813, aktiv i SBS som Grundare 1815-02-22, tit. Legationspräst, tit. Präst 1799-08-16, tit. Pastor 1802-06-05, tit. Teol.dr. (18) 1809-06-29, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Brusewitz, Erik Elias, f. 1771-08-15 d. 1846-08-10, födelseort Göteborg, Sv. Stora landslogen Frimurare, Göta Provinsialloge Frimurare, LVVS 1801-01-16, RCXIII 1827-01-29, aktiv i Salomoniska logen af Trenne lås som OM, aktiv i Göta Provinsialloge som C, aktiv i Göta Provinsialloge som Deputerad provinsialmästare 1814-12-10, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Bruzelius, Emanuel, f. 1786-12-13 d. 1832-12-09, födelseort Riddarholmen, födelseort Stockholm, född i Riddarholmens församling, mor Schalén, Maria Kristina, far Bruzelius, Johannes, gift med Envallsson, Christina Elisabet 1810, inskr. UU 1808-03-30, Uppsala läsesällskap Led. 1804, Sthm nation i Ua 1808-03-30, Göta Coldinu orden led. 1824, utgav Tidning i blandade ämnen 1811-01-02 till 1811-12-31, utgav Kalender för damer 1818 till 1822, utgav Resebeskrivningsbibliotek 1819-08-25 till 1819, utgav Nya Barnavännen eller bibliotek för ungdom av bägge könen 1819-08-25 till 1819, utgav Auctores Graecorum Classici 1819-08-25, utgav Samtidens märkvärdigaste personer 1819-08-25 till 1819, utgav Novellbibliotek 1819-08-25 till 1832, utgav Correspondenten 1830-12-06 till 1831-05-10, förvaltade Bruzelius bokhandel 1809, aktiv i Uppsala läsesällskap som Bibliotekarie 1804 till 1809, tit. Handlare, tit. Bibliotekarie 1804, (*Publicist*).

Bruzelius, Magnus, f. 1786-08-10 d. 1855-01-29, födelseort Västra Tommarps kyrka, född i Västra Tommarp församling, mor Sommar, Johanna Charlotta, far Bruzelius, Nils Nilsson, gift med Johansson, Sofia Vilhelmina 1826-01-31, inskr. LU 1799-06-12, Nordiske Oldskrifts-Selskabet i Köpenhamn Led., Fysiografiska sällskapet i Lund Led. 1816, LGF 1816-01-29, VHAA Led. 1831,

Pro fide et Christianismo Led. 1834, RNO 1850, medarb. Iduna 18, grundade Lunds elementarskola 1814, tit. Fil.kand. 1805-05-18, tit. Fil.mag. 1805-06-23, tit. Docent 1809-02-15, tit. Skolkollega 1810-11-14, tit. E.o. adjunkt 1817-08-06, tit. Präst 1819-08-05, tit. Kyrkoherde 1824-01-14, tit. Prost 1826-05-24, (*Skolgrundare*).

[Bure, Johan Gustaf, f. 1769-01-19 d. 1819-06-08, födelseort Stockholm, född i Klara församling](#), mor Ekman, Catharina, far Bure, Daniel, gift med Winge, Elisabeth Charlotta 1816-04-01, inskr. Stockholms storskola: Första klassen 1775-04-24, inskr. UU 1783-06-20, Sthm nation i Ua 1783-06-20, Hovkonsistorium vice notarie 1801-07-01 till 1805-07-31, utgav Läsning i blandade religionsämnen 1808 till 1816, aktiv i Pro fide et Christianismo som Sekr. 1813 till 1817, tit. Adjunkt, tit. Vice pastor, tit. Vice notarie, tit. Vice predikant, tit. Rektor, tit. Präst 1791-12-12, tit. Komminister 1810-07-10, (*Publicist*).

Bönnen, Johan Casper v, f. 1781-05-17 d. 1853-09-04, mor Numers, Christina Charlotta v, far Bönnen, Carl Gustaf v, gift med Beckman, Augusta 1849-01-09, grundade Millesvik sockenskola 1824-05, tit. E.o. kanslist 1812, tit. Kamrerare (38) 1817-07-04, tit. Aktuarie 1835, tit. Registrator i kungl. kansliet (37) 1835, (*Skolgrundare*).

Börtzell, Johan Abraham, f. 1763-02-09 d. 1850-01-26, födelseort Stockholm, Sv. Stora landslogen Frimurare, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1784-12-16, RNO 1805-03-01, Rikets allmänna ärendens beredning Led. 1809, Kanslistyrelsen Kansliråd, Sekreta utskottet Sekr. 1809-07-11, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som förste deputerade mästare 1808-01-28 till 1816-12-20, tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Cardell, Carl Friedrich v, f. 1764-04 d. 1821-09-17, mor Kohlhard, Vilhelmina Eleonora, far Kobes, Carl Fredrik, gift med Fliess, Carolina 1789, LKVA 1796, grundade Högre artilleriläroverket i Marieberg 1818, aktiv i KVA som Grundare 1796, tit. Kapten vid reg. till fot (36) 1789-05-17, tit. Major 1792-07-26, tit. Brigadchef 1793-07-01, tit. Generaladjutant (11) 1795-03-11, tit. Överstelöjtnant (19) 1795-03-11, tit. Överstelöjtnant vid artilleriet (19) 1799-08-19, tit. Överste (11) 1802-03-31, tit. Regementschef 1807-03-07, tit. Generalmajor (7) 1813-09-07, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1814-07-06, tit. Generalfältygmästare (2) 1816-01-23, tit. Frih. (18) 1818-05-11, tit. Generallöjtnant (5) 1820-02-29, (*Skolgrundare*).

Kung Carl XIV Johan (Jean Baptiste Bernadotte), f. 1763-01-26 d. 1844-03-08, födelseort Pau, gift med Clary, Desiree 1798-08-17, HedLA, HedLKVA 1810 till 1818, KNO 1810, KSO med stora korset 1810, KSO med stora korset 1810, RKMO 1810-08-21, IX frimurareprovinsen Frimurare 1811, Amarantherorden i Stockholm Led. 1811, RCXIII 1811, KVO med stora korset 1813, HedLSBS 1815, De Nödlidandes Vänner Hedersled. 1816, Kungliga majestätet Regent 1818 till 1844, medarb. Journalen 1813, aktiv i Sv. Stora landsloggen som Styrande mästare, aktiv i Sv. Stora landsloggen som SP 1810-12-26, aktiv i Sv. Stora landsloggen som Landsstormästare 1811 till 1818, aktiv i KVA som Beskyddare 1818 till 1844, aktiv i Sv. Stora landsloggen som VSV 1818, aktiv i Serafimerorden som ordens herre och mästare 1818 till 1844-03-08, aktiv i Sv. Stora landsloggen som VSV 1818 till 1844, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1810, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Carlander, Christoffer, f. 1759-07-30 d. 1848-05-08, födelseort Yllestad, född i Yllestad församling, mor Rydell, Kristina, far Carlander, Asmund, inskr. Skara gymn. 17, inskr. Skara skola 1767, inskr. UU 1778-10-01, inskr. Medicinska fakulteten, UU 1784-01-02, Göta Provinsialloge Frimurare, S:t Johannesloggen Sankt Augustin i Helsingfors Frimurare, Collegium medicum Led. 1787-02-01, Läkarsocieteten Led. 1792-07-25, Sällskapet för allmänna medborgerliga kunskaper i Göteborg Hedersled. 1794, Salomoniska loggen af Trenne lås Frimurare 1794-08-28, Nordiska sällskapet i London Led. 1795, Göta Coldinu orden Led. 1795, LVVS 1804-01-17, LVA 1812-10-28, Svenska Läkaresällskapet Led. 1813, Sv. Stora landsloggen Frimurare 1815-03-27, Arla Coldinu Orden i Stockholm Led. 1817, RNO 1818, VX Led. 1822 till 1822, LSBS 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, RCXIII 1827-01-29, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Allmänna barnhusets dir. Led. 1815-01-12 till 1815, Danviks hospitals dir. Led. 1815-01-12 till 1825, Kommittén för undersökning av den animala magnetismen Led. 1817, Frimurarbarnhusets dir. Led. 1817-05-17 till 1827, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1819 till 1833, Allmänna barnbördshusets dir. Led. 1819 till 1838, Stockholms sparbanks dir. Led. 1821 till 1824, Barnbörds- och barnhuset Pro Patrias dir. Led. 1824 till 1833, aktiv i Läkarsocieteten som Sekr. 1792 till 1793-08-28, aktiv i Läkarsocieteten som Grundare 1792-07-25, aktiv i Svenska Läkaresällskapet som Sekr. 1817 till 1818, tit. Brunnsintendent, tit. Assessor (i kollegium) (36), tit. Med.dr., tit. Stadsfysikus, tit. Med.lic., tit. Med.kand., tit. Med.dr. 1788-07-13, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*),

(*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Carlander, Olof, f. 1762-10-03 d. 1829, födelseort Yllestad, född i Yllestad församling, mor Rydell, Kristina, far Carlander, Asmund, gift med Kyllin, Brita Magdalena 1794, gift med Rynning, Maria Kristina 1798, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, grundade Hova församlingsskola 1823, tit. Prost, tit. Präst, (*Skolgrundare*).

[Carlbohm, Johan Arvid, f. 1747-07-18 d. 1819-10-22, födelseort Stockholm, far Carlbohm, Arvid, Par Bricole Led. 1808, utgav Kristeliga Uppmuntringar till befordran av tro och gudaktighet 1783-03-08 till 1784-12, utgav Ny Journal uti Hushållningen 1790 till 1812, tit. Boktryckare, tit. Direktör, \(*Publicist*\).](#)

[Carlqvist, Adam, f. 1767-10-12 d. 1849-03-09, födelseort Marbäcks kyrka, född i Marbäck församling \(F\), gift med Pihlberg, Gustava Charlotta, inskr. Linköping skola: Första klassen 1777-02-26, RSO, utgav Kungöraren 1820-05-01 till 1820-05-31, tit. Major, \(*Publicist*\).](#)

[Carlsson, Carl Magnus, f. 1797-06-02 d. 1842-03-26, födelseort Dala, född i Eftra församling, mor Malmborg, Lovisa, far Carlsson, Mathias, inskr. LU 1812-02-04, Göteborgs nation i Lund 1812, utgav Konversationsbladet 1826-02-03 till 1826-08-23, utgav Tidning för Damer 1828-06-11 till 1828-08-26, utgav Eremiten 1828-08-27 till 1829-02-11, utgav Eremiten under 1828 års riksdag 1828-11-27 till 1828-12-08, utgav Tidning för Bondeståndet 1834-01-23 till 1836-12-15, förvaltade Holm & C:o 1826-01-18 till 1831, tit. Boktryckare, \(*Publicist*\).](#)

Carpelan, Wilhelm, f. 1778-04-06 d. 1829-11-14, födelseort Piteå, mor Noraeus, Magdalena Maria, far Carpelan, Johan Fredrik, Par Bricole Led. 1808, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1809-05-13, RNO 1810-05-04, LKVA 1811, Preussiska Röda Örnns Orden Riddare 1823, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, KNO 1829-08-21, tit. E.o. kanslist, tit. Frih. (18), tit. Löjtnant vid reg. till fot (39) 1791-04-04, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1799-07-13, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1801, tit. Kammarjunkare (25) 1805-03-01, tit. Protokollssekr. (31) 1808-01-26, tit. Statssekr. (7) 1809-05-07, tit. Expeditionssekr. 1809-06-11, tit. Överpostdirektör (7) 1812-11-12, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1829-08-21, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Cassel, Carl Gustaf, f. 1783-10-04 d. 1866-11-02, födelseort Skänninge, född i

Skänninge församling, mor Ek, Hedvig Maria, far Wiberg, Nils, inskr. Linköping skola 17, inskr. Linköpings gymn. 179, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1801-09-26, IX frimurareprovinsen Frimurare, LSBS 18, Vitterhetens Vänner Led. 180, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1807-03-18, Sv. Stora landslogen Frimurare 1820, LSBS 1823, LPS 1823-02-22, Pro fide et Christianismo Led. 1824, RNO 1824-05-23, RCXIII 1840-01-28, Stora landslogens logedirektorium (beredningsdirektorium) Led. 1824-02-26, Tablåkommittén Led. 1836, Stora landslogens drätseldirektorium Vice ordf. 1840-11-14, Stora landslogens drätseldirektorium Ordf. 1847-10-26 till 1856-12-22, aktiv i IX frimurareprovinsen som Historiograf 1824-01-28 till 1840-02-12, aktiv i Sv. Stora landslogen som SI 1840-04-21, aktiv i Sv. Stora landslogen som SP 1840-11-14, aktiv i Sv. Stora landslogen som LLC 1842-03-09, aktiv i Sv. Stora landslogen som STRM 1847-10-26 till 1856-12-22, aktiv i Patriotiska sällskapet som vice Ordf. 1854-11-30 till 1856-11-28, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Caström, Samuel Niclas, f. 1763-12-04 d. 1827-12-15, RNO, LVA 1812-10-28, LSBS 1823, VX Led. 1825, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Cederborg, Sven Mattias Theodor, f. 1788 d. 1849-09-16, far Cederborg, Sven, gift med Dufva, Gustava Charlotta 1811-01-11, LSBS 1823, VX Led. 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, grundade Söderköpings växelundervisningsskola 1820, tit. Borgmästare (38), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Skolgrundare*).

[Cederborgh, Fredrik, f. 1784-06-17 d. 1835-01-17, födelseort Östra bor, född i Lindesbergs stadsförsamling, mor Victorin, Maria Fredrika, far Cederborgh, Nils Reinhold, gift med Rosensvärd, Karolina Kristina 1823-11-28, inskr. UU 1794-05-20, inskr. LU 1801-10-17, inskr. Konstakademiens läroverk 1802-10-01, Västmanlands-Dala nation i Uppsala 1794-05-30, Blekingska nationen i Lund 1801-10-17, Nordiska Första \(Saint Jean Auxiliaire\) Frimurare 1806, VX Led. 1822 till 1822, utgav Anmärkaren 1816-03-22 till 1824-11-02, förvaltade Cederborgska boktryckeriet 1813 till 1816-10-01, tit. Brukspatron, tit. E.o. kontorsskrivare 1802, tit. E.o. kanslist 1803, tit. Kopist \(inom Kungl. kansliet\) \(40\) 1807, tit. Kanslist \(inom Kungl. kansliet\) \(38\) 1808, tit. Protokollssekr. \(31\) 1810, \(*Publicist*\).](#)

[Cederschiöld, Pehr Gustaf, f. 1782-09-04 d. 1848-02-12, födelseort Lidboholm, född i Sjösås församling, mor Laurel, Anna Plantina, far Cederschiöld, Staffan Kasper, gift med Boije, Cordelia Maria Charlotta v 1812-10-21, inskr. Växjö skola 1792-10-24, inskr. LU 1798-10-03, Smålands nation i](#)

Lund 1798, Svenska Läkaresällskapet Led. 1818, Sällskapet för medborgerlig talarkonst Led. 1820-11-17 till 1820, RVO 1826-05-11, LVA 1830-01-20, LVVS 1833-10-31, RNO 1836-01-28, HedLVVS 1845-12-30, VX-dir. Revisors suppl 1826-05-17 till 1827, utgav Journal för Animal Magnetism 1815 till 1821, aktiv i Sällskapet för medborgerlig talarkonst som Grundare 1820-11-17, tit. Adjunkt, tit. Riddarhusled., tit. Fil.kand. 1806-06-07, tit. Underläkare 1808-05-12, tit. Med.lic. 1808-12-07, tit. Sjukhusläkare 1808-12-22, tit. Fältläkare 1809-01-14, tit. Med.dr. 1809-08-02, tit. Professor (36) 1811-03-30, tit. Kir.mag. 1812-09-03, tit. Tf. lärare 1812-10-18, tit. Direktör 1822-03-26, (*Publicist*).

[Cederström, Anders, f. 1778-07-26 d. 1832-02-25, födelseort Beatelund, mor Mevius.](#) Hedvig Antoinetta v, far Cederström, Anders, gift med Mühlenfels, Mariana Fredrika Vilhelmina v 1804, S:t Johanneslogen L'Union 1799, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1799, utgav Musikaliskt Allehanda 1823-01-20 till 1823-12-20, utgav Musikaliskt Allehanda 1829-07-02 till 1831, tit. Frih. (18), tit. Fänrik 1798-05-11, tit. Understallmästare (36) 1798-05-11, (*Publicist*).

[Cederström, Olof Rudolf, f. 1764-02-08 d. 1833-06-01, födelseort Landskrona, mor Mevius.](#) Margareta Elisabet v, far Cederström, Claes, gift med Wrangel, Charlotta Catharina 1793-02-16, inskr. UU 1776, Sv. Stora landslogen Frimurare, Skånska provinsiallogen Frimurare, RSO 1790-03-26, Gustaf (S:t Harald) Frimurare 1795, KSO 1799-11-16, KSO med stora korset 1803-06-13, Örlogsmannasällskapet Hedersled. 1809-01-18, LKVA 1809-12-09, RSO med stora korset 1814-08-09, RKMO 1816-10-07, RCXIII 1825-01-28, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, Uppsala läns hushållningssällskap Hedersled. 1829-01-28, Stockholms stads börs-, bro- och hamnbyggnadskommitté Led. 1816 till 1818, Stockholms stads drätselkommission Led. 1816 till 1818, Snillekommittén Led. 1825-12-21, tit. Fänrik 1781-06-05, tit. Löjtnant 1785-08-15, tit. Kapten 1788-07-21, tit. Major 1790-03-26, tit. Överstelöjtnant vid flottorna (19, 21) 1793-02-25, tit. Överste vid Flottorna (10) 1795-06-21, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1799-11-16, tit. Konteramiral (7) 1801-04-09, tit. Vice amiral (5) 1809-06-29, tit. Vice landshövding (18) 1810, tit. Befälhavare 1810-08-13, tit. Befälhavare 1814, tit. Statsråd (4) 1815-08-08, tit. Tf. överståhållare (1) 1816-07-30, tit. Amiral (4) 1818-11-24, tit. Greve (18) 1819-05-11, tit. Överamiral (1) 1820-06-01, tit. En av rikets herrar (överklass) 1821-11-05, tit. Generalamiral (1) 1823-10-07, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1825-01-28, (*SK*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

[Cederström, Ulrik, f. 1781-01-23 d. 1838-11-06, födelseort Beatelund, mor Mevius, Hedvig Antoinetta v, far Cederström, Anders, RSO, utgav Svensk Statsekonomisk tidning 1823-10-03 till 1824-06-25, tit. Frih. \(18\), tit. Fänrik 1787-05-07, tit. Fänrik vid livgardesreg. \(39\) 1787-05-07, tit. Löjtnant 1804-04-28, tit. Major 1807-11-23, \(Publicist\).](#)

Cederwald, Anna Margareta v, f. 1794-11-17 d. 1873-05-18, födelseort Åbo, mor Rabenius, Margareta Sofia, far Cederwald, Arvid v, gift med Cederström, Jacob 1818-09-27, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm dir. Led. 1839 till 1839, grundade Flickskolan i Visby 1823, aktiv i Fruntimmerssamfundet för fattiga flickors uppfostran som Grundare 1823, (*Skolgrundare*).

[Cnatingius, Anders Jakob Danielsson, f. 1792-02-13 d. 1864-05-13, födelseort Askeryds kyrka, född i Askeryds församling, mor Edman, Anna Charlotta, far Cnatingius, Daniel, gift med Carlsson, Hilda Christina Charlotta, gift med Cnatingius, Ulrika Matilda Sofia 1834-09-01, inskr. Linköping skola: Rektorsklassen, inskr. Linköping skola: Första klassen 1800-03-18, inskr. Linköpings gymn. 1805, inskr. UU 1810, inskr. UU 1813, Sällskapet för forntida minnen Hedersled., Linköpings stifts bibelsällskap Led., Jönköpings läns hushållningssällskap Led., Östergötlands läns hushållningssällskap Led., Evangeliska sällskapet i Stockholm Led., Linköpings stifts missionssällskap Led., Apollini Sacra i Göteborg Led. 181, ÖG nation i Ua 1810, Manhemsförbundet Led. 1815-11-18, Mannasamfund Led. 1817 till 1824, LSBS 1817, Nordiska Första \(Saint Jean Auxiliaire\) Frimurare 1818, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, LPS 1829-06-27, Pro fide et Christianismo led. 1830, Pedagogiska sällskapet i Stockholm Led. 1831, Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande Led. 1834, Svenska fornskriftsällskapet Led. 1844, RNO 1853, VX-dir. Led. 1824-05-20 till 1825-05-25, Norska kommissionen for vexelund. indförelse Led. 1825, Snillekommittén Led. 1826-09-12, Växelundervisningssällskapet normalskolas inspektion Led. 1832 till 1832, Riksdagens expeditionsutskott led. 1847 till 1848, Riksdagens förstärkta statsutskott led. 1847 till 1848, Riksdagens ecklesiastika lagutskott led. 1847 till 1848, Riksdagens lagutskott led. 1847 till 1848, Riksdagens ecklesiastika lagutskott led. 1850 till 1851, Riksdagens bevillningsutskott Led. 1850 till 1851, Riksdagens bevillningsutskott Led. 1853 till 1854, Riksdagens opinionsnämnd led. 1853 till 1854, Riksdagens \(förstärkta\) bankoutskott led. 1853 till 1854, Riksdagens förstärkta statsutskott led. 1853 till](#)

1854, Riksdagens ecklesiastika lagutskott led. 1853 till 1854, Stockholms prästsällskaps dir. sekr. 1819, VX-dir. Sekr. 1822-05-13 till 1824-05-19, Stockholms stads konsistorium amanuens 1823-02-25, Stockholms stads konsistorium vice notarie 1823-12-02, VX-dir. Sekr. 1826-05-17 till 1832-06-13, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Tf. sekr. 1829-07-25 till 1830-08-31, utgav Theophrosyne, läsning för kyrkans och skolans vänner 1823-08-27 till 1825, utgav Stockholms kyrkotidning 1823-12-08 till 1828-12-24, utgav Svensk Kyrkotidning 1828-12-17 till 1828, aktiv i Manhemsförbundet som Grundare 1815-11-18, aktiv i VX som Grundare 1822-01-23, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som andre talman 1823-01-29 till 1825, tit. Konsistorienotarie, tit. Informator 1811, tit. Lärare 1815, tit. Präst 1816-10-20, tit. Adjunkt 1817-05-27, tit. Vice komminister 1819-08-23, tit. Amanuens 1823-02-25, tit. Vice notarie 1823-12-02, tit. Predikant 1824, tit. Hovpredikant 1828-04-18, tit. Tf. sekr. 1829-07-25, tit. Kyrkoherde 1832-01-27, tit. Prost 1841-11-20, tit. Teol.dr. (18) 1860-09-07, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (SK).

Collnéer, Carl Samuel, f. 1779-05-29 d. 1830-01-26, födelseort Sigtuna, född i Sigtuna församling, mor Briandt, Johanna Charlotta, far Collnéer, Erik, inskr. Katedralskolan i Uppsala 1790-02-18, inskr. UU 1792-10-17, inskr. LU 1803-12-02, Roslags nation i Uppsala 1792, utgav Läsning för Svenskar 1811-10 till 1812-05, medarb. Tidning i blandade ämnen 1811, tit. Fil.mag., tit. Fil.kand., tit. Pedagogisk skriftställare, (*Publicist*).

Cronius, Jöran, f. 1774 d. 1845, IX frimurareprovinsen Frimurare, Skånska provinsiallogen Frimurare, RNO, RVO, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1815-04-09, LPS 1818-09-26, LSBS 1823, VX Led. 1825, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, VX-dir. Skattmästare 1835-09-16 till 1836-09-10, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Cronstedt, Johan Adam, f. 1749-11-12 d. 1836-02-21, födelseort Stockholm, mor Lagerberg, Eva Margareta, far Cronstedt, Carl Johan, gift med Stackelberg, Ottiliana Beata Maria 1796-02-09, Östgöta Provincialloge Frimurare, LPS 1784-11-27, RSO 1790-05-14, KSO 1808-04-28, RSO med stora korset 1808-05-26, KSO med stora korset 1809-06-29, VX Led. 1827 till 1827, RKMO 1827-07-04, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsdir. Led. 1814, Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsdir. Ordf. 1814, tit. Greve (18), tit. Kapten vid livgardesreg. (30) 1779-02-20, tit. Kammarherre (11) 1780, tit. Generaladjutant (11) 1802-08-05, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1808, tit. Generalmajor

(7) 1808-07-29, tit. Generallöjtnant (5) 1809-06-29, tit. Tf. landshövding (7) 1810-05-07, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Cronstrand, Simon Anders, f. 1784-01-24 d. 1850-02-24, födelseort Kalmar, ÖG nation i Ua 1796, LKVA 1805, LVA 1812-10-28, LGF 1814-02-16, LPS 1828-04-26, aktiv i Vetenskapsakademien som Astronom 1811 till 1837, tit. Adjunkt, tit. Astronom, tit. Fil.mag. 1800, tit. Docent 1806, tit. Professor (36) 1815, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Crusenstolpe, Magnus Jacob, f. 1795-03-11 d. 1865-01-18, födelseort Jönköping, född i Jönköpings Kristina församling, mor Nymansson, Christina Charlotta, far Crusenstolpe, Johan Magnus, inskr. LU 1811-02-05, Sällskapet för medborgerlig talarkonst Led. 1820 till 1820, Riksdagens expeditionsutskott Kanslist 1817-12-08, utgav Riksdagstidning 1828-09-28 till 1830-05-10, utgav Fäderneslandet 1830-11-27 till 1833-04-27, medarb. Den objudne Gästen 1829-01-05 till 1829-12-23, medarb. Svenska Minerva 1836, tit. Auskultant 1814-08-28, tit. Vice häradshövding 1817, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1817, tit. Häradshövding (38) 1820-05-02, tit. Tf. assessor 1821, tit. Tf. landssekr. (40) 1821, tit. Tf. landshövding (7) 1821-07-30, tit. E.o. riddarhuskanslist 1823, tit. Revisionssekr. (14) 1824, tit. Hovrättsassessor (31) 1825-02-15, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1825-02-15, (*Publicist*).

Cöster, Fredrik Bernhard, f. 1797-02-09 d. 1878-06-30, födelseort Halmstad, född i Halmstads församling (N), mor Agrell, Beata Maria, far Cöster, Hans Peter, gift med Wener, Maria Karolina 1818-08-04, gift med Iserhielm, Ebba Eleonora Charlotta 1830-05-08, inskr. LU 1812-02-24, Göteborgs nation i Lund 1812 till 1813-05-29, RSO 1864, utgav Medborgerlig Militär Tidning 1828-04-08 till 1828, utgav Figaro 1833-10-16 till 1833, tit. Fänrik 1814, tit. Löjtnant 1818-05-11, tit. Kapten 1824-12-01, (*Publicist*).

Cöster, Olof Johan, f. 1768-10-15 d. 1838-03-15, födelseort Helsingborg, född i Helsingborgs Landsförsamling, mor Meurling, Juliana, far Cöster, Michael Andreas, gift med Luhr, Maria Elisabeth 1801-05-21, gift med Masreliez, Marie Lovise 1821-02-24, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1799, Par Bricole Led. 1800, LPS 1812-04-25, LSBS 1828 till 1828, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

D'Ohsson, Abraham Constantin Muradgea, f. 1779-11-26 d. 1851-12-26, LVA 1817-01-15, VHAA Hedersled. 1825-02-15, aktiv i VHAA som Preses 1825-07-01 till 1825-12-31, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Dahlgren, Carl Fredrik, f. 1791-06-20 d. 1844-05-01, födelseort Graversfors,

född i Kvillinge församling, mor Lundgren, Elisabeth, far Dahlgren, Sven, gift med Christierson, Sofia Kristina 1832-07-29, inskr. Linköping skola 1801-09-25, inskr. Linköpings gymn. 1805, inskr. UU 1809-10-14, Sällskapet för forntida minnen Hedersled., Sällskapet för vitterhet Led. 1809, ÖG nation i Ua 1809-10-14, Manhemsförbundet Led. 1815-11-18, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1815-12-13, Gröna rutan Led. 1816, Par Bricole Led. 1820, Stora Bergström 1821 till 1821, Sällskapet för forntida minnen 1823-05-28, Bellmanska sällskapet Led. 1824-11-15, Aganippiska sällskapet Led. 1839, Riksdagens allmänna besvärs- och ekonomiutskott Led. 1834 till 1835, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1834 till 1844, Riksdagens allmänna besvärs- och ekonomiutskott Led. 1840 till 1841, utgav Kometen 1825-10-01 till 1827-12-29, medarb. Phosphoros 1810-07 till 1813, medarb. Nya Extra Posten 1819-10-04 till 1821-03-19, medarb. Heimdall 1828-05-03 till 1832-12-31, aktiv i Manhemsförbundet som Grundare 1815-11-18, aktiv i Gröna rutan som Grundare 1816, aktiv i Sällskapet för forntida minnen som Grundare 1823-05-28, aktiv i Bellmanska sällskapet som Grundare 1824-11-15, aktiv i S:t Johanneslogen S:t Erik som T 1825 till 1839, aktiv i Pro fide et Christianismo som Sekr. 1837 till 1844, aktiv i Aganippiska sällskapet som Grundare 1839, tit. Lärare 1814, tit. Präst 1815, tit. Adjunkt 1816, tit. Vice pastor 1820-05-01, tit. Komminister 1824-09-14, (*Publicist*).

Dahlgren, P U, utgav Kometen 1826-11-21 till 1827-12-29, tit. Bokhandlare, (*Publicist*).

Dalman, Johan Wilhelm, f. 1787-11-04 d. 1828-07-12, inskr. UU 1805-10-24, LVA 1821-04-18, LPS 1821-05-26, Debatterande sällskapet i Stockholm Led. 1827 till 1828, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Dalman, Wilhelm Fredrik, f. 1801-08-16 d. 1881-02-01, födelseort Flädingstorp, född i Vissefjärda församling, mor Segebaden, Helena Eleonora Justina v, far Dalman, Lars Johan, gift med Sjöborg, Hilda 1834-12-20, inskr. LU 1815-11-11, Skåne nation i Lund 1816, Debatterande sällskapet i Stockholm Led. 1827 till 1828, utgav Mimer 1829-12-22 till 1830-12, red. Journalen 1824 till 1827, red. Dagligt Allehanda 1833 till 1847-12-02, tit. Hovman, tit. Boktryckare, tit. Auskultant 1821, tit. E.o. kanslist 1821-10-20, tit. Advokatfiskal 1825, tit. Förste riddarhuskanslist 1825-06-16, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1826-05-18, tit. Tf. riddarhusekr. 1832-02-11, tit. Tf. kanslist 1836-02-29, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1840-12-21, (*Publicist*).

Darelli, Isaac af, f. 1756-04-19 d. 1834-12-16, VHAA, Sv. Stora landslogen

Frimurare, RVO, LPS 1777-05-10, LVA 1812-10-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

De Geer, Carl, f. 1781-05-09 d. 1861-07-30, födelseort Stockholm, mor Höpken, Eleonora Vilhelmina v, far de Geer, Charles, gift med Sprengtporten, Ulrika Sofia 1810-08-20, RNO 1818, KNO 1819, RKMO 1823-06-19, VX Led. 1824, LPS 1824-04-24, HedLSBS 1826, LVA 1831-12-14, Riksdagens (förstärkta) bankoutskott Led. 1809 till 1810, Riksdagens statsutskott Led. 1812 till 1812, Riksdagens opinionsnämnd Led. 1815 till 1815, Riksdagens statsutskott Led. 1815 till 1815, Riksdagens talmanskonferens Led. 1817 till 1818, Riksdagens statsutskott Led. 1817 till 1818, Riksdagens opinionsnämnd Led. 1817 till 1818, Serafimerordensgillet Led. 1825 till 1856, Sekreta utskottet Led. 1834 till 1835, Riksdagens opinionsnämnd Led. 1834 till 1835, Riksdagens talmanskonferens Led. 1840 till 1841, Riksdagens opinionsnämnd Led. 1840 till 1841, Riksdagens talmanskonferens Led. 1844 till 1845, Serafimerlasarettets dir. Led. 1847-12-06 till 1858, Riksdagens statsutskott Ordf. 1815 till 1815, Riksdagens statsutskott Ordf. 1817 till 1818, Unionskommittén Ordf. 1839-07-19 till 1841-09, Riddarhusdir.en Ordf. 1844-11-18 till 1851, grundade Karlsholms bruksskola 1826, grundade Lövsta bruksskola 1826-11-01, aktiv i Serafimerorden som Skattmästare 1819 till 1823, aktiv i Serafimerorden som Översteskattnästare 1828 till 1842, aktiv i Serafimerorden som Vice kansler 1842 till 1847, aktiv i Serafimerorden som Kansler 1847 till 1856, tit. Kornett vid livgardesreg. (39) 1794-07-21, tit. Premiäradjutant 1796-01-03, tit. Löjtnant 1802-02-08, tit. Ryttmästare vid reg. till häst (36) 1804-12-19, tit. Greve (18) 1818-05-11, tit. Överstekammarjunkare (5) 1818-12-31, tit. Skattmästare 1819-05-11, tit. Lantmarskalk 1822, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1823-06-19, tit. En av rikets herrar (överklass) 1823-12-22, tit. Översteskattnästare 1828-01-16, tit. Kansler 1847-12-06, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Skolgrundare*).

De la Gardie, Axel Gabriel, f. 1772-11-23 d. 1838-01-15, födelseort Stockholm, mor Rålamb, Hedvig Eva, far De la Gardie, Pontus Fredrik, gift med Ramel, Kristina Gustava 1801-07-09, gift med Adlerbielke, Maria Gustava 1821-11-27, Sv. Stora landslogen Frimurare, RSO 1799-11-16, KNO 1818-05-11, Jämtlands läns hushållningssällskap 1819, VX Led. 1823, RCXIII 1825-01-28, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, Stora landslogens logedirektorium (beredningsdirektorium) Led. 1827-01-29, grundade Kristianstads fattigskola 1825, aktiv i Sankt Christopher som DM 1805-11-19 till 1825, aktiv i IX frimurareprovinsen som SV 1827-01-29, aktiv i Skånska

provinsiallogen som Deputerad provinsialmästare 1831-11-26 till 1838, aktiv i Sv. Stora landslogen som SI 1834-03-05, aktiv i Sv. Stora landslogen som FSBB 1835-02-06, tit. Greve (18), tit. Korpral 1776-06-06, tit. Sergeant 1781-01-24, tit. Ambassadkavaljer 1790, tit. Kapten 1790-08-19, tit. Kammarherre (11) 1791-08-06, tit. Kapten vid reg. till fot (36) 1793-08-26, tit. Överadjutant 1795-11-02, tit. Överste (11) 1809, tit. Överstelöjtnant (19) 1809-06-29, tit. Landshövding (7) 1811-02-04, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1818-05-11, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1825-01-28, (*Skolgrundare*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

De la Gardie, Jacob, f. 1768-06-16 d. 1842-04-26, födelseort Stockholm, mor Rålamb, Hedvig Eva, far De la Gardie, Pontus Fredrik, gift med Sparre af Söfdeborg, Kristina Amalia Hedvig Adelaide 1799-06-06, Amarantherorden i Stockholm, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Hedersled., Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led., Pro patria Led., Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1787, LPS 1796-12-17, Sv. Stora landslogen Frimurare 1802, KNO 1806, RSO 1809-07-03, RCXIII 1811-05-27, LKVA 1812, LKVA 1812-03-11, LSBS 1815, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, HedLA 1817-10-22, RKMO 1818-09-05, Jämtlands läns hushållningssällskap Hedersled. 1819, LSkS 1820, VX Led. 1822, HedLSBS 1828, VHAA Hedersled. 1838-05-15, Klara församlings kyrkoråd Led. 1792, Riksdagens bevillningsutskott Led. 1809 till 1810, Rikets allmänna ärendens beredning Led. 1812-10-22 till 1840-06-09, 1808 års finanskommitté Led. 1820-11-20, Serafimerordensgillet Led. 1821 till 1842, Barmhärtighetsdirektorium Vice ordf., Riksdiskontsrevisionen Ordf. 1808-01-12, Sekreta utskottet Ordf. 1809 till 1810, Riksdagens (förstärkta) bankoutskott Ordf. 1812, Frimurarbarnhusets dir. Vice ordf. 1812-11-18 till 1831-05-21, Riddarhusdir.en Ordf. 1818-07 till 1842, Rikets allmänna ärendens beredning Ordf. 1819-05-12, Stora landslogens logedirektorium (beredningsdirektorium) Vice ordf. 1820, Serafimerordensgillet Vice ordf. 1821 till 1842, Stockholms sparbanks dir. Direktör 1821-05-05 till 1842, Stockholms sparbanks dir. Ordf. 1821-05-07 till 1842, Stockholms sparbanks dir. Ordf. 1821-06-16, VX-dir. Ordf. 1822-03-06 till 1842, Tyska församlingens kyrkoråd Ordf. 1823, Frimurarbarnhusets dir. Ordf. 1831-05-21 till 1842, grundade Gustav De la Gardies skola i Västerstad 1833, aktiv i Sv. Stora landslogen som STVF, aktiv i Grekiska facklan som Högste styresman 1797-03-18, aktiv i Serafimerorden som Skattmästare 1806-11-26 till 1818, aktiv i Amarantherorden i Stockholm som Stormästare 1807 till 1811, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som Vice OM 1808-01-28, aktiv i

Amarantherorden i Stockholm som Generalstormästare 1811 till 1842, aktiv i Pro patria som Ordf. 1812, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som OM 1819-12-13 till 1823-04-02, aktiv i VX som Grundare 1822-01-23, aktiv i Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia som Ordf. 1824, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som OM 1824-12-13 till 1842-04-26, aktiv i Serafimerorden som Överste ombudsman 1825-04-28 till 1838, aktiv i Serafimerorden som Vice kansler 1838-05-14, aktiv i VHAA som Vice preses 1839, tit. Greve (18), tit. Kvartermästare 1776-02-28, tit. Kavalleriofficer 1778, tit. Kornett 1778-03-18, tit. Löjtnant 1781-04-04, tit. Stabskapten 1788-01-24, tit. Kaptenlöjtnant vid Livdrabantkåren (7) 1792-03-26, tit. Överste (11) 1792-11-11, tit. Envoyé extraordinaire (7) 1799-08-24, tit. Minister plénipotentiaire (7) 1799-08-24, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1806-11-26, tit. Brigadchef 1808-03-23, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1811-05-27, tit. Generalmajor (7) 1812-04-12, tit. Generallöjtnant (5) 1818-05-11, tit. En av rikets herrar (överklass) 1823-06-19, tit. General (4) 1826-05-11, tit. Överstemarskalk (1) 1829-08-21, tit. Lantmarskalk 1834-01-15, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Dehn, Sigismund Jean Baptiste, f. 1774 d. 1837-11-07, födelseort Hamburg, RVO 1815, RNO 1817, utgav Kometen 1825-10-01 till 1827-12-29, medarb. Svenska Minerva 1836, tit. Generalkonsul, tit. Hemlig agent, (*Publicist*).

Deleen, Carl Erik, f. 1767-01-02 d. 1850-03-17 23:45, födelseort Stockholm, gift med Smedberg, Johanna Maria 1794-07-27, gift med Ekman, Anna Elisabeth 1827-10-31, inskr. UU 1782-06-14, Sthm nation i Ua 1782-06-14, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1799, Boktryckerisocieteten i Stockholm Led. 1799-04-01, Sv. Stora landslogen Frimurare 18, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, VX Led. 1822 till 1822, LPS 1824-02-28, RVO 1840, utgav Livet och döden 1815-09-28 till 1816-05-16, utgav Föreningen Skandinaviskt folkblad 1816-07-13 till 1817-03-17, förvaltade Carl Deleen & C:o 1796 till 1809-05-01, aktiv i Svenska Akademien som Boktryckare 1801 till 1826, aktiv i Gröna rutan som Grundare 1816, tit. Notarie, tit. Bokhandlare, tit. Bokförläggare, tit. Auskultant 1786, tit. E.o. notarie 1788, tit. Boktryckare 1799-04-01, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Publicist*).

Dessle, Johan, f. 1793-12-27, född i Tillinge församling, mor Andersdotter, Anna, gift med Hallerström, Ulrica Elisabeth 1828-10-12, grundade Övergrans Växelundervisningsskola 1823, (*Skolgrundare*).

Dufva, Johan Fredrik, f. 1764-09-16 d. 1823-01-23, Sv. Stora landslogen Frimurare, LPS 1804-01-21, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1806-02-19,

tit. Hovrättsråd (18), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Dufva, Nils, f. 1770 d. 1847-11-29, Skånska provinsiallogen Frimurare, RVO, LSBS 18, LPS 1810-11-24, VX Led. 1822, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Dybeck, Christian, f. 1755 d. 1831, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1789-02-07, LPS 1826-06-17, tit. Brukspatron, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Ebeling, Johan Ludvig, f. 1799-05-29 d. 1869-12-24, gift med Björkman, Aurora Olivia 1821-06-10, Hovkapellet Led., utgav Musikaliskt Veckoblad 1827-09-26 till 1828-03-29, tit. Kammarmusiker, tit. Flöjtist, tit. Nottryckare, (*Publicist*).

Eberstein, Carl Johan d. 1838, HedLSBS 1815, LSkS 1816, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Eckman, Peter Abraham, f. 1785-04-29 d. 1844-09-14, födelseort Stockholm, födelseort Riddarholmen, född i Riddarholmens församling, mor Schagerborg, Inga, far Eckman, Peter, gift med Ekman, Anna Johanna, inskr. Stockholms storskola: Femte klassen 1797-02-06, utgav Argus 1825-01-05 till 1827-11-15, tit. Löjtnant, (*Publicist*).

Edelcrantz, Abraham Niclas, f. 1754-07-29 d. 1821-03-15, födelseort Åbo, mor Fahlenius, Charlotta Agata, far Clewberg, Carl Abraham, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1766, Utile Dulci Led., Auroraförbundet i Åbo Led., Par Bricole Led. 1779, LSA 1786-10-19, LMA 1788-04-18, LVA 1797-02-15, LPS 1799-12-14, RNO 1800-11-24, LKVA 1806, KNO 1808-04-28, VHAA Hedersled. 1808-06-14, LLA 1811, aktiv i Konstakademien i Stockholm som Preses till 1821, aktiv i Auroraförbundet i Åbo som Grundare 1770, aktiv i Tavastelands nation i Åbo som Kurator 1774, aktiv i Serafimerorden som Arkivarie 1794-11-25, aktiv i Lantbruksakademien som Grundare 1811, aktiv i Lantbruksakademien som Direktör 1813 till 1821, aktiv i VHAA som Preses 1813-07-01 till 1813-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1820-07-01 till 1820-12-31, tit. Fil.mag. 1772-07-22, tit. Docent 1773-02-25, tit. Amanuens 1776, tit. Universitetsbibliotekarie (akademibibl.) (36) 1780-03-15, tit. Kungl. sekr. (31) 1783-09-23, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1786-12-02, tit. Kungl. Handsekr. (18) 1787-05-31, tit. Kansliråd (14) 1793-11-12, tit. Direktör 1804-11-24, tit. Överintendent (8) 1805-05-05, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1808-04-28, tit. Tf. hovkansler (6) 1808-06-30, tit. President (1) 1813-04-24, tit. Frih. (18) 1815-05-09, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Edelcreutz (Ahlberg), Daniel, f. 1761-06-15 d. 1828-10-06, född i Åby församling, mor Lindevall, Brita, far Ahlberg, Georg, gift med Petersson, Jakobina Elisabet 1807-12-05, inskr. Högre allmänna läroverket i Kalmar 177, inskr. UU 1778, Sv. Stora landslogen Frimurare, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1800, LPS 1803-02-26, Svea Orden Led. 1804-08-05, RNO 1805-03-01, KNO 182, VX Led. 1825, LSBS 1828, Stora landslogens drätseldepartement Led., Frimurarbarnhusets dir. Led. 1803-03-31, Passkommittén led. 1807-11-03, Kommittén ang jämknigen i de akademiska konstitutionerna Led. 1817 till 1820, Stockholms stads drätselkommission Led. 1819 till 1828, Stockholms stads börs-, bro- och hamnbyggnadskommitté Led. 1819 till 1828, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som Andre deputerade mästare 1806-01-28 till 1807-01-28, tit. Auskultant 1782-05-17, tit. E.o. notarie 1783-10-10, tit. Vice notarie 1786-11-22, tit. Överauditör (39) 1788-06-05, tit. Häradshövding (38) 1790-07-16, tit. Advokatfiskal i hovrätt (37) 1799-04-30, tit. Polismästare (i Stockholm) (36) 1800-01-15, tit. Underståthållare (7) 1803, tit. Landshövding (7) 1810-12-20, tit. Frih. (18) 1816-02-27, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1818-05-11, tit. Tf. överståthållare (1) 1818-12-15, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Edholm, Eric af, f. 1777-01-05 d. 1856-05-29, född i Fors församling, mor Åström, Magdalena, far Edholm, Mårten, inskr. UU 1796-02, Preussiska Röda Örnens Orden Riddare 1813, RVO 1814-06-16, LVA 1819-03-24, LSBS 1823, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, KVO 1832-01-28, KVO med stora korset 1842-01-28, Brandförsäkringskontorets överstyrelse Led. 1828, Brandförsäkringskontorets dir. Led. 1836, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1830 till 1831-04-06, tit. Underläkare 1806, tit. Med.lic. 1807, tit. Underkirurg 1809, tit. Kir.mag. 1810, tit. Med.dr. 1810-06-12, tit. Livmedikus (25) 1812-05-06, tit. Fältläkare 1813, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1832-01-28, tit. Preses i Sundhetskollegium (7) 1841-09-11, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Ehrenheim, Fredric Wilhelm v, f. 1753-06-29 d. 1828-08-02, inskr. UU, RNO 1794-11-24, KNO 1799-11-16, VHAA Hedersled. 1800-03-18, LVA 1802-04-14, LPS 1802-04-17, 1808 års finanskommitté Led. 1808-09-14, aktiv i VHAA som Preses 1803-01-01 till 1803-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1819-01-01 till 1819-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1824-01-01 till 1824-06-30, tit. Kommendör av kungl. orden (18), tit. Hovkansler (6) 1797, tit. Kanslipresident (1) 1801, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig*

14 s 167).

Ekdahl, Nils Johan, f. 1799-04-27 d. 1870-12-20, född i Fågeltofta församling, mor Olsdotter, Christina, far Nilsson, Jöns, gift med Ekdahl (Wallmark), Fredrika Carolina 1838-06-30, inskr. Katedralskolan i Lund, inskr. LU 1820-06-03, Skåne nation i Lund 1820-06-03, VHAA led. 1827, LGF 1827-04-30, LSkS 1838, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm dir. Led. 1839 till 1839, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1846-10-13 till 1869-12-31, Stockholms stads konsistorium assessor 1838-05-22, aktiv i Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia som Amanuens 1830, tit. Amanuens, tit. Assessor (i kollegium) (36), tit. Präst 1822-12-17, tit. Pastorsadjunkt 1823-06-18, tit. Predikant 1830-06, tit. Bataljonspredikant 1833, tit. Vice predikant 1836-03-16, tit. Kyrkoherde 1838-04-30, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Ekelund, Magnus Lorentz, f. 1777 d. 1850, LPS 1816-04-27, LSBS 1823, (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5).

Ekelund, Pehr Pehrsson, f. 1756-02-29 d. 1818-07-18, Värm. nation i Ua 1772, LVVS 1796, LPS 1798-11-24, LGF 1816-04-30, medarb. Iduna, tit. Präst, tit. Kyrkoherde, (Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167).

Ekmarck, Jon Ulrik, f. 1794-04-16 d. 1830-12-05, födelseort Strängnäs, född i Strängnäs domkyrkoförsamling, mor Nybohm, Augusta Maria, far Ekmarck, Lars, inskr. Strängnäs skola 1807-03-02, inskr. Strängnäs gymn. 1807-10-15, inskr. UU 1814-10-31, Sångsällskapet solosångare / bas 1825 till 1826, grundade Uppsala Lyceum 1826-12, tit. Skriftställare, tit. Filosofie doktor 1824, tit. Fil.kand. 1824-05-29, tit. Docent 1827, (Skolgrundare).

Ekmarck, Lars August, f. 1785-07-27 d. 1869-07-02, födelseort Strängnäs, mor Nybohm, Augusta Maria, far Ekmarck, Lars, gift med Martin, Christina Dorothea 1821-07-21, inskr. UU 1801-02-24, Sju vise mästares sällskap led. till 1809, Gröna rutan Led. 18, Nerikes nation i Uppsala 1801, Pro Joco och de sju vise Led. 1809 till 1816, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1812-11-11, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande Led. 1833-12-19, RNO 1853-04-28, utgav Klythia 1813 till 1813, red. Läsning för folket 1834 till 1869, aktiv i Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande som Sekr., aktiv i Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande som Grundare 1833-12-19, tit. E.o. kanslist 1809-02, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1812-10-31, tit. Kanslist

(inom Kungl. kansliet) (38) 1818-05-07, tit. Protokollssekr. (31) 1823-04-07, tit. Registrator i kungl. kansliet (37) 1823-11-25, tit. Förste expeditionssekr. (18) 1831-07-30, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Ekström, Carl Johan, f. 1793-10-03 d. 1860-08-13, födelseort Rådanefors, född i Ödeborgs församling, mor Broström, Christina Maria, far Ekström, Nils, gift med Eichhorn, Catharina Fredrica 1822-11-09, inskr. Karlstad skola 1803, inskr. Karlstads gymn. 1807, inskr. LU 1810-10-03, inskr. Karolinska institutet 1812, inskr. UU 1815-04-25, Värm. nation i Ua 1815, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1816, Värmländska sällskapet Led. 1816-04-01, Fysiografiska sällskapet i Lund Led. 1823, RVO 1826, LPS 1826-12-16, LSBS 1828 till 1828, RNO 1832, LVVS 1833-10-31, LLA 1836, KVO 1842, KDDO 1847, Svenska Läkaresällskapet Hedersled. 1852, KVO med stora korset 1853, Kolerakommittén Led. 1831, utgav Medicinsk Tidning 1818-09-03 till 1819-01-28, aktiv i Värmländska sällskapet som Grundare 1816-04-01, aktiv i Svenska Läkaresällskapet som Sekr. 1821-10 till 1829-10, aktiv i Värmländska sällskapet som ordf. 1828 till 1830, aktiv i Svenska Läkaresällskapet som Ordf. 1835-09 till 1842-10, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1837 till 1838, tit. Med.dr., tit. Med.kand., tit. Kir.mag., tit. Överkirurg, tit. Kirurgie kandidat, tit. Generaldirektör, tit. Preses, tit. Adjunkt 1816, tit. Livläkare (25) 1821-09-17, tit. Professor (36) 1827-02-05, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1842, tit. Preses i Sundhetskollegium (7) 1849-03-30, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Publicist*).

Ekström, Johan Israel af, f. 1773-12-03 d. 1831-08-02, inskr. UU, inskr. Linköping skola: Första klassen 1782-05-07, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1805-05-11, RNO 1825-10-09, LSBS 1828 till 1828, LVA 1830-01-20, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Elers, Eggert, f. 1774 d. 1850, födelseort Karlskrona, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, LSBS 1828, LKVA 1830, tit. Vice häradshövding, tit. Amiralitetskammarråd (18), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Elers, Johan, f. 1730-06-08 d. 1813-11-20, födelseort Karlskrona, Utile Dulci Led., Vitterhetsakademien Led. 1773-01-25, LPS 1777-03-08, Amarantherorden i Stockholm Led. 1783-11-19, VHAA Led. 1786-03-20, LVVS 1802-05-13, aktiv i VHAA som Preses 1787-01-01 till 1787-06-30, aktiv i Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg som ordf. 1804-01-21, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Elfbrink, Olof, f. 1773-09-28 d. 1835-10-19, födelseort Älvkarleby, född i Älvkarleby församling, mor Jansdotter, Katarina, far Nilsson, Daniel, gift med Elfstrand, Ulla 1807-06-14, Handels societeten i Gävle Led., S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1804-03-21, VX Led. 1823, Sofia Magdalena kyrkoråd Led. 1827 till 1835, Borgerskapets äldste i Gävle Ordf. 1822 till 1835, grundade Gävle växelundervisningsskola 1821-07-17, grundade Älvkarleös skola 1825, förvaltade Mackmyra bruk 1814, förvaltade Valbo Masugn 1819, aktiv i Handels societeten i Gävle som Ordf. 1825 till 1835, tit. Grosshandlare, tit. Brukspatron, tit. Kommerseråd (18) 1826, (Skolgrundare), (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5).

Elfstrand, Pehr Danielsson, f. 1783-09-11 d. 1845-01-04, födelseort Gävle, far Elfstrand, Daniel, gift med Valley, Ulla Magdalena 1814-12-28, inskr. Gävle skola, Handels societeten i Gävle Led. 1810 till 1845, LSBS 1823, LSBS 1823, Taxeringskommittén i Gävle Led. 1811, Sveriges riksdags borgarstånd Led. 1815 till 1815, Gävleborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott Led. 1822 till 1825, Dir.en för Athenæum Led. 1841 till 1845, Borgerskapets äldste i Gävle Ordf., Riksdagens allmänna besvärs- och ekonomiutskott Led. 1815 till 1815, Dir.en för brännvinsbränneriet i Strömsbro Ordf. 1833 till 1844, utgav Gävle Veckoblad 1821-04-26 till 1829-12-30, grundade Gävle växelundervisningsskola 1821-07-17, aktiv i Sjömannasällskapet i Gävle som Grundare 1839, tit. Brukspatron, tit. Skeppsbyggmästare, tit. Skeppsredare, tit. Grosshandlare 1810, (Skolgrundare).

Elgström, Gustaf, f. 1786-10-23, inskr. UU 1809-10-04, Värm. nation i Ua 1809, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1827-04-24, tit. Hovmedikus (Geijers nätverk fig 16 s 179).

Ell, Carl Daniel, f. 17 d. 18, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1796-11-23, De Nödlidandes Vänner Led. 1815, Sällskapet De nödlidandes vänners kommitté Led. 1815, Sällskapet De nödlidandes vänners kommitté Sekr. 1815, aktiv i S:t Johanneslogen S:t Erik som S 1800 till 1804, tit. Överauditör (39), (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5).

Enberg, Lars Magnus, f. 1787-11-03 d. 1865-11-20, födelseort Boda, född i Huggenäs församling, mor Månsdotter, Märta, far Enberg, Lars, gift med Bruce, Ulrika Karolina 1822, inskr. Stockholms storskola: Första klassen 1796-07, inskr. Stockholms storskola: Första klassen 1796-11-28, inskr. UU 1802-10-03, Sthm nation i Ua 1802-10-03, Uppsala läsesällskap Led. 1806, LPS 1822-04-27, VX Led. 1824 till 1824, LSA 1824-10-11, VX Led. 1825 till 1825, VX Led.

1826 till 1826, VX Led. 1829 till 1829, RNO 1838 till 1865, Snillekommittén Led. 1825-12-21, VX-dir. Suppl 1826-05-17 till 1827, Snillekommitténs Sektion för Elementarläroverken Led. 1826-10-14, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1831 till 1859, VX-dir. Revisors suppl 1826-05-17 till 1827, tit. Docent 1812-07-03, tit. Adjunkt 1815, tit. Konrektor 1820-01, tit. Rektor 1821-10-04, tit. Lektor vid Gymn. (37) 1821-10-04, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1824-10-11, tit. Professor (36) 1829-08-21, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*SK*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Engeström, Lars v. f. 1751-12-24 d. 1826-08-19, födelseort Lund, mor Benzeltierna, Margareta, far Engeström, Johannes, gift med Drya-Chiapowska, Rosalie 1790-10-03, inskr. LU 1757-01-11, Pro patria Led., S:t Johanneslogen L'Union Frimurare 1778, Par Bricole Led. 1779, RNO 1790-04-28, LPS 1792-10-27, VHAA Hedersled. 1793-02-02, KNO 1805-03-01, Konstakademien i Stockholm Led. 1809, RKMO 1809-07-03, Franska hederslegionen Riddare 1810-10-05, LVA 1810-11-21, RCXIII 1811-05-27, HedLA 1812-12-03, Preussiska Svarta örns orden Riddare 1813, LMA 1814-05-04, Fysiografiska sällskapet i Lund Hedersled. 1815, HedLSBS 1815, LSks 1815, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, LSBS 1823, Rikets allmänna ärendens beredning Led. 1792-07-16, Statsrådet Led. 1809 till 1824, Brandförsäkringskontorets dir. Led. 1812, Kanslistyrelsen Ordf. 1809, aktiv i Sv. Stora landslogen som SI, aktiv i Sv. Stora landslogen som STSM, aktiv i Lantbruksakademien som Kansler 1813, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1814 till 1814, aktiv i VHAA som Preses 1816-01-01 till 1816-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1821-01-01 till 1821-06-30, tit. E.o. kanslist 1770-11-27, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1771-06-12, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1773-03-23, tit. Andre sekr. (31) 1773-10-12, tit. Andre sekr. i kabinettet för utrikes brevväxling (37) 1773-10-13, tit. Förste sekr. i kabinettet för utrikes brevväxling (31) 1776-06-11, tit. Förste sekr. vid presidentexpeditionen (31) 1776-06-11, tit. Ministerresident (14) 1788-08-17, tit. Envoyé 1790-05-28, tit. Hovkansler (6) 1792-07-16, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1805-03-31, tit. Utrikesstatsminister (överklass) 1809, tit. Kanslipresident (1) 1809-05, tit. En av rikets herrar (överklass) 1809-06-09, tit. Frih. (18) 1809-06-29, tit. Greve (18) 1813-01-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Engman, Gustaf, utgav Argus 1827-11-30 till 1827-12-10, tit. Handelsbokhållare, (Publicist).

Ennes, Per, f. 1756-04-13 d. 1829-05-11, födelseort Gävle, gift med Brändström, Lisette Margaretha 1780-10-16, inskr. Gävle skola, inskr. Gävle

gymn. 1769, LPS 1801-08-22, RNO 1818, VX Led. 1823, Gävle elementarskolas dir. Led. 1808 till 1829, Gävle stads sparbanks dir. Hedersled. 1824 till 1829, grundade Gävle växelundervisningsskola 1821-07-17, förvaltade P. Brändström & Co. 1806-01-01, aktiv i Gävleborgs läns hushållningssällskap som Skattmästare 1814 till 1829, tit. Grosshandlare, (*Skolgrundare*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Eriksson, Gustaf, f. 1789-08-04 d. 1865, födelseort Marstrand, född i Marstrand församling, far Eriksson, Adolf, inskr. UU, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1805-07-10, Göteborgs nation i Uppsala till 1817, utgav Den nyaste Journalisten 1830-02-16 till 1830, tit. Bataljonsläkare (39) 1810, tit. Med.dr. 1817, tit. Professor (36) 1824, (*Publicist*).

Estenberg, Per, f. 1772 d. 1848, Sv. Stora landslogen Frimurare, LSBS 1823, LSBS 1823, LPS 1826-12-16, (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5).

Fagerlund, Zackarias d. 1828, Sv. Stora landslogen Frimurare, LSBS 1823, VX Led. 1824, (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5).

Fahlman, Johan Adam, f. 1767 d. 1843-01-31, Boktryckerikonstförvanternas dödskassa Led. 1816 till 1840, utgav Promemoria 1816-05-22 till 1816, utgav Supplement till Stockholms Adressblad 1820-01-25 till 1820, utgav Stockholms Adresstidning 1829-02-19 till 1831, förvaltade Kungliga boktryckeriet 1833 till 1843, tit. Kommissarie, tit. Boktryckare 1833, (*Publicist*).

Fallén, Carl Fredrik, f. 1764-09-22 d. 1830-08-26, Skånska provinsiallogen Frimurare, LVA 1810-11-21, LVVS 1818-12-16, tit. Rektor Magnificus (18) 1818, (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5).

Faxe, Vilhelm, f. 1767-05-18 d. 1854-09-22, född i Kvistofta församling, mor Hjort, Petronella, far Faxe, Jacob W, gift med Lindman, Agneta Sophia 1795-10-16, gift med Billberg, Helena Johanna 1806-10-29, inskr. LU 1782-12-12, Sv. Stora landslogen Frimurare, KNO, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1809-11-14, LPS 1810-07-28, HedLSBS 1815, Skånska provinsiallogen Frimurare 1815, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, LSkS 1816, LVVS 1817-12-12, LSBS 1823, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1829 till 1829, VHAA Hedersled. 1829-11-10, RCXIII 1838-01-28, aktiv i Skånska provinsiallogen som T 1820 till 1854, aktiv i VHAA som Preses 1830-01-01 till 1830-06-30, tit. Fil.mag. 1787-06-23, tit. Docent 1788-06-19, tit. Vice notarie 1790-06-02, tit. Teol.kand. 1791, tit. Konsistorienotarie 1791-01-24, tit. Präst 1793-01-05, tit. Adjunkt 1800-01-18, tit. Kyrkoherde 1804-05-30, tit. Prost 1805-10-23, tit. E.o. professor 1808-02-15, tit. Professor (36) 1809-03-21, tit. Teol.dr. (18) 1809-10-07, tit. Biskop

(18) 1811-08-12, tit. Prokansler 1811-08-12, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1815, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1838, tit. Filosofie jubelmagister 1838-06-23, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Fineman, Carl Olof, f. 1792-05-15 d. 1863-07-29, födelseort Älgå, född i Älgå församling, mor Ekelund, Anna Catharina, far Fineman, Johan Adam, inskr. UU 1813-03-12, Värm. nation i Ua 1813-03-12, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, VX-dir. suppl 1823-05-22, Snillekommittén Led. 1826-09-12, VX-dir. revisors suppl 1823-05-22 till 1824-05-19, tit. Präst 1818, tit. Fil.mag. 1818, tit. Lärare 1821-10-01, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (SK).

Flachsen, Samuel Jacob, f. 1771 d. 1842, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1795-02-11, LPS 1828-12-20, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Fleming, Claes Adolf, f. 1771-04-25 d. 1831-05-12, födelseort Lydinge, född i Stavby församling, mor Hamilton, Florentina Henriette, far Fleming, Johan Casimir, inskr. UU 1786-10-13, Utile Dulci Led. 17, Historiska sällskapet Led. 1791 till 1798, Vitterhetssamfundet i Uppsala Led. 1791 till 179, S:t Johanneslogen Sankt Augustin i Helsingfors Frimurare 1793, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1795-02-23, LSA 1799-04-25 till 1831-05-12, Nyttä och Nöje Led. 180, RNO 1800-06-14, Par Bricole Led. 1802, LPS 1804-07-28, KNO 1809-07-03, VHAA Hedersled. 1810-04-24, RKMO 1810-10-07, Konstakademien i Stockholm Led. 1810-12-01 till 1831-05-12, RCXIII 1811-05-27, HedLA 1812-12-03 till 1831-05-31, HedLSBS 1815 till 1831-05-12, LSkS 1815 till 1831, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, HedLVS 1821 till 1831-05-12, VX Led. 1822, LVA 1824-03-24, LSBS 1828 till 1828, Fattigvårdskommittén Led. 1810-06-14 till 1811-07-02, Serafimerlasarettets dir. Led. 1815-04-28, Kommittén ang jämkningen i de akademiska konstitutionerna Led. 1817 till 1820, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Frimurarbarnhusets dir. Ordf. 1816-11-23 till 1831-05-12, Snillekommittén Ordf. 182, aktiv i Utile Dulci som Ordf., aktiv i Sv. Stora landslogen som AA, aktiv i Vitterhetssamfundet i Uppsala som Direktör 1791, aktiv i Sv. Stora landslogen som STA 18, aktiv i S:t Johanneslogen S:t Erik som DM 1801 till 1802, aktiv i S:t Johanneslogen S:t Erik som OM 1802 till 1802, aktiv i S:t Johanneslogen S:t Erik som OM 1803 till 1831, aktiv i Amarantherorden i Stockholm som Tf. stormästare 1809 till 1811, aktiv i VHAA som Preses 1814-07-01 till 1814-12-31, aktiv i Serafimerorden som Översteskattnästare 1816-04-20, aktiv i Serafimerorden

som Kansler 1818-11-23 till 1830-11-22, aktiv i Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia som Ordf. 1822, aktiv i VHAA som Preses 1823-01-01 till 1823-06-30, aktiv i Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia som Ordf. 1827 till 1831, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1828 till 1829, tit. Fänrik vid livgardesreg. (39) 1782-03-08, tit. Löjtnant vid livgardesreg. (36) 1787-12-06, tit. Överstekammarjunkare (5) 1795-11-02, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1799-04-25, tit. Revisor 1809, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1809-07-03, tit. Lantmarskalk 1810, tit. Statsråd (4) 1810-11-19, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1811-05-27, tit. Tf. riksmarskalk 1813-07-07, tit. En av rikets herrar (överklass) 1814-02-20, tit. Tf. riksmarskalk 1815-02-07, tit. Översteskattmästare 1816-04-20, tit. Greve (18) 1818-05-11, tit. Kansler 1818-11-23, tit. Riksmarskalk (överklass) 1824-10-07, tit. President (1) 1824-10-26, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*SK*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Fleming, Gustaf Adolf, f. 1781-07-31 d. 1848-01-14, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1813, Royal Bachelor's Club led. 1820, LVVS 1823-01-09, LSBS 1828 till 1828, HedLVVS 1843-03-10, Taxeringskommittén i Göteborg led. 1823, Kommittén för vanartiga barns fostran och vård led. 1839, aktiv i Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg som ordf. 1831-01-07, tit. Underlöjtnant vid artilleriet (39) 1784, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Flintenberg, Johan David, f. 1762-05-03 d. 1819-05-13, födelseort Stockholm, född i Nikolai (storkyrko-) församling, mor Biuur, Margareta, far Flintenberg, Jöns, inskr. UU 1777, Historiska sällskapet Led., VHAA Led. 1793-12-07, utgav Underrättelser om Evangelii Framgång i alla Världsdelar 1818-01-03 till 1824-12-31, aktiv i Historiska sällskapet som Grundare 1786-05-24, aktiv i VHAA som Sekr. 1793-12-07 till 1795-03-29, aktiv i VHAA som Preses 1802-07-01 till 1807-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1807-01-01 till 1807-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1817-07-01 till 1817-12-31, tit. Rektor, tit. Preses, tit. Bokhandlare, tit. Expeditionssekr., tit. Fil.mag. 1785, tit. Docent 1786, tit. Amanuens 1790, tit. Präst 1809-04-22, (*Publicist*).

Fogelström, Tobias, f. 1770-10-20 d. 1846, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1804-10-24, LPS 1822-05-18, aktiv i Patriotiska sällskapet som vice Ordf. 1838-11-30 till 1845-11-22, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Forsell, Carl Gustaf af, f. 1783-03-18 d. 1848-10-25, födelseort Sköttorp, född i Järpås församling, mor Bruce, Maria Dorothea de, far Forssell, Fredric Joseph,

gift med Geijer, Clementina Magdalena 1818-09-03, inskr. Skara skola 1790, inskr. Karlbergs krigsakademi 1795-02-06, RSO 1814-05-09, VX Led. 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, LPS 1826-12-16, LLA 1827, Stockholms måttlighetsförening Led. 1830-11-28, Kungsholms nykterhetsförening Led. 1831, Stockholms nykterhetsförening Led. 1832-04-14, Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande Led. 1833-12-19, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1836, Royal Geographic Society Hedersled. 1837, Svenska nykterhetssällskapet Led. 1837-05-05, KSO 1843, LKVA 1843, KVO 1843-02-06, Transportinrättningen på Mälarens dir. Led. 1820-06-28, Stockholms sparbanks dir. Direktör 1821-06-16 till 1824, Stockholms nykterhetsförenings centralstyrelse Ordf. 183, Stockholms nykterhetsförenings centralstyrelse Vice ordf. 1832, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm dir. Vice ordf. 1839 till 1839, utgav Militärjournal 1811 till 1811, förvaltrade Transportinrättningen på Mälaren med Ångfartyget Yngve Frej 1820-06-28, aktiv i Stockholms måttlighetsförening som Grundare 1830-11-28, aktiv i Kungsholms nykterhetsförening som Grundare 1831, aktiv i Stockholms nykterhetsförening som Grundare 1832-04-14, aktiv i Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande som Grundare 1833-12-19, aktiv i Småbarnsskolesällskapet i Stockholm som Grundare 1836, aktiv i Svenska nykterhetssällskapet som Grundare 1837-05-05, tit. Lärare, tit. Direktör, tit. Lantmätare (40), tit. Fänrik 1800-10-27, tit. Underlöjtnant 1806-11-18, tit. Stabslöjtnant 1808-12-23, tit. Kapten 1809-06-29, tit. Adjutant 1810, tit. Major 1810-05-08, tit. Överstelöjtnant (19) 1814-01-19, tit. Överdirektör 1824-01-29, tit. Överste (11) 1824-06-03, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1843-02-06, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Publicist*).

[Forselles, Jakob Henrik af, f. 1785-12-27 d. 1855-06-13, mor Carlsköld, Virginia Christina Sofia, far Forselles, Henrik Johan af, gift med Elfvendahl, Maria Elisabet 1818-06-16, inskr. UU 1801-04-21, Uppsala läsesällskap Led. 1805, LGF 1812-06-26, LVA 1817-01-15, RNO 1831-01-26, tit. Auskultant 1812-06-16, tit. Geschwornen vid Stora Kopparberget \(38\) 1813-05-25, tit. Amanuens 1814-02-23, tit. Bergmästare \(38\) 1816-12-17, tit. Bergshauptman \(vid Stora Kopparberget\) \(36\) 1817-05-13, \(*Geijers nätverk fig 16 s 179*\).](#)

[Forslind, Carl Carlsson, f. 1779-01-03 d. 1830-07-12, födelseort Arboga, född i Arboga stadsförsamling, mor Rothoff, Ulrica Lovisa, far Forslind, Carl, gift med Westlinger, Hedvig Johanna 1825, grundade Falu stads växelundervisningsskola 1825, tit. Fil.mag., tit. Prost, tit. Präst, tit. Rektor, tit. Kyrkoherde 1825, \(*Skolgrundare*\).](#)

Forssell, Didrik Christian, f. 1777-04-22 d. 1852-10-19, födelseort Helsingborg, född i Allerums församling, mor Sundius, Maria Christina, far Forssell, Anders, gift med Seijerlein, Sophia Christiana 1804, inskr. Köpenhamns universitet 1790, Konstakademien i Stockholm Led. 1815, utgav Ett år i Sverige 1827-06-18 till 1835, tit. Konstnär, tit. Kopparstickare, tit. Hovgravör, tit. Professor (36) 1818-05-11, (Publicist).

Fougt, Johan Christian, f. 1767-07-04 d. 1824-10-22, Sv. Stora landslogen Frimurare, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1804-11-28, LPS 1811-04-27, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Franc-Sparre, Bengt Erland, f. 1774-03-15 d. 1837-08-20, födelseort Vassunda, född i Vassunda församling, mor Ulfsparre, Maria Vendla, far Sparre, Gabriel, gift med Bernhard, Johanna Hedvig Vilhelmina 1812-01-19, inskr. UU, Ryska S:t Anna orden Riddare, Södermanlands och Nerikes gille Led., LKVA 1798, RSO 1810-05-04, Ryska S:t Andreas orden Riddare 1814-03, KSO 1815-06-20, KSO med stora korset 1820-06-28, LSBS 1823 till 1823, LVA 1836-12-14, Svenska bibelsällskapet kommitté Led., Snillekommittén Led. 1825-12-21, Göta kanalbolags dir. Ordf. 1830-11-28 till 1833-03-23, medarb. Läsning i blandade ämnen 1797-02-20 till 1801-08-02, aktiv i Södermanlands och Nerikes gille som Ordf. 1832-04-30 till 1837, aktiv i Svenska nykterhetssällskapet som Grundare 1837-05-05, tit. Fänrik 1785-12-14, tit. Konduktör 1793-04-26, tit. Löjtnant 1796-02-26, tit. Kapten 1796-04-07, tit. Adjutant 1796-04-07, tit. Major 1801-09-09, tit. Överstelöjtnant (19) 1805-03-01, tit. Överste (11) 1808-12-25, tit. Sekundchef 1811-09-28, tit. Chef 1812-06-30, tit. Generalmajor (7) 1813-09-10, tit. Frih. (18) 1815-01-16, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1815-06-20, tit. Generallöjtnant (5) 1826-05-11, tit. Tf. president 1832-11-17, tit. Greve (18) 1833-11-16, (SK).

Francken, August Fredric v, f. 1788 d. 1828, Sv. Stora landslogen Frimurare, LPS 1821-02-24, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, tit. Hovmarskalk (8), tit. Kammarherre (11), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Franzén, Frans Michael, f. 1772-02-09 d. 1847-08-14, födelseort Uleåborg, mor Schulin, Helena, far Frantzén, Zachris, gift med Roos, Margareta Elisabet 1799-09-24, gift med Wester, Sophia Christina 1807-09-08, gift med Arvedsson, Christina Elisabeth 1831-01-16, inskr. Uleåborgs skola 1782, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1785-02-26, inskr. UU 1790-09-24, Österbottniska nationen i Åbo 1785-02-26, Finska nationen i Uppsala 1790, LSA

1808-05-05, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1811, LPS 1812-02-29, RNO 1814, Pro fide et Christianismo led. 1814-04-14, LSBS 1815, LVA 1815-04-12, LMA 1818-02-25, VHAA Led. 1820-08-16, VX Led. 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, LSBS 1828 till 1828, LKVA 1829, VX Led. 1829 till 1829, LSks 1832, KNO 1836, KNO med stora korset 1845, Psalmbokskommittén Led. 181, Riksdagens (förstärkta) bankoutskott Led. 1823 till 1823, Riksdagens bevillningsutskott Led. 1823 till 1823, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1825-06-07, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1828 till 1834, Riksdagens allmänna besvär- och ekonomiutskott Led. 1834 till 1835, Stockholms stads konsistorium Assessor 1825-06-07, red. Tidningar utgivna av ett sällskap i Åbo 1794 till 1809, medarb. Norrlands Tidningar, medarb. Stockholmsposten 1793, medarb. Läsning i blandade ämnen 1797-02-20 till 1801-08-02, medarb. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1820 till 1832, medarb. Theophrosyne, läsning för kyrkans och skolans vänner 1823 till 1825, medarb. Heimdall 1828-05-03 till 1832-12-31, aktiv i Svenska Akademien som Ständig sekr. 1824 till 1834, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1832 till 1833, aktiv i VHAA som Preses 1838-07-01 till 1838-12-31, tit. Universitetsbibliotekarie (akademibibl.) (36) 1795-08-20, tit. Professor (36) 1798-09-04, tit. Kyrkoherde 1803, tit. Präst 1804-07-15, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1808, tit. Kontraktsprost 1818-07-29, tit. Teol.dr. (18) 1818-10-15, tit. Kontraktsprost 1820, tit. Biskop (18) 1831-12-10, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1836, tit. Jubelmagister vid Uppsala universitet 1839-06-15, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Skolgrundare*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Fries, Elias Magnus, f. 1794-08-15 d. 1878-02-08, inskr. Växjö gymn., Smålands nation i Lund 1811, Fysiografiska sällskapet i Lund Led. 1816, LVA 1821-04-18, LLA 1828, LVS 1831, Svenska Läkaresällskapet Led. 1835, LVVS 1836-01-20, RNO 1839, LSA 1847-07-12, HedLVVS 1848-01-05, VHAA Hedersled. 1855-11-20, KNO 1856, tit. Professor (36), tit. Rektor Magnificus (18) 1839-01, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1856, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Friman, Per, f. 1770-07-11 d. 1850-09-05, född i Fröjered församling, mor Thomasdotter, Karin, far Larsson, Sven, gift med Mittag, Maria Magdalena 1804, inskr. UU 1788-10-03, VG nation i Ua 1788-10-03, RNO 1843, Riksdagens allmänna besvär- och ekonomiutskott Led. 1817 till 1817, Riksdagens bevillningsutskott Led. 1828 till 1830, grundade Kyrkefalla

växelundervisningsskola 1824-06-01, tit. Präst 1795, tit. Teol.kand. 1801, tit. E.o. hovpredikant 1801, tit. Pastorsadjunkt 1801-06-16, tit. Vice pastor 1802-05-01, tit. Komminister 1803-04-26, tit. Kontraktsprost 1836, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1843, tit. Teol.dr. (18) 1845-06-14, (*Skolgrundare*).

Fryxell, Anders, f. 1795-02-07 d. 1881-03-21, födelseort Edsleskog,P, född i Edsleskog (Hesselskog) församling, mor Ekman, Lovisa, far Fryxell, Mathias, gift med Lagergren, Juliana 1825-06-24, inskr. UU 1813-02-26, Sällskapet för forntida minnen Hedersled., Föreningen till utspridande av nyttig folkläsning i Karlstads stift Led., Värm. nation i Ua 1813-02-26, Uppsala läsesällskap Led. 1817, Manhemsförbundet Led. 1818-04-29, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1821, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, Pro fide et Christianismo Led. 1830, LSkS 1831, LSkS 1832, VHAA Led. 1834-22-25, RNO 1839, LSA 1840-06-01, LVA 1847-11-10, KNO 1850, Snillekommittén Led. 1826-09-12, Växelundervisningssällskapets normalskolas inspektion Led. 1832 till 1835, VX-dir. Arkivarie 1822-05-13 till 1835-09-16, medarb. Kalender för damer 1818 till 1822, medarb. Poetisk kalender 1821 till 1821, medarb. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1831 till 1831, grundade Uppsala simskola 1813, grundade Wallinska flickskolan 1831, aktiv i VHAA som Preses 1851-07-01 till 1851-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1873-01-01 till 1873-06-30, tit. Fil.kand. 1819-06-19, tit. Präst 1820-06-03, tit. Fil.mag. 1821-06-14, tit. Skolkollega 1822-07-04, tit. Rektor 1827-12-27, tit. Professor (36) 1833, tit. Kyrkoherde 1835-06-19, tit. Prost 1836-06-01, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1840-06-01, tit. Teol.dr. (18) 1845-06-14, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1850, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Skolgrundare*), (*SK*).

Fryxell, Axel, f. 1765-06-15 d. 1834-04-18, födelseort Sunne, född i Sunne församling, mor Aurivillius, Ulrika, far Fryxell, Johan, gift med Wolker, Ulrika Christina v 1790-10-17, inskr. UU 1782-02-15, RVO, Göta Provinsialloge Frimurare, Värm. nation i Ua 1782-02-15, IX frimurareprovinsen Frimurare 1801, LPS 1807-12-19, Karlstads domkapitel Led., Uppfostringskommittén Led. 1813-01-25, Uppfostringskommitténs beredningsfördelning Led. 1816-01-03 till 1816-02-10, Uppfostringskommitténs beredningsfördelning Led. 1816-08-03, 1824 års skolrevision Led. 1824 till 1824, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Snillekommitténs Sektion för Elementarläroverken Led. 1826-10-14, Snillekommitténs Expeditionsavdelning (1828-182) Led. 1828-03-15 till 182,

Snillekommitténs Ekonomiska avdelningen (1828-182) Led. 1828-03-15 till 182, 1824 års skolrevision Sekr. 1824, aktiv i Värm. nation i Ua som Förste kurator 1787-11 till 1789-05, aktiv i Värmlands läns hushållningssällskap som sekr. 1803 till 1832, aktiv i Andreaslogen Carl August i Karlstad som DM 1814-03-19 till 1817, tit. Fil.mag. 1788, tit. Gymnasieadjunkt 1792-06-09, tit. Lektor vid Gymn. (37) 1795, tit. Präst 1824, tit. Kyrkoherde 1829-07-09, tit. Teol.dr. (18) 1830, tit. Kontraktsprost 1832, tit. Prost 1832, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*SK*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*UK*).

Fryxell, Johan Magnus, f. 1791-11-17 d. 1847-07-02, födelseort Högsäter, född i Högsäters församling, mor Fryxell, Anna Cajsa, far Fryxell, Magnus, gift med Corpeus, Anna Karolina 1827-06-24, inskr. UU 1812-03-03, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1814-02-15, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1818-11-05, Värm. nation i Ua 1812, utgav Vinterbladet 1815-11-30 till 1815, utgav Galatea 1817-12-13 till 1817-12-27, tit. Löjtnant, tit. Rådman, (*Publicist*).

Gadelius, Anders, f. 1776-10-25 d. 1819-09-20, födelseort Stockholm, född i Maria Magdalena församling, mor Holmén, Catarina Elisabet, far Gadelius, Sven Weddewig, Boktryckerikonstförvanternas dödskassa Led. 1797 till 1812, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, utgav Ny Journal uti Hushållningen 1813-11 till 1813-12, förvaltade Anders Gadelius tryckeri, tit. Boktryckare, (*Publicist*).

Gadelius, Erik, f. 1778-06-16 d. 1827-02-02, födelseort Stockholm, född i Maria Magdalena församling, mor Holmén, Catarina Elisabet, far Gadelius, Sven Weddewig, gift med Helling, Emma Charlotta 1818-04-05, inskr. UU 1795-10-06, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1799-10-19, LGF, Sthm nation i Ua 1795-10-02, Par Bricole Led. 1804, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1804-01-25, LPS 1805, Svenska Läkaresällskapet Led. 1807-12-30, Pro patria Led. 1815, Polymnia Led. 1815-09-20, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, LVA 1817-01-15, RVO 1818 till 1827, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826, Stora landslogens logedirektorium (beredningsdirektorium) Led., Sällskapet De nödlidandes vänners kommitté Led. 1815, VX-dir. Revisor 1826-05-17 till 1827, utgav Vetenskapsjournal för läkare och fältskärer 1806 till 1810, aktiv i Svenska Läkaresällskapet som Grundare 1807-12-30, aktiv i Svenska Läkaresällskapet som Sekr. 1807-12-30 till 1812, aktiv i Svenska Läkaresällskapet som Sekr. 1818 till 1821, tit. Med.dr., tit. Med.kand., tit. Brunnsintendent, tit. Revisor, tit. Läkare, tit. Fil.kand., tit. Professor (36) 1810, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Publicist*),

(Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167).

Gadolin, Johan, f. 1760-06-05 d. 1852-08-15, födelseort Åbo, far Gadolin, Jacob, gift med Tihleman, Hedvig Magdalena 1794-09-30, gift med Palander, Ebba Catharina 1820-03-27, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1775-04-10, inskr. UU 1779-06-25, LVA 1790-02-10, LVS 1791, Finska hushållningssällskapet Led. 1797, Fysiografiska sällskapet i Lund 1815, aktiv i Finska hushållningssällskapet som Grundare 1797, aktiv i Finska hushållningssällskapet som Ordf. 1797-11-01, *(Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5).*

Gahn, Johan Gottlieb, f. 1745-08-19 d. 1818-12-08, födelseort Voxna bruk, gift med Bergström, Anna Maria 1784-09-26, inskr. Västerås gymn. 1758, inskr. UU 1762, LVA 1784-02-04, LLA 1812, Rikets allmänna ärendens beredning Led. 1793-04-19, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809-05-13, Fattigvårdskommittén Led. 1810-06-14 till 1811-07-02, tit. Bergmästare (38), tit. Assessor (i kollegium) (36) 1784-04-30, *(Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167).*

Gallén, O, VX Led. 1823, tit. Kommerseråd (18), *(Skolgrundare).*

Gazelius, Christopher, f. 1752-11-07 d. 1821-12-10, född i Fårö församling, mor Christoffersdotter, Gertrud, far Hansson, Rasmus, gift med Schwartz, Anna Maria 1790-10-10, grundade Gazelienska skolan på Fårö 1821, grundade Gazelienska skolan i Tingstäde 1821, tit. Handlande, *(Skolgrundare).*

Geijer, Bengt Reinhold, f. 1758-11-11 d. 1815-11-11, födelseort Bofors, far Geijer, Salomon Gottschalk, gift med Castorin, Ulrika 1788, inskr. UU 1776, LPS 1786-05-20, LVA 1790-02-10, LKVA 1796-11-12, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1804-01-14, förvaltade Rörstrands porslinsfabrik 1797 till 1815, tit. Överdirektör, tit. Bergmästare (38) 1785, *(Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167).*

Geijer, Carl Fredrik, f. 1784-03-12 d. 1853-02-02, födelseort Ransäter, mor Geisler, Ulrica Magdalena, far Geijer, Bengt Gustaf, gift med Lagerlöf, Sofia Agneta 1812, inskr. Karlstad skola 1795, inskr. UU 1802-03-02, Värmländska sällskapet Led., Sv. Stora landslogen Frimurare, Värm. nation i Ua 1802, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1807-04-24, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1810, LGF 1811, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, LPS 1831-11-26, Värmländska sällskapet Ordf. 1834 till 1847, VX-dir. Suppl 1823-05-22 till 1824, VX-dir. Suppl 1824-05-19 till 1825, Barmhärtighetsdirektorium Sekr., Serafimerordensgillet Kammarförvant 1808,

Frimurarbarnhusets dir. Kamrerare 1810-11-22 till 1830, VX-dir. revisors suppl 1823-05-22 till 1824-05-19, VX-dir. Revisor 1824-05-19 till 1825-05-25, VX-dir. Revisor 1826-05-17 till 1827, VX-dir. Skattmästare 1831-05-26 till 1834-08-30, tit. Brukspatron, tit. Kammarförvant, tit. Skattmästare, tit. Revisor, tit. Kammarskrivare, tit. Kamrerare (38) 1810, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), Kl-CvR2:1.

Geijer, Erik Gustaf, f. 1783-01-12 d. 1847-04-23, födelseort Ransäter, född i Ransäters församling, mor Geisler, Ulrica Magdalena, far Geijer, Bengt Gustaf, gift med Lilljebjörn, Anna-Lisa 1816-07-06, inskr. Karlstad skola 1795, inskr. Karlstads gymn. 1797, inskr. UU 1799-10-08, Värm. nation i Ua 1799-10-08, Uppsala läsesällskap Led. 1805, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1809-02-22, LGF 1811, LSkS 1817, LVVS 1817-12-12, LVS 1819, LSA 1824-04-01, VHAA Led. 1824-11-02, LMA 1829-05-27, Sällskapet för forntida minnen Hedersled. 183, Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande Led. 183, Pro fide et Christianismo Led. 1830, LSkS 1831, LVA 1835-01-14, LMA 1841, HedLVVS 1845-12-30, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Universitetssektionen Led. 1826-10-14, Sveriges riksdags prästestånd Led. 1828 till 1830, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1840 till 1841, Sveriges riksdags prästestånd Led. 1840 till 1841, utgav Iduna 1811-07 till 1813, medarb. Karlstads Tidning, medarb. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1818 till 1831, aktiv i Värm. nation i Ua som Förste kurator 1806-06 till 1806-06, aktiv i Värm. nation i Ua som Inspektor 1824 till 1846, aktiv i VHAA som Preses 1835-01-01 till 1835-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1847-01-01 till 1847-06-30, tit. Preses, tit. Fil.kand. 1806-02, tit. Fil.mag. 1806-06-12, tit. Docent 1810, tit. Professor (36) 1815, tit. Rektor Magnificus (18) 1822, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1824-04-01, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (SK).

Geijer, Salomon Eberhard, f. 1770-09-02 d. 1842-06-23, född i Nyed församling, mor Löfman, Magdalena, far Geijer, Salomon Gottschalk, gift med Zidén, Ulrica Charlotta, LPS 1797-11-25, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1799-04-24, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Georgii, Carl af, f. 1787-05-05 d. 1837-03-09, födelseort Åbo, mor Gadd, Agata Emerentia, far Georgii, Per Eberhard, gift med Linnell, Maria Charlotta 1818-11-28, Sv. Stora landslogen Frimurare, RNO 1818-05-11, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, LPS 1826-12-16, VX

Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, Sveriges riksdags bondestånd Vice sekr. 1815 till 1815, Sveriges riksdags bondestånd Vice sekr. 1817 till 1818, aktiv i Serafimerorden som Kanslist 1814-04-28, tit. E.o. kanslist 1805, tit. Auskultant 1805-06-20, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1807-07-26, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1809-06-29, tit. Protokollssekr. (31) 1812, tit. Lagman (18) 1817-11-11, tit. Rikshärold 1824-01-28, tit. Statssekr. (7) 1832-12-22, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Gerelius, Johan Adolf, f. 1780-10-31 d. 1854-07-25, inskr. UU 1792-06-02, Västmanlands-Dala nation i Uppsala 1792-06-02, Uppsala läsesällskap Led. 1805, VX Led. 1822, VX-dir. Suppl 1823-05-22, VX-dir. Revisor 1823-05-22 till 1824-05-19, aktiv i VX som Grundare 1822-01-23, tit. E.o. kanslist, tit. Fil.mag., tit. Jubelmagister vid Uppsala universitet, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40), tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1810-05-29, tit. Protokollssekr. (31) 1814-12-13, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Skolgrundare*).

Gistrén, Johan Henrik, f. 1767-06-07 d. 1847-05-21, födelseort Karlshamn, far Gistrén, Lars, gift med Hambraeus, Brita Kristina 1808-03-29, inskr. LU 1784, Läkarsocieteten Led. 1792, LVA 1804-02-22, Svenska Läkaresällskapet Led. 1807-12-30, LSBS 1815, Svenska Läkaresällskapet Hedersled. 1817, medarb. Vetenskapshandlingar för Läkare och Fältskärer 1793-02 till 1805, aktiv i Läkarsocieteten som Grundare 1792, aktiv i Svenska Läkaresällskapet som Grundare 1807-12-30, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Graeff, Ernst, utgav Tidskrift för Litteratur, Konst, Lyx och Mode 1822-12-19 till 1824-06-21, utgav Allmänna Politiska Annaler 1823-01-27 till 1823, utgav Nya anmärkaren 1823-01-27 till 1823, tit. Boktryckare, tit. Bokhandlare, (*Publicist*).

Granberg, Per Adolf, f. 1770-04-17 d. 1841-02-05, födelseort Göteborg, född i Göteborgs (Gustavi och Kristine) domkyrkoförsamling, mor Tranman, Elisabet, far Granberg, Petter, gift med Hedmansson, Jeanetta Vilhelmina 1811, Pro Joco och de sju vise Hedersled., LVVS 1802-01-18, LSkS 1815, LPS 1826-10-28, utgav Journalen 1813-06-05 till 1814-08-13, utgav Journal för Konster, Moder och Seder 1814-12-29 till 1815-04-12, utgav Veckoskrift för Fruntimmer 1823-10-21 till 1824-12-24, utgav Anmärkaren 1824-11-02 till 1829-01-03, utgav Arkiv för Hushållningen och Näringarna 1827-12-28 till 1832-12-22, utgav Arkiv för Landtmän och Trädgårdsodlare 1832-12-27 till 1834-12, red. Läsning för folket 1834, aktiv i Samfundet för utgivande av handskrifter rörande

Skandinaviens historia som Grundare 1815, aktiv i Lantbruksakademien som Sekr. 1826, aktiv i Svenska Trädgårdsföreningen som Sekr. 1832, tit. Boktryckare, tit. E.o. kammarskrivare 1803, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Publicist*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Gravallius, Carl Olof, f. 1786-02-05 d. 1861-01-16, födelseort Stockholm, född i Jakob och Johannes församling, mor Zickerman, Maria Catharina, far Grawallius, Peter, inskr. UU 1808-10-18, Södermanlands-Nerikes nation i Uppsala 1808, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1815-04-13, Polymnia Led. 1815-09-20, Manhemsförbundet Led. 1816, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, tit. Fil.mag. 1812, tit. Präst 1812, tit. Regementspastor 1814, tit. Kyrkoherde 1847, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), Kl-CvR2:1.

Grenander, Elias Christopher, f. 1774-09-28 d. 1845-04-28, född i Eriksberg församling, mor Grenander, Anna Margareta, gift med Trotzelli, Catharina Elisabet 1808-07-29, inskr. UU 1793-10-01, VG nation i Ua 1793-09-28, Uppsala läsesällskap Led. 1805, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1812-04-24, RNO 1841, aktiv i VG nation i Ua som Kurator 1801 till 1802, aktiv i VG nation i Ua som Kurator 1805 till 1806, aktiv i VG nation i Ua som Kurator 1809 till 1810, tit. Docent 1803, tit. Professor (36) 1818-02-04, tit. Präst 1822, tit. Kyrkoherde 1823-08-13, tit. Prost 1823-11-19, tit. Kontraktsprost 1824, tit. Teol.dr. (18) 1831, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Grevesmöhlen, Carl August, f. 1754-10 d. 1823-06-01, födelseort Dalkarlshyttan, född i Lindesbergs stadsförsamling, mor Öijer, Elisabet, far Grevesmöhlen, Carl Engelbrecht, gift med Hedengren, Sara 1784-09-23, gift med Nybelin, Brita Maria (1780-?) 1820-01-23, inskr. UU 1764-03-08, Mannerheimiska klubben Föreståndare, Utile Dulci Led. 17, Västmanlands-Dala nation i Uppsala 1764-03-08, LMA 1794-04-23 till 1816-07-10, LPS 1795-08-29, Sällskapet Led. 1805, Svea Orden Led. 1805-08-04, LMA 1814 till 1816-07-10, utgav Åskådaren 1810-11-26 till 1811-12-21, utgav Allmän Politisk Journal 1811-06-01 till 1811-09-14, utgav Trompeten eller krigsförklaring emot allt ont 1812-01-10 till 1812-08-08, utgav Skandinavien 1812-04-20 till 1812-07-18, utgav Nya Skandinavien 1812-09-24 till 1813-09-16, medarb. Nya Posten 1810 till 1812, medarb. Allmänna Opinionens Organ 1810-07-04 till 1810-10-06, medarb. Nya Klubben eller de Hvita bröderna 1815, aktiv i Patriotiska sällskapet som Ordf. 1803-09-24, tit. Notarie, tit. Överdirektör, tit. E.o. kanslist 1773-05-24, tit. Konsistorienotarie 1780-03-23, tit. Hovrättsnotarie 1781-02-09, tit. Hovrättsassessor (31) 1788-04-01, (*Publicist*).

Grubbe, Samuel, f. 1786-02-19 d. 1853-11-06, födelseort Segloraberg, född i Seglora församling, mor Schutz, Ulrika, far Grubbe, Carl Christopher, gift med Grawe, Margareta Johanna Jeanette 1820-01-02, inskr. Hvitfeldtska läroverket: Auditorii inferioris circulus prior 1797-06-15, inskr. Hvitfeldtska läroverket: In priori auditorii inferioris classe 1799-06-17, inskr. Hvitfeldtska läroverket: Auditorii superiori 1800, inskr. Hvitfeldtska läroverket: Auditorii superiori 1801-06-15, inskr. UU 1802-10-01, Göteborgs nation i Uppsala 1802-10-01, Uppsala läsesällskap Led. 1806, LVVS 1810-01-16, RNO 1829-08-31, VHAA Led. 1829-11-10, LSA 1830-01-25, LVA 1837-12-15, LSks 1840, VHAA Hedersled. 1853-01-04, KNO 1853-04-28, 1824 års skolrevision Led. 1824, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Universitetssektionen Led. 1826-10-14, Snillekommitténs Expeditionsavdelning (1828-182) Led. 1828-03-15 till 182, medarb. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1820 till 1826, medarb. Svenska litteraturföreningens tidning 1833, aktiv i Göteborgs nation i Uppsala som Inspektor 1830 till 1840, aktiv i VHAA som Preses 1841-01-01 till 1841-06-30, tit. Fil.kand. 1805, tit. Fil.mag. 1806-06-14, tit. Docent 1806-11-05, tit. Professor (36) 1813-03-10, tit. Rektor Magnificus (18) 1828-07, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1830-01-25, tit. Tf. departementschef 1840, tit. Statsråd (4) 1840-09-10, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1853-04-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (SK).

Gråberg, Jakob, f. 1776-05-07 d. 1847-11-29, LPS 1810-11-24, LVA 1815-04-12, LVVS 1816-12-10, LSks 1831, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Gyldenpalm, Andreas Dedekam, f. 1777-06-04 d. 1832-10-21, födelseort Kristiansand, mor Dedekam, Aarsille Andrea, far Gyldenpalm, Eiler Hagerup de, utgav Le Scandinave 1818-07-03 till 1818-12-24, tit. Kammarjunkare (25), tit. Legationssekr. (37), (*Publicist*).

Gyllenborg, Fredrik, f. 1767-12-10 d. 1829-08-18, födelseort Stockholm, mor Hultman, Petronella, far Gyllenborg, Gustaf Adolf, inskr. UU 1781-06-08, LKVA 1801, RNO 1801-05-28, KNO 1809-07-03, RKMO 1811-01-28, HedLSBS 1815, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, Statsrådet Led. 1810-01-25 till 1829, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Lagkommittén Ordf. 1810-11-09, aktiv i Vitterhetssamhället Ära och Frihet som Grundare 1786, aktiv i KVA som Styresman 1812 till 1815, tit. Korpral 1772-06-11, tit. Fänrik 1780-02-08, tit. E.o. kanslist 1785-10-17, tit. Auskultant 1785-11-03, tit. Extra notarie 1787-10-26, tit. Kopist (utom Kungl. kansliet) 1790-02-02, tit. Hovrättsassessor

(31) 1792-05-11, tit. Generalauditor (14) 1794-09-18, tit. Revisionssekr. (14) 1794-09-18, tit. Justitieråd (5) 1809-06-12, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1809-07-03, tit. Justitiestatsminister (överklass) 1810-01-25, tit. En av rikets herrar (överklass) 1810-06-25, tit. Juris hedersdoktor 1818, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (SK).

Gyllenborg, Johan Henning, f. 1756-08-21 d. 1830-06-06, Sv. Stora landslogen Frimurare, LPS 1788-04-19, LSBS 1828 till 1828, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Gyllenhaal, Carl Henric, f. 1788-08-11 d. 1857-11-13, födelseort Sotlanda, P, född i Lena församling (P), gift med Rudbeck, Hedvig Charlotta 1814-03-07, gift med Nordin, Beata Aurora af 1829-05-26, inskr. LU 1803, inskr. UU 1803-10-14, Amarantherorden i Stockholm Led., VG nation i Ua 1803-10-14, RSO 1815-08-12, LPS 1824-01-31, RNO 1835-10-14, Generaltullstyrelsen Generaltulldirektör 1840-03-28 till 1856-10-14, grundade Daretorps sockenskola i Hadäng 1813, grundade Daretorps växelundervisningsskola 1824, aktiv i Amarantherorden i Stockholm som Generalstormästare 1842 till 1857, tit. Volontär 1789, tit. Sergeant 1801-05-27, tit. Fänrik 1805-04-16, tit. Löjtnant vid reg. till häst (39) 1808-01-18, tit. Ryttmästare 1810-05-01, tit. Kapten 1812-03-24, tit. Major 1815-10-17, tit. Adjutant 1816-08-01, tit. Överstelöjtnant (19) 1818-05-11, tit. Överste (11) 1821-12-01, tit. Regementschef 1821-12-18, tit. Kabinettskammarherre (8) 1822, tit. Vice landshövding (18) 1828-04-17, tit. Landshövding (7) 1828-10-22, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1835-10-14, tit. Statsråd (4) 1837-06-09, tit. Frih. (18) 1837-11-10, tit. Ståthållare (7) 1840-02-01, tit. Generaltulldirektör 1840-03-28, (*Skolgrundare*).

Gyllenhaal, Lars Herman, f. 1790-03-20 d. 1858-12-22, inskr. UU 1802-12-12, IX frimurareprovinsen Frimurare, VG nation i Ua 1802-12, Uppsala läsesällskap Led. 1805, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1813, VX Led. 1824 till 1824, LPS 1824-04-24, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, RCXIII 1847-01-24, VX-dir. Led. 1830-05-27 till 1835-09-16, tit. Justitiestatsminister (överklass) 1843, tit. En av rikets herrar (överklass) 1843, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Gyllenhaal, Leonard, f. 1752-12-03 d. 1840-05-13, LPS 1804-01-21, LVA 1809-06-14, LVVS 1818-12-16, Fattigvårdskommittén Led. 1810-06-14, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Götrek, Per, f. 1798-03-08 d. 1876-12-06, födelseort Linköping, född i Linköpings domkyrkoförsamling, mor Södergren, Maria, far Godberg, Johan, gift med Tidström, Sara Charlotta 1824-10-24, inskr. Linköping skola: Första klassen 1806-02-24, inskr. LU 1817-06-23, inskr. UU 1820-04-14, Östgöta nation i Lund 1817-10-10, ÖG nation i Ua 1820-06-06, Uppsala läsesällskap led. 1822, utgav Brage. Vitter tidskrift 1824-12-02 till 1827, utgav Stockholms börstidning 1826-07-05 till 1827-01-29, utgav Stockholms Mercurius 1827-01-15 till 1828-01-14, red. Laterna Magica 1826 till 1826-07-15, red. Medborgaren 1829, förvaltade Pär Götreks bokhandel 1824-10-16 till 1829, aktiv i Bildningscirkeln i Karlskrona som Sekr., tit. Privatlärare, tit. Föreståndare, tit. Boktryckspressfabrikant, tit. Bokhandlare 1824, (*Publicist*).

Hagberg, Carl Peter, f. 1778-11-23 d. 1841-09-15, födelseort Rasbo, född i Rasbo församling, mor Hallström, Barbara Katarina, far Hagberg, Carl, gift med Hising, Erika Dorothea 1809-07-17, inskr. Katedralskolan i Uppsala: Tredje klassen 1790-09-13, inskr. UU 1795-06-12, Pro patria Led., Uplands nation i Uppsala 1795-06-12, Sv. Stora landslogen Frimurare 18, RNO 18, Sällskapet Led. 18, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1805-12-18, Pro fide et Christianismo Led. 1806, Lunds Läsesällskap Led. 1811, Härbärgat Led. 1811, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, LSA 1821-06-01, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, Svenska bibelsällskapets kommitté Led. 18, Sveriges riksdags prästestånd Led. 1817 till 1818, Uppfostringskommittén Led. 1817-04-17, Riksbankens styrelse Led. 1818 till 1827, Psalmbokskommittén Led. 1818, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1819-04-05, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Sektionen för folkskolorna Led. 1826-10-14, Sveriges riksdags prästestånd Led. 1840 till 1841, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1840-08-07, Stockholms stads konsistorium Vice preses 1815-11-29, aktiv i Lunds Läsesällskap som Grundare 1811, aktiv i Lunds Läsesällskap som Direktör 1812, aktiv i Pro fide et Christianismo som Vice ordf. 1817 till 1819, aktiv i Svärdsorden som Kaplan 1817-10-07, aktiv i Pro fide et Christianismo som Ordf. 1819 till 1820, tit. Fil.mag. 1803-06-16, tit. Präst 1803-12-15, tit. Pastorsadjunkt 1805-06-18, tit. E.o. hovpredikant 1806-11-19, tit. Hovpredikant 1808-10-15, tit. Prefekt 1809, tit. Kyrkoherde 1809-04-27, tit. Teol.dr. (18) 1809-10-07, tit. Professor (36) 1811-10-30, tit. Revisor 1817, tit. Ordenskaplan 1817-10-07, tit. Kungl. Överhovpredikant (18) 1818-03-18, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1821-06-01, tit. Pastor primarius (18) 1837-12-13, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*SK*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*),

(UK).

Hagstedt, Lars, f. 1792-07-27 d. 1864-07-10, födelseort Grimeton, född i Grimeton församling, mor Andersdotter, Christina, far Hagstedt, Anders, gift med Ljungqvist, Carolina 1821, inskr. LU 1813, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, medarb. Journalen 1820 till 1820, grundade Hagstedts växelundervisningsskola 1821-08-13, tit. Bataljonspredikant, tit. Slottspredikant, tit. Präst, tit. Lärare, tit. Kyrkoherde, (*Skolgrundare*).

Hagström, Anders Johan, f. 1753-09-08 d. 1830-03-08, födelseort Länna bruk, Strngnäs, mor Wirell, Anna Elisabeth, far Hagström, Jakob, gift med Bouck, Johanna Dorotea 1778-06-21, inskr. UU 1763-11-12, RVO, LPS 1780-09-06, LVA 1788-02-13, Södermanlands och Nerikes gille Led. 1795-11-14, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1797, Svenska Läkaresällskapet Led. 1807-12-30, LVVS 1819-12-14, LSBS 1823, utgav Veckoskrift för läkaren och naturforskaren 1781-01-04 till 1786, aktiv i Södermanlands och Nerikes gille som Grundare 1795-11-14, aktiv i Kirurgiska societeten som Preses 1795-12-03, aktiv i Collegium medicum som Assessor 1796-04-12, aktiv i Svenska Läkaresällskapet som Grundare 1807-12-30, tit. Underkirurg 1775, tit. Kir.mag. 1776, tit. Med.dr. 1781, tit. Läkare 1781-09-20, tit. Prosektor 1782, tit. E.o. professor 1785-05-22, tit. Regementsläkare (36) 1787, tit. Preses 1791, tit. Professor (36) 1793-06-04, tit. Fältskär 1793-12-03, tit. Överdirektör 1795-12-03, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1796-04-12, tit. Generaldirektör 1808-10-22, tit. Medicinalråd (18) 1816-09-03, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1829-03-08, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Hall, John, f. 1771-12-23 d. 1830-12-28, födelseort Göteborg, född i Göteborgs (Gustavi och Kristine) domkyrkoförsamling, mor Gothén, Christina, far Hall, John, gift med Koskull, Anna Gustava Constantia 1805-11-19, Göta Provinsialloge Frimurare, Neptuniorden Led., Carl zu den drei Greifen Frimurare 1798, Göta Coldinu orden Led. 1798, Salomoniska logen af Trenne lås Frimurare 1798-02-22, LVVS 1803-11-22, Arla Coldinu Orden i Stockholm Led. 1806, Svea Orden Led. 1806-11-20, utgav Berättaren 1823-10-20 till 1823, tit. Grosshandlare, (*Publicist*).

Hallenberg, Jonas, f. 1748-11-16 d. 1834-10-30, född i Hallaryd församling, mor Persdotter, Ingrid, far Eskilsson, Anders, inskr. Växjö skola 1762-05-02, inskr. Växjö gymn. 1766, inskr. UU 1771-03, Smålands nation i Uppsala 1771-03-13 till 1781, VHAA Led. 1786-05-23, LPS 1801-12-19, LVVS 1806-11-11,

LVA 1812-10-28, aktiv i Smålands nation i Uppsala som Sekr. 1774-10-26 till 1775-05-04, aktiv i Smålands nation i Uppsala som Kurator 1775-12-12 till 1777-04-26, aktiv i VHAA som Preses 1789-07-01 till 1789-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1794-07-01 till 1794-12-31, aktiv i VHAA som Sekr. 1803-02-08 till 1819-04-22, aktiv i VHAA som Preses 1827-01-01 till 1827-06-30, tit. Kungl. sekr. (31), tit. Fil.kand. 1775-05-27, tit. Fil.mag. 1776-06-17, tit. Docent 1776-12-27, tit. Auskultant 1779-04-12, tit. E.o. kanslist 1779-05-17, tit. Rikshistoriograf 1784-09-22, tit. Rikshistoriograf 1784-09-24, tit. Garde des Médailles 1803-02-08, tit. Riksantikvarie (18) 1803-02-08, tit. Kansliråd (14) 1812, tit. Jubelmagister vid Uppsala universitet 1827-06-16, tit. E.o. amanuens 1883-05-13, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Hambraeus, Olof, f. 1749-07-09 d. 1833-03-21, födelseort Norrala, född i Umeå landsförsamling, mor Elfvik, Christina, far Hambraeus, Per, gift med Acrel, Johanna Maria 1789-08-28, inskr. UU 1769-12-08, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1784-03-17, Par Bricole Led. 1785, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1826 till 1826, RNO 1829, Stockholms stads konsistorium Konsistorienotarie 1785-03-30 till 1789, aktiv i Pro fide et Christianismo som Sekr. 1785 till 1789, tit. Apologist, tit. Präst, tit. Skolkollega 1775, tit. Teol.kand. 1778, tit. Konsistorienotarie 1785-03-30, tit. Teol.dr. (18) 1800-11-01, tit. Kyrkoherde 1811-10-30, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Hambré, Carl Per Michael, f. 1785 d. 1824, gift med Norberg, Sofia Magdalena 1816-09-13, inskr. UU 1802-10-22, Södermanlands nation i Uppsala 1802, utgav Bibliotheque des auters classiques francais. Avec Privilege du roi 1812 till 1815, tit. Fil.kand., tit. Grosshandlare, tit. Fil.mag., (*Publicist*).

Hambré, Michael, f. 1754-02-25 d. 1819-03-24, födelseort Norrala, född i Norrala församling, mor Elfvik, Christina, far Hambraeus, Per, gift med Wedderburn, Elsa Christina 1788-03-07, inskr. Gävle skola, inskr. Gävle gymn. 1768-10-08, inskr. UU 1771-12-10, Hälsinge nation i Uppsala 1771-12-10, Par Bricole Led. 1785, Grosshandels societeten i Stockholm led. 1801, utgav Blandade ämnen 1809 till 1815, red. Ekonomiska Annaler 1807 till 1808, medarb. Läsning i blandade ämnen 1798 till 1802, tit. Adjutant, tit. Auskultant, tit. Fänrik, tit. Akademiadjunkt, tit. Grosshandlare, tit. Bränneriinspektör, tit. Vice häradshövding, (*Publicist*).

Hamilton, Carl Didrik, f. 1766-07-11 d. 1848-07-01, född i Vist församling, mor Taube, Hedvig Maria, far Hamilton, Fredrik Ulrik, gift med Adelheim, Anna Catharina 1796-05-24, gift med Beckman, Sofia Jakobina 1815-03-02,

RSO, Konstakademien i Stockholm Hedersled. 1795-05-30, HedLSBS 18, LPS 1805-04-27, KNO 1810-11-23, HedLSBS 1823, tit. Frih. (18), tit. Korpral 1774, tit. Premiäradjutant 1783-08-28, tit. Löjtnant 1783-09-17, tit. Kapten 1787-02-05, tit. Kammarherre (11) 1787-11-19, tit. Stabsadjutant 1788-06-10, tit. Major 1790-08-23, tit. Hovstallmästare (15) 1790-11-27, tit. Generaladjutant (11) 1792-05-15, tit. Överstekammarjunkare (5) 1794, tit. Landshövding (7) 1796-04-21, tit. Överstekammarherre (1) 1810-10-20, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1810-11-23, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Hamilton, Hugo Adolf, f. 1802-10-02 d. 1871-06-05, födelseort Boo, T, född i Boo församling, T, mor Adelheim, Anna Catharina, far Hamilton, Carl Didrik, gift med Ridderstolpe, Lovisa Johanna 1830-01-29, inskr. UU 1819-10-06, Konstakademien i Stockholm Led. 1840, LLA 1843, Konstakademien i Stockholm Hedersled. 1848, Skaraborgs läns hushållningssällskap Hedersled. 1850, utgav Förteckning på Sveriges enskilda Tavelsamlingar jemte uppgifter om mästare och skolor 1828-12-08 till 1828, tit. Generalpostdirektör, tit. Fil.mag., tit. Frih. (18), tit. E.o. kanslist 1821, tit. Fil.kand. 1823, tit. Filosofie doktor 1824-06-12, tit. Kammarherre (11) 1826-01-01, tit. Andre sekr. i kabinettet för utrikes brevväxling (37) 1828, tit. Andre sekr. (31) 1828-06-24, tit. Direktör 1837, tit. Överpostdirektör (7) 1845-12-19, (*Publicist*).

Hammarhjelm, Carl Fredrik, f. 1787-01-10 d. 1845-09-13, mor Uggla, Hedvig Charlotta, far Hammarhjelm, Göran Mårten, gift med Linroth, Beata Maria 1821-09-15, inskr. UU 1804, Värm. nation i Ua 1804, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1808, LGF 1811, RNO 1835-10-11, aktiv i Värmlands läns hushållningssällskap som ordf. 1840-08-13, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1809-10-02, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1810-09-09, tit. Protokollssekr. (31) 1811-04-22, tit. Kammarherre (11) 1819-03-04, tit. Hovmarskalk (8) 1826-05-11, tit. Tf. landshövding (7) 1840-08-13, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Hammar-sköld, Lorenzo, f. 1785-04-07 d. 1827-10-15, födelseort Tuna kyrka, född i Tuna församling, mor Breitholtz, Catharina Mariana, far Hammar-sköld, Carl Gustaf, gift med Gyllenpalm, Johanna Charlotta 1809-04-06, inskr. Linköpings gymn., inskr. UU 1801-02-10, Sju vise mästa-res sällskap Led. till 1809, ÖG nation i Ua 1801 till 1812-06-15, Vitterhetens Vänner Led. 1803-10-09, Uppsala läsesällskap Led. 1806, Boktryckerisocieteten i Stockholm Sekr. 1807 till 1827, Pro Joco och de sju vise Led. 1809, LVVS 1810-01-16, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1811, Gröna rutan Led. 1816, Stora Bergström Led. 1820 till 1821, LSBS 1823 till 1823, utgav Läsning i varjehanda

1810-04 till 1810-05-23, utgav Svenska Boktryckningshistorien 1810-05 till 1811-04, utgav Lyceum 1810-08 till 1811-08, utgav Krönika för Riksdagen 1817-11-20 till 1818, utgav Nya Extra Posten 1819-10-04 till 1821-03-19, utgav Kometen 1825-10-01 till 1827-12-29, red. Svensk Församlingstidning 1819-11-30 till 1820, red. Hermes 1821-05-10 till 1821, red. Repertorium för Svenska bokhandeln 1822-11 till 1823-10, medarb. Elegant Tidning, medarb. Iduna, medarb. Polyfem 1809 till 1812, medarb. Phosphoros 1810-07, medarb. Svensk Litteraturtidning 1813-01-09 till 1825-04-18, medarb. Livet och döden 1815-10-16 till 1815-10-16, medarb. Freya. Sälls kapsblad 1824-04-10 till 1824-06-19, aktiv i Vitterhetens Vänner som Grundare 1803-10-09, aktiv i Pro Joco och de sju vise som Grundare 1809, aktiv i Pro Joco och de sju vise som Sekr. 1809, aktiv i Boktryckerisocieteten i Stockholm som Notarie 1809-07-14, tit. Notarie, tit. Fil.kand. 1805-12-06, tit. E.o. amanuens 1806-06-06, tit. Amanuens 1809-05-01, tit. Förste amanuens i Kungl. biblioteket (38) 1811-06-10, tit. Fil.mag. 1812-06-15, tit. Bibliotekarie 1826-05-11, (*Publicist*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Hamrén, And, f. 1787, Svea Orden Led. 1810-04-11, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, VX-dir. suppl 1824-05-19, VX-dir. revisors suppl 1824-05-19 till 1825-05-25, tit. Stadsmäklare, tit. Grosshandlare, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Hartmansdorff, August v, f. 1792-03-12 d. 1856-12-21, födelseort Norra liarp, född i Adelöv församling, mor Grönhagen, Fredrika, far Hartmansdorff, Jacob Baltzar v, gift med Ehrenkrona, Beata Maria 1828-07-15, inskr. UU 1806-03-14, ÖG nation i Ua 1806, LGF 1811, Ryska S:t Anna orden Riddare 1815, Preussiska Johanniterorden Riddare 1816-01-12, RNO 1819-04-06, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, LVA 1830-01-20, LSkS 1832, KNO 1836-01-28, Svenska nykterhetssällskapet Led. 1837-05-05, KNO med stora korset 1844-10-14, Styrelseverkens reglering Led. 1821, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1823-08-02 till 1828, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Sektionen för folkskolorna Led. 1826-10-14, VX-dir. Led. 1827 till 1829-05-27, Nya elementarskolans dir. Led. 1827-06-20, Nya elementarskolans dir. Led. 1827-10, Riksbankens styrelse Led. 1829-07-16 till 1831, 1832 års skolrevision Led. 1832 till 1833, Statsrådet Led. 1836, Prins Carls uppfostringsinrättnings dir. Led. 1836-12-01 till 1856, Riksbankens styrelse Led. 1840-08-07 till 1856, Unionskommittén Led. 1841-10 till 1844, Nya elementarskolans dir. Ordf., Riksdagens expeditionsutskott Kanslist 1810, Riksdagens konstitutionsutskott Kanslist 1812, Uppfostringskommittén Kanslist

1812-01-29, Kanslistyrelsen Kansliråd 1818, VX-dir. Vice ordf. 1830, medarb. Elegant Tidning 1810 till 1810, aktiv i Svenska Industriföreningen som Ordf., aktiv i Svärdsorden som härold 1815-11-27, aktiv i Svenska nykterhetssällskapet som ordf. 1838, tit. E.o. kanslist 1809-02-22, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1810-06-22, tit. Vice notarie 1811-06-17, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1811-06-17, tit. Protokollssekr. (31) 1814-01-10, tit. Härold 1815-11-27, tit. Expeditionssekr. 1816-08-20, tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11) 1818-12-15, tit. Kamrerare (38) 1826-06-25, tit. Statssekr. (7) 1831-04-23, tit. Hovkansler (6) 1836, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1836-01-28, tit. Tf. hovkansler (6) 1838-03-09, tit. Tf. landshövding (7) 1838-11-02, tit. President (1) 1841-06-30, (SK), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (UK).

Hazelius, Johan August (Janne), f. 1797-04-18 d. 1871-04-28, födelseort Stockholm, mor Keijser, Lovisa Dorotea, gift med Svanberg, Eva Lovisa 1825-10-16, inskr. Karlbergs krigsakademi 1810-09-28, Mannasamfund Led. 1817-11, Manhemsförbundet Led. 1819-11-18, Pro fide et caritate Led. 1820-02 till 1828, VX Led. 1822 till 1822, LSBS 1823 till 1823, LSBS 1823, LKVA 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Nya elementarskolans dir. Led. 1846-01-21, Sveriges riksdags Första kammare Led. 1867, Nya elementarskolans dir. Ordf. 1862, grundade Hazeliuska skolan för linjeofficerare 1831, aktiv i Mannasamfund som Grundare 1817-11, tit. Publicist, tit. Adjutant, tit. Löjtnant 1821, tit. Ordonnansofficer 1830, tit. Major 1836, tit. Kapten 1843, tit. Generalmajor (7) 1862, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Hebbe, Anders d. 1826, HedLSBS 1815, LSBS 1823, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1825, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Hedbom, Johan Petter, f. 1782-05-29 d. 1827-03-16, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1804-04-24, utgav Stockholms börstidning 1821-05-07 till 1826-07-05, aktiv i Stockholms sjöassuranssällskap (1816-?) som Ombud, tit. Generalkonsul, tit. Grosshandlare, (*Publicist*).

Hedborn, Samuel Johan, f. 1783-10-14 d. 1849-12-26, födelseort Kålstad, född i Heda församling, mor Johansdotter, Ingeborg, far Kollberg, Jöns, gift med Gyllenram, Henrietta Eleonora 1824-08-22, inskr. Linköping skola: Första klassen 1799-03-04, inskr. UU 1806-03-04, ÖG nation i Ua 1806-03-04 till 1809, Auroraförbundet i Uppsala Led. 1810-10-13, Pro fide et Christianismo Led. 1816, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1816-03-18, Mannasamfund

Led. 1818, Manhemsförbundet Led. 1818-04-29, utgav För Religionens Vänner 1817 till 1819, medarb. Elegant Tidning 1810 till 1810, medarb. Phosphoros 1810-07, tit. Pastorsadjunkt, tit. Lärare, tit. Präst 1809, tit. E.o. hovpredikant 1815, tit. Kyrkoherde 1820, (*Publicist*).

Hedin, Sven Anders, f. 1750-08-19 d. 1821-10-19, födelseort Huseby bruk, född i Skatelöv församling, mor Åhman, Brita Helena, far Hedin, Fredrik, gift med Hellman, Elisabet Charlotta 1785-12-18, inskr. Växjö skola, inskr. Växjö gymn. 1765, inskr. UU 1769-08-01, Smålands nation i Uppsala 1769-07-31, LKVA 1798, LVA 1804-05-09, RVO 1807-06-28, Ryska S:t Anna orden Riddare 1810, LLA 1812, utgav Vetenskapshandlingar för Läkare och Fältskärer 1793-02 till 1805, utgav Samlingar i blandade ämnen för läkarvetenskapen och naturforskningen 1810-11-08 till 1812, aktiv i Smålands nation i Uppsala som Sekr. 1773 till 1774-02-23, aktiv i Smålands nation i Uppsala som Andre kurator 1774-05-11 till 1775-05-04, aktiv i Smålands nation i Uppsala som Förste kurator 1775-05-04 till 1775-12-12, aktiv i Collegium medicum som Assessor 1781-05-15 till 1813, tit. Fil.kand., tit. Med.kand. 1772, tit. Läkare 1775, tit. Med.dr. 1775-12-14, tit. Hovmedikus 1778-05, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1781-05-15, tit. Brunnsintendent 1782, tit. Förste hovmedikus 1785, tit. Fältläkare 1789, tit. Provinsialläkare 1792, tit. Livmedikus (25) 1798, tit. Medicinalråd (18) 1813-01-27, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Publicist*).

Hedrén, Johan Jacob, f. 1775-03-04 d. 1861-02-14, födelseort Bäckenas, P, född i Rännelanda församling, mor Wermelin, Britta Stina, far Hedrén, Anders, gift med Öhnqvist, Ottiliana Sophia 1811-09-29, gift med Helling, Emma Charlotta 1840-06-18, inskr. UU 1793-03-01, Föreningen till utspridande av nyttig folkläsnig i Karlstads stift Led., Värm. nation i Ua 1793-03-01, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1803, Pro fide et Christianismo Led. 1805, LPS 1806-03-26, LLA 1812, LSBS 1815, LKVA 1815, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, RNO 1816-01-28, Värmländska sällskapet Led. 1816-04-01, VX Led. 1822, LSBS 1823, RCXIII 1826-05-11, LSBS 1828 till 1828, LSks 1830, KNO 1832-06-25, LMA 1841, Svenska bibelsällskapets kommitté Led., Riksdagens tryckfrihetskommitté Led., Hovkonsistorium Led. 1807-06-22, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1811 till 1830, Kommittén ang förbättrad evangeliebok Led. 1815, Sällskapet De nödlidandes vänners kommitté Led. 1815, Frimurarbarnhusets dir. Led. 1817-05-17, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1819-04-05, VX-dir. Led. 1822-03-06 till 1824, Kyrkolagskommittén Led. 1824, Hillska skolans dir. Led. 1829-05-09, Sveriges riksdags prästestånd Led. 1840 till 1848, Stockholms stads konsistorium,

Hovkonsistorium Notarie 1805-05-12 till 1809-04-30, Svenska bibelsällskapets kommitté Sekr. 1815, VX-dir. Vice ordf. 1825 till 1830, red. Theophrosyne, läsning för kyrkans och skolans vänner 1823-08 till 1825, grundade Hillska skolan 1830, aktiv i Föreningen till utspridande av nyttig folkläsnings i Karlstads stift som Ordf., aktiv i Värm. nation i Ua som Förste kurator 1798-12 till 1800-05, aktiv i Pro fide et Christianismo som Sekr. 1805 till 1808, aktiv i S:t Johanneslogen S:t Erik som T 1805 till 1814, aktiv i Pro fide et Christianismo som Vice ordf. 1812 till 1816, aktiv i SBS som Sekr. 1815 till 1830, aktiv i Värmländska sällskapet som Ordf. 1816-04-01 till 1819, aktiv i Värmländska sällskapet som Grundare 1816-04-01, aktiv i Pro fide et Christianismo som Ordf. 1817 till 1819, aktiv i Stockholms Prästsällskap som Ordf. 1820, aktiv i Värmländska sällskapet som Ordf. 1821 till 1825, aktiv i Sv. Stora landslogen som LLST 1826-05-11, aktiv i Sv. Stora landslogen som PHP 1846-01-20 till 1861, tit. Direktör, tit. Docent 1797, tit. Fil.mag. 1797-06-13, tit. Adjunkt 1802, tit. Präst 1803, tit. Konsistorienotarie 1805, tit. Hovpredikant 1807, tit. Regementspastor 1807, tit. Predikant 1808-11-15, tit. Teol.dr. (18) 1809-10-07, tit. Kyrkoherde 1810, tit. Kungl. Överhovpredikant (18) 1813-12, tit. Biskop (18) 1829, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1832-06-25, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Heijkenskjöld, Ludvig Detlof, f. 1784-10-18 d. 1852-07-01, mor Hising, Christina Sofia, far Heijkenskjöld, Adolf, gift med Geisler, Eufrosyne 1832-12-20, inskr. UU 1797, Värm. nation i Ua 1797, Uppsala läsesällskap Led. 1805, LGF 1811, Ryska S:t Vladimir-orden Riddare 1813, RSO 1813-12-10, LSBS 1828 till 1828, aktiv i Götiska förbundet i Stockholm som Grundare 1811, tit. E.o. kanslist 1803-07-04, tit. Fänrik vid livgardesreg. (39) 1808-04-27, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1810-05-29, tit. Kapten 1813-07-22, tit. Major 1816-03-19, tit. Överstelöjtnant (19) 1829-08-21, tit. Överste (11) 1835-01-24, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Hermelin, Samuel Gustaf, f. 1744-04-04 d. 1820-03-04, LVA 1771-01-30, LPS 1774-04-30, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Hernblom, Per, f. 1786-12-22 d. 1857-06-09, födelseort Falköping, gift med Tottie, Anna Maria 1816, inskr. Skara gymn. 1801, inskr. UU 1805-10-01, VG nation i Ua 1805-10-01, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1816-11-20, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1829 till 1829, VX-dir. Suppl 1826-05-17 till 1827, Hillska skolans dir. Revisor 1830-07-02, VX-dir. Revisors suppl 1826-05-17 till

1827, tit. Vice advokatfiskal i hovrätt (38), tit. Protonotarie i hovrätt (38) 1812, tit. Hovrättsfiskal 1813, tit. Häradshövding (38) 1828-03-19, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), Kl-CvR2:1.

Hertzman, Johan Adolf, f. 1765-06-23 d. 1836-09-03, födelseort Häradshammars prästgård, gift med Stake, Kristina Charlotta, inskr. Linköping skola: Fjärde klassen 1778-03-12, inskr. UU 1783-10-08, RNO, ÖG nation i Ua 1783, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1806-01-23, Par Bricole Led. 1807, LPS 1809-07-29, LSBS 1823 till 1823, LSBS 1828 till 1828, utgav Handelstidning 1800-08-12 till 1822-12-31, utgav Journal för Handel, Slöjd och Konst 1823-01-03 till 1834-11-28, tit. Översättare, tit. Pronotarie 1788, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1801, tit. Kommerseråd (18) 1810, (*Publicist*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Hertzman, Johan Olof, f. 1761 d. 1836-05-27, inskr. LU, Östgöta nation i Lund, LPS 1802-03-27, Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsdir. Led. 1814, aktiv i Östergötlands läns hushållningssällskap som Grundare 1814-01-28, tit. Landskamrer (are) (40), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Hierta, Johan Gustaf, f. 1791-10-25 d. 1859-12-16, födelseort Stockholm, född i Göteborgs amiralitetsvarvsförsamling, mor Rosén, Anna Maria, far Hierta, Carl Johan, gift med Söderström, Christina 1847-03-31, gift med Rök, Hedvig Sophia Ottiliana v 1859-04-21, inskr. Karlbergs krigsakademi 1806-09-29, Salomoniska logen af Trenne lås Frimurare 1816-11-01, LVVS 1816-12-10, RSO 1819-08-24, Sällskapet för medborgerlig talarkonst Led. 1820, LKVA 1827, Debatterande sällskapet i Stockholm Led. 1827 till 1828, Riksbankens styrelse Led. 1823 till 1832, utgav Medborgaren 1829-06-06 till 1830-04-05, förvaltade Gustaf Hiertas tryckeri, aktiv i Sällskapet för medborgerlig talarkonst som Grundare 1820, aktiv i Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg som ordf. 1820-01-07, aktiv i Debatterande sällskapet i Stockholm som Grundare 1827, tit. Boktryckare, tit. Underlöjtnant vid artilleriet (39) 1808, tit. Underlöjtnant 1808-04-21, tit. Kapten 1816-08-13, tit. Löjtnant 1816-08-19, tit. Major vid reg. till fot (28) 1818, tit. Bataljonschef 1821-05-08, tit. Överstelöjtnant (19) 1821-10-09, (*Publicist*).

Hierta, Lars Johan, f. 1801-01-23 d. 1872-11-20, födelseort Uppsala, född i Uppsala domkyrkoförsamling, mor Schmeer, Hedvig Johanna, far Hierta, Carl Didrik, gift med Fröding, Wilhelmina 1833-12-07, inskr. UU 1802-12-13, inskr. UU 1814, IX frimurareprovinsen Frimurare, Auroraorden Led., Debatterande sällskapet i Stockholm Led. till 1828, Stockholms simsällskap Led., VG nation i

Ua 1814, Sällskapet för medborgerlig talarkonst led. 1820 till 1820, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, Reformvännernas sällskap i Stockholm Led. 1848-02-18, Gröna stugan Led. 185, Grosshandelssocieteten i Stockholm Led. 1854-01-17, Södermanlands och Nerikes gille Led. 1855-05-18, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led., Riksbankens styrelse Led. 1860 till 1867, Stockholms stadsfullmäktige Led. 1863 till 1871, Sveriges riksdags Andra kammare Led. 1867 till 1872, utgav Riksdagstidning 1828-11-05 till 1830-05-10, utgav [Aftonbladet](#) 1830-11-19 till 1831-01-06, red. Konservationsbladet 1823-01-29 till 1824-01-24, red. Aftonbladet 1831-01-06 till 1851-12-31, medarb. Kapten Puff, medarb. Argus 1824 till 1826, förvaltade Anders Gadelius tryckeri, förvaltade L. J. Hiertas förlag 1829, aktiv i Debatterande sällskapet i Stockholm som Grundare 1827, tit. Grosshandlare, tit. Bokförläggare, tit. Fil.kand. 1820, tit. Auskultant 1821-01-29, tit. Fil.mag. 1821-06-14, tit. Juris kandidat 1821-12-10, tit. Riddarhuskanslist 1823, tit. Vice notarie 1824-12-23, tit. Notarie 1825-06-30, tit. Tf. sekr. 1826-02-22, tit. Boktryckare 1828, (*Publicist*).

[Hjortsberg, Lars Daniel, f. 1805-05-01 d. 1863, födelseort Örebro, född i Örebro församling, mor Brauner, Charlotta Aurora, far Hjortzberg, Daniel, inskr. UU 1822-09-17, Bellmanska sällskapet Led., Södermanlands-Nerikes nation i Uppsala 1822-09-17, utgav Riksdagsmannen 1828-10-15 till 1829-06-11, utgav Dagligt Allehanda 1833-03-18 till 1836-06-04, tit. E.o. kanslist, tit. E.o. notarie 1827, \(*Publicist*\).](#)

Hohenhausen, Michael Silvius v, f. 1790-02-06 d. 1849-06-19, RSO, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, LKVA 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, Gotlands Skarpskytte- och Jägare-gille Led. 183, VHAA Hedersled. 1847-11-16, VX-dir. Revisors suppl 1826-05-17 till 1827, aktiv i Gotlands Skarpskytte- och Jägare-gille som Grundare 183, aktiv i VHAA som Preses 1848-01-01 till 1848-06-30, tit. Landshövding (7), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

[Holm, Carl Gustaf, f. 1793, inskr. UU 1814-04-22, Uplands nation i Uppsala 1814-04, Boktryckerikonstförvanternas dödkassa Led. 1816-06-30 till 1816-12-31, utgav Kometen 1825-10-01 till 1826-11-17, förvaltade Holm & C:o 1823-12-01 till 1826-02-21, aktiv i Uplands nation i Uppsala som Kurator, tit. Boktryckare, \(*Publicist*\).](#)

Holmbergsson, Anders, f. 1775-04-06, Sv. Stora landslogen Frimurare, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1805-11-13, LSBS 1823, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Holmbergsson, Johan, f. 1764-06-26 d. 1842-05-26, födelseort Härnösand, mor Berlin, Christina, far Holmberg, Olof, gift med Ulfsberg, Sophia Justina 1801-02-01, gift med Strindberg, Maria Margareta 1803-09-04, inskr. Härnösands gymn: Första klassen 1778-06-04, inskr. Härnösands gymn: Andra klassen 1779-06-10, inskr. UU 1781-02-13, Ångermanländska nationen i Uppsala 1781-02-13, LGF 18, Uppsala läsesällskap Led. 1805, Uppfostringskommittén Led. 1812-01-29, Riksdagens lagutskott Sekr. 1809 till 1810, tit. Översättare, tit. Lärare, tit. Fil.mag. 1788, tit. Jur.kand.1790, tit. Docent 1790, tit. Extra notarie 1792, tit. Vice notarie 1794, tit. Juris licentiat 1806, tit. Adjunkt 1807, tit. Professor (36) 1810, tit. Jur.dr. 1810, tit. Rektor Magnificus (18) 1815, tit. Rektor 1815, (UK).

Holmgren, Wilhelm Fabian, f. 1800 d. 1847, utgav Repertorium för Svenska bokhandeln 1822-11 till 1823-10, utgav Euterpe. Musikalisk tidskrift 1823-03-13 till 1823, utgav Porträttgalleri av Svenska Lärda, Snillen och Konstnärer 1823-03-13 till 1823-10, utgav Josephina. Ett sälls kapsblad av belletriskt innehåll 1824-03-18 till 1824-04-07, utgav Josephinaföreningen 1824-04-07 till 1824, utgav Freya. Sälls kapsblad 1824-04-07 till 1824-06-19, tit. Bokhandlare, tit. Bokförläggare, (*Publicist*).

Horn, Claes Christer, f. 1789-06-02 d. 1847-06-30, född i Slaka församling, mor Odençantz, Anna Catharina, far Horn, Gustaf Adolf, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1809-07-12, RSO 1823-07-04, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, tit. Greve (18), tit. Volontär 1789-12-24, tit. Regementskvartermästare vid reg. till häst (36) 1790-06-05, tit. Fältväbel 1804, tit. Adjutant vid reg. till fot (39) 1808-03-09, tit. Kapten vid reg. till fot (36) 1817-01-14, tit. Major 1824-05-11, tit. Hovmarskalk (8) 1832, tit. Ståthållare (7) 1841-07-31, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Horn, Clas Fredrik, f. 1791-03-11 d. 1865-04-08, födelseort Huvudsta, född i Solna församling, mor Linnerhielm, Maria Vilhelmina, far Horn, Claes Fredrik, gift med Uggla, Ebba Gustava Charlotta 1818-11-08, inskr. UU 1803-11-25, Göteborgs nation i Uppsala 1803, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1813, VX Led. 1826, RSO 1842-01-28, Hillska skolans dir. Led. 1829-05-09, Riksdagens förstärkta statsutskott Ordf. 1840, Riksbankens styrelse Ordf. 1841 till 1845, utgav Medborgaren 1830-06-21 till 1831-01-28, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som Andre ceremonimästare 1849-01-29 till 1850-01-27, tit. Fältväbel, tit. Tredje adjutant 1808-08-09, tit. Andre adjutant 1809-02-19, tit. Löjtnant vid reg. till häst (39) 1812-05-09, tit. Landshövding (7) 1842-07-23, tit. Vice ceremonimästare (32) 1849, (*Publicist*).

Huldberg, Per Ulrik, f. 1784-12-06 d. 1834, födelseort Sigtuna, född i Sigtuna församling, mor Björkman, Ulrica, far Huldberg, Pehr, Sveriges riksdags borgarstånd Led. 1823, utgav Axplockaren 1829-07-27 till 1830-04-05, tit. Apotekare, (*Publicist*).

Hultén, Anders, f. 1757-01-05 d. 1831-04-19, inskr. Karolinska skolan (Örebro skola) 1770, inskr. UU 1779-0, Nerikes nation i Uppsala 1779-0 till 1785, LVA 1797-10-25, VHAA Led. 1814-03-08, Bibelkommissionen Led., aktiv i Södermanlands-Nerikes nation i Uppsala som Inspektor 1812 till 1831, tit. Professor (36) 1792, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Hyckert, Anders Jansson, f. 1770-08-07 d. 1826-08-08, födelseort Söderbärke, W, mor Ahlm, Maria Elisabet, far Hyckert, Johan, inskr. Västerås skola, inskr. UU 1790-02-23, Västmanlands-Dala nation i Uppsala 1790, LPS 1809, Svea Orden Led. 1809-07-30, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1810, Sveriges riksdags bondestånd Led. 1809 till 1823, Sekreta utskottet Led. 1809 till 1810, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809-05-13, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1810-01-23 till 1812-01-26, Riksbankens styrelse Led. 1823-08-05, aktiv i Västmanlands-Dala nation i Uppsala som Kurator, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Hülphers, Isaac Wilhelm, f. 1750-07-25 d. 1850-01-12, mor Lidgren, Maria Margareta, far Hülphers, Abraham, gift med Hazelius, Agneta 1787-12-06, Evangeliska sällskapet kommitté Led. till 181, grundade Hülpherska flickskolan 1817, tit. Kryddkramhandlare, (*Skolgrundare*).

Håkansson, Anders af, f. 1749-10-21 d. 1813-04-10, född i Lösen församling, far Håkansson, Olof, inskr. LU 1760-05, inskr. UU 1761-10-10, Fysiografiska sällskapet i Lund Led. 1779, RNO 1792-02-23, KNO 1802-12-09, LLA 1812, Sekreta utskottet Led. 17, Sveriges riksdags borgarstånd Led. 1789 till 1800, Rikets allmänna ärendens beredning Led. 1789-05-15 till 1793-04-19, Skogskommittén Led. 1790-01-22, Kommissionen för kammarrevisionens indragning Led. 1791-05-16, Rikets allmänna ärendens beredning Led. 1796-11-10, Skogsvårdsförfattningskommissionen Led. 1798-01-10, Krigsgårdskommittén Led. 1808, 1808 års finanskommitté Led. 1808-09-14, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1802-12-09, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Häggman, Carl Fredrik, f. 1794-09-23 d. 1860, födelseort S:t Petersburg, far Häggman, Jöns Persson, inskr. UU 1811-02-05, inskr. Åbo akademi Helsingfors

universitet 1812-12-04, Sthm nation i Ua 1811, Pro fide et Christianismo Led. 1828, LSBS 1828 till 1828, utgav Svenska bibelsällskapets månadsblad 1825-04-29 till 1826-12, utgav Missionstidning 1834-06-30 till 1860, aktiv i Evangeliska sällskapet i Stockholm som vice sekr. 1819, tit. Lärare, tit. Pastor, tit. Vice sekr., tit. Predikant, tit. Syssloman, tit. Kateket, tit. Präst 1816, tit. Kyrkoherde 1836, (*Publicist*).

Häggman, Jöns Persson, f. 1762 d. 1836, födelseort Luleå, inskr. Härnösands gymn. 1776, inskr. UU 1779-11-26, Evangeliska sällskapet i Stockholm Led., Västerbottniska nationen i Uppsala 1779-11-26, LSBS 1815, Evangeliska sällskapets kommitté Led., Svenska bibelsällskapets kommitté Led. 1815, utgav Underrättelser om Evangelii Framgång i alla Världsdelar 1818-01-03 till 1824-12-31, tit. Kyrkoherde, tit. Präst, tit. Komminister, (*Publicist*).

Hægström, Zacharias, f. 1787-08-06 d. 1869-10-31, födelseort Umeå, född i Umeå landsförsamling, mor Renhorn, Maria, far Häggström, Olof, gift med Burström, Eva, inskr. Härnösands gymn.: Första klassen 1801-06-17, inskr. Härnösands gymn.: Tredje klassen 1802-06-10, inskr. Härnösands gymn.: Fjärde klassen 1803-06-16, inskr. UU 1804-10-02, inskr. Greifswald universitet 1812-03-24, Bottniska nationen i Uppsala 1804-10-02 till 1809, Pro fide et Christianismo Led. 1847, utgav Klio 1815-01 till 1816, förvaltade Zacharias Haeggström, tit. Bokförläggare, tit. Direktör, tit. Boktryckare, (*Publicist*).

Höijer, Benjamin C H, f. 1767-06-01 d. 1812-06-13, födelseort Lilla Klingsbo, W, född i Stora Skedvi församling, mor Brenner, Sofia Margareta de, far Höijer, Henric, inskr. Västerås gymn., inskr. Västerås skola: Fjärde klassen 1778, inskr. Västerås skola: Fjärde klassen 1779, inskr. UU 1783-10-04, Västmanlands-Dala nation i Uppsala 1783-10-04, Vitterhetssamfundet i Uppsala Led. 179 till 179, Juntan Led. 179, Uppsala läsesällskap Led. 1805, utgav Lyceum 1810-08 till 1811-08, medarb. Journal för Svensk Litteratur, medarb. Litteraturtidning för år 1795 1795-03-31 till 1797, aktiv i Västmanlands-Dala nation i Uppsala som Kurator 1793-11-21, aktiv i Västmanlands-Dala nation i Uppsala som Inspektör 1810 till 1812, tit. Universitetslärare, tit. Fil.kand. 1787, tit. Fil.mag. 1788, tit. Docent 1789, tit. E.o. kanslist 1790, tit. Adjunkt 1798, tit. Professor (36) 1809, (*Publicist*).

Imnelius, Johan, f. 1796 d. 1829, Boktryckerikonstförvanternas dödkassa Led. 1815 till 1821-06-30, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1820, utgav Romantiskt Tidsfördriv 1818 till 1819, utgav Nya Extra Posten 1819-10-04 till 1821, utgav Svensk Församlingstidning 1819-11-30 till 1820, utgav Hermes 1821-05-10 till 1821-07-21, utgav Konversationsbladet 1823-11-11 till

1824-01-24, utgav Södermanlands-Posten 1826-01-05 till 1826-12-28, förvaltade Johan Imnelius tryckeri, tit. Boktryckare, tit. Skådespelare, (*Publicist*).

Isberg, Per, f. 1751-01-17 d. 1838-11-09, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1778-12-10, LPS 1813-02-27, LSBS 1828 till 1828, tit. Hovrättsnotarie, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Iserhielm, Henrik Wilhelm, f. 1763-02-24 d. 1819-05-10, far Iserhielm, Carl Wilhelm, LKVA 1809, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1809-05-04, LPS 1811-04-27, Rikets allmänna ärendens beredning Led. 1809 till 1819, tit. Protokollssekr. (31) 1792, tit. Statssekr. (7) 1809, tit. Vice president (7, 16) 1810, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Johansson, Johan, f. 1792-08-25 d. 1860-02-10, född i Avesta församling, mor Edman, Märta Johanna, far Johansson, Hans, gift med Molin, Katarina Vilhelmina, inskr. UU 1803-01-17, Västmanlands-Dala nation i Uppsala 1803-03-17, Uppsala läsesällskap Led. 1810, Sällskapet för medborgerlig talarkonst Led. 1820-11-17, utgav Argus 1820-11-29 till 1838-11-06, red. Argus 1822-01-16, medarb. Anmärkarne 1820-01-26 till 1820-11-29, medarb. Svenska Minerva 1836, aktiv i Sällskapet för medborgerlig talarkonst som Grundare 1820-11-17, (*Publicist*).

Jonsson, Jon, f. 1772 d. 1841, födelseort Skörje, född i Bräkne-Hoby församling, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1813, LLA 1818, LPS 1818-09-26, Sveriges riksdags bondestånd Led., Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809-05-13, Sekreta utskottet Led. 1823 till 1823, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1823-08-05 till 1834-09-01, Sekreta utskottet Led. 1828 till 1830, Sekreta utskottet Led. 1834 till 1835, Sveriges riksdags bondestånd Vice talman, tit. Bonde, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Julin, Herman, f. 1760 d. 1834-09-29, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Järta, Hans, f. 1774-02-11 d. 1847-04-06, födelseort Näs kungsgård, född i Husby församling, W, mor Plomgren, Maria Charlotta v, far Hierta, Carl, gift med Lewis, Maria Charlotta 1801-10-21, gift med Hochschild, Fredrika Christina 1806-10-19, inskr. Falu skola 1783, inskr. UU 1787-10-12, Västmanlands-Dala nation i Uppsala 1787-10-11, Juntan Led. 179, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1795-02-05, Sällskapet Led. 1801-0 till 1847, RNO 1809-07-03, LLA 1812-12-03, KNO 1815-08-12, LSA 1819-04-01,

HedLVS 1828, LVA 1828-02-20, HedLA 1832, VHAA Hedersled. 1832-05-02, LSkS 1832-12-28, Nordiske Oldskrifts-Selskabet i Köpenhamn Led. 1833, Vetenskaps societeten i Trondheim Led. 1837, Finska Vetenskaps societeten Hedersled. 1843-04-03, Sveriges riksdags adelsstånd Led. till 1800-08-14, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Universitetssektionen Led. 1826-10-14, Snillekommitténs Ekonomiska avdelningen (1828-182) Led. 1828-03-15 till 182, Kanslistyrelsen Kansliråd, Riksdagens konstitutionsutskott Sekr. 1809-05, utgav Odal mannen 1823-08-02 till 1824, medarb. Läsning i blandade ämnen 1797-02-20 till 1801-08-02, medarb. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1832 till 1832, medarb. Svenska litteraturföreningens tidning 1833-09-11 till 1833-10-09, aktiv i VHAA som Preses 1837-01-01 till 1837-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1842-07-01 till 1842-12-31, tit. Frih. (18), tit. Volontär 1777, tit. Sergeant 1777-12-22, tit. Fänrik 1779-11-16, tit. E.o. kanslist 1791-02-08, tit. Andre sek. i kabinettet för utrikes brevväxling (37) 1792-09-08, tit. Protokollssek. (31) 1796-03-07, tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11) 1809, tit. Statssek. (7) 1809-06-12, tit. Landshövding (7) 1812-11-19, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1815-08-12, tit. Tf. statssek. (7) 1815-10-03, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1819-04-01, tit. Tf. riksarkivarie 1837-07-14, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (SK).

Keijser, Jakob, f. 1783-12-09 d. 1831-10-16, gift med Ekenstam, Eriana Margareta 1812, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1808-11-09, LSBS 1823, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Kindelius, Carl, f. 1791-04-07 d. 1826-01-31, födelseort Lyrestad, född i Lyrestads församling, mor Flodstedt, Catharina Dorothea, far Kindelius, Andreas, inskr. Skara gymn. 1806-06-17, inskr. UU 1808-10-28, VG nation i Ua 1808, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1816-03-06, VX Led. 1824 till 1824, utgav Stockholms Courier 1821-04-25 till 1822-12-30, utgav Tidningar för Riksdagen 1822-12-12 till 1823-06-14, utgav Konversationsbladet 1824-12-22 till 1826, tit. Vice auditör, tit. Vice häradshövding, tit. Juris kandidat 1814-12-22, (*Publicist*).

Kjellin, Carl Erik, f. 1776-01-18 d. 1844-01-09, födelseort Göteborg, född i Göteborgs Kristine församling, mor Heinrici, Johanna Friedrika, far Kjellin, Carl Arendt, gift med Cederwall, Johanna Euphrosyna 1810-09-12, gift med Linderholm, Lovisa Sofia 1828-01-08, inskr. UU 1794, Uppsala läsesällskap Led. 1806, LVVS 1808-12-20, LKVA 1811, LVA 1812-10-28, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1815-06-29, Fysiografiska sällskapet i Lund

Led. 1821, tit. Fil.mag. 1803-06-16, tit. Docent 1805-10-22, tit. Professor (36) 1806-04-19, tit. Dekanus 1813-06-23, tit. Rektor Magnificus (18) 1817-06-23, tit. Präst 1819-08-22, tit. Kyrkoherde 1825-11-15, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Kjellin, Erik Adolf, f. 1783-08-23 d. 1835-09-19, födelseort Karlstad, mor Engholm, Margareta Ulrika, far Kjellin, Adolph Fredric, inskr. UU 1801-10-05, Värm. nation i Ua 1801, LGF 1811, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1815-01-04, Bellmanska sällskapet Led. 1824-11-15, LKVA 1825, aktiv i Värm. nation i Ua som Förste kurator 1807-06 till 1808-06, aktiv i Bellmanska sällskapet som Grundare 1824-11-15, tit. Fil.mag. 1806, tit. Kapten 1823, tit. Major 1832, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Klinckowström, Ture Leonard, f. 1735-12-29 d. 1821-11-23, gift med Lantingshausen, Carolina Sofia v 1768-06-21, gift med Fersen, Hedvig Eleonora v 1773-10-28, inskr. Göttingen universität, inskr. Strasbourg universitet, RNO 1776-11-25, LPS 1777-04-05, RKMO 1795-11-02, RCXIII 1811-05-27, LSBS 1815, Wismarska tribunalet President 1782-04-10 till 1799-10-07, tit. Frih. (18), tit. Hovjunkare (36) 1757-04-04, tit. Kammarherre (11) 1764-09-21, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1794-11-24, tit. En av rikets herrar (överklass) 1795, tit. Överstemarskalk (1) 1797-10-31, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1811-05-27, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Klint, Fredrik, f. 1790-08-11 d. 1836-05-17, inskr. UU 1807, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, VX-dir. revisors suppl 1824-05-19 till 1825-05-25, tit. Krigskommissarie (40), tit. Bokhållare, tit. Revisor, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Klintberg, Carl Peter af, f. 1767-11-19 d. 1826-07-15, födelseort Gävle, mor Nystedt, Anna Christina, far Klintberg, Jakob, gift med Hartin, Johanna Sofia 1794-07-17, gift med Smerling, Birgitta Justina 1814-11-10, inskr. UU 1784, LLA 1813-01-14, LVA 1815-04-05, RNO 1817-07-04, Kommittén för granskning av Edelcrantz spånadsinrättning Led. 1816 till 1817, Kanslistyrelsen Kansliråd, tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11), tit. Auskultant 1788-11-13, tit. Vice notarie 1789-03-10, tit. Kopist (utom Kungl. kansliet) 1790-11-04, tit. Notarie 1793-05-02, tit. Sekr. i kanslikollegium (31) 1802-01-12, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1813-02-03, tit. Kommerseråd (18) 1813-11-13, tit. Tf. statssekr. (7) 1817-02-04, tit. Statssekr. (7) 1817-10-07, tit. Tf. president 1821-02-03, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1824-01-28, tit. President (1) 1824-03-09, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*),

(*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Klüwer, Lorentz Diedric, f. 1790-12-24 d. 1825-01-05, födelseort Verdalen, gift med Krog, Anna Birgitte Maria 1813, LGF 1819-01-30 till 1825, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1821-02-10, medarb. Iduna 18, tit. Kapten, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Kolmodin, Olof, f. 1766-09-14 d. 1838-07-14, födelseort Saleby, född i Saleby församling, mor Kolmodin, Helena Elisabet, far Dahl, Cristopher, gift med Rehnberg, Ulrika Eleonora 1803-06-24, inskr. Skara skola: Fjärde klassen 1777-09-20, inskr. Skara gymn. 1779-12, inskr. UU 1783-09-30, VG nation i Ua 1783-09-30, Vitterhetssamfundet i Uppsala Led. 179 till 179, Historiska sällskapet Led. 1798 till 1798, RNO 18, Uppsala läsesällskap Led. 1805, LVVS 1819-12-14, LSks 1831 till 1838, Uppfostringskommittén Led. 1812-01-29, medarb. Journal för Svensk Litteratur, medarb. Svenska litteraturföreningens tidning 1833, tit. Rektor Magnificus (18), tit. Rektor, tit. Dekanus, tit. Fil.mag. 1791, tit. Docent 1792, tit. Professor (36) 1805, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*UK*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Krok, Johan Peter, f. 1791-03-25 d. 1868-11-09, födelseort Låka, född i Valla församling, mor ?dberg, Anna Catharina, far Krok, Olaus, gift med Uttermarck, Carolina Elisabet 1816-09-07, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1816, utgav Skämt och Allvar på vers och prosa 1827-01-20 till 1828-03-27, tit. Grosshandlare, tit. Handelsbokhållare, (*Publicist*).

Kullberg, Anders Carlsson af, f. 1771-08-03 d. 1851-05-06, födelseort Östra strö kyrka, född i Östra Strö församling, mor Wallstedt, Johanna, far Kullberg, Carl, gift med Kruse, Johanna Lovisa 1812, inskr. LU 1781-01-11, Skåne nation i Lund 1781-01, LPS 1799-12-14, Skandinaviska litteratursällskapet Led. 1801, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1804-12-10, LVVS 1806-11-11, RNO 1815, LSBS 1815, LSA 1817-02-27, Pro fide et Christianismo Led. 1818, LMA 1819-12-11, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, KNO 1829-03-08, LSks 1831, Nordiske Oldskrifts-Selskabet i Köpenhamn Led. 1834, KNO med stora korset 1844, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Svenska bibelsällskapets kommitté Vice ordf., Kanslistyrelsen Kansliråd 1812, 1824 års skolrevision Ordf. 1824-08-04, utgav Riksdagstidningar 1809 till 1810, utgav Dagligt Allehanda 1823-08-11 till 1823-12-12, utgav Post och Inrikes Tidningar 1824-08-07 till 1833, red. Dagligt Allehanda 1823-08-11 till 1823-12-12, medarb. Läsning i blandade ämnen 1797-02-20 till 1801-08-02, aktiv i Boktryckerisocieteten i Stockholm som Ordf. 1811

till 1826, tit. Magister ultimus 1793, tit. Docent 1797-02-06, tit. Auskultant 1798, tit. E.o. kanslist 1798-01-12, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1801-11-23, tit. Protokollssekr. (31) 1807-05-11, tit. Kungl. Handsekr. (18) 1809, tit. Expeditionssekr. 1810-01-06, tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11) 1812-10-08, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1817-04-07, tit. Tf. hovkansler (6) 1820, tit. Tf. statssekr. (7) 1822, tit. Statssekr. (7) 1826-05-11, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1829-03-08, tit. Biskop (18) 1830-07-01, tit. Präst 1830-07-25, tit. Teol.dr. (18) 1830-11-10, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*SK*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Kuylenstierna, Johan Carl, f. 1769-11-26 d. 1852-04-29, födelseort Östergötlands län, mor Pereswetoff-Morath, Anna Charlotta, far Kuylenstierna, Carl Vilhelm, gift med Adlerstråle, Hedvig Sofia Vilhelmina 1811-11-10, RSO 1809-07-03, Östergötlands läns hushållningssällskap Led. 1814-01-28, LSBS 1823 till 1823, LPS 1823-04-26, KVO 1829-08-31, Fattigvårdskommittén Led. 1810-06-14 till 1811-07-02, Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsdir. Led. 1814, Göta kanalbolags dir. Direktör 1810-05-28 till 1836, aktiv i Östergötlands läns hushållningssällskap som Grundare 1814-01-28, tit. Major 1810-05-29, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1829-08-31, tit. Frih. (18) 1832-09-26, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Lagerbielke, Gustaf, f. 1777-03-22 d. 1837-05-24, födelseort Stockholm, mor Ehrenhoff, Ulrika Gustava, far Lagerbjelke, Johan Gustaf, inskr. UU 1790-10-01, S:t Johannes av Jerusalem Orden Kommendör 1800-12-13, RNO 1802-12-09, LSA 1809-06-17, KNO 1809-07-03, RKMO 1822-04-29, LSks 1833, Kanslersgillet Led. 1808-12-31, Statsrådet Led. 1809-03-14 till 1809-06, medarb. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1826 till 1826, tit. Andre sekr. i kabinettet för utrikes brevväxling (37) 1796-04-07, tit. Statssekr. (7) 1804-09-19, tit. Tf. hovkansler (6) 1805-11-14, tit. Hovkansler (6) 1809-03-14, tit. Statsråd (4) 1809-06-09, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1809-06-17, tit. Greve (18) 1821-03-03, tit. En av rikets herrar (överklass) 1825-07-04, tit. Tf. riksmarskalk 1832, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1860-11-26, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Lagerbjelke, Johan Gustaf, f. 1745-05-22 d. 1812-10-16, födelseort Karlskrona, mor Psilander, Sofia Maria v, far Lagerbielke, Axel, gift med Ehrenhoff, Ulrika Gustava 1775-02-22, Örlogsmannasällskapet Led. 1771-11-15, RSO 1772-05-28, LVVS 1779, KSO 1794-11-24, KSO med stora korset 1795-11-02, LKVA 1796-11-12, LVA 1804-05-09, aktiv i

Örlogsmannasällskapet som Grundare 1771-11-15, aktiv i Örlogsmannasällskapet som ordf. 1772 till 1772, tit. Frih. (18), tit. Konteramiral (7) 1793, tit. Vice amiral (5) 1793, tit. Amiral (4) 1802, tit. Överamiral (1) 1809-06-29, tit. Greve (18) 1809-06-29, tit. President (1) 1811-05-05, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Lagerheim, Carl Erik, f. 1742-07-28 d. 1813-12-31, födelseort Stockholm, född i Blidö församling, mor Ekroth, Gertrud Elisabet, far Bergqvist, Carl, gift med Gerdes, Anna Kristina 1771, Södermanlands nation i Uppsala 1763-12-07, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1765, LPS 1782-02-23, Södermanlands och Nerikes gille Led. 179, RVO 1794-11-24, LVA 1799-05-08, RKMO 1811-01-28, RCXIII 1811-05-27, 1808 års finanskommitté Led. 1808-09-14, Kommittén rörande luredrejerier och tullförnillningar Led. 1813-12-23, aktiv i Södermanlands och Nerikes gille som Ordf. 1796-05-11 till 1797-05-16, tit. Assessor (i kollegium) (36), tit. President (1) 1799-11-16, tit. Frih. (18) 1807-04-23, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Lagerheim, Olof Elias, f. 1741-09-24 d. 1823-02-24, född i Gladsax församling, mor Nolleroth, Anna Filippa, far Weidman, Johan Gottfrid, gift med Apiarie, Catharina 1779-04-08, gift med Lillienberg, Johanna Maria 1802-07-11, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1770-11-17, RNO 1795-04-28, LPS 1796-04-16, KNO 1809-07-03, RCXIII 1811-05-27, HedLA 1812-12-03, RKMO 1819-05-11, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1778-05-27, Stora landslogens drätseldirektorium Led. 1802, aktiv i Sv. Stora landslogen som STUM, aktiv i Serafimerorden som kamrerare 1789, tit. Auskultant 1763, tit. Vice häradshövding 1764, tit. Advokatfiskal 1773-07-15, tit. Sekr. i kungl. kansliet (31) 1776-08-02, tit. Kammarråd (18) 1778-04-08, tit. Direktör 1782, tit. Kamrerare (38) 1789, tit. Vice president (7, 16) 1802-01-13, tit. Justitieråd (5) 1809-06-12, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1809-07-03, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1811-05-27, tit. Frih. (18) 1812-04-06, tit. President (1) 1812-04-22, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Lagerhjelm, Pehr, f. 1787-02-13 d. 1856-07-18, födelseort Falkenå, född i Kräcklinge församling, mor Lagerhjelm, Ulrika Charlotta, far Lagerhjelm, Gustaf, gift med Geijer, Ulrika Charlotta 1817-07-10, gift med Lagerlöf, Johanna Elisabet 1823-06-23, inskr. UU 1797, Sju vise mästars sällskap led. till 1809, Gröna rutan Led., Pro Joco och de sju vise Led. 1809, LGF 1811, LVA 1815-04-12, LKVA 1819, Sällskapet för medborgerlig talarkonst Led. 1820-11-17 till 1820, LVS 1822, LMA 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, Jernkontorets styrelse Led. 1832 till 1856, Falu

bergsskolas styrelse Suppl 1841 till 1844, Falu bergsskolas styrelse Led. 1844 till 1856, aktiv i Sällskapet för medborgerlig talarkonst som Grundare 1820-11-17, tit. Bruksägare, tit. Skriftställare, tit. Korpral 1789-12-14, tit. Kornett 1796-10-29, tit. Auskultant 1807-12-18, tit. Vice notarie 1808-03-22, tit. Geschwornen vid Stora Kopparberget (38) 1813-05-25, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1817-01-21, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Lagerlöf, Anders Johan, f. 1791-10-03 d. 1862, född i Ny församling, mor Berggren, Katarina Ulrika, far Lagerlöf, Anders, gift med Born, Johanna Maria Elisabet, inskr. UU 1810, Värm. nation i Ua 1810, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1820-04-29, LPS 1829-02-26, tit. Advokatfiskal, tit. Tf. advokatfiskal, tit. Packhusinspektör, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Lagerlöf, Erland, f. 1756-08-14 d. 1827-12-09, född i Arvika (lands-) församling (västra), mor Hofsten, Kristina Engel, far Lagerlöf, Anders, gift med Troili, Agneta Christina 1785, inskr. LU 1774-09-20, Värmlands nation i Lund 1774, Pro fide et Christianismo Led. 1799, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, RNO 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1833, grundade Gunnarskogs växelundervisningsskola 1822-09-02, grundade Arvika växelundervisningsskola 1823-07-28, grundade Ny sockenskola 1823-07-28, tit. Teol.dr. (18), tit. Prost, tit. E.o. bataljonspredikant 1779-06-20, tit. Präst 1779-06-20, tit. Kyrkoherde 1784-04-29, tit. Kontraktsprost 1799, (*Skolgrundare*).

Laurin, Johan Carl, f. 1790-09-05 d. 1829-04-20, födelseort Klinte, född i Klinte församling, mor Hägg, Charlotta Margareta, far Laurin, Adolf Samuel, gift med Cramér, Christina Sofia 1820-06-01, inskr. UU 1810, Gotlands nation i Uppsala 1810-10-12, VX Led. 1822, grundade Västerhejde sockenskola, grundade Visby borgerskaps söndagsskola 1819, grundade Visby växelundervisningsskola för bättre mäns söner 1824-04, tit. Präst 1812-12-10, tit. Pastorsadjunkt 1813, tit. Fångpredikant 1818, tit. Stadskomminister (stadskapellan) 1820, tit. Kyrkoherde 1826, (*Skolgrundare*).

Lefrén, Johan Peter, f. 1784-02-17 d. 1862-01-09, födelseort Åbo, född i Åbo svenska församling, mor Leijonancker, Johanna Sofia, far Lefrén, Lars Olofsson, gift med Hedman, Maria Antoinetta 1815-03-18, inskr. Karlbergs krigsakademi 1799-09-24, IX frimurareprovinsen Frimurare, LKVA 1811, RSO 1814-08-03, LGF 1817-04-30, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, Grekvännernas sällskap Led. 1826, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, LSBS 1828 till 1828, LVA 1828-02-20, VX Led. 1829 till 1829, HedLKVA 1830-08-25, LSkS 1832, KSO 1832-06-24, KSO med stora korset

1839-12-01, Örlogsmannasällskapet Hedersled. 1843, RKMO 1850-06-26, VX-dir. Led. 1825 till 1836-09-10, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Snillekommitténs Sektion för Elementarläroverken Led. 1826-10-14, Nya elementarskolans dir. Led. 1827-06-20, aktiv i Grekvännernas sällskap som Grundare 1826, aktiv i Serafimerorden som Översteombudsman 1856-11-24, tit. Fänrik 1802-10-06, tit. Löjtnant 1805-12-02, tit. Adjutant 1808-03-08, tit. Kapten 1808-06-17, tit. Major 1812-01-14, tit. Major vid ingenjörkåren (26) 1812-12-15, tit. Överstelöjtnant (19) 1814-08-25, tit. Direktör 1817-03-20, tit. Tf. guvernör 1821-03-28, tit. Överste (11) 1821-06-19, tit. Chef 1822-06-11, tit. Guvernör 1824-02-10, tit. Generaladjutant (11) 1826-05-11, tit. Revisor 1830, tit. Generalmajor (7) 1830-06-11, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1832-06-24, tit. Överstelöjtnant vid ingenjörkåren (19) 1837-11-24, tit. Chef 1839-02-14, tit. Generallöjtnant (5) 1843-07-04, tit. Tf. president 1844-05-20, tit. Generalbefälhavare 1847-11-02, tit. Överkommendant 1852-11-25, tit. Översteombudsman (6) 1856-11-24, tit. General (4) 1860-05-04, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Skolgrundare*), (*SK*).

Leijonmarck, Gustaf Adolf, f. 1734-09-06 d. 1815-05-04, född i Skederid församling, far Leijonmarck, Sven Johan, gift med Jennings, Brita Sofia 1774-04-19, LKVA, Amarantherorden i Stockholm Led. 17, LPS 1772-12-03, LVA 1773-01-27, RNO 1801-11-23, Evangeliska sällskapets kommitté Led. 18, aktiv i Evangeliska sällskapet i Stockholm som Ordf. 1808 till 1813, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1775-10-19, tit. Bergsråd (18) 1778-02-25, tit. Direktör 1796, tit. Vice president (7, 16) 1805-03-01, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Leijonmarck, John Adolf, f. 1775-06-17 d. 1853-11-07, födelseort Stockholm, mor Jennings, Brita Sofia, far Leijonmarck, Gustaf Adolf, gift med Ribben, Margareta Elisabet 1808-09-02, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, RNO 1816-11-25, LSBS 1828 till 1828, LVA 1829-05-13, KVO 1849-04-28, Kommittén ang inrättande av en pensionskassa för civilstaten Led. 1815, Kommittén för utredning av svenska handlandes genom uppbringningar lidna förluster Led. 1818-04-19 till 1820-02-02, Kommittén rörande Carl Gustafs stads kronogevärsfaktoriinrättning Led. 1821-08-21 till 1822-05-14, Civilstatens pensionsinrättnings dir. Led. 1825, Sekreta utskottet Kanslist 1800 till 1800, aktiv i Vetenskapsakademien som Kamrerare 1806-03-19, aktiv i Svärdsorden som Härold 1808-04-28, aktiv i Serafimerorden som Kamrerare 1810-05-04, tit. Hovjunkare (36) 1800-02-16, tit. Kammarjunkare (25) 1802-12-09, tit. Kammarherre (11) 1809-06-29, tit. Statskommissarie (18) 1815-01-26, tit.

Kommerseråd (18) 1816-04-23, tit. Hovmarskalk (8) 1823-04-15, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1849-04-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Lengblom, Christian Jacob, f. 1759-08-16 d. 1814-03-06, född i Floby församling, mor Friesenheim, Anna Elisabet, far Lengblom, Jakob, gift med Pihlgren, Christina Sophia 1795-05-20, inskr. Skara skola: Retorikklassen 1772-05-05, inskr. UU 1778-10-01, VG nation i Ua 1778-10-01, LPS 1810-05-26, utgav Samlaren uti Ekonomiska ämnen 1803-12 till 1806, utgav Hushållstidning 1813-01-14 till 1814-12-01, red. Stockholmsposten 1788, red. Stockholmsposten 1798-05-08 till 1798, tit. Advokatfiskal, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40), tit. Notarie, (*Publicist*).

Lenngren, Carl Peter, f. 1750-05-28 d. 1827-11-16, födelseort Nyköping, född i Nyköpings Nikolai församling, mor Arvidsson, Charlotta, far Lenngren, Carl Erik, gift med Lenngren, Anna Maria 1780, inskr. UU 1762-02-18, RNO, Utile Dulci Led. 17, Södermanlands nation i Uppsala 1762-02-20, Amarantherorden i Stockholm Led. 179, LPS 1795-08-29, Södermanlands och Nerikes gille Led. 1795-11-14, LVA 1805-04-24, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, Generaltullarrendesocietetens styrelse Led. 1803 till 1814, utgav Stockholmsposten 1798-05-08 till 1814-07-21, red. Stockholmsposten 1778-10-29 till 1780, aktiv i Södermanlands och Nerikes gille som Grundare 1795-11-14, aktiv i Södermanlands och Nerikes gille som Ordf. 1800-11-12 till 1800-11-18, tit. E.o. kanslist 1770, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1770-06-18, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1773-09-15, tit. Notarie 1781-11-15, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1793, tit. Kansliråd (14) 1799, tit. Kommerseråd (18) 1799-11-16, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Publicist*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Leopold, Carl Gustaf af, f. 1756-04-02 d. 1829-11-09, födelseort Stockholm, mor Hobel, Märta Christina, far Leopold, Carl Adam, gift med Fehman, Sara Petronella 1790-09-17, inskr. Söderköpings skola, inskr. Linköpings gymn., inskr. UU 1773, ÖG nation i Ua 1773, Apollini Sacra i Uppsala Led. 1774, LVVS 1776-08-19, LSA 1786-06-01, RNO 1798-11-26, VHAA Led. 1802-02-21, LVA 1804-02-22, LMA 1814-12-07, KNO 1815-05-06, LSks 1823, Riksdagens tryckfrihetskommitté Led. 1809-06-06 till 1810-03-09, Psalmbokskommittén Led. 1811 till 1819, Kanslistyrelsen Kansliråd, red. Extra Posten 1792-10-01 till 1795-09-08, medarb. Journalen, medarb. Norrköpings veckotidningar 1771 till 1771, medarb. Läsning i blandade ämnen 1797-02-20 till 1801-08-02, aktiv i VHAA som Preses 1808-01-01 till 1808-06-30, aktiv i

VHAA som Preses 1810-07-01 till 1810-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1815-07-01 till 1815-12-31, tit. Statsråd (4), tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11), tit. Docent 1782, tit. Bibliotekarie 1784-01-02, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1786-06-01, tit. Kungl. Handsekr. (18) 1788, tit. Kansliråd (14) 1799, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1815-05-06, tit. Statssekr. (7) 1818-05-11, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Lewin, Anders, f. 1780-07-02 d. 1851-12-31, född i Gillberga församling, mor Jeansson, Eva Helena, far Lewin, Anders, gift med Eichhorn, Maria Lovisa 1823, inskr. UU 1797, Sv. Stora landslogen Frimurare, Värmländska sällskapet Led., Värm. nation i Ua 1797, LGF 1811, Stora landslogens drätselredirektorium Led., aktiv i Götiska förbundet i Stockholm som Grundare 1811, aktiv i Värmländska sällskapet som Ordf. 1819 till 1821, aktiv i Värmländska sällskapet som Ordf. 1825 till 1827, tit. Kammarrättsråd (18) 1818, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Lidbeck, Carl Johan, f. 1774-03-05 d. 1817-07-28, födelseort Lund, född i Lunds domkyrko (stads-)församling, mor Grape, Clara, far Liedbeck, Eric Gustaf, inskr. LU 1775-03-05, LPS 1811-03-30, Fysiografiska sällskapet i Lund Led. 1815, tit. Direktör, tit. Övermasmästare, tit. Auskultant 1793-09-17, (*Publicist*).

Lidin, Anders David, f. 1765 d. 1843, LPS 1822-02-23, LSBS 1823 till 1823, LSBS 1828 till 1828, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Lidman, Sven Fredrik, f. 1784-12-11 d. 1845-03-09, födelseort Norrköping, född i Norrköpings Sankt Johannes församling, mor Landberg, Catharina Birgitta, far Lidman, Sven, gift med Annerstedt, Ebba Margareta, inskr. Linköpings gymn., inskr. UU 1800, Vitterhetens Vänner Led. 180 till 180, ÖG nation i Ua 1800, Uppsala läsesällskap Led. 1806, LGF 1816-10-02, RNO 1836, 1824 års skolrevision Led. 1824, medarb. Iduna 18, tit. Rektor, tit. Preses, tit. Fil.mag. 1806, tit. Legationspredikant 1811, tit. Präst 1811, tit. Docent 1811, tit. Lektor vid Gymn. (37) 1818, tit. Kyrkoherde 1818, tit. Domprost 1824, tit. Teol.dr. (18) 1830, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Liljegren, Johan Gustaf, f. 1791-02-27 d. 1837-06-02, född i Fryele församling, mor Nilsson, Cathrina, far Johansson, Jonas, gift med Engel, Anna Maria 1824-05-04, inskr. Växjö gymn. 1808, inskr. LU 1811-09-25, Smålands nation i Lund 1811-09 till 1814, Manhemsförbundet Led. 1817, LPS 1819-12-18, LGF 1821-09-26, LSks 1826, VHAA Led. 1826-02-21, LVVS 1831-01-07,

medarb. Iduna, aktiv i Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia som Amanuens 1817-02-08, aktiv i VHAA som Amanuens 1822-09-12 till 1826, aktiv i VHAA som Sekr. 1827-07-05 till 1837-06-02, tit. Amanuens 1814-03-31, tit. Fil.kand. 1814-04-14, tit. Fil.mag. 1814-06-22, tit. Docent 1815-07-10, tit. E.o. adjunkt 1816-06-19, tit. E.o. biblioteksamanuens 1818-01-15, tit. Professor (36) 1819-03-27, tit. Aktuarie i Riksarkivet (36) 1823-02-04, tit. Bibliotekarie 1824-06-10, tit. Garde des Médailles 1832-06-14, tit. Kansliråd (14) 1834, tit. Riksarkivarie 1835-07-14, tit. Riksantikvarie (18) 1835-07-14, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Liljencrantz, Johan, f. 1730-08-20 d. 1815-01-22, födelseort Gävle, far Westerman, Anders, gift med Transköld, Ottiliana Vilhelmina 1766, gift med Stjernstedt, Eleonora 1789, inskr. UU, LLA, LVA 1768-02-03, LPS 1771-03-04, RKMO 1809-07-03, Riksrådet i Sverige Riksråd 1786-04-12 till 1789, tit. Greve (18), tit. Frih. (18) 1777, tit. President (1) 1778, tit. Riksråd (överklass) 1786-11-26, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Lilljebjörn, Knut Jakob, f. 1791-05-06 d. 1860-02-23, inskr. UU 1804-10-02, Värm. nation i Ua 1804, LGF 1812-04-10, tit. Assessor (i kollegium) (36), tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40), tit. Överstelöjtnant (19), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Lilljebjörn, Knut, f. 1765-04-04 d. 1838-05-19, födelseort Odenstad, född i Gillberga församling, mor Welin, Anna Lisa, far Lilljebjörn, Knut Jakob, gift med Troili, Elisabet Johanna 1788-05-06, gift med Althar, Stina Lisa 1811, inskr. UU 1777-02-10, Värm. nation i Ua 1772, LGF 1812-02-16, tit. Possessionat, tit. Sergeant, tit. Fänrik, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Lilljenwalldh, Carl Christian, f. 1769-08-05 d. 1845-08-09, födelseort Stockholm, född i Nikolai (storkyrko-) församling, mor Bjerboe, Catharina, far Lilljenwaldh, Tuved Christian, gift med Olbers, Clara Catharina 1799-09-05, inskr. UU 1786-02-24, Sv. Stora landslogen Frimurare, Sv. Stora landslogen Frimurare, Sthm nation i Ua 1786-02-24, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1795-01-14, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1799, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1800-03-04, Pro fide et Christianismo Led. 1803, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1803-04-04, Pro patria Led. 1807, LPS 1811-09-28, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, LSBS 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, RCXIII 1825-01-28, RNO 1825-04-21, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, Barmhärtighetsdirektorium Led., Sveriges riksdags prästestånd Led.,

Riksgäldskontorets styrelse Led. 1809, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1809 till 1810, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1810 till 1810, Riksbankens styrelse Led. 1811 till 1834, Riksbankens styrelse Led. 1811 till 1834, Riksdagens tryckfrihetskommitté Led. 1812 till 1815, Uppfostringskommittén Led. 1812-01-29, Frimurarbarnhusets dir. Led. 1812-11-18, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1819-04-05, Riksdagens lagutskott Led. 1823 till 1823, VX-dir. Suppl 1826-05-17 till 1827, Stockholms stads konsistorium Konsistorieamanuens 1795-05-26, Stockholms stads konsistorium Assessor 1808-11-01, VX-dir. Revisors suppl 1826-05-17 till 1827, utgav Teologisk och religiös läsning 1810-10-31 till 1812, medarb. Journal för Svensk Litteratur, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som FT 1799-12-19 till 1807-01-28, aktiv i Sv. Stora landslogen som Officiant 1802, aktiv i Serafimerorden som Kaplan 1809, aktiv i Pro fide et Christianismo som Vice ordf. 1820 till 1820, aktiv i Pro fide et Christianismo som Ordf. 1821 till 1825, aktiv i Sv. Stora landslogen som LLST 1825-02-19, aktiv i Sv. Stora landslogen som VPHP 1826-01-17, aktiv i Sv. Stora landslogen som PHP 1837-04-24, tit. Fil.mag. 1791-07-03, tit. Präst 1794-12-13, tit. Konsistorieamanuens 1795-05-26, tit. Predikant 1800-05-06, tit. E.o. hovpredikant 1803-04-26, tit. Kungl. Överhovpredikant (18) 1806-08-17, tit. Kyrkoherde 1808-09-16, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1808-11-01, tit. Kaplan 1809, tit. Teol.dr. (18) 1809-10-07, tit. Ordf. 1821, tit. Jubelmagister vid Uppsala universitet 1842, (*UK*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Linnell, Per Emanuel, f. 1764-03-24 d. 1861-03-02, födelseort Karlskrona, gift med Wargentin, Ulrika 1791, inskr. Konstakademiens läroverk 1796, Manhemsförbundet Led. 18, Konstakademien i Stockholm Led. 1803, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1811-02-13, Polymnia Led. 1815-05-17, LGF 1818-10-31, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, aktiv i Konstakademien i Stockholm som Professor 1812, aktiv i Polymnia som Grundare 1815-05-17, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som ADM 1831-02-28, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som FDM 1836-02-28 till 1851, tit. Målare, tit. Professor (36) 1812, tit. Hovmålare 1813, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Lindblom, Jacob Axelsson, f. 1746-07-27 d. 1819-02-15, födelseort Blackebo, född i Skeda församling, mor Pallavicini, Regina Margareta, far Lindblom, Axel Johan, gift med Frondin, Gunilla Margareta 1780-06-06, gift med Söderberg, Sofia Ulrika 1784-05-27, inskr. Linköpings gymn., inskr. Linköping skola:

Rektorsklassen 1756-06-22, inskr. UU 1763-10-04, Utile Dulci Led. 176, ÖG nation i Ua 1763-10-04, Apollini Sacra i Uppsala Led. 1767, LVVS 1774-03-20, LPS 1776-12-07, LVS 1784-10-25, RNO 1789-04-28, KNO 1799-11-16, VHAA Hedersled. 1801-06-23, LSA 1809-02-09, HedLSBS 1815, LSkS 1816, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, RKMO 1818-05-11, Kanslersgillet Led., Sveriges riksdags prästestånd Led. 1789 till 1818, Uppfostringskommittén Led. 1812-01-29, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1819-04-05 till 1819, Sveriges riksdags prästestånd Talman 1809 till 1818, Psalmbokskommittén Ordf. 1811, Kommittén angående uppläsandet av förordningar från predikstolen Ordf. 1813-05 till 1814-06, Bibelkommissionen Ordf. 1816, Kommittén ang förbättrad evangeliebok Ordf. 1816 till 1818-02, utgav Journal för Präster 1797 till 1799, medarb. Läsning i blandade ämnen 1797-02-20 till 1801-08-02, medarb. Tidning i blandade ämnen 1811, aktiv i ÖG nation i Ua som Förste kurator 1771-01 till 1771-06, aktiv i ÖG nation i Ua som Förste kurator 1772-07 till 1772-12, aktiv i ÖG nation i Ua som Förste kurator 1773-01 till 1773-06, aktiv i ÖG nation i Ua som Förste kurator 1774-01 till 1774-12-31, aktiv i ÖG nation i Ua som Förste kurator 1775-07 till 1775-12, aktiv i ÖG nation i Ua som Förste kurator 1776-07 till 1776-12, aktiv i ÖG nation i Ua som Förste kurator 1777-07 till 1777-12, aktiv i ÖG nation i Ua som Inspektör 1781 till 1786, aktiv i VHAA som Preses 1801-01-01 till 1801-06-30, aktiv i Östgöta Gille i Stockholm som Grundare 1803-11-28, aktiv i VHAA som Preses 1805-01-01 till 1805-06-30, tit. Preses, tit. Fil.mag. 1770-06-18, tit. E.o. biblioteksamanuens 1772, tit. Docent 1776, tit. Vice kungl. bibliotekarie (36) 1776, tit. Vice bibliotekarie 1776-02-01, tit. E.o. professor 1779-06-12, tit. Professor (36) 1781-02-07, tit. Biblioteksamanuens 1783, tit. Biskop (18) 1786-12-14, tit. Präst 1786-12-19, tit. Teol.dr. (18) 1793-06-06, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1799-11-16, tit. Ärkebiskop (18) 1805-03-01, tit. Prokansler 1805-03-01, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1809-02-09, (UK), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Lindbom, Gustaf Aron, f. 1758-02-28 d. 1814-04-21, Par Bricole Led. 1779, LVA 1797-02-15, LPS 1800-02-22, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1802, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Lindeberg, Anders, f. 1789-11-08 d. 1849-12-12, födelseort Stockholm, född i Hedvig Eleonora (Ladugårdslands) församling, mor Rebrén, Margaretha Christina, far Lindeberg, Anders Crispin, gift med Enbom, Vilhelmina Kristina 1826, inskr. Stockholms storskola, inskr. UU 1806-06-16, Sthm nation i Ua 1806, VX Led. 1822 till 1822, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare

1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, VX-dir. suppl 1823-05-22 till 1824, VX-dir. Förste suppl 1824-05-19, VX-dir. Revisors suppl 1824-05-19 till 1825-05-25, VX-dir. Revisors suppl 1826-05-17 till 1827, utgav Memnon 1815-06-15 till 1815-08-07, utgav Stockholmsposten 1821-09-24 till 1833-03-30, medarb. Anmärkaren, medarb. Livet och döden 1815-10-16 till 1816-05-16, medarb. Journalen 1816, medarb. Aftonbladet 1833 till 1842, aktiv i VX som Grundare 1822-01-23, tit. Fänrik, tit. Löjtnant 1818, tit. Kapten 1821, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Publicist*).

Lindeblad, Gustaf Adolf d. 18, Boktryckerikonstförvanternas dödkassa Led. 1820 till 1821, utgav Argus 1827-12-14 till 1828-01-21, tit. Boktryckerikonstförvant, (*Publicist*).

*Lindecreutz, Justus Christoffer v, f. 1768-08-06 d. 1859-06-02, född i Osby församling, gift med Nilsson, Maria 1799-04-11, inskr. LU 1780, Sv. Stora landslogen Frimurare, LKVA 1806, LPS 1816-01-27, LSBS 1823, RCXIII 1835-02-06, Stora landslogens logedirektorium (beredningsdirektorium) Led., Sällskapet De nödlidandes vänners kommitté Led. 1815, aktiv i Patriotiska sällskapet som Ordf. 1817-11-29 till 1818-05-30, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som andre deputerade mästare 1819-04-14 till 1823-07-09, tit. Auskultant 1784-01, tit. E.o. kanslist 1785-12, tit. Vice notarie 1787, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1787-09, tit. Notarie 1788-05, tit. Fältsekr. (40) 1791-05-01, tit. Auditör 1791-08-27, tit. Justitiarie 1791-09-27, tit. Lagman (18) 1799-06-03, tit. Underståhållare (7) 1811-03-05, tit. Justitieråd (5) 1830-05-21, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1834-01-28, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1835-01-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).*

Lindfors, Anders Otto, f. 1781-07-28 d. 1841-03-08, född i Näsby församling, mor Hielm, Birgitta Christina, far Lindfors, Anders Otto, gift med Ahrenberg, Maria Margareta 1816-08-29, inskr. Växjö skola, inskr. Växjö gymn. 1798-06, inskr. LU 1798-09-27, Smålands nation i Lund 1798-09-07, Skånska provinsiallogen Frimurare 18, Härbärgen Led. 181, LSkS 1825, LSBS 1828 till 1828, VHAA Led. 1829-04-01, Uppfostringskommittén Led. 1814-10, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Universitetssektionen Led. 1826-10-14, Snillekommitténs Ekonomiska avdelningen (1828-182) Led. 1828-03-15 till 182, aktiv i Blekingska nationen i Lund som Kurator, aktiv i Smålands nation i Lund som Inspektor 1816-11-30, tit. Lärare, tit. Rektor, tit. Fil.kand. 1800, tit. Fil.mag. 1802, tit. Docent 1803, tit. Notarie 1810, tit. Adjunkt 1811, tit. Professor (36) 1816, tit. Kyrkoherde 1819, tit. Präst 1819-12-17, tit. Rektor

Magnificus (18) 1823, tit. Teol.dr. (18) 1830-11-10, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (SK), (UK).

Lindgren, Hans Axel, f. 1780-02-07 d. 1843-04-09, födelseort Äleby gård, född i Ytterselö församling, mor Palmcrona, Maria Katarina, far Lindgren, Carl, gift med Hallberg, Ulrika, inskr. UU 1794-02-19, Södermanlands nation i Uppsala 1794-02-19, Par Bricole Led. 1802, utgav Anmärkaren 1816-03-28, utgav Granskaren 1820-07-04 till 1839-01-26, tit. Expeditionssekr., (*Publicist*).

Lindqvist, Pehr, f. 1771 d. 1833, VX Led. 1825 till 1825, LPS 1825-10-29, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Lindskog, Petter, f. 1766-06-15 d. 1821-01-06, födelseort Gällstad, född i Gällstad församling, mor Backe, Ingeborg, far Lindskog, Erik, gift med Carlmark, Anna Christina 1800-09-16, gift med Billgren, Johanna Charlotta 1803-03-16, inskr. Ulricehamn skola 1779-03, inskr. Skara gymn.: Tredje klassen 1782-04-26, inskr. UU 1787-10-03, Pro fide et Christianismo Led. 1799, Älvsborgs läns hushållningssällskap Led. 18, Skaraborgs läns hushållningssällskap Led. 18, LPS 1812, Uppfostringskommittén Led. 1814-10-03, Skara domkapitel Konsistorieamanuens 1795-05-06, Skara domkapitel Konsistorienotarie 1796-05-30, utgav Skara stiftstidningar 1795 till 1806-12-10, utgav Västgöta tidningar 1807 till 1810, tit. Publicist, tit. Fil.mag. 1791, tit. Präst 1793-02-10, tit. Huspredikant 1793-02-10, tit. Teol.kand. 1795, tit. Konsistorieamanuens 1795-05-06, tit. Konsistorienotarie 1796-05-30, tit. Domkyrkosysselman 1808-06-15, tit. Lektor vid Gymn. (37) 1809-09-07, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (UK).

Ling, Per Henrik, f. 1776-11-15 d. 1839-05-03, födelseort Södra Ljunga kyrka, född i Södra Ljunga församling, mor Molin, Hedvig Maria, far Ling, Lars Peter, gift med Rosentwist, Sofia Maria Charlotta 1809-01-01, gift med Nettelblatt, Charlotta Catharina 1818-12-21, inskr. Växjö skola 1785-04-17, inskr. Växjö gymn. 1790, inskr. LU 1793-03-26, inskr. UU 1797-12-19, Smålands nation i Uppsala 1797-12-19, Sällskapet för forntida minnen Hedersled. 18, Härbärgat Led. 18, LGF 1813-01-31 till 1818, Polymnia Led. 1815-10-24, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, Svenska Läkaresällskapet Led. 1831, LSA 1835-01-12, medarb. Iduna, medarb. Åskådaren 1811 till 1811, grundade Gymnastiska Centralinstitutet 1813, tit. Pedagog, tit. Lärare, tit. Föreståndare, tit. Publicist, tit. E.o. kontorsskrivare 1796-11, tit. Professor (36) 1835, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1835-01-12, (*Skolgrundare*).

Livijn, Clas, f. 1781-11-12 d. 1844-10-12, födelseort Skänninge, född i Skänninge församling, mor Törner, Juliana Christina, far Livin, Johan Alexander, gift med Löwenborg, Beata Sofia 1822-09-21, inskr. Linköping skola: Rektorsklassen 1794-04-14, inskr. LU 1800, inskr. UU 1802-10-19, Bellmanska sällskapet Led. 18, Östgöta nation i Lund 1800 till 1802, ÖG nation i Ua 1802-10-09 till 1805, Vitterhetens Vänner Led. 1803-10-09, Pro Joco och de sju vise Led. 1810-01-08 till 1816, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1810-02-22, Gröna rutan Led. 1816, Stora Bergström Led. 1820 till 1821, Par Bricole Led. 1820, Sällskapet för medborgerlig talarkonst Led. 1820-11-17 till 1820, LKVA 1825, LPS 1829-05-30, RNO 1834-01-28, LSkS 1846, Riksdagens bevillningsutskott Sekr. 1817 till 1818, Riksdagens bevillningsutskott Sekr. 1823 till 1823, Civilstatens pensionsinrättnings dir. ombudsman 1827-10-17, Styrelse över rikets fängelser och arbetsinrättningar generaldirektör 1835-03-13, Styrelse över rikets fängelser och arbetsinrättningar ordf. 1835-03-13, utgav Livet och döden 1815-10-16 till 1816-05-16, utgav Läsning till utbredande av medborgerliga kunskaper 1816-06-07 till 1816, medarb. Polyfem 1809 till 1812, medarb. Phosphoros 1810-07, medarb. Den objudne Gästen 1829-01-05 till 1829-12-23, medarb. Svenska Minerva 1836, aktiv i Par Bricole som Storkansler, aktiv i Gröna rutan som Storgevaldiger och generalinkvisitor, aktiv i Vitterhetens Vänner som Grundare 1803-10-09, aktiv i Gröna rutan som Grundare 1816, aktiv i Sällskapet för medborgerlig talarkonst som Grundare 1820-11-17, tit. Generaldirektör, tit. Auskultant 1805, tit. Skrivare 1805, tit. E.o. kammarskrivare 1805, tit. Auditör 1808, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1808, tit. Krigsjustitiarie för lantarmén (31) 1818, tit. Krigshovrättsråd (18) 1827, tit. Ombudsman 1827, (*Publicist*).

Ljungqvist, Gustaf Gabriel, f. 1778-06-12 d. 1827-01-10, född i Ornö församling, mor Bergman, Catarina, far Ljungqvist, Carl Gustaf, gift med Collin, Hedvig Fredrica 1812-04-01, inskr. UU 1795-10-16, Södermanlands nation i Uppsala 1795-12-07, grundade Nyköpings växelundervisningsskola 1823-01-26, tit. Pastorsadjunkt, tit. Präst 1804-06-13, tit. Slottsprekikant 1810, tit. Vice komminister 1811, tit. Vice pastor 1821, tit. Kyrkoherde 1825-01-27, (*Skolgrundare*).

Ljungstedt, Anders, f. 1759-03-23 d. 1835-11-10, födelseort Linköping, född i Linköpings domkyrkoförsamling, mor Nilsson, Anna, far Andersson, Jonas, gift med Mosander, Carolina 1796-07-24, grundade Linköpings växelundervisningsskola 1824, tit. Informator, tit. Generalkonsul, tit. Superkargör, tit. Lärare, (*Skolgrundare*).

Ljungströmer, Lars Philip, f. 1789-05-19 d. 1839-01-16, född i Brunnhems församling, mor Ek, Anna Catharina, far Ljungströmer, Jakob, gift med Lund, Anna Margareta Charlotta, utgav Dagligt varjehanda 1819-12-27, tit. Stadsfiskal, tit. Fältkamrer (are) (36), (*Publicist*).

Lodin, Gustaf Eric, f. 1797-06-24 d. 1826-09-11, födelseort Vasa, gift med Wannqvist, Charlotta Ulrika 1824-11-25, inskr. Gävle skola, inskr. Gävle gymn. 1811-03-02, inskr. UU 1815-03-21, Gästrik-Hälsinge nation i Uppsala 1815-03-21 till 1820, utgav Stockholms Dagblad 1824-01-02 till 1824, tit. Juris kandidat, tit. Vice häradshövding, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1817, tit. Notarie 1820, tit. Tf. sekr. 1824, (*Publicist*).

Lundblad, Daniel Peter, f. 1786-01-17 d. 1827-04-19, gift med Hollberg, Ulrica Christina, inskr. UU 1806, inskr. LU 1810-02-05, Västgöta nation i Lund 1810-02-05, medarb. För Religionens Vänner, grundade Vänersborgs fattigskola 1820, tit. Lärare, tit. Pastorsadjunkt, tit. Regementspastor, tit. Magister, tit. Sjukhuspredikant, (*Skolgrundare*).

Lundequist, Nils Wilhelm, f. 1804-01-19 d. 1863-04-04, född i Åkers församling (D-län), mor Hellstedt, Ulrika Johanna (1782-?), far Lundequist, Nils, inskr. UU 1821-04-06, Södermanlands-Nerikes nation i Uppsala 1821-04-06, utgav Medborgaren 1830-04-08 till 1830-05-14, förvaltrade Pär Götres bokhandel 1829-04-25 till 1829-08-01, tit. Skriftställare, tit. Bokförläggare, tit. Boktryckare, tit. Bokhandlare, tit. Lantbrukare, tit. Fil.kand. 1825, tit. Fil.mag. 1827, (*Publicist*).

Lundgren, Lars Johan, f. 1769-03-05 d. 1834-06-05, född i Lungsund församling, Siden- och klädeskramhandlarsocieteten Led. 1792-08-31, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1797-11-22, LPS 1810-06-30, RCXIII 1822-01-28, LSBS 1823 till 1823, LSBS 1828 till 1828, Stora landslogens logedirektorium (beredningsdirektorium) Led., Borgerskapets äldste i Stockholm Led. 1805, Riksbankens styrelse Suppl 1818 till 1828, Frimurarbarnhusets dir. Led. 1819-12-06, Riksbankens styrelse Led. 1828 till 1834, Stockholms stads drätselkommission, aktiv i Sv. Stora landslogen som SV, aktiv i S:t Johanneslogen S:t Erik som FBB 1813 till 1814, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som ADM 1813-12-16, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som OM 1819-01-23 till 1834, tit. Siden- och klädeskramhandlare 1802, tit. Rådman (i Stockholm) (36) 1813-08-10, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Lundquist, Carl H, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, utgav Lycurgus 1822-

03-06 till 1822-12-21, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38), (*Publicist*).

Lundstedt, Jonas, f. 1793 d. 1859, gift med Hæger, Wilhelmina Johanna, inskr. UU 1810-06-19, Hälsinge nation i Uppsala 1810 till 1811, Gästrik-Hälsinge nation i Uppsala 1811 till 1818, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, LPS 1827-01-27, VX Led. 1829 till 1829, VX-dir. Suppl 1823-05-22, VX-dir. Led. 1824-05-20 till 1835-09-16, Hillska skolans dir. Suppl 1830-07-02, Växelundervisningssällskapets normalskolas inspektion Led. 1832 till 1836, Växelundervisningssällskapets normalskolas inspektion Led. 1839, VX-dir. Revisors suppl 1823-05-22 till 1824-05-19, VX-dir. Arkivarie 1836-09-10, tit. Fil.mag. 1818, tit. Lektor vid Gymn. (37) 1821, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Lüdeke, Johan Anton August d. 1838, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, LSBS 1823 till 1823, LSBS 1828 till 1828, LSks 1828, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Löwegren, Georg, f. 1775-09-07 d. 1833-02-05, Göta Coldinu orden Led. 1818, LVVS 1823-01-09, utgav Göteborgsposten 1809-05-23 till 1816, utgav Aftonbladet 1811-09-16, utgav Söndagsbladet 1812-09-12 till 1813-07-03, utgav Stockholms Aftonblad 1816-11-22 till 1817, utgav Stockholms börstidning 1816-11-22 till 1816, utgav Söndagsbladet 1816-11-22 till 1816, utgav Anekdot-Almanack 1820-01 till 1820-06, grundade Löwegrens växelundervisningsskola 182, tit. Bokhandlare, tit. Assessor (i kollegium) (36), tit. Boktryckare, (*Publicist*).

Löwenhielm, Carl Axel, f. 1772-11-03 d. 1861-06-09, födelseort Stockholm, mor Löwenhielm (von Fersen), Augusta, far Holstein-Gottorp, Carl af (Carl XIII), gift med de Geer, Ebba Augusta Sofia 1816-10-03, gift med Schönberg-Wechselburg, Lovisa Henrietta Renata av 1826-07-31, inskr. Strasbourg universitet 1785, S:t Johannes av Jerusalem Orden Kommendör, S:t Johanneslogen L'Union Frimurare 1796, RSO 1797-09-09, LKVA 1807, Ryska S:t Anna orden Riddare 1812, KNO 1812-11-23, Ryska S:t Georgs orden Riddare 1813, Preussiska Röda Örnens Orden Riddare 1813, Suveräna Militära hospitalorden av Sankt Johannes av Jerusalem, av Rhodos och av Malta (Malteserorden) Riddare 1814, VX Led. 1822 till 1822, RCXIII 1822-01-28, HedLSBS 1823, VX Led. 1824 till 1824, RKMO 1824-03-14, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Stora landslogens logedirektorium (beredningsdirektorium) Led. 1820-05-27, Snillekommittén Led. 1825-12-21,

Styrelse över rikets fängelser och arbetsinrättningar Ordf. 1825-02-03 till 1826-02-14, Styrelse över rikets fängelser och arbetsinrättningar Chef 1826, Stora landslogens logedirektorium (beredningsdirektorium) Ordf. 1830-01-20, aktiv i Serafimerorden som Underkansler 1812, aktiv i Sv. Stora landslogen som SI 1823-01-11, aktiv i Sv. Stora landslogen som ÖStM 1824-11-11, aktiv i Sv. Stora landslogen som SH 1826-02-23, aktiv i Sv. Stora landslogen som LLC 1827-01-29, aktiv i Sv. Stora landslogen som STVF 1830-01-20, aktiv i Sv. Stora landslogen som STUM 1840-11-14, aktiv i Sv. Stora landslogen som STA 1843-03-10, aktiv i Sv. Stora landslogen som STSB 1844-11-19, aktiv i Sv. Stora landslogen som STS 1847-10-26 till 1860, aktiv i Serafimerorden som Vice kansler 1851-04-28, aktiv i Serafimerorden som Kansler 1856-04-28 till 1858-11-22, tit. Greve (18), tit. Fanjunkare 1778-05-15, tit. Fänrik vid livgardesreg. (39) 1778-05-18, tit. Löjtnant vid livgardesreg. (36) 1783-04-17, tit. Kapten vid livgardesreg. (30) 1791-05-16, tit. Stabskapten 1792-07-16, tit. Kompanichef 1794-05-30, tit. Kammarherre (11) 1797-09-09, tit. Major vid livgardesreg. (23) 1797-11-03, tit. Sekundmajor 1801-02-19, tit. Premiärmajor 1804-10-20, tit. Överadjutant 1808, tit. Överstelöjtnant (19) 1809-01-18, tit. Överste (11) 1809-10-23, tit. Kabinettskammarherre (8) 1810, tit. Generaladjutant (11) 1810, tit. Regementschef 1811-04-30, tit. Envoyé 1812-09-01, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1812-11-23, tit. Generalmajor (7) 1814-01-23, tit. Generallöjtnant (5) 1815, tit. Överstekammarjunkare (5) 1816-06-24, tit. Tf. president 1819-10-20, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1822-01-28, tit. Statsråd (4) 1822-03-19, tit. En av rikets herrar (överklass) 1826-05-11, tit. Ståthållare (7) 1826-12-02, (SK), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Löwensköld, Salomon, f. 1764-12-26 d. 1850-02-25, LPS 1807-12-19, RKMO 1825-05-11, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, tit. En av rikets herrar (överklass) 1829, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Löwstädt, Carl Theodor, f. 1787 d. 1829, födelseort Stralsund, gift med Michaelsson, Maria, utgav Porte-Feuille för Historiska teckningar 1822-12-06 till 1827, utgav Magasin för ungdom 1824-12-23 till 1824, utgav Laterna Magica 1825-01-05 till 1825-01-12, utgav Laterna Magica 1826-01-14 till 1826-01-26, utgav Stockholms Aftonblad. Till förmån för fattiga barn 1826-05-09 till 1828-02-16, utgav Svensk konstskola 1827-08-11 till 1827, tit. Hovdekorationsmålare, tit. Stentryckare, tit. Litograf, (*Publicist*).

Malm, Jacob Anders, f. 1789 d. 1843-02-02, gift med Telander, Maria Christina, utgav Nya Anmärkaren 1820-02-21 till 1820, utgav Argus 1822-01-17

till 1822-12-07, tit. Gravör, (*Publicist*).

Mannerheim, Lars August, f. 1749-10-15 d. 1835-03-18, födelseort Stockholm, mor Söderhielm, Helena Maria, far Mannerheim, Johan Augustin, gift med Wadenstierna, Sofia 1787-08-21, inskr. UU 1764-10-30, Opinionsklubben, Par Bricole Led. 1780, LPS 1786-11-25, HedLSBS 1815, KVO med stora korset 1834, LVA 1835-01-14, Sekreta utskottet Led. 1792 till 1810, Jernkontorets styrelse Led. 1805 till 1811, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809-05-12, Jernkontorets styrelse Led. 1814 till 1835, Sekreta utskottet Led. 1789 till 1792, Riksdagens konstitutionsutskott Ordf. 1809 till 1822, aktiv i Mannerheimska klubben som Grundare 1809, tit. Andre sekr. (31) 1773-10, tit. Protokollssekr. (31) 1775, tit. Förste expeditionssekr. (18) 1781, tit. Justitieombudsman (6) 1809, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1834, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Mannerhierta, Ulrik Emanuel, f. 1775-09-25 d. 1849-01-19, födelseort Malmö, född i Malmö Sankt Petri församling, mor Sperling, Ulrika, far Mannerhierta, Esaias Immanuel, LMA, utgav Konstvännen 1824-09-22 till 1824, tit. Löjtnant, tit. Kornett 1791-04-24, tit. Kostymmästare 1824, (*Publicist*).

Martinell, C A d. 18, utgav Den objudne Gästen 1829-01-05 till 1829-12-23, utgav Eftermiddagsbladet 1829-02-13 till 1829, utgav Allmogens Blad 1829-02-18 till 1829, tit. Boktryckare, tit. Bokhållare 1828, (*Publicist*).

Meinander, Curt Fredrik, f. 1790-06-24 d. 1878-09-12, födelseort Finland, mor Grotenfeldt, Helena Katarina, far Meinander, Paul, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1807, inskr. UU 1807-10-09, Finska nationen i Uppsala 1807-10-07, VHAA Hedersled. 1858-06-01, utgav Stockholms Courier 1819-11-26 till 1820-02-29, tit. Expeditionschef, tit. Bok- mynt- och autografsamlare, (*Publicist*).

Melin, Henrik Georg af, f. 1769-05-24 d. 1839-01-13, födelseort Stockholm, Sv. Stora landslogen Frimurare, RSO 1801-05-28, LKVA 1809, HedLKVA 1809-01-09, KSO 1823-07-03, RCXIII 1825-01-28, LSBS 1828 till 1828, KSO med stora korset 1834-01-28, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, Frimurarbarnhusets dir. Led. 1819-04-30, Riddarhusdir.en Riddarhusdirektör 1820-12-07, Frimurarbarnhusets dir. Vice ordf. 1831-05-21 till 1839, aktiv i Sv. Stora landslogen som UStM, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som förste deputerade mästare 1819-01-29 till 1823-07-09, aktiv i S:t Johanneslogen S:t Erik som OM 1831 till 1839, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Moll, Charlotta Wilhelmina, f. 1778-10-17 d. 1835-11-27, födelseort Stockholm, född i Holländsk-reformerta församling, mor Moll (Wasmuth), Lovisa Maria, far Moll, Johan Adam, gift med Philipsen, Herman Theodor, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, VX Led. 1831 till 1831, Växelundervisningssällskapets normalskolas inspektion Led. 1832 till 1835, grundade Philipsenska skolan 1811, (*Skolgrundare*).

Montgomery, Gustaf Adolf, f. 1791-05-24 d. 1861-05-26, född i Kemi församling, mor Löthman, Hedvig Helena, far Montgomery, Gustaf Adolf, gift med Wallmark, Hedvig Elisabet 1826-05-10, LLA 1824, LKVA 1829-05-29, Jämtlands läns hushållningssällskap Led. 1835 till 1842, Jämtlands läns hushållningssällskap Hedersled. 1835-12-18, Västerbottens läns hushållningssällskap Ordf. 1842 till 1856, KNO 1856-06-27, Stockholms skarpskyttekår Led. 1860, utgav Medborgerlig Militär Tidning 1827-06-11 till 1828-04-05, tit. Trumslagare 1802-10-04, tit. Korpral 1804-12-01, tit. Furir 1808, tit. Löjtnant 1810-06-14, tit. Kapten 1816-02-27, tit. Major 1818-02-17, tit. Landshövding (7) 1841-11-23, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1856-06-27, (*Publicist*).

Morén, Thorbjörn, f. 1781-11-08 d. 1843-07-05, födelseort Karlskoga, mor Dejenström, Elsa Märta, gift med Bergsten, Brita Lovisa 1813-08-03, inskr. Västerås gymn. 1797, Sv. Stora landslogen Frimurare, Värm. nation i Ua 1798, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1810, LGF 1816-10-02, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, aktiv i Värm. nation i Ua som Förste kurator 1805-06 till 1806-06, tit. Förste kurator, tit. Hovpredikant, tit. Kyrkoherde, tit. Adjunkt, tit. Fil.mag. 1806-06-14, tit. Präst 1806-12-12, tit. Huspredikant 1807, tit. Kontraktsprost 1826, tit. Teol.dr. (18) 1830, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Morsing, Fredrik, f. 1746-05-13 d. 1826-07-04, födelseort Ystad, Par Bricole Led. 1779, Sv. Stora landslogen Frimurare 18, LPS 1802-08-28, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, Frimurarbarnhusets dir. Led. 1796-03-17, Riksdiskontverkets dir. Led. 18, Stora landslogens logedirektorium (beredningsdirektorium) Led. 18, Barmhärtighetsdirektorium Led. 1802, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som ADM 1804-01-28 till 1805-01-28, tit. Kommerseråd (18), tit. Grosshandlare, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Munck av Rosenschöld, Eberhard Zacharias, f. 1775-08-03 d. 1838-05-18, födelseort Lund, mor Rosenblad, Ulrika Eleonora, far Munck, Petrus, Skånska provinsiallogen Frimurare, LPS 1802-03-27, LVA 1817-01-15, tit. Professor (36), tit. Med.dr., tit. Rektor Magnificus (18) 1812, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Murray, Gustaf, f. 1747-03-19 d. 1825-05-04, födelseort Stockholm, far Murray, Andreas, gift med Lamberg, Christina Margareta 1783-02-20, inskr. UU 1760-05-29, inskr. Göttingen universität 1767, Pro fide et Christianismo Led. 1771-03, LPS 1784-02-21, Sällskapet Led. 18, KNO 1809-07-03, RCXIII 1811-05-27, HedLSBS 1815, LSkS 1815 till 1825, Riksbankens styrelse Led. 1786-06 till 1813, Riksdagens statsutskott Led. 1809 till 1815, Fattigvårdskommittén led. 1810-06-14 till 1811-07-02, Stockholms stads konsistorium Assessor 1782-05-07, Stockholms stads konsistorium Preses 1801-07-15, Hovkonsistorium Ordf. 1809-06-12 till 1818-04-30, Hovkonsistorium Preses 1809-06-21, grundade Nikolai (Storkyrko-)församlings hantverksskola 1806, aktiv i Sv. Stora landslogen som PHP 1, aktiv i Pro fide et Christianismo som Sekr. 1779 till 1780, aktiv i Serafimerorden som kaplan 1794-11-24 till 1809, aktiv i Pro fide et Christianismo som Ordf. 1796 till 1797, aktiv i Pro fide et Christianismo som Vice ordf. 1804 till 1806, aktiv i Serafimerorden som Ordensbiskop 1809-07-03, tit. Docent 1768, tit. Fil.mag. 1768-06-04, tit. Präst 1769-04-20, tit. Hovpredikant 1774-03-26, tit. Teol.dr. (18) 1778, tit. Kyrkoherde 1780-10-02, tit. Kapellpredikant 1794-11-24, tit. Pastor primarius (18) 1801-07-01, tit. Kungl. Överhovpredikant (18) 1809-06-12, tit. Ordensbiskop 1809-07-03, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1809-07-03, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1811-05-27, tit. Biskop (18) 1811-09-11, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Myhrman, Gustaf, f. 1780-07-20 d. 1872-01-06, mor Tingberg, Anna Maria, far Myhrman, Christoffer d y (1751-1811), gift med Gerle, Louise 1812, inskr. UU 1794, Värm. nation i Ua 1794, LGF 1811, Falu bergsskolas styrelse Suppl 1841 till 1856, Jernkontorets styrelse Led. 1842 till 1855, aktiv i Götiska förbundet i Stockholm som Grundare 1811, tit. Kansliråd (14), tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38), tit. Extra notarie, tit. E.o. kanslist 1803, tit. Notarie 1806, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Müller, Johan Carl, f. 1778-10-05, födelseort Tyskland, RVO, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1820-12-06, LSBS 1823, utgav Orpheus 1825 till 1826, medarb. Musikaliskt Allehanda, medarb. Amphion. Musikalisk Tidskrift 1824 till 1824, medarb. Amphion. Musikalisk Tidskrift 1834-06 till

1834-11, tit. Kommerseråd (18), tit. Stentryckare, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Publicist*).

Münter, Johan Henrik, f. 1785-10-13 d. 1836-11-04, födelseort Ystad, mor Hoffmeister, Maria Dorothea, far Münter, Johan Lorens, inskr. Karlshamn skola: Rektorsklassen 1798, inskr. LU 1801-02-07, Blekingska nationen i Lund 1801-02-07, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1817-01-08, utgav Konversationsbladet 1821-12-27 till 1832, utgav Dagligt Allehanda 1833-09-11 till 1836-11-05, red. Konversationsbladet 1824-12-20, tit. Fältsekr. (40), tit. Handlare, tit. Auditor, (*Publicist*).

Mörner, Adolf Göran, f. 1773-07-27 d. 1838-01-30, födelseort Rinkaby, född i Rinkaby församling, mor Horn, Lovisa Ulrica, far Mörner, Carl Gabriel, gift med Heijkenskjöld, Catharina Ulrika 1806-07-27, inskr. UU 1788-10-29, Vitterhetssamfundet i Uppsala Led. 1791, Juntan Led. 1793, Sankt Christopher Frimurare 1798, RNO 1809-07-03, LVVS 1813-12-22, LMA 1814-05-04, KNO 1814-07-09, LSA 1818-04-02, RKMO 1818-05-11, LVA 1819-03-24, LLA 1821-12-01, HedLSBS 1823, LSBS 1823 till 1823, Fysiografiska sällskapet i Lund Hedersled. 1823, LSks 1824, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VHAA Hedersled. 1826-02-21, VX Led. 1827 till 1827, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, HedLVS 1831, Riksdagens statsutskott Led. 1809 till 1810, Riksdagens förstärkta allmänna besvärs- och ekonomiutskott Led. 1809 till 1810, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809-07 till 1812, Riksdagens särskilda utskott Led. 1810 till 1810, Sekreta utskottet Led. 1812 till 1812, Riksdagens förstärkta statsutskott Led. 1812 till 1812, Uppfostringskommittén Led. 1812-01-29, Kommittén ang bevillningstaxeringen Led. 1812-09 till 1813-09, Kommittén rörande luredrejerier och tullförsnillningar Led. 1812-12 till 1817-03, Kommittén angående handelstraktat med Rysland och de Nordamerikanska fristaterna Led. 1815-05 till 1816-04, Kommittén angående förändringar i reglementet för Göta kanalbolagsdiskont Led. 1815-08 till 1816-06, Kommittén ang jämkningen i de akademiska konstitutionerna Led. 1817 till 1820, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Statsrådet Led. 1837, Kanslistyrelsen Kansliråd 1809, medarb. Journalen 1811 till 1811, aktiv i Lantbruksakademien som Direktör 1821, aktiv i Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg som Preses 1833, aktiv i Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg som Preses 1833 till 1833, aktiv i VHAA som Preses 1833-01-01 till 1833-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1836-07-01 till 1836-12-31, aktiv i Serafimerorden som Kansler 1837-06-08, tit. Preses, tit. Greve (18), tit. Fänrik 1782-05-10, tit. Kammarjunkare (25) 1783-09-26, tit. E.o.

kanslist 1792-06, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1793-07-03, tit. Andre sekr. (31) 1795-01-22, tit. Hovkavaljer 1795-01-22, tit. Kansliråd med säte och stämman i kanslistyrelsen (11) 1809, tit. Kammarherre (11) 1809-06-08, tit. Statssekr. (7) 1812-11, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1814-07-09, tit. Statsråd (4) 1815-09-12, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1818-04-02, tit. Direktör 1821-12, tit. En av rikets herrar (överklass) 1822-01-26, tit. Tf. riksmarskalk 1828-04-18, tit. Utrikesstatsminister (överklass) 1837-05-18, tit. Kansler 1837-06-08, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (UK), (SK), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Mörner, Carl Gabriel, f. 1737-10-03 d. 1828-12-05, mor Ribbing, Agneta Christina, far Mörner, Adolf, gift med Horn, Lovisa Ulrica 1772-09-15, inskr. UU 1755-10-24, RNO 1781-12-19, LVA 1801-12-16, KNO 1815-01-28, LSBS 1823, tit. Greve (18), tit. Hovrättsnotarie 1758, tit. Auskultant 1758-03-10, tit. Kammarherre (11) 1759-12-17, tit. Hovmarskalk (8) 1774-11-17, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1815-01-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

[Nicander, Henrik, f. 1744-04-18 d. 1815-02-12, född i Vrena församling, inskr. Nyköping skola 1754, inskr. Strängnäs gymn. 1759, inskr. UU 1763-10-21, Sällskapet för Allmänna Medborgerliga kunskaper Led., Pro patria Led., Södermanlands nation i Uppsala 1763-12-01, LVA 1776-11-19, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1777-03-01, Uppfostringssällskapet Led. 1779, LPS 1782-02-23, LMA 1783, LVS 1786, Sällskapet för borgerliga kunskaper Led. 1794, Södermanlands och Nerikes gille Led. 1795-11-14, LLA 1813, aktiv i Vetenskapsakademien som Astronom, aktiv i Vetenskapsakademien som Sekr. 1740-01-21 till 1803-05-11, aktiv i Pro patria som Sekr. 1778, aktiv i Södermanlands och Nerikes gille som Grundare 1795-11-14, aktiv i Södermanlands och Nerikes gille som Ordf. 1802-05-19 till 1802-11-17, tit. Docent, tit. Kansliråd \(14\) 1803, \(*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*\).](#)

Nicander, Karl August, f. 1799-03-20 d. 1839-02-07, födelseort Strängnäs, född i Strängnäs domkyrkoförsamling, mor Sellström, Ulrica, far Nicander, John, inskr. Strängnäs gymn., inskr. UU 1817, LGF 1822-04-30, medarb. Kalender för damer 1818 till 1822, medarb. Iduna 1824 till 1825, medarb. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1826 till 1826, tit. Fil.kand. 1823-11-26, tit. E.o. kanslist 1823-12-30, tit. Fil.mag. 1824-06-12, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1826-01-25, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1831-12-22, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Nilsson, Sven, f. 1787-03-08 d. 1883-11-30, inskr. LU 1806, Fysiografiska

sällskapet i Lund Led. 1816, LVA 1821-04-18, LPS 1828-02-23, VHAA Led. 1841-04-27, Fysiografiska sällskapet i Lund Hedersled. 1876, VHAA Hedersled. 1881, aktiv i Fysiografiska sällskapet i Lund som Ordf. 1826 till 1826, aktiv i Fysiografiska sällskapet i Lund som Sekr. 1834 till 1859, aktiv i VHAA som Preses 1860-01-01 till 1860-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1865-01-01 till 1865-06-30, aktiv i Fysiografiska sällskapet i Lund som Ordf. 1868 till 1868, aktiv i VHAA som Preses 1879-07-01 till 1879-12-31, tit. Professor (36), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Norberg, Matthias, f. 1747-02 d. 1826-01-11, födelseort Nätra kyrka, född i Nätra församling, mor Walanger, Christina, far Norberg, Mats, inskr. Härnösands gymn.: Första klassen 1764-06-05, inskr. Härnösands gymn.: Andra klassen 1765-06-12, inskr. Härnösands gymn.: Tredje klassen 1766-06, inskr. UU 1768-02-29, Ångermanländska nationen i Uppsala 1768-02-29 till 1773-06-17, VHAA Led. 1809-11-21, HedLSBS 1815, LVS 1817, LVA 1821-04-18, Uppfostringskommittén Led. 1812-01-29, tit. Fil.mag. 1773-06-17, tit. Docent 1774-06-11, tit. E.o. adjunkt 1779, tit. Professor (36) 1780-01-05, tit. Rektor Magnificus (18) 1793-01, tit. Rektor 1793-01, tit. Teol.dr. (18) 1806, tit. Kansliråd (14) 1812-12-03, tit. Jubelmagister vid Uppsala universitet 1824, (*UK*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Norberg, Samuel, f. 1752-07-15 d. 1843-02-10, födelseort Hubbo, född i Hubbo församling, mor Peträus, Christina, far Norberg, Olof, gift med Smitt, Maria Christina 1782-03-17, gift med Nordblom, Fredrika Maria 1784-07-11, RVO, Boktryckerisocieteten i Stockholm Led. 1782-06-26, Götiska förbundet i Göteborg Led. 1822, LVVS 1829, Växelundervisningssällskapet i Göteborgs stift dir. Led., utgav Göteborgs nyheter 1782-03, utgav Göteborgs Allehanda 1786-01-18, grundade Norbergiska skolan 1822, grundade Götiska förbundets växelundervisningsskola 1822-11, förvaltade Samuel Norberg tryckeri, aktiv i Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg som Boktryckare 1806, tit. Kvartermästare, tit. Boktryckare, tit. Överdirektör 1823-04-15, (*Skolgrundare*).

Nordenfelt, Enar Wilhelm, f. 1798-12-06 d. 1868-12-17, mor Posse, Anna Vilhelmina, far Nordenfelt, Johan Niklas, gift med Waern, Maria Elisabet 1826-09-06, Värm. nation i Ua 1810, LGF 1820-12-30, tit. Fanjunkare 1815-01-19, tit. Fänrik 1815-05-27, tit. Löjtnant 1819-02-16, tit. Kapten 1821-01-28, tit. Major 1834-01-18, tit. Överstelöjtnant (19) 1839-07-19, tit. Befälhavare 1848, tit. Överste (11) 1849-05-02, tit. Landshövding (7) 1856-03-27, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1860-06-05, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Nordenfelt, Olof, f. 1790-03-14 d. 1843-08-18, mor Hedengren, Christina, far Nordenfeldt, Olof Gabriel, gift med Waern, Sofia 1823-09-12, inskr. UU 1803-10-11, RNO, Värm. nation i Ua 1804, LGF 1811, VX Led. 1833, tit. E.o. kanslist 1809-12-15, tit. Andre sekr. i kabinettet för utrikes brevväxling (37) 1811-09-26, tit. Legationssekr. (37) 1814-03-09, tit. Kammarjunkare (25) 1816, tit. Chargé d'affaires 1820-08-23, tit. Kammarherre (11) 1822-06, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Norder, Sven A, f. 1768-08 d. 1839-12-07, födelseort Glava, mor Olofsdotter, Stina, far Svensson, Jonas, gift med Sätterholm, Christina 1796, inskr. UU 1790, LSBS 182, VX Led. 1824, grundade Udenäs växelundervisningsskola 1825-05-01, tit. Hovpredikant, tit. Brukspatron, tit. Huspredikant 1796, tit. Präst 1796-06-17, tit. Professor (36) 1813-08-25, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Skolgrundare*).

Nordhammar, Olof, f. 1786-07-25 d. 1852-02-28, födelseort Färila, född i Färila församling, inskr. UU 1805-06-11, Hälsinge nation i Uppsala 1805-06-11, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX-dir. Suppl 1823-05-22, VX-dir. Suppl 1824-05-19, Snillekommittén Led. 1826-09-12, VX-dir. Revisor 1823-05-22 till 1824-05-19, tit. Kyrkoherde, tit. Skolkollega 1811, tit. Apologist 1814-11-10, tit. Rektor 1818-05-30, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*SK*).

Nordin, Carl Gustaf, f. 1749-01-02 d. 1812-03-14, födelseort Stockholm, far Nordin, Carl Magnus, gift med Högström, Anna Catharina 1776, gift med Nenzén, Anna Sophia 1788-11-25, gift med Clason, Margareta Elisabet 1795-07-10, inskr. UU 1763-09-20, Medelpado-Jämtländska nationen i Uppsala 1763, LSA 1786-04-22, VHAA Led. 1786-05-23, RNO 1797-11-27, KNO 1809, Ecklesiastikberedningen (-kommittén) Led. 1786 till 1789, Rikets allmänna ärendens beredning Led. 1792-03-10 till 1792, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809-05-12, Fattigvårdskommittén Led. 1810-06-14 till 1811-07-02, tit. Lektor vid Gymn. (37) 1775, tit. Prost 1786, tit. Präst 1786, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1786-04-22, tit. Teol.dr. (18) 1800-06-14, tit. Revisor 1803, tit. Biskop (18) 1805-03-01, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1809, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Nordin, Carl Johan af, f. 1785-08-07 d. 1850-06-08, födelseort Forsbacka, född i Valbo församling, far Nordin, Johan Magnus af, gift med Falck, Margareta Fredrika 1810-04-05, inskr. UU 1796-11-25, Sv. Stora landslogen Frimurare, Västmanlands-Dala nation i Uppsala 1796-11-25, S:t Johanneslogen

S:t Erik Frimurare 1807-04-08, RSO 1818-09-04, LLA 1821-01-20, HedLA 1822-07-03, VX Led. 1824 till 1824, LKVA 1825, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, KNO 1826-07-04, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, RKMO 1829-08-31, Strömrensningsskommittén Led. 1823, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Stockholms stads börs-, bro- och hamnbyggnadskommitté Led. 1828 till 1830, Stockholms stads drätselkommission Led. 1828 till 1830, Kanslistyrelsen Kansliråd, Magasindir.ens utredning Chef 1824-03-17, Göta kanalbolags dir. Ordf. 1835-02-01, grundade Karmansbo bruksskola 1822, tit. Frih. (18) 1800-06-14, tit. Kavalleriofficer 1802, tit. Kornett vid livgardesreg. (39) 1802-02-08, tit. Löjtnant vid livgardesreg. (36) 1806-11-27, tit. Ryttnästare vid livgardesreg. (30) 1809-09-19, tit. Överstelöjtnant vid Livgardesreg. (13) 1809-11-14, tit. Statssekr. (7) 1825-05-17, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1826-07-04, tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11) 1828, tit. Statsråd (4) 1828-01-16, tit. Överståthållare (1) 1828-10-24, tit. President (1) 1831-11-19, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*SK*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Skolgrundare*).

Nordin, Daniel, f. 1778-02-07 d. 1854-09-28, mor Jonsdotter, Märta, far Nilsson, Bengt, gift med Nyman, Kristina Charlotta 1812-04-08, inskr. Växjö gymn., Smålands nation i Uppsala 1800-10-02, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1809-03-30, LSBS 1828, LGF 1829-01-18, LPS 1829-09-30, RNO 1839, tit. Fil.kand., tit. Teol.kand., tit. Fil.mag., tit. Präst 1807-12-16, tit. Regementspastor 1810, tit. Kyrkoherde 1810, tit. Prost 1820, tit. Kontraktsprost 1828, tit. Teol.dr. (18) 1844, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Nordmark, Zacharias, f. 1751-10-29 d. 1828-07-26, födelseort Luleå, far Nordmark, Hans, gift med Bergsten, Christina Elisabeth 1798-09-04, inskr. UU 1767-11-07, LVS 1784, LVA 1786-02-15, LKVA 1796-11-12, Filosofiska sällskapet i Philadelphia Led. 1822, tit. Rektor Magnificus (18) 1790, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Nyberg, Carl, utgav Skämtets Tidningar 1815-07-12 till 1815-10-07, tit. Boktryckare. (Publicist).

Nygren, Johan Adolf, f. 1767 d. 1837, inskr. UU 1788-10-29, LPS 1820-02-26, LSBS 1823, tit. Kyrkoherde, tit. Präst, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Obert, A F P d. 18, utgav Stockholms Mercurius 1828-02-29 till 1830-04-08, utgav Aftontidning. Bihang till Stockholmske Mercurius 1828-05-20 till 1828,

tit. Fanjunkare, (*Publicist*).

Odhelius, Eric, f. 1760-11-08 d. 1834-02-07, LVA 1809-06-14, LPS 1816-10-26, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Odhelius, Johan Lorens, f. 1737-03-02 d. 1816-08-23, födelseort Strängnäs, gift med Bjurman, Maria Elisabet, inskr. Strängnäs gymn. 1746, inskr. UU 1753-04-06, Södermanlands och Nerikes gille Led., S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1761, Collegium medicum Led. 1761-07-31, LVA 1776-02-04, LPS 1808, Evangeliska sällskapet i Stockholm led. 1809, LSBS 1815, Brandförsäkringskontorets dir. Led. 1790, Stockholms stads inkvarteringskommission Led. 1810, Brandförsäkringskontorets dir. Direktör 1811 till 1811, Brandförsäkringskontorets dir. Direktör 1813 till 1813, utgav Veckoskrift för läkaren och naturforskaren 1786 till 1804, aktiv i S:t Johanneslogen S:t Erik som T 1763, aktiv i Collegium medicum som Assessor 1772-03-12, aktiv i S:t Andreaslogen Phoenix som OM 1776 till 1777, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1776 till 1776, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1784 till 1784, aktiv i Södermanlands och Nerikes gille som Ordf. 1812-12-16 till 1813-12-15, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1772-03-12, tit. Medicinalråd (18) 1813-01-27, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Ortman, Ernst Adolf, f. 1799-02-22 d. 1853, Boktryckerisocieteten i Stockholm Led. 1820, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1821-12-08, utgav Hermes 1821-07-21 till 1821, utgav Argus den IV 1823-03-05 till 1829-06-29, utgav Stockholms Dagblad 1823-12-31 till 1826-08-17, utgav Konversationsbladet 1827-12-12 till 1829-06-15, tit. Boktryckare, (*Publicist*).

Kronprins Oscar (Joseph Frans Oscar Bernadotte), f. 1799-07-04 d. 1859-07-08, födelseort Paris, mor Clary, Desiree, far Bernadotte, Jean Baptiste (Carl XIV Johan), gift med Drottning Josefina 1823, inskr. UU 1819, Harmoniska sällskapet i Stockholm Led., Sångsällskapet Led., KSO med stora korset 1810, KNO 1810, RKMO 1810-08-21, HedLKVA 1812 till 1844, LMA 1813, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1816-03-12, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1816-03-12, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1816-04-02, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1816-04-09, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1816-05-03, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1816-05-25, Sv. Stora landslogen Frimurare 1817-01-20, RCXIII 1817-03-20, Sv. Stora landslogen Frimurare 1817-03-20, KVO med stora korset 1818, HedLVVS 1822-05-25, Svenska nykterhetssällskapet Led. 1837-05-05, Norske Sankt Olavs orden Riddare 1847, Snillekommittén Ordf. 1825-12-21, Kungliga majestätet Regent

1844-09-28 till 1859, aktiv i Sv. Stora landslogen som SP, aktiv i Sv. Stora landslogen som Landsstormästare 1818, aktiv i KVA som Beskyddare 1844 till 1859, aktiv i VHAA som Beskyddare 1844 till 1859, aktiv i Serafimerorden som ordens herre och mästare 1844-03-08, aktiv i Sv. Stora landslogen som VSV 1844-03-19 till 1859, aktiv i Norske Sankt Olavs orden som Grundare 1847, tit. Kronprins, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1810, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1817, (SK), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Oxenstierna, Johan Gabriel, f. 1750-07-04 d. 1818-07-29, mor Gyllenborg, Sara, far Oxenstierna, Göran, gift med Wachsclager, Lovisa Christina 1791-10-30, inskr. UU 1762-10-11, Utile Dulci Led., S:t Johanneslogen L'Union Frimurare 1774, RNO 1778-09-01, Par Bricole Led. 1779, KNO 1782-09-01, LSA 1786-03-20, VHAA Hedersled. 1786-05-23, LPS 1788-11-29, RKMO 1790-11-22, LMA 1798-02-07, LVA 1804-02-22, Svea Orden Led. 1804-08-05, RCXIII 1811-05-27, LMA 1814, Riksrådet i Sverige Riksråd 1786-04-12 till 1789-05-15, Kanslersgillet Led. 1802-04-06, medarb. Läsning i blandade ämnen 1797-02-20 till 1801-08-02, aktiv i VHAA som Preses 1793-01-01 till 1793-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1798-01-01 till 1798-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1800-07-01 till 1800-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1805-07-01 till 1805-12-31, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1814 till 1814, tit. Greve (18), tit. Hovjunkare (36) 1766, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1768, tit. Kanslijunkare 1769, tit. Kommissionssekr. (31) 1772, tit. Kammarherre (11) 1774-08-19, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1782-09-01, tit. En av rikets herrar (överklass) 1782-09-01, tit. Överstekammarjunkare (5) 1783-09-26, tit. Kanslipresident (1) 1786, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1786-03-20, tit. Riksråd (överklass) 1786-04-12, tit. Överstemarskalk (1) 1789-05-15, tit. Riksmarskalk (överklass) 1792-02-25, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1811-05-27, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Palmblad, Vilhelm Fredrik, f. 1788-12-16 d. 1852-09-02, födelseort Liljestad, född i Skönberga församling, mor Fahlstedt, Eva Catharina, far Palmblad, Carl Fredrik, gift med Loenbom, Mariana Rebecka 1828-07-04, inskr. Linköpings gymn. 18, inskr. UU 1806-03-04, ÖG nation i Ua 1806-03-04 till 1815-06-15, Uppsala läsesällskap Led. 1808, Auroraförbundet i Uppsala Led. 1808-03-23, LSkS 1835, VHAA Led. 1844-11-19, LVS 1847, utgav Phosphoros 1810-07 till 1813, utgav Uppsala Tidning 1810-07-01 till 1820-12-30, utgav Elegant Tidning 1810-07-07 till 1810-12-19, utgav Svensk Litteraturtidning 1813-01-04 till 1825-04-18, utgav Svenska litteraturföreningens tidning 1832-12 till 1838, utgav

Skandia. Tidskrift för vetenskap och konst 1832-12-25 till 1837, red. Hermes 1821-05-10 till 1821, red. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1825 till 1829, medarb. Biografiskt lexikon över namnkunnige svenska män, medarb. Polyfem 1809 till 1812, förvaltade Palmblad & Stenhammars förlag 1810 till 1819, förvaltade Palmblad & Comp. 1819 till 1834, förvaltade Palmblad, Sebell & C:o 1834 till 1836, aktiv i ÖG nation i Ua som Förste kurator 1819-01 till 1819-06, aktiv i ÖG nation i Ua som Förste kurator 1821-01 till 1821-06, aktiv i ÖG nation i Ua som Förste kurator 1824-01 till 1824-06, aktiv i ÖG nation i Ua som Inspektor 1841 till 1852, tit. Fil.mag. 1815-06-15, tit. Docent 1822-04-22, tit. E.o. adjunkt 1825-05-16, tit. Adjunkt 1827-11-19, tit. Professor (36) 1835-10-28, (*Publicist*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Palmstedt, Carl, f. 1785-06-09 d. 1870-04-06, inskr. Greifswald universitet, LVVS, LMA, LLA, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1807-03-04, LSBS 1823 till 1823, LPS 1827-11-24, LSBS 1828, Royal Bachelor's Club led. 1832, LVA 1838-12-12, aktiv i Musikaliska Akademin som föreläsare akustik, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Pasch, Gustaf Eric, f. 1788-09-03 d. 1862-09-06, födelseort Norrköping, född i Norrköpings Sankt Olai församling, mor Jungstedt, Catharina, far Berggren, Eric, gift med Berg, Augusta Fredrika Vilhelmina, inskr. UU 1807-10-16, LPS 1826-12-16, LLA 1827, LVA 1827-03-07, Sällskapet för inhemsk silkesodling led. 1831, Kommittén angående stadganden för brännvinsbränning Led. 1845-06 till 1845-07, aktiv i Vetenskapsakademien som Lektor 1823-06-02 till 1851-12-10, aktiv i Patriotiska sällskapet som Sekr. 1827-09-29 till 1862-09-06, tit. Professor (36), tit. Underläkare 1808, tit. Adjunkt 1821, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Pauli, Johan Christoffer, f. 1743-03-23 d. 1823-03-11, gift med Ekerman, Maria Rosina 1788-11-01, S:t Johanneslogen Sankt Edvard Frimurare 17, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1770, grundade Hülpherska flickskolan 1817, tit. Grosshandlare, tit. Brukspatron, (*Skolgrundare*).

Paykull, Gustaf v, f. 1757-08-21 d. 1826-01-28, födelseort Stockholm, mor Simming, Beata Charlotta, far Paykull, Carl Fredrik, gift med Ehrensvärd, Anna Elisabet 1790-10-14, gift med Möller, Jeanette 1795-06-02, gift med Sandels, Anna Catharina 1807-04-30, inskr. UU 1767-06-23, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1781-04-26, LVA 1791-02-09, Uppsala läsesällskap Led. 1805, RNO 1805-03-01, tit. E.o. kanslist 1779-02-01, tit. Hovjunkare (36) 1780-11-27, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1781, tit. Protokollssekr. (31) 1783-03-09, tit. Förste expeditionssekr. (18) 1794-08-14, tit. Kansliråd (14) 1796-05-06, tit.

Hovmarskalk (8) 1815-09-28, tit. Frih. (18) 1818-05-11, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Pettersson, Carl Wilhelm, f. 1800-09-22 d. 1872-05-17, födelseort Göteborg, mor Keijser, Ulrika Margareta, far Pettersson, Hans Edvard, gift med Oldenburg, Ulrika Antoinetta 1837, inskr. LU 1817, Göteborgs nation i Lund 1817, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1826-01-21, LSBS 1828 till 1828, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som förste talman 1837-01-29 till 1838-01-29, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Peyron, Gustaf Abraham, f. 1783-07-17 d. 1852-02-29, födelseort S:t Petersburg, gift med Björkenstam, Anna Sofia 1825-08-21, gift med Texier, Carolina 1836-09-05, gift med Groen, Jeannette Amelie 1846-03-15, LKVA, grundade Peyronska skolan i Nyköping 1826-01-16, tit. Fänrik 1794-06-30, tit. Konsulatattaché 1800-08-12, tit. Placelöjtnant 1806, tit. Stabsadjutant 1807-02, tit. Kapten 1807-09-25, tit. Överadjutant 1808-11-18, tit. Major 1808-11-18, tit. Stabskapten 1810-03-27, tit. Överstelöjtnant (19) 1812-02-18, tit. Överste (11) 1813-10-22, tit. Regementschef 1818-05-11, tit. Generaladjutant (11) 1821-02-27, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1824-03-14, tit. Landshövding (7) 1825-12-23, tit. Ståthållare (7) 1826-01-15, tit. Generalmajor (7) 1827-08-21, tit. Statssekr. (7) 1828-01-16, tit. Generalbefälhavare 1833-12-07, tit. Överpostdirektör (7) 1837-04-21, tit. Tf. president 1838-10-26, tit. Frih. (18) 1841-08-21, tit. Generallöjtnant (5) 1843-07-04, tit. Departementschef 1844-05-18, tit. Statsråd (4) 1844-05-18, tit. Tf. kansler 1844-09-19, (*Skolgrundare*).

Pfaler, Johan August v (1789-184?), f. 1789-12-07 d. 184, födelseort **Kangasala**, mor Gertten, Anna Kristina v, far Pfaler, Jakob Wilhelm v, utgav Fäderneslandets Riksdagsblad 1828-11-29 till 1829-01, tit. Boktryckare, tit. Kapten, (*Publicist*).

Pfeiffer, August, f. 1777-12-26 d. 1842-04-01, födelseort Stockholm, född i **Tyska församlingen** i Stockholm (Sankta Gertrud), far Pfeiffer, Johan, gift med Bauman, Charlotta, inskr. UU 1791-02-18, Sthm nation i Ua 1791-02-18, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1795, Par Bricole Led. 1802, utgav Magasin för Blomsterälskare och idkare av trädgårdsskötsel 1803 till 1810, tit. Hovrättsnotarie, tit. E.o. kanslist, (*Publicist*).

Philipsen, Herman Theodor, f. 1766-02-16 d. 1819-07-07, födelseort Ystad, född i Ystad Sankt Petri församling, mor Münter, Margareta, far Philipsen, Jonas

Vilhelm, gift med Moll, Charlotta Wilhelmina, inskr. Ystad skola 1780-02-02, Nordiska Cirkeln (L'Innocente) Frimurare, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1789, Stockholms stads drätselkommissions deputerade för byggnadsärenden Led. 1814 till 1819, Stockholms stads drätselkommission Led. 1814 till 1819, Riksdagens statsutskott Led. 1816, Frimurarbarnhusets dir. Led. 1817-05-17 till 1819, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1819-04-05, grundade Philipsenska skolan 1811, tit. Grosshandlare, (*Skolgrundare*).

Philipson, Lorens Münter, f. 1765-03-17 d. 1851-11-03, födelseort Ystad, född i Ystad Sankta Maria församling, mor Münter, Margareta, far Philipsen, Jonas Vilhelm, inskr. Ystad skola 1778-02-01, inskr. LU 1782-02-11, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led., LPS 1809-11-25, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, VX Led. 1831 till 1831, Kommittén ang Osbeckska kurmetoden Led. 1811-05 till 1811-11, Kommittén ang inrättande av en pensionskassa för civilstaten Led. 1819-02 till 1823-01, Kommittén ang den allmänna läkarvårdens förbättrande Sekr. 1810-05 till 1812, VX-dir. Revisor 1824-05-19 till 1825-05-25, utgav Patrioten 1792-08-17 till 1794-03, aktiv i Konstakademien i Stockholm som Vice professor 1792-06-12 till 1792-09, aktiv i Konstakademien i Stockholm som Professor 1792-09-11 till 1798, aktiv i Collegium medicum som Sekr. 1806 till 1813, tit. Fattigläkare 1791, tit. Med.dr. 1791-01-26, tit. Docent 1791-06-06, tit. Professor (36) 1792, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Piper, Carl Clas, f. 1770-04-18 d. 1850-12-27, födelseort Stockholm, mor Ekeblad, Hedvig Catharina, far Piper, Carl Gustaf, gift med Ruuth, Ebba Maria 1805-08-11, Sv. Stora landslogen Frimurare, Sv. Stora landslogen Frimurare, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1802-02-04, RSO 1809-07-03, KSO 1817-04-28, KSO med stora korset 1824-12-01, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, RCXIII 1832-01-28, RKMO 1836-01-28, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som ADM 1814-12-16 till 1818-11-26, aktiv i Serafimerorden som Översteombudsman 1842-05-11, aktiv i Serafimerorden som Översteskatmästare 1846-04-28, aktiv i Serafimerorden som Vice kansler 1847-12-06, tit. Greve (18), tit. Kornett 1777-06-06, tit. Sekundadjutant 1785-04-18, tit. Premiäradjutant 1787-09-26, tit. Löjtnant vid reg. till häst (39) 1792-06-26, tit. Stabsryttmästare 1795-04-07, tit. Major 1795-08-02, tit. Kaptenlöjtnant vid Livdrabantkåren (7) 1795-12-23, tit. Överste (11) 1795-12-23, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1817-04-28, tit.

Generalmajor (7) 1818-05-11, tit. Överstekammarjunkare (5) 1825-01-28, tit. En av rikets herrar (överklass) 1830, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1832-01-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Piper, Gustaf, f. 1771-07-14 d. 1857-04-17, födelseort Stockholm, mor Ekeblad, Hedvig Catharina, far Piper, Carl Gustaf, gift med Du Rietz af Hedensberg, Jacqueline Elisabet 1798-10-09, RNO 1824-12-01, VX Led. 1826, KVO 1829-08-31, KSO med stora korset 1851-11-10, grundade Mariedals skola 1826-06-27, tit. Greve (18), tit. Fanjunkare 1777-06-06, tit. Fänrik vid livgardesreg. (39) 1782-03-20, tit. Löjtnant 1792-12-20, tit. Ryttmästare 1794-06-23, tit. Adjutant 1796-10-30, tit. Major 1802-12-09, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1829-08-31, tit. Överstekammarjunkare (5) 1835, (*Skolgrundare*).

Platen, Baltzar Bogislaus v, f. 1766-05-29 d. 1829-12-06, födelseort Rügen, mor Ysedom, Juliana Regina v, far Platen, Filip Julius Bernhard v, gift med Ekman, Hedvig Elisabet 1800-06-04, RSO 1795-04-28, LKVA 1804, LPS 1804-02-25, KSO 1809, KSO med stora korset 1811-11-15, LLA 1812-12-13, LVA 1815-04-12, RKMO 1822-09-23, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809-05-12, Trollhätte kanalverks dir. Led. 1809-07-03, Göta kanalbolags dir. Ordf. 1810-05-20 till 1815, Göta kanalbolags dir. Ordf. 1816-02-07, tit. Fänrik 1780, tit. Löjtnant 1788, tit. Kapten 1789, tit. Major 1792-07-12, tit. Överadjutant 1792-07-17, tit. Överstelöjtnant vid flottorna (19, 21) 1795-02-08, tit. Statsråd (4) 1809-07-03, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1809-07-03, tit. Konteramiral (7) 1810, tit. Generalguvernör 1814, tit. Greve (18) 1815-01-07, tit. En av rikets herrar (överklass) 1827-04-07, tit. Riksståthållare i Norge 1827-11-26, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Pontin, Magnus Martin af, f. 1781-01-20 d. 1858-01-30, född i Askeryds församling, far Pontin, Magnus Constans, gift med Elfving, Johanna Carolina 1816-09-28, inskr. Linköpings gymn., inskr. UU 1790, Sällskapet för inhemsk silkesodling Led., ÖG nation i Ua 1798, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1807-01-14, RVO 1814-07-14, LVA 1815-04-05, LPS 1827-11-24, Svenska Trädgårdsföreningen Led. 1832, RNO 1832-07-07, KVO 1849-04-28, Danviks hospitals dir. Led., aktiv i Svenska Trädgårdsföreningen som Grundare 1832, tit. Fältläkare 1805-10-14, tit. Provinsialläkare 1806-06-30, tit. Livmedikus (25) 1810-12-10, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1813-02-10, tit. Medicinalråd (18) 1835-03-07, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1849-04-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Poppius, Gabriel, f. 1770-12-12 d. 1856-01-03, födelseort Jockas (Juva), mor Nylander, Katarina, far Poppius, Henrik, gift med Hochschild, Anna Gustava 1809-05-09, inskr. Rantasalmi skola, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1786-10-01, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1802, LLA 1817, LPS 1817-10-25, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, LVA 1827-03-07, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande Led. 1833-12-19, RKMO 1843-02-06, Rikets allmänna ärendens beredning Led. 1805-03-01 till 1809, Riksdagens tryckfrihetskommitté Led. 1809-06-06 till 1810-03-09, Sveriges riksdags prästestånd Led. 1828 till 1841, Riksdagens (förstärkta) bankoutsnitt Led. 1828 till 1830, Kommittén angående ny organisation av hallrätterna Led. 1828-09 till 1833-05, Kommittén angående tullen på spannmål Led. 1829-10 till 1830-01, VX-dir. Led. 1830 till 1831-05-25, Riksdagens (förstärkta) bankoutsnitt Led. 1840 till 1841, Nummerlotteridir.en Ordf. 1813-01-20 till 1841-12-11, Tekniska högskolans styrelse Ordf. 1827-04-20 till 1832-12-08, Kommittén angående tullrätternas upphörande eller förändring Ordf. 1828-09 till 1831-04, Kommittén angående ny organisation av Kommerskollegium Ordf. 1828-09 till 1831-03, Kommittén angående en ny expeditionstaxa Ordf. 1832-11 till 1836-06, Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande dir. Ordf. 1833-12-19, aktiv i Patriotiska sällskapet som Ordf. 1821-05-26 till 1821-11-24, aktiv i Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande som Ordf. 1833 till 1856, aktiv i Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande som Grundare 1833-12-19, tit. Lagman (18) 1801-12-23, tit. Häradshövding (38) 1808-04-27, tit. Justitieråd (5) 1809-06-12, tit. President (1) 1826-09-21, tit. Statsråd (4) 1833-09-14, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Posse, Claes Carl Henrik, f. 1778-03-25 d. 1823-06-15, mor Stedt, Carolina, far Posse, Fredrik, gift med De Breant, Adine 1809-10-04, VX Led. 1823, VX-dir. Suppl 1823-05-22, grundade Fogelviks lancasterskola 1813, tit. Greve (18), tit. Fänrik vid livgardesreg. (39) 1783-03-12, tit. Löjtnant vid livgardesreg. (36) 1798-01-10, tit. Kapten 1805-03-01, tit. Kammarherre (11) 1809-06-19, (*Skolgrundare*).

Psilander, Nils Fredrik, f. 1801 d. 1864-08-10, gift med Grenander, Johanna, utgav Argus den IV 1829-06-29 till 1830-12-20, tit. Konstförvant, tit. Boktryckerifaktor, (*Publicist*).

Pulchau, Anders Gustaf, f. 1792-06-29 d. 1855-10-29, gift med Stenberg, Louise, Sv. Stora landslogen Frimurare, Polymnia Led. 18, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1814-01-08, LSBS 1823 till 1823, LSBS 1828 till 1828,

Grosshandels societeten i Stockholm Led. 1831-07-05, utgav Dagligt Allehanda 1826-01-25 till 1826-03-14, tit. Handelsbokhållare, tit. Grosshandlare, tit. Löjtnant, (*Publicist*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Raab, Axel Arvid, f. 1793-06-23 d. 1836-09-20, födelseort Djurgården, far Raab, Axel Ulric, inskr. UU 1809-04-17, IX frimurareprovinsen Frimurare, Par Bricole Led. 18, ÖG nation i Ua 1809, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1820-01-12, LGF 1821-12-22, Bellmanska sällskapet Led. 1824-11-15, aktiv i Bellmanska sällskapet som Grundare 1824-11-15, aktiv i Par Bricole som Stormästare 1833, tit. Underlöjtnant 1812, tit. Löjtnant 1820, tit. Kapten 1827, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Rabenius, Lars Georg, f. 1771-01-18 d. 1846-07-23, mor Bruncrona, Anna Christina, far Rabenius, Olof, gift med Schultén, Margareta Maria 1814-08-14, gift med Bruncrona, Ebba Charlotta 1822-01-17, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1783, inskr. UU 1788, RNO, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1808-11-09, LKVA 1810, LLA 1812, LVS 1829, Lagkommittén Led. 1810-11-09, aktiv i Västmanlands-Dala nation i Uppsala som Inspektor 1812 till 1838, tit. Docent, tit. Fil.mag. 1791, tit. E.o. kanslist 1792, tit. Professor (36) 1807-03-07, tit. Juris utriusque hedersdoktor 1810, tit. Rektor Magnificus (18) 1815, tit. Jubelmagister vid Uppsala universitet 1842-05-14, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Ramel, Charles Emil, f. 1750-02-14 d. 1826-04-09, födelseort Maltesholm, mor Lewenhaupt, Amalia Beata, far Ramel, Hans, gift med Lewenhaupt, Ulrika Amalia 1816-07-14, inskr. UU 1762-11-23, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, grundade Öveds sockenskola 1823, tit. E.o. notarie, tit. Hovjunkare (36), tit. Auskultant, tit. Hovrättsnotarie 1771-02-07, tit. Sergeant 1774-03-11, tit. Fänrik vid livgardesreg. (39) 1774-03-24, tit. Löjtnant vid livgardesreg. (36) 1777-12-10, tit. Kammarherre (11) 1781, tit. Hovmarskalk (8) 1819, (*Skolgrundare*).

Ramström, Claes Olof, f. 1791-04-18 d. 1852-07-29, födelseort Stjärnsund, mor Hultberg, Ingrid, far Ramström, Jonas, gift med Haeffner, Gustafa 1823, inskr. UU 1810, Södermanlands-Nerikes nation i Uppsala 1810-10-05, utgav Uppsala Tidning 1819-03-10 till 1820-12-30, medarb. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1826 till 1826, grundade Uppsala Lyceum 1826-12, grundade Stockholms Lyceum 1839, förvaltade Palmblad & Comp. 1819 till 1834, tit. Rektor, tit. Publicist, tit. Skolföreståndare, tit. Akademiadjunkt, tit. Fil.mag. 1818, tit. Docent 1823, tit. E.o. adjunkt 1831, (*Skolgrundare*).

Regnér, Adolf, f. 1785-12-03 d. 1852-02-07, födelseort Stockholm, född i Riddarholmens församling, mor Waenerberg, Maria Elisabeth, far Regnér, Gustaf, gift med Grahn, Maria Carlotta Wachtmeister 1813-12-28, inskr. UU 1800-10-03, ÖG nation i Ua 1800-10-02 till 1803, Par Bricole Led. 1808, utgav Allmänna Opinionens Organ 1810-07-04 till 1810-10-06, utgav Allmän Politisk Journal 1811-06-01 till 1811-09-14, utgav Sofrosyne 1814-12-20 till 1816-09-28, utgav Tiden 1815-09-13 till 1815-12-11, utgav Lycurgus 1822-03-23 till 1822-12-21, red. Argus den IV 1823-03-05 till 1830-12-20, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40), tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1810, tit. Protokollssekr. (31) 1815, (*Publicist*).

Regnér, Gustaf, f. 1748-10-11 d. 1819-03-22, födelseort Fivelstad, född i Fivelstads församling, mor Kylander, Ebba Katarina, far Regnér, Gustaf, gift med Waenerberg, Maria Elisabeth 1779-02-07, inskr. Vadstena skola, inskr. Linköping skola: Rektorsklassen 1761-03-03, inskr. Linköping skola: Rektorsklassen 1761-03-03, inskr. UU 1767-10-16, ÖG nation i Ua 1767, Apollini Sacra i Uppsala Led. 1770, Utile Dulci Led. 1772, LVVS 1776-08-19, VHAA Led. 1805-05-21, utgav Betraktelser över naturen 1782 till 1783, utgav Svenska Parnassen 1784 till 1786, red. Post och Inrikes Tidningar 1784 till 1819-03-20, red. Inrikes Tidningar 1784 till 1819-03-22, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40), tit. Amanuens 1772, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1777, tit. Registrator i kungl. kansliet (37) 1784, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Retzius, Anders Adolph, f. 1796-10-13 d. 1860-04-18, födelseort Lund, far Retzius, Anders Jahan, gift med Westerberg, Wendela Sophia 1828, gift med Wahlberg, Emilia Sophia 1835, inskr. Katedralskolan i Lund: Rektorsklassen 1811-10-01, LVVS 1821-01-16, LKVA 1826, LVA 1826-05-10, LPS 1831-11-26, HedLVVS 1855-01-22, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led., red. Tidskrift för Läkare och Farmaceuter 1832 till 1839, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Retzius, Anders Jahan, f. 1742-10-03 d. 1821-10-06, födelseort Kristianstad, far Retzius, Nils, gift med Prytz, Ulrica Beata 1792-07-19, inskr. Kristianstad skola, inskr. LU 1758-12-12, Fysiografiska sällskapet i Lund Led. 1772-12-02, LVVS 1779, LPS 1779-05-15, LVA 1782-01-31, Collegium medicum Hedersled. 1811, LLA 1812 till 1821, aktiv i Fysiografiska sällskapet i Lund som Grundare 1772-12-02, aktiv i Fysiografiska sällskapet i Lund som Sekr. 1773, aktiv i Götiska nationen i Lund som Inspektor 1798 till 1812, aktiv i Kalmar nation i Lund som Inspektor 1798-10-12 till 1812, (*Rosensteins nätverk*

1, fig 14 s 167).

Reuter, Jonas, f. 1792-08-07 d. 1865-04-06, gift med Neyman, Carolina, inskr. UU 1809-09-27, VG nation i Ua 1809, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, utgav Veckoskrift för Barn 1823-01-04 till 1824-06-26, tit. Föreståndare, tit. Lärare, tit. Skolintendent, (*Publicist*).

Ridderstolpe, Fredrik Ludvig, f. 1783-05-19 d. 1852-06-18, födelseort Stockholm, mor Dohna, Eleonora Lovisa Antoinetta, far Ridderstolpe, Fredrik Vilhelm, gift med Kolbe, Carolina Johanna Lovisa 1816-05-19, Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande Led., RSO 1812-10-03, KNO 1839-07-04, Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande dir. Led. 183, grundade Västerås stads fattigskola 1825, tit. Underlöjtnant vid artilleriet (39) 1788-05-20, tit. Fänrik vid livgardesreg. (39) 1801-05-11, tit. Löjtnant vid livgardesreg. (36) 1806-09-08, tit. Kapten 1810-05-08, tit. Adjutant 1810-12-23, tit. Överstelöjtnant (19) 1813-10-22, tit. Kommendant 1815-01-31, tit. Regementschef 1820-06-01, tit. Överste (11) 1820-06-01, tit. Tf. landshövding (7) 1822-09-13, tit. Vice landshövding (18) 1822-10-26, tit. Landshövding (7) 1823-04-29, tit. Ståthållare (7) 1824-12-01, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1839-07-04, tit. Greve (18) 1848, (*Skolgrundare*).

Ristell, Adolf Fredrik, f. 1744-07-17 d. 1829, LPS 1774-11-26, VHAA Led. 1786-03-20 till 1812-01-07, utgav Vitterhets- och granskningsjournal 1778-01 till 1778, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Rogberg, Olof Erland, f. 1787-01-19 d. 1863-01-22, födelseort Växjö, född i Växjö domkyrkoförsamling, mor Colliander, Kristina Katarina, far Rogberg, Johan David, gift med Schultin, Lovisa Johanna 1831-11-21, inskr. Växjö skola 1795, inskr. Växjö gymn. 1801-06, inskr. UU 1804-10-02, Smålands nation i Uppsala 1804-10-02, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1808-02-25, Pro fide et Christianismo Led. 1821, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, LPS 1826-12-16, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, RNO 1854, VX-dir. suppl 1824-05-19, Stockholms stads konsistorium amanuens 1815-08-22, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Sekr. 1821, Stockholms stads konsistorium konsistorienotarie 1822-12-27 till 1833, VX-dir. revisors suppl 1824-05-19 till 1825-05-25, Hovkonsistorium notarie 1828-01-19, Hovkonsistorium assessor 1830-01-05, utgav Stockholms kyrkotidning 1823-12-08 till 1828-12-24, aktiv i Smålands nation i Uppsala som Bibliotekarie 1809-12-07 till 1811-12-07, aktiv i Pro fide et Christianismo som Sekr. 1828 till 1830, tit. Präst, tit. Adjunkt, tit. Kontraktsprest, tit. Fil.mag. 1812, tit. Amanuens 1815,

tit. E.o. hovpredikant 1821, tit. Konsistorienotarie 1822, tit. Predikant 1827, tit. Notarie 1828, tit. Hovpredikant 1829, tit. Kyrkoherde 1831, tit. Teol.dr. (18) 1831-06-04, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Publicist*).

Rolin, Carl Knut, f. 1768 d. 1836, LPS 1821-11-24, LSBS 1828 till 1828, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Roos, Petrus, f. 1781-10-21 d. 1856-01-10, född i Skartofta församling, mor Litholander, Andrietta Olivia, far Roos, Petrus, inskr. LU 1794-10-14, Skåne nation i Lund 1794, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1806-02-24, LGF 1812-06-22, LSBS 1823 till 1823, LSBS 1828, tit. Protokollssekr. (31), tit. E.o. kanslist, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Rosén, Erik Gabriel v, f. 1775-05-02 d. 1866-09-10, födelseort Stockholm, född i Riddarholmens församling, mor Rath, Anna Margareta, far Rosén, Gabriel, gift med Rydberg, Catharina Charlotta 1800-09-19, gift med Widegren, Eva Margareta 1847-10-04, inskr. UU 1791-01-25, Pro fide et Christianismo Led., De Nödlidandes Vänner Led., Pro patria Led., Sv. Stora landslogen Frimurare, Evangeliska sällskapet i Stockholm Led., Sthm nation i Ua 1791-01-25, Harmoniska sällskapet i Stockholm Led. 18, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1802-02-29, LMA 1814-05-04, RNO 1820-11-27, LSBS 1823 till 1823, LKVA 1823-02-22, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, RCXIII 1829-02-15, RKMO 1860-03-05, aktiv i Serafimerorden som Kamrer 1817-04-28 till 1825-07-04, aktiv i Svenska Akademien som Ombuds- och uppborädsman 1824, aktiv i Musikaliska Akademin som Ordf. 1835 till 1860, aktiv i Serafimerorden som Skattmästare 1836-05-03, tit. E.o. kanslist 1793-06-21, tit. Auskultant 1794-10-03, tit. E.o. notarie 1794-11-17, tit. Vice häradshövding 1795, tit. Organist 1797-05-13, tit. Hovrättsassessor (31) 1802-08-19, tit. Hovrättsråd (18) 1815-11-21, tit. Frih. (18) 1816-05-23, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1817-04-23, tit. Justitieråd (5) 1825-06-17, tit. President (1) 1836-04-23, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Rosenblad, Mattias, f. 1758-06-23 d. 1847-09-04, födelseort Lund, född i Lunds domkyrko (stads-)församling, mor Hermansson, Ulrika Eleonora v, far Rosenblad, Eberhard, gift med Toutin, Charlotta Maria 1790-05-20, inskr. LU, Pro fide et Christianismo Led., S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1779-04-01, LPS 1788-02-23, RNO 1794-11-24, LVA 1797-02-15, KNO 1799-11-16, VHAA Hedersled. 1805-05-21, HedLVVS 1806-11-11, LMA 1808-11-05, RKMO 1811-11-25, HedLA 1812-12-03, Evangeliska sällskapet i Stockholm

Led. 1813-09, Musikaliska Akademin hedersled. 1814, LSBS 1815, RCXIII 1815-01-28, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, Ryska S:t Anna orden Riddare 1838-06-12, Ryska S:t Alexander Newski orden riddare 1838-06-12, Svenska bibelsällskapets kommitté Led., Ecklesiastikberedningen (-kommittén) Led. 1786-11-01, Nummerlotteridir.en led. 1787-01-06, 1808 års finanskommitté Led. 1808-09-14, Lagkommittén Led. 1810-11-09, Serafimerlasarettets dir. led. 1812, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Statsrådet Led. 1829-08-31 till 1840-02-06, Stora landslogens drätselredning Ordf., Nummerlotteridir.en Ordf. 1805, Evangeliska sällskapets kommitté Ordf. 1808, Generaltullarrendesocietetens styrelse Ordf. 1812-12-23, Södertälje kanal- och slussverksbolags dir. Ordf. 1814-05-18 till 1847, Svenska bibelsällskapets kommitté Ordf. 1815, Generaltullstyrelsen tf. direktör 1826-11-15, Civilstatens pensionsinrättnings dir. Ordf. 1828, Svenska missionssällskapets dir. Ordf. 1835 till 1846, utgav Tidningar för Riksdagen i Stockholm 1785-05-01 till 1786-06-29, aktiv i Sv. Stora landslogen som STRM, aktiv i Serafimerorden som härold 1786 till 1794, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1800 till 1800, aktiv i Pro fide et Christianismo som Ordf. 1804 till 1806, aktiv i VHAA som Preses 1806-01-01 till 1806-06-30, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1807 till 1807, aktiv i Evangeliska sällskapet i Stockholm som Ordf. 1813 till 1838, aktiv i SBS som Ordf. 1815-03-31 till 1847, aktiv i Norska bibelsällskapet som Grundare 1816, aktiv i Serafimerorden som Översteskattnästare 1818-11-23, aktiv i VHAA som Preses 1822-07-01 till 1822-12-31, aktiv i Serafimerorden som vice kansler 1823-07-03, aktiv i VHAA som Preses 1833-07-01 till 1833-12-31, aktiv i Svenska nykterhets-sällskapet som Grundare 1837-05-05, aktiv i VHAA som Preses 1837-07-01 till 1837-12-31, aktiv i Serafimerorden som kansler 1838-05-14, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1839 till 1839, aktiv i VHAA som Preses 1842-01-01 till 1842-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1846-01-01 till 1846-06-30, tit. E.o. kanslist 1775-10-31, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1776-08-13, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1777-05-07, tit. Kanslersekr. (akademi) (40) 1780, tit. Protokollssekr. (31) 1780-12-30, tit. Härold 1786, tit. Generalauditör (14) 1794-08-04, tit. Tf. justitiekansler (6) 1794-08-04, tit. Statssekr. (7) 1794-08-22, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1799-11-16, tit. Frih. (18) 1805-03-01, tit. Statsråd (4) 1809-06-09, tit. En av rikets herrar (överklass) 1810-10-28, tit. Greve (18) 1815-01-07, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1815-01-28, tit. Juris hedersdoktor 1818-06-15, tit. Översteskattnästare 1818-11-23, tit. Tf. riksmarskalk 1824-06-01, tit.

Justitiestatsminister (överklass) 1829-08-31, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*SK*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Rosendal, Anders, f. 1782-03-11, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1809-12-20, LSBS 1823, tit. Grosshandlare, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Rosenhane, Schering, f. 1754-01-06 d. 1812-11-06, född i Husby-Oppunda församling, Södermanlands och Nerikes gille Led., Historiska sällskapet Led., Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1777, Uppfostringssällskapet Led. 1778, Par Bricole Led. 1779-11-29, LPS 1788-04-19, VHAA Led. 1790-11-30, RNO 1794-11-24, LVA 1799-05-08, KNO 1810-11-26, RCXIII 1811-05-27, Kanslersgillet Led. 1801-10-27, Kanslistyrelsen Kansliråd 1809, Riddarhusdir.en Riddarhusdirektör 1810, aktiv i Södermanlands och Nerikes gille som Ordf. 1803-12-05 till 1805-05-15, aktiv i VHAA som Preses 1806-07-01 till 1806-12-31, aktiv i Södermanlands och Nerikes gille som Ordf. 1808-12-14 till 1809-05-31, aktiv i VHAA som Preses 1809-07-01 till 1809-12-31, tit. Kommendör av kungl. orden (18), tit. Frih. (18), tit. E.o. kanslist 1772-11-08, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1773-11-30, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1775-05-10, tit. Förste sekr. i kabinettet för utrikes brevväxling (31) 1786-11-07, tit. Kabinettssekr. (18) 1792-08-29, tit. Kansliråd (14) 1792-12-18, tit. Statssekr. (7) 1809, tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11) 1809, tit. Riddarhusdirektör 1810, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1810-11-26, tit. Överpostdirektör (7) 1812, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Rosenquist, Fredrik Leonard, f. 1784-11-09 d. 1864-04-05, födelseort Helsingfors, mor Burtz, Johanna Sofia, far Rosenquist Gyllensvaan, Leonard, gift med Planck, Brita Kristina 1804-12-07, gift med Lind, Brita Christina 1815-10-05, inskr. Karlbergs krigsakademi 1796-09-23, utgav Konversationsbladet 1829-06-29, utgav Rådgivaren 1829-10-17 till 1829, tit. Fänrik 1801-10-06, tit. Löjtnant 1808-06-24, tit. Kompanichef 1808-07-31, tit. Löjtnant 1812-09-15, tit. Kapten 1816-10-01, (*Publicist*).

Rosenstein, Carl v. f. 1766-05-13 d. 1836-12-02, födelseort Uppsala, mor Rosén von Rosenstein, Anna Margareta, far Aurivillius, Samuel, gift med Cederström, Henriette Elisabet 1793-03-12, inskr. UU 1766-12-11, Östgöta Provincialloge Frimurare, Pro patria Led., Juntan Led. 179, LVVS 1806-11-11, LPS 1807-12-19, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1809-04-24, LVA 1809-06-14, VHAA Hedersled. 1810-05-01, LLA 1812, Östergötlands läns

hushållningssällskap Led. 1814-01-28, HedLSBS 1815, LSkS 1816, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, RCXIII 1818-05-11, LVS 1819, LSA 1819-04-01, VX Led. 1822 till 1822, LMA 1822-12-14, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, RKMO 1829-08-31, LSkS 1832, Bibelkommissionen Led. 18, Sekreta utskottet Led. 1809 till 1812, Riksdagens allmänna besvärs- och ekonomiutskott led. 1809 till 1810, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809-05-12, Riksdagens tryckfrihetskommitté Led. 1809-06-06 till 1810-03-09, Fattigvårdskommittén Led. 1810-06-14 till 1811-07-02, Psalmbokskommittén Led. 1811-10 till 1814-11, Riksdagens allmänna besvärs- och ekonomiutskott led. 1812 till 1812, Riksdagens statsutskott Led. 1812 till 1818, Uppfostringskommittén Led. 1812-01-29, Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsdir. Led. 1814, Uppfostringskommitténs beredningsfördelning Led. 1816-08-03, Kommittén ang förbättrad evangeliebok Led. 1819 till 1822-10, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1819-02-16, Kommittén ang ny prästvalsförordning Led. 1821-07 till 1822-10, 1824 års skolrevision Led. 1824, VX-dir. Led. 1824-05-20 till 1830-05-26, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Universitetssektionen Led. 1826-10-14, Snillekommitténs Ekonomiska avdelningen (1828-182) Led. 1828-03-15 till 182, Sveriges riksdags prästestånd Vice talman 1810 till 1818, Bibelkommissionen Ordf. 1819, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Ordf. 1819-04-05, Snillekommittén Vice ordf. 182, VX-dir. Vice ordf. 1822-03-06 till 1825, medarb. Läsning i blandade ämnen 1797-02-20 till 1801-08-02, grundade Kumla skola 1801, grundade Hedvig församlings fattigskola i Norrköping 1818, grundade Bälinge skola 1825, aktiv i Sv. Stora landslogen som LLST, aktiv i Örebro läns hushållningssällskap som Sekr. 1803 till 1811, aktiv i Östergötlands läns hushållningssällskap som Vice ordf. 1814 till 1820, aktiv i Östergötlands läns hushållningssällskap som Grundare 1814-01-28, aktiv i VHAA som Preses 1815-01-01 till 1815-06-30, aktiv i VX som Grundare 1822-01-23, aktiv i VHAA som Preses 1829-01-01 till 1829-06-30, tit. Eforus, tit. Fil.kand. 1787-11-21, tit. Fil.mag. 1788-06-16, tit. Teol.kand. 1790-05-30, tit. Docent 1790-10-30, tit. Präst 1791, tit. E.o. bataljonspredikant 1791-03-31, tit. Pastor 1793, tit. Regementspastor 1793-02-18, tit. Biskop (18) 1809-03-30, tit. Teol.dr. (18) 1809-10-07, tit. Preses 1815-01-01, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1818-05-11, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1819-04-01, tit. Ärkebiskop (18) 1819-05-28, tit. Prokansler 1819-05-28, (SK), (Skolgrundare), (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5), (UK), (Rosensteins

nätverk 1, fig 14 s 167), (Geijers nätverk fig 16 s 179).

Rosenstein, Nils v, f. 1752-12-01 d. 1824-08-07, födelseort Uppsala, mor Hermansson, Anna Christina v, far Rosén von Rosenstein, Nils, inskr. UU 1753-12-14, Sv. Stora landslogen Frimurare, Pro fide et Christianismo Led., Utile Dulci Led. 17 till 17, Amarantherorden i Stockholm Led. 17, Adelsnationen i Uppsala 1768-05-10, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1777, Par Bricole led. 1779, Vitterhetsakademien led. 1782-04-30, LSA 1786-03-20, VHAA Led. 1786-03-20, Pro Sensu Communi i Stockholm Led. 1787, RNO 1787-04-28, LVA 1788-02-13, LPS 1789-01-31, KNO 1802-12-09, HedLVVS 1806-11-11, LLA 1811, LSkS 1815, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, LSBS 1823 till 1823, Beredningen för Pommerska och Wismarska ärendena Led. 1796-11-01, Rikets allmänna ärendens beredning Led. 1796-11-01, Kommittén angående krigsakademien Led. 1797-05, Karlbergs krigsakademis dir. Led. 1797-07-10, Sekreta utskottet Led. 1800 till 1800, Kanslersgillet Led. 1808-12-31, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809 till 1810, Kommittén angående ny kanslirordning Led. 1809-07 till 1809-08, Kommittén angående inrättande av ett institut för fältläkare Led. 1810-05 till 1810-12, Fattigvårdskommittén Led. 1810-05-14 till 1811-07-02, Uppfostringskommittén Led. 1812-01-29, Kommittén ang jämknigen i de akademiska konstitutionerna Led. 1817-06 till 1820-20, Kommittén ang ny prästvalsförordning Led. 1821-07 till 1822-10, Kanslistyrelsen Kansliråd, Fattigvårdskommittén Ordf. 1810-06 till 1821-06, Svenska bibelsällskapets kommitté Vice ordf. 1815, utgav Post och Inrikes Tidningar 1792-01 till 1824-08-07, aktiv i Vitterhetsakademien som Sekr. 1783-04-30 till 1786-03-20, aktiv i VHAA som Sekr. 1786-03-20 till 1786-05-07, aktiv i Svenska Akademien som Ständig sekr. 1786-04-05, aktiv i Pro Sensu Communi i Stockholm som Grundare 1787, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1789 till 1789, aktiv i VHAA som Preses 1792-07-01 till 1792-12-31, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1795 till 1795, aktiv i VHAA som Preses 1801-07-01 till 1801-12-31, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1812 till 1812, aktiv i VHAA som Preses 1812-01-01 till 1812-06-30, aktiv i Pro fide et Christianismo som Ordf. 1815 till 1816, aktiv i VHAA som Preses 1818-07-01 till 1818-12-31, tit. Hovjunkare (36) 1769-04-04, tit. E.o. riddarhuskanslist 1771-12-17, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1773-03-02, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1774-02-25, tit. Registrator i kungl. kansliet (37) 1775-11-07, tit. Andre sekr. (31) 1778-10-12, tit. Ambassadsekr. 1782-11, tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11) 1784-11-01, tit. Ständig sekr. 1786-03-20, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1786-

03-20, tit. Preses 1788, tit. Landshövding (7) 1795-11-01, tit. Kommendant 1797, tit. Direktör 1797-07-12, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1802-12-09, tit. Tf. statssekr. (7) 1809-06-12, tit. Juris utriusque hedersdoktor 1818-06-15, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*UK*).

Rosensvärd, Adolf Reinhold, f. 1788-09-04 d. 1839-07-05, födelseort Skeppsholmen, född i Skeppsholm (amiralitets) församling, mor Rabbe, Lovisa Eleonora af, far Pettersén, Carl Reinhold, utgav Frihetsvännen 1819-12-27 till 1820-03-04, tit. Bruksägare, tit. Kungl. sekr. (31), (*Publicist*).

Rothlieb, Carl Fredrik, f. 1783-11-24 d. 1835-11-08, födelseort Sadeshult, född i Fagerhults församling, mor Tesche, Dorotea Maria, far Rothlieb, Carl Fredrik, gift med Vilhelmy, Beata Lovisa 1812, inskr. LU 1798-02-01, inskr. UU 1800-09-30, Kalmar nation i Uppsala 1800-09-30, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1806-11-08, utgav Krönika för Riksdagen 1817-11-20 till 1818, utgav Stockholms tidning 1824-01-15 till 1834-09-13, tit. Expeditionssekr., tit. Sergeant 1786-02-26, tit. E.o. kanslist 1803-07-06, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1805-03-07, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1807-07-08, tit. Protokollssekr. (31) 1809-06-29, tit. Kammarjunkare (25) 1812-10-13, tit. Förste expeditionsekr. (18) 1814-07-06, (*Publicist*).

Rudbeck, Claes Reinhold, f. 1791-03-14 d. 1874-01-10, inskr. UU 1801-04-22, VG nation i Ua 1801-04-22, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1815-05-24, LPS 1824-01-31, tit. Frih. (18), tit. Ryttmästare, tit. Underlöjtnant vid artilleriet (39) 1806-11-06, tit. Hovmarskalk (8) 1838-11-04, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Rutström, Carl Birger, f. 1758-11-22 d. 1826-04-13, födelseort Stockholm, född i Hedvig Eleonora (Ladugårdslands) församling, mor Stiernman, Brita, far Rutström, Anders Carl, inskr. UU 1772-12-11, inskr. Harderwijk Universitet 179, RNO, Sthm nation i Ua 1772-12-11, LPS 1796-11-26, LVVS 1806-11-11, LVA 1809-06-14, VHAA Led. 1810-05-01, LLA 1811, LSA 1812-05-02, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1825 till 1825, utgav Kungliga Svenska Lantbruksakademiens annaler 1813 till 1821, red. Stockholmsposten 1798 till 1814-07-21, aktiv i Sthm nation i Ua som Kurator 1783 till 1784, aktiv i Patriotiska sällskapet som Vice sekr. 1796 till 1799, aktiv i Patriotiska sällskapet som Sekr. 1799 till 1826, aktiv i Lantbruksakademien som Sekr. 1811, aktiv i VHAA som Sekr. 1820-03-30 till 1826-04-13, tit. Kurator, tit. Vice sekr., tit. Riksantikvarie (18), tit. Medicinalråd (18), tit. Fil.mag. 1785, tit. Med.dr. 1793, tit. Adjunkt 1794, tit. Andre sekr. (31) 1797, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1812-05-02, (*Publicist*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil*

5), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Ruus, Pehr Magnus, f. 1781-06-05 d. 1836-10-16, gift med Stangenberg, Fredrika Johanna, inskr. UU 1800-01-28, Värm. nation i Ua 1800-01-28, LGF 1812-03-20, LSBS 1823 till 1823, RNO 1828, Fattigvårdskommittén led. 1810-06-14 till 1821-06-04, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1818 till 1827, Stockholms stads konsistorium assessor 1813-06-01, tit. Präst, tit. Kontraktspäst, tit. Tjänste- och nådårspredikant, tit. Kyrkoherde, tit. Assessor (i kollegium) (36), tit. Pastorsadjunkt, tit. Teol.mag., tit. E.o. hovpredikant, tit. Komministersadjunkt, tit. Teol.dr. (18) 1831-06-14, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Ruuth, Eric, f. 1746-10-24 d. 1820-05-25, mor Siöblad, Ebba Christina, far Ruuth, Gustaf, gift med Sparre, Fredrika 1768-05-27, gift med Rosen, Ebba Ulrika Beata v 1779-05-23, gift med Wahrendorff, Elisabet Charlotta 1783-01-05, Fysiografiska sällskapet i Lund Led. 1773, RVO 1777-01-24, LPS 1777-05-10, KNO 1782-09-01, RKMO 1791-11-21, LVA 1802-04-14, KVO med stora korset 1805-03-01, RCXIII 1811-05-27, HedLA 1812-12-03, HedLSBS 1815, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, Tullverkets överstyrelse Led. 1785-09-08, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som Vice OM 1800 till 1818, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som OM 1818-03-21 till 1819, tit. Fänrik vid livgardesreg. (39) 1764-03-08, tit. Frih. (18) 1777-01-29, tit. Överste (11) 1781-02-21, tit. Hovkavaljer 1781-02-23, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1782-09-01, tit. Förste stallmästare (5) 1786-10-07, tit. Statssekr. (7) 1786-11-27, tit. Tf. president 1786-11-27, tit. Direktör 1788, tit. Ståthållare (7) 1790-10-04, tit. President (1) 1790-10-26, tit. Lantmarskalk 1792, tit. Greve (18) 1792-04-25, tit. En av rikets herrar (överklass) 1792-09-07, tit. Generalguvernör 1792-09-07, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1811-05-27, tit. Överstemarskalk (1) 1812, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Ryodorff, Jonas Olof, f. 1770-04-23 d. 1854, Sv. Stora landslogen Frimurare, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1805-05-08, LPS 1822-05-18, LSBS 1823 till 1823, aktiv i Sv. Stora landslogen som FBUS, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Rydvqvist, Johan Erik, f. 1800-10-20 d. 1877-12-17, födelseort Göteborg, född i Göteborgs garnisonsförsamling, mor Askengren, Britta Catharina, far Rydvqvist, Johan, gift med Schweder, Augusta Charlotta Sofia 1856-01-20, inskr. Hvitfeldtska läroverket 1820-01, inskr. UU 1820-02-18, Debatterande sällskapet i Stockholm Led. 1827 till 1828, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1829-02-14, LVVS 1831-01-20, VHAA Led. 1848-02-15, LSA 1849-08-06, LSKS 1852,

LVA 1856-04-09, Svenska Akademien tf. ständig sekr. 1868-10 till 1869-03, LVS 1873, Svenska fornskriftssällskapets styrelse Led. 1851, Riksdagens tryckfrihetskommitté Led. 1856, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1860 till 1872, Svenska fornskriftssällskapets styrelse Ordf. 1858, utgav Kometen 1825-10-01 till 1827-12-29, utgav Heimdall 1828-05-03 till 1832-12-31, medarb. Dagligt Allehanda, medarb. Svenska Minerva 1836, aktiv i Debatterande sällskapet i Stockholm som Grundare 1827, aktiv i Svenska Akademien som Amanuens 1829-11-16 till 1849, aktiv i VHAA som Preses 1850-07-01 till 1850-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1863-07-01 till 1863-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1873-07-01 till 1873-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1876-01-01 till 1876-06-30, tit. Kungl. bibliotekarie (18), tit. Ordf., tit. Amanuens, tit. Preses, tit. Språkforskare, tit. Juris kandidat, tit. Filosofie doktor, tit. E.o. kanslist 1824-05-21, tit. Auskultant 1826-08-23, tit. Biträdande handelssekr. 1829, tit. Förste amanuens i Kungl. biblioteket (38) 1843-03-27, tit. Filosofie doktor 1860, (*Publicist*).

Rääf, Leonhard Fredrik, f. 1786-09-18 d. 1872-06-09, födelseort Tomestorp, född i Kisa församling, mor Grönhagen, Hedvig Charlotta, far Rääf, Leonhard Henrik, gift med Heijne, Christina Jacqueline v 1833-09-08, inskr. UU 1802-10-05, Östergötlands läns hushållningssällskap Led., ÖG nation i Ua 1802, Vitterhetens Vänner Led. 1803-10-09, Uppsala läsesällskap Led. 1806, LGF 181, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1811, LSks 1821 till 1828, VHAA Led. 1827 till 1829, LSks 1828, VHAA Led. 1829-04-01, Nordiske Oldskrifts-Selskabet i Köpenhamn Led. 1834, RNO 1843-02-06, Svenska bokgillet Led. 1847, Svenska fornskriftssällskapet Led. 1851, LVA 1861-12-11, Carl Johansförbundet Led. 1863, KNO 1871-09-18, medarb. Iduna, aktiv i Kinda härads hushållningssällskap som Sekr. 18, aktiv i Vitterhetens Vänner som Grundare 1803-10-09, aktiv i Ydre härads hushållningssällskap som Ordf. 1835 till 1852, aktiv i VHAA som Preses 1847-07-01 till 1847-12-31, tit. Godsägare, tit. Ordf., tit. Preses, tit. E.o. kanslist 1805-12-19, tit. Kammarjunkare (25) 1818-01-28, tit. Statsrevisor 1841, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1871-09-18, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Rönbeck, Carl Sonnberg, f. 1765-09-27 d. 1841-08-08, inskr. LU 1781, LSks 1815, LSBS 1828 till 1828, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Rönbeck, Sten, f. 1767 d. 1839-11-11, LPS 1808-07-30, LSBS 1828 till 1828, Fattigvårdskommittén led. 1810-06-14 till 1811-07-02, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Saltza, Evert Fredric v, f. 1755-05-15 d. 1859-04-08, Sv. Stora landslogen

Frimurare, RNO 1814-12-16, KVO 1821-01-28, RCXIII 1823-06-25, KNO 1824-01-28, VX Led. 1827 till 1827, KVO med stora korset 1843-02-06, aktiv i Andreaslogen Gyllene gripen i Linköping som FDM 1819-11-17 till 1819, aktiv i Östgöta Provincialloge som Provinsialmästare 1822-03-27, tit. Greve (18), tit. Frih. (18), tit. Kammarherre (11) 1809, tit. Hovmarskalk (8) 1816, tit. Överstekammarjunkare (5) 1818, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1824-01-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Sandberg, Johan Gustaf, f. 1782-05-14 d. 1854-06-26, födelseort Stockholm, född i Hovförsamlingen, mor Högberg, Catharina Maria, far Sandberg, Anders, gift med Kökeritz, Sofia Dorothea 1824-04-03, inskr. Konstakademiens läroverk 1794, inskr. LU 1797-02-25, RVO, Konstakademien i Stockholm agré 1810, Sällskapet för konststudium Led. 1814, Konstakademien i Stockholm Led. 1821, LGF 1822-06-29, Konstföreningen i Stockholm Led. 1832, Konstföreningen i Stockholms styrelse Led. 1832 till 1851, Konstföreningen i Stockholms styrelse Skattmästare 1832 till 1836, utgav Ett år i Sverige 1827-06 till 1835, aktiv i Sällskapet för konststudium som Grundare 1814, aktiv i Konstakademien i Stockholm som Professor 1823, aktiv i Konstakademien i Stockholm som Skattmästare 1827, aktiv i Konstakademien i Stockholm som Professor 1828-06-09 till 1853-05-27, aktiv i Konstföreningen i Stockholm som Grundare 1832, aktiv i Konstakademien i Stockholm som Direktör 1845, tit. Historiemålare, tit. Professor (36) 1823, tit. Direktör 1845, (*Publicist*).

Scheele, Franz v, f. 1795 d. 1863, LPS 1818-10-31, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, utgav Tidskrift för Bruksägare och Bergsmän 1832-11-21 till 1835, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Scheutz, Georg, f. 1785-09-23 d. 1873-05-22, födelseort Jönköping, född i Jönköpings Kristina församling, mor Berg, Christina Johanna, far Schieutz, Fredrik Christian Ludvig, inskr. Jönköping skola: Övre klassen 1796-09-09, inskr. Växjö gymn. 1801-06, inskr. LU 1803-09-26, Sv. Stora landslogen Frimurare, Smålands nation i Lund 1803, Gröna rutan Led. 181 till 18, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, RVO 1856, LVA 1856-02-13, RNO 1858, VX-dir. Suppl 1824-05-19, VX-dir. Revisors suppl 1824-05-19 till 1825-05-25, VX-dir. Revisors suppl 1826-05-17 till 1827, utgav Spöket 1817-02-20 till 1817, utgav Register över Stockholms Tidningar 1819-01 till 1819, utgav Anmärkarne 1820-01-26 till 1820-11-29, utgav Argus 1820-11-29 till 1822-01-16, utgav Journal för

Manufaktur och Hushållning 1825-06-02 till 1834-12, utgav Bibliotek för konst, slöjd och tillämpad vetenskap 1832, utgav Svenska Industriföreningens Tidskrift 1834-12-11 till 1834-12-24, red. Anmärkaren 1817-10-11 till 1820-01, red. Aftonbladet 1842 till 1871, förvaltade Cederborgska boktryckeriet 1816-10-01, aktiv i Svenska Industriföreningen som Sekr. 18, tit. Auditör, tit. Auskultant, tit. Uppfinnare, tit. Boktryckare, tit. Vice auditör, (*Publicist*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Schierbeck, Gustaf Adolf, f. 1778-12-11 d. 1851-01-22, födelseort Stockholm, född i Hovförsamlingen, mor Edström, Johanna Margareta, far Schierbeck, Johan, inskr. UU 1794-03-07, Sv. Stora landslogen Frimurare, Sthm nation i Ua 1794-03-07, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1805-09-26, LGF 1812-02-16, LSBS 1823 till 1823, aktiv i Serafimerorden som Kanslist 1821-01-28, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38), tit. E.o. kanslist 1801, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1808, tit. Kammarrättsråd (18) 1818-07-20, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Schinkel, Johan Fredrik v, f. 1791-11-18 d. 1840, födelseort Stockholm, mor Sandberg, Margareta Fredrika, far Schinkel, David, gift med Lychou, Sofia Christina 1813-01-19, inskr. UU 1803-05-09, Sv. Stora landslogen Frimurare, Gästrike nation i Uppsala 1803-05-09, Svea Orden Led. 1809-03-03, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1811, LSBS 1823, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, Debatterande sällskapet i Stockholm Led. 1827 till 1828, Frimurarbarnhusets dir. Led. 1817-05-17, aktiv i Sv. Stora landslogen som FCM, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som FCM 18, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som Skattmästare 181, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som Andre skattmästare 1815 till 1817, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som Förste skattmästare 1817 till 1821, tit. Brukspatron, tit. Kammarherre (11), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Schmidt, Georg Lars af, f. 1771-11-26 d. 1842-01-31, födelseort Stockholm, mor Berg, Anna Maria, far Schmidt, Johan Albrekt, gift med Hedenberg, Maria Sofia 1811-07-12, inskr. Kadettskolan i Karlskrona 1789-02-06, RSO 1809-07-03, KNO 1826-05-11, tit. Fänrik 1793-06-17, tit. Sekundlöjtnant 1794-05-10, tit. Premiärlöjtnant 1797-09-16, tit. Kapten 1803-03-09, tit. Stabskapten 1805-12-02, tit. Bataljonschef 1808-11-20, tit. Regementskvartermästare vid livgardesreg. (36) 1810-04-03, tit. Major 1811-02-26, tit. Överstelöjtnant (19) 1815-04-04, tit. Major 1817-06-10, tit. Vice landshövding (18) 1817-06-17, tit. Landshövding (7) 1817-10-14, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1826-05-11, tit. Frih. (18) 1841-07-15, (*Skolgrundare*).

Schoerbing, Carl Magnus, f. 1754-08-04 d. 1829-02-09, gift med Strandberg, Charlotta Katarina 1789, inskr. Hvitfeldtska läroverket: Auditorium superius 1772, inskr. Hvitfeldtska läroverket: Auditorii superius cirkulus 1773-06-23, inskr. Hvitfeldtska läroverket: Auditorii superius cirkulus 1774, inskr. Hvitfeldtska läroverket: Auditorii superius cirkulus 1775, inskr. Hvitfeldtska läroverket: auditorii superius cirkulus 1776-06-19, RNO, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1801, LPS 1801-05-30, utgav Journal över Svensk statistik och Allmän hushållning 1815-09-20 till 1816-07, tit. Expeditionssekr., tit. Bibelforskare, tit. Kansliråd (14), (*Publicist*).

Schröder, Johan Henrik, f. 1791-04-18 d. 1857-09-08, födelseort Västerås, mor Ugla, Henrica, far Schröder, Johan Davidi, inskr. UU 1810-06-13, Västmanlands-Dala nation i Uppsala 1810-06-13, Uppsala läsesällskap Led. 1815, LGF 1816-04-30, LSks 1820, VHAA Led. 1827-05-02, LSks 1830, medarb. Iduna 18, medarb. Svensk Litteraturtidning 1813-01-09 till 1825-04-18, medarb. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1818 till 1831, medarb. Svenska litteraturföreningens tidning 1833, tit. E.o. adjunkt, tit. Publicist, tit. Konsistorieamanuens 1814-07-21, tit. Fil.mag. 1815-06-15, tit. Docent 1815-12-28, tit. E.o. biblioteksamanuens 1816-02-15, tit. Biblioteksamanuens 1820-03-27, tit. Universitetsbibliotekarie (akademibibl.) (36) 1830-09-17, tit. Professor (36) 1830-09-17, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Schröderheim, Göran Ulrik, f. 1786-09-24 d. 1862-03-30, födelseort Stockholm, mor Westman, Anna Margareta, far Schröderheim, Göran, gift med Westman, Anna Charlotta 1822-07-14, inskr. UU 1805, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1813, LSBS 1816, Pro fide et Christianismo Led. 1817, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, Stockholms läns hushållningssällskap Led. 1848, Carl Johan-förbundet i Stockholm Led. 1856, RNO 1858-04-28, Dir.en för Löwenströmska lasarettet Led. 1825, tit. Präst 1810-05-31, tit. Fil.mag. 1812, tit. E.o. hovpredikant 1812, tit. Pastorsadjunkt 1814, tit. Hovpredikant 1818-03-18, tit. Kontraktsprost 1823-09-24, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Schultzenheim, Conrad Teodor, f. 1768-08-17 d. 1837-07-31, född i Torstuna församling, mor Svedenstierna, Catharina Eleonora, far Schulzenheim, David v, gift med Linderstedt, Sara Antoinetta Elisabet 1810-04-10, LMA 1800-07-16, LKVA 1812, LPS 1818-02-28, aktiv i Musikaliska Akademin som Led. 1814, tit. Sergeant 1777-02-18, tit. Fänrik 1779-06-22, tit. Löjtnant 1786-04-12, tit. Stabsadjutant 1792-02-29, tit. Överadjutant 1793-08-26, tit. Premiäradjutant

1795-01-26, tit. Sekundmajor 1796-04-07, tit. Överstelöjtnant (19) 1802-12-09, tit. Generaladjutant (11) 1802-12-09, tit. Överste (11) 1809-02-07, tit. Sekundchef 1810-10-30, tit. Generalmajor (7) 1813-01-26, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1814-07-09, tit. Frih. (18) 1815-01-28, tit. Generallöjtnant (5) 1825-01-26, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Schulzenheim, David v, f. 1732-03-16 d. 1823-04-24, födelseort Brusala, född i Stora Tuna församling, W, mor Husum, Maria Magdalena v, far Schultz, Jacob, gift med Svedenstierna, Catharina Eleonora 1762-07-22, inskr. Königsberg Universitet 1747-09-26, inskr. UU 1751-11-25, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1759, LVA 1760-02-06, LPS 1777-03-08, RVO 1782-08-22, KVO 1809-07-03, LLA 1812, KVO med stora korset 1815-08-12, Barmhärtighetsdirektorium Led., Frimurarbarnhusets dir. Led. 1810-01-17, Frimurarbarnhusets dir. Direktör 1810-06-17 till 1817, medarb. Läsning i blandade ämnen 1797-02-20 till 1801-08-02, aktiv i Collegium medicum som Assessor 1766-11-18 till 1778, aktiv i Collegium medicum som Preses 1809-05-16, aktiv i Patriotiska sällskapet som Ordf. 1809-05-27 till 1809-09-30, tit. Preses i Sundhetskollegium (7), tit. Förste arkiater (8), tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1809, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Schulzenheim, David v, f. 1788-08-27 d. 1848-01-04, födelseort Grönsö, född i Kungs-Husby församling, mor Salvius, Eva Eleonora, far Schulzenheim, Carl Jakob v, gift med Schulzenheim, Virginia Charlotta v 1818-10-22, gift med Schwerin, Ebba Lovisa 1832-07-15, inskr. UU 1802-02-04, Ryska S:t Anna orden Riddare 1814-05-07, Preussiska Röda Örnns Orden Riddare 1814-11-11, RNO 1820-11-27, LSBS 1823, KNO 1826-05-11, LSBS 1828 till 1828, LSkS 1828, Ryska vita örnns orden Riddare 1838-05, KNO med stora korset 1844-10-14, Fattigvårdskommittén Led. 1810-06-14 till 1811-07-02, Statsrådet Led. 1825-01-26, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Kanslistyrelsen Kansliråd, aktiv i Serafimerorden som Arkivarie 1818-05-11 till 1825-01-28, tit. E.o. kanslist 1808-09-20, tit. Hovjunkare (36) 1809-06-29, tit. Andre sekr. i kabinettet för utrikes brevväxling (37) 1809-10-11, tit. Kammarjunkare (25) 1813-03-30, tit. Ambassadsekr. 1814-04-29, tit. Förste sekr. 1817-06-03, tit. Kabinettssekr. (18) 1817-09-30, tit. Kammarherre (11) 1817-10-07, tit. Arkivarie 1818-05-11, tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11) 1824, tit. Tf. hovkansler (6) 1824-06-08, tit. Hovkansler (6) 1825-01-26, tit. Statssekr. (7) 1825-01-26, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1826-05-11, tit. Frih. (18) 1830-06-24, tit. Statsråd (4) 1838-03-09, tit. President (1) 1840-05-16, (*SK*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Schwan, Hans Niclas, f. 1764-06-12 d. 1829-05-01, födelseort Kalmar, född i Kalmar domkyrkoförsamling (H), mor Botin, Helena Catharina, far Schwan, Johan, gift med Schön, Gustava Adelaide 1796-12-16, inskr. Kalmar skola 1774, inskr. UU 1779-10-01, IX frimurareprovinsen Frimurare, LSBS 1823 till 1823, LVA 1828-02-20, 1808 års finanskommitté Led., Konvojkommisariatets styrelse Led. 1799-03-07, Borgerskapets äldste i Stockholm Led. 1800, Tullverkets överstyrelse Led. 1802, Ostindiska kompaniets dir. Led. 1806-06-17 till 1813, Sveriges riksdags borgarstånd Led. 1809 till 183, Riksbankens styrelse Led. 1810-02-15 till 1828, Kommittén ang Karlshamns nederlagsfrihet Led. 1812-02 till 1812-11, Kommittén rörande luredrejerier och tullförnillningar Led. 1812-12 till 1817-03, Generaltullarrendesocietetens styrelse Led. 1813, Tullverksdir.en Led. 1814, Stockholms stads drätselkommission Led. 1814 till 1827, Kommittén angående handelstraktat med Rysland och de Nordamerikanska fristaterna Led. 1815-05 till 1816-04, Riksdagens statsutskott Led. 1817 till 1818, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1819-04-05, 1822 års finanskommitté Led. 1822-05 till 1823-02, Kommittén ang Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden Led. 1824-04 till 1825-04, Kommittén ang nytt brandreglemente för Stockholm Led. 1825-12 till 1827-04, Kommittén ang sjukvårdens förbättrande i Stockholm Led. 1827-02 till 1827-10, Snillekommittén Led. 1828-02-06, Sveriges riksdags borgarstånd Talman, Borgerskapets äldste i Stockholm Ordf. 1810 till 1827, tit. Direktör, tit. Byrådirektör 179, tit. Grosshandlare 1794-08-19, tit. Direktör vid Ostindiska kompaniet (18) 181, tit. Statsråd (4) 1828-02-06, (SK), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Schwartz, Gustaf Magnus, f. 1783-08-21 d. 1858-03-25, födelseort Helsingfors, far Swartz, Petter, gift med Brand, Maria Sofia 1806-07-10, gift med Corbin, Caroline 1818, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1799-03-11, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1802, LPS 1811-09-28, LLA 1812, LVA 1812-10-28, LKVA 1815, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, VX-dir. Led. 1822-05-13 till 1823-05-22, aktiv i Vetenskapsakademien som Professor 1809 till 1820, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Schwerin, Curt Philip Carl v, f. 1751-07-23 d. 1828-09-21, mor Bohlen, Charlotta Sofia Margareta v, far Schwerin, Jacob Philip v, gift med Putbus, Ulrika Vilhelmina 1780-11-02, RSO 1779-01-24, LPS 1784-04-24, RSO med stora korset 1789-09-01, LKVA 1797, LMA 1808-04-06, tit. Hovjunkare (36)

1766-08-15, tit. Volontär 1766-12-23, tit. Sergeant 1768-12-14, tit. Fänrik 1769-08-09, tit. Löjtnant 1772-10-07, tit. Kapten 1774-03-02, tit. Sekundmajor 1777-04-30, tit. Överstelöjtnant (19) 1784-10-18, tit. Överste (11) 1785-09-27, tit. Generalmajor (7) 1792-10-19, tit. Generaladjutant (11) 1792-11-05, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Schwerin, Fredrik Bogislaus v, f. 1764-10-06 d. 1834-04-09, födelseort Stralsund, mor Bohlen, Charlotta Sofia Margareta v, far Schwerin, Jacob Philip v, gift med Petersens, Lovisa Charlotta af 1788-09-17, inskr. Militärakademien i Berlin 1777, inskr. UU 1786-09-16, inskr. Göttingen universität 1786-11-27, Sv. Stora landslogen Frimurare, LMA, Sv. Stora landslogen Frimurare, ÖG nation i Ua 1786, LVA 1804-02-22, Uppsala läsesällskap Led. 1805, LLA 1812, Västmanlands läns hushållningssällskap Led. 1815, RNO 1817-04-28, Sällskapet för medborgerlig talarkonst Led. 1820-11-17 till 1820, LLA 1822, LPS 1826-06-17, 1822 års finanskommitté Led. 1822 till 1822, Riksbankens styrelse Led. 1823, utgav Läsning till utbredande av medborgerliga kunskaper 1816-06-19 till 1816, red. Hermes 1821-05-10 till 1821, medarb. Phosphoros 181 till 181, medarb. Svensk Litteraturtidning 1813-01-09 till 1825-04-18, aktiv i Sällskapet för medborgerlig talarkonst som Ordf. 1820-11-17 till 1820, aktiv i Sällskapet för medborgerlig talarkonst som Grundare 1820-11-17, tit. Kvartermästare 1775-09-11, tit. Kornett 1776-06-06, tit. Adjutant 1784, tit. Präst 1786-09-01, tit. Fil.mag. 1787, tit. Kyrkoherde 1788-02-19, tit. Kontraktsprost 1788-05-02, tit. Teol.dr. (18) 1809-07, (*Publicist*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Schönherr, Carl Johan, f. 1772-06-10 d. 1848-03-28, födelseort Stockholm, mor Herman, Lovisa Christina, far Schönherr, Johan Christian, gift med Ferelius, Helena Catharina 1795-05-24, gift med Billberg, Benedicta Charlotta 1810-09-09, LVA 1809-06-14, LPS 1810, Fysiografiska sällskapet i Lund Led. 1815, LVVS 1818, LSBS 1823, LLA 1828, LVS 1836, Riksdagens allmänna besvärs- och ekonomiutskott Led. 1809 till 1810, Sveriges riksdags borgarstånd Led. 1809 till 1810, tit. Sidenfabrikör 1791, tit. Godsägare 1812, tit. Kommerseråd (18) 1812-12-23, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Sefström, Nils Gabriel, f. 1787-06-02 d. 1845-11-30, födelseort Ilsbo, far Sefström, Jacob Gabriel, gift med Nordenström, Emelie 1827-09-10, inskr. Hudiksvall skola 1799, inskr. Härnösands gymn. 1804-10, inskr. Härnösands gymn.: Andra klassen 1805-06-15, inskr. Härnösands gymn.: Tredje klassen 1806-06-13, inskr. UU 1807-06-05, Gästrike-Hälsinge nation i Uppsala 1807, LVA 1815-04-12, LKVA 1816, LPS 1828-04-26, LVS 1832, LVVS 1833-10-

31, LLA 1841, Nya elementarskolans dir. Led. 1843, red. Jernkontorets annaler 1820 till 1845, tit. Underläkare, tit. Skolföreståndare, tit. E.o. adjunkt, tit. Professor (36), tit. Lärare, tit. Med.kand. 1812-06-03, tit. Med.lic. 1813-04-14, tit. Med.dr. 1813-06-02, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Sejerström, Göran Zacharias af, f. 1785-02-27 d. 1827, gift med Burén, Hedvig Carolina 1818, RNO, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1807-10-07, LPS 1819-02-27, VX Led. 1824, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Sehman, Carl Gustav, f. 1773 d. 1855-01-01, födelseort Stockholm, mor Clason, Sara Carolina, far Sehman, Jacob, gift med Tham, Anna Johanna 1802-07-04, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1828, VX-dir. suppl 1824-05-19, VX-dir., tit. Brukspatron, (*Skolgrundare*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Silverstolpe, Axel Gabriel, f. 1762-08-10 d. 1816-09-05, födelseort Stockholm, mor Leijonhufvud, Eleonora Catharina, far Silverstolpe, Fredrik, gift med Brakel, Hedvig Charlotta 1794-11-02, gift med Alm, Anna Kristina 1808-02-11, inskr. UU 1779-05-01, Skandinaviska litteratursällskapet Led., Adelsnationen i Uppsala 1779, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1782, Juntan Led. 179, Vitterhetssamfundet i Uppsala Led. 1791, LMA 1793-12-18, LSA 1794-12-06, LVA 1798-02-14, RNO 1810-05-04, LMA 1814, LSkS 1815, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809-05-12, Uppfostringskommittén Led. 1812-01-29 till 1816, Uppfostringskommitténs beredningsfördelning Led. 1816-08-03 till 1816, Riddarhusdir.en Andre riddarhuskanslist 1779-02 till 1780-01, Adliga jungfrustiftsdir.en Sekr. 1781-11-29, Riddarhusdir.en Riddarhussekr. 1795-02-28, Uppfostringskommitténs beredningsfördelning Ordf. 1816-01-03 till 1816-02-10, medarb. Läsning i blandade ämnen 1797-02-20 till 1801-08-02, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1801 till 1801, tit. Publicist, tit. Förste riddarhuskanslist, tit. Riddarhuskanslist 1779-02-10, tit. E.o. kanslist 1781-01-19, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1782-09-14, tit. Kungl. Handsekr. (18) 1792, tit. Hovjunkare (36) 1792, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1794-06-12, tit. Riddarhussekr. 1795-02-28, tit. Preses 1801, tit. Kammarherre (11) 1811-05, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (UK).

Silverstolpe, Gustaf Abraham, f. 1772-10-31 d. 1824-09-02, födelseort Stockholm, född i Klara församling, mor Leijonhufvud, Eleonora Catharina, far Silverstolpe, Fredrik, gift med Alm, Ulrika Charlotta 1813-01-29, inskr. UU 1790-10-01, Juntan Led. 179, ÖG nation Ua1790-10-26 till 1794-06-16, Vitterhetssamfundet i Uppsala Led. 1791 till 179, Uppsala läsesällskap Led.

1797, LMA 1799-07-10, Sällskapet Led. 18, Gröna rutan Led. 18, Pro Joco och de sju vise Led. 1809 till 1816, LMA 1814, LSkS1815, LVX 1822 till 1822, Uppfostringskommittén Led. 1813-01-11 till 1816, Uppfostringskommitténs beredningsfördelning Led. 1816-01-03 till 1816-02-10, Uppfostringskommitténs beredningsfördelning Led. 1816-08-03 till 1816, utgav Litteraturtidning för år 1795 1795 till 1798, utgav Journal för Svensk Litteratur 1797-04 till 1812, medarb. Nya Posten 1811 till 1811, aktiv i Vitterhetssamfundet i Uppsala som Sekr. 1791 till 179, aktiv i ÖG nation Ua som Förste kurator 1794-01 till 1794-06, aktiv i ÖG nation Ua som Förste kurator 1797-01 till 1797-06, aktiv i Uppsala läsesällskap som Grundare 1798 till 1798, aktiv i ÖG nation Ua som Förste kurator 1799-01 till 1799-06, tit. Fil.kand. 1793, tit. Bokhandlare 1794, tit. Fil.mag. 1794-06-16, tit. Docent 1797-05-08, tit. Rektor 1808-08-31, tit. Lektor vid Gymn (37) 1815-04-20, tit. Kansliråd (14) 1816-01-24, tit. Rikshistoriograf 1816-01-24, tit. Präst 1821-01-22, tit. Kyrkoherde 1822-01-23, (UK).

Sivertsson, Gustaf Lorentz, f. 1756-11-01 d. 1839-03-12, födelseort Kungälv, gift med Ritterberg, Anna Regina 1797, gift med Staël von Holstein, Fredrika Margareta Sofia 1823-03-24, gift med Busck, Sofia Christina 1831, inskr. LU 1777, RVO 1811, VX Led. 1822, LSBS 1823, Göta Coldinu orden Led. 1825, tit. Präst 1780, tit. Vice kollega 1784, tit. Skeppspredikant 1786, tit. Komministersadjunkt 1788, tit. Kyrkoherde 1798, tit. Prost 1804, tit. Kontraktsprost 1812, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Sjöberg, Johan Gustaf, f. 1788-01-26 d. 1834, födelseort Jönköping, far Sjöberg, Sven, gift med Berzelius, Catharina Vilhelmina 1825, inskr. Jönköping skola: Räkneklassen 1798-02-06, inskr. LU 1809-10-01, Smålands nation i Lund 1809-10-01, utgav Polyteknisk Journal 1824-03-12 till 1824, tit. Landskanslist, tit. Vice auditör, (*Publicist*).

Sjöborg, Nils Henrik, f. 1767-02-06 d. 1838-07-01, gift med Sparrsköld, Fredrika Kristina 1804, inskr. LU 1783, Sv. Stora landslogen Frimurare, Skånska provinsiallogen Frimurare, Skåne nation i Lund 1783, LMA 1798-02-07, LGF 1812-03-26, LMA 1814, LPS 1818-02-28, medarb. Iduna 18, medarb. Livet och döden 1815-10-16 till 1816-05-16, aktiv i Arkeologiska sällskapet, aktiv i Blekingska nationen i Lund som inspektor, tit. Adjunkt, tit. Rektor, tit. Docent, tit. Professor (36), tit. Fil.mag., (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Sjöbring, Per, f. 1776-10-25 d. 1842-01-12, född i Drev församling, mor Persdotter, Carin, far Persson, Jon, gift med Klingenstierna, Maria Gustafva

1817-04-13, inskr. Växjö gymn. 1796, inskr. UU 1799, Smålands nation i Uppsala 1799-09-30, IX frimurareprovinsen Frimurare 180, Uppsala läsesällskap Led. 1810, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1810, Smålands nation i Uppsala Hedersled. 1813-11-29, VHAA Led. 1828 till 1830, LVS 1829-12-02, VHAA Led. 1830-01-12, Nordiske Oldskrifts-Selskabet i Köpenhamn Led. 1833, LLA 1835, RNO 1837, Bibelkommissionen Led. 1828, Bibelkommissionen vice sekr. 1820, Bibelkommissionen Amanuens 1820, medarb. Svenska litteraturföreningens tidning 1833, aktiv i Smålands nation i Uppsala som Kurator 1805-05-28 till 1811-10-09, aktiv i Smålands nation i Uppsala som Inspektor 1830-04-13 till 1842, tit. Fil.kand., tit. Fil.mag. 1803, tit. E.o. amanuens 1806, tit. Docent 1807, tit. E.o. adjunkt 1814, tit. Adjunkt 1815, tit. Professor (36) 1830, tit. Rektor Magnificus (18) 1830-01, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Sjögren, Håkan, f. 1727-01-28 d. 1815-04-20, född i Härlunda församling, far Sjögren, Per, gift med Bögwald, Christina Maria 1761-02-02, gift med Wermelin, Anna Christina 1782-01-25, inskr. Växjö skola 1739, inskr. UU 1748, Smålands nation i Uppsala 1748, RNO 1808-04-28, grundade Sjögrenska fattigskolan 1813, tit. Kontraktsprost, tit. Filolog, tit. Fil.mag. 1755, tit. Adjunkt 1757, tit. Pastorsadjunkt 1757, tit. Präst 1757-12-18, tit. Vice kollega 1767, tit. Vice pastor 1768, tit. Konrektor 1770, tit. Slottspastor 1770-01-31, tit. Lektor vid Gymn. (37) 1775, tit. Prost 1784, tit. Teol.dr. (18) 1800, tit. Domprost 1802, (*Skolgrundare*).

Sjölin, Anders, f. 1771-04-06 d. 1842-03-18, födelseort Nässjö, född i Järnsnäs församling, mor Linderstedt, Elsa Maria, far Sjölin, Anders, gift med Bruhn, Anna Beata, inskr. LU, Östgöta Provincialloge Frimurare, LLA 1815, VX Led. 1825 till 1825, Civilstatens Pensions-inrättning Led. 1832, Civilstatens pensionsinrättnings dir. Led. 1832, grundade Nässjö växelundervisningsskola 1823-03-04, grundade Nässjö sockenskola 1824-03-04, tit. Auskultant 1793-02-11, tit. Vice häradshövding 1799-05-08, tit. Postdirektör (36) 1808-04-06, (*Skolgrundare*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Skjöldebrand, Anders Fredrik, f. 1757-07-14 d. 1834-08-23, födelseort Alger, mor Logie, Johanna, far Skjöldebrand, Eric Brander, gift med Höpken, Petronella Constantia v 1779-07-27, gift med Ennes, Charlotta Letitia 1811-01-15, inskr. UU 1773-05-07, Utile Dulci Led. 17, S:t Johanneslogen L'Union Frimurare 1775, LMA 1788-04-18, RSO 1794-11-24, LKVA 1796, Harmoniska sällskapet i Stockholm Led. 18, Konstakademien i Stockholm hedersled. 1803-01-21, KSO 1809-07-03, KSO med stora korset 1812-11-23, HedLA 1812-12-

03, LMA 1814, RSO med stora korset 1814-07-09, RKMO 1817-07-04, LSkS 1818, VHAA Hedersled. 1818-06-30, RCXIII 1819-01-28, LVA 1819-03-24, LSA 1822-06-06, HedLSBS 1823, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809-05-12 till 1810, Kommittén ang jämkningen i de akademiska konstitutionerna Led. 1817 till 1820, Snillekommittén Led. 1825-12-21 till 1828-03-26, aktiv i Sv. Stora landslogen som ASBB, aktiv i KVA som Grundare 1796, aktiv i Musikaliska Akademin som Preses 1815-05-31, aktiv i KVA som Styresman 1815-10-18, aktiv i VHAA som Preses 1819-07-01 till 1819-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1824-07-01 till 1824-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1832-01-01 till 1832-06-30, tit. Regementskvartermästare vid reg. till häst (36) 1774-04-12, tit. Kornett vid reg. till häst (39) 1774-12-14, tit. Löjtnant 1777-06-05, tit. Löjtnant vid reg. till häst (39) 1779-04-08, tit. Ryttmästare vid reg. till häst (36) 1783-06-20, tit. Överadjutant 1793-02-15, tit. Major 1793-02-15, tit. Adjutant 1793-05, tit. Överste (11) 1794-10-19, tit. Generaladjutant (11) 1809-06-29, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1809-07-03, tit. Generalmajor (7) 1809-09-25, tit. Tf. överståhållare (1) 1810-06-20, tit. Generallöjtnant (5) 1813-04-24, tit. Frih. (18) 1814-01-26, tit. Statsråd (4) 1815-11-28, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1819-01-28, tit. Greve (18) 1819-06-11, tit. General (4) 1820-06-24, tit. En av rikets herrar (överklass) 1822-01-26, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1822-06-06, (SK), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Skjöldebrand, Eric Brander, f. 1722-11-16 d. 1814-01-27, födelseort Köping, gift med Logie, Johanna 1756-05-12, inskr. UU 1733, LPS 1768-12-12, VHAA Led. 1797-01-24, LMA 1814, aktiv i Musikaliska Akademin som Grundare 1771-12-07, aktiv i VHAA som Preses 1797-07-01 till 1797-12-31, tit. E.o. kanslist, tit. Konsulatsekr., tit. Konsul 1756-11-08, tit. Kommerseråd (18) 1769-07-12, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Skjöldebrand, Per Erik, f. 1769-12-08 d. 1826-11-11, född i Västerljung församling, mor Logie, Johanna, far Skjöldebrand, Eric Brander, gift med Bågh, Catharina Charlotta, gift med Levin, Ulrika Magdalena 1826-06-20, inskr. UU 1781-03-02, IX frimurareprovinsen Frimurare 18, RNO 1816-01-28, KNO 1818-05-20, LSBS 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, aktiv i Södermanlands läns hushållningssällskap som Ordf. 1815-02-15, tit. Landshövding (7) 1815-02-15, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1818-05-20, tit. Frih. (18) 1819-08-24, tit. Generaltulldirektör 1824-11-24, tit.

President (1) 1825-07-04, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Skogman, Carl David, f. 1786-10-26 d. 1856-02-20, födelseort Lovisa, mor Starck, Maria Magdalena, far Skogman, Jakob, gift med Scharp, Ulrika 1817-06-21, inskr. Borgå gymn. 1798, inskr. Åbo akademi Helsingfors universitet 1800, VX Led. 1822 till 1822, RNO 1822-06-14, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, LVA 1825-02-02, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, KNO 1827-07-04, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Ryska S:t Anna orden Riddare 1838-05, VHAA Hedersled. 1842-11-22, LSA 1847-08-16, 1822 års finanskommitté Led. 1822 till 1823, Kommittén angående tullrätternas upphörande eller förändring Led. 1828, Kommittén angående ny organisation av hallrätterna Led. 1828-09-24, Kommittén angående ny organisation av Kommerskollegium Led. 1828-09-24 till 1831, Nummerlotteridir.en Led. 1829-11-28, Kolerakommittén Led. 1831-05-18, Tullverksdir.en, Kanslistyrelsen Kansliråd, aktiv i VHAA som preses 1843-07-01 till 1843-12-31, aktiv i VHAA som preses 1855-07-01 till 1855-12-31, tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11), tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1827-07-04, tit. Tf. överpostdirektör (7) 1829-11-14, tit. Tf. överpostdirektör (7) 1831-02-12, tit. President (1) 1833-09-28, tit. Frih. (18) 1854-07-13, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Skåningh, Per David, f. 1792-06-10 d. 1850-02-20, födelseort Västervik, född i Västerviks församling, mor Skåning, Hedvig Beata, far Skåning, Olof, gift med Björklund, Hedvig Lovisa, inskr. Västerviks skola 1800-02-24, utgav Medborgarens Handels- och Sjöfartstidning 1830-06-28 till 1830-10-15, tit. Styrman, tit. Sjöman, (*Publicist*).

Smerling, Gottlob Fredrik, f. 1783-05-06 d. 1856-07-16, födelseort Stockholm, gift med Hierta, Catharina Elisabet 1822-05-30, RNO, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1819-11-25, VX Led. 1822, LSBS 1823 till 1823, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1819-07-08, VX-dir. Led. 1822-05-13 till 1824-05-19, VX-dir. Suppl 1826-05-17 till 1827, Nya elementarskolans dir. Led. 1827-06-20 till 1827-0, Prins Carls uppfostringsinrättnings dir. Led. 1833-05-23 till 1856, VX-dir. Revisors suppl 1826-05-17 till 1827, tit. Grosshandlare, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), Kl-CvR2:1.

Spak, Pehr Christoffer, f. 1784-10-24 d. 1833-03-26, födelseort Västervik, född i Västerviks församling, mor Berger, Christina Margaretha, far Spak, Christoffer, inskr. UU 1801-09-13, ÖG nation i Ua 1801, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1808-05-04, LGF 1812-06-22, tit. Revisor, tit. Skrivare, tit.

Fältkamrer (are) (36), tit. E.o. kammarskrivare, tit. Revisor 1805, tit. Bokhållare 1819, tit. Kontrollör 1825, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Stagnelius, Magnus, f. 1746-12-19 d. 1829-04-11, gift med Bergstedt, Hedvig Kristina, RNO, HedLSBS 1815, LSkS 1816 till 1829, VX Led. 1825 till 1825, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Stedingk, Kurt Bogislaus v, f. 1746-10-26 d. 1837-01-07, födelseort Lentschow, far Stedingk, Christoffer Adam, gift med Ekström, Ulrika Fredrika, Sv. Stora landslogen Frimurare, RKMO 1794-11-24, Ryska S:t Andreas orden Riddare 1801, Ryska S:t Alexander Newski orden Riddare 1801, Ryska S:t Anna orden Riddare 1801, LPS 1809-05-27, Preussiska Svarta örns orden Riddare 1814, Preussiska Röda Örns Orden Riddare 1814, HedLSBS 1815, LKVA 1818, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, tit. Generalmajor (7) 1789, tit. Överste (11) 1789, tit. Generallöjtnant (5) 1792-06-16, tit. En av rikets herrar (överklass) 1796-07-30, tit. Frih. (18) 1800-01-28, tit. Greve (18) 1809-11-21, tit. Fältmarskalk (1) 1811-03-12, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Stenbäck, Jonas, f. 1779-12-06 d. 1865, födelseort Värmland, gift med Fryxell, Ulrika 1823-05-24, inskr. UU 1802-03-02, Värm. nation i Ua 1802, LGF 1812-09-09, tit. Präst, tit. Kyrkoherde, tit. Predikant, tit. Kontraktspastor 1844, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Stenhammar, Jakob Axel, f. 1788-09-10 d. 1826-07-17, födelseort Västra Ed, född i Västra Eds församling, mor Brenner, Fredrika de, far Stenhammar, Adolf, inskr. Linköping skola: Andra klassen 1799-03-04, inskr. UU 1806-03-11, ÖG nation i Ua 1806-03-11, Auroraförbundet i Uppsala Led. 1807-10-10, Uppsala läsesällskap Led. 1810, utgav Uppsala Tidning 1810-07-01 till 1815-04-13, utgav Elegant Tidning 1810-07-07 till 1810-12-29, utgav Svensk Litteraturtidning 1813-01-04 till 1825-04-18, förvaltade Palmblad & Stenhammars förlag 1810 till 1815, tit. Boktryckare, tit. Präst 1817, tit. Vice pastor 1822, (*Publicist*).

Stenhammar, Mattias, f. 1766-07-06 d. 1845-05-07, född i Västra Eds församling, mor Mozelius, Anna Sofia, far Stenhammar, Adolf, inskr. UU 1783, LMA, VHAA Led., ÖG nation i Ua 1783, LSBS 1815, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, tit. Fil.kand. 1787, tit. Fil.mag. 1788, tit. Präst 1791, tit. Hovpredikant 1792, tit. Kyrkoherde 1797, tit. Prost 1799, tit. Teol.dr. (18) 1809, tit. Kontraktspastor 1816, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Stierncreutz, Peter Niclas, f. 1770-03-25 d. 1838-11-08, födelseort Uleåborg,

S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1804-01-14, Par Bricole Led. 1808, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Stierncreutz, Zackarias Kniberg, f. 1739-09-18 d. 1814-01-20, födelseort Eksjö, mor Forssman, Catharina, far Kniberg, Lars Johan, gift med Adlerbrant, Brita Margareta 1774-12-27, inskr. UU 1756-09-25, grundade Stierncreutzska skolan i Bärby, Säve 1812, tit. Vice häradshövding, tit. Auskultant 1758-02-07, tit. E.o. notarie 1762-11-18, tit. Hovrättsnotarie 1768-11-28, tit. Protonotarie i hovrätt (38) 1772-05-21, tit. Häradshövding (38) 1773-05-31, tit. Hovrättsråd (18) 1795-12-03, (*Skolgrundare*).

Stierneld, Adolf Ludvig, f. 1755-09-01 d. 1835-07-31, födelseort Stockholm, mor Falker, Christina Birgitta, far Stierneld, Samuel Gustaf, gift med Gyldenstolpe, Christina Charlotta 1790-09-07, inskr. UU, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1774, RNO 1794-11-24, KNO 1797-11-01, LSkS 1815, RCXIII 1817-01-28, VHAA Hedersled. 1821-01-23, aktiv i Sv. Stora landslogen som ÖStM, aktiv i Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia som Grundare 1815, aktiv i VHAA som Preses 1822-01-01 till 1822-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1831-07-01 till 1831-12-31, tit. Kammarherre (11) 1778-12-27, tit. Ryttmästare vid livgardesreg. (30) 1781-04-30, tit. Överkammarherre (5, 6) 1792-09-29, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1797-11-01, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1817-01-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Stridsberg, Carl, f. 1755-05-18 d. 1819-06-10, födelseort Boteå, född i Boteå församling, inskr. Göttingen universität, inskr. Härnösands gymn: Första klassen 1770-06-01, inskr. Härnösands gymn: Andra klassen 1771-06-13, inskr. Härnösands gymn: Tredje klassen 1772, inskr. Härnösands gymn: Fjärde klassen 1773-05-27, inskr. UU 1774-02-22, Pro fide et Christianismo Led., Ångermanländska nationen i Uppsala 1774-02-22, LMA 1798-02-07, LMA 1814, Pro fide et Christianismos uppfostringsdivision Led. 1794, Uppfostringskommittén Led. 1813-03-09, Uppfostringskommitténs beredningsfördelning Led. 1816-01-03 till 1816-02-10, tit. Präst, tit. Prost, tit. Kungl. bibl. (18), tit. Fil.mag. 1778, tit. Lektor vid Gymn (37) 1796-06-08, tit. Teol.dr. (18) 1805, tit. Kyrkoherde 1807, tit. Prebendepastor 1809, (*UK*).

Strindberg, Zacharias, f. 1758-11-30 d. 1829-07-06, född i Sundsjö församling, mor Åkerfelt, Gustava Maria Elisabeth, far Strindberg, Henrik, gift med Neijber, Anna Johanna 1793-06-13, Sv. Stora landslogen Frimurare, Par Bricole led. 1791, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1793, Nytt och Nöje Led. 1805, Redlige Svenskar Led. 1810, Auroraorden Led. 1815,

LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, LSBS 1828 till 1828, aktiv i Sv. Stora landslogen som USM, aktiv i Par Bricole som Ordningsman 1805 till 1814, aktiv i Redlige Svenskar som Grundare 1810, aktiv i Auroraorden som Stormästare 1815 till 1829, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som ADM 1825-02-28, tit. Kryddkramhandlare, tit. Stadsmajor (28), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Strinnholm, Anders Magnus, f. 1786-11-25 d. 1862-01-18, född i Umeå landsförsamling, mor Zimmerman, Beata, far Strinnholm, Anders Magnus d ä, gift med Zimmerman, Anna Sofia 1836, inskr. Piteå skola, inskr. Härnösands gymn., inskr. Härnösands gymn.: Andra klassen 1804-06, inskr. Härnösands gymn.: Tredje klassen 1805-06-15, inskr. Härnösands gymn.: Fjärde klassen 1806-06-13, inskr. UU 1808-03-11, VHAA Led. 1834-11-11, LSks 1835, LSA 1837-09-18, Pro fide et Christianismo Led. 1841, RNO 1843, Svenska fornskriftsällskapet Led. 1843-12-01, LVA 1845-04-09, KNO 1849, utgav Klio 1815-01-25 till 1816, förvaltade Strinnholm & C:o 1819-06-30 till 1820-05-10, aktiv i VHAA som Preses 1838-01-01 till 1838-06-30, aktiv i Svenska fornskriftsällskapet som Grundare 1843-12-01, tit. Preses, tit. Boktryckare, tit. Fil.mag., tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1837-09-18, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1849, (*Publicist*).

Ström, Per Hansson, f. 1779-08-31 d. 1858, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1819-01-13, LSBS 1823 till 1823, LPS 1823-02-22, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Strömbäck, Per, f. 1783-05-19 d. 1860, födelseort Gävle, mor Alftin, Margareta Charlotta, far Strömbäck, Carl Johan, gift med Wallberg, Maria Margareta 1816, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1806-03-26, VX Led. 1825, grundade Hille sockenskola 1823, tit. Krigsråd (18), tit. Vice notarie, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Skolgrundare*).

Sture, Gustaf Fredrik, f. 1774-01-25 d. 1841-10-12, födelseort Stockholm, född i Klara församling, gift med Fleetwood, Anna Beata 1804-09-16, RSO 1814-12-16, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1827, grundade Gäddenäs skola 1821, grundade Huskvarna växelundervisningsskola 1821, tit. Frih. (18), tit. Överste (11), tit. Sergeant 1778-01-20, tit. Fänrik vid reg. till fot (39) 1779-02-07, tit. Kornett 1790-03-07, tit. Löjtnant vid reg. till häst (39) 1790-05-27, tit. Ryttmästare vid reg. till häst (36) 1796-10-29, tit. Bataljonschef 1808-12-05, tit. Överstelöjtnant vid livregementsbrigadens dragonkår (13) 1809, tit. Överstelöjtnant (19) 1809-06-11, tit. Överadjutant 1809-06-11, (*Skolgrundare*).

Suell, Georg, f. 1778-05-19 d. 1828-02-16, födelseort Malmö, född i Malmö Sankt Petri församling, mor Trolle, Anna Cajsa af, far Suell, Frans, inskr. LU 1790-10-09, Skåne nation i Lund 1793, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX-dir. suppl 1823-05-22, utgav Journalen 1824-08-04 till 1825-02-22, tit. Lärare, tit. Handlande, (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5), (Publicist).

Sundbaum, Johan Adam, f. 1802-07-16 d. 1839-09-19, född i Stora Mellösa församling, mor Lithell, Carolina Christina, far Sundbaum, Clas, utgav Kometen 1825-10-01 till 1827-12-29, tit. Ingenjör vid lantmäterikontoret (40), (Publicist).

Sundel, Olof, f. 1764-04-29 d. 1829-02-28, född i Marby församling, mor Nordin, Ingebor Sabina, far Sundel, Nils Olofsson, LGF, Historiska sällskapet Led., LSkS 1815, VHAA Led. 1819-05-18, Kanslistyrelsen Kansliråd, utgav Tidningar för Riksdagen i Norrköping 1800 till 1800, utgav Riksdagstidningar 1809 till 1810, aktiv i VHAA som Amanuens 1822-09-12, aktiv i VHAA som Preses 1828-07-01 till 1828-12-31, tit. Kansliråd (14), tit. Preses, tit. Riksarkivsekr. (18), tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11), tit. Amanuens, (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5), (Geijers nätverk fig 16 s 179), (Publicist).

Sundler, Thore, f. 1788-01-24 d. 1837-04-06, född i Fänneslunda församling, mor Sahlefeldt, Jeanna, far Sundler, Johannes Thoresson, gift med Zweigbergk, Amoritia Carolina v 1813, gift med Malmstedt, Charlotta 1819, gift med Forsberg, Emma Sofia 1833, inskr. LU 1800-01-24, Västgöta nation i Lund 1800-01-24, utgav Anmärkaren 1829-01-03, utgav Svenska Tryckfriheten 1829-02-24 till 1829-06-01, utgav Jorden i fysiskt, historiskt och politiskt hänseende 1829-08-21 till 1830-03-10, tit. Borgmästare (38), tit. Auditör 1814, tit. Överauditör (39) 1818, (Publicist).

Svanberg, Israel Eric, f. 1775 d. 1833-04-27, gift med Hedbom, Carolina Catharina, Stockholms bokbindareämbete Led. 1801, Borgerskapets äldste i Stockholm led., utgav Dagligt Allehanda 1823-12-12 till 1826-01-12, tit. Bokbindaremästare, tit. Löjtnant, (Publicist).

Svedenstierna, Erik Thomas, f. 1765-04-26 d. 1825-01-14, födelseort Östhammar, mor Linman, Kristina Charlotta, far Svedenstierna, Erik Vilhelm, inskr. UU 1778-10-03, LVA 1805-04-24, LPS 1808-09-24, LLA 1812, RNO 1817-01-26, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1810 till 1818, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1810 till 1818, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1810 till 1818,

Kommittén ang bevillningstaxeringen Led. 1813 till 1813, Kommittén för granskning av Edelcrantz spånadsinrättning Led. 1816-12-04, utgav Samlingar i bergsvetenskapen 1805-09-05 till 1812, red. Jernkontorets annaler 1817 till 1818, tit. Bergsvetenskapsman, tit. Auskultant 1783-09-30, tit. Övermasmästare 1792-12-20, tit. Arbetschef 1797, tit. Direktör 1805, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Publicist*).

Svensson, Per Reinhold, f. 1789-02-01 d. 1877-11-09, född i Virestad församling, mor Svensdotter, Bengta, far Persson, Sven, gift med Rolander, Charlotta Rebecka 1825, inskr. Växjö gymn., inskr. LU 1811-10-02, inskr. Greifswald universitet 1812-01-25, Smålands nation i Lund 1811-10-02, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1817-03-03, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1818-10-31, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1819-05-05 till 1823, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, VX-dir. Sekr. 1822-05-13 till 1827-05-09, grundade Växelundervisningsskola för bättre mäns söner 1821-01-07, aktiv i VX som Grundare 1822-01-23, tit. Apologist 1813, tit. Lärare 1813, tit. Vice rektor 1813, tit. Skolkollega 1814, tit. Präst 1820-06-21, tit. Kyrkoherde 1826, tit. Prost 1833, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Skolgrundare*).

Sydow, Axel Reinhold v, f. 1788-11-11 d. 1834, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1814-10-26, LPS 1818-02-28, tit. Landssekr. (40), tit. Vice landshövding (18), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Sydow, Johan Henrik v, f. 1795-06-07 d. 1835-11-10, födelseort Kalmar, född i Kalmar Sankt Johannes församling (H), mor Wahlbeck, Christina Elisabeth, far Sydow, Carl Fredrik v, gift med Wimmerstedt, Johanna Elisabeth 1830-08-01, LPS 1819-12-18, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1822-02-09, LGF 1823-06-21, tit. Tf. sekr., tit. Borgmästare (38), tit. Assessor (i kollegium) (36), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Söderholm, Anders, f. 1773-09-28 d. 1830-11-22, födelseort Stockholm, född i Jakob och Johannes församling, inskr. UU 1791-06-14, Sthm nation i Ua 1791-05-14, LSBS 1823, LPS 1825-10-29, aktiv i Patriotiska sällskapet som Ordf. 1825-11-26 till 1826-05-27, tit. Statskommissarie (18) 1815, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Söderman, Johan Fredrik, f. 1801 d. 1830, födelseort Stockholm, inskr. UU 1817-10-07, Sthm nation i Ua 1817-10-07, utgav Handbibliotek för Damer

1824-12-20 till 1825, tit. Student, (*Publicist*).

Tamm, Per Adolf, f. 1774-01-02 d. 1856-07-24, födelseort Göteborg, far Tham, Gustaf, gift med Grill, Anna Margareta 1802-09-17, gift med Ehrenbill, Johanna Charlotta 1804-03-04, inskr. UU 1787-04-13, Vitterhetssamfundet i Uppsala Led. 179 till 179, LLA 1812-12-05, Uppsala läns hushållningssällskap Led. 1814-01-26, RNO 1816-04-29, KVO 1821-01-28, VX Led. 1823, LVA 1824-03-24, LPS 1824-04-24, LSBS 1828 till 1828, KVO med stora korset 1829-08-31, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, Uppsala läns hushållningssällskap Hedersled. 1847-01-26, grundade Österby bruksskola 1826, förvaltade Österby bruk AB, aktiv i Uppsala läns hushållningssällskap som Vice ordf. 1814-01-26 till 1856, aktiv i Uppsala läns hushållningssällskap som Grundare 1814-01-26, tit. Brukspatron, tit. Kornett vid reg. till häst (39) 1781-02-07, tit. Löjtnant 1792-11-12, tit. Disponent 1802, tit. Vice ordf. 1814, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1821-01-28, tit. Frih. (18) 1843-02-06, (*Skolgrundare*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Tannström, Nils Magnus af, f. 1777-12-01 d. 1842-05-27, födelseort Frösön, född i Frösö församling, mor Holm, Ingeborg, far Tannström, Mårten, inskr. Frösö skola: Första klassen inferiores 1785-10, inskr. Frösö skola: Första klassen superiores 1786-10, inskr. Frösö skola: Andra klassen inferiores 1787-10, inskr. Frösö skola: Tredje klassen inferiores 1788-10, inskr. Frösö skola: Tredje klassen 1789-10, inskr. Härnösands gymn.: Första klassen 1792-06-20, inskr. Härnösands gymn.: Andra klassen 1793-06-20, inskr. Härnösands gymn.: Tredje klassen 1794-06-06, inskr. UU 1795-10-13, LGF, Medelpado-Jämtländska nationen i Uppsala 1795-10-13, Uppsala läsesällskap Led. 1810, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1816, RNO 1816-12-01, LSks 1818, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1823, VHAA Led. 1826-05-09 till 1839, LVA 1827-03-07, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, VHAA Hedersled. 1839-09-25, Riksdagens tryckfrihetskommitté Led., Uppfostringskommittén Led. 1814-05-07, VX-dir. Suppl 1823-05-22, VX-dir. Suppl 1824-05-19, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Snillekommitténs Sektion för Elementarläroverken Led. 1826-10-14, VX-dir. Led. 1827, Nya elementarskolans dir. Led. 1827-06-20, Snillekommitténs Expeditionsavdelning (1828-182) Led. 1828-03-15 till 182, tit. Fil.mag. 1803, tit. Informator 1803, tit. Professor (36) 1812, tit. Lärare 1812, tit. Kansliråd (14) 1815, tit. Kanslersekr. (akademi) (40) 1829, (*UK*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*SK*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Tegnér, Esaias, f. 1782-11-13 d. 1846-11-02, födelseort Kyrkerud, född i By

församling, mor Seidelius, Sara Maria, far Tegnér, Esaias, gift med Myhrman, Anna Maria Gustafva 1806, inskr. LU 1799-10-04, Värmlands nation i Lund 1799, RNO 18, LVS 18, LVVS 1806-11-11, Härbärgets Led. 181, LGF 1812, Pro fide et Christianismo Led. 1817, LSA 1818-05-11, VHAA Led. 1821-01-23 till 1838, LSkS 1824, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Sällskapet för forntida minnen Hedersled. 183, LVA 1835-01-14, VHAA Hedersled. 1838-11-13, Uppfostringskommittén Led. 1814-10-03, Snillekommittén Led. 182, Snillekommitténs Sektion för Elementarläroverken Led. 1826-10-14, medarb. Iduna 181, medarb. Theophrosyne, läsning för kyrkans och skolans vänner 1823 till 1825, aktiv i Lunds Läsesällskap som Grundare 1810, aktiv i Värmlands nation i Lund som Inspektör 1813 till 1826, aktiv i VHAA som Preses 1840-07-01 till 1840-12-31, tit. Fil.kand. 1801-12, tit. Docent 1803, tit. Adjunkt 1805, tit. E.o. amanuens 1810, tit. Professor (36) 1810, tit. Präst 1812, tit. Kyrkoherde 1812, tit. Teol.dr. (18) 1818, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1818-05-11, tit. Biskop (18) 1824, tit. Preses 1840-07-01, (SK), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (UK), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Tengström, Jacob, f. 1755-12-04 d. 1832-12-26, födelseort Finland, mor Chydenius, Maria, far Tengström, Johan, gift med Caloander, Anna Christina 1787, KNO, LVVS 1779, Par Bricole Led. 1780, VHAA Led. 1793-02-12 till 1810, Läsesällskapet i Åbo Led. 1798, Uppsala läsesällskap Led. 1806, VHAA Led. 1810, VX Led. 1822 till 1822, red. Tidningar utgivna av ett sällskap i Åbo 1791 till 1793, aktiv i Musikaliska sällskapet i Åbo som Grundare 1790-01-24, aktiv i Läsesällskapet i Åbo som Grundare 1798, aktiv i Finska bibelsällskapet som Grundare 1812, aktiv i Evangeliska sällskapet i Åbo som Grundare 1818, tit. Ärkebiskop (18), tit. Kommendör av kungl. orden (18), tit. Publicist, tit. Präst 1784, tit. Professor (36) 1790, tit. Biskop (18) 1803, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Tesche, Peter Johan, f. 1790 d. 1834-09-12, gift med Wickberg, Anna, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX-dir. suppl 1823-05-22, VX-dir. revisors suppl 1823-05-22 till 1824-05-19, VX-dir. Revisor 1824-05-19 till 1825-05-25, utgav Stockholms Provisoriska Adresslexikon 1823-03-12 till 1823-08, tit. Kamrer (38), tit. Löjtnant, tit. Revisor 1824, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Publicist*).

Textorius, Andreas Benjamin, f. 1761 d. 1842, födelseort Lyby, född i Lyby församling, mor Lyche, Cecilia, far Textorius, Olof, inskr. Berlin universitet, inskr. Metropolitanskolan i Köpenhamn 1780, inskr. LU 1794-12-04, Uppfostringskommittén Led. 1814-10-03, Pedagogiska utskottet, LU sekr. 1803, tit. Fil.mag. 1796, tit. Rektor 1810, tit. Professor (36) 1815, (UK).

Tham, Gustava, f. 1776-03-13 d. 1847-03-03, mor Grill, Christina Maria, far Tham, Gustaf, grundade Älby växelundervisningsskola 1823-10-15, (Skolgrundare).

Tham, Pehr, f. 1737-12-22 d. 1820-08-05, född i Dala församling, mor Ulfsparre, Ulrika, far Tham, Peter, gift med Nordencrantz, Henrietta 1762-08-03, inskr. UU 1751-09-02, Pro veritate, Konstakademien i Stockholm Led., LPS 1777-01-25, LVVS 1804-01-21, RNO 1809-07-03 till 1820, LGF 1813, LSks 1815, VHAA Hedersled. 1818-06-30, medarb. Extra Posten 1792 till 1795, tit. Godsägare, tit. Fornforskare, tit. Hovjunkare (36) 1758-05-09, tit. Hovintendent (25) 1763-12, tit. Överintendent (8) 1809, (Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167).

Theorell, Johan Peter, f. 1791-08-15 d. 1861-03-09, födelseort Herrljunga, född i Eggvena församling, mor Holm, Magdalena, far Theorell, Theodor, gift med Pulchau, Theresia Matilda 1824-08-28, inskr. Skara gymn. 1805-06-18, inskr. UU 1809-10-04, Bellmanska sällskapet Led., VG nation i Ua 1809, utgav Stockholms Courier 1820-03-02 till 1822, utgav Laterna Magica 1825-01-12 till 1826-02-01, utgav Dagligt Allehanda 1826-05-24 till 1833-03-13, utgav Riksdagstidning 1833-12-12 till 1835-02-05, red. Dagligt Allehanda 1823-12 till 1833, medarb. Aftonbladet, förvaltade Kungliga boktryckeriet 1822 till 1833, tit. Fil.mag., tit. Fil.kand., tit. Boktryckare, (Publicist).

Theorell, Sven Lorens, f. 1784-11-05 d. 1861-12-15, födelseort Mariestad, född i Odensåkers församling, mor Holm, Magdalena, far Theorell, Theodor, gift med Schwerin, Sophia Wilhelmina v 1823-07-18, inskr. Skara gymn. 1800-11-01, inskr. UU 1805-10-04, RNO, VG nation i Ua 1805, VX Led. 1822, LSBS 1828 till 1828, Sveriges riksdags bondestånd Led. 1817, VX-dir. Led. 1822-05-13 till 1826-05-17, Hillska skolans dir. Revisor 1830-07-02, utgav Stockholms Courier 1821-04-11 till 1822, tit. Häradshövding (38), tit. Kommerseråd (18) 1815, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1815, tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38) 1817, tit. Notarie 1823, tit. Kammarråd (18) 1841-12-07, tit. Justitieombudsman (6) 1848, (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5), (Publicist).

Tholander, Per Vilhelm, f. 1770-04-06 d. 1815-11-16, födelseort Vetlanda,

född i Vetlanda församling, inskr. LU 1791, inskr. UU 1792, Smål nation i Lund 1791 till 1792, LGF 1811, Uppfostringskommittén Adjungerad 1814-05-21 till 1814, medarb. Iduna 18, medarb. Svensk Litteraturtidning 1813-01-09, tit. Publicist, tit. Fil.mag., tit. Lärare, (UK).

Thomæus, Jöran Jakob, f. 1786-04-05 d. 1845-08-02, födelseort Simrishamn, född i Ravlunda församling, mor Mandorff, Elsa Sofia, far Thomæus, Thomas, gift med Bexell, Hedvig Kristina 1830, inskr. Karlshamns skola: Andra klassen 1798-08-09, inskr. LU 1802-02-10, Blekingska nationen i Lund 1802-02-10, utgav Söndagsbladet 1823-11-04 till 1824-05-02, tit. Präst 1809, tit. Hovpredikant 1817, tit. Kyrkoherde 1828, tit. Prost 1830, (Publicist).

Thyselius, Per, f. 1769-07-06 d. 1838-09-05, född i Vintrosa församling, mor Wollrath, Elisabet Sofia, far Thyselius, Per, gift med Bergsten, Kristina Margareta 1808, inskr. UU 1787, VHAA Led. 1818-01-20, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, LSkS 1829, Kyrkolagskommittén Led. 1838, tit. Kyrkoherde, tit. Docent, tit. Präst, tit. Fil.mag. 1791, tit. Professor (36) 1810, tit. Teol.dr. (18) 1818, tit. Biskop (18) 1829, (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5).

Tibell, Gustaf Vilhelm af, f. 1772-05-12 d. 1832-03-08, far Tibell, Kristofer, gift med Ferrand, Caroline Marianne de 1799-09-27, gift med Cederling, Sofia Albertina 1819-03-28, Krigsvetenskapens-akademien i Milano Led., Södermanlands och Nerikes gille Led., LKVA 1796-11-12, LVA 1805-04-24, Sällskapet för medborgerlig talarkonst Led. 1820-11-24 till 1820, VHAA Hedersled. 1826-02-21, 1808 års finanskommitté Led. 1808-09-14, medarb. Iduna 18, aktiv i KVA som Grundare 1796, aktiv i Södermanlands och Nerikes gille som Ordf. 1821-11-28 till 1832, aktiv i VHAA som Preses 1826-07-01 till 1826-12-31, tit. General (4), tit. Generalmajor (7) 1808, tit. Generallöjtnant (5) 1824, (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5).

Tidén, Lars, f. 1777-12-05 d. 1847-09-01, mor Larsdotter, Ingeborg, far Svensson, Håkan, gift med Laurén, Lovisa Regina, Svenska Läkaresällskapet Led., Selskab for Veterinär-Kyndighedens Fremme Led., LLA, utgav Magasin för populära medicinen 1811-06 till 1811-07, utgav Journal för Djurläkare, Ekonomer och Naturforskare 1815-11-20 till 1816, utgav Magasin för Veterinärvetenskapen och Lanthushållningen 1826-03-29 till 1830, utgav Tidskrift för lantmän 1832-10 till 1834-12-30, tit. Läkare, tit. Lärare, tit. Läkare, tit. Kir.mag. 1810, (Publicist).

Tingstadius, Johan Adam, f. 1748-07-08 d. 1827-12-10, mor Carlsten, Maria

Elisabet, far Tingstadius, Johannes, Evangeliska sällskapet i Stockholm, KNO, Södermanlands nation i Uppsala 1760-01-01, LSA 1794-06-12, Södermanlands och Nerikes gille Led. 1795-11-14, VHAA Hedersled. 1805-05-21, LPS 1805-05-25, HedLVVS 1806-11-11, HedLSBS 1815, LSkS 1816, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, LSBS 1823, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1825 till 1825, Bibelkommissionen Led., Kanslersgillet Led. 1802, Psalmbokskommittén Led. 181, Strängnäs domkapitel Preses 1803, medarb. Svensk Litteraturtidning 1813, grundade Strängnäs gymn., aktiv i Svenska Akademien som., aktiv i Södermanlands och Nerikes gille som Grundare 1795-11-14, tit. Kommendör av kungl. orden (18), tit. Fil.mag. 1768, tit. Docent 1773, tit. Akademiadjunkt 1777, tit. Professor (36) 1789, tit. Rektor Magnificus (18) 1791, tit. Teol.dr. (18) 1793, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1794-06-12, tit. Biskop (18) 1803, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Torbjörnsson, Lars, f. 1790 d. 1844-01, utgav Riksdagsbladet 1828-12-04 till 1828, medarb. Fäderneslandets Riksdagsblad 1828-12 till 1829-01, tit. Konsistorieamanuens, tit. Boktryckare, tit. Fil.mag., (*Publicist*).

Tottie, Anders, f. 1736 d. 1816-06-25, LPS 1775-01-14, HedLSBS 1815, förvaltade Tottie och Arfwedson, tit. Grosshandlare, tit. Brukspatron, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Tottie, Wilhelm, VX Led. 1826, grundade Älvkarleös skola 1825, förvaltade Melings hyttor 1821, (*Skolgrundare*).

Trafvenfelt, Eric Carl, f. 1774-11-08 d. 1835-01-17, födelseort Alsike, född i Alsike församling, mor Thegner, Maria Charlotta, far Trafvenfelt, Gotthard Vilhelm, gift med Sandström, Maria Martina 1797-09-28, gift med Evelius, Carolina Lovisa 1811-09-17, inskr. UU 1787, Sv. Stora landslogen Frimurare, Sthm nation i Ua 1793-03-16, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1803-01-08, Svenska Läkaresällskapet Led. 1807-12-30, RVO 1810-11-26, RVO 1810-11-26, Collegium medicum Hedersled. 1811, LPS 1811-07-27, LVA 1812-10-28, LSBS 1815, RNO 1816-04-28, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, LVVS 1833-10-31, Danviks hospitals dir. Led. 1813 till 1814, Allmänna barnhusets dir. Led. 1813 till 1814, Sällskapet De nödlidandes vänners kommitté Led. 1815, Frimurarbarnhusets dir. Led. 1827-04-29, aktiv i Collegium medicum som Sekr. 1797-05-29 till 1801-10-15, aktiv i Svenska Läkaresällskapet som Grundare 1807-12-30, aktiv i Svenska Läkaresällskapet som Sekr. 1812 till 1817, aktiv i Collegium medicum som Assessor 1813-02-10,

tit. Läkare, tit. Med.dr. 1797-05-12, tit. Kir.mag. 1799, tit. Brunnsläkare 1800, tit. Medicinalråd (18) 1832-06-30, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Tranaeus, Anders Peter, f. 1789 d. 1868, LPS 1819-12-18, LSBS 1823 till 1823, LSBS 1828 till 1828, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Treschow, Niels, f. 1751-09-05 d. 1833-09-22, Sv. Stora landslogen Frimurare med Röda korset, RNO 1815-01-09, RCXIII 1821-01-28, LVA 1825-05-04, aktiv i Sankt Olaus till den vita leoparden som OM, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Trolle-Bonde, Gustaf, f. 1773-03-28 d. 1855-01-03, född i Årdala församling, far Bonde, Carl, gift med Bonde, Charlotta 1806-02-09, inskr. UU 1790-03-02, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Hedersled., LPS 1805-02-23, RNO 1816, KNO med stora korset 1823-06-19, VX Led. 1828, LSkS 1830, Konstakademien i Stockholm Led. 1835, HedLA 1843, LMA 1851, LVS 1852, LVA 1852-01-14, VHAA Hedersled. 1853-04-05, tit. Greve (18), tit. Kammarherre (11) 1800, tit. Hovmarskalk (8) 1816, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1823-06-19, tit. En av rikets herrar (överklass) 1826, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Tuneld, Carl Eric af, f. 1780-11-24 d. 1861-07-02, födelseort Nora, inskr. Nora skola, inskr. UU 1805, Västmanlands-Dala nation i Uppsala 1805, LPS 1817-09-27, VX Led. 1825 till 1825, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, VX-dir. Revisors suppl 1826-05-17 till 1827, aktiv i Patriotiska sällskapet som vice Ordf. 1828-11-29 till 1829-11-28, aktiv i Patriotiska sällskapet som Ordf. 1830-05-22 till 1831-05-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Törneblad, Bengt Johan, f. 1782-09-25 d. 1820-08-01, födelseort Skvagerfall, född i Törnsfalls församling, mor Jacobsdotter, Gretha (1756-?), far Bengtsson, Jan, gift med Croon, Beata Johanna 1815-07-15, inskr. Västerviks skola 1796-09-26, inskr. Linköpings gymn.: Femte klassen 1801, inskr. UU 1802-10-05, ÖG nation i Ua 1802-10-05 till 1803, utgav Nya Posten 1810 till 1812, utgav Föreningen Skandinaviskt folkblad 1816-07-13 till 1817-03-17, utgav Svenskt Nationalblad 1817-06-16 till 1818-07-21, red. Nya Extra Posten 1819-10-04 till 1821-03-19, medarb. Svensk Litteraturtidning 1813-01-09, medarb. Livet och döden 1815-10-16 till 1816-05-16, (*Publicist*).

Törnebladh, Carl Peter, f. 1774-11-03 d. 1844-06-17, född i Östra Torsås församling, mor Unge, Beata Elisabet, far Törnebladh, Anders, gift med Oldenskiöld, Sofia Charlotta v 1812-09-11, inskr. Växjö gymn. 1787-03-08,

inskr. UU 1788-06-03, inskr. LU 1790-10-22, LPS 1811-06-29, RNO 1824-12-01, VX Led. 1826 till 1826, KNO 1836-05-03, RKMO 1841-07-04, RKMO 1841-07-04, Statsrådet Led. 1841 till 1843, tit. Vice häradshövding 1796-07-05, tit. Hovrättsråd (18) 1814-05-17, tit. Häradshövding (38) 1821-12-11, tit. Justitieombudsman (6) 1823-10-15, tit. Tf. justitiekansler (6) 1836-01-04, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1836-05-03, tit. Statsråd (4) 1840-06-19, tit. En av rikets herrar (överklass) 1841, tit. Justitiestatsminister (överklass) 1841, tit. En av rikets herrar (överklass) 1841-01-14, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Ugglas, Per Gustaf af, f. 1784-06-27 d. 1853-02-24, födelseort Stockholm, mor Wittfoth, Carolina, far Ugglas, Samuel af, gift med Stedingk, Sofia Teresia von 1812-06-27, inskr. UU 1799-06-07, Sv. Stora landslogen Frimurare 180, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1803, LPS 1814-11-26, RSO 1815, KVO 1818-05-11, KVO med stora korset 1824-01-28, VX Led. 1826, LSBS 1828 till 1828, KNO 1831-01-25, RKMO 1831-01-26, Brandförsäkringskontorets överstyrelse Led. 1815 till 1847, Snillekommittén Led. 1828-03-26 till 1828-04-30, tit. Greve (18), tit. Auskultant 1801-12-18, tit. E.o. kanslist 1802-01-16, tit. Kornett vid livgardesreg. (39) 1802-10-18, tit. Löjtnant vid livgardesreg. (36) 1808-01-08, tit. Ryttmästare vid livgardesreg. (30) 1809-10-17, tit. Överstelöjtnant vid Livgardesreg. (13) 1812-11-17, tit. Generaladjutant (11) 1813, tit. Överste vid Artilleriet (10) 1815, tit. Statsråd (4) 1828-03-26, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1831-01-25, tit. En av rikets herrar (överklass) 1843-02-06, (*SK*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Uhr, Gustaf af, f. 1780-07-28 d. 1842-05-26, gift med Ristell, Catharina Amalia 1812-06-21, inskr. UU 1792, VX Led. 1825, Debatterande sällskapet i Stockholm Led. 1827 till 1828, VX-dir. suppl 1824-05-19, VX-dir. Suppl 1826-05-17 till 1827, VX-dir. Led. 1826-05-18, Växelundervisningssällskapets normalskolas inspektion Led. 1833, VX-dir. revisors suppl 1824-05-19 till 1825-05-25, VX-dir. Revisor 1826-05-17 till 1827, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Valerius, Johan David, f. 1776-01-13 d. 1852-08-04, födelseort Göteborg, mor Ekman, Katarina Kristina, far Wallerius, Erik, gift med Ingell, Christina Aurora 1817, inskr. LU 1788, inskr. UU 1794-02-21, Sv. Stora landslogen Frimurare, Göteborgs nation i Uppsala 1794-02-21, Par Bricole Led. 1797, LVVS 1806-11-11, RNO 1814-11-26, Harmoniska sällskapet i Stockholm Led. 182, LSA 1826-06-01, LMA 1827-11-30, RCXIII 1835-02-06, VHAA Hedersled. 1848-02-15, Riksdagens tryckfrihetskommitté Led. 1809, Rikets allmänna ärendens

beredning Led. 1824-01-20, Riksdagens konstitutionsutskott Sekr., Riksdagens expeditionsutskott Sekr. 1809 till 1810, Generaltullstyrelsen Kanslidepartementschef 1822-12-22, Riksdagens konstitutionsutskott Sekr. 1823 till 1823, Riksdagens konstitutionsutskott Sekr. 1828 till 1830, Riksdagens konstitutionsutskott Sekr. 1834 till 1835, aktiv i Sv. Stora landslogen som StS, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som andre introduktionsbroder 1804-01-28 till 1806-01-28, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som Andre andre bevakande broder 1806-01-28 till 1807-01-28, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som Förste andre bevakande broder 1807-01-28 till 1809, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som Andre förste bevakande broder 1809 till 1810, aktiv i VHAA som Preses 1849-07-01 till 1849-12-31, tit. Auskultant 1793, tit. E.o. kanslist 1793, tit. Presidentssekr. (18) 1805, tit. Förste expeditionssekr. (18) 1810-05-14, tit. Landssekr. (40) 1820-08-21, tit. Departementschef 1824, tit. Kansliråd (14) 1826, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1826-06-01, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Waern, Jonas, f. 1799-07-16 d. 1868-01-13, födelseort Billingsfors,P, född i Billingsfors bruksförsamling, mor Tranchell, Brita Cecilia, far Waern, Leonard Magnus d ä, gift med Geijerstam, Sara Kristina af 1823-09-22, inskr. UU 1817, Värm. nation i Ua 1817, Mannasamfund Led. 1819, Manhemsförbundet Led. 1819-12-12, LGF 1821-12-01, RNO 1844-10-14, LKVA 1846-10-28, HedLA 1853-02-01, KNO 1853-04-28, KNO med stora korset 1860-05-05, Sveriges riksdags borgarstånd Led., Skogskommittén Led. 1855-06-20, Kommittén rörande ordnande av Sveriges och Norges gemensamma stridskrafter Led. 1856, tit. Bruksförvaltare, tit. E.o. kanslist 1819-05-13, tit. Underlöjtnant 1820, tit. Löjtnant 1822-04-26, tit. Ordonnansofficer 1826-08-18, tit. Disponent 1827, tit. Kapten 1831-06-15, tit. Statsråd (4) 1844-05-18, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1853-04-28, tit. Landshövding (7) 1857-12-14, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Wahlbom, Carl Adolf, f. 1766-05-04 d. 1828-10-06, födelseort Kalmar, född i Kalmar församling (C), mor Beronia, Elisabet Christina, far Wahlbom, Johan Gustav, gift med Ljungfelt, Ulrika Eleonora Beata Fredrika 1809-12-19, inskr. UU 1771-10-30, inskr. Kalmar skola 1776, RNO, Kalmar nation i Uppsala 1784-09-25, Pro fide et Christianismo Led. 1819-07-22, VX Led. 1825 till 1825, grundade Ljungby sockenskola 1824-04-05, tit. Prost, tit. Präst, tit. Kyrkoherde, tit. Fil.mag. 1788-06-14, tit. Teol.dr. (18) 1818-10-15, tit. Teol.dr. (18) 1818-10-15, (*Skolgrundare*).

Wahlenberg, Göran, f. 1780-10-01 d. 1851-03-22, född i Kroppa församling, mor Hagberg, Cajsa Carlsdotter, far Wahlenberg, Göran Alexandersson, inskr. UU 1792, Uppsala läsesällskap Led. 1805, LVA 1808-04-27, LVVS 1819-12-14, HedLVVS 1845-12-30, medarb. Svea. Tidskrift för vetenskap och konst 1818 till 1822, (Geijers nätverk fig 16 s 179), (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5).

Walberg, Carl Gustaf, f. 1788-09-28 d. 1822-10-20, födelseort Jönköping, född i Jönköpings Kristina församling, mor Appelgren, Brita Christina, far Wahlberg, Magnus, inskr. Växjö gymn., inskr. Jönköping skola: Övre klassen 1796-09-08, inskr. LU 1805-10-08, inskr. UU 1806-10-04, Smålands nation i Lund 1805-10-08, Smålands nation i Uppsala 1806-10-07, Justitiekollegium i Stockholm Notarie, utgav Nytt och nöje 1810-12-22 till 1811-05-08, utgav Nya Klubben eller de Hvita bröderna 1815-04-25 till 1815-07-06, utgav Anmärkaren 1816-03-28, red. Skämtets Tidningar 1815-07-22 till 1815-10-07, tit. Auskultant, tit. Notarie, (Publicist).

Walldén, Abraham, f. 1795-03-08 d. 1831-08-14, födelseort Bollnäs, född i Arbrå församling, mor Astner, Gunilla Christina, far Walldén, Nils, gift med Lindgren, Charlotta 1824, utgav Stockholms Dagblad 1828-03-21 till 1831-08-14, tit. Grosshandlare, (Publicist).

Walldén, Anders Reinhold, f. 1796-03-11 d. 1834, födelseort Bollnäs, född i Arbrå församling, mor Astner, Gunilla Christina, far Walldén, Nils, inskr. Gävle skola, inskr. Gävle gymn. 1810-09-21, inskr. UU 1814-06-17, Gästrik-Hälsinge nation i Uppsala 1814-06-17, utgav Stockholms Dagblad 1826-08-17 till 1828-03-21, utgav Stockholms Dagblad 1831-08-15 till 1834-01-02, red. Stockholms Dagblad 1824, tit. Notarie, tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40), tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38), (Publicist).

Wallenberg, Marcus, f. 1774-06-25 d. 1833-09-22, födelseort Linköping, far Wallenberg, Markus, gift med Barfoth, Anna Laurentia 1804, inskr. Linköping skola: Fjärde klassen 1783-09-29, inskr. UU 1790, inskr. LU 1801, Sv. Stora landslogen Frimurare, KNO, Juntan Led. 179, ÖG nation i Ua 1790, Östergötlands läns hushållningssällskap Led. 1814-01-28, LSks 1820, VHAA Hedersled. 1821-01-23, LSBS 1823, HedLSBS 1823, VX Led. 1823, LPS 1829-01-31, Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsdir. Led. 1814, Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsdir. Sekr. 1814, aktiv i Östergötlands läns hushållningssällskap som Grundare 1814-01-28, aktiv i VHAA som Preses 1823-07-01 till 1823-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1829-

07-01 till 1829-12-31, tit. Lektor vid Gymn. (37), tit. Kommendör av kungl. orden (18), tit. Fil.mag. 1797, tit. Präst 1817, tit. Kyrkoherde 1817, tit. Teol.dr. (18) 1818, tit. Biskop (18) 1819, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Wallin, Johan Olof, f. 1779-10-15 d. 1839-06-30, födelseort Stora tuna kyrka, W, född i Stora Tuna församling, mor Harkman, Beata Charlotta, far Wallin, Johan Abraham, gift med Wallin (Dimander), Anna Maria 1810-08-12, inskr. Falu skola 17, inskr. Västerås gymn.: Tredje klassen 1797, inskr. UU 1799-10-11, Par Bricole Led., Pro patria Led., Västmanlands-Dala nation i Uppsala 1799-10-11, Sällskapet Led. 18, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1806-11-15, LKVA 1810, LSA 1810-03-29, LSBS 1815, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, RNO 1817, Manhemsförbundet Led. 1818, LMA 1818-02-25, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1824 till 1824, KNO 1824-01-28, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VHAA Hedersled. 1826-05-30, VX Led. 1827 till 1827, LVA 1827-03-07, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, LSks 1829, RKMO 1837-04-14, Psalmbokskommittén Led. 1811, Svenska bibelsällskapets kommitté Led. 1815, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1819-04-05, 1824 års skolrevision Led. 1824, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Sektionen för folkskolorna Led. 1826-10-14, Snillekommitténs Sektion för Elementarläroverken Led. 1826-10-14, Frimurarbarnhusets dir. Led. 1827-04-29, Nya elementarskolans dir. Led. 1827-06-20, Prins Carls uppfostringsinrättnings dir. Led. 1833-05-23, Hovkonsistorium Ordf., Nya elementarskolans dir. Led. 1827-06-20, Snillekommittén Vice ordf. 1828-10-25, medarb. Journalen, grundade Prins Carls uppfostringsinrättning 1830-11, grundade Wallinska flickskolan 1831, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som AT 1820, aktiv i Serafimerorden som Ordensbiskop 1824-01-28, aktiv i Serafimerorden som Ordensbiskop 1825-05-04, aktiv i Pro fide et Christianismo som Ordf. 1826 till 1839, aktiv i Stockholms måttlighetsförening som Ordf. 1830-11-28, aktiv i VHAA som Preses 1832-07-01 till 1832-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1836-01-01 till 1836-06-30, aktiv i Svenska nykterhetssällskapet som Grundare 1837-05-05, tit. Fil.mag. 1803, tit. Adjunkt 1806, tit. Präst 1806, tit. Pastor 1807, tit. Teol.dr. (18) 1809, tit. Slottspastor 1809, tit. Akademed. i Svenska akademien (18) 1810-03-29, tit. Kyrkoherde 1813, tit. Pastor primarius (18) 1818, tit. Ordensbiskop 1824, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1824-01-28, tit. Kungl. Överhovpredikant (18) 1830, tit. Ärkebiskop (18) 1837, tit. Prokansler 1837-03-17, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (SK), (*Rosensteins nätverk*

1, fig 14 s 167).

Wallin, Josef, f. 1786-04-09 d. 1863-11-11, födelseort Daretorp, född i Daretorps församling, mor Berg, Magdalena, far Wallin, Jonas, gift med Noring, Clementine, inskr. Skara gymn. 1802-02, inskr. UU 1803-10-28, Svenska fornskriftsällskapet Led., Nordiske Oldskrifts-Selskabet i Köpenhamn Led., Vitterhetens Vänner Led. 1803, VG nation i Ua 1803-10-28, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1817-01-27, Manhemsförbundet Led. 1818-04-29, VX Led. 1822 till 1822, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1829 till 1829, Pro fide et Christianismo Led. 1830, RNO 1836, RCXIII 1847-01-24, VHAA Led. 1853-11-29, VX-dir. Suppl 1823-05-22, VX-dir. Led. 1824, Snillekommitténs Expeditionsavdelning (1828-182) Led. 1828-03-15 till 182, Växelundervisningssällskapets normalskolas inspektion Led. 1832, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 1838-09-04, Riksdagens lagutskott Led. 1840 till 1841, Riksbankens styrelse Led. 1844 till 1855, Riksdagens allmänna besvärs- och ekonomiutskott Led. 1844 till 1845, Riksdagens lagutskott Led. 1850 till 1851, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1853 till 1854, Snillekommittén Sekr. 182, VX-dir. Revisor 1823-05-22 till 1824-05-19, Stockholms stads konsistorium Vice preses 1832-11-17, Stockholms stads konsistorium Assessor 1834-05-20, utgav Bibliotheque des auteurs classiques francais. Avec Privilege du roi 1815 till 1817, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som Förste talman 1833-01-29 till 1837-01-29, aktiv i Sv. Stora landslogen som LLST 1847-01-28, aktiv i Sv. Stora landslogen som VPHP 1854-12-13 till 1863, tit. Vice preses, tit. Revisor, tit. Fil.mag. 1809, tit. Docent 1812, tit. E.o. adjunkt 1817, tit. Akademiadjunkt 1817-09-13, tit. Lektor vid Gymn. (37) 1821-06-05, tit. Rektor 1822, tit. Präst 1827-07-21, tit. Teol.dr. (18) 1831-06-14, tit. Kyrkoherde 1832-11-17, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1834-05-20, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1847-01-24, tit. Domprost 1858-07-10, (SK), (Geijers nätverk fig 16 s 179), (Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5).

Wallman, Johan Haqvin, f. 1792-09-07 d. 1853-06-25, födelseort Linköping, född i Linköpings domkyrkoförsamling, mor Follin, Beata, far Vallman, Johan, inskr. Linköping skola: Första klassen 1799-03-04, inskr. Linköping skola: Första klassen 1799-03-04, inskr. UU 1810, Östgöta Botaniska sällskap Hedersled., ÖG nation i Ua 1810, LGF 1821-12-22 till 1844, VHAA Led. 1826 till 1829, VHAA Led. 1829-11-20, LSkS 1838, medarb. Iduna 18, aktiv i Sällskapet för forntida minnen som Beskyddare 1823-05-28, aktiv i Sällskapet för forntida minnen och historien som Grundare 1838, tit. Kyrkoherde, tit.

Fil.mag., tit. Lektor vid Gymn. (37) 1822, tit. Präst 1836, tit. Statsrevisor 1845, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Wallmark, Per Adam, f. 1777-12-30 d. 1858-03-19, födelseort Falkenberg, född i Källsjö församling, mor Revigin, Hedvig Sofia, far Wallmark, Anders, gift med Wallgren, Hedvig Elisabeth, gift med Isoz, Sofia Elisabeth 1802, inskr. LU 1793-10-29, Pro Joco och de sju vise Hedersled., Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande Led., Göteborgs nation i Lund 1793-10-29, Pro fide et Christianismo Led. 1809, LVVS 1810-01-16, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1811-11-13, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, VHAA Led. 1817-12-16, VX Led. 1822 till 1822, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, LSkS 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, Grekvännernas sällskap Led. 1826, Boktryckerisocieteten i Stockholm Ordf. 1826-12-19 till 1846, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, LPS 1833-12-30, HedLVVS 1845-12-30, Riksdagens tryckfrihetskommitté Sekr. 1809-06-06 till 1810-03-09, utgav Journalen 1809-05-30 till 1813-05-06, utgav Journalen 1814-08-13 till 1823-04-30, utgav Intelligensblad 1821-10-20 till 1822, utgav Bibliotek för de nyaste resebeskrivningar 1825 till 1833, utgav Journalen 1825-03-08 till 1834-11-25, utgav Post och Inrikes Tidningar 1834-01-11 till 1834, utgav Sveriges Statstidning 1834-11-05 till 1844-12-14, red. Läsning för folket 1834, aktiv i Grekvännernas sällskap som Grundare 1826, aktiv i Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande som Grundare 1833-12-19, tit. Bokförläggare, tit. E.o. amanuens 1799, tit. Bokhandels- och boktryckeriombudsman 1805-05-25, tit. Kungl. bibliotekarie (18) 1811, tit. Lärare 1812, tit. Kansliråd (14) 1816, (*Publicist*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Walter, Joh Fr d. 1836, utgav Polyteknisk Journal 1824-02-02 till 1824, utgav Athenaeum. Månadsskrift för det nyaste i litteratur, dramatik, konst och mode 1825-01-12 till 1827-11, förvaltade Björnståhls Bok- och Musikhandel 1823, tit. Bok- och musikhandlare, tit. Bibliotekarie, tit. Bokhandlare, (*Publicist*).

Wannqvist, Olof af, f. 1764-06-01 d. 1834-06-03, födelseort Gävle, mor Åberg, Helena Ersdotter, far Wannqvist, Olof, gift med Tjäder, Ulrika Mariana 1798-11-25, gift med Wannqvist, Hedvig Vilhelmina 1811-11-21, inskr. Gävle skola, inskr. Gävle gymn. 1780, inskr. UU 1783-06-05, Sv. Stora landslogen Frimurare, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1803-11-02, LPS 1811-02-23, RNO 1814-12-16, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, LSBS 1823, VX Led. 1830, Prins Carls uppfostringsinrättnings dir. Led. 1833-05-23, grundade Prins Carls uppfostringsinrättning 1830-11, tit. Auskultant 1789, tit. Kanslist (inom

Kungl. kansliet) (38) 1791, tit. Notarie 1793, tit. Registrator i kungl. kansliet (37) 1794, tit. Ombudsman 1799, tit. Polismästare (i Stockholm) (36) 1802-09-07, tit. Lagman (18) 1805-03-01, tit. Underståthållare (7) 1830-05-21, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Warnke, Andreas d. 18, utgav Efterrättelser från Evangeliska brödraförsamlingen 1821-02-05 till 1821, aktiv i Evangeliska brödraförsamlingen som Föreståndare, tit. Föreståndare, (*Publicist*).

Wegelin, Johan Georgsson, f. 1768-11-07 d. 1843-05-06, födelseort Stockholm, mor Nordström, Maria Elisabeth, far Wegelin, Georg, gift med Burman, Katarina Margareta 1792, gift med Sundström, Anna Margareta 1795, gift med Björkegren, Anna Charlotta 1843-05-02, RVO, Svea Orden Led. 1794-10-16, LPS 1804-05-26, RCXIII 1815-01-28, Frimurarbarnhusets dir. Led. 1799-02-16, Dir.en över Stockholms stads undervisningsverk Led. 18, Barmhärtighetsdirektorium Led. 18, Barmhärtighetsdirektorium Led. 1802, Riksbankens styrelse Led. 1805 till 1810, Fattigvårdskommittén Led. 1810-06-14, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1812 till 1829, Stora landslogens drätselstyrelse Vice ordf., aktiv i Sv. Stora landslogen som SP, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som FABB 1799-12-14 till 1801-01-15, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som ADM 1801-01-15 till 1802-01-28, aktiv i Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) som FDM 1802-01-28 till 1806-01-28, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som FDM 1813-02-28 till 1817, tit. Grosshandlare 1795, tit. Kommerseråd (18) 1808, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Weidman, Ture, f. 1744-12-15 d. 1828-08-15, född i Gladsax församling, mor Nolleroth, Anna Filippa, far Weidman, Johan Gottfrid, gift med Celse, Inga Lovisa v 1784-10-11, inskr. LU 1756-12-22, Fysiografiska sällskapet i Lund Led., RNO 1792-02-23, KNO 1800-06-14, HedLVVS 1806-11-11, HedLSBS 1815, LSkS 1816, VX Led. 1825, aktiv i Fysiografiska sällskapet i Lund som Ordf. 1789-06-22, tit. Docent 1767, tit. Professor (36) 1776-01-17, tit. Teol.dr. (18) 1779-06-06, tit. Biskop (18) 1789-05-18, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1800-06-14, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Weigel, Christian Ernfrid v, f. 1776-08-05 d. 1848-04-24, födelseort Greifswald, mor Weigel (Bohnstedt), Dorotea Elisabet v, far Weigel, Christian Ehrenfried v, inskr. Greifswald universitet 1792-05-06, inskr. Jena universitet 1796, KNO med briljanter, Collegium medicum Led. 1808, LKVA 1809, RVO 1810-05-04, LVA 1810-11-21, Sv. Stora landslogen Frimurare 1813-02-12,

RNO 1814-12-16, Pro patria Led. 1815-04-17, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, Sv. Stora landslogen Frimurare 1817-05-06, KVO 1817-10-07, Medicinska societeten i Marseille Led. 1818-11-23, LVVS 1819-12-14, Neder-Rheinska sällskapet för natur och läkekonst i Bonn Led. 1821, KVO med stora korset 1821-05-23, Sällskapet för naturvetenskap och läkarekonst i Heidelberg Led. 1824-12-11, VX Led. 1825 till 1825, Sv. Stora landslogen Frimurare 1825-02-19, LSBS 1825-06-16, VX Led. 1826 till 1826, Medicinska societeten i Philadelphia Hedersled. 1826-12-27, VX Led. 1827 till 1827, LPS 1827-11-24, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Föreningen för läkarekonsten i Preussen Hedersled. 1832-08-20, RCXIII 1835-02-06, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, Allmänna barnbördshusets dir. led. 1813, Allmänna barnhusets dir. Led. 1813, Danviks hospitals dir. Led. 1813, Stora landslogens drätseldirektorium Led. 1819-03-16, Veterinärinstitutet i Stockholms dir. Led. 1821, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Stora landslogens logedirektorium (beredningsdirektorium) Led. 1835-02-06, Stockholms läns veneriska kurhusinrättnings dir. Ordf. 1820-03-30, aktiv i Collegium medicum som Vice preses, aktiv i Vetenskapsakademien som Preses 1820-01 till 1820-06, aktiv i Sv. Stora landslogen som SV 1835-02-06, aktiv i Sv. Stora landslogen som SI 1839-03-18, tit. Med.dr. 1798, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1802, tit. Livmedikus (25) 1808-04-29, tit. Förste livmedikus 1809-08-21, tit. Regementsläkare (36) 1811-04-23, tit. Brigadläkare 1817, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1817-10-07, tit. Arkiater (25) 1818-03-28, tit. Förste arkiater (8) 1818-04-02, tit. Preses i Sundhetskollegium (7) 1822-01-22, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1835-02-06, tit. Frih. (18) 1837-01-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*SK*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Wennerlund, Johan Peter, f. 1796, inskr. UU 1815-10-03, Värm. nation i Ua 1815, utgav Galatea 1817-12-13 till 1817-12-27, tit. Student, (*Publicist*).

Wennström, Carl Fredrik, f. 1769, inskr. UU 1779-12-13, Uplands nation i Uppsala 1779-12-13, Boktryckerikonstförvanternas dödkassa Led. 1820 till 1823-06-30, utgav Konversationsbladet 1826-08-23 till 1828-08-01, tit. Boktryckare, tit. Boktryckerikonstförvant, (*Publicist*).

Wenström, Johan Magnus, f. 1733 d. 1819-06-04, gift med Ekebom, Ulrika Sophia, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1786-04-01, LPS 1800-05-24, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Werlin, Olof, f. 1764 d. 1826, LVVS 1816-01-12, LPS 1818-04-25, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Westerberg, Ludvig, f. 1797-01-08 d. 1871-08-18, inskr. UU 1814-09-30, Göteborgs nation i Uppsala 1814-09-30 till 1824, utgav Musikjournal för Damer 1820 till 1821, utgav Dagligt Allehanda 1838-08-07 till 1847, tit. Kammarmusikus, tit. Fil.mag., tit. Filosofie doktor, (*Publicist*).

Westerstrand, Sven Per, f. 1785-02-27 d. 1857-10-23, född i Ukna församling, inskr. Linköping skola: Första klassen 1793-10-14, inskr. Linköping skola: Första klassen 1793-10-14, inskr. UU 1803-10-04, Par Bricole Led., ÖG nation i Ua 1803, LGF 1812-09-19, LMA 1818-12-02, Harmoniska sällskapet i Stockholm Led. 1820, Bellmanska sällskapet Led. 1824, LPS 1825-10-29, RNO 1829-08-31, KNO 1836-01-28, Småbarnsskolesällskapet i Stockholm Led. 1839 till 1839, Serafimerordensgillet kamrerare 1827-12, aktiv i Harmoniska sällskapet i Stockholm som Grundare 1820, aktiv i Par Bricole som Stormästare 1823, aktiv i Bellmanska sällskapet som Grundare 1824-11-15, aktiv i Hovkapellet som Förste direktör 1832-07-07 till 1840-05-08, aktiv i Patriotiska sällskapet som Ordf. 1854-05-30 till 1857-10-23, tit. Stormästare, tit. Fil.kand., tit. Fältkamrer (are) (36), tit. Statskommissarie (18), tit. Registrator i kungl. kansliet (37), tit. Kamrerare (38), tit. Fil.mag., tit. Registrator vid lantmäterikontoret (40) 1812-03-10, tit. Aktuarie vid lantmäterikontoret (40) 1812-03-10, tit. Kamrerare i statskontoret (38) 1818-05-26, tit. Vice president (7, 16) 1831-07-30, tit. Förste direktör 1832-07-07, tit. President (1) 1832-11-10, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1836-01-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Westin, Johan Jacobsson, f. 1784 d. 1834, LPS 1822-02-23, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Westin, Johan, f. 1751-07-14 d. 1828-08-19, födelseort Stockholm, gift med Norling, Elisabeth 1773, RVO, VX Led. 1822, LSBS 1823 till 1823, Borgerskapets äldste i Stockholm Led., Sekreta utskottet Led. 1800 till 1800, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1800 till 1810, Riksdagens bevillningsutskott Led. 1810 till 1810, Riksbankens styrelse Led. 1810 till 1828, Riksdagens statsutskott Led. 1812 till 1812, Riksdagens bevillningsutskott Led. 1815 till 1815, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1817 till 1817, VX-dir. Led. 1822-05-13 till 1826-05-17, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1823 till 1823, tit. Garvaråldermand, tit. Stadsmajor (28), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Westmark, Mathias, f. 1796-12-18 d. 1876, födelseort Stora Kil kyrka, född i

Stora Kil församling, mor Brand, Margareta Christina, far Westmark, Peter, gift med Poignant, Charlotta Johanna, inskr. UU 1815-10-03, Värm. nation i Ua 1815-10, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1830, Snillekommittén Biträde 1826-09-09, tit. Sekr. i kungl. kansliet (31), tit. Kopist (inom Kungl. kansliet) (40) 1826, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (SK).

Westring, Johan Peter, f. 1753-11-24 d. 1833-10-01, födelseort Linköping, mor Forssman, Brita Christina, far Westring, Anders, gift med Braad, Gertrud Margareta 1783-12-18, inskr. Linköping skola: Första klassen 1761-05-19, inskr. UU 1772-10-02, IX frimurareprovinsen Frimurare, ÖG nation i Ua 1772, LVA 1792-01-26, LVS 1804, Östergötlands läns hushållningssällskap 1814-01-28, LLA 1815, Södermanlands läns hushållningssällskap Hedersled. 1818, VX Led. 1824 till 1824, aktiv i Östergötlands läns hushållningssällskap som Grundare 1814-01-28, tit. Med.lic. 1779, tit. Läkare 1780, tit. Med.dr. 1780-06-14, tit. Brunnsintendent 1781, tit. Livmedikus (25) 1794-04-08, tit. Förste livmedikus 1809, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Wetterdahl, Johan, f. 1770-06-15 d. 1847-12-16, födelseort Landeryds kyrka, lnkpng, gift med Holmberg, Elisabeth Charlotta 1816, inskr. LU 1791-10-01, inskr. Greifswald universitet 1796-04-15, Östgöta nation i Lund 1791-10-01, LSBS 1815, LSBS 1823 till 1823, Svenska bibelsällskapets kommitté Led., Evangeliska sällskapets kommitté, Svenska bibelsällskapets kommitté Sekr. 1815, utgav Underrättelser om Evangelii Framgång i alla Världsdelar 1818-01-03 till 1824-12-31, aktiv i Evangeliska sällskapet i Stockholm som Sekr., tit. Präst, tit. Bataljonspredikant, tit. Fil.mag. 1796, tit. Komminister 1806, tit. Kyrkoherde 1824, tit. Prost 1833, (*Publicist*).

Wetterstedt, Erik af, f. 1736-08-12 d. 1822-12-15, födelseort Hjo, far Wetterstedt, Joakim, gift med Bladh, Anna Kristina 1775, LLA, Sv. Stora landslogen Frimurare, LPS 1778-03-07, RNO 1794-11-24, KNO 1801-11-23, LVA 1815-04-05, Rikets allmänna ärendens beredning Led. 1794-03-08, tit. Direktör över lantmäteriet (31) 1771-12-18, tit. Överdirektör 1777-06-06, tit. Kammarråd (18) 1779-09-28, tit. Tf. landshövding (7) 1790, tit. Landshövding (7) 1794-04-29, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1801-11-23, tit. Frih. (18) 1806-10-11, tit. President (1) 1817-07-04, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Wetterstedt, Gustaf af, f. 1776-12-29 d. 1837-05-15, födelseort Vasa, mor Bladh, Anna Kristina, far Wetterstedt, Erik af, gift med de Geer, Charlotta Aurora 1811-11-17, inskr. UU 1787-07-04, Juntan Led. 179, Smålands nation i

Uppsala 1794-06-16, LLA 18, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1802, RNO 1809-07-03, VHAA Hedersled. 1810-04-24, LPS 1810-10-27, KNO 1810-11-26, LSA 1811-11-16, Ryska S:t Anna orden Riddare 1812-08, Preussiska Röda Örnens Orden Riddare 1813, LMA 1813-04-13, LMA 1814, Österrikiska Leopoldsorden kommandör 1814, LSks 1815, RKMO 1815-01-07, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, LVA 1817-01-15, LSBS 1823 till 1823, HedLSBS 1823, VX Led. 1824, LSBS 1828, HedLVVS 1834-01-14, Kommittén ang jämknigen i de akademiska konstitutionerna, Riksdagens tryckfrihetskommitté Led. 1809-06-06 till 1810-03-09, Statsrådet Led. 1809-06-29, Uppfostringskommittén Led. 1812-01-29, Kanslistyrelsen Kansliråd, Kanslistyrelsen Ordf. 18, aktiv i Nordstjärneorden som härold 1800-11-21, aktiv i Serafimerorden som arkivarie 1806-11-19, aktiv i VHAA som Preses 1811-01-01 till 1811-06-30, aktiv i VHAA som Preses 1821-07-01 till 1821-12-31, aktiv i Serafimerorden som kansler 1830-11-22, aktiv i VHAA som Preses 1831-01-01 till 1831-06-30, tit. Expeditionschef, tit. Kansliråd (14), tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11), tit. Kornett 1782, tit. Fänrik 1794, tit. E.o. kanslist 1796-11-04, tit. Härold 1800-11-21, tit. Andre sekr. (31) 1801-07-01, tit. Andre sekr. i kabinettet för utrikes brevväxling (37) 1801-07-01, tit. Ambassadsekr. 1803-04-27, tit. Kammarjunkare (25) 1805-03-01, tit. Kabinettssekr. (18) 1805-05-17, tit. Frih. (18) 1806-10-11, tit. Arkivarie 1806-11-19, tit. Statssekr. (7) 1809-06-09, tit. Hovkansler (6) 1809-06-29, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1810-11-26, tit. Preses 1811-01-01, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1811-11-16, tit. En av rikets herrar (överklass) 1818-05-11, tit. Greve (18) 1819-05-11, tit. Utrikesstatsminister (överklass) 1824-05-08, tit. Kansler 1830-11-22, (*UK*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Wiborg, Anders, f. 1776-01-15 d. 1836-03-02, födelseort Stockholm, född i Katarina församling, mor Sollander, Greta, far Wiborg, Anders, gift med Odelmark, Gustafva Wilhelmina 1811-05-04, inskr. Stockholms storskola: Tredje klassen 1787-10-02, inskr. UU 1791-06-14, Sthm nation i Ua 1791-06-14, Sv. Stora landslogen Frimurare 18, Uppsala läsesällskap Led. 1805, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1808, LSBS 1823 till 1823, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1828 till 1828, LSks 1828, VX Led. 1829 till 1829, Frimurarbarnhusets dir. Led. 1831-03-07, utgav Stockholmsposten 1814-07-21 till 1821-09-24, red. Stockholmsposten 1814-07-

21 till 1821-09-24, förvaltade A. Wiborg & Comp., aktiv i Pro fide et Christianismo som Vice ordf. 1826 till 1829, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som ADM 1829-02-28, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som FDM 1831-02-28 till 1835, aktiv i Nordiska Cirkeln (L'Innocente) som OM 1835-01-28 till 1835, tit. Fil.mag., tit. Vice ordf., tit. Bokhandlare, tit. Bokförläggare, (*Publicist*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Wickenberg, Pehr Abraham, f. 1770 d. 1849, LPS 1820-02-26, LSBS 1823, tit. Överjägmästare (36), tit. Salpetersjuderidirektör, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Wieselgren, Peter, f. 1800-10-01 d. 1877-10-10, födelseort Spånåhult, född i Vislanda församling, mor Ingemarsdotter, Elin, far Jönsson, Jonas, gift med Rosenqvist, Mathilda Catharina 1833, inskr. Växjö skola 1811-09-05, inskr. Växjö gymn. 1816, inskr. LU 1820-09-27, Smålands nation i Lund 1820-10-04, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1828, LSkS 1831, Smålands nation i Lund Hedersled. 1834, RNO 1848, HedLVVS 1860-10-11, KNO 1866, utgav Kometen 1825-10-01 till 1827-12-29, medarb. Uriel 1825 till 1826, aktiv i Smålands nation i Lund som Kurator 1833-03-02 till 1833-10-16, aktiv i Lunds stifts prästsällskap som Grundare 1841, aktiv i Herdaminnesällskapet i Lund som Ordf. 1845, aktiv i Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg som ordf. 1858-01-14, tit. Akademiadjunkt, tit. Kyrkoherde, tit. Doktor 1833, tit. Präst 1833, tit. Docent 1834, tit. Prost 1834, tit. Teol.dr. (18) 1844-10-15, tit. Domprost 1857, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1866, tit. Filosofie jubeldoktor 1874, (*Publicist*).

Wijkman, Sven Caspersson, f. 1754-01-19 d. 1839-02-09, födelseort Östervåla kyrka, född i Östervåla församling, gift med Wibiörnsson, Anna Catharina 1779, gift med Tegman, Inga Christina 1807, inskr. UU 1771-06-01, Fjerdhundra nation i Uppsala 1771-06-01, LSBS 1828 till 1828, LSkS 1829, Riksdagens konstitutionsutskott Led. 1809-05-12, utgav Uppsala Årkestifts Tidningar 1795-11-26 till 1807, tit. Domprost, tit. Kyrkoherde, tit. Biskop (18), tit. Publicist, tit. Präst 1779, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Wikström, Johan Emanuel, f. 1789-11-01 d. 1856-05-04, födelseort Vänersborg,P, mor Bahrmann, Carolina Charlotta, far Wikström, Johan, inskr. UU 1806-02-18, VG nation i Ua 1806-02-18, LVA 1821-04-18, Pedagogiska sällskapet i Stockholm Led. 1821-04-28, LPS 1821-04-28, LLA 1822, Svenska Trädgårdsföreningen Led. 1832, aktiv i Vetenskapsakademien som Botanisk intendent 1818-11-11, aktiv i Svenska Trädgårdsföreningen som Grundare 1832,

tit. Brunnsintendent, tit. Med.kand. 1815-05-31, tit. Med.dr. 1817-06-16, tit. Lektor vid Gymn. (37) 1821, tit. Professor (36) 1822-10-16, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Wimmerstedt, Magnus Gabriel, f. 1758 d. 1836, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, LPS 1821-02-24, Sällskapet De nödlidandes vänners kommitté Led. 1815, aktiv i Patriotiska sällskapet som vice Ordf. 1822-05-18 till 1822-11-30, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Winblad, Thure Pontus, f. 1801-03-11, gift med Wahlberg, Anna Christina, inskr. UU 1818, Sthm nation i Ua 1818, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1824-11-13, utgav Handbibliotek för Damer 1824-12-20 till 1825, tit. Notarie, tit. E.o. kanslist, (*Publicist*).

Winbom, Johan, f. 1746-10-09 d. 1826-10-09, född i Timmele församling, mor Greberg, Ingeborg, far Winbom, Jonas, gift med Afzelia, Catharina 1788-08-08, gift med Hernberg, Christina 1807, inskr. Ulricehamn skola 1757, inskr. Skara skola 1761, inskr. UU 1768-10-08, VG nation i Ua 1768-10-06, Pro fide et Christianismo Led. 1807, RNO 1809-07-03, Uppsala läns hushållningssällskap Led. 1814, Evangeliska sällskapet i Stockholm Led. 1814, HedLSBS 1815, VX Led. 1826 till 1826, aktiv i VG nation i Ua som Inspektor, aktiv i VG nation i Ua som Kurator 1774, aktiv i Uplands nation i Uppsala som inspektor 1797, aktiv i Uppsala Bibelsällskap som Grundare 181, tit. Rektor Magnificus (18) 1822-07, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Winge, Gustaf Adolf, f. 1791-07-24 d. 1858, födelseort Stockholm, född i Katarina församling, mor Sjöberg, Sofia Dorothea, far Winge, Henrik Lars, inskr. Stockholms storskola: Första klassen 1796-08-29, inskr. UU 1808-04-26, Sthm nation i Ua 1808-04-26, utgav Stockholms tidning 1824-01-15 till 1824-06-29, tit. Auskultant, tit. Notarie, tit. Vice notarie, (*Publicist*).

Wingård, Carl Fredrik af, f. 1781-09-26 d. 1851-09-19, födelseort Stockholm, mor Darelli, Fredrika af, far Wingård, Johan, gift med Åkerman, Anna Fredrika 1807-07-02, inskr. Hvitfeldtska läroverket: Auditorii inferioris circulus posterior 1794, inskr. Hvitfeldtska läroverket: Auditorii inferioris circulus superior 1794-06-16, inskr. UU 1796-10-04, Göta Provinsialloge Frimurare, IX frimurareprovinsen Frimurare, Sv. Stora landslogen Frimurare, Pro patria Led., Göteborgs nation i Uppsala 1796-10-04, LVVS 1802-01-18, Royal Bachelor's Club led. 1814, Salomoniska logen af Trenne lås Frimurare 1814-09-13, LSKS 1815, RNO 1818-09-30, VX Led. 1822, LSBS 1823 till 1823, LSBS 1823, HedLSBS 1823, KNO 1824-01-28, VHAA Hedersled. 1830-02-09, Svenska

missionssällskapet Led. 1835, LSA 1837-09-18, LVA 1838-10-10, LSkS 1839, RKMO 1841-06-24, Sveriges riksdags prästestånd Led. 1818, Riksdagens expeditionsutskott Led. 1823 till 1823, Riksdagens allmänna besvärs- och ekonomiutskott Led. 1823 till 1823, Snillekommittén Led. 1825-12-21, Snillekommitténs Sektion för Elementarläroverken Led. 1826-10-14, Växelundervisningssällskapet i Göteborgs stift dir. Ordf. 1824-02-17, aktiv i Götiska förbundet i Göteborg som Ordf., aktiv i Göta Provinsialloge som T, aktiv i Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg som ordf. 1811-01-17, aktiv i Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg som sekr. 1815-01-02 till 1820-12-15, aktiv i VHAA som Preses 1834-01-01 till 1834-06-30, aktiv i Svenska missionssällskapet som Grundare 1835, aktiv i Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg som vikarierande ordf. 1835-12-30, aktiv i VHAA som Preses 1844-07-01 till 1844-12-31, aktiv i VHAA som Preses 1851-01-01 till 1851-06-30, tit. Bibliotekarie 1803, tit. Fil.mag. 1803-06-15, tit. Adjunkt 1805-02-19, tit. Lektor vid Gymn. (37) 1805-05-15, tit. Professor (36) 1810-05-10, tit. Präst 1817, tit. Prost 1818, tit. Teol.dr. (18) 1818-05-11, tit. Biskop (18) 1818-07-08, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1824-01-28, tit. Akademed. i Svenska akademien (18) 1837-09-18, tit. Ärkebiskop (18) 1839-09-28, tit. Prokansler 1839-09-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (SK).

Wingård, Johan Didrik af, f. 1778-11-14 d. 1854-02-21, födelseort Stockholm, mor Darelli, Fredrika af, far Wingård, Johan, gift med Björnberg, Fredrika 1810-08-18, inskr. UU 1793, Värmländska sällskapet led. till 1854, Sv. Stora landslogen Frimurare, IX frimurareprovinsen Frimurare, LVVS 1806-11-11, LKVA 1808-02-20, RSO 1814-05-03, LPS 1818-09-26, HedLKVA 1824, VX Led. 1829 till 1829, KNO 1829-08-31, KNO med stora korset 1844-10-14, RCXIII 1848-02-21, aktiv i Stuartslogen som FBB, aktiv i Johanneslogen S:t Carolus i Karlstad som OM, aktiv i Värmländska sällskapet som Ordf. 1814 till 1840, aktiv i Värmländska Provinsiallogen i Karlstad som Deputerad provinsialmästare 1834-12-31, tit. Sergeant, tit. Överstelöjtnant (19), tit. Fänrik 1793-05-19, tit. Underlöjtnant vid artilleriet (39) 1801, tit. Stabslöjtnant 1801-10-26, tit. Kapten 1802-09-22, tit. Artilleristabsofficer 1808, tit. Major 1809-07-10, tit. Överadjutant 1809-07-10, tit. Vice landshövding (18) 1814, tit. Landshövding (7) 1815-03-07, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1829-08-31, tit. Statsråd (4) 1840, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1848-01-28, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Wingård, Johan, f. 1738-04-19 d. 1818-01-12, född i Kville församling, mor

Qvildahl, Inga Helena, far Wingård, Didrik, gift med Darelli, Fredrika af 1777-09-14, inskr. Hvitfeldtska läroverket, inskr. UU 1758-10-07, LKVA, S:t Johanneslogen Sankt Edvard Frimurare 1773 till 1781, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1781, LPS 1782-02-23, Amarantherorden i Stockholm Led. 1782-03-19, LVVS 1784, LSA 1786-03-20, RNO 1787-11-26, KNO 1789-04-28, RCXIII 1811-05-27, HedLSBS 1815, LSks 1816, Sveriges riksdags prästestånd Led. 1778 till 1800, Sekreta utskottet Led. 1792 till 1792, Sekreta utskottet Led. 1800 till 1800, tit. Fil.mag. 1764, tit. Präst 1766, tit. E.o. hovpredikant 1767, tit. Hovpredikant 1768, tit. Kungl. Överhovpredikant (18) 1773, tit. Kyrkoherde 1775, tit. Teol.dr. (18) 1779, tit. Biskop (18) 1780-06-01, tit. Domprost 1785, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1786-03-20, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1789, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1789-04-28, tit. Riddare av Carl XIII:s orden (18) 1811-05-27, (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Winter, Olof, f. 1785-04-04 d. 1845-08-16, födelseort Göteborg, född i Göteborgs (Gustavi och Kristine) domkyrkoförsamling, mor Blomstedt, Kerstin, far Winter, Olof, inskr. Hvitfeldtska läroverket: In posterori auditorii inferiori classe 1800, inskr. Hvitfeldtska läroverket: Auditorii inferioris posteriori 1800, inskr. Hvitfeldtska läroverket: Auditorii inferioris classe posteriori 1801-06-15, inskr. Greifswald universitet 1804-08-31, inskr. UU 1808-10-04, Göteborgs nation i Uppsala 1808-10-04, LPS 1816-03-30, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1817, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, LSBS 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, VX-dir. Suppl 1824-05-19, Riksbankens styrelse Led. 1833 till 1834, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1838-08-01 till 1840-08-07, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1841-09-25 till 1845-03-03, Hovkonsistorium Notarie 1821-02-24, Hovkonsistorium Assessor 1824-04-30, VX-dir. Revisors suppl 1824-05-19 till 1825-05-25, Stockholms stads konsistorium Assessor 1827-12-04, tit. E.o. hovpredikant, tit. Hovpredikant, tit. Teol.kand., tit. Präst, tit. Kyrkoherde, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Wirsén, Carl Johan af, f. 1777-09-12 d. 1825-10-20, födelseort Sveaborg, mor Avén, Sofia Helena, far Wirsén, Johan, gift med Boucht, Helena Gustava 1813-01-23, RSO 1807-04-28, LKVA 1808, Örlogsmannasällskapet Led. 1811-01-10, Preussiska orden Pour le mérite Riddare 1813, RSO med stora korset 1814-08-09, Royal Bachelor's Club Led. 1815, LVVS 1816-01-12, KSO 1820-06-23, LSBS 1823, tit. Överstelöjtnant vid flottorna (19, 21) 1812-04-04, tit. Konteramiral (7) 1814-08-09, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1820-06-23,

tit. Vice amiral (5) 1825-01-26, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Wirsén, Gustaf Fredrik, f. 1779-10-21 d. 1827-12-09, födelseort Sveaborg, mor Avén, Sofia Helena, far Wirsén, Johan, gift med Boucht, Ulrika Vilhelmina 1804-09-23, Pro patria Led., Sv. Stora landslogen Frimurare, IX frimurareprovinsen Frimurare 18, LKVA 1808, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1809-05-15, RNO 1810-05-04, KNO 1812-11-23, HedLSBS 1815, LPS 1815-10-28, LVA 1817-01-15, LMA 1817-06-04, LSBS 1823, RKMO 1823-06-19, VX Led. 1825, LSA 1826-06-12, Stora landslogens drätseldirektorium Led., Rikets allmänna ärendens beredning Led. 1809-06-12 till 1812, 1822 års finanskommitté Led. 1822 till 1822, Snillekommittén Led. 1825-12-21 till 1827-12-09, Svenska bibelsällskapets kommitté Vice ordf., Kanslistyrelsen Kansliråd 1824, grundade Danderyds sockenskola, aktiv i Serafimerorden som Översteskattnästare, tit. Sergeant 1791-04-04, tit. Tygskrivare 1793-11-16, tit. Militarieskrivare 1795-11-13, tit. Revisor 1797-12-21, tit. Vice landssekr. 1804-05-16, tit. Kommissarie 1805-06-28, tit. Kungl. Överkrigskommissarie (19) 1805-10-05, tit. Statskommissarie (18) 1807-04-08, tit. Kammarförvant 1807-07-01, tit. Tf. statssekr. (7) 1811, tit. Statssekr. (7) 1812-11-12, tit. Kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11) 1812-11-12, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1812-11-23, tit. Frih. (18) 1815-01-07, tit. President (1) 1818-05-11, tit. Statsråd (4) 1824-10-25, tit. Greve (18) 1826-05-11, tit. Akademiled. i Svenska akademien (18) 1826-06-12, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Geijers nätverk fig 16 s 179*), (SK), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Wrangel, Fredrik Ulrik, f. 1760-11-28 d. 1853-04-01, födelseort Stockholm, mor Sparre af Söfdeborg, Charlotta Regina, far Wrangel, Anton Johan, gift med Ehrenborg, Ulrika Lovisa 1803-10-12, RSO 1797-11-01, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, KSO 1825-05-11, LKVA 1827, VX Led. 1827 till 1827, tit. Greve (18), tit. Kadett 1762-09-21, tit. Förare 1771-05-26, tit. Fänrik 1771-10-09, tit. Löjtnant 1776-12-04, tit. Kapten 1781-06-15, tit. Stabsadjutant 1781-06-15, tit. Major 1794-06-23, tit. Överstelöjtnant (19) 1800-07-12, tit. Kommendant 1800-09-08, tit. Överste (11) 1814-11-16, tit. Regementschef 1815-07-18, tit. Generaladjutant (11) 1818-05-11, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1825-05-11, tit. Generalmajor (7) 1827-06-24, (*Skolgrundare*).

Wrangel, Henning Gustaf, f. 1780-02-04 d. 1833-10-21, födelseort Oretorp, född i Vinslöv församling, mor Hamilton, Anna Margareta, far Wrangel, Carl Adam, gift med Lewenhaupt, Anna Hedvig 1810-04-11, inskr. Karlbergs krigsakademi 1795-09-24, RSO 1819-07-04, VX Led. 1822, KVO 1826-05-11,

LPS 1827-09-29, grundade Sperlingsholms växelundervisningsskola 18, tit. Fänrik vid livgardesreg. (39) 1795-06-08, tit. Löjtnant vid livgardesreg. (36) 1802-12-13, tit. Kapten vid livgardesreg. (30) 1806-12-01, tit. Kommendör av kungl. orden (18) 1826-05-11, tit. Överstekammarjunkare (5) 1829-07-04, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Wrede, Carl Fabian, f. 1798-11-23 d. 1865-01-29, födelseort Länna, född i Länna församling (AB), mor Arfwedson, Charlotta Elisabet, far Wrede, Casper, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1818-10-15, LGF 1821-09-26, tit. Frih. (18), tit. Kanslist (inom Kungl. kansliet) (38), tit. Kammarherre (11), tit. Andre sekr. i kabinettet för utrikes brevväxling (37) 1824-05-25, tit. Underceremonimästare 1837-01-28, tit. Arkivarie 1841-07-04, (*Geijers nätverk fig 16 s 179*).

Wulff, Gustaf Adolf, f. 1778-12-02 d. 1836-11-19, födelseort Strängnäs, född i Strängnäs landsförsamling, mor Mörk, Magdalena Dorothea, far Wulff, Hans Fredrik, inskr. Strängnäs skola 1786, inskr. Strängnäs gymn. 1791-07, inskr. UU 1800, Sällskapet Led. 18, Södermanlands nation i Uppsala 1800, utgav Skådaren 1826-12-23 till 1827-03-29, red. Journalen 1813, tit. Pastorsadjunkt, tit. Vice kapellpredikant, tit. Kammarskrivare, tit. Präst 1805-06-23, tit. Vice komminister 1808, tit. Komministersadjunkt 1809, (*Publicist*).

Wulff, Lars Peter, f. 1771-02-21, inskr. Västerås skola: Andra klassen 1780, inskr. Västerås skola: Fjärde klassen 1784, IX frimurareprovinsen Frimurare, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1806-05-21, De Nödlidandes Vänner Led. 1816, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Zenius, Olof, f. 1772-02-16 d. 1836-01-12, födelseort Färila, född i Färila församling, mor Bælter, Brita Justina, far Zenius, Johan, inskr. UU 1787-03-02, RNO, Gästrike nation i Uppsala 1787-03-02, LPS 1810-08-25, Sällskapet för medborgerlig talarkonst Led. 1820-11-17 till 1820, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, Lagkommittén Led. 1810-11-09, Riksdagens tryckfrihetskommitté Led. 1812 till 1823, Snillekommittén Led. 1825-12-21, aktiv i Sällskapet för medborgerlig talarkonst som Grundare 1820-11-17, tit. Extra fiskal, tit. Lärare 179, tit. Assessor (i kollegium) (36) 1805, tit. Kommerseråd (18) 1813, tit. Justitieombudsman (6) 1814, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*SK*).

Zetterström, Johan Gustaf, f. 1789 d. 1824-03-18, far Zetterström, Johan Fredric, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1815-03-15, utgav Amphion. Musikalisk Tidskrift 1824-01-09 till 1824-03-18, aktiv i Hovkapellet som Andre

violinist 1812, tit. Informationsmästare, tit. Kammarmusiker, tit. Andre violinist, (*Publicist*).

Åbom, Olof, f. 1787 d. 1829-06-17, VX Led. 1822, VX-dir. suppl 1824-05-19, VX-dir. Revisors suppl 1824-05-19 till 1825-05-25, VX-dir. Revisors suppl 1826-05-17 till 1827, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Ågren, Sven Peter, f. 1787-02-14 d. 1860-02-28, födelseort Bruatorp, född i Söderåkra församling, mor Svensdotter, Elna, far Ågren, Frosten, gift med Bergvall, Märta Christina 1820, inskr. LU 1803, Kalmar nation i Lund 1803, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1815, LVX 1824 till 1824, LVX 1825 till 1825, LVX 1826 till 1826, LVX 1827 till 1827, LVX 1828 till 1828, LVX 1829 till 1829, Snillekommittén Led. 1825-12-21, VX-dir Suppleant 1826-05-17 till 1827, Snillekommitténs Sektion för Elementarläroverken Led. 1826-10-14, VX-dir Revisors suppleant 1826-05-17 till 1827, tit. Lektor vid Gymn (37) 1821, tit. Professor (36) 1823, tit. Kyrkoherde 1845, tit. Präst 1845, (*Rosensteins nätverk 2, figur 15 s 171, bil 5*), (*SK*).

Åhlin, Peter Paul, f. 1802-12-10 d. 1881, LSBS 1823, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1826-01-21, tit. Fänrik, tit. Lärare, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Åhlström, Olof, f. 1756-08-14 d. 1835-08-11, födelseort Vårdinge kyrka, född i Vårdinge församling, mor Jonsdotter, Anna, far Olofsson, Erich, gift med Lenngren, Hedvig Charlotta, RNO, LMA, Sv. Stora landslogen Frimurare, S:t Johanneslogen S:t Erik Frimurare 1779-02-23, Par Bricole Led. 1794, LSBS 1823 till 1823, LSBS 1828, utgav Musikaliskt Tidsfördriv 1789 till 1834, utgav Traditioner av svenska folkdanser 1814 till 1815, aktiv i Sv. Stora landslogen som FStS, tit. Tonsättare, tit. Organist, tit. Musikförläggare, tit. E.o. kammarskrivare 1779, tit. Krigskommissarie (40) 1802, tit. Krigsråd (18) 1805, (*Publicist*), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Åkerblom, Hampus Petrus, f. 1777-06-22 d. 1856-08-13, utgav Argus 1828-01-21 till 1834-08-29, tit. Språklärare, tit. Translator, (*Publicist*).

Åkerhielm, Gustaf Fredrik, f. 1776-02-10 d. 1853-09-23, mor Uggla, Fredrika Lovisa, far Åkerhielm, Samuel Fredrik, gift med Ugglas, Helena Charlotta af 1807-09-21, Nordiska Första (Saint Jean Auxiliaire) Frimurare 1799, RSO 1810-05-04, VX Led. 1822 till 1822, KNO 1823-07-08, VX Led. 1824 till 1824, VX Led. 1825 till 1825, VX Led. 1826 till 1826, VX Led. 1827 till 1827, LPS 1827-01-27, VX Led. 1828 till 1828, VX Led. 1829 till 1829, RKMO 1837-01-28, Riksgäldskontorets styrelse Led. 1821-07-17, Jernkontorets styrelse Led. 1826

till 1829, Serafimerordensgillet Led. 1847-12-06, Styrelse över rikets fängelser och arbetsinrättningar Ordf. 1826-02-14 till 1835-03-13, Generaltullstyrelsen Generaltulldirektör 1827-05-04, aktiv i Patriotiska sällskapet som Ordf. 1832-05-26 till 1833-05-30, aktiv i Patriotiska sällskapet som Ordf. 1843-11-30 till 1853-09-23, aktiv i Serafimerorden som Översteombudsman 1851-04-28, tit. Generaltulldirektör, tit. Frih. (18), tit. Överstelöjtnant (19) 1810-08-07, tit. Överste (11) 1811-01-29, tit. Statsråd (4) 1831-04-23, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Åkerman, Nils, f. 1777-10-04 d. 1850-01-31, födelseort Barva kyrka, född i Barva församling, mor Myreen, Anna Kristina, far Åkerman, Carl, gift med Welin, Emma Amalia 1841-11-27, inskr. Strängnäs gymn. 17, inskr. UU 1797, Södermanlands nation i Uppsala 1797-0, VX Led. 1829 till 1829, utgav Hälsovänneren 1828-03-21 till 1829-07-06, tit. Läkare, tit. Fil.mag. 1803, tit. Prosektor 1810, tit. Adjunkt 1810, tit. Med.dr. 1810, tit. Kir.mag. 1812, tit. Professor (36) 1813, tit. Brunnsintendent 1821, (*Publicist*).

Årén, Anders, f. 1784, inskr. UU 1809-02-24, Värm. nation i Ua 1809-02, utgav Galatea 1817-12-13 till 1817-12-27, tit. Magister, tit. Fil.mag., (*Publicist*).

Ödman, Samuel Lorens, f. 1750-12-25 d. 1829-10-02, far Ödman, Gabriel, gift med Myrin, Elisabet 1776, inskr. Växjö gymn., Smålands nation i Uppsala 1768-09-03, LVA 1784-02-04, RNO 1811-01-28, LMA 1818-12-02, VHAA Led. 1820-08-16, Psalmbokskommittén Led. till 1814, Bibelkommissionen Led. 1792, medarb. Svensk Litteraturtidning 1813-01-09, aktiv i Fjerdhundra nation i Uppsala som Inspektor, aktiv i Hälsinge nation i Uppsala som Inspektor, aktiv i Gästrike nation i Uppsala som Inspektor, aktiv i Gästrike-Hälsinge nation i Uppsala som Inspektor, aktiv i Smålands nation i Uppsala som Sekr. 1771, aktiv i Smålands nation i Uppsala som Inspektor 1828-10-11, tit. Kyrkoherde 1790-01-18, tit. Professor (36) 1799-10-01, tit. Teol.dr. (18) 1800-06-14, (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*), (*Rosensteins nätverk 1, fig 14 s 167*).

Örbom, Carl Johan, f. 1765 d. 1836-06-01, KNO, LPS 1827-12-29, LSBS 1828 till 1828, tit. Justitieråd (5), tit. Kommendör av kungl. orden (18), (*Rosensteins nätverk 2, fig 15 s 171, bil 5*).

Referenser

Figur- och tabellförteckning

Figurer

Figur 1 Relationsschema som visar ett exempel på hur metadata är strukturerat i applikationen.

Figur 2 Närvarofrekvens i Uppfostringskommittén. Korresponderande ledamöter anges med en asterisk *, och tjänstemän (ordförande, sekreterare, adjungerad ledamot, biträde) med **.

Figur 3 Närvaro vid sammanträden för aktörer i Snillekommittén. Statsråd markeras med *, och adjungerade ledamöter **.

Figur 4 Karta över aktiva växelundervisningsskolor i Sverige år 1820 och 1822. Skolorna markeras av en fjäderpenna i bläckhorn.

Figur 5 Karta över aktiva växelundervisningsskolor år 1825 och 1828.

Figur 6 Antal tidningsutgivare och tidskrifter i Stockholm under perioden 1753–1835.

Figur 7 Antal utgivna tidningar i Sverige till och med år 1835. Linjerna visar hela Sverige utom Stockholm, Stockholm, Göteborg och Uppsala.

Figur 8 Antal verksamma bibel- och traktatsällskap i Sverige 1773–1873.

Figur 9 Antal verksamma ordnar i Sverige under perioden 1773–1873.

Figur 10 Antal anslutningar till sällskap för ledamöter i Uppfostringskommittén och Snillekommittén samt för publicister

under deras livstid (bilaga 2 och 6).

Figur 11 Relativ jämförelse mellan kommittéledamöternas och publicisternas antal aktiva relationer per antal levande personer per år.

Figur 12 Snillekommitténs associativa praktiker 1812–1828. =Led SK, ◆=led UK+SK, ■=Skolgrundare, ♣= Sällskap, =Styrelse, ▣=Tidning (bilaga 3 och 6).

Figur 13 Snillekommitténs aktörers samlade statusutveckling mätt efter den officiella rangordningen (bilaga 6).

Figur 14 Carl von Rosensteins sociala nätverk 1812-1815. =Led UK, =Led SK, ◆=led UK+SK, ●=publicist, ■=(mjuk kvadrat) Skolgrundare, †=Övrig person, ♣= Sällskap, =Styrelse. (Bilaga 4 och 6).

Figur 15 Carl von Rosensteins egonet 1825–1828.=Led UK,=Led SK, ◆=led UK+SK, ●=publicist, ■=(mjuk kvadrat) Skolgrundare, †=Övrig person, ♣= Sällskap, =Styrelse (Bilaga 5 och 6).

Figur 16 Erik Gustaf Geijers egonet 1825–1828. Linjerna motsvarar relationer för personer med titlar som motsvarade lägst rang 14 (rangvärde 27). =Led UK, =Led SK, ◆=led UK+SK, ●=publicist, ■=(mjuk kvadrat) Skolgrundare, †=Övrig person, ♣= Sällskap, =Styrelse (bilaga 6).

Figur 17 Sveriges statskalender, Hovkalendern och Frimurarordens kalender.

Tabeller

Tabell 1 Kommittéledamöternas inträdesår i Snillekommittén (SK), sektionstillhörighet och inträdesår i Växelundervisningssällskapet (VX). Statsråd markeras med *, tjänstemän (ordförande, sekreterare, biträde, adjungerad ledamot) med ** och S markerar

styrelsemedlemmar i Växelundervisningssällskapet.

Tabell 2 Uppfostringskommitténs (UK), Snillekommitténs (SK) och Publicisternas (PUB), anslutningar till sällskapskategorier med angivelse för hur många personer (Pers.) som hade ett visst antal relationer (Rel.) (informationen förklaras i bilaga 2 och relationerna är hämtade från bilaga 6).

Tabell 3 Uppfostringskommitténs (UK) ledamöters medlemskap i Frimurarorden (SFMO), Carl XIII:s Orden (CXIII), Svenska bibelsällskapet (SBS), Växelundervisningssällskapet (VX) och Snillekommittén (SK). Statsråd markeras ”*”, korresponderande ledamot ”k” och ledamot av VX-direktionen ”S” (bilaga 6).

Tabell 4 Ledamöter i Snillekommittén (SK) som även var ledamöter i Svenska Frimurare Orden (SFMO), Carl XIII:s orden (CXIII), Svenska bibelsällskapet (SBS), Växelundervisningssällskapet (VX). Okända receptionsdatum har ersatts med ett fragmentariskt årtal eller ett frimurarkors. * anger statsråd, ** tjänstemän, H hedersledamot och S ledamot av Växelundervisningssällskapets direktion (bilaga 6).

Otryckta källor

Kungliga biblioteket (KB)

Auroraordens arkiv

Bellmanska sällskapets arkiv

Brevkorrespondens Ep H på microfilm

Brevkorrespondens EP J 8

Brev till C. C. Gjörwell Ep G

Brev och suppliker av Carl Deléen I. d. 15

Pro fide et Christianismos arkiv

Sällskapet Polymnias arkiv

Sällskapet De nödlidandes vänners arkiv

Riksarkivet i Marieberg (RA)

August von Hartmansdorffs samling E4056

1812 års uppfostringskommitté ÄK 851

Snillekommittén (Stora uppfostringskommittén) 1825 ÄK 855

Uppfostringskommissionen 1745 ÄK 849

Uppfostringskommissionen 1745 ÄK 850

[Kommittén ang jämkningen av de akademiska konstitutionerna 1817
ÄK 853](#)

Stockholms stadsarkiv (SSA)

Frimurarebarnhusets i Stockholm arkiv, 816

[Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk, 310 F 4](#)

Småbarnskolesällskapet i Stockholm arkiv, 301

Stockholms storskolas arkiv, 310 D II

Svenska Frimurare Orden (SFMO)

S:t Andreaslogen Nordiska Cirkeln

S:t Johanneslogen Nordiska Första S:t Johannislogens anmälningsbok

S:t Johanneslogen S:t Eriks anmälningsbok

IX Frimurare Provinsens matrikelregister

S:t Johanneslogen S:t Eriks protokoll

Tableau som utvisar den IX:de Frimurare Provinsens Officianters
Titlar.

Kungl. Maj:ts Orden (KMO)

Matrikel öfver Kongl. Maj:ts Orden

Kongl. Ordens utnämningsslistor 1800–1818

Göteborgs landsarkiv (GLA)

Falköpings högre allmänna läroverks arkiv D I

[Hvitfeldtska högre allmänna läroverkets arkiv D I](#)

Högre allmänna läroverket i Skaras arkiv D I

Ulricehamns pedagogi

Lunds landsarkiv (LLA)

Karlshamns läroverks arkiv D I a
Ystads läroverk D I b

Uppsala landsarkiv (ULA)

Högre allmänna läroverket i Strängnäs arkiv

Vadstena landsarkiv (VALA)

Högre allmänna läroverket i Jönköpings arkiv A I
Högre allmänna läroverket i Linköpings arkiv C III
Högre allmänna läroverket i Växjö's arkiv C II
Högre allmänna läroverket i Västervik

Östersunds landsarkiv (ÖLA)

Frösö trivialskolas arkiv C II

Linköpings stadsarkiv (LSA)

Sällskapet för forntida minnen

Lunds universitetsbibliotek (LUB)

De la Gardieska samlingen, kps

Uppsala universitetsbibliotek (UUB)

[Finska nationens arkiv](#)

Stockholms nations arkiv. Nationens studenter 1781–1800, otryckt
manuskript av Gösta Thimon

Utile Dulci arkiv U169k

Västmanlands-Dala nations arkiv U1100b

Västerås stadsarkiv och stiftsbibliotek (VSA)

Rudbeckianska skolans arkiv

Övriga arkiv

Södermanlands och Nerikes Gilles arkiv (SNG)

Tryckta källor

Uppslagsverk och sökverktyg

Disbyt. <www.disbyt.dis.se> (2006–2011)

Genline Family Finder, släktforskningsprogram. <www.genline.se> (2006–2011)

Nordisk familjebok, <<http://runeberg.org/sbh/>> (2006–2010)

Svenska akademiens ordbok på Internet, <www.saob.se> (2007–2010)

Svenska Ridderskapets ättartavlor på CD-rom

Svenskt biografiskt handlexikon, <<http://runeberg.org/nf/>> (2006–2010)

Samtida tryck, memoarer, arkundspublikationer

Agardh, Carl Adolph. 1828/1926. Slut-Anförande Hållet inom ”Comitén till öfverseende af Rikets Allmänna Undervisningsverk” 1828. Hall, Bror Rudolf (red.) *Tidiga enhetsskoletankar*. Agardh, Bergman, Broocman, Fryxell, Silverstolpe. Lund: Föreningen för svensk undervisningshistoria: Gleerup.

Arfwedson, Carl David. 1828. *Polymnia. Denna beryktade Ordens Historia, från dess början intill närvarande tid. Berättelsen hemtad ur Ordens gamla handlingar*, Stockholm.

Argus

Atterbom, Per Daniel Amadeus. 1859. *Samlade skrifter i obunden stil. Minnen från Tyskland och Italien*, Vol. 1 av 2, Örebro: Lindh.

Bell, Andrew. 1797. *An experiment in education made at the male asylum of Madras. Suggesting a system by which a school or family may teach itself under the superintendance of the master or parent*, London: Printed for Cadell and Davies.

Bell, Andrew. 1817. *Instructions for conducting schools through the agency of the scholars themselves. Comprising the analysis of an experiment in education made at the male asylum, Madras, 1789–1796 compiled chiefly from Elements of tuition, parts 1, 2 and 3, viz. the Madras, English and grammar schools for the use of schools*

and families, London printed at the Free-School.

Bergman, Carl Abraham. 1832. *Om svenska scholväsendet, eller elementarscholan; (Med hänseende till betänkandet af Comitén till öfverseende af rikets allmänna läroverk, och till följe af Kongl. brefvet d.11 febr. 1832). En skrift, tillegnad Sveriges yngre presterskap, af en kyrkoherde från Skåne*, Stockholm: Norstedts.

Berättelse af kongl. uppfostrings-comitén, första häftet, innefattande dess inrättning och föremål, samt den plan som blifvit fattad, och de anstalter som sedan dess tillförordnande blifvit vidtagne i afseende på allmänna uppfostringens och undervisningens förbättrande. 1813. Stockholm: Kungl. tryckeriet.

Berättelse och redovisning av Svenska Bibelsällskapets kommitté, åren 1816–1828.

Berättelse om evangeliska sällskapet år 1810. 1811. Stockholm: Johan Arvid Carlbohm.

Betänkande af comitén till öfverseende af rikets allmänna undervisningsverk i underdånighet afgifvet den 20 december 1828. Stockholm. Tryckt hos Johan Hörberg. 1829. Stockholm.

Biberg, Nils Fredrik. 1828. *Samlade skrifter, del 1*, Uppsala.

Broocman, Carl Ulric. 1808. *Berättelse om Tysklands undervisningsverk ifrån dess äldsta intill närvarande tider. Med Kongl. Maj:ts aller nådigste tillstånd utgifven af Carl Ulric Broocman*. Stockholm, tryckt hos C.F. Marquard., Vol. 2, Stockholm.

Broocman, Carl Ulric. 1811/1926. Om det offentliga läroverket. Hall, Bror Rudolf (red.) *Tidiga enhetsskoletankar. Agardh, Bergman, Broocman, Fryxell, Silverstolpe*. Lund: Föreningen för svensk undervisningshistoria.

Dahlgren, Carl Fredric. 1842/1925. *Frimureriet. Med tillämpning på Sverige*, Stockholm.

Enberg, Lars Magnus. 1823. *Om uppfostran till medborgerlighet*, Stockholm: Fr. B. Nestius.

Engeström, Lars von. 1876. *Minnen och anteckningar, band 2*.

- Utgivna av Elof Tegnér, Stockholm: Beijer.*
- Evangeliska sällskapet. 1815. *Förteckning på evangeliska sällskapets ledamöter, ifrån början af 1809 till slutet af 1814. Stockholm, tryckt hos Samuel Rumstedt, 1815, Stockholm.*
- Frimurare Ordens calender för år 1815. På befallning utgifven af IX. prov. loge directorium. 1815. Stockholm.*
- Frimurare Ordens calender för år 1823. På befallning utgifven af IX. prov. loge directorium. 1823. Stockholm.*
- Fruntimmersföreningens flickskola i Göteborg. 1815–1915. 1915. Göteborg: Wald. Zachrissons Boktryckeri.*
- Fryxell, Anders. 1823. *Förslag till enhet och medborgerlighet i de allmänna undervisnings-verken, Stockholm: F B Nestius.*
- Fryxell, Anders. 1824. *Om vexelundervisningens användbarhet. Tal, hållet vid allmänna års-sammankomsten d. 19 maj 1824, uti sällskapet för vexelundervisningens befrämjande. Af And. Fryxell. Stockholm, tryckt hos Fr. B. Nestius, 1824, Stockholm.*
- Fryxell, Anders. 1832/1926. *Försök, att närmare bestämma frågorna om undervisningsverkens reform. Hall, Bror Rudolf (red.) Tidiga enhetsskoletankar. Agardh, Bergman, Broocman, Fryxell, Silverstolpe. Lund: Föreningen för svensk undervisningshistoria: Gleerup.*
- Fryxell, Axel. 1812. *Om de förbättringar, som våra allmänna läroverk synas för det närvarande kunna emottaga. Utdrag af tal, hållet vid rektoratets nedläggande uti Carlstad den 10 december 1804, af Axel Fryxell. Med sedermera tillagda jemförelser och anteckningar vid kongl. maj:ts förnyade nådiga skole-ordning af den 7 dec. 1807. Carlstad, tryckt hos G. Wallencrona, 1812, Karlstad: G. Wallencrona.*
- Geijer, Erik Gustaf. 1851a. *Erik Gustaf Geijers samlade skrifter, Afd. 1, Bd 3, Stockholm: P. A. Norstedt & söner.*
- Geijer, Erik Gustaf. 1851b. *Erik Gustaf Geijers samlade skrifter. Afd. 1. Bd 4, Stockholm: Norstedt.*
- Geijer, Erik Gustaf. 1923. *Samlade skrifter, av 13, Stockholm:*

Norstedt.

Grafström, Frithiof. 1877. *Vid prostens P. R. Svenssons jordfästning*, Stockholm.

Hall, Bror Rudolf. 1923. *Sveriges allmänna läroverksstadgar 1561–1905 VII 1820 års skolordning*, Årsböcker i Svensk undervisningshistoria: 9, Lund: Föreningen för svensk undervisningshistoria.

Hall, Bror Rudolf. 1926. *Tidiga Enhets-Skoletankar. Agardh, Bergman, Broocman, Fryxell, Silverstolpe*, Årsböcker i svensk undervisningshistoria: 18, Lund: Föreningen för svensk undervisningshistoria.

Hallström, Jonas. 1774. *Nya rang-ordningen, med de ändringar, som i senare tider derå blifwit gjorde*. Stockholm, tryckt hos Lars Wennberg, 1774, Stockholm.

Inrikes Tidningar

Järta, Hans. 1823. *Underdånig berättelse om Stora Kopparbergs län*. Tryckt hos O.U. Arborelius et comp, Falun.

Järta, Hans. 1828/1846. *Om Sveriges läroverk. Stycken ur en afbruten skrift. Andra upplagan med tillägg och upplysningar.*, Stockholm: S. Magnus's förlag.

Lefrén, Johan Peter. 1825. *Tal, hållet i sällskapet för vexelundervisningens befrämjande inom fäderneslandet; år 1825 d. 25 maj, af J.P. Lefrén*. Stockholm, tryckt hos Fr. B. Nestius, 1825, Stockholm.

Lessing, Gotthold Ephraim. 1776–1778. *Gespräche für Freimaurer* [Elektronisk resurs]. gutenberg.spiegel.de.

Lessing, Gotthold Ephraim. 1780. *Die Erziehung des Menschengeschlechts* [Elektronisk resurs]. Berlin: gutenberg.spiegel.de.

Lindeberg, Anders. 1839. *Försök till en medborgerlig katekes*, Stockholm.

Lindmark, Daniel. 1987. *1812 års uppfostringskommittés enkät. Svaren från landsförsamlingarna i Medelpad*, Urkunden: 4, Umeå:

Forskningsarkivet vid Umeå universitet
<http://www.foark.umu.se/samlingar/urkunden/urkund4.pdf>.

Lindmark, Daniel. 1988. *1812 års uppfostringskommittés enkät. Svaren från trivial- och stadsskolorna i Västerbotten*, Urkunden: 6, Umeå: Forskningsarkivet vid Umeå Universitet
<http://www.foark.umu.se/samlingar/urkunden/urkund6.pdf>.

Magasin för föräldrar och lärare

Norberg, Samuel. 1839. *Instruction för växelundervisning-skolan uti Hubbo prebende församling af Västerås stift*, Göteborg.

Nordforss, Eric Ulric. 1805a. *Nytt swenskt och fransyskt hand-lexikon, af Erik Nordforss, jemte flere språkkännare*. Stockholm, tryckt hos Carl Fredrik Marquard. A–M, Vol. 1, Stockholm.

Nordforss, Eric Ulric. 1805b. *Nytt swenskt och fransyskt hand-lexikon, af Erik Nordforss, jemte flere språkkännare*. Stockholm, tryckt hos Carl Fredrik Marquard. På eget förlag. N–Ö, Vol. 2, Stockholm.

Något om drunknades räddning, Upsala, hos Stenhammar och Palmblad. 1813. Uppsala.

Oelreich, Niclas von. 1755. *En ärlig swensk*. Stockholm tryckt uti historiographi regni tryckeri. År 1755, Stockholm.

Philipson, Lorens Münter. 1836. *Minne af grosshandlarens Herrman Theodor Philipsens år 1819 efterlemnade enka, fru Charl:a Wilh:a Philipsen född Moll d. 17 okt. 1778 död d. 27 nov. 1835*, Stockholm.

Richert, Johan Gabriel. 1822. *Ett och annat, om corporationer, privilegier, nämnd i domstolar etc. etc. etc. i anledning af consistorii academici i Upsala betänkande, om den akademiska jurisdictionen*, Stockholm: Fr. B. Nestius.

Rosenstein, Nils von. 1793. *Försök til en afhandling om uplysningen, til dess beskaffenhet, nytta och nödvändighet för samhället, understäldt kongl. vetenskaps-academien vid præsidiij nedläggande den 26 augusti 1789 af Nils von Rosenstein ...* Stockholm tryckt hos Johan A. Carlbohm, 1793, Stockholm.

Rothlieb, Carl Fredrik. 1823. *Samling af kongl. författningar*

angående rang, af Carl Fr. Rothlieb. Stockholm, tryckt hos Carl Deleen, 1823, Stockholm.

Sackenhielm, Gottfrid. 1754. *Sammandrag af kongl. bref och resolutioner, angående rang. Efter kongl. maj:ts och riksens cancellie-collegii tilstånd. Stockholm, tryckt af Pet. Jör. Nyström, 1754, Stockholm.*

Svenska akademiens ordbok (SAOB).

Salzmann, Christian Gotthilf. 1806/1897. *Lilla myrboken eller anvisning att förnuftigt uppfostra uppfostrare, Översatt av Hedén, Karl, Göteborg: Wettergren & Kerber.*

Silverstolpe, Gustaf Abraham. 1813a. *Pedagogiska handlingar. Stockholm.*

Silverstolpe, Gustaf Abraham. 1813b. *Försök till en framställning af allmänna läro-verkets närvarande tillstånd i Sverige, af Gustaf Abraham Silverstolpe. Jemte utlåtanden deröfver af Carl Ulric Broocman, Johan Åström och Carl von Rosenstein. Samt rektor Silverstolpes derå gifna förklaringar till hans kongl. höghet kron-prinsen i underdånighet aflemnade, samt på dess befallning och bekostnad utgifne af kongl. uppfostrings-comitéen. Stockholm, 1813, tryckt i kongl. tryckeriet, Stockholm.*

Små Vitterhetsprof på vers och prosa. Ur "Sällskapet för Vitterhet och Häfd" i Linköping samlingar. Jemte inledande historik öfver litterära samfund vid Linköpings allmänna läroverk. 1885. Linköping: C. F. Ridderstads Boktryckeri.

Svenska rang-ordningarne, sådana de nu gälla och tillämpas, jemförde med enahanda ordningar i Norge och Danmark. Jemte en kort anvisning angående den i Sverige brukliga titulatur. 1865. Stockholm.

Svensson, Per Reinhold. 1819. *Berättelse om Bell-Lancasterska undervisningssätten; af P.R. Svensson ... Enligt kongl. uppfostrings-comitéens beslut till trycket befördrad. Stockholm, 1819, hos Zacharias Hæggström, Stockholm.*

Svensson, Per Reinhold. 1823. *Praktisk handledning för*

- vexelundervisningen i folkscholor; af P.R. Svensson. Med 2:ne tabeller. Stockholm, 1823, hos Zacharias Hæggström, Stockholm.*
- Sveriges Stats-Calender för året 1813. Utgifven med Kongl. Maj:ts Nådigste Tillstånd af Dess Vetenskaps-Academie. 1813. Stockholm: Johan Peter Lindh.*
- Tegnér, Esaias. 1848a. *Esaias Tegnér's Samlade skrifter. Smärre dikter*, Esaias Tegnér's samlade skrifter: 3, Stockholm: Norstedt.
- Tegnér, Esaias. 1848b. *Esaias Tegnér's Samlade skrifter. Smärre dikter*, Esaias Tegnér's samlade skrifter: 4, Stockholm: Norstedt.
- Törneblad, Bengt Johan. 1815. *Ideal till en sann och äkta qvinnobildning, i contrast med den falska stockholmska. Julklapp till alla älskvärda hustrur och dem som vilja blifva det. Stockholm, tryckt i Marquardska tryckeriet 1815, Stockholm.*
- Uppfostringskommittén. 1823. *Underdånigt betänkande rörande en förändrad student-examen. Författadt af den i nåder tillförordnade uppfostrings- comitéen. Enligt Kongl. Maj:ts nådiga beslut, genom trycket kungjordt af comitéen, till hvilken enhvar, som sådant önskar, äger att, inom den 1:sta nästinstundande October, med anmärkningar öfver ifrågavarande ämne inkomma. Stockholm, 1823. Tryckt hos direct. Henrik A. Nordström, Stockholm.*
- Växelundervisningssällskapet. 1823–1832. *Redovisning och berättelser*, (Sällskapet för växelundervisningens befrämjande).
- Wikforss, Jonas. 1804a. *Tyskt och svenskt lexikon, författadt af Jonas Wikforss. Andra delen. Stockholm, tryckt hos Anders Jacobson Nordström, Stockholm.*
- Wikforss, Jonas. 1804b. *Tyskt och svenskt lexikon, författadt af Jonas Wikforss. Första delen. Stockholm, tryckt hos C.F. Marquard, Stockholm: C. F. Marquard.*
- Winbom, Jonas Arvid. 1820. *Upsala ärkestifts matrikel 1820. Utgifven af Jon. Arv. Winbom. Upsala Palmblad & c. 1820, Upsala. Års-berättelse till sällskapet: De nödlidandes vänner den 3 maji 1817, af dess direction. Stockholm, tryckt hos A. Gadelius. 1817. Stockholm.*

Matriklar

- 'Edelcreutz'. *Ridderskapet och adelns ättartavlor*. Vol. F361. Stockholm: Svenska riddarhuset och adeln.
- 'Fleming af Liebelitz'. *Ridderskapets ättartavlor på CD-rom*. Vol. F17. Stockholm: Svenska riddarhuset och adeln.
- 'Hierta'. *Ridderskapets ättartavlor på CD-rom*. Vol. F250. Stockholm: Svenska riddarhuset och adeln.
- 'Hierta'. *Ridderskapets ättartavlor på CD-rom*. Vol. F381. Stockholm: Svenska riddarhuset och adeln.
- 'Rosenblad'. *Ridderskapets ättartavlor på CD-rom*. Vol. A2013B. Stockholm: Svenska riddarhuset och adeln.
- 'Rosenblad'. *Ridderskapets ättartavlor på CD-rom*. Vol. G123. Stockholm: Svenska riddarhuset och adeln.
- 'Silverstolpe'. *Ridderskapets ättartavlor på CD-rom*. Vol. A1939. Stockholm: Svenska riddarhuset och adeln.
- 'von Hartmansdorff'. *Ridderskapets ättartavlor på CD-rom*. Vol. A1861. Stockholm: Svenska riddarhuset och adeln.
- 'von Rosén'. *Ridderskapets ättartavlor på CD-rom*. Vol. F397. Stockholm: Svenska riddarhuset och adeln.
- 'von Schinkel'. *Ridderskapets ättartavlor på CD-rom*. Vol. A2264. Stockholm: Svenska riddarhuset och adeln.
- 'von Weigel'. *Ridderskapets ättartavlor på CD-rom*. Vol. F387. Stockholm: Svenska riddarhuset och adeln.
- Andersson, Jonas & Andreas Önnersfors. 2006. Förteckning över svenska 1700-talsfrimurare. Önnersfors, Andreas (red.) *Mystiskt brödraskap – mäktigt nätverk. Studier i det svenska 1700-talsfrimureriet*. Lund: Avdelningen för idé- och lärdomshistoria vid Lunds universitet.
- Anjou, Anton. 1900. *Riddare af Konung Carl XIII:s orden 1811–1900. Biografiska anteckningar*, Stockholm.
- Asker, Björn. 1995. Matrikel över ledamöter av Kungl. Patriotiska sällskapet 1816–1950. *Skrifter utgivna av Personhistoriska samfundet*, 1995:23, 84 sidor.

- Berg, Pehr Gustaf. 1873. *Svenska ordnar, sällskaper och föreningar m.m.* Stockholm.
- Bygdén, Leonard. 1925. *Hernösands stifts herdaminne. bidrag till kännedomen om prästerskap och kyrkliga förhållanden till tiden om kring Luelå stifts utbrytning*, Vol. 3, Uppsala: Almqvist & Wiksell.
- Carlsson, Alfred Bernhard. 1964. *Uppsala universitets matrikel band 4, 1800–1817*, Uppsala.
- Ekegrén, Karl E. 1928. *Kalender över samtliga under frimurareordens IX. provins lydande loger och brödräfföreningar*, Vol. 2, Stockholm.
- Francken, Georg Wolfgang von. 1880. *Matrikel över svenska stora landslogens grundläggare och ämbetsmän*, Stockholm.
- Gedda, Carl. 1948. *Göta Coldinu Matrikel 1768 5/4 1948*, Göteborg.
- Gyllenbok, Jan. 2008. *I gott sällskap. Om sällskapslivet i Sverige*, Stockholm.
- Hellström, Gunnar. 1951. *Stockholms stads herdaminne från reformationen intill tillkomsten av Stockholms stift. Biografisk matrikel*, Stockholm: Stockholms kommunförvaltning.
- Hjärne, Rudolf. 1878. *Götiska förbundet och dess hufvudmän. Fosterländska teckningar*, Stockholm.
- Holmberg, Ernst. 1921. *Kungl. Örlogsmannasällskapet 1771–1921. Minnesskrift med anledning av sällskapets 150-års jubileum i Karlskrona den 15 november 1921*, Karlskrona: K. L. Svensson.
- Högberg, Staffan & Helene Danielsen. 1961. *Matrikel över ledamöter av Kungl. Patriotiska sällskapet 1766–1815*, Skrifter utgivna av Personhistoriska samfundet: 13, Stockholm: Personhistoriska samfundet.
- Håhl, Johan Isaac. 1847. *Linköpings stifts herdaminne*, Vol. 3, Norrköping.
- Karle, Gunhild. 2001. *Kungl. Hovkapellet i Stockholm och dess musiker 1772–1818*, Uppsala.
- Kinberg, August. 1903. *Par Bricoles gustavianska period. Personhistoriska anteckningar till den äldsta matrikeln*, Stockholm.

- Kjellander, Rune. 1996. *Kungl. Krigsvetenskapsakademien. Svenska krigsmanna sällskapet (till 1805), Kungl. Krigsvetenskapsakademien. Biografisk matrikel med porträttgalleri 1796-1995*, Stockholm: Akad.
- Klemming, Gustaf Edvard & Johan Gabriel Nordin. 1983. *Svensk boktryckerihistoria 1483–1883*, Bromma: Mannerheim & Mannerheim.
- Lagerholm, Julius. 1933. *Södermanland-Närkes nation. Biografiska och genealogiska anteckningar om i Uppsala studerande södermanlänningar och närkingar 1595–1900*, Sunnansjö: Julius Lagerholm.
- Lundin, Claës. 1900. *Sällskapet 1800–1900. Historisk skildring*, Stockholm: Sällskapet.
- Lundin, Tom. 2009. *Bland Tunguser, Turkar och Trattar. Studentkotterier och studentordenssällskap i 1800-talets Uppsala*, Skrifter från Studenthistoriska sällskapet i Uppsala: 4, Stockholm: Atlantis.
- Lundqvist, Bo V. son. 1975. *Västgöta nation i Uppsala från år 1595. Biografiska anteckningar 1780–1830*, Vol. 3, Skara: Västgöta nation.
- Lundstedt, Bernhard. 1895. *Sveriges periodiska litteratur. Bibliografi, Del 1 1645–1812:1*, Stockholm.
- Lundstedt, Bernhard. 1896. *Sveriges periodiska litteratur. Bibliografi, Del 2 Stockholm 1813–1894: 2*, Stockholm.
- Lind, Erik Henrik. 1877. *Värmlands nations historia jämte förteckning öfver dess medlemmar från 1595 till 1877*, Uppsala: Uppsala studentkår och Värmlands nation.
- Ljungberg, Per Adolf. 1880. *Vesterås stifts herdaminne. Ny följd 1800–1880 Vestmanland*, Vesterås stifts herdaminne, Vol. 1, Örebro.
- Lagus, Wilhelm. 1895. *Åbo akademis studentmatrikel 1740–1827*, Vol. 2, Helsingfors.
- Lewenhaupt, Sten. 1961. *Svenska högre ämbetsmän från 1634. Högre*

- ämbetsmän och chefer för statliga verk inom central och lokal förvaltning m.m. namn och årtal*, Stockholm: Norstedt.
- Löfström, Karl. 1939. *Serafimerordenslängd 1748–1938*, Stockholm: Norstedt.
- Mattsson, Gottfrid. 1946. *Sällskapet Par Bricole*, Stockholm.
- Minnesskrift i anledning af S:t Johannislogen S:t Eriks etthundrafemtio års jubileum 1756 30/11 1906*. 1906. Stockholm: Beckmans.
- Modin, Erik & Natan Söderberg. 1889. *Matrikel öfver i Upsala studerande norrlänningar 1595–1889*, Stockholm.
- Nilsson, Sven. 1921. *Samfundet Pro fide et Christianismo. Minnesskrift med anledning av dess etthundrafemtioårsjubileum*, Stockholm.
- Nordenvall, Per. 1998. *Kungliga Serafimerorden 1748–1998. På uppdrag av Kungl. Maj:ts orden*, Stockholm.
- Nyström, Pia, Anna Kyhlberg-Boström & Anne-Marie Elmquist. 1996. *Kungl. Musikaliska akademien. Matrikel 1771–1995*, Kungl. Musikaliska akademiens skriftserie, 84, Stockholm: Musikaliska akad.
- Odén, Klas. 1902. *Östgötars minne. Biografiska anteckningar om studerande östgötar i Uppsala 1595–1900*, Stockholm.
- Olsson, Bror. 1948. *Kalmar stifts herdaminne, del 3*, Lund.
- Ring, Herman A. 1918. *Svea ordens minnesskrift utgifven med anledning af ordens etthundratjugofemåriga tillvaro 1793 19/10 1918*, Stockholm.
- Scheffer, Carl Gunnar Urban. 1942. *Stora Amaranterordens historia*, Stockholm.
- Setterdahl, Johan Axel. 1913. *Östgöta nation i Lund 1668–1913. Biografiska och genealogiska anteckningar jämte historik*, Linköping.
- Sjöström, Carl & Vilhelm Ljungfors. 1922. *Smålands nation i Lund 1668–1921. Biografiska och genealogiska anteckningar*, Lund: Smålands nation.

- Sjöström, Carl. 1897. *Skånska nationen före afdelningarnes tid (1682–1832). Biografiska och genealogiska anteckningar jemte historik*, Lund.
- Sjöström, Carl. 1901. *Blekingiska nationen 1697–1900. Biografiska och genealogiska anteckningar jemte historik*, Lund.
- Sjöström, Carl. 1907. *Göteborgs nation i Lund 1669–1906. Biografiska och genealogiska anteckningar jemte historik*, Lund.
- Sjöström, Carl. 1908. *Vermlands nation i Lund 1682–1907. Biografiska och genealogiska anteckningar jemte historik*, Lund.
- Sjöström, Carl. 1911. *Vestgöta nation i Lund 1683–1910. Biografiska och genealogiska anteckningar jemte historik*, Lund.
- Sjöström, Carl. 1915. *Kalmar nation i Lund 1670–1914. Biografiska och genealogiska anteckningar jemte historik*, Lund.
- Ulvenstam, Lars-Henrik & Magnus Fahl. 1947. *The Royal Bachelor's club 1769–1944. Minnesskrift. Historik av Lars-Henrik Ulvenstam, matrikel av Magnus Fahl*, Göteborg.
- Vistrand, Per Gustaf & Martin Seth. 1894. *Smålands nation i Uppsala. Biografiska och genealogiska anteckningar 1637–1844*, av 4, Uppsala.
- Westin, Christofer Adolf. 1899. *Strödda minnesblad i anledning af etthundrade årsdagen af S:t Johannislogernas S:t Jean Auxiliaire och L'Union förening till Den Nordiska Första S:t Johannislogen, enligt uppdrag af logen utg. 14/12 1899*, Stockholm.
- Wiberg, Albert. 1958. *Uppsala läsesällskap under dess första utvecklingsskede 1797–1824. Ett bidrag till Uppsala universitets historia*, Årsböcker i svensk undervisningshistoria: 37, Vol. 95-96, Stockholm: Föreningen för svensk undervisningshistoria.
- Åhlén, Bengt. 1951. *Svenskt föreningslexikon*, Uppsala: Nyblom.

Litteratur

- Agrell, Jan. 1960. Den pedagogiska debatten i Sverige 1807–1820. *Pedagogisk tidskrift*, 1, 14 sidor.

- Ahnfelt, Arvid. 1877. *Bellmanska sällskapet. Humoresker och silhuetter*, Stockholm: Jos. Seligmanns förlag.
- Alm, Mikael. 2002. *Kungsord i elfte timmen. Språk och självbild i det gustavianska enväldets legitimitetskamp 1772–1809*, Uppsala.
- Andersson, Dan. 2009. *Folkbibliotek makt och disciplinering. En genealogisk studie av folkbiblioteksområdet under den organiserade moderniteten*, Stockholm: Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet.
- Aquilonius, Klas. 1942. *Svenska folkskolans historia. Det svenska folkundervisningsväsendet 1809–1860*, Svenska folkskolans historia, Vol. 2 av 6, Stockholm.
- Archer, Margaret Scotford. 1979/1984. *Social Origins of Educational Systems*, London: Sage.
- Askeberg, Sven. 1976. *Pedagogisk reformverksamhet. Ett bidrag till den svenska skolpolitikens historia 1810–1825*, Uppsala: Föreningen för svensk undervisningshistoria.
- Asker, Björn. 1985. 'Gustaf Adolf Montgomery'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 25. Stockholm.
- Bartle, Georg F. 1991. Benthamites and Lancasterians – The Relationship between the followers of Bentham and the British and Foreign School Society during the early years of Popular Education. *Utilitas*, 3, 13 sidor.
- Berg, Anne. 2009. Rikspatrioterna och det välordnade fäderneslandet. Opublicerat avhandlingsavsnitt, Historiska institutionen, Uppsala <http://www.skeptron.uu.se/utbhist/p-anne-berg-090603.pdf>.
- Berg, Anne. 2011. *Kampen om befolkningen. Den svenska nationsformeringsprocessens utveckling och sociopolitiska förutsättningar 1780–1860*, Studia historica Upsaliensia, Uppsala.
- Berg, Fridtjuv. 1897. Geijer såsom uppfostringstänkare. *Svensk Läraretidning. Veckoblad för folkundervisningen*, 15.
- Berg, Lars Otto & Ulf Åsén. 2010. *Det svenska frimureriet under 275 år. När hände vad?*, Stockholm: Svenska Frimurare Orden.
- Berg, Lars Otto m.fl. 2003c. *250 år i barmhärtighetens tjänst*.

- Frimurarnas Barnhusverksamhet 1753–2003*, Stockholm.
- Berg, Lars Otto. 2003a. De hundra tio åren på Malmtorgsgatan. 250 år i barmhärtighetens tjänst. *Frimurarnas Barnhusverksamhet 1753–2003*. Stockholm.
- Berg, Lars Otto. 2003b. Innanför barnhusets dörrar. 250 år i barmhärtighetens tjänst. *Frimurarnas Barnhusverksamhet 1753–2003*. Stockholm.
- Bergdahl, Lovisa. 2010. *Seeing Otherwise. Renegotiating religion and democracy as questions for education*, Stockholm: Stockholms universitet.
- Bergström, Carin. 2000. *Skolmostrar och läsmästare. Lärare på landet före folkskolereformen 1842*, Stockholm: Nordiska museet.
- Bergö, Carl. 1903. *Frimurarebarnhuset i Stockholm. Ett 150-årsminne*, Stockholm: Frimurarebarnhuset.
- Bernström, Carl Fr. 1898/1950. *Carl Erik Deleen. Spridda drag ur en märklig mans levnad*, Stockholm.
- Beskow, Fritz A. 1915. *Svenska bibelsällskapet 1815–1915. Minnesskrift*, Stockholm.
- Borgatti, Steve P. 2002. *NetDraw Network Visualization*. Harvard: Analytic Technologies.
- Borgatti, Steve P., Martin G. Everett & Linton C. Freeman. 2002. *Ucinet for Windows. Software for Social Network Analysis. Harvard, MA. Analytic Technologies. Harvard, MA: www.analytictech.com/ucinet*.
- Bourdieu, Pierre. 1993. *Kultursociologiska texter*, Moderna franska tänkare, 11, Översatt av Palme, Mikael & Donald Broady, Stockholm/Stehag: Symposion.
- Bourdieu, Pierre. 2004. *Praktiskt förnuft. Bidrag till en handlingsteori*, Översatt av Jordebrandt, Stefan & Gustaf Gimdal, Göteborg: Daidalos.
- Broady, Donald. 1992. Bildningsfrågan – ett återupplivningsförsök. *Ord & Bild*, 1, 23 sidor <http://www.skeptron.uu.se/broady/sec/p-broady-920120-bildning.htm>.

- Broady, Donald. 1998. Inledning. En verktygslåda för studier av fält.
Broady, Donald (red.) *Kulturens fält. En antologi*. Göteborg.
- Bron, Agnieszka. 1991. *The organization of social enlightenment. The study of social movements and the development of adult education in Sweden 1750–1800*, Arbetsrapport Universitetet i Linköping, Institutionen för pedagogik och psykologi, 29, Linköping: Institutionen för pedagogik och psykologi.
- Bullock, Steven C. 1996. *Revolutionary Brotherhood. Freemasonry and the Transformation of the American Social Order 1730-1840*, Chapel Hill & London.
- Börjesson, Mikael. 2005. *Transnationella utbildningsstrategier vid svenska lärosäten och bland svenska studenter i Paris och New York*, Rapporter från forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi, Uppsala.
- Böttiger, Carl Wilhelm. 1874. *Aurora-förbundet i Upsala*, Stockholm.
- Böök, F. 1927. 'Fredric Cederborgh'. Boëthius, Bertil (red.) *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 7. Stockholm.
- Campbell, William W. 1849. *The Life and Writings of De Witt Clinton*, New York: Baker and Scribner.
- Carlsen, Olaf & Jesper Florander. 1952. Danmark. Sjöstrand, Wilhelm & C. E. Sjöstedt (red.) *Skola och undervisning i Sverige och andra länder. En jämförande översikt*. 3 ed. Stockholm: Natur och Kultur.
- Carlsson, A. B. 1918. 'Carl Adolph Agardh'. Boëthius, Bertil (red.) *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 1. Stockholm: Albert Bonniers förlag.
- Cederberg, A. R. 1925. 'Johan Bonsdorff'. Boëthius, Bertil (red.) *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 5. Stockholm.
- Christakis, Nicholas A & James H Fowler. 2009/2010. *Connected. Mänskliga relationer, sociala nätverk och deras betydelse i våra liv*, Översatt av Hansson, Helena, Stockholm: Natur & Kultur.
- Christensson, Jacob. 1992. På spaning efter den svenska upplysningen. *Häftet för kritiska studier*, 1/92.
- Christensson, Jakob. 1998. 'Carl (Rosén) von Rosenstein'. Nilzén,

- Göran (red.) *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 30. Stockholm.
- Colley, Linda. 1989. *Lewis Namier, Historians on historians*, London: Weidenfeld & Nicolson.
- Cornell, Erik. 2010. Från murare till frimurare – om frimureriets framväxt. Eklund, Dan, Sten Svensson & Hans Berg (red.) *Hertig Carl och det svenska frimureriet. Minnesskrift utgiven 2010 av Svenska Frimurare Orden och dess forskningsloge Carl Friedrich Eckleff i anslutning till firandet av 275-årsminnet av frimureriets införande i Sverige*. Uppsala.
- Crusenstolpe, Magnus Jacob. 1881. *Karl Johan och svenskarne. Romantisk skildring*, Vol. 2, Stockholm.
- Crusenstolpe, Magnus Jacob. 1917. *Morianen eller Holstein-Gottorpska huset i Sverige 1794–1808*, Vol. 5 av 6, Stockholm: Albert Bonnier förlag.
- Cunningham, Peter. 2001. Innovators, networks and structures. Towards a prosopography of progressivism. *History of education*, 30, 433-451 sidor http://www.informaworld.com/smpp/content~db=all~content=a7138words=prosopography*.
- Davies, Malcolm G. 2008. 'Sons of Reason and Children of Light'. Towards a new historiography of Freemasonry. Inaugural Lecture 2008-11-25, Leiden Institute for Religious Studies, Leiden University, Leiden.
- Deile, Gotthold. 1908. *Goethe als Freimaurer*, Berlin.
- Depaepe, Marc, Frederik Herman, Melanie Surmont, Angelo van Gorp & Frank Simon. 2008. About Pedagogization. From the Perspective of the History of Education. *Educational Research. Educationalization of Social Problems*. Leuven.
- Dülmen, Richard van. 1986/1992. *The society of the Enlightenment. Rise of the middle class and Enlightenment culture in Germany*, Översatt av Williams, Anthony, Cambridge: Polity Press.
- Edgren, Henrik. 2005a. Nation, medborgare och utbildning. Utbildningsdebatt i politiska Stockholmstidningar 1810–1825.

Studies in Educational Policy and Educational Philosophy,
<http://www.upi.artisan.se/>.

- Edgren, Henrik. 2005b. *Publicitet för medborgsmannavett. Det nationellt svenska i Stockholmstidningar 1810–1831*, *Studia historica Upsaliensia*: 216, Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis
<http://publications.uu.se/abstract.xsql?dbid=5773>.
- Elfstrand, P. 1926. 'Peter Brändström'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 6. Stockholm.
- Elfstrand, P. 1950. 'Pehr Elfstrand'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 13. Stockholm.
- Englund, Tomas. 1986. *Samhällsorientering och medborgarfostran i svensk skola under 1900-talet*, Uppsala.
- Engström, Gösta. 1990. 'Samuel Norberg'. *Svensk biografiskt lexikon*. Vol. 27. Stockholm.
- Eriksen, Thomas Hylland. 1996. *Historia, myt och identitet*, Bonnier Alba essä, Översatt av Sem-Sandberg, Steve, Stockholm: Bonnier Alba.
- Eriksson, Gunnar. 1969. *Romantikens världsbild speglad i 1800-talets svenska vetenskap*, W & W-serien, Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Forsstrand, C. 1918. 'Släkten Afzelius'. Boëthius, Bertil (red.) *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 1. Stockholm: Albert Bonnier.
- Franzén, Olle. 1977. 'Sven Peter Leffler'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 22. Stockholm.
- Franzén, Olle. 1980. 'Anders Otto Lindfors'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 23. Stockholm.
- Fries, Ellen & Lydia Wahlström. 1902. *Den svenska odlingens stormän. Lefnadsteckningar för skola och hem. Hans Järta, Per Henrik Ling*, Vol. 5 av 5, Stockholm: Norstedt.
- Frunck, Gudmund. 1889. *Bidrag till kännedomen om nya skolans förberedelser och första utveckling (till år 1811)*, Stockholm.
- Fuchs, Eckhardt. 2007. Networks and the History of Education. *Pædagogica Historica*, 43, 185-197 sidor.

- Furuland, Gunnel. 2008. En association i offentlighet och privatsfär. Fruntimmersföreningens bildande i Uppsala 1844-1845. *Scandia*.
- Gamby, Erik. 1978. *Per Götrek och 1800-talets svenska arbetarrörelse*, Stockholm: Tiden.
- Gaunt, David. 1975. *Utbildning till statens tjänst. En kollektivbiografi av stormaktstidens hovrättsauskultanter*, Studia historica Upsaliensia, 63, Uppsala.
- Gierow, Karl Ragnar. 1971. *Benjamin Höijer*, Svenska akademiens minnesteckningar, Stockholm: Norstedt.
- Gobom, Nils. 1923. *Axel Gabriel Silverstolpe. Bidrag till belysning av hans personlighet och tidigare författarskap*, Uppsala: Almqvist & Wiksell.
- Grade, A. 1931. 'Jacob De la Gardie'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 10. Stockholm.
- Green, Andy. 1990. *Education and state formation. The rise of education systems in England, France and the USA*, London: Macmillan.
- Gustafsson, Ingemar. 1987. *Schools and the transformation of work. A comparative study of four productive work programmes in southern Africa*, Studies in comparative and international education, 10, Stockholm: University of Stockholm.
- Gustafsson, Karl Erik, Claes-Göran Holmberg, Per Rydén, Jarl Torbacke & Ingemar Oscarsson. 2000. *Den svenska pressens historia. I begynnelsen (tiden före 1830)*, Vol. 1, Stockholm: Ekerlid.
- Gustafsson, Sven. 1969. 'Johan Jakob Hedrén'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 18. Stockholm.
- Göthe, Georg. 1875. *Historisk öfversigt af de vittra samfunden i Sverige före Svenska Akademiens stiftelse*, Stockholm.
- Habermas, Jürgen. 1962/1998. *Borgerlig offentlighet. Kategorierna "privat" och "offentligt" i det moderna samhället*, Arkiv moderna klassiker, Översatt av Retzlaff, Joachim, Lund: Arkiv.
- Hall, Patrik & Karl Löfgren. 2006. *Politisk styrning i praktiken*,

Malmö.

- Hall, Patrik, Kristian Sjøvik & Ylva Stubbergaard. 2005. *Nätverk söker förankring. Öresundsregionen i ett demokratiperspektiv*, Lund: Studentlitteratur.
- Hall, Patrik. 1998. *The Social Construction of Nationalism. Sweden as an Example*, Lund Political Studies: 106, Lund.
- Hall, Patrik. 2000. *Den svenskaste historien. Nationalism i Sverige under sex sekler*, Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Hallberg, Peter. 2003. *Ages of Liberty. Social Upheaval, History Writing, and the New Public Sphere in Sweden, 1740–1792*, Stockholm Studies in Politics: 92, Stockholm.
- Hanneman, Robert A & Mark Riddle. 2005. *Introduction to social network methods*, Riverside, CA: University of California <http://faculty.ucr.edu/~hanneman/nettext/>.
- Hedin, Greta. 1928. *Manhemsförbundet. Ett bidrag till göticismens och den yngre romantikens historia*, Göteborgs högskolas årsskrift, 34:1, Göteborg,.
- Herbart, Johann Friedrich. 1841/1993. *Konturer till föreläsningar i pedagogik, ny översedd upplaga av Thomas Kroksmark*, Översatt av Sköld, Efraim, Partille.
- Heyman, Ingrid. 2001. Vilket underlag kan bidra till en trovärdig biografi? Källor, arkiv och övrigt material. Linné, Agneta & Kerstin Skog-Östlin (red.) *Biografi och kollektivbiografi som historisk metod*. Uppsala: Forum för pedagogisk historia.
- Hildebrand, Bengt. 1966. 'Claes Fleming'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 16. Stockholm.
- Hodacs, Hanna. 2003. *Converging world views. The European expansion and early-nineteenth-century Anglo-Swedish contacts*, Studia historica Upsaliensia: 207, Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Hofberg, Herman, Frithiof Heurlin, Viktor Millqvist & Olof Rubenson. 1906. *Svenskt biografiskt handlexikon. Alfabetiskt ordnade lefnadsteckningar af Sveriges namnkunniga män och*

- kvinnor från reformationen till nuvarande tid, L–Ö, Svenskt biografiskt handlexikon, Vol. 2 av 2, Stockholm.*
- Hoppe, Otto. 1911. Om orden upplysning, bildning, odling. *Festskrift till K. F. Söderwall på hans sjuttioårsdag den 1 januari 1912.* Lund.
- Hult, O. T. 1918. 'Pehr von Afzelius'. *Svenskt biografiskt lexikon. Vol. 1.* Stockholm.
- Höjer, Torgny. 1953. *Stockholms stads drätselkommission 1814–1864 och Börs-, bro- och hamnbyggnadskommittéer 1815–1846,* Stockholm.
- Im Hof, Ulrich. 1982. *Das gesellige Jahrhundert. Gesellschaft und Gesellschaften im Zeitalter der Aufklärung,* München.
- Isling, Åke. 1980. *Kampen för och mot en demokratisk skola. Samhällsstruktur och skolorganisation,* Stockholm: Sober.
- Isling, Åke. 1988. *Det pedagogiska arvet. Kampen för och mot en demokratisk skola, Vol. 2,* Stockholm: Sober.
- Jacob, Margaret C. 1981. *The radical Enlightenment. Pantheists, Feemasons and Republicans, Early modern Europe today, 3,* London: Allen & Unwin.
- Jacob, Margaret C. 1991. *Living the Enlightenment. Freemasonry and Politics in Eighteenth-century Europe,* New York: Oxford University Press.
- Jansson, Göte. 1948. *Tegnér och politiken 1815–1840. En skalds syn på sin tids samhällsproblem,* Stockholm: Geber.
- Jansson, Torkel. 1985. *Adertonhundratalets associationer. Forskning och problem kring ett sprängfullt tomrum eller sammanslutningsprinciper och föreningsformer mellan två samhällsformationer c:a 1800–1870,* Studia historica Upsaliensia: 139, Uppsala: Almqvist & Wiksell.
- Jansson, Torkel. 1990. En historisk uppgörelse. När 1800-talsnationen avlöste 1600-talsstaten. *Historisk tidskrift, 3.*
- Jansson, Torkel. 1995. Från stormakt till smånation. En väv av ekonomisk-politiska och socio-kulturella trådar. Dahlgren, Stellan, Torkel Jansson & Hans Norman (red.) *Från stormakt till smånation.*

- Sveriges plats i Europa från 1600-tal till 1900-tal*. Stockholm: Tiden.
- Jansson, Torkel. 2004. Frihet, folkstyre, frivilligföreningar. Om den långa vägen från Narva till Systerbäck. *Historisk tidskrift för Finland*, 4, 18 sidor.
- Jansson, Torkel. 2008a. Between Two Worlds. Nordic Political Cultures in a Comparative Perspective. Alm, Mikael & Britt-Inger Johansson (red.) *Scripts of Kingship. Essays on Bernadotte and Dynastic Formation in an Age of Revolution*. Uppsala.
- Jansson, Torkel. 2008b. Mellan öst och väst. Christensson, Jacob (red.) *Signums svenska kulturhistoria. Karl Johan-tiden*. Stockholm.
- Jansson, Torkel. 2009. *Rikssprängningen som kom av sig. Finsk-svenska gemenskaper efter 1809*, Stockholm: Atlantis.
- Jarring, Gunnar. 1980. 'Matthias Norberg'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 27. Stockholm.
- Johannesson, Kurt. 1987a. Det fria ordets martyrer. *Heroer på offentlighetens scen. Politiker och publicister i Sverige 1809–1914*. Stockholm.
- Johannesson, Kurt. 1987b. *Heroer på offentlighetens scen. Politiker och publicister i Sverige 1809–1914*, Stockholm: Tiden.
- Johansson, Alf W. 2004. *Om den eviga freden*, Stockholm: Prisma.
- Jägerskiöld, Stig. 1971. 'Johan Holmbergsson'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 19. Stockholm.
- Jägerskiöld, Stig. 1977. 'Gustaf Lagerbjelke'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 22. Stockholm.
- Kant, Immanuel. 1784/1989. *Svar på frågan: Vad är upplysning?* Samhällsvetenskapligt klassikerbibliotek, Översatt av Retzlaff, Joachim, Stockholm: Symposion.
- Kant, Immanuel. 1785/1997. *Grundläggning av sedernas metafysik*, Översatt av Retzlaff, Joachim, Göteborg: Daidalos.
- Kant, Immanuel. 1785/2008. *Groundwork of the metaphysics of morals*, Cambridge Texts in the History of Philosophy, Översatt av Gregor, Mary, Cambridge: Cambridge University Press.

- Kant, Immanuel. 1803/2008. *Om pedagogik*, Översatt av Jakobsson, Jim, Göteborg: Daidalos.
- Kemp, Peter. 2005. *Världsmedborgaren. Politisk och pedagogisk filosofi för det 21 århundradet*, Översatt av Retzlaff, Joachim, Göteborg: Daidalos.
- Klose, Gunilla. 1992/2010. *Folkundervisningens finansiering före 1842*, Utbildningshistoriska meddelanden: 2, Uppsala.
- Korsgaard, Christine M. 1996/2000. *The sources of normativity*, Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- Koselleck, Reinhart. 1979/2004. *Erfarenhet, tid och historia. Om historiska tiders semantik*, Översatt av Retzlaff, Joachim, Göteborg: Daidalos.
- Lagerlöf Nilsson, Ulrika. 2010. *Med lust och bävan. Vägen till biskopsstolen inom Svenska kyrkan under 1900-talet*, Göteborg: Göteborgs universitet. Humanistiska fakulteten.
- Lagerstedt, Nils Gerhard Wilhelm. 1922. *Sällskapet för folkundervisningens befrämjande 1822–1922. Minnesskrift med anledning av sällskapets verksamhet under ett hundra år*, Stockholm.
- Landberg, Georg. 1973. 'Hans Järta'. Grill, Erik (red.) *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 20. Stockholm.
- Landberg, Hans. 1998. 'Carl von Rosenstein'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 30. Stockholm.
- Landquist, John & Torsten Husén. 1965/1969. *Pedagogikens historia*, Lund.
- Landquist, John. 1954. *Geijer. En levnadsteckning*, Stockholm.
- Larsson, Esbjörn. 2003. Att studera titlar som kapital. En teoretisk diskussion kring militära titlar i 1700-talets svenska samhälle. Andersson, Gudrun, Esbjörn Larsson & Patrik Winton (red.) *Med börd, svärd och pengar. Eliters manifestation, maktutövning och reproduktion 1650–1900*. Uppsala.
- Larsson, Esbjörn. 2005. *Från adlig uppfostran till borgerlig utbildning. Kungl. Krigsakademien mellan åren 1792 och 1866*,

Studia Historica Upsaliensia: 220, Uppsala.

- Larsson, Esbjörn. 2009. *Klasser i sig och för sig. Skillnader i växelundervisningens tillämpning för olika samhällsklasser i Sverige, ca 1820–1870*. Berg, Anne & Hanna Enefalk (red.) *Det mångsidiga verktyget. Elva utbildningshistoriska uppsatser*. Uppsala.
- Leander, Sigfrid. 1974. *Folk och bildning. Jämförande studier till omkring 1870 som inledning till en svensk folkbildningshistoria*, Stockholm: Folkbildningsförbundet.
- Lewin, Leif. 1997. *Nationen som en skola i medborgarskap*. Berg, Lars Otto (red.) *"ett enkelt, hemtrefligt nationshus". Södermanlands-Nerikes nation under 100 år* Uppsala.
- Lidner, Bengt. 1937. *Samlade skrifter, del 2*, Stockholm: Svenska vitterhetssamfundet.
- Lilius, Albert. 1929. *Pestalozzi. Hans liv och gärning*, Stockholm.
- Lind, Gunner. 1999a. *Introduktion til formel netværksanalyse*. Peter Aronsson, Solveig Fagerlund och Jan Samuelsson (red.) *Nätverk i historisk forskning – metafor, metod eller teori?* Växjö: Växjö universitet.
- Lind, Gunner. 1999b. *Prosopografi med relationelle databaser*. Peter Aronsson, Solveig Fagerlund och Jan Samuelsson (red.) *Nätverk i historisk forskning - metafor, metod eller teori?* Växjö: Växjö universitet <http://www.staff.hum.ku.dk/lind/etc/prosopografi.pdf>.
- Lindmark, Daniel. 1992. *Kunskapskraven i den framväxande folkskolan. Linjer i folkskolans integration 1842-1871. Utbildningshistoria 1992*. Stockholm.
- Lindmark, Daniel. 1995. *Uppfostran, undervisning, upplysning. Linjer i svensk folkundervisning före folkskolan*, Umeå.
- Lindroth, Sten. 1967. 'Släkten Geisler'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 17. Stockholm.
- Linné, Agneta & Kerstin Skog-Östlin. 2001. *Biografi och kollektivbiografi som historisk metod*, Forum för pedagogisk historia: 5, Uppsala.

- Ljunggren, Gustaf. 1890. *Svenska vitterhetens häfder efter Gustaf III:s död. Striden emellan gamla och nya skolan, 1809–1814*, Vol. 4, Lund.
- Lundblad, Stefan. 2007. *Hedersam handelsman eller verksam företagare. Den ekonomiska kulturens omvandling och de ledande ekonomiska aktörerna i Gävle 1765–1869*, Studia Historica Upsaliensia: 228, Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-7467>.
- Lundell, Patrik. 2002. *Pressen i provinsen. Från medborgerliga samtal till modern opinionsbildning 1750–1850*, Lund: Nordic Academic Press.
- Lundén, G. E. 1946. Kyrkor och skolor. Humbla, Philibert (red.) *Ur Gävle stads historia utgiven till femhundraårsjubileet*. Gävle.
- Lundin, Claes & August Strindberg. 1882/1983. *Gamla Stockholm. Anteckningar ur tryckta och otryckta källor*, Stockholm: Gidlund i samarbete med Institutet för folklivsforskning vid Nordiska museet och Stockholms universitet.
- Lundström, Bo. 2002. 'Johan Gustaf Sandberg'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 31. Stockholm.
- McGarry, Kevin John. 1985. *Joseph Lancaster and the British and foreign school society. The evolution of an educational organization from 1798 to 1846*, PhD theses from the School of Education and Lifelong Learning, Aberystwyth.
- Melberg, Arne. 1978. *Realitet och utopi. Utkast till en dialektisk förståelse av litteraturens roll i det borgerliga samhällets genombrott*, Stora Tema nova, Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Mills, C. Wright. 1997. *Den sociologiska visionen*, Arkiv moderna klassiker, Lund: Arkiv.
- Möller, Håkan. 1997. *Den wallinska psalmen*, Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Neidenmark, Thomas. 2003. Bengt Johan Törneblad. Politisk publicist eller kåserande alkoholist. Opublicerad C-uppsats, Historiska institutionen, Uppsala.

- Neidenmark, Thomas. 2008. Det publicistiska fältet 1810-1830. Studentnationer som katapult för karriär. Larsson, Esbjörn (red.) *Ny utbildningshistorisk forskning. Tio bidrag från Nationella forskarskolan i utbildningshistoria*. Uppsala: Föreningen för Svensk undervisningshistoria.
- Niléhn, Lars H. 1975. *Nyhumanism och medborgarfostran. Åsikter om läroverkets målsättning 1820–1880*, Bibliotheca historica Lundensis, Lund: Gleerup.
- Nilsson, Albert. 1964. *Svensk romantik. Den platonska strömningen*, Tema, Lund: Gleerup.
- Norberg, Karl-Axel. 2010. Frimureriet - ett barn av upplysningen. Eklund, Dan, Sten Svensson & Hans Berg (red.) *Hertig Carl och det svenska frimureriet*. Uppsala.
- Nordin, Thor. 1973. *Växelundervisningens allmänna utveckling och dess utformning i Sverige till omkring 1830*, Årsböcker i svensk undervisningshistoria, Vol. 130, Stockholm: Föreningen för svensk undervisningshistoria.
- Nordin, Thor. 1977. Silverstolpe, Broocman och Lefrén – tre inlägg i debatten om skolans organisation och inre arbete. Nordin, Thor & Björn Sjövall (red.) *Individualism och samhörighet. En vänbok till Wilhelm Sjöberg*. Lund: Doxa.
- Nordin, Thor. 1978. *Nya elementarskolan i Stockholm. Ett försök att förverkliga frihetens och jämlikhetens idéer, del 1 Skolans tillkomst och det första organisationsskedet*, Pedagogisk forskning i Uppsala, Uppsala: Pedagogiska institutionen Uppsala universitet.
- Nordlund, K. 1926. 'Carl Ulric Broocman'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 6. Stockholm.
- Nordmark, Dag. 1989. *Det förenande samtalet. Om norrländsk lokalpress och den borgerliga offentlighetens etablering under 1800-talets första hälft*, Norrlands bildningshistoria, Stockholm: Carlsson.
- Norlin, Björn. 2010. *Bildning i skuggan av läroverket. Bildningsaktivitet och kollektivt identitetsskapande i svenska*

- gymnasistföreningar 1850–1914*, Umeå Studies in History and Education: 4, Umeå.
- Ohlander, Johannes. 1923. *Göteborgs folkskoleväsen i gamla dagar och i våra. En skolhistorik i anledning av Göteborgs stads 300-årsjubileum*, Bidrag till Göteborgs folkskolors historia, Vol. 2, Göteborg.
- Ohlson, Nils G. 1945. *Kring tillkomsten av 1812 års uppfostringskommitté. Några anteckningar*, Stockholm: E. Westerberg.
- Ohlson, Nils Gustaf. 1946. Hur 1812 års uppfostringskommitté rekryterades. Några personhistoriska anteckningar. *Rostad elevförbunds årsskrift*.
- Petterson, Lars. 1992. *Frihet, jämlikhet, egendom och Bentham. Utvecklingslinjer i svensk folkundervisning mellan feodalism och kapitalism, 1809-1860*, Studia historica Upsaliensia: 168, Uppsala, Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Petterson, Lars. 1993. Forskning om svensk politisk historia 1809–1865. Lövgren, Britt (red.) *Svensk politisk historia. En kommenterad litteraturöversikt*. Uppsala: Ord & Form.
- Petterson, Lars. 1995. Från undersåtefostran till medborgarutbildning. Dahlgren, Stellan, Torkel Jansson & Hans Norman (red.) *Från stormakt till smånation. Sveriges plats i Europa från 1600-tal till 1900-tal*. Stockholm: Tiden.
- Pettersson, Jan-Åke. 1992. 'Samuel Owen'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 28. Stockholm.
- Putnam, Robert D. 1996/2003. *Den fungerande demokratin. Medborgarandans rötter i Italien*, Stockholm: Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS).
- Putnam, Robert D. 2000/2006. *Den ensamme bowlaren. Den amerikanska medborgarandans upplösning och förnyelse*, Översatt av Eklöf, Margareta, Stockholm: SNS förlag.
- Reinhart, Josef. 1951. *Heinrich Pestalozzi. En pedagogikens revolutionär*, Översatt av Thelander, Karin, Stockholm: Natur och

kultur.

- Ribbner, Torvald. 1957. *De svenska traktatsällskapen 1808–1856. Verksamhet och litteratur*, Bibliotheca theologiae practicae, Lund: Gleerup.
- Richardson, Gunnar. 1977/2010. *Svensk utbildningshistoria. Skola och samhälle förr och nu*, Lund: Studentlitteratur.
- Rodhe, Edvard. 1908. *Kyrka och skola i Sverige under 1800-talet. En kyrkohistorisk undersökning, del 1*, Lunds universitets årsskrift. Första avdelningen, Teologi, juridik och humanistiska ämnen, Lund.
- Roldán Vera, Eugenia. 2005. Order in the Classroom. The Spanish American Appropriation of the Monitorial System of Education. *Pædagogica Historica*, 41, 20 sidor.
- Rosengren, Cecilia. 1999. *Tidevarvets bättre genius. Föreställningar om offentlighet och publicitet i Karl Johanstidens Sverige*, Kulturhistoriskt bibliotek, Stockholm: Brutus Östlings bokförlag Symposion.
- Rydh, Hanna. 1918. 'Jacob Adlerbeth'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 1. Stockholm.
- S-g, V. 1912. 'Manhemsförbundet'. *Nordisk familjebok, Uggleupplagan*. Vol. 17. Stockholm.
- Salmon, David. 1904. *Joseph Lancaster*, London.
- Sandin, Bengt. 1986. *Hemmet, gatan, fabriken eller skolan. Folkundervisning och barnuppfostran i svenska städer 1600-1850*, Arkiv avhandlingsserie: 22, Lund: Arkiv.
- Schött, H. 1913. *Östergötlands läns hushållningssällskaps historia*, Vol. 1 av 2, Linköping <http://runeberg.org/oghus/>.
- Scott, John. 1991/2005. *Social network analysis. A handbook*, London: SAGE.
- Segerstedt, Torgny. 1999. Geijer, dikten och samhället. Burman, Carlna & Lars Burman (red.) *Erik Gustaf Geijer. Dikter*. Stockholm: Atlantis.
- Sherman, James. 1851. *Memoir of William Allen*, Philadelphia.
- Silfverstolpe, Carl. 1884. *Några anteckningar om släkten*

Silfverstolpe, Stockholm.

Simonsen, Anders. 2001. *Bland hederligt folk. Organiserat sällskapsliv och borgerlig formering i Göteborg 1755–1820*, Avhandlingar från Historiska institutionen i Göteborg: 27, Göteborg: Historiska institutionen.

Simonsen, Anders. 2006. Socialhistoriska perspektiv på Svenska Frimurare Ordens Generalmatrikel. Önnerfors, Andreas (red.) *Mystiskt brödraskap - mäktigt nätverk. Studier i det svenska 1700-talsfrimureriet*. Lund: Avdelningen för idé- och lärdomshistoria vid Lunds universitet.

Sjöberg, Johan. 2002. *Makt och vanmakt i fadersväldet. Studentpolitik i Uppsala 1780–1850*, Studia historica Upsaliensia, Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Sjöstrand, David. 1882. *Maria skola. Ett bidrag till Stockholms skolhistoria*, Stockholm.

Sjöstrand, Wilhelm. 1965. *Pedagogikens historia. Utvecklingen i Sverige under tiden 1809–1920*: 3, Vol. 2 av 3, Lund: Gleerup.

Sjöstrand, Wilhelm. 1971. *Helvétius och Rousseau. Två motsatser i debatten om frihet och jämlikhet inom fransk förrevolutionär pedagogik. Del 2, Helvétius' människo- och samhällsuppfattning i relation till Rousseaus*, Forskningsprojektet Frihet och jämlikhet som pedagogiska grundbegrepp inom västerländsk demokrati (FOJ), Uppsala.

Sleman, Folke. 1949. Kungl. Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk. *Stockholms stads arkivnämnd och stadsarkiv. Årsberättelse 1948*, 23 sidor.

Steen, Sverre. 1948. De frivillige sammenslutninger og det norske demokrati. *Historisk tidsskrift (Norge)*.

Stenius, Henrik. 1987. *Frivilligt jämlikt samfällt. Föreningsväsendets utveckling i Finland fram till 1900-talets början, med speciell hänsyn till massorganisationsprincipens genombrott*, Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland: 545, Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

- Stenlås, Niklas. 1999. Det sociala nätverkets logik eller vad som händer i sociala nätverk? Aronsson, Peter, Solveig Fagerlund & Jan Samuelsson (red.) *Nätverk i historisk forskning - metafor, metod eller teori?* Växjö: Växjö universitet.
- Stevenson, David. 1988. *The first freemasons. Scotland's early lodges and their members*, Aberdeen: Aberdeen University Press.
- Stevenson, David. 1988/2005. *The origins of freemasonry. Scotland's century 1590–1710*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Stewart, William A. C & William Phillip McCann. 1967. *The educational innovators 1750-1880*, Vol. 1 av 2, London: Macmillan.
- Strömberg, John. 1996. *Studenter, nationer och universitet. Studenternas härkomst och levnadsbanor vid Akademin i Åbo 1640–1808*, Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland: 601, Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Strömberg, John. 2010. Historiker diskuterade digitaliseringen. *Nordisk Arkivnyt*, 2 sidor.
- Stålmarck, Torkel. 2000. 'Nils von Rosenstein'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 30. Stockholm.
- Sundberg, Christer. 1995. 'Lorens Münter Philipson'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 29. Stockholm.
- Sundin, Anders. 2006. 1809. *Statskuppen och regeringsformens tillkomst som tolkningsprocess*, Studia Historica Upsaliensia: 227, Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Söderlund, Petra. 2000. *Romantik och förnuft. V.F. Palmblads förlag 1810–1830*, Skrifter utgivna av Avdelningen för litteratursociologi vid Litteraturvetenskapliga institutionen i Uppsala: 43, Hedemora: Gidlund.
- Sörensen, Anna. 1930. *Växelundervisningssällskapets normalskola och Folkskoleseminariet i Stockholm 1830–1930*, Stockholm: [Förf.].
- Sörlin, Sverker. 1994. *De lärdas republik. Om vetenskapens internationella tendenser*, Framtidens Europa, Malmö: Liber-

- Hermod i samarbete med Institutet för framtidsstudier.
- Torstendahl, Rolf. 1964. 'Anders Fryxell'. Grill, Erik (red.) *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 16. Stockholm.
- Tschurenev, Jana. 2006. Diffusing useful knowledge. The monitorial system of education in Madras, London and Bengal, 1789–1840. *Pædagogica Historica*, 44, 19 sidor.
- Ullgren, Peter. 2010. *Hemligheternas brödraskap. Om de svenska frimurarnas historia*, Stockholm: Norstedts.
- Ullman, Annika. 1997. *Rektorn. En studie av en titel och dess bärare*, Skeptronserien, Stockholm: HLS.
- Ullman, Annika. 2004. *Stiftarinnegenerationen. Sofi Almquist, Anna Sandström, Anna Ahlström*, Stockholm: Stockholmia.
- Vallinder, Torbjörn. 1971. *Press och politik*, Lund: Gleerup.
- Vestlund, Gösta. 1996. *Folkuppfostran, folkupplysning, folkbildning. Det svenska folkets bildningshistoria – en översikt*, Stockholm: Brevskolan.
- Vetterlund, Fr. 1920. 'Per Daniel Amadeus Atterbom'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 1. Stockholm.
- Wahlström, Lydia. 1907. *Erik Gustaf Geijer. En Lefnadsteckning*, Stockholm: Norstedt.
- Warburg, Karl. 1904. Förbudet mot 1820 års Talsällskap. Ett bidrag till den svenska föreningsfrihetens historia. *Historisk tidskrift*.
- Warne, Albin. 1940. Den svenska folkundervisningens historia från reformationen till 1809. Fredriksson, Viktor (red.) *Svenska folkskolans historia*. Stockholm.
- Wasserman, Stanley & Katherine Faust. 1994. *Social Network Analysis. Methods and Applications*, Structural analysis in the social sciences, Cambridge: Cambridge University Press.
- Wennås, Olof. 1966. *Striden om latinväldet. Idéer och intressen i svensk skolpolitik under 1800-talet*, Skrifter utgivna av Statsvetenskapliga föreningen i Uppsala: 45, Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Wiberg, Albert. 1950a. *Carl Ulric Broocman. Bidrag till en biografi*,

- Årsböcker i svensk undervisningshistoria: 77–78, Stockholm: Föreningen för svensk undervisningshistoria.
- Wiberg, Albert. 1950b. *Folkliga bibliotekssträvanden omkring år 1800*, Årsböcker i svensk undervisningshistoria: 81c, Stockholm: Föreningen för svensk undervisningshistoria.
- Wiberg, Albert. 1950c. *Från Johan Olof Wallins studentår*, Årsböcker i svensk undervisningshistoria: 81b, Stockholm: Föreningen för svensk undervisningshistoria.
- Wibling, Jöran. 1954. *Opinioner och stämningar i Sverige 1809–1810*, Uppsala: Almqvist & Wiksells boktryckeri AB.
- Wibling, Jöran. 1967. 'Elias Christopher Grenander'. *Svenskt biografiskt lexikon*. Vol. 17. Stockholm.
- Wijkmark, Henning. 1928. *Från Nya elementarskolans ungdomstid. Festskrift vid skolans 100-årsjubileum*, Stockholm.
- Wikström, Lars. 1987. Skråämbetet som överlevde. Hall, Thomas (red.) *Murarmestare. Murmestare Embetet i Stockholm 1487-1987*. Stockholm.
- Wolff, Charlotta. 2004/2005. *Vänskap och makt. Den svenska politiska eliten och upplysningstidens Frankrike*, Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Wollebæk, Dag & Per Selle. 2002. Does participation in voluntary association contribute to social capital? The impact of intensity, scope and type. *Nonprofit and voluntary sector quarterly*, 31, 29 sidor.
- Zettersten, Axel & Georg Nordquist. 1912. *Neptuni-Orden*, Stockholm.
- Åberg, Ingrid. 1995a. Filantroper i aktion. Filantropiska fruntimmersföreningar i det tidiga 1800-talet. Sjöberg, Marja Taussi & Tinne Vammen (red.) *På tröskeln till välfärden. Vägörehetsformer och arenor i Norden 1800-1830*. Stockholm.
- Åberg, Ingrid. 1995b. Medborgarinna på välgörehetens barrikader. Jansson, Torkel, Hans Norman & Stellan Dahlgren (red.) *Från*

stormakt till smånation. Sveriges plats i Europa från 1600-tal till 1900-tal. En antologi. Stockholm: Tiden.

Åberg, Åke. 1987. *Västerås mellan Kellgren och Onkel Adam. Studier i provinsens litterära villkor och system*, Västerås kulturnämnds skriftserie, Västerås: Kultur- och fritidsnämnden.

Åsén, Ulf. 2010. Jubileums- och minnesskrifter vilka behandlar Svenska Frimurare Ordens loger och brödräforeningar m.m. Åsén, Ulf & Lars Otto Berg (red.) *Det svenska frimureriet under 275 år. När hände vad?* Stockholm: Svenska Frimurare Orden.

Önnerfors, Andreas (red.) 2006. *Mystiskt brödraskap – mäktigt nätverk. Studier i det svenska 1700-talsfrimureriet*, Lund.

Österberg, Henning. 2010. *Korsade klingor. Om fäktnings och duellerandets historia*, Stockholm: Atlantis.

Östholm, Hanna. 2000. *Litteraturens uppodling. Läsesällskap och litteraturkritik som politisk strategi vid sekelskiftet 1800*, Hedemora: Gidlund.

¹ Fryxell 1823 s. 3f.

² Ibid.

³ Torstendahl 1964 s. 592.

⁴ Green 1990 s. 26–36.

⁵ Petterson 1993 s. 11.

⁶ Se exempelvis Leander 1974, Askeberg 1976, Jansson 1985, Petterson 1992, Edgren 2005b.

⁷ Leander 1974 s. 252–258.

⁸ Se Marc Depaepes et al. artikel ”About Pedagogization”. Jag går närmare in på begreppets relevans för min studie i teorikapitlet.

⁹ Jämför exempelvis Lessings ”Was die Erziehung bey dem einzeln Menschen ist, ist die Offenbarung bey dem ganzen Menschengeschlechte” (ungefär: Den enskilda människans uppfostran är uppenbarandet av hela människosläktet, min översättning) i *Die Erziehung des Menschengeschlechts*, 1780. Lessing 1780.

¹⁰ Jämför exempelvis med finskans ”alamainen”, den som står under (ala), i relation till ”kansalainen”, den som tillhör ett folk, en nation (kansa). Begreppet *medborgare* kunde uttryckas på många fler sätt än exempelvis *undersåte*. Jansson 1985 s. 275.

¹¹ De här presenterade historiska händelserna förstår jag, med den tyske historikern Reinhart Kosellecks perspektiv, som tidliga och rumsliga erfarenheter som hos intellektuella och politiskt initierade personer provocerade fram lösningar för den framtid som de såg var viktig för att stävja samtidens problem. Bildning och utbildning blev medel för den ideala nationen, eller deras

”förväntningshorisont” med Kosellecks ord. Han menar att upplysningen förde med sig en förändrad syn på det som var möjligt för människor att påverka. Den kristna läran om de yttersta tingen luckrades upp till förmån för en framväxande syn på tekniska, ekonomiska, sociala, politiska och moraliska *framsteg*. Det nya, enligt Koselleck, bör inte blott beskrivas i det vi idéhistoriskt kan iaktta som exempelvis en rörelse från feodalism till kapitalism utan som de aktiva personernas förväntningar på framtiden. De här studerade personerna var aktiva – involverade i olika praktiker – i att lösgöra sig från ”det som alla dittillsvarande erfarenheter hade påjudit”. Koselleck 1979/2004 s. 176-182.

¹² Redan under 1700-talet hade det funnits två uppfostringskommissioner som hade haft i uppgift att se över utbildningssituationen i Sverige. Den första hade förordnats år 1745 med uppdrag att fokusera på de akademiska konstitutionerna, och innan den upphörde hade år 1768 en ny kommission tillsatts. Den senare utvidgade sitt arbete till att undersöka även lägre skolor och allmogens undervisning. (RA)

¹³ Exempelvis har de kallats kommissioner emellanåt, den förra även ”undervisningskommittén” och den senare ”Stora uppfostringskommittén”. Namnet ”Revisionen över rikets elementarläroverk” förefaller ha använts på båda kommittéerna i olika sammanhang.

¹⁴ Landquist och Husén 1965/1969 s. 196.

¹⁵ 1820 års skolordning har tryckts av Föreningen för svensk undervisningshistoria, se Hall 1923.

¹⁶ Sociala nätverk kan var komplexa men avtäcker en mycket enkel verklighet: människors sociala interaktion har betydelse för deras handlingar. För en enkel och tillgänglig beskrivning av sociala nätverks betydelse för mänsklig samvaro se Nicholas Christakis och James Fowlers bok *Connected. Mänskliga relationer och sociala nätverk och deras betydelse i våra liv*, 2010. Christakis och Fowler 2009/2010.

¹⁷ För en fördjupad definition av socialt kapital se kapitel 2. Putnam 1996/2003 s.

206–212.

¹⁸ Exempelvis har Thor Nordin gjort en studie av växelundervisningens etablering i Sverige i boken *Växelundervisningens allmänna utveckling och dess utformning i Sverige till omkring 1830*, 1973. Han har kommit nära många av personerna som var inblandade i denna process, men inte studerat vad personernas gemensamma sociala förhållanden kan ha spelat för roll för metodens utbredning. Nordin 1973. Som nämnts ovan, i fotnot 6, har även utbildningsdebatten i tidningar under perioden ägnats uppmärksamhet i en avhandling. Se Edgren 2005b.

¹⁹ Bokens titel är *Den svenska pressens historia. I begynnelsen (tiden före 1830)*, Gustafsson, Holmberg, Rydén, Torbacke och Oscarsson 2000.

²⁰ Henrik Edgrens avhandling heter *Publicitet för medborgsmannavett. Det nationellt svenska i stockholmstidningar 1810–1831*, 2005, och Dag Nordmarks heter *Det förenande samtalet. Om norrländsk lokalpress och den borgerliga offentlighetens etablering under 1800-talets första hälft*, 1989. Nordmark 1989, Edgren 2005b.

²¹ Petra Söderlunds avhandling heter *Romantik och förnuft. V. F. Palmblads förlag 1810–1830*, Söderlund 2000.

²² Ibid. s. 16.

²³ Ibid. s. 317.

²⁴ Patrik Lundells avhandling heter *Pressen i provinsen. Från medborgerliga samtal till modern opinionsbildning*, Lundell 2002 s. 117.

²⁵ Cecilia Rosengrens avhandling heter *Tidevarvets bättre genius. Föreställningar om offentlighet och publicitet i Karl Johanstidens Sverige*, Rosengren 1999.

²⁶ Ibid. s. 234.

²⁷ Ett central bok för denna forskning är Torkel Janssons *Adertonhundralets associationer. Forskning och problem kring ett sprängfullt tomrum eller sammanslutningsprinciper och föreningsformer mellan två samhällsformationer c:a 1800–1870*, Jansson 1985.

²⁸ Erik Gustaf Geijer citerad i Ibid. s. 19.

²⁹ Ibid. s. 20.

³⁰ Se Sverre Steens ”De frivillige sammenslutninger og det norske demokrati”, Steen 1948.

³¹ Ibid. s. 586.

³² Johan Sjöbergs avhandling heter *Makt och vanmakt i fadersväldet. Studentpolitik i Uppsala 1780–1850*, Sjöberg 2002.

³³ Ibid. s. 189.

³⁴ Ibid. s. 191.

³⁵ Ibid. s. 27.

³⁶ Ibid. s. 192.

³⁷ Se Henrik Stenius *Frivilligt jämlikt samfällt. Föreningsväsendets utveckling i Finland fram till 1900-talets början med speciell hänsyn till massorganisationsprincipens genombrott*, Stenius 1987.

³⁸ Ibid. s. 108.

³⁹ Se John Strömbergs *Studenter, nationer och universitet. Studenternas härkomst och levnadsbanor vid Akademin i Åbo 1640–1808*, Strömberg 1996.

⁴⁰ Avhandlingen heter *Bland hederligt folk. Organiserat sällskapsliv och borgerlig formering i Göteborg 1755–1820*, Simonsen 2001.

⁴¹ Frimurarorden är ett sällskap som i synnerhet i Tyskland och England har studerats i relation till upplysningen. Se Richard van Dülmens *The society of the Enlightenment. Rise of the middle class and Enlightenment culture in Germany*, 1992, Ulrich im Hofs *Das gesellige Jahrhundert. Gesellschaft und Gesellschaften im Zeitalter der Aufklärung*, 1982, och Margaret Jacobs *Living the Enlightenment. Freemasonry and Politics in Eighteenth-century Europe*, 1991. Upplysningens inflenser har också studerats i Agnieszka Brons korta översikt över associationsväsendets roll för framväxten av vuxenutbildning i Sverige, se *The Organization of Social Enlightenment. The Study of Social Movements and the Development of Adult Education in Sweden 1750–1800*, Im Hof 1982, Dülmen 1986/1992, Bron 1991, Jacob 1991.

⁴² Landquist och Husén 1965/1969 s. 200.

⁴³ Det tidiga 1800-talet har beskrivits som en övergångstid både pedagogisk-organisatoriskt och pedagogiskt-ideologiskt, såväl som politiskt och socio-ekonomiskt av Jan Agrell i *Pedagogisk tidskrift*. Agrell 1960 s. 11.

⁴⁴ Se t.ex. Åke Islings *Det pedagogiska arvet. Kampen för och mot en demokratisk skola 2*, Isling 1988 s. 42–57. Se även Daniel Lindmarks *Uppfostran, undervisning, upplysning. Linjer i svensk folkundervisning före folkskolan*, Lindmark 1995 s. 151–218.

⁴⁵ Notera att industrialiseringen som Wennås beskriver ännu är en hantverksbaserad produktion vid bruk och fabriker. Se Olof Wennås *Striden om latinväldet. Idéer och intressen i svensk skolpolitik under 1800-talet*, Wennås

1966 s. 11.

⁴⁶ Ibid. s. 12f.

⁴⁷ Askeberg 1976 s. 8.

⁴⁸ Lars Niléhns avhandling heter *Nyhumanism och medborgarfostran. Åsikter om läroverkets målsättning 1820–1880*, Niléhn 1975.

⁴⁹ Ibid. s. 3.

⁵⁰ Askeberg 1976 s. 36f.

⁵¹ Se Björn Norlins avhandling *Bildning i skuggan av läroverket. Bildningsaktivitet och kollektivt identitetsskapande i svenska gymnastföreningar 1850–1914*, 2010. Norlin 2010 s. 45–48.

⁵² Bengt Sandins studie heter *Hemmet, gatan, fabriken eller skolan. Folkundervisning och barnuppfostran i svenska städer 1600–1850*, 1986. Jansson 1985, Sandin 1986, Edgren 2005b.

⁵³ Gunnar Richardsons *Svensk utbildningshistoria. Skola och samhälle förr och nu*, 1977, gavs ut i sin åttonde upplaga 2010. De oftast åberopade översiktsverken då uppfostringskommittéerna behandlas är Wilhelm Sjöstrands *Pedagogikens historia. Utvecklingen i Sverige under tiden 1809–1920*, vol 2, 1965, och Klas Aquilonius *Svenska folkskolans historia. Det svenska folkundervisningsväsendet 1809–1860*, vol 2, 1942. Även Sigfrid Leanders *Folk och bildning. Jämförande studier till omkring 1870 som inledning till en svensk folkbildningshistoria*, 1974, ger en god översikt över perioden. Aquilonius 1942, Sjöstrand 1965, Leander 1974, Richardson 1977/2010.

⁵⁴ Thor Nordins avhandling heter *Växelundervisningens allmänna utveckling och dess utformning i Sverige till omkring 1830*, Nordin 1973.

⁵⁵ Ibid. s. 229f, 345.

⁵⁶ Lars Pettersons avhandling heter *Frihet, jämlikhet, egendom och Bentham. Utvecklingslinjer i svensk folkundervisning mellan feodalism och kapitalism, 1809–1860*, 1992. Pettersson 1992 s. 263.

⁵⁷ Larsson 2009 s. 23f. Se även Esbjörn Larssons avhandling *Från adlig uppfostran till borgerlig utbildning. Kungl. Krigsakademien mellan åren 1792 och 1866*, Larsson 2005.

⁵⁸ Begreppet *utbildningsentreprenörer*, som introducerades ovan, åsyftar personer i en utbildningsbefrämjande praktik utanför själva kommittéerna eller skolorna och avser därför fler personer än utbildnings-/pedagogiska reformatorer/innovatörer. De utgör en bredare grupp tillskyndare av medborgarbildning, exempelvis skolgrundare och personer med centrala positioner i uppfostringssällskap. Jämför hur William Stewart motiverar definitionen av *The Educational Innovators*, Stewart och McCann 1967 s. xivf.

⁵⁹ Se Nils Ohlsons artikel ”Kring tillkomsten av 1812 års uppfostringskommitté. Några anteckningar”, Ohlson 1945. Även densammes ”Hur 1812 års uppfostringskommitté rekryterades. Några personhistoriska anteckningar”, Ohlson 1946.

⁶⁰ Se Aquilonius 1942 s. 34–122, Sjöstrand 1965, Askeberg 1976 s. 14–24.

⁶¹ Landquist och Husén 1965/1969 s. 198.

⁶² En skriftserie i fem delar sammanställdes av Ellen Fries och Lydia Wahlström kring sekelskiftet 1900 med utvalda ”stormän” från Olof Rudbeck till Per Henrik Ling. Geijer var påtänkt att ingå i detta, men fick inte plats. Fries och Wahlström 1902. Wahlström 1907 s. 4.

⁶³ Däremot har kommittéernas vaktmästare uteslutits. Uppfostringskommittén

hade tre vaktmästare, Johan Brundin, Fredrik Ahlbom och Carl Hallberg. De två sistnämnde var även extra ordinarie respektive ordinarie vaktmästare vid Svenska akademien där Uppfostringskommitténs ordförande, Nils von Rosenstein, var ständig sekreterare. Se Uppfostringskommitténs handlingar, AI:1 (RA).

⁶⁴ Se bl.a. Carin Bergström som studerat vem som var lärare under perioden 1800–1842 i *Skolmostrar och läsmästare. Lärare på landet före folkskolereformen 1842*, Bergström 2000.

⁶⁵ Patrik Hall, *The Social Construction of Nationalism. Sweden as an Example*, Hall 1998.

⁶⁶ Se Patrik Halls *Nätverk söker förankring. Öresundsregionen i ett demokratiperspektiv*, 2005, samt densammes *Politisk styrning i praktiken*, Hall, Sjövik och Stubbergaard 2005, Hall och Löfgren 2006.

⁶⁷ Se Sverker Sörlins *De lärdas republik. Om vetenskapens internationella tendenser*, Sörlin 1994.

⁶⁸ En av de skrifter genom vilka projektet redovisades är Annika Ullmans *Stiftarinnegenerationen. Sofi Almquist, Anna Sandström, Anna Ahlström*, 2004. Prosopografiska ansatser har även tillämpats av Esbjörn Larsson i avhandlingen *Från adlig uppfostran till borgerlig utbildning. Kungl. Krigsakademien mellan åren 1792 och 1866*, 2005, och Mikael Börjessons avhandling *Transnationella utbildningsstrategier vid svenska lärosäten och bland svenska studenter i Paris och New York*, 2005. En god introduktion till en metoddiskussion är Agneta Linnés & Kerstin Skog-Östlin (red.) *Biografi och kollektivbiografi som historisk metod*, Forum för pedagogisk historia, 2001. Angående historiska skärvor och fragment som låter sig studeras på detta sätt har Ingrid Heyman diskuterat detta i nämnda bok i artikeln *Vilket underlag kan bidra till en trovärdig biografi? Källor, arkiv och övrigt material*, 2001. Heyman 2001, Linné och Skog-Östlin 2001, Ullman 2004, Börjesson 2005, Larsson 2005.

⁶⁹ Se uppsatsen ”Kunskapskraven i den framväxande folkskolan”, Lindmark

1992.

⁷⁰ Ibid. s. 84.

⁷¹ Charlotta Wolffs *Vänskap och makt. Den svenska politiska eliten och upplysningstidens Frankrike*, är en bearbetning av hennes avhandling från 2004. Wolff 2004/2005 s. 184.

⁷² William Stewart har tillsammans med William Phillip McCann skrivit *The Educational Innovators 1750–1880*, Stewart och McCann 1967.

⁷³ Cunningham 2001 s. 438.

⁷⁴ Stenius 1987 s. 192, Cunningham 2001 s. 441.

⁷⁵ I boken *Den sociologiska visionen*, utgiven 1971, presenterar Mills sitt vetenskapsideal som väver samman det biografiska och det historiska, alltså den historiska människans praktik med de övergripande historiska idélinjerna. Mills 1997 s. 25.

⁷⁶ Kurt Johannesson daterar kulmen för den medborgerliga offentlighets framväxt i Sverige till mitten av seklet. Johannesson 1987b.

⁷⁷ Detta har påpekats redan 1985 av Torkel Jansson. Se Jansson 1985 s. 12, Jansson 2008b s. 24. Civis är latin för medborgare.

⁷⁸ Edgren 2005b s. 309.

⁷⁹ I avhandlingen *Publicitet för medborgsmannavett. Det nationellt svenska i Stockholmstidningar 1810–1831*, 2005, har Henrik Edgren studerat medborgerliggörandet som ett led i frigörelsen från korporationssamhället. Utifrån de politiska dagstidningarnas innehåll har han definierat tre politiska åsiktslinjer: den radikalt reformistiska som eftersträvade snabba och av frihets-

och jämlikhetsideal inspirerade förändringar, den moderat reformistiska som var just en måttfull hovsam reformriktning, samt den korporationsbevarande åsiktsriktningen som i huvudsak opponerade sig mot de två förra och ansåg att tryckfriheten missbrukades. Därtill har Edgren urskiljt två nationella identitetsriktningar, nämligen den medborgerligt civistiska och den kulturellt etniska. Den första inspirerades av en antik medborgarskapsretorik kring fäderneslandet som var ett samhälle av fria medborgare, vilka verkade för det allmännas bästa. Den andra identitetsriktningen knöt an till fundamentala olikheter mellan länder och människor. Denna uppfattning såg stånd, skrå och korporationer som samhällets viktigaste grundstenar. Edgren visar att dessa analyskategorier och identitetsriktningar skar in i varandra på olika sätt. Under de första åren av tryckfrihet representerade inga tidningar den korporationsbevarande åsiktslinjen, enligt Edgren. Edgren 2005a s. 2, 308ff.

[80](#) Richert 1822 s. 9, Jansson 1985 s. 10.

[81](#) Lundstedt 1895 s. 121.

[82](#) Johansson 2004.

[83](#) Habermas 1962/1998 s. 64.

[84](#) Vallinder 1971 s. 128.

[85](#) Denna representation uppträdde under högmedeltiden med det höviska systemets dygder. Exempelvis riddarturneringar. Habermas 1962/1998 s. 11.

[86](#) Ibid. s. 19.

[87](#) Ibid. s. 23.

[88](#) Ibid. s. 24.

[89](#) SAOB.

[90](#) Ibid. Habermas 1962/1998 s. 24.

[91](#) Habermas 1962/1998 s. 28.

[92](#) Den Nya skolan var i huvudsak unga studeranden som vurmade för den tyska romantiken, medan den Gamla skolan särskilt representerades av kretsen kring Svenska akademien och franskklassicistiska ideal. Begreppen användes redan 1810.

[93](#) Statliga påbud kritiserades ur såväl ekonomiska, politiska som kulturella perspektiv. Den litterära fejdens politiska funktion kan inte underskattas eftersom den allmänna opinionen blev en medlare mellan staten och samhällets behov. Se Wibling 1954, Habermas 1962/1998 s. 30, Eriksen 1996 s. 85.

[94](#) Eriksen 1996 s. 52.

[95](#) Habermas 1962/1998 s. 33.

[96](#) Enligt Magnus Jacob Crusenstolpes skildring i *Karl Johan och Svenskarne*, 1881. Crusenstolpe 1881 s. 309f. Warburg 1904 s. 37. Notera att begreppet plantskola eller fröskola, är översatt från latinets seminarium – drivbänken där fröna, *semina*, gror. Enligt Torkel Janssons synsätt är de akademiska seminarierna idag vad sällskapen var för nationen för två hundra år sedan: befrämjare av intellektuell och kulturell odling och uppfostran.

[97](#) § 1 i sällskapets stadgar återgivna i Warburg 1904 s. 33.

[98](#) En av dessa var den radikale publicisten Carl August Grevesmöhlen, vilken Carl Johan kallade för sin "Bulldogg". Men lojaliteterna skiftade snabbt och den regeringsvänlige kunde senare tillhöra oppositionen. Se vidare Johannesson 1987b.

[99](#) Att föreställningar och begrepp som de här nämnda låg i stöpsleven, kan dock inte betraktas som tidstypiskt. Begreppen och dikotomierna privat–offentligt och heligt–sekulärt ständigt är kanske särskilt underkastade diskussion i vår egen samtid. Se exempelvis om dikotomiernas operationalisering i utbildningssammanhang i Lovisa Bergdahls avhandling *Seeing Otherwise. Renegotiating religion and democracy as questions for education*, Bergdahl 2010.

[100](#) Dülmen 1986/1992 s. 130.

[101](#) Dan Andersson använder i *Folkbibliotek och disciplinering. En genealogisk studie av folkbiblioteksområdet under den organiserade moderniteten*, begreppet pedagogisering för att illustrera att lärande och fostran blivit ett vanligare inslag i samhället under 1900-talet i betydelsen att ”utveckla och förbättra medborgaren och i förlängningen även samhället”. Andersson 2009 s. 12, 193.

[102](#) Se artikeln ”About Pedagogization. From the Perspective of the History of Education” från 2008. Depaepe, Herman, Surmont, van Gorp och Simon 2008.

[103](#) Se Lars Pettersons artikel ”Från undersåtefostran till medborgarutbildning”, Petterson 1995 s. 72–87.

[104](#) Bland andra Benjamin Höijer och Gustaf Abraham Silverstolpe bidrog till en ökad kunskap om Immanuel Kant och dennes kritiska filosofi. Hall 2000 s. 91ff, Östholm 2000 s. 102.

[105](#) ”Nationen” förstår jag här som den upplevda gemenskapen bland dess medborgare. För fler perspektiv på hur personer och sällskap under 1700- och 1800-talen positionerade sig kring nationalmedvetandet i nationsbyggnadsprocessen hänvisar jag till historikern Anne Bergs *Kampen om befolkningen. Den svenska nationsformeringsprocessens utveckling och sociopolitiska förutsättningar 1780–1860*, 2011. Hon fokuserar på uppfattningar om nationen hos många av de aktörer som jag studerar. Berg 2011. I Sverige

sammankopplades den politiska jämlikhetsvurmen under perioden med en sedelärande moral. Lindmark 1995 s. 56.

[106](#) Jämför Daniel Lindmarks uppsats ”Klart begrepp och upplyst förstånd. Folkupplysning i begreppshistorisk belysning” i *Uppfostran, undervisning, upplysning. Linjer i svensk folkundervisning före folkskolan*, 1995, om hur begreppet upplysning användes. Han positionerar sin studie mot bland andra Jacob Christenssons studie ”På spaning efter den svenska upplysningen” i *Häftan för kritiska studier*, 1992, av hur upplysningen uppfattades och ändrade betydelse bland dem som använde begreppet. Lindmark 1995 s. 16. Christensson 1992.

[107](#) Depaepe, Herman, Surmont, van Gorp och Simon 2008.

[108](#) I avhandlingen *The Social Construction of Nationalism. Sweden as an Example*, 1998, studerar Hall hur nationalismen skapades i Sverige av personer som bland andra Erik Gustaf Geijer. Genom att studera sociala relationer betraktar han formuleringprocessen som en diskurs. Hall 1998.

[109](#) Halls studie av de sammanhang som konstruerat nationella identiteter har han identifierat i tre steg. Det första är den svenska nationalismens tidiga utveckling från 1400-talet, vilken han kallar *genealogisk* nationalism. Denna fokuserar den svenska kungens och statens och lärdomens föreställda släktband med antiken. Denna kulminerade med Olof Rudbecks *Atlantica* i slutet av 1600-talet, i vilken denne placerade Platons sjunkna Atlantis, från vilket gudarna utträdde, i Uppsala. Den andra är 1700- och 1800-talens *individualistiska* som subjektiverade nationen till ett slags gripbar själ som moraliskt fanns hos alla svenskar, och den tredje är den *integrativa* nationalismen som, enligt Hall, framträder från sekelskiftet 1900 som en individens underordning under kollektivet. Hall 2000 s. 7ff, 93.

[110](#) Se bland annat den brittiske historikern Bernstein Lewis Namiers begränsade reception hos sin samtid presenterad av biografen Linda Colley. Se också Peter Cunninghams artikel för den brittiska medeltidsforskningens användning av kollektivbiografi. Colley 1989, Cunningham 2001 s. 436.

[111](#) Inom historieforskningen har bland andra Esbjörn Larsson i *Från adlig uppfostran till borgerlig utbildning. Kungl. Krigsakademien mellan åren 1792 och 1866*, 2005, använt kollektivbiografi och geometrisk dataanalys för att studera eliters reproduktion. Metoden strukturerar stora mängder information som underkastas ”multipel korrespondensanalys” som syftar till att studera relationer mellan olika egenskaper hos hans studerade aktörer. Jämför exempelvis diskussionen hos Larsson om konstruerade respektive empiriska individer. De förra ingår i en analytisk konstruktion av ett kollektiv som varit möjligt att rekonstruera utifrån tillgängliga data (egenskaper). Broady 1998 s. 22f, Larsson 2005 s. 57.

[112](#) För den tekniska utvecklingen svarar experter på systemarkitektur, systemintegration och systemutveckling. Programmeringen har utförts av chefsarkitekten Johan Neidenmark.

[113](#) Den projektspecifika applikationen ligger på ett webbhotell under domänen <www.edu.neiden.se>.

[114](#) Jämför exempelvis Windows-baserade program för släktforskare som HolgerData samt de program som *Föreningen för Datorhjälp i Släktforskningen* (DIS) tillhandahåller, DISGEN och DISBYT. De är fungerande kommersiella hjälpmedel som används av både inom- och utomvetenskaplig forskning. För skapandet av min applikation har jag inspirerats av många liknande plattformar, men försöker ta ett steg längre genom att koppla samman individer på fler sätt än enbart genealogiskt.

[115](#) Våren 2009 var jag inbjuden till Riksarkivets samarbetsråd som föredragshållare för att presentera applikationen. Rådet är ett diskussionsforum mellan de statliga arkivmyndigheterna som bland annat fokuserar digitalisering och materialhantering inom arkivområdet för att tillgodose forskningens behov. Där uttrycktes att sådana här metoder att hantera metadata är önskvärda men ännu inte tillgängliga. Också i Finland pågår denna diskussion enligt en artikel av John Strömberg vid Riksarkivet i Helsingfors, ”Historiker diskuterar digitalisering”, *Arkivnyt* 2010:1. Där föreslås en framsynt tanke att skapa

interaktiva och Internetbaserade lösningar för historiker att dela information. Strömberg 2010 s. 30f.

¹¹⁶ Att denna information är strukturerad och sökbar är en stor tillgång för kunskapen om individerna i föreliggande studie. I bilaga 6 har relationerna för de studerade personerna sammanställt som en matrikel. Det har dock inte varit möjligt att ange exakta referenser för varje studerad relation. Därför anges i källförteckningen de arkiv som har konsulterats. I bilaga 2 anges även de huvudsakliga referensverken. De individuella relationerna kan däremot studeras i den projektspecifika databasen som finns på <www.edu.neiden.se>.

¹¹⁷ Detta utvecklar jag i de avsnitt där sådana avancerade frågor har ställts till databasen. Programspråket för att ställa frågor till datalagret är SQL (*Structured Query Language*).

¹¹⁸ Rent praktiskt har det förenklat hanteringen av data. Men det fyller även funktionen att historiska personer behöver anges som egna objekt i applikationen. Detta har framhävt många kvinnor i min forskning. I biografier kan exempelvis anges att en person var gift med dottern till "Grosshandlare Dimander". Detta är värdefull information om hustruns sociala ursprung, och kan visst synliggöras i applikationen. Klarläggandet av kvinnornas livsöden, även om de inte tilläts att formellt agera i utbildningsdebatten har förklaringsvärde i besvarandet av frågeställningarna. Jämför Stefan Lundblads avhandling *Hedersam handelsman eller verksam företagare. Den ekonomiska kulturens omvandling och de ledande ekonomiska aktörerna i Gävle 1765–1869*, Lundblad 2007. Detta perspektiv innebär att många personer har tagits med som i avhandlingsprojektets slutfas sorterats ut. Emellertid är informationen sökbar och återanvändbar för framtiden.

¹¹⁹ Tekniska innovationer det senaste året har skapat nya möjligheter att läsa och arbeta med texter (exempelvis Apples iPad). Min ambition är att på något sätt bidra till att möta denna utveckling som strävar mot att korta avståndet till vår kunskapsinhämtning.

¹²⁰ Ingen information i denna studie är således beroende av informationen i

applikationen.

¹²¹ Torparsonen Bengt Johan Törneblad tog sitt efternamn efter hemorten ”Törnsfall”, innan hette han Bengtsson. Likaså [Per Götrek](#) ändrade sitt namn flera gånger, men hette ursprungligen Godberg efter fadern. Ännu tydligare exempel utgör de som bytte namn då de adlades.

¹²² Syftet med detta är att enkelt förbereda information för att kunna användas på olika sätt och även utifrån andra frågeställningar.

¹²³ Till exempel gifte sig ovan nämnde polismästare Ahlberg med [Jakobina Elisabet Petersson](#) år 1807, varpå hon kallades fru Ahlberg. Dock endast tills Ahlberg adlades med namnet Edelcreutz, då hon kallades fru Edelcreutz. (Edelcreutz tab. 1.) Kommittéledamoten Matthias Norbergs syster, Christina, kallades efter sitt gifte med [Jakob Stecksenius](#) för Christina Stecksenia och hennes son både för [Jonas Stecksenius](#) och Steckzén. Hofberg, Heurlin, Millqvist och Rubenson 1906 s. 515, Jarring 1980 s. 154.

¹²⁴ Som jag redan nämnt omfattade 1800-talets associationer olika antal medlemmar, vissa, som exempelvis Svenska bibelsällskapet, samlade redan under sina första år hundratals medlemmar. Se Svenska bibelsällskapets årsskrift *Berättelse och redovisning 1816–1828* (KB).

¹²⁵ Fokus på medlemskap i studentnationer kan synliggöra viktiga förklaringsbärande sammanhang och har ägnats uppmärksamhet av bland andra John Strömberg i avhandlingen *Studenter, nationer och universitet. Studenternas härkomst och levnadsbanor vid Akademin i Åbo 1640-1808*, Strömberg 1996. Även Johan Sjöberg har i avhandlingen *Makt och vanmakt i fadersväldet. Studentpolitik i Uppsala 1780–1850*, använt studentmatriklar som källmaterial, och jag själv har i artikel ”Det publicistiska fältet 1810–1830. Studentnationer som katapult för karriär”, studerat hur nationsvänner kunde dra fördelar av varandra senare i livet. Sjöberg 2002, Neidenmark 2008.

¹²⁶ Matriklar är exempel på material som är rika på personuppgifter. Då individer immatrikulerades vid inträde i en orden eller ett sällskap angavs ofta individens

aktuella yrkesstatus eller övrig sysselsättning. Detta gör det möjligt att följa upp individers sociala och ekonomiska bakgrund. En komplicerande faktor är den stora variationen i hur namn stavas. Ibland förekommer patronymikon, initialer, förkortningar med mera.

¹²⁷ Jag har i huvudsak använt de handlingar som tillgängliggjorts på Internet av företaget [Genline](#).

¹²⁸ Exempelvis årsberättelser från Svenska bibelsällskapet och Växelundervisningssällskapet.

¹²⁹ Med tidskrifter avses periodiskt utkommande litteratur med minst ett nummer om året. En tidning måste dessutom svara mot kraven på *publicitet*, att den är tillgänglig för allmänheten, *aktualitet*, att den har nyhetsvärde, *universalitet*, täcker fler ämnesområden och slutligen *periodicitet*, att tidningen utkommer regelbundet. I det följande skiljer jag inte på tidningar och tidskrifter utan behandlar dem tillsammans som periodiskt utgiven litteratur, liksom Bernhard Lundstedt gjort. På 1800-talet kallades allt sådant tryck ”litteratur”, vilket framgår av tryckalsters titlar. På finska och estniska har detta gamla litteraturbegrepp överlevt till idag i ordet *skriftställer* (ungefär finskans ”kirjallisuus” och estniskans ”kirjandus”). Därför avses med begreppet tidskrift även tidningar om inte annat anges. För vidare språkliga likheter mellan Sverige och Finland som har inspirerat mig, se Torkel Janssons bok *Rikssprängningen som kom av sig. Finsk-svenska gemenskaper efter 1809*, Jansson 2009.

¹³⁰ Begreppet publicist definierar jag som en utgivare av periodiskt utgiven litteratur. Materialet finns även föredömligt digitaliserat på Kungliga bibliotekets (KB) hemsida där även vissa tidningar går att läsa online. Se www.kb.se/soka/tidningar-och-tidskrifter 2010-08-21.

¹³¹ Tidigare nämnda *Den svenska pressens historia* bidrar med många kompletteringar, exempelvis att kommittéledamoten Esaias Tegnér medverkade i *Theophrosyne, läsning för kyrkans och skolans vänner*. Även biografiska uppslagsverk kan komplettera bilden, exempelvis att Samuel Norberg var utgivare av *Göteborgs allehanda*, eller att Gustaf Abraham Silverstolpe var

medarbetare i *Nya Posten*. Ohlson 1945 s. 10, Engström 1990 s. 146, Gustafsson, Holmberg, Rydén, Torbacke och Oscarsson 2000 s. 298.

¹³² Berg 1873.

¹³³ Jag har besökt samtliga svenska landsarkiv utom Visby och Härnösand. Detta beror på att information om skolorna på Gotland kunnat bekräftas av historiska översikter och biografiska uppslagsverk för skolgrundare. Angående Norrland har sammanställningen visat att spridningen av växelundervisningen var mycket liten där. Jag har dock inte konsulterat bruksarkiv, vilka torde innehålla uppgifter om skolor då undervisningen användes vid många bruksskolor.

¹³⁴ SAOB är en rimlig källa när det gäller just den här tidiga perioden. Ordbokens excerpter har fokuserat tryckt material som torde utgöra ett inte oöverskådligt material från denna tid. Jag har inte engagerat mig i ordboksredaktionens excerptsamlingar som finns vid SAOB:s arkiv i Lund eftersom det främst är personernas kontextuella och tidsbundna användning, kommunikativa praktiker, jag undersöker.

¹³⁵ Se Reinhart Kosellecks *Erfarenhet, tid och historia*, Koselleck 1979/2004.

¹³⁶ Ibid. s. 191.

¹³⁷ Utöver de nedan behandlade Robert Putnam, Dag Wollebæk & Per Selle, se artikeln "Networks and the History of Education" i *Pædagogica Historica*, där Eckhardt Fuchs menar att nätverk länkade samman personer till det "moderna stadslivets fasta maktbas". Fuchs 2007 s. 185.

¹³⁸ Se Robert Putnams *Den fungerande demokratin. Medborgarandans rötter i Italien*, Putnam 1996/2003.

¹³⁹ För det följande se särskilt Ibid. s. 206–212.

¹⁴⁰ Ibid. s. 220.

¹⁴¹ Det sociala kapitalet blir då en strategisk resurs som kan ha kommit till användning på olika sätt, som en utbytesmekanism mellan olika sociala sammanhang. Ett exempel på detta, som jag har studerat i ett annat sammanhang, är att medlemskap i samma studentnation kunde ge företräden senare i livet. Se min artikel ”Det publicistiska fältet 1810–1830. Studentnationer som katapult för karriär” i *Ny utbildningshistorisk forskning. Tio bidrag från Nationella forskarskolan i utbildningshistoria*, 2008. I denna artikel studeras det sociala kapitalet dock med ett något annorlunda teoretiskt perspektiv, nämligen med hjälp av Pierre Bourdieus begreppsapparat. Neidenmark 2008 s. 27–37. Ett annat exempel kan vara då en person introducerar en vän inför en annan vän eller grupp, vilket kan vara förknippat med sociala risker som måste vägas mot den grad av tillit som finns mellan vännerna. Ett kvalitativt socialt utbyte kunde således utväxlas på andra områden, genom att vänskapsband spände över olika sällskap och grupper varpå det sociala kapitalet ackumulerades. Jansson 1985, Hall, Sjøvik och Stubbergaard 2005.

¹⁴² Putnam 1996/2003 s. 211.

¹⁴³ Wollebæk och Selle 2002 s. 54, 58.

¹⁴⁴ Ibid. s. 54.

¹⁴⁵ Ibid. s. 47.

¹⁴⁶ Ibid. s. 56f.

¹⁴⁷ Ibid. s. 58.

¹⁴⁸ Ibid. s. 59.

¹⁴⁹ Ibid. s. 58.

[150](#) Stenlås 1999 s. 18, Cunningham 2001 s. 439.

[151](#) Cunningham 2001 s. 439.

[152](#) Den makt och status som erhöles genom formella titlar hade även betydelse i informella sammanhang. Jämför exempelvis hur adelsmän hade en särställning vid studentnationerna vid universitetet i Uppsala. Exempelvis så blev friherre Hans Hierta hederskurator då han skrivit in sig vid Västmanlands-Dala nation i Uppsala. Landberg 1973 s. 526, Sjöberg 2002.

[153](#) Cunningham 2001 s. 441.

[154](#) Archer 1979/1984.

[155](#) Lindmark 1992 s. 108.

[156](#) Studier som tagit sin utgångspunkt i antingen makronivå (institutionell nivå) eller organisationsnivå, exempelvis sällskap och tidningar, har varit viktiga för att över huvud taget kunna göra en studie som liksom min tar sin utgångspunkt på individnivå.

[157](#) Sedan 1600-talet ägde således specifika roller som utpekats av kungen officiell symbolisk status fastslaget i ett *rangreglemente* som gällde i både officiella och inofficiella sammanhang. Systemet upphörde långt efter den här studerade perioden 1812–1828. De första rangreglementet utfärdades i slutet av 1600-talet och det sista 1865. Titlars funktion som institutionaliserat ”symboliska kapital”, i den franske kultursociologen Pierre Bourdieus mening, har ägnats uppmärksamhet i olika studier. Se exempelvis Annika Ullmans avhandling *Rektorn. En studie av en titel och dess bärare*, 1997, och Esbjörn Larssons artikel ”Att studera titlar som kapital. En teoretisk diskussion kring militära titlar i 1700-talets svenska samhälle”, 2003. Rothlieb 1823, *Svenska rang-ordningarne, sådana de nu gälla och tillämpas, jemförde med enahanda ordningar i Norge och Danmark. Jemte en kort anvisning angående den i*

Sverige brukliga titulatur 1865, Ullman 1997, Larsson 2003.

¹⁵⁸ För analysen av symboliska värden har Pierre Bourdieu tillhandahållit de mest användbara metodgreppen, och det är i huvudsak i anslutning till dennes begreppsapparat jag använder ”symboliskt kapital”. Se *Praktiskt förnuft. Bidrag till en handlingsteori*, Bourdieu 2004.

¹⁵⁹ Putnam 1996/2003, Wollebæk och Selle 2002.

¹⁶⁰ I den medborgerliga kulturen kunde sällskap vara en strategisk väg för att nå social status vid sidan av att vara en framgångsrik affärsman, ämbetsman, krigshjälte eller adelsman. Att tillhöra sällskap innebar att officiellt erkänna de värden som dominerade ett sådant. Inträde i Götiska förbundet medförde exempelvis att medlemmen fick ett götiskt klingande smeknamn som skulle användas i denna orden. Anders Simonsen, som studerat det organiserade sällskapslivet i Göteborg under åren 1750–1820, menar att sällskap, ordnar och föreningar var den enda uppenbara möjligheten till social status för många. Simonsen 2001 s. 184. Götiska förbundet var inledningsvis en orden men formaliserade tidigt sina föreningssyften. Patrik Hall har beskrivit Götiska förbundet som en karriärmotor för Erik Gustaf Geijer. Hall 2000 s. 132–141.

¹⁶¹ Det finns många olika angreppssätt i nätverksanalys, som jag nämnde tidigare i detta kapitel. I antologin *Nätverk i historisk forskning – metafor, metod eller teori?* 1999, förespråkar Gunner Lind att fler historiker borde använda den formella nätverksanalysen som är vanligare hos sociologer och antropologer. Det är till dessa jag ansluter mig och en god vägledning till sådan nätverksanalys är John Scotts *Social Network Analysis. A Handbook*, Scott 1991/2005. Därtill av de nämnda Robert A. Hanneman och Mark Riddle i *Introduction to Social Network Methods*, Hanneman och Riddle 2005. Den kanske mest tilltalande presentationen av hur nätverksanalys kan användas för att illustrera olika samhällsfenomen är Nicholas A. Christakis och James H. Fowlers *Connected. Mänskliga relationer och sociala nätverk och deras betydelse i våra liv*, Christakis och Fowler 2009/2010. En mer matematiskt fördjupande studie som lägger längre från mitt eget praktiska perspektiv att visa samband, är Stanley Wasserman och Katherine Fausts *Social Network Analysis. Methods and*

Applications, 1994. Där presenteras särskilt matematiska discipliner, grafteori och mängdlära som hanteras i komplicerade dataprogram. Wasserman och Faust 1994, Lind 1999a s. 45.

¹⁶² Se *Ucinet for Windows. Software for Social Network Analysis*, (Borgatti, Everett och Freeman 2002.) och *Netdraw Network Visualization. Analytic Technologies*, Borgatti 2002.

¹⁶³ Christakis och Fowler 2009/2010 s. 31–45.

¹⁶⁴ Sådan kvalitativ information är annars vanlig i formell nätverksanalys genom att ställa frågan till en grupp människor: ”Hur mycket tycker du om person X, Y och Z på skala 1–3”. Resultatet av en sådan fråga ger ett nätverksdiagram som visar vem som är mest populär respektive impopulär. Hanneman och Riddle 2005 kapitel 2.

¹⁶⁵ Jag vill gärna understryka att rang genom att höra till den officiella kungamaktens domäner torde betraktas som *officiella*, ty de rangkvalificerade titlarna refererade främst till formella organisationer som kännetecknades av en vertikal social struktur. Alla titlar motsvarade inte tjänster utan var just att betrakta som en viss status som refererade till ett ämbetsområde, exempelvis vice häradshövding innebar namn, heder och värdighet för den som hade titeln, men inte en tjänsteutövande som häradshövding.

¹⁶⁶ Det hade funnits uppfostringskommissioner tidigare men dessas arbete är närmast osynligt i jämförelse med de kommittéer som uppmärksammas här. Gunilla Klose har i *Folkskolans finansiering före 1842*, 1992 och nyutgiven 2010, studerat flera uppfostringskommissioner men fördjupar sig inte de personer som var verksamma där. Klose 1992/2010.

¹⁶⁷ Kronprins Carl Johans förordnande av kommittén 29/1 1812 (RA). Samtliga förordnade är angivna i första protokollet. Uppfostringskommitténs protokoll 28/11 1812 (RA).

[168](#) Kommitténs slutbetänkande angående folkundervisningen lämnades den 10 mars detta år. Uppfostringskommitténs protokoll 31/1 1825 (RA). Nordin 1973 s. 319.

[169](#) Askeberg 1976 s. 45.

[170](#) Aquilonius 1942, Askeberg 1976 s. 57.

[171](#) Bergström 2000 s. 155–161. Carin Bergström har i *Skolmostrar och läsmästare. Lärare på landet före folkskolereformen 1842*, studerat vilka personer det var som var skollärare under perioden 1800–1842. Hon menar att tidigare forskning, bl.a. Klas Aquilonius *Svenska folkskolans historia* inte nyanserat bilden av dem som var lärare. Aquilonius ger bilden av att det i stor utsträckning var avsigkomna individer. Aquilonius 1942 s. 45ff. Bergström anser att detta måste betraktas i ljuset av de syften som tagit fram uppgifterna och som tjänade på ett förmörkande attityd av omständigheterna. Undermålig undervisning var ett argument för obligatorisk folkskola. Bergström 2000 s. 13.

[172](#) I många svenska städer saknades undervisning för de fattiga folklklasserna. Det gäller exempelvis i Visby och Härnösand. I den senare staden fanns dock både gymnasium och trivialskola. Detta innebar att barnen måste sättas i arbete tidigt. Om så inte skedde ledde det till kringstrykande och sedelöshet. Pastorn i Härnösands stadsförsamling meddelade i memorialet till Uppfostringskommittén att det behövdes både en kostnadsfri undervisning samt understöd till de fattigas uppehälle under skoltiden. Härnösands stift var vid denna tid mycket stort (Luleå stift grundades först 1904), och från de nordligaste pastoraten rapporterades om stora svårigheter på grund av att det hårda klimatet ofta framkallade missväxt. De mest elementära förnödenheterna i detta armod åsidosatte föräldraundervisningen. Prosten Johan Wijkström i Över-Torneå pastorat uppmärksammade om barnens utsatthet, då deras föräldrar tvingades tigga av en redan utarmad allmoge. Aquilonius 1942 s. 47f, 91, 93.

[173](#) Ibid. s. 101f.

[174](#) Askeberg 1976 s. 14.

[175](#) Notera att Anders Carlsson af Kullberg närvarade vid ett sammanträde, han var dock inte ledamot av kommittén.

[176](#) Ibid. s. 20.

[177](#) Flera var även ansvariga utgivare av tidningar. Enligt samtidens privilegiesamhälle krävdes ett särskilt bevis för tidningsutgivning. Utgivningsbeviset var just ett sådant privilegium, alltså ett undantag, vilket innebar ett särskilt ansvarstagande för att tidningen inte innehöll statsobehagliga inslag. I uppfostringskommittén uppbars sådant utgivningsbevis av Carl Christian Lilljenwalldh för *Teologisk och religiös läsning*, Nils von Rosenstein för *Post- och Inrikes Tidningar* och Jacob Adlerbeth för tidningen *Iduna*. Lundstedt 1895 passim. Lundstedt 1896 passim.

[178](#) Askeberg 1976 s. 20.

[179](#) Lundstedt 1895 s. 133, Ohlson 1945 s. 22.

[180](#) Uppfostringskommitténs protokoll 1812–1825 (RA).

[181](#) Ohlson 1945 s. 21.

[182](#) Uppfostringskommitténs protokoll 28/11 1812 (RA).

[183](#) Till [första beredningsfördelningen](#) utsågs Axel Gabriel Silverstolpe till ordförande och Carl Stridsberg, Gustaf Abraham Silverstolpe, Axel Fryxell, och Nils Johan Bergsten till ledamöter. Uppfostringskommitténs protokoll 3/1 1816 (RA).

[184](#) Till [andra beredningsfördelningen](#) utsågs Carl von Rosenstein, Nils Johan Bergsten, Gustaf Abraham och Axel Gabriel Silverstolpe, Axel Fryxell och

Georg Rickard Ahlman till ledamöter. Uppfostringskommitténs protokoll 3/8 1816 (RA).

[185](#) Vid endast två ordinarie sammanträden anmälde Gustaf Abraham och Axel Gabriel förfall. Uppfostringskommitténs protokoll 20/5, 14/10 1815 (RA).

[186](#) Uppfostringskommitténs protokoll 7/9 1816 (RA).

[187](#) Carl Peter Hagberg blev ledamot så sent som i april 1817. Askeberg 1976 s. 15.

[188](#) Ibid. s. 18.

[189](#) Ibid. s. 31.

[190](#) Ibid. s. 32f.

[191](#) Drätselkommissionen var ett organ som bestående av magistraten och borgerskapet i förening förvaltade stadskassan. Alltså Stockholms stads inkomster i form av avgifter på handel och sjöfart, hyror m.m., och utgifter i form av löner till ämbets- och tjänstemän.

[192](#) Affärsbankerna stod för kreditgivning och medelplacering och inte förrän tillkomsten av Enskilda banken 1856 fanns någon affärsbank i huvudstaden. Kreditgivningen sköttes av riksbanken, av manufakturdiskontfonden och av handelshuset. 1821 trädde dock Stockholms sparbank i verksamhet. Detta gjorde dock att förmögna grosshandlare blev mycket inflytelserika. Höjer 1953 s. 3.

[193](#) Händelserna förbryllar författaren Torgny Höjer som har studerat Drätselkommissionens arbete i *Stockholms stads drätselkommission 1814–1864 och Börs-, bro- och hamnbyggnadskommittéerna 1815–1816*, 1953. Ibid. s. 216f.

¹⁹⁴ Stockholms gymnasiums protokollsbok F4 (SSA).

¹⁹⁵ Höjer 1953 s. 216.

¹⁹⁶ Philipsens pedagogiska orientering torde ha hört hemma i det upplysningsradikala lägret i anslutning till Gustaf Abraham Silverstolpe. Han var bror till Lorens Münter som givit ut den regimkritiska tidningen *Patrioten* under 1790-talet. Denne rabulist och anhängare av franska revolutionen, som även var Thomas Thorilds närmaste medhjälpare, hade varit engagerad i Gustaf Adolf Reuterholms reformplaner vid samma tid. Bröderna stod varandra nära och efter Herman Theodors död 1819 var dennes fru och Lorens Münter engagerade i Växelundervisningssällskapet tillsammans. När även hon avlidit gav han ut en minnesruna över henne. Philipson 1836, Sundberg 1995 s. 295ff.

¹⁹⁷ Brev från Jacob Adlerbeth till August von Hartmansdorff 5/3 1817 (RA). I brevet anges att Kungl. Maj:t beslutat anlägga Stockholms gymnasium, som 1821 blev inrättat, och för ändamålet tillskjutit ett årligt anslag av 10 000 Rdr Banco.

¹⁹⁸ Askeberg 1976 s. 14.

¹⁹⁹ Nils G. Ohlson har i en kort artikel understrukt vikten av att belysa kommitténs inre arbete, såsom en motvikt till Edvard Rodhes inramning av kommittén i en kyrkohistorisk kontext. Rodhes studie har utgått från förhållandet mellan kyrka och skola. Se Rodhe 1908. Ohlson 1945 s. 4.

²⁰⁰ Detta utvecklas i ett senare kapitel. Ohlson 1945 s. 22.

²⁰¹ Silfverstolpe 1884 s. 279, Ohlson 1945 s. 22.

²⁰² Juntan var ett matlag i Uppsala under 1790-talet där bröderna Silverstolpe, Benjamin Höjer och Hans Järta var centralpersoner. Där utbyttes jakobinska regeringsfientliga idéer men även Immanuel Kants filosofi.

[203](#) [Johan Holmbergssons](#) fru [Maria Margareta Strindberg](#) hade en dotter med samma namn från sitt tidigare gifte med komministern [Johan Ahrenborg](#). (Se Klara församlings dopbok 10/2 1797). Dottern var 6 år gammal då Holmbergsson äktade modern. År 1816 gifte sig [Lindfors](#) med den nu 19-åriga styvdottern till Holmbergsson. En intressant relation mellan personerna här är att [Holmbergsson](#) blev svåger med den berömde stadsmajoren, teaterförfattaren och kryddkramhandlaren [Zacharias Strindberg](#). Denne var en mycket igenkänd sällskapsmänniska i Stockholm, bland annat i egenskap av stormästare för Auroraorden, och dessutom svärfar till den kände ångbåtsfabrikören och nykterhetsidkaren [Samuel Owen](#). Zacharias torde också vara känd som farfar till författaren [August Strindberg](#). Dessa sociala band mellan kommittéledamöter och samtida inflytelserika personer är ett exempel på hur invecklade personrelationer framträder i min applikation, men som samtidigt är omständliga att presentera i text. Därför ska jag förtydliga nätverksrelationer mellan personer i ett senare kapitel. Sundsjö församlings födelsebok 30/11 1758. Kinberg 1903 s. 76, Bygdén 1925 s. 166f, Jägerskiöld 1971 s. 246, Franzén 1980 s. 420, Pettersson 1992 s. 459.

[204](#) Det hävdar åtminstone Sven Askeberg. Askeberg 1976 s. 19. [Holmbergsson](#) behandlar i sina skrivelser till kommittén bland andra [August Hermann Niemeyer](#) och J. B. Glaser. Uppfostringskommitténs protokoll 9/12 1814 (RA).

[205](#) Aquilonius 1942 s. 8, Ohlson 1945 s. 5.

[206](#) Silfverstolpe 1884 s. 357, Ohlson 1945 s. 22, Landberg 1998 s. 445.

[207](#) Silverstolpe 1813a s. 33ff.

[208](#) Ibid. s. 78.

[209](#) Det handlade både om såväl blivande ämbetsmäns och näringsidkares bildning som för allmogen. I ett memorial föredrog han som bekant på Riddarhuset sina krav på en reformering av hela undervisningsväsendet.

[210](#) De frihetssträvanden som uttrycktes var i huvudsak begränsade till själva kunskapsinhämtandet och undervisningsprocessen. Thor Nordin menar att jämlikhetstanken inom det pedagogiska sfären främst syftade till en fostran till aktning för allas likaberättigande till utbildning. Nordin 1977 s. 77.

[211](#) Silverstolpe 1813b s. 56, Nordin 1977 s. 78.

[212](#) I [brev](#) till [Johan Åström](#) berättar Axel Gabriel Silverstolpe om den taktik han använde i syfte att påskynda kommitténs tillsättande. Askeberg 1976 s. 13 not 5.

[213](#) Axel Gabriel Silverstolpe var särskilt inspirerad av Claude Adrien Helvétius upplysningsfilosofi som menade att uppfostran var den främsta vägen till ett bättre samhälle. Helvétius hade föreskrivit att statliga uppfostringsanstalter helt borde ta hand om vården av barn i åldrarna 6–18 år. Utan ferier och 7–8 timmars studier samt 4–5 timmars gymnastiska övningar per dag. Sjöstrand 1971 s. 16.

[214](#) Ohlson 1945 s. 18.s

[215](#) Aquilonius 1942 s. 9.

[216](#) Berättelse af kongl. uppfostrings-comitén, första häftet, innefattande dess inrättning och föremål, samt den plan som blifvit fattad, och de anstalter som sedan dess tillförordnande blifvit vidtagne i afseende på allmänna uppfostringens och undervisningens förbättrande. 1813 s. 8f.

[217](#) Silfverstolpe 1884 s. 296.

[218](#) Brevet av 19/5 1802 har citerats i Ohlson 1945 s. 5.

[219](#) Brev från Hans Järta till Carl Forslind den 27/1 1816 (KB).

[220](#) Silverstolpe blev titulärkansliråd tre dagar före Järtas brev, den 24 januari 1816. Silverstolpe tab. 22.

[221](#) Brev från Hans Järta till Carl Forslind den 15/2 1816 (KB).

[222](#) Uppfostringskommitténs protokoll 3/1 1816, sid 53 (RA).

[223](#) Brev från Hans Järta till Carl Forslind den 15/2 1816 (KB).

[224](#) Brev från Jacob Adlerbeth till August von Hartmansdorff 3/3 1817 (RA).

[225](#) Askeberg 1976 s. 17.

[226](#) Detta cirkulerade till de olika domkapitlen vid tiden för 1823 års riksdag, vilka snart levererade sina synpunkter. En av dem som förespråkade den nyhumanistiska linjen var Esaias Tegnér som ansåg att ”med en lärt bildad allmoge kan ingen stat bestå, och med en halvlärd är ingen belåten”. Konsistoriet i Lund med biskop [Wilhelm Faxé](#) uttryckte däremot stöd för folkundervisning och obligatorisk folkskola. Folkskolor skulle finnas i alla ”byhem” och de skulle ledas av skolmästare. Aquilonius 1942 s. 122.

[227](#) Citerat i Nordin 1973 s. 319.

[228](#) Uppfostringskommitténs protokoll 18/1 1814 (RA).

[229](#) Uppfostringskommitténs protokoll 18/1 1814 (RA).

[230](#) Uppfostringskommitténs protokoll 30/7 1814 (RA).

[231](#) Uppfostringskommitténs protokoll 3/10 1814 (RA).

[232](#) Uppfostringskommitténs protokoll 24/10 1814 (RA).

[233](#) Metoden föreskrev även hur undervisningslokalernas planlösning och interiör

skulle vara utformad. Undervisningsmetoder och stärkandet av militära förmågor, klerikala ämbeten och civil administration diskuterades i många europeiska stater i samtiden. Metoden var en pedagogisk innovation som hade slagit rot förutom i Storbritannien, även i Danmark och på kontinenten. Nationella växelundervisningssällskap etablerades över hela världen. Se bland annat sällskapets detaljerade årsberättelser som vittnar om utvecklingen runt om i världen.

[234](#) Jämför med Gustaf Abraham Silverstolpes argument att tona ned lärdom för minnet och tona fram odling för förståndet. Det var inte ovanligt att lärjungar fick gå om samma klass flera år i rad. Askeberg 1976 s. 9.

[235](#) Nordin 1978 s. 1.

[236](#) Se Joseph Lancasters biografi och utveckling av metoden i relation till Bell i Salmon 1904 s. III. Det mest omfattande verket om Lancaster och hans relationer till British and Foreign School Society är dock Kevin John McGarry avhandling *Joseph Lancaster and The British and Foreign School Society: The Evolution of an Educational Organization from 1798 to 1846*, 1985. Även Georg Bartles artikel ”Benthamites and Lancasterians – The Relationship between the followers of Bentham and the British and Foreign School Society during the early years of Popular Education” är upplysande för kretsen kring Lancaster. McGarry 1985, Bartle 1991.

[237](#) Växelundervisningssällskapet 1832.

[238](#) *Magasin för föräldrar och lärare*, andra häftet 1810, s. 146–150.

[239](#) Uppfostringskommitténs protokoll 6/5 1816 (RA).

[240](#) Uppfostringskommitténs protokoll 29/8 1816 (RA). *Inrikes Tidningar* 1816:80, 1816:90, 1816:91.

[241](#) Uppfostringskommitténs protokoll 6/3 1817 (RA).

[242](#) Uppfostringskommitténs protokoll 10/12 1821 (RA).

[243](#) Uppfostringskommitténs protokoll 19/12 1821 (RA).

[244](#) Denna styrelse skulle dels utreda inrättandet av ett gymnasium i Stockholm och dels se över hur kyrkskolorna kunde anpassas till de befintliga skolordningarna. Direktionen saknade instruktion, vilken utfärdades först år 1905. Sleman 1949 s. 26.

[245](#) Ibid. s. 24.

[246](#) Ibid. s. 29.

[247](#) ”På uppdrag av 1812 års uppfostringskommitté sändes magistern Per Reinhold Svensson 1817 dit för att studera de skolor som leddes av de då ryktbara pedagogerna Bell och Lancaster”, skriver Åke Isling i *Det pedagogiska arvet. Kampen för och mot en demokratisk skola*, del 2, 1988. Isling anger ingen referens till sitt påstående, varför man kan misstänka att det rör sig om ett vidarebefordrande av vad som varit konsensus bland pedagogikhistoriker. Långt före Isling antydde dock Klas Aquilonius i andra delen av *Svenska folkskolans historia* att det är okänt vem som väckte förslaget om att just Svensson skulle utsändas. Aquilonius 1942 s. 145f, Sjöstrand 1965 s. 77f, Nordin 1973 s. 233, 322, Jansson 1985 s. 51, Isling 1988 s. 123.

[248](#) Se not 6 och 7 i Nordin 1973 s. 229f.

[249](#) Uppfostringskommitténs skrivelser till Kungl. Maj:t 1817–1819 (RA). Även i Ibid. s. 229.

[250](#) Lagerstedt 1922 s. 20. Sörensen 1930 s. 10.

[251](#) Nordin 1973 s. 260, 291.

[252](#) Jansson 1985 s. 170, Jansson 2008a.

[253](#) Växelundervisningssällskapet 1823, Sörensen 1930 s. 10.

[254](#) Nordin 1973 s. 292.

[255](#) De la Gardie hade vistats i drygt ett halvår i England där han av sitt socialt-filantropiska intresse besökte fängelser, sjukhus och skolinrättningar. Bland annat studerade han en monitörskola tillsammans med den svenske prosten i London [Gustaf Brunmark](#). I samarbetet med Lancaster föddes idén om att etablera en normalskola i Sverige, från vilken utbildade lärare skulle sprida metoden i övriga landet. Ibid. s. 226, 293, 333f.

[256](#) Ibid. s. 334.

[257](#) Jansson 1985 s. 51.

[258](#) Sjöstrand 1965 s. 80, Nordin 1973 s. 317.

[259](#) Fryxell 1823.

[260](#) Enberg 1823.

[261](#) Ibid. s. 4-6.

[262](#) Ibid. s. 6.

[263](#) Enberg uttryckte detta i sin skrift 1823, medan Fryxell året därpå publicerade en separat skrift som argumenterade för användande av metoden. Ett argument för metoden, som tidigare framfördes av bland andra bröderna Silverstolpe, var dess uppmuntrande av tävlan mellan likar som lockade fram ”tankens gudomliga

gnista”. [Fryxell](#) var en av de första ledamöterna i Växelundervisningssällskapet. Han hade tidigare etablerat metoden vid [Djurgårdsskolan](#), och senare blev han inspektor för den lärarutbildning sällskapet initierade; vårt lands första folkskollärarseminarium. Med åtagandet att vårda folkundervisning genom inhämtande och spridande av växelundervisning i Sverige bidrog aktörer i detta sällskap till medborgaranda och välgörenhet med långt större konsekvenser för den svenska nationen än vad som tidigare tillskrivits dem. Fryxell 1824. Enberg 1823 s. 15, Nordin 1973 s. 283f.

[264](#) Kritiken mot Krigsakademin resulterade bland annat i att en särskilt revisionskommitté tillsattes den 2 december 1818 för att utarbeta förbättringar för denna akademi. I betänkandet från 10 maj 1819 konstaterades att Krigsakademin brustit både i sitt ändamål och i undervisningen, varför akademien borde reorganiseras. Nordin 1973 s. 301.

[265](#) Växelundervisningens implementering vid Karlberg har ingående studerats av Esbjörn Larsson i *Från adlig uppfostran till borgerlig utbildning. Kungl. Krigsakademien mellan åren 1792 och 1866*, 2005. Larsson påpekar att tidigare forskning förbisett att Karlberg troligen var den läroanstalt där växelundervisningsmetoden fick störst genomslagskraft. Lars Petterson har tidigare antagit att metoden främst användes för de bredare folklagren som ett instrument för att disciplinera underklassen. Men senare forskning av Esbjörn Larsson visar att metoden främst var en pedagogisk reform som var anpassad efter den samhällsklass som eleverna kom från. Lefrén 1825 s. 44, Nordin 1973 s. 305, Petterson 1992 s. 263, Larsson 2005 s. 230-235, Larsson 2009 s. 23f.

[266](#) Växelundervisningssällskapet 1823, Växelundervisningssällskapet 1824, Växelundervisningssällskapet 1825, Växelundervisningssällskapet 1826.

[267](#) De tidningsutgivare som jag återfunnit i Växelundervisningssällskapets matriklar är Anders Lindeberg (*Anmärkaren* m.fl.), Per Adam Wallmark (*Journalen* m.fl.), Per August Bolin (*Argus*), Anders Jakob Danielsson Cnattingius (*Theophrosyne, läsning för kyrkans och skolans vänner* m.fl.), Carl Henrik Anckarsvärd och Clas Fredrik Horn (*Medborgaren*), Carl Erik Deleen (*Föreningen Skandinaviskt folkblad* m.fl.), Carl af Forsell (*Militärjournal*), Erik

Gadelius (*Vetenskapsjournal för läkare och fältskärer*), Lars Johan Hierta (*Argus* och senare *Aftonbladet* m.fl.), Carl Kindelius (*Konversationsbladet* m.fl.), Carl Peter Lenngren och Anders Wiborg (*Stockholmsposten*), Jonas Reuter (*Veckoskrift för barn*), Olof Erland Rogberg (*Stockholms kyrkotidning*), Carl Birger Rutström (*Lantbruksakademiens annaler*), Georg Scheutz (*Spöket* och *Anmärkarne* m.fl.), Georg Suell (*Journalen*), Johan Peter Tesche (*Stockholms provisoriska Adresslexikon*), Sven Lorens Theorell (*Stockholms Courier*), och [Nils Åkerman](#) (*Hälsovänneren*). Se Växelundervisningssällskapets årsböcker för åren 1823–1829. Se vidare Bilaga 1. De generella politiska inriktningarna i politiska dagstidningar har studerats av Henrik Edgren under denna period. Edgren 2005b s. 33–36 och 41–48.

[268](#) Brev från Carl XIV Johan till kronprins Oscar 21/12 1825 (RA).

[269](#) Nordin 1973 s. 385.

[270](#) Se hur denna diskussion gick i *Ibid.* s. 347f.

[271](#) Växelundervisningssällskapet 1826 s. 16f.

[272](#) En av dessa var den tidigare nämnde läkaren och professorn [Nils Åkerman](#) som via kommittéledamoten Enberg framförde en skrivelse som innehöll en ”Sundhets-Katekes för allmogen ”Han gjorde även nya påtryckningar att få kommittén att trycka sina läroböcker. Det var två böcker om franska språket, vilka på Wingårds förslag överfördes till *Sektionen för Elementarläroverken* för att användas som läroböcker i dessa skolor. Snillekommitténs protokoll 5/3, 11/3 1828 (RA).

[273](#) Betänkande af comitén till öfverseende af rikets allmänna undervisningsverk i underdånighet afgifvet den 20 december 1828. Stockholm. Tryckt hos Johan Hörberg 1829.

[274](#) Statsråden var enligt §5 RF 1809 justitiestatsministern, utrikesstatsministern, sex statsråd och hovkanslern. I tabellen justitiestatsministern Fredrik Gyllenborg,

hovkanslern [David von Schulzenheim](#), och de sex statsråden Mattias Rosenblad, Olof Rudolf Cederström som våren 1828 ersattes av Hans Niclas Schwan, Adolf Göran Mörner, Anders Fredrik Skjöldebrand som under våren 1828 ersattes av Per Gustaf af Ugglas, Carl Axel Löwenhielm och Gustaf Fredrik Wirsén som inför våren 1828 ersattes av Carl Johan af Nordin. Lewenhaupt 1961 s. 109.

[275](#) 1826 representerades de konservativa särskilt av Johan Olof Wallin, Wingård, Hagberg och Lindfors och de reformistiska av Agardh, Lefrén, Tannström, Tegnér och Berzelius. Sjöstrand 1965 s. 84.

[276](#) Nordin 1978 s. I, 1f.

[277](#) Ibid. s. 2.

[278](#) Ibid. s. 1.

[279](#) Snillekommitténs protokoll 28/3, 11/4 1828 (RA).

[280](#) Nordin 1973 s. 339.

[281](#) Den 13 september 1826 presenterade Lefrén ”Tankar om inrättningen av en Normal-skola”. Den 27 maj året därpå sändes ett av Enberg upprättat memorial till Kungl. Maj:t med detta förslag. Snillekommitténs protokoll 13/9, 12/10 1826 (RA). Wijckmark 1928 s. 59ff, Nordin 1973 s. 373f, 458f.

[282](#) Snillekommitténs protokoll 12/10 1826. Nordin 1973 s. 280f, 363f, 371.

[283](#) Skrivelse till Kungl. Maj:t 20/5 1827, citerad i Ibid. s. 460.

[284](#) Ibid. s. 460f.

[285](#) 1828 representerades de konservativa av Johan Olof Wallin, von Rosenstein, Wingård, Lindfors, Geijer, Grubbe och Hagberg, och de reformistiska av

Agardh, Tannström, Hartmansdorff, Ågren, Lefrén och Tegnér. Sjöstrand 1965 s. 86.

[286](#) Ibid. s. 86f.

[287](#) Carl Adolph Agardh intog en särskilt reformistisk position i kommittén och motsatte sig Hartmansdorff kompromissartade betänkande. Han förespråkade en enhetlig medborgarskola för hela folket. I denna riktning engagerade han sig som biskop i Karlstad för att utveckla folkundervisningen. Agardh varnade för att den utbredda fattigdomen i kombination med okunnighet kunde leda till revolution. Ibid. s. 87, Vestlund 1996 s. 40.

[288](#) Se bilaga 6 för mer detaljerad information.

[289](#) Se Växelundervisningssällskapets protokoll 27/5 1829 tryckt i Växelundervisningssällskapet 1829.

[290](#) Växelundervisningssällskapets protokoll 27/5 1829. Se föregående not.

[291](#) Wollebæk och Selle 2002 s. 46f.

[292](#) Det undersökta materialet omfattar endast matriklar återgivna i årsberättelserna fram till och med år 1832.

[293](#) Lundstedt 1896 passim.

[294](#) Likaså menar Henrik Edgren att innehållet i politiska dagstidningar är svåra att kategorisera. Bildningslinjerna skär in i varandra. Edgren 2005b.

[295](#) Ohlander 1923 s. 58, Nordin 1973 s. 247.

[296](#) Brev från Esaias Tegnér till Carl Gustaf von Brinkman 1826, citerat i Jansson 1948 s. 223, 228, Askeberg 1976 s. 22f.

[297](#) Snillekommitténs betänkande sidan 5 i Växelundervisningssällskapet 1829.

[298](#) Snillekommitténs betänkande sidan 9 i Ibid.

[299](#) Snillekommitténs betänkande sidan 9 i Ibid.

[300](#) Snillekommitténs betänkande sidan 9 i Ibid.

[301](#) Motsättningarna mellan den filantropisk-utilistiska bildningslinjen och den nyhumanistiska ökade efter betänkandet och antal skrifter som gavs ut och behandlade folkskolan växte kraftigt. Till skillnad från situationen på 1823 års riksdag, då adelståndet nästan ensamt förespråkade folkbildning, framträdde representanter för folkskolefrågan från fler ständer. Särskilt från bondeståndet framfördes argument för en fast folkskola finansierad med statliga medel, samt att medborgerligt valda styrelser skulle ta över skolans ledning från prästerskapet. Vestlund 1996 s. 40.

[302](#) Snillekommitténs betänkande sidan 20 i Växelundervisningssällskapet 1829.

[303](#) Snillekommitténs betänkande sidan 21 i Ibid.

[304](#) Om skolan se Sörensen 1930.

[305](#) Växelundervisningssällskapet 1826, Växelundervisningssällskapet 1827, Växelundervisningssällskapet 1829, Växelundervisningssällskapet 1830.

[306](#) I den för betänkandet tillsatta expeditionsavdelningen representerades styrelsen sedan tidigare av nämnda Tannström och Wallin (de övriga var Samuel Grubbe och Axel Fryxell) Snillekommitténs protokoll 15/3 1828 (RA).

[307](#) Se Nordin 1978.

³⁰⁸ Smerling satt även i styrelsen för *Växelundervisningssällskapet* och Styrelsen för Stockholms stads undervisningsverk, men han avsåg sig tidigt uppdraget i Nya Elementars direktion. *Växelundervisningssällskapet* 1826, Nordin 1978 s. 461.

³⁰⁹ Snillekommitténs betänkande sidan 26 i *Växelundervisningssällskapet* 1829.

³¹⁰ Se bilaga 6.

³¹¹ Gustaf Fredrik Wirsén blev president år 1818, Fleming president år 1824, Cederström överamiral 1820 och generalamiral 1823 och Carl Johan af Nordin överståthållare 1828. Flera hade förärats den mycket ärevörddiga titeln en av rikets herrar: Rosenblad 1810, Fleming 1814, Adlersparre 1817, Skjöldebrand och Mörner 1822 samt Löwenhielm 1826.

³¹² 1824 hade växelundervisningen införts på försök vid fem högre trivialskolor och fyra lägre lärdoms- och apologistkolor. De mest ambitiösa tillämpningen infördes på Krigsakademien på Karlberg av Johan Peter Lefrén under åren 1821–1824. Nordin 1973 s. 337f.

³¹³ Artikeln publicerades första gången i Broocmans *Magasin för föräldrar och lärare*, Andra bandet, tredje häftet, tryckt hos Carl Delén (1811) 1812. År 1813 trycktes det av 1812 års Uppfostringskommitté tillsammans med andra inlägg i skolfrågan. Broocman 1926 s. 28, Nordlund 1926 s. 430.

³¹⁴ Pedagogisering innebar en i samtiden ökad uppmärksamhet på pedagogiska spörsmål och hade sina rötter i upplysningen. I internationell forskning har begreppet använts sedan 1980-talet. Jag återkommer till detta i slutet av kapitlet. Se Depaepes et al. artikel "About Pedagogization. From the Perspective of the History of Education" från 2008. Depaepe, Herman, Surmont, van Gorp och Simon 2008.

[315](#) Koselleck 1979/2004 s. 19.

[316](#) Jansson 1995 s. 26.

[317](#) SAOB är min huvudsakliga källa i detta avsnitt. Min inställning är att det arbete som har lagts ned är en rimlig utgångspunkt att närma sig ordens födelsekontext och upphovsmän, och jag har inte sökt mig vidare till SAOB:s arkiv i Lund för att granska excerptsamlingarna. Flera andra har före mig följt upp etymologiska härledningar för att lysa upp historiska skeenden. Särskilt ordet *bildning*. Därför vill jag understryka att det är personerna som jag vill närma mig och inte ordets olika betydelser i olika tider. Jämför Petterson 1992 s. 16-24.

[318](#) Detta innebär genast ett tillkortakommande. I min studie har enbart orden A-TRIVSEL kunnat användas eftersom jag valt att inte studera de excerptsamlingar som finns i SAOB:s arkiv i Lund där materialet uppdateras oftare än ordboken och SAOB:s hemsida. Samtliga ord som i SAOB anges med upphovsman samt årtal mellan 1789 och 1835 har ställts upp i bilaga 1.

[319](#) Syftet med den valda perioden är att kunna se om tiden då kommittéerna var verksamma utmärker sig, eftersom ledamöterna då var tillsatta att arbeta med utbildningsfrågor. Orden har jag sammanställt i min applikation där jag kopplat dem till respektive upphovsman som angivits i ordboken. Detta har inneburit ett flexibelt hanterande av orden. I några fall har jag funnit upphovsmän som ordboksexcerptisterna inte har uppmärksammat. Detta är en välkommen biprodukt av att studera orden ur detta aktörorienterade perspektiv. Apropå ”sammansättning” innebär det ett betydelsesammanhang som utvidgar huvudordet. Huvudordet *medborgare* kan exempelvis sättas samman med *sinne* till *medborgar-sinne*. Detta gjordes första gången i svenska språket av *Journalen* år 1810 för att illustrera det sinnelag som utmärker någon som är medborgare i en nation. En avledning är *medborgerskap*, d.v.s. egenskapen att vara medborgare som det etablerades i svenska språket år 1789.

[320](#) De studerade orden fördelar sig som följer: nation(al) (29%), bildning (27%), skola (22%), samhälle (15%), lärare (6%), medborgare (3%). För ett fåtal ord har

upphovsman inte identifierats. Kommittéledamöterna var upphovsmän antingen i egen textproduktion eller i tidningar de var ansvariga utgivare för. Det är svårt att veta exakt vem som i en tidningsredaktion har myntat ett ord, men eftersom den ansvarige utgivaren ofta även var redaktör och författare, har han tillskrivits ordets tillkomst i en tidning. Tidningar som inte gavs ut i Stockholm behandlas som egna upphovsmän. I vissa fall var kommittéledamöter även utgivare av tidningar. Se bilaga 6.

³²¹ I Carl Samuel Collnérs tidning *Läsning för Svenskar*, 1811, trycktes politiska och pedagogiska uppsatser som riktade sig mot en ny medborgerlig läsekrets. Där kan alltså sådana överensstämmelser mellan medborgare och svensk iakttas. Lundstedt 1895 s. 157.

³²² Med tanke på att publicisterna, såsom tidningsutgivare, torde ha haft större möjlighet att trycka nyord, är det anmärkningvärt att kommittéledamöterna stod bakom så många av dessa nyord.

³²³ Med ”begrepp” avses här de många betydelser som byggde på, och bars av, huvudordet bildning.

³²⁴ En avgrening från bildningsbegreppet är det som hör till att människan är oavslutad, hon kan forma sig, bilda sig. Se en genomgång av bildningsbegreppet i relation till begrepp som utbildning, skolning, lärande, fostran och uppfostran i (Askeberg 1976 s. 36, Kemp 2005 s. 145–153.) Se även Donald Broadys artikel om bildningsbegreppets användning kring sekelskiftet 1800 i ”Bildningsfrågan – ett återupplivningsförsök” i *Ord & Bild*, 1992. Broady 1992.

³²⁵ Andra kommittéledamöter i 1824 års skolrevision var Johan Olof Wallin, Samuel Grubbe och Carl von Rosenstein. Sjöstrand 1965 s. 80, Nordin 1973 s. 325.

³²⁶ Enligt Hans Järta själv författades *Om Sveriges läroverk*, som innehöll ordet ”skolbildning”, redan i anslutning till Snillekommitténs slutbetänkande år 1828. Däremot dröjde tryckningen av denna, och en andra upplaga blev tillgänglig först 1846. År 1846 är sålunda det år som SAOB angivit som första belägg för

ordet skolbildning. Emellertid kan vi utifrån diskussionen här anta att första belägg finns tidigare, d.v.s. omkring 1828. Järta 1828/1846 s. III, 128.

[327](#) Apropå kvinnobildning kan det nämnas att ordet medborgarinna hade funnits sedan 1784. Ordet kvinnobildning är taget ur titeln *Ideal till en sann och äkta kvinnobildning, i contrast med den falska stockholmska. Julklapp till alla älskvärda hustrur och dem som vilja blifva det*, 1815. Under perioden skiftade uppfattningarna om vilka av landets invånare som räknades som medborgare och vilka som inte gjorde det. Den bildning som Törneblad åsyftar hör till hemmafruars sysslor, men beaktat att han riktar sig till kvinnor, förutsätter han deras deltagande i en intellektuell konsumerande offentlighet. I detta avseende, och kanske i någon mån ett utvidgande medborgarbegreppet som kan sättas i samband med de många fruntimmersföreningar som från 1819 kom att fylla en viktig funktion i samhället. Se Ingrid Åbergs artikel ”Medborgarinna på välgörenhetens barrikader”, 1995. Törneblad 1815, Lidner 1937 s. 362, Åberg 1995b.

[328](#) Broocman 1808 s. 31, Järta 1823 s. 126, Tegnér 1848a s. 147.

[329](#) Tegnér 1848b s. 193.

[330](#) Koselleck 1979/2004 s. 10.

[331](#) Wikforss 1804b, Wikforss 1804a, Nordforss 1805a, Nordforss 1805b.

[332](#) Brev från Carl Ulric Broocman till Carl Christoffer Gjørwell 6/3 1804 (KB). Även publicerat i Wiberg 1950a s. 90.

[333](#) Ord som inte hör till de stamord jag utgår ifrån, men som är relevanta i sammanhanget, anges inom parentes tillsammans med årtalet, exempelvis (läroanstalt, 1805). De fåtal exempel som finns finns inte förtecknade i bilaga 1 utan måste studeras i SAOB eller i min webbaserade källsammanställning.

[334](#) Avhandlingen som framlades 26/5 1804 i Uppsala hette *De Publica*

Educatione (Om den offentliga uppfostran). Den har sedermera översatts till svenska av Nils Lundqvist och bilagts Albert Wibergs Broocmanbiografi. Wiberg 1950a s. 486, 489.

³³⁵ Ibid. s. 495.

³³⁶ SAOB:s första belägg för ord utgår ofta från tryckta handlingar, men även från handskrifter. Exempelvis ordet *fattigskola* har SAOB identifierat år 1755 i just en handskrift av Samuel Schultze.

³³⁷ Wiberg 1950a s. 513.

³³⁸ Något om drunknades räddning, Upsala, hos Stenhammar och Palmblad. 1813.

³³⁹ Redan sju år efter att Broocman officiellt etablerat ordet ”flickskola” etablerades Fruntimmersföreningens flickskola i Göteborg som överlevde in till mitten på 1900-talet. Fruntimmersföreningens flickskola i Göteborg. 1815-1915 1915 s. 5.

³⁴⁰ Artikeln publicerades första gången i Broocmans *Magasin för föräldrar och lärare*, Andra bandet, tredje häftet, tryckt hos Carl Delén, 1811. År 1813 trycktes det av 1812 års Uppfostringskommitté tillsammans med andra inlägg i skolfrågan. Broocman 1926 s. 28, Nordlund 1926 s. 430. Om Broocmans folkskoleplaner har Albert Wiberg skrivit i sin biografi över Broocman, se Wiberg 1950a s. 169–197.

³⁴¹ Carl Ulric Broocman har i pedagogikhistorien beskrivits som vårt lands främste representant för de nya idéströmningarna. Warne 1940 s. 531, Landquist och Husén 1965/1969 s. 195.

³⁴² I Broocmans skiss över ett undervisningssystem, uttryckt i *Om det offentliga läroverket*, delades den offentliga uppfostran upp i tre delar. Den första ”barnskolan” (6–8 år) syftade till inhämtande av elementära kunskaper, den

andra ”medborgarskolan” (9–14 år) skulle ge en allmänt mänsklig och medborgerlig bildning, och slutligen den tredje delen utgjordes av gymnasiet och skulle förbereda för fortsatta studier och de högsta samhällsposterna. Åke Isling understryker att Broocmans huvudintresse var medborgarskolan. Det kan tilläggas att Broocman, till skillnad från Gustaf Abraham Silverstolpe, inte ansåg att flickor omfattades av den medborgerliga bildningen. Broocman 1926, Isling 1980 s. 67.

³⁴³ Brev från Carl Ulric Broocman till Kanslersgillet 7/1 1805, bilaga i Wiberg 1950a s. 529.

³⁴⁴ Jämför Kosellecks resonemang om relationen mellan språk och historia, vilka ”är hänvisade till varandra utan att någonsin sammanfalla”. Han menar att det finns en skillnad mellan en pågående historia och dess språkliga möjliggörande, och mellan en förfluten historia och den språkliga återgivningen av den. Särskilt politiska och sociala begrepp menar Koselleck har myntats för att förklara skeenden i historien, men de har också ett särskilt språkligt existenssätt genom att de inte bara reagerar på historien – utan även påverkar den. Ibid. s. 505, Koselleck 1979/2004 s. 110f.

³⁴⁵ Koselleck 1979/2004 s. 41, 130.

³⁴⁶ Detta var Kosellecks tes för historiens specifikt moderna kvalitet, dess framsteg. Ibid. s. 188.

³⁴⁷ Före 1812 var det 34 sammansättningar av samhälle och 27 av bildning, och efter 1812 var det 23 av samhälle och 73 av bildning. Carl Gustaf af Leopold var inblandad i över hälften av de ord som före 1812 etablerades som sammansättningar av stamordet samhälle (18/34). Både på egen hand och som medarbetare i tidningen [Läsning i blandade ämnen](#). Lundstedt 1895 s. 129.

³⁴⁸ Kommittéledamöter har angivits i SAOB individuellt eller genom tidningar och tidskrifter angivits som jag har identifierat att kommittéledamöter medverkade i vid de aktuella tidpunkterna.

³⁴⁹ *Phosphoros* 1810 s. 377. Angående detta, med flera, begrepps användning som utbildningspolitiska argument i dagspressen, se Edgren 2005b passim.

³⁵⁰ Om romantikens världsbild och förhållande till franskklassicismen se bland annat *Romantikens världsbild speglad i 1800-talets vetenskap*. Nilsson 1964 s. 42, Eriksson 1969.

³⁵¹ *Polyfem. Ett blad att läsa på sängen*, nr 4 1811.

³⁵² Geijer 1851b s. 268.

³⁵³ ”Lärorestol” var den tjänstebefattning som tillkom en utsedd lärare. Jämför med professorsstol och biskopsstol/biskopssäte som biskopens ämbete ofta kallades.

³⁵⁴ Petterson 1992 s. 262.

³⁵⁵ Observera att många andra skolor som inte införde växelundervisningen också grundades under 1810- och 20-talen. Sigfrid Leander har uttryckt det som att det ”nya århundradet och dess första oroliga år gick alltså i skolans tecken”. Leander 1974 s. 214.

³⁵⁶ Många av skolorna fanns sedan tidigare men anpassades till metoden. Detta var ett tämligen omfattande projekt, då metoden bäst tillämpades i stora lokaler. Exempelvis Maria skola i Stockholm blev föremål för en omfattande ombyggnation för att anpassas till metoden.

³⁵⁷ Det material som har använts är *Växelundervisningssällskapets* årsberättelser *Redovisning och Berättelser* mellan åren 1823–1832. Dessa är innehållsrika och upptar förteckningar över skolor som infört växelundervisningen, sällskapets styrelsehandlingar, internationella förhållanden och medlemsförteckningar.

[358](#) Som Daniel Lindmark understrukt kunde en verklig folkupplysning komma till stånd först när denna klev ur den gamla hemundervisningen. ”Om barnen skulle nå högre än föräldrarnas kunskapsnivå, måste andra lärare få ansvar för utbildningen”. I ljuset av dessa argument för sockenskolorna kan man förstå att Växelundervisningssällskapets drivkraft var att fylla sådana behov. Lindmark 1995 s. 28.

[359](#) Sällskapets intäkter var både statliga anslag, medlemsavgifter (3:16 Rdr för årsbetalande och 33:16 Rdr för beständiga ledamöter) och privata bidrag.

[360](#) Växelundervisningssällskapet 1822, Sörensen 1930 s. 233.

[361](#) Uppfostringskommittén 1823 s. 9. Växelundervisningssällskapet 1822 s. 1.

[362](#) Svensson 1819, Sjöstrand 1965 s. 77f.

[363](#) Svensson 1819, Sjöstrand 1965 s. 78.

[364](#) Svensson 1823.

[365](#) Uppfostringskommittén hade behandlat pedagogiska metoder för lärare, men inte fokuserat att särskilda lärare skulle utbildas för undervisande ändamål. Detta framfördes först med 1824 års skolkommision, vilken arbetat fram Kungl. Maj:ts stadga som föreskrev att klockarebeställningar skulle tillsättas av de mest meriterade. Sedan 1686 års skolordning hade klockaren en nyckelroll i församlingens läs- och skrivundervisning. Denna roll upphävdes formellt med 1842 års folkskolestadga. Angående lärarutbildningen och Carl XIV Johans klockareinstruktion, se Sörensen 1930.

[366](#) Silverstolpe 1813b s. 38.

[367](#) Efterfrågan på ”samhällslugn” genom uppfostran hade fått hävstångseffekt genom mordet på riksmarskalken Axel von Fersen i juni 1810.

[368](#) Växelundervisningssällskapet 1823.

[369](#) Efter åtta års arbete grundade sällskapet sin lärarutbildningen år 1830 i Sällskapet normalskola (se även kapitel 3). Sörensen 1930.

[370](#) Växelundervisningssällskapet 1823 s. 53.

[371](#) Sjöstrand 1965 s. 80.

[372](#) Angående cirkuläret se Ibid.

[373](#) Bland andra [Patriotiska sällskapet](#), [Uppfostringssällskapet](#), och [Sällskapet för allmänne medborgerlige kunskaper](#). [Uppfostringssällskapet](#) meddelade sig bland annat genom sin tidskrift [Uppfostringssällskapets tidningar](#) 1781–1790, och verkade för inrättande av både sockenskolor och skolmästare. Trots sällskapets tappra devis ”Aldrig orkeslöst”, eller tidskriftens trogna ”Sanning och Lydnad”, måste sällskapet gå under inför den misstänksamme [Gustav IV Adolfs](#) trontillträde. Jansson 1985 s. 166. Berg 1873 s. 89, 490, 585f.

[374](#) Jansson 1985 s. 168.

[375](#) Sällskap som [Pro Fide et Christianismo](#) syntetiserade konfessionalism med medborgarförankrad filantropi och skapade sig politiskt manöverutrymme i konkurrensen med ett stort antal uppfostringsorienterade aktörer. Samfundet var rustat med färdigheter att använda i det politiska och ekonomiska livet för utövande av bred folklig verksamhet under det senare 1700-talet och det tidiga 1800-talet. Bland annat slog det vakt om katekisation av värnlösa barn och verksamheten delade de arbetande ledamöterna i två divisioner: en för predikoverksamheten och ärenden som relaterades till församlingsarbetet kallad *pastoraldivisionen*, samt en för skolangelägenheter till *uppfostringsdivisionen*. Nordin 1973, Sandin 1986 s. 25, Lindmark 1995 s. 29. Nilsson 1921 s. 14 och 34.

[376](#) *Pro fide et Christianismos* uppfostringsdivision vann framgång först när preses i Stockholms stads konsistorium, [Olof Celsius](#), låtit sig väljas till ordförande i sällskapet år 1777. Sällskapet fick ett utbrett inflytande över utbildningssituationen i Stockholm. Dels inrättades två kateketskolor i Stockholm samma år som Celsius valdes till ordförande, och dels tillkom det samfundet rätten att nominera kateketer (vilka därför uteslutande var präster), vilka sedan konsistoriet tog ställning till. Nilsson 1921 s. 35ff.

[377](#) Barnhuset hade inrättats som en välgörenhetsinrättning till förmån för föräldralösa och utfattiga barn. Behovet av den omsorg som gavs på barnhuset var så stor att man redan inom några månader behövde sätta en maxgräns för barnens ålder till tre månader. Bergö 1903 s. 10, 23. En modernare bild har utgivits av Frimurarorden själv i boken *250 år i barmhärtighetens tjänst. Frimurarnas Barnhusverksamhet 1753–2003*, 2003. Berg 2003c.

[378](#) Ekonomiskt bedrevs verksamheten genom bland annat statsanslag, medlemsavgifter från frimurarloger i Stockholm, testamenterade pengar, biljettförsäljning till konserter, avgifter för barn, försäljning av tryckalster, kollekt, samt övriga donationer. Varje långfredag arrangerades sedan mitten på 1700-talet oratorium, till vilken högtid biljetter såldes. Avgifterna för barn togs ut när det var möjligt. Det var en anpassad avgift av de som lämnade barn till barnhuset. Den årliga kostnaden för ett barn var 1819 100 Rdr Banco. Frimurarbarnhusets direktions protokoll 3/4, 5/8 1819, 3/2, 11/7 1820, 1/2 1821 (SSA).

[379](#) Han hade efter handläggning av testamenten uppmärksammat att barnhuset sörjde för ett för lågt antal barn i förhållande till den alltjämt förbättrade ekonomiska situationen. Antalet på barnhuset boende barn hade från 1817, på Kungl. Maj:ts revisorers uppmaning, tvingats begränsas till ett trettioital under år 1818, vilket Philipson önskade öka till åtminstone femtio. Utöver boende på barnhuset ombesörjde direktionen underhåll för ett stort antal barn i Stockholm och övriga landet. Dessa skildes åt som underhåll ”inom-” respektive ”utom huset”. Matrikeln upptog i mars 1819 ca 7 300 barn. Frimurarbarnhusets direktions protokoll 1817, 10/9 1818, 25/1, 8/3 1819 (SSA). Se även Berg 2003a

s. 90–118.

[380](#) Söktrycket och den ökade mönstringen gällde både skolan och barnhuset.

[381](#) Ett resultat av söktrycket var att barn utackorderades till ”välfrejdade mödrar” i hela landet. Tillåtelsen att utackordera barn hade givits genom Kungl. Brev 4/5 1785. Den största utackorderingen avgick till Norrland den 1 augusti 1817 och omfattade 31 barn. Även i denna situation kunde underhåll utgå från direktionen, vilket då kallades underhåll för barn ”utom huset”. Frimurarbarnhusets direktions protokoll 16/4, 7/5 1819 (SSA). Bergö 1903 s. 22.

[382](#) Ibid. s. 28.

[383](#) Till saken hör att det var en byråkratiskt krånglig procedur för ”de fattige som härstädes söka hjälp för sina barn”. De måste själva besöka sammanträdena där barnamönstringen skedde. Detta effektiviserades genom att låta vaktmästarna upplysa menigheten om när mönstringsdagar skulle äga rum. Mönstringsdagar beslutades om årsvis i december föregående år. Protokoll i direktionen för Frimurarbarnhuset i Stockholm 1/6, 7/12 1820 (SSA).

[384](#) Av dem 70 i åldrarna 4–8 år i skolan under en ensam lärare, nämligen publicisten Arvid August Afzelius (ovan nämnde ledamoten Lars Peter Afzelius bror). Afzelius var bland annat medarbetare i Phosphoros, utgivare av *För Religionens Vänner* med mera. Lundstedt 1895 s. 152, Lundstedt 1896 s. 8, Bergö 1903 s. 29f, Sjöström 1911 s. 94, Forsstrand 1918 s. 219.

[385](#) Utvecklingen föranledde flera ytterligare tjänstetillsättningar i skolan. Bergö 1903 s. 41.

[386](#) Protokoll i direktionen för Frimurarbarnhuset i Stockholm 11/7 1820 (SSA).

[387](#) Enligt Carl Bergö hade monitörsystemet även använts flera år tidigare även vid barnhusets skola. Bergö 1903 s. 44.

[388](#) Det var från denna tjänst Svensson fick ledigt för att resa till England. Efter hemkomsten införde han växelundervisningen vid Philipsenska skolan, i juli 1818. Växelundervisningssällskapet 1823 s. 41.

[389](#) Nordin 1973 s. 336.

[390](#) Växelundervisningssällskapet 1829 s. 19.

[391](#) Växelundervisningssällskapet 1823 s. 42–46, 53, 57f, Växelundervisningssällskapet 1826 s. 25, Växelundervisningssällskapet 1829.

[392](#) Andra representanter i denna direktion var Carl Peter Hagberg och Jacob Adlerbeth. Winbom 1820 s. 140, Rydh 1918 s. 115, Nordin 1973 s. 336.

[393](#) Observera att kartbilderna visar de skolor som enligt källorna var *aktiva*, i bemärkelsen att metoden bedrevs där. Det innebär att en skola som upphörde med växelundervisningen, eller bytte verksamhetsort, mellan de årtal som kartbilderna representerar därmed försvinner på nästkommande kartbild. För mer information om skolorna se skolorna *Redovisning och berättelser* eller www.edu.neiden.se. Angående statliga folkskolor som inte införde växelundervisningsmetoden har den geografiska utbredningen av dessa studerats i en licentiatavhandling från 1992. Se Klose 1992/2010.

[394](#) Sörensen 1930 s. 13.

[395](#) Ibid.

[396](#) Växelundervisningssällskapet 1823 passim, Växelundervisningssällskapet 1825 passim.

[397](#) Sörensen 1930 s. 13f.

³⁹⁸ Växelundervisningssällskapet 1823 passim, Växelundervisningssällskapet 1824 passim, Växelundervisningssällskapet 1825 passim, Växelundervisningssällskapet 1826 passim.

³⁹⁹ Jansson 1985 s. 174.

⁴⁰⁰ Nordmark 1989 s. 12.

⁴⁰¹ Lundén 1946 s. 537.

⁴⁰² Växelundervisningssällskapet 1823 s. 49.

⁴⁰³ I de församlingar där det fanns sockenskolor var lärarlönerna finansierade av kronotondespannmål och skolhusen av kollekten från församlingarna enligt rapporter till Uppfostringskommittén. Få stipendier eller andra stöd till ungdomarna förefaller ha funnits i Norrland. Umeå trivialskola rapporterar också att endast fem elever på tre år hade fortsatt till gymnasiet i Härnösand. Jansson 1985 s. 174, Lindmark 1987 passim, Lindmark 1988 passim.

⁴⁰⁴ Jämförelsen kan göras med kartgränssnittet som är interaktivt med den projektspecifika databasen, se www.edu.neiden.se.

⁴⁰⁵ Observera att jag inte har studerat växelundervisningens utbredning under den tid många av de norrländska tidningarna etablerades. Nordmark 1989 s. 86.

⁴⁰⁶ Torkel Jansson har belyst både växelundervisningen och associationerna som åtgärder mot den utbredande okunnigheten och nöden i samhället.

⁴⁰⁷ Växelundervisningssällskapet 1828 s. 37.

⁴⁰⁸ Växelundervisningsskolornas geografiska utvecklingen fram till 1826 för respektive län har presenterats i tabellform av Torkel Jansson. Även av Klas Aquilonius för åren 1824–1848 Växelundervisningssällskapet 1826 s. 64ff. Se

Tabell 9 i Jansson 1985 s. 175. Aquilonius 1942 s. 193f.

[409](#) Växelundervisningssällskapet 1826 s. 56-63.

[410](#) Växelundervisningssällskapet 1832. Thor Nordin justerar dock siffrorna för Danmark med något pålitligare källor till 2641 folkskolor år 1833, av vilka 2110 hade infört moniteringen. Nordin 1973 s. 190.

[411](#) Skolplikten innebar med folkskolestadgan att det i varje socken skulle finnas en skola med minst en utbildad lärare under en skolstyrelse som hade kyrkoherden som ordförande. Vidare skulle varje stiftsstad, samt Stockholm, hålla ett statligt finansierat lärarseminarium. Carlsen och Florander 1952 s. 67, Isling 1988 s. 52, Vestlund 1996 s. 40.

[412](#) Carlsen och Florander 1952 s. 67.

[413](#) Detta spreds med det så kallade ”Trulsecirkulæret”, 1830. Nordin 1973 s. 189.

[414](#) Ibid. s. 190.

[415](#) Koselleck 1979/2004 s. 150f.

[416](#) Jämför Reinhart Kosellecks bild av den tyska kontexten där den ”grundläggande erfarenheten” var en rörelse in i en öppen framtid, vilken manifesterade sig som en ”strid” för inledningsvis de inflytelserika intellektuella, men som sedan kom att involvera allt fler personer och partier. Ibid. s. 152.

[417](#) Senare även Carl Abraham Bergman. Se författarnas texter sammanställda i Bror Rudolf Halls bok *Tidiga Enhets-Skoletankar*, 1926. Broocman 1811/1926, Fryxell 1823, Agardh 1828/1926, Bergman 1832, Fryxell 1832/1926, Hall 1926.

[418](#) Se matriklar i sällskapets årsvisa *Redovisning och Berättelser*.

[419](#) Växelundervisningssällskapet 1822.

[420](#) Redovisning och berättelser vid allmänna års-sammankomsten i sällskapet för vexel-undervisningens befrämjande, den 19 maj 1824. Stockholm, tryckte hos Fr. B. Nestius, 1824 1824 s. 15.

[421](#) Basedow var känd som en upplysningsinspirerad pedagog som ville skapa glädje i arbetet, frikoppla skolan från kyrkans styrning, bryta latinherraväldet och odla människokärleken som utgick från hans tro på människonaturens godhet. Praktiska kunskaper förvärvades genom individanpassad lek. Liksom sin kollega Salzmann var Basedow lärjunge till Jean Jacques Rousseau, och de var båda upphovsmän till den pedagogiska riktningen *filantropismen* som utgick från deras skola Philantropinum i Dessau. Filantropismen gjorde gällande att det var skillnad på folkuppfostran och högreståndsbildning. ”Hopen” föreställdes därmed inte ha samma förutsättningar som finare medlemmar av det då halvfeodala och hierarkisk-aristokratiska samhället. Se exempelvis Salzmanns år 1806 utgivna, och 1897 till svenska översatta, *Lilla myrboken eller anvisning att förnuftigt uppfostra uppfostrare*. Salzmann 1897, Leander 1974 s. 145.

[422](#) Broocman besökte Salzmann under en pedagogisk bildningsresa i början av 1800-talet. Andra pedagoger som han stiftade bekantskaper med var Pestalozzi, Campe, Gedike, Tillich, Schwarz, Pöhlman, Krug, Oliver och Lindner, enligt biografen Albert Wiberg. Wiberg 1950a s. 6, 15.

[423](#) Växelundervisningssällskapet 1823 s. 63f. Nordin 1973 s. 296.

[424](#) Växelundervisningssällskapet 1823 s. 40-64.

[425](#) Mellan 20–30 bruksskolor etablerades, exempelvis vid Husqvarna Gevärsfaktori och Upperuds-, Forsmarks-, Lessebo-, Selets-, Karmansbo- och Prästhytte bruk. Ibid. s. 56.

[426](#) Ibid. s. 60.

[427](#) Ibid. s. 51.

[428](#) Ibid. s. 53.

[429](#) Exempelvis Ljungqvist i Nyköpings växelundervisningsskola, se Ibid. s. 55.

[430](#) Svensson 1819 s. 5.

[431](#) Ibid. s. 36.

[432](#) Ibid. s. 20–23.

[433](#) Johann Heinrich Pestalozzi var en schweizisk pedagog som hade utvecklat en metod som byggde på att elever hjälptes till självhjälp. Som ett resultat av att den allmänna fattigdomen tvingade Pestalozzis skola att bli en ”arbetskola” som bars upp av elevernas arbete. Genom att förändra de fattiga barnen ville han förändra samhället. Hans pedagogik föreskrev ett levande engagemang av läraren som genom berättelser, bilder och liknelser skulle berika kunskapsstoff och som eleven sedan skulle upprepa och reflektera över. Om Pestalozzis pedagogiska orientering se Lilius 1929 s. 112–128. Om Pestalozzis liv se även Josef Reinharts biografi Heinrich Pestalozzi. En pedagogikens revolutionär, Reinhart 1951. Pestalozzi utövade stort inflytande på både kommittéledamöter och publicister. Bl.a. Carl Adolph Agardh, Gustaf Abraham Silverstolpe, Fredrik Bogislaus von Schwerin. Leander 1974 s. 217. Carl Ulric Brooman På svensk mark omformulerades Pestalozzis idéer till en ”hjärtats” och ”handens” bildning

[434](#) En central distinktion i Svenssons rapport är att Pestalozzis metod ”bildar tänkande hufvuden”, medan den mer mekaniska växelundervisningen snabbt och ekonomiskt inpräntar de allra nödvändigaste kunskaperna. Svensson 1819 s. 26, 39.

[435](#) Ibid. s. 39.

⁴³⁶ Ibid. s. 23.

⁴³⁷ Forskaren Jana Tschurenev vid Humboldtuniversitetet i Berlin har beskrivit metoden som ”a rational instrument to morally uplift”. Tschurenev 2006 s. 263.

⁴³⁸ Silverstolpe 1813b.

⁴³⁹ Isling 1980 s. 64.

⁴⁴⁰ Koselleck 1979/2004 s. 134ff.

⁴⁴¹ Koselleck betraktar enskilda historier som ”kronologiskt samtida historiers osamtidighet” och exemplifierar med samexisterande kulturstadier, varpå det ”civiliserade Europa” när det betraktade det ”barbariska Afrika”, uppfattade sig blicka tillbaka i tiden. Ibid. s. 135.

⁴⁴² Se en kort diskussion om denna idéimport i Jansson 1985 s. 276f.

⁴⁴³ Koselleck 1979/2004 s. 136.

⁴⁴⁴ Broocman lånade begreppet från sin välgörare Carl Christoffer Gjörwells översättning av en tysk bok om ”medborgerliga plikter”, *Patriotisk Cateches. Läsebok för hwar man, i synnerhet för ungdomen af medel- och arbets-stånden* från 1803. Angående uppfostran till patriotism se Anne Bergs *Kampen om befolkningen*. Även Berg 2009 s. 20, Berg 2011.

⁴⁴⁵ *Argus* nr 86, 29/10 1823. Lindeberg medverkade själv i flera tidningar under perioden, bland annat *Stockholmsposten*, *Memnon*, *Anmärkaren*, *Journalen* och *Lifvet och döden*. Se bilaga 6. Lindeberg 1839.

⁴⁴⁶ Henrik Edgren har iakttagit att man i tidningen *Argus* föreslog en medborgerlig katekes till hjälp för de yngsta barnen: ”På detta sätt kunde konstitutionen förvandlas från en bok och broschyr till en verksam auktoritet”.

Edgren 2005b s. 207.

⁴⁴⁷ Möller 1997 s. 140.

⁴⁴⁸ Skriften följer, precis som den verkliga katekesen, en dialogisk uppställning av frågor och svar. På frågan vad det betyder att vara medborgare anges ”Att äga icke blott gifna pligter, utan äfven bestämda rättigheter, att icke erkänna öfver sig någon annan, än lagen och lagens handhafvare, att sjelf eller genom ombud deltaga i lagens stiftande, och i valet af dess handhafvare, att följaktligen sjelf afgöra den samhällsforms beskaffenhet, man vill underkasta sig, att kunna förändra den, om den närvarande icke finnes öfverensstämma med behofven, och att, om ens tanka vid denna förändring icke blir gällande, kunna öfverge det samhälle, med hvars form man är misnöjd, och välja sig en annan bostad, att följaktligen sjelf vara herre öfver sina gerningar och sitt öde, så vidt menniskan här på jorden kan vara det.” Samhället som kan förverkliga detta menar författaren var en republik eller konstitutionell monarki. Lindeberg 1839 s. 12f, 24, 31.

⁴⁴⁹ Detta är uppenbart eftersom Lindeberg beklagar sig över att den i övrigt ideala nordamerikanska nationen hade uteslutit svarta slavar från medborgerliga förmåner, ”Att sådane finnas är nedslående för mennisko-vänner, och utgör ett ämne för hvarje upplyst Amerikanares allvarliga bekymmer.” Därefter konstaterar han att den fungerande samhällsinrättningen måste villkoras av ”närings-frihet, yttrande-frihet, religions- och tanke-frihet, personlig frihet, samt rättigheten att sjelf bestämma om lagarnas stiftning, skatternas belopp och af hvilka personer medborgaren vill hafva sina angelägenheter bevakade”. Ibid. s. 37.

⁴⁵⁰ Citerat ur Nils Lundqvists svenska översättning av *De Publica Educatione* i Wiberg 1950a s. 489.

⁴⁵¹ Den kantska upplysningen och moralfilosofin var kommittéledamöterna väl bekant med, vilket jag förtydligar i detta avsnitt utan att vare sig omtolka Kants filosofi eller ledamöternas reception av denna. När det gäller denna utbredda bekantskap finns det många exempel att hämta i olika levnadsteckningar för

kommittéledamöterna. En central kraft som utövade inflytande var Benjamin Carl Henrik Höijer och Daniel Böethius i Uppsala. För den senare hade Johan Olof Wallin disputerat 1804, varefter han givit sig in på att studera Kant och Fichte. En ledande kraft i Uppsala läsesällskap, Daniel Echard Holmqvist, skrev till Carl Christoffer Gjørwell att ”Flere hafva också i sednare tider upkommit, hvilke af dem som förstå sig på dylika djupsinniga saker, erkännas för dugtige Kantianer; för utan at vara Kantian kan man ej vara Philosoph”. Samtida studenter och vänner med Wallin, som även de omgavs av den kantska filosofin, var bland andra kommittéledamöterna Carl Ulric Broocman, Nils Magnus af Tannström och Erik Gustaf Geijer. Wiberg 1950c s. 39f.

⁴⁵² Koselleck pekar bland annat på Immanuel Kants föregripande uttryck ”nationernas förbund” som ersatte vad människorna då kände blott som Guds rike på jorden, men som Kant gjorde till ett moraliskt och politiskt ändamål i sig. Genom detta fick Kant en särställning eftersom begreppet präglades av en längtan som inte utgick från en empirisk grund – ändamålsenlighetens rike var ett moraliskt världsmedborgarskap som skulle eftersträvas genom ett rättfärdigt leverne. D.v.s. Kants kategoriska imperativ som påbjuder ett handlande som inte orienterar sig mot ett särskilt mål, utan för att handlandet är gott i sig. Detta kan iakttas i kommittéledamöternas personlighetsfokusering, att varje människas bestämning är att få handla i visshet om att hon är fri och därmed handla moraliskt. Eftersom många biografer har angivit att kommittéledamöter som Carl Ulric Broocman, Erik Gustaf Geijer, Axel Gabriel och Gustaf Abraham Silverstolpe m.fl. var väl bekanta med Kants filosofi är det inte svårt att se spåren av det moraliska ansvarstagandet för sig själv och andra som de uttryckte. Jag återkommer nedan till sådana belägg. Kant 1785/2008 s. 31, 38, 41f, Korsgaard 1996/2000 s. 160f, 207f, 212.

⁴⁵³ Ordet republikanism har SAOB funnit första belägg för hos *Stockholmsposten* år 1792. Det användes senare (1814) av Nils Fredrik Biberg i en diskussion om att en god statsförfattningen kan innehålla både delar av ”Republicanism och Monarchie”. Biberg 1828 s. 133, Koselleck 1979/2004 s. 154f.

⁴⁵⁴ Koselleck 1979/2004 s. 154.

⁴⁵⁵ Koselleck menar att ”De politiska och sociala begreppen blir till

styrinstrument för den historiska utvecklingen. De är inte bara indikatorer på utan också faktorer bakom alla de förändringar som det borgerliga samhället har genomgått sedan 1700-talet”. Ibid. s. 159.

⁴⁵⁶ Jämför Kosellecks diskussion kring Kants historiefilosofi. ”Att framtiden allt snabbare inte bara förändrar samhället utan också förbättrar det utmärker den förväntningshorisont som den sena upplysningen drog upp”. Ibid. s. 182ff, 187.

⁴⁵⁷ Det kan jämföras med det Tomas Englund i sin studie benämnt *medborgerlig läroplanskod*, alltså de grundinsikter om relationen mellan individ och samhälle som en medborgare genom utbildning i ”medborgarkunskap” skulle utrustas med. Englund belyser skolans medborgerliga och politiska bildning och fostran från slutet av 1800-talet i boken *Samhällsorientering och medborgarfostran i svensk skola under 1900-talet*, 1986. Ämnet medborgarkunskap syftade till att eleven i skolan skulle lära sig de olika skyldigheter som ålades henne i samhället, men också demokratiska rättigheter och det politiska systemet. Englund 1986 s. 238–265.

⁴⁵⁸ Uppsatsen ”Betraktelser i afseende på de nordiska mythernas användande i skön konst” publicerades i tidningen *Iduna*, men här studerad i *Geijers samlade skrifter*. Geijer 1851a s. 390-425.

⁴⁵⁹ Ibid. s. 392f.

⁴⁶⁰ Ibid. s. 394.

⁴⁶¹ Observera att det i många stycken rör sig om en aktivitet – ett aktivt deltagande som Geijer i många avseenden praktiserade själv såsom grundare av Götiska förbundet och medlem i flera olika sällskap. Han tog ställning emot den franska upplysningens förnuftstro, men ansluter sig till Immanuel Kants upplysningsideal om att upplysning är en frihet att göra bruk av sitt förnuft och därigenom förverkliga sig själv. Alltså en aktivitet eller uppfostran. Kant hade presenterat sina upplysningsfilosofiska grundsatser 1784 i ”Svar på frågan: Vad är upplysning”, i vilken han angav att det var ”människans utträde ur hennes självförvållade omyndighet”. Kant 1784/1989 s. 27. Omyndigheten var

självförvållad, inte för att det fattades förstånd hos människan, utan på bristen på beslutsamhet att göra bruk av förståndet utan någon annans ledning.

⁴⁶² Landquist 1954 s. 71.

⁴⁶³ Torgny Segerstedts analys av Geijers samhällsperspektiv är att ”Samhället är statt i utveckling. Utvecklingens mål är allt större frihet”. Friheten att återvända till sig själv är överordnat erfarenheten, ty denna lär oss endast vad som är, ansåg Geijer enligt Segerstedt. ”Kravet på en bättre verklighet har en annan källa”. Se ”Geijer, dikten och samhället” i *Erik Gustaf Geijer. Dikter* Segerstedt 1999 s. xii.

⁴⁶⁴ Geijers uppsats, ”Om inbillningskraften”, var ett svar på Svenska akademiens prisfråga ”Vilka fördelar kunna vid människans moraliska uppfostran dragas av deras inbillningsgåva och betraktandet av våra tiders samlevnad synes det böra göra denna sinnesgåva mer mot- eller medverkande de moraliska förnuftsbudena?” Till grund för uppsatsen låg, enligt biografen John Landquist, Geijers beläsenhet på Immanuel Kants och Jean Jacques Rousseaus filosofi. Landquist 1954 s 68–73.

⁴⁶⁵ Kants imperativ fokuserade principerna för mänsklig handling. Utför människan en handling för att uppnå ett särskilt syfte, är principen (imperativet) för handlingen hypotetisk. Men utför människan en handling av fri vilja och att denna vilja, enligt Kant, samtidigt är förenlig med principerna för att handla moraliskt är principen kategorisk, alltså oavsett vad konsekvenserna blir. Ur det kategoriska imperativet härledde Kant människans plikter, vilka kan iakttas i det välgörenhetsarbete som motiverade stora delar av den filantropisk-utilistiska medborgarbildningen. Kant 1785/1997 s. 37, 55, Kant 1785/2008 s. 37.

⁴⁶⁶ Kant var väl förtrogen med Johann Bernhard Basedows pedagogik, vilkens internatskola, Philantropinium, han refererar till. Regler, menade Kant, ”måste förekomma i allt som skall kultivera förståndet” men de leder därmed inte själva till moralitet: ”påbud och förbud sätter bara yttre gränser, medan moralen måste bygga på den enskildes frivilliga samtycke”. Kant 1803/2008 s. 77.

⁴⁶⁷ Ibid. s. 13.

⁴⁶⁸ Depaepe, Herman, Surmont, van Gorp och Simon 2008 s. 14.

⁴⁶⁹ Ibid. s. 15.

⁴⁷⁰ Johan Friedrich Herbart, har ofta återopats som den som antog en mer vetenskaplig ansats i pedagogikämnet i Kants efterföljd, vilken han efterträdde som professor i Königsberg 1809–1833. Herbart 1841/1993.

⁴⁷¹ Pedagogikämnet hade hamnat i fokus genom att professorn Mattias Fremling i Lund hade föreslagit detta till kanslersgillet. I kanslersgillet var kommittéledamoten Carl Ulric Broocman ledamot. Broocman var bekant med Grenander som kallades till docenturen i pedagogik av kantianen Daniel Boëthius. Broocman och Grenander kände varandra från Uppsala och hade 1805 umgått i Göttingen under sina respektive bildningsresor i Tyskland. Man ser här exempel på hur Broocman var central bland dem som var pedagogiskt sakkunniga i Sverige. Pedagogen och bibliotekarien Johan Bonsdorff höll föreläsningarna i Åbo enligt Kungl. brev 15/3 1803. Cederberg 1925 s. 446, Wiberg 1950a s. 316-318, Wibling 1967 s. 265, Lundqvist 1975 s. 68, Franzén 1980 s. 420.

⁴⁷² Min kartläggning av kommittéledamöterna har funnit att de var engagerade i omkring etthundra olika styrelseorgan, ehuru studien långt ifrån kan göra anspråk på en fullständig bild av verkligheten. Det rör sig exempelvis om pedagogiska utskott, hospitaldirektioner, adliga jungfrustiftsdirektionen, Göta kanalsbolags direktion, domkapitel, strömrensningskommittén och kommittéer angående Guadaloupes besittningstagande, Karlshamns nederlagsfrihet, ny prästvalsförordning samt sjukvårdens förbättrande i Stockholm. Se vidare bilaga 6.

⁴⁷³ Vid konstitutionsriksdagen 1809 hade utvidgningen av vissa borgerliga rättigheter till kvinnor diskuterats, vilket särskilt fångades upp av Grevesmöhlens tidning *Trompeten*. Men de medborgarfostrande ambitionerna kan även sägas ha sträckt sig till att omfatta den nye tronföljaren som landsteg på

svensk mark den 20 oktober 1810: ”genom att handla efter medborgerligt civistiska ideal förväntades Karl Johan i framtiden garantera den svenska konstitutionen och en av dess viktigaste beståndsdelar: tryckfriheten”. Underordnad maktdelningsprincipen mellan kung, ständer och en högsta domstol definierades alltså denne nye, laglydige monark, som hörande till medborgarnationen. Edgren 2005b s. 77f.

⁴⁷⁴ Se historikern Mikael Alms bok *Kungssord i elfte timmen. Språk och självbild i det gustavianska enväldets legitimitetskamp 1772–1809*, 2002. Alm 2002 s. 369.

⁴⁷⁵ Kosellecks hermeneutiska perspektiv gör gällande att språket styr hur vi förstår världen, samt att förändringar i språket även är förändringar för hur vi uppfattar vår egen historiska verklighet. Den här studerade perioden, 1812–1828, är även viktig för att många ”grundbegrepp” som Koselleck har studerat, exempelvis ”stat”, ”jämlighet”, ”demokrati” etc. får sin tidsliga dimension nu. Han kallar perioden 1750–1850 ”Sattelzeit”, en sadlingstid för dessa begrepp. Ordet demokrati förändrades exempelvis under perioden från att avse en konstitutionell lärd kontext till att bli ”ideologiserat” som ett ”utopiskt mål för politisk kritik och kamp”. Därav är det ur ett utbildningshistoriskt perspektiv intressant att bidra med, och även framgent utvidga, den typ av analys som jag har gjort i detta kapitel. Mitt fokus här har varit på kommittéledamöternas medborgarbildande imperativ, men en utveckling skulle kunna bli att studera utbildningsideologiska strävanden i relation till den språkliga förändringen. Koselleck 1979/2004 s. 11, 19f.

⁴⁷⁶ Wiberg 1950a s. 511.

⁴⁷⁷ Koselleck beskriver tiden kring sekelskiftet 1800 som att de ”olika generationerna levde visserligen i ett gemensamt erfarenhetsrum, men det bröts perspektivistiskt allt efter politisk generation och social ståndpunkt”. Koselleck 1979/2004 s. 186.

⁴⁷⁸ ”Man bör kanske inte överskatta den förändring som samhället i stort genomgick under 'upplysningstiden', men däremot är det svårt att överskatta

förändringen i sättet att tänka om samhället.” Hall 2000 s. 81. Jämför även Jansson 1990 s. 346.

⁴⁷⁹ Jämför exempelvis hur Daniel Lindmark studerat den föränderliga innebörden i begreppet *upplysning* i Sverige. Upplysningen var ju tidens lösen och kunde åstadkomma ”människans förbättring”, vilket blev folkupplysningens kärna kring sekelskiftet 1800. Hoppe 1911, Lindmark 1995 s. 16, 49-108.

⁴⁸⁰ Se Arne Melbergs studie av det kapitalistiska samhällets framväxt i *Realitet och Utopi. Utkast till en dialektisk förståelse av litteraturens roll i det borgerliga samhällets genombrott*, 1978. Melberg 1978, Nordmark 1989 s. 84.

⁴⁸¹ För pressen hade 1700-talet inneburit växlingar mellan närmast total tryckfrihet från 1766 och total censur under enväldet från 1772. Villkoren för att få trycka böcker och tidskrifter omformulerades ofta, och åren närmast 1810 präglades av en utmattning och uppgivenhet för de få boktryckarna såväl som för kungens egna ämbetsmän. Censuren hade då gått till överdrift och den litterära kvaliteten i landet riskerade att urvattnas, ansåg många. Se exempelvis hovkanslerns lägesrapport till Kungl. Maj:t från 21 maj 1805 Återgiven i Klemming och Nordin 1983 s. 347-350. Gustafsson, Holmberg, Rydén, Torbacke och Oscarsson 2000 s. 227.

⁴⁸² Se Dag Nordmarks studie *Det förenande samtalet. Om norrländsk lokalpress och den borgerliga offentlighetens etablering under 1800-talets första hälft*, Nordmark 1989 s. 19f.

⁴⁸³ Jämför Petterson 1993 s. 11.

⁴⁸⁴ Se exempelvis Kurt Johannessons ”Det fria ordets martyrer” i *Heroer på offentlighetens scen. Politiker och publicister i Sverige 1809–1914*, 1987. Johannesson 1987a.

⁴⁸⁵ Jag betonar att det rör sig om *aktiva* utgivare och tidskrifter, och inte enbart antalet nya utgivare och tidskrifter per år. Det betyder att om en utgivare

lämnade en tidningsredaktion får det utslag i kurvorna, likaså om en tidskrift upphör eller grundas. Detta kan visas tack vare att informationen har sammanställts i applikationen. Sedan har SQL-frågor ställts som tar hänsyn till utgivares dödsår och utgivningsperiod, tidskrifternas start- och slutdatum, samt utgivningsort. SQL står för *Structured Query Language* och är ett standardiserat språk för att hämta och modifiera data i den relationsdatabasen i applikationen.

⁴⁸⁶ Nordmark 1989 s. 32.

⁴⁸⁷ År 1753 har valts som startår för att perioden dessförinnan inte bidrar nämnvärt för jämförelsen mellan tryckfrihetsperioderna. Tidskrifter och utgivare som presenterats i Lundstedts *Sverige Periodiska Litteratur* samt kompletterad med nya uppgifter. Se bilaga 1.

⁴⁸⁸ År 1835 har valts som slutår för visa trendensen för perioden efter 1810. Pressutvecklingen för hela Sverige framgår i Figur 7.

⁴⁸⁹ År 1766 gavs sammanlagt 13 tidskrifter ut av 10 publicister, 1767 25/18, 1768 30/18, 1769 35/19, 1770 30/14, 1771 32/17, 1772 36/19 och 1773 22/17. År 1810 gavs 29 tidskrifter ut av 29 personer, 1811 29/30, 1812 22/27 och från 1813 var antalet utgivare konstant fler än antalet tidskrifter fram till 1830. Notera att det under 1700-talet förefaller ha rört sig om en begränsad skara personer som gav ut många tidningar.

⁴⁹⁰ Det exakta antalet utgivningstillstånd som passerat hovkanslersexpeditionen är mindre relevant än antal bekräftade utgivare då det under perioden gavs ut tidskrifter utan utgivningstillstånd, eller att dessa privilegier utfärdades postumt.

⁴⁹¹ Som jag nämnt tidigare hade begreppet *litteratur* en annan innebörd under undersökningsperioden än det har idag. Periodica som tidningar, tidskrifter, skriftserier med mera, ingick tillsammans med pamfletter och böcker i detta begrepp. De som ägnade sig åt den typ av *publicisteri* (begreppet etablerat i svenska språket 1822 enligt SAOB) som jag presenterar här kallades särskilt skriftställare (1707), skriftställerska (1804) och skriftställarinna (1817). Först 1824 etablerade Per Daniel Amadeus Atterbom begreppet publicist i

bemärkelsen tidningsman. Sedan 1755 förefaller begreppet främst ha använts i bemärkelsen sakkunnig (i särskilt statsrätt). SAOB, Oelreich 1755 s. 87, Wikforss 1804a s. 547, Atterbom 1859 s. 137.

⁴⁹² Se Peter Hallbergs *Ages of liberty. Social Upheaval, History Writing, and the New Public Sphere in Sweden 1740–1792*, Hallberg 2003 s. 284.

⁴⁹³ Gjørwell var [Carl Ulric Broocmans](#) välgörare och brevkorrespondensen mellan dem rymmer omfattande pedagogiska diskussioner. Se bl.a. Brev från Carl Ulric Broocman till Carl Christoffer Gjørwell 28/7 1804 Ep G (KB). Wiberg 1950a s. 90, 553.

⁴⁹⁴ Nordmark 1989 s. 15f, 35.

⁴⁹⁵ För den presshistoriska utvecklingen för perioden se Gustafsson, Holmberg, Rydén, Torbacke och Oscarsson 2000.

⁴⁹⁶ Att storstadsregioner var särskilt representerade som politiska centrum är inte en ny kunskap. Men sättet att visualisera och peka ut skillnaderna mellan städer ger en ny överblick över proportionerna i den medborgerliga offentlighetens framväxt.

⁴⁹⁷ Jämför exempelvis hur Norrland under 1840-talet blev föremål för en aktiv ”integrationsprocess” i det övriga Sverige. Se Nordmark 1989 s. 88.

⁴⁹⁸ Ibid.

⁴⁹⁹ Dag Nordmark som har studerat tidningspressens utbredning i Norrland pekar särskilt ut att många publicister hade pedagogisk förankring. Det rörde sig ofta om lärare och rektorer. Ibid. s. 64.

⁵⁰⁰ Tidningen gavs ut av Georg Adlersparre. Bland övriga medarbetare i tidningen märks [Frans Michael Franzén](#), Carl Gustaf af Leopold, David von Schulzenheim, Gustaf Fredrik Gyllenborg, och Johan Gabriel Oxenstierna.

Lundstedt 1895 s. 129.

⁵⁰¹ Tidningen gavs ut av Gustaf Abraham Silverstolpe med biträde av Henrik Höijer och medarbetare som Benjamin Carl Henric Höijer, Olof Kolmodin, Sven Peter Leffler, Carl Christian Lilljenwalldh och Pehr von Afzelius. Ibid. s. 133, Ohlson 1945 s. 22. Franzén 1977 s. 426.

⁵⁰² Redaktörer för *Svea* var Palmblad och Atterbom. Flera av medarbetarna i tidningen var ledamöter i Svenska akademien. Dessa var Geijer, Agardh, [Järta](#), Franzén, Bernhard von Beskow och Gustaf Lagerbielke. Senare skulle Anders Fryxell och Atterbom bli ledamöter av akademien. De symboliska strategierna har studerats av Petra Söderlund i avhandlingen *Romantik och förnuft. V. F. Palmblads förlag 1810–1830*, 2000. Palmblads närmande av dessa personer var en del av hans företagsstrategi. En av de tidiga strategierna som Palmblad hade tillämpat var ansträngningen att införa en översikt över Sveriges litteratur i en tysk tidning, där Palmblads meningsmotståndare Wallmark skulle framstå i ofördelaktigt ljus. Hjärne 1878 s. 107, Sjöstrand 1882 s. 248, Sjöström 1897 s. 496. Vetterlund 1920 s. 418. Jägerskiöld 1977 s. 63, Söderlund 2000 s. 154.

⁵⁰³ För en helhetsbild av utbildningsdebatten i de politiska tidningarna i Stockholm hänvisar jag till Henrik Edgrens avhandling *Publicitet för medborgsmannavett*, Edgren 2005b.

⁵⁰⁴ Artikeln trycktes i Broocmans tidning *Magasin för föräldrar och lärare*, 1812. Broocman 1926 s. 26ff.

⁵⁰⁵ Citerat i Aquilonius 1942 s. 15.

⁵⁰⁶ Sjöstrand 1965 s. 57.

⁵⁰⁷ Enligt Axel Gabriel Silverstolpes biograf var dessa filantropisk-utilistiska idéer bland annat inspirerade av [Claude Adrien Helvétius](#), vilken redan vid mitten av 1700-talet förespråkade en allmän medborgerlig fostran samt yrkesutbildning. Samma moraliska fostran skulle tillgodoses alla, med det

allmännas bästa som högsta princip. Fryxell 1812, Sjöstrand 1971 s. 17.

[508](#) Geijer hade dock redan presenterat sina pedagogiska idéer, som jag behandlade i föregående kapitel, i en prisskrift till Svenska akademien. Berg 1897 s. 202.

[509](#) Geijer 1923 band 4. passim.

[510](#) Sjöstrand 1965 s. 58.

[511](#) Ibid.

[512](#) Till dessa upplysande tidningar kan även *Laterna Magica* nämnas. Det var Sveriges första politiska satirtidning som gavs ut 1825–1826 av Carl Theodor Löwstedt, Johan Peter Theorell och Per Götrek. Den sistnämnde skulle senare bli känd som ”Sveriges förste kommunist”. Gamby 1978 s. 58.

[513](#) Begreppsparet formulerades av Sverre Steen i hans analys av det norska frivilligföreningsväsendet och dess betydelse för norsk demokrati. Det har också använts för att illustrera den svenska kontexten av Torkel Jansson. Steen 1948 s. 585f, Jansson 1995 s. 25, Jansson 2004 s. 349.

[514](#) Dessa resonemang är kanske tydligast utvecklade i Torkel Janssons *Adertonhundralets associationer*, där Geijercitatet ges en rättvis belysning i sitt sammanhang. Se Jansson 1995 s. 25.

[515](#) ”Sålunda stå hos oss folkbildning och lärd bildning i en innerlig förening. Den sednare är lika tillgänglig för torparens son, som för Grefvens, för roteknektens som för Fältmarskalkens.” Vi ser här ett exempel på Järtas bild av skolan som öppen för inte blott ett fåtal individer. Detta skall dock läsas med reservation för att det är hämtat ur hans andra upplaga som trycktes år 1846, även om han själv hävdar att det är skrivet år 1828. Järta 1828/1846 s. 4ff.

[516](#) I avsnittet används begreppet sällskap genomgående. Begreppet kunde rymma

mycket stora sällskap, exempelvis Svenska nykterhetssällskapet som omfattade över 100 000 löftesavläggare, men denna typ av stora sällskap ska inte förväxlas med massorganisationer. De senare byggde på att medlemmarna anslöt sig aktivt. I Nykterhetssällskapet *ingick man en förening* med löfte om att inte suppa, medan massorganisationer som exempelvis IOGT var levande föreningsverksamhet som man aktivt *gick in* i. Sällskapen som i huvudsak behandlas här och som fanns före massorganisationernas tid var sanktionerade uppifrån – auktoriserade av staten, vilket ofta framgår av att en kunglig person var beskyddare. Massorganisationerna däremot var mer proteströrelser som legitimerades av folkligt engagemang, underifrån. För svenska förhållanden se Torkel Janssons *Adertonhundratalets associationer*, Jansson 1985 s. 158f., och för finska förhållanden se Henrik Stenius i *Frivilligt jämlikt samfällt. Föreningsväsendets utveckling i Finland fram till 1900-talets början med speciell hänsyn till massorganisationsprincipens genombrott*, 1987. Stenius 1987 s. 32, 36.

[517](#) Stenius 1987 s. 42.

[518](#) Åberg 1995a s. 9f.

[519](#) Många fruntimmerssällskap kallade sig exempelvis ”Skyddsförening” och ”Tillsynsförening” åsyftandes de svagare medborgarnas räddning. Berg 1873 s. 72, 76f.

[520](#) Se exempelvis statsvetaren Leif Lewins bild av studentnationerna som ”skola i medborgarskap”. Lewin 1997.

[521](#) Så menar åtminstone den amerikanske statsvetaren Robert Putnam i boken *Den fungerande demokratin. Medborgarandans rötter i Italien*, 1996. Se även *Den ensamme bowlaren. Den amerikanska medborgarandans upplösning och förnyelse*, 2006, av samme författare. Putnam 1996/2003 s. 221, Putnam 2000/2006.

[522](#) Åberg 1995a s. 14.

[523](#) Ibid. s. 15.

[524](#) Ibid. s. 11, 15.

[525](#) Begreppet ”bildningssällskap” förekommer inte heller i SAOB.

[526](#) Alla sällskap som förekommer i Bergs bok har organiserats i applikationen och kompletterats med ytterligare information om bland annat startår, grundare, styrelser med mera. I applikationen kan läsaren, utöver vad som anges här, jämföra olika sällskapsformers utveckling för olika geografiska områden, både kvantitativ utveckling och geografisk spridning. Även Bengt Åhléns *Svenskt föreningslexikon*, 1951, har konsulterats. Åhlén 1951. De sällskap som har återfunnits inom ramarna för detta projekt, vilka har kompletterat bilden är anslutna till de studerade aktörerna och förekommer således i matrikeln. Se bilaga 6. Senare studier i sällskapsväsendets historia och utveckling har även gjorts av Tom Lundin i boken *Bland tunguser, turkar och trattar. Studentkottier och studentordenssällskap i 1800-talets Uppsala*, 2009, och Jan Gyllenbok i boken *I gott sällskap. Om sällskapslivet i Sverige*, 2008. Gyllenbok 2008, Lundin 2009.

[527](#) Exempel på 1600- och 1700-talets fruntimmerssällskap är Svarta Ringen, Solfjäderorden, [Maria Eleonora Orden](#), och [l'Union](#). Sällskapen var i påfallande grad knutna till samhället högsta sociala skikt. Genom historien har många kungligheter varit förgrundspersoner för olika sällskap, som i sistnämnda fall [Maria Eleonora](#) Orden som grundades på 1600-talet av [Gustav II Adolfs](#) gemål. De var ofta könsblandade och samlade bland annat riksråd som Carl Gustaf Tessin och Edvard Didrik Taube.

[528](#) Flera kategorier har visat sig vara mer perifera än andra till den studerade perioden. Den mest iögonfallande utvecklingen visar husbondeföreningar, av vilka 30 stycken etablerades under 1871–1872, som en konsekvens av 1871 års fattigvårdslagstiftning. Se för dessa Jansson 1985. Ingen av aktörerna har återfunnits i dessa föreningar.

⁵²⁹ Dülmen 1986/1992 s. 50f.

⁵³⁰ Omkring år 1800 uppnådde Stockholms befolkning cirka 76 000 invånare. Antalet sjönk till 66 000 under 1810-talet för att sedan återgå till cirka 76 000 år 1820. Höjer 1953 s. 1.

⁵³¹ Se Torkel Janssons talande titel *Adertonhundratalets associationer. Forskning och problem kring ett sprängfullt tomrum eller sammanslutningsprinciper och föreningsformer mellan två samhällsformationer c:a 1800–1870*. Jansson 1985 s. 18.

⁵³² Edgren 2005b s. 205f.

⁵³³ Av den uppställda maximigränsen av 500 medlemmar fick maximalt 200 vara kvinnor. Berg 1873 s. 336.

⁵³⁴ Torkel Jansson har exempelvis kvantifierat medlemsutvecklingen i olika associationer. Bland annat anslöt sig 531 personer till [sällskapet De nödlidandes vänner](#) under dess första två år 1816–1817. Jansson 1985 s. 138f. Sällskapet för medborgerlig talarkonst, 1820, hade 60 medlemmar vid sin stiftelse, [Debatterande sällskapet i Stockholm](#), 1827–1828, hade ett 80-tal medlemmar. Warburg 1904 s. 63f. [Växelundervisningssällskapet](#) samlade under första verksamhetsåret ett hundratal medlemmar.

⁵³⁵ Se exempelvis de många hushållningssällskap, pensionskassor, vetenskapliga sällskap m.fl. som grundades under perioden.

⁵³⁶ Enligt första stycket i stadgarna hade sällskapet för avsikt att ”dels, att inom sig utvidga och stadga begreppen i ärender af allmän vigt, såsom statshushållning, Statistik, Juridik och så vidare, dels ock att bereda en större färdighet att uppfatta andras idéer och klart framställa egna”. Att sällskapet skulle skingras meddelades av tillförordnade överståhållaren Daniel Edelcreutz (född Ahlberg) på Carl Johans ”Nådigste Förordnande” den 27/11 1820.

Warburg 1904 s. 33, 36f.

⁵³⁷ Bland övriga återfinns [Fredrik Bogislaus von Schwerin](#), J. J. Lorich, Olof Johan Weidman-Lagerheim, Johan Johansson ("Argus-Johansson"), Daniel Forelius, Adolf Volrat Otto Rosensvärd, Olof Zenius, Erik Erland Bodell, Carl Magnus Arrhenius, Carl Henrik Anckarsvärd, Pehr Lagerhjelm, Pehr Gustaf Cederschiöld, Clas Livijn, Jacob Melker Spens, Johan Gustaf Hierta, Gustaf Vilhelm af Tibell, [Lars Johan Hierta](#), Johan Gabriel Richert, [Magnus Jacob Crusenstolpe](#). Berg 1873 s. 492, 136, 159.

⁵³⁸ Warburg 1904 s. 31.

⁵³⁹ Det hette [Göteborgs debatterande sällskap](#) och har studerats av Anders Simonsen i *Bland hederligt folk. Organiserat sällskapsliv och borgerlig formering i Göteborg 1755–1820*, 2001. Simonsen 2001 s. 29.

⁵⁴⁰ Kulturlivet i Västerås har studerats av Åke Åberg i avhandlingen *Västerås mellan Kellgren och Onkel Adam. Studier i provinsens litterära villkor och system*, 1987. Ett borgerligt initiativ till kulturliv var det backanaliska ordenssällskapet [Georgianerorden](#), ett slags motsvarighet till huvudstadens Par Bricole, som grundats av borgmästaren i Västerås [Georg Fredrik Hellman](#). Åke Åberg ägnar sig mycket åt detta sällskap som sökte samla Västerås kulturelit, och uppfattar sällskapet som ett vittert initiativ. Dock skulle [Johan Olof Wallin](#) bära stort ansvar för den melankoli som senare uttrycktes av Thomas Järta. Wallin gick hårt åt Hellmans krökande och sjungande brödraskap. Det måste ha varit en besvikelse för ordenssällskapet som kände till att Wallin var högst aktiv i Stockholms sällskapsliv, bland annat som bricolist. Men icke desto mindre var Wallin, i egenskap av domprost i Västerås 1816–1821, fylld av kristen ansvarskänsla och ytterst fientlig mot Hellman och hans suparbröder. Hellman var en driftig lycksökare från Falun som finansierat studierna i Uppsala med intäkter han vunnit som kringflackande underhållare. Med sin fiol under armen hade han vunnit många vänner och skulle kallas "glädjens och nöjenas tillgifnaste vän och sällskapslivets varmaste dyrkare". Odén 1902 s. 282, Åberg 1987.

⁵⁴¹ Om neologiens svenska reception se nedan. Christensson 1998 s. 444.

⁵⁴² Ibid.

⁵⁴³ Wollebæk och Selle 2002 s. 58f.

⁵⁴⁴ Det skulle vara en oöverstiglig uppgift även om sådan dokumentation om medlemskap var fullständig.

⁵⁴⁵ Meriter som kunde ha betydelse kan kallas symboliskt kapital, som enligt Pierre Bourdieus kultursociologi beskriver det som är igenkännbart som värdefullt av olika grupper i samhället. Till exempel blev boktryckaren och publicisten Carl Erik Deleen inbjuden till *Svenska bibelsällskapet* utan att erlägga årsavgifter, då hans bibelkritik ansågs vara värdefull. Det symboliska kapitalet ska inte sammanblandas med det sociala kapitalet som handlar om tillit mellan människor. Bernström 1898/1950, Bourdieu 1993 s. 123f.

⁵⁴⁶ Simonsen 2001 s. 67.

⁵⁴⁷ Stadgarna föreskrev att representanter valdes av och ur respektive korporation: hovrätts- och civilstaten, akademistaten och prästerskapet, militärer, magistrat och borgerskap samt musiker. Stenius 1987 s. 119ff.

⁵⁴⁸ Inte sällan användes sällskap som trampolin för karriären. Publicisten [Johan Gustaf Sandberg](#) grundade exempelvis [Sällskapet för konststudium](#) 1814 som var ett slags konstskola som stod i opposition till den riktning som var förhärskande inom konstakademien. Trots kritiken mot den befintliga organisationen, eller kanske just på grund av denna, meriterade han sig till en karriär inom akademien där han blev vikarierande professor 1823 och ordinarie professor i teckning 1828. Lundström 2002 s. 331.

⁵⁴⁹ De tre kurvorna är relativa i förhållande till varandra. Det innebär att varje grupps (Uppfostringskommitténs ledamöter, Snillekommitténs ledamöter respektive publicisterna) antal *levande* personer har dividerats med antalet *aktiva*

anslutningar till associationer. Y-axeln, eller den vertikala axeln, anger således graden för den relativa jämförelsen. X-axeln, eller den horisontella axeln, anger årtalen för utvecklingen. Ett tvärsnitt per år visar alltså antalet *aktiva* anslutningar till sällskap, och inte antalet nya anslutningar det året. Frågan som har ställts till applikationen tar alltså hänsyn till samtliga datum för individernas in- och utträde ur sällskap, deras livstid samt sällskapets verksamhetstid. Därför stiger kurvorna när fler personer anslöt sig till sällskap. Kurvorna dyker då kommittéledamöter utträtt ur associationer, avlidit, eller att medlemskapet eller sällskapet i fråga upphört. Då en person avled upphör naturligtvis dennes samtliga anslutningar samma datum. Kurvorna börjar där första personens första inträde sker i en association till det att sista personen i kohorten avlider. SQL-frågan som har ställts till datalagret räknar samtliga anslutningar till sällskapen, alltså även de relationer som kan sägas ersätta en tidigare relation. D.v.s. om en aktör har upphöjts från riddaregrad till kommandörsgrad av Nordstjärneorden räknas båda relationerna till orden i figuren, såvida inte källan särskilt har uttryckt att den tidigare relationen upphört. Denna typ av ackumulerade relationer förekommer således i figuren och betraktas av mig som att kommittéledamöterna på olika sätt reproducerade sina associativa praktiker.

⁵⁵⁰ Den höga stapeln till höger i figuren ovan visar att Anders Fryxell som ende överlevande, efter att Mathias Westermarck avlidit 1876, var ansluten till 14 sällskap.

⁵⁵¹ Wollebaek och Selle 2002 s. 47.

⁵⁵² Ofta var man överens om sällskapets funktion och form, men inte om deras innehåll. Särskilt ordensväsendet var illa beryktat. De båda utgivarna av *Theologisk quartalskrift* representerade motsatta positioner. Henrik Reuterdaahl kritiserade papisteri och kollektivism, när i stället Johan Henrik Thomander såg möjligheter i föreningsväsendet. Jansson 1985.

⁵⁵³ Detta lär han dock ha förnekat eftersom han själv var frimurare. Böök 1927 s. 762f.

⁵⁵⁴ Törneblad fick testimonium till Uppsala på rekommendation av Lindblom. Se Linköpings gymnasiums matrikel C III a: 7 (VALA).

⁵⁵⁵ Nils von Rosenstein kallades "Samhällets människa" av Carl Gustaf af Leopold. Rosensteins sociala tentakler hjälpte även vänner utanför kretsen av jämnåriga och likatänkande, bland annat Carl Jonas Love Almqvist. Stålmärck 2000 s. 442.

⁵⁵⁶ Om Törneblad se Neidenmark 2003. Det pejorativa epitetet "kåserande alkoholist" formulerades av Jöran Wibling. Wibling 1954 s. 76.

⁵⁵⁷ [Brev från Bengt Johan Törneblad till Vilhelm Fredrik Palmblad](#) 30/1 1817 Ep H (KB).

⁵⁵⁸ [Brev från Bengt Johan Törneblad till Lorenzo Hammarsköld](#) 1/1 1815 Ep H microfilm (KB).

⁵⁵⁹ I en tidigare uppsats har jag studerat just Bengt Johan Törneblads politiska inflytande och kom då fram till att han visst satte avtryck, men knappast varaktiga sådana på grund av sitt isolerade leverne. Se "Bengt Johan Törneblad. Politisk publicist eller kåserande alkoholist", Neidenmark 2003.

⁵⁶⁰ Se Fotnot 219.

⁵⁶¹ Se särskilt Henrik Edgrens avhandling som visar att publicisterna i de politiska dagbladen stod emot partiandan som de ansåg var oförenlig med allmän medborgar- och nationsanda. Edgren 2005b.

⁵⁶² Kategorierna har jag lånat av Pehr Gustaf Berg i dennes bok *Svenska ordnar, sällskaper och föreningar m.m.*, 1873, och i dessa har jag sedan identifierat aktörernas medlemskap. De kategorier som Berg har ställt upp men, som ingen av aktörerna har återfunnits inom, är arbetare- och konsumentföreningar, balsällskap, bildningscirkel, folkskolläraryörening, fornminnesförening, fruntimmerssällskap, hemligt sällskap, husbondeförening, industri- och

slöjdförening, missionsförening, mystiskt sällskap, nationalistiskt sällskap, prästsällskap, sällskap för hästkultur, sällskap med ej offentliggjorda namn, sekt, sjukvårds- och begravningssällskap, skarpskytteförening och trädgårdsförening. Många av dessa fanns inte då aktörerna och publicisterna levde (Bergs studie sträcker sig till 1870-talet). Observera även att medlemskapen också avser utländska sällskap i den mån sådana relationer har återfunnits. Det förekommer även att ett sällskap ingår i flera kategorier, exempelvis har Berg kategoriserat Neptuni Orden både som ett skandinaviskt sällskap, en orden och ett sjömannasällskap. Detta är dock inget som påverkar analysen av kommittéledamöternas sociala nätverk.

[563](#) I gruppen ”publicister” räknas i denna mätning inte de kommittéledamöter som var ansvariga utgivare. De som utesluts är därför från Uppfostringskommittén Adlerbeth, Broocman, Lilljenwalldh, Nils von Rosenstein och Gustaf Abraham Silverstolpe. Från Snillekommittén var det Agardh, Berzelius, Cnattingius, Geijer, Kullberg och Josef Wallin. Dessutom har jag endast granskat medlemskapet i Växelundervisningssällskapet fram till 1830. Ytterligare en begränsning är att jag inte kan göra anspråk på samtliga medlemskap som överlappade varandra. Utöver brister i källmaterialet samt ojämn tillgång till källdokument, utgör förekommande gradsystem en komplicerande faktor. En viss grad kunde ibland innebära tillträde till ett annat sällskap eller loge. Denna automatik är omständlig att kartlägga. Därför nöjer jag mig med att understryka att vissa medlemskap kan ha en sådan dubbel funktion. Det undersökta materialet torde dock vara tillräckligt omfattande för att ge en rättvisande bild av perioden 1812–1828.

[564](#) Till saken hör att anmärkningsvärt lite forskning har satt medlemskap i Frimurarorden i relation till den övriga samhällsutvecklingen i Sverige. Detta kommenterade historikern Andreas Önnerfors redan 2006 i antologin *Mystiskt brödraskap – mäktigt nätverk. Studier i det svenska 1700-talsfrimureriet*. Önnerfors 2006 s. 11.

[565](#) Denna orden grundades av kung Carl XIII år 1811 som en femte kunglig orden. Den främsta av de kungliga ordnarna var Serafimerorden. Samtidigt med den instiftades Nordstjärneorden och Svärdsorden. Något senare, 1772, instiftades Vasaorden. Dessa var utpräglade förtjänstordnar. Carl XIII:s orden

skiljer sig från de övriga i att den är exklusiv för svenska och utländska frimurare. Det fanns enbart en grad; riddare. Sedan 1770-talet hade hertig Carl engagerat sig i frimureriet, och instiftandet av denna orden kan ses som ett slags institutionaliserande av frimurarsamfundet inom statsmakten. Se Ekegrén 1928.

⁵⁶⁶ Jämför Figur 8 ovan. År 1813 grundades bibelsällskap i Göteborg, Visby och Västerås. Berg 1873 s. 356f, 413, Beskow 1915 s. 7.

⁵⁶⁷ Jämför Torkel Janssons forskning om associationsväsendets utveckling. Jansson 1985.

⁵⁶⁸ Exempelvis Svenska akademien, vars devis redan då var "Snille och smak".

⁵⁶⁹ Fler aktörer i denna kommitté var medlemmar i sällskap och det är huvudsakligen kring Snillekommittén frågetecknen har uppstått om samröre med Växelundervisningssällskapet.

⁵⁷⁰ Detta ger totalt 57 noder fördelat på 40 sällskap, 14 direktioner och 3 tidningar. För nätverksanalysen har jag använt programmet Ucinet 6 som utvecklats vid Harvard University, Massachusetts. Borgatti, Everett och Freeman 2002. Därtill har jag använt den digitala handbok, *Introduction to Social Network Methods*, 2005, som framtagits av sociologiprofessorn Robert Hanneman tillsammans med Mark Riddle. Det kan sägas att detta är ett sätt att framställa ett prosopografiskt material. Det finns flera andra exempel på hur man kan göra. I antologin *Nätverk i historisk forskning* har Gunner Lind i artikeln "Prosopografi och relationella databaser" givit sin syn på en praktisk tillämpning. Gaunt 1975, Lind 1999b, Hanneman och Riddle 2005.

⁵⁷¹ Det finns många exempel på hur sociala relationer kan illustreras, och visas relationerna som en "sofjäder" i stället för en "snöboll" innebär det att personerna är isolerade från varandra, medan den senare typen, "snöbollseffekten", visar att individerna har mycket gemensamt med varandra. För att ta bort överflödiga information som ger inslag av "sofjäderseffekten" har jag avgränsat analysen till att personer som visas har minst två aktiva anslutningar till styrelser, sällskap eller tidningar. Aktiva anslutningar betyder att

medlemskapet inte kan ha inletts efter det studerade intervallet eller upphört före intervallet.

⁵⁷² Använda förkortningar, som även återkommer framöver, är Växelundervisningssällskapet (VX), Svenska bibelsällskapet (SBS), Vitterhets-historie och antikvitetsakademien (VHAA), Musikaliska akademien (MA), Lantbruksakademien (LA), Krigsvetenskapsakademien (KVA), Nordstjärneorden (NO), Norske Sankt Olavs Orden (NS:tOO), Svärdsorden (SO), Vasaorden (VO), Serafimerorden (KMO), Par Bricole (PB), Patriotiska sällskapet (PS), Evangeliska sällskapet (ES), Svenska Stora landslogen (SLL), Örlogsmannasällskapet (ÖS).

⁵⁷³ Symbolerna i nätverksdiagrammen kallas noder. Nodernas positioner bestäms av en algoritm i Netdraw som tar hänsyn till samtliga aktörers relationer. En fullständig förteckning över relationerna framgår i bilaga 6 och en mer utförlig bild av nätverksdiagrammet visas i bilaga 3.

⁵⁷⁴ Observera att jag låter IX Frimurarprovinsen framstå som en egen loge vid sidan av andra frimurarloger. Detta var beteckningen på Svenska Frimurarorden fram till 1937, och torde i egentlig mening sägas samla alla frimurare. I det empiriska arbetet har jag låtit alla frimurare, vilkas logetillhörighet är okänd för mig, fått stå som medlemmar i IX Frimurarprovinsen. Det är sålunda inte felaktigt, men möjligen förvirrande för den som är väl insatt i Frimurarordens historia.

⁵⁷⁵ Till höger i nätverksdiagrammen syns flera av statsråden men även ärkebiskopen Carl von Rosenstein. De hade alltså många gemensamma typer av medlemskap, vilket kan förstås som att de möjligen hade fler informella kontaktytor för socialt utbyte. Att de två välgörande sällskap som finns med, Patriotiska sällskapet (PS) och De nödlidandes vänner, placerar sig tämligen centralt i den högra delen av nätverket, betyder att personerna i detta nätverk som i hög grad var med i vitterhets-sällskap även var med i välgörande sällskap. Svärdsordens position, nedom Stora landslogen, kan förklaras av att orden sedan 1700-talet samlade främst militärer, varför överamiral Olof Rudolf Cederström och generallöjtnant Carl Axel Löwenhielm syns där. För en sociohistorisk blick på Frimurarordens medlemmar se Simonsen 2006.

[576](#) Symboliskt kapital är det som känns igen och tillerkänns som värdefullt av olika grupper. Angående maktförläning genom bruket av titlar se Annika Ullmans avhandling *Rektorn. En studie av en titel och dess bärare*, 1997. Habermas 1962/1998 s. 10, Ullman 1997 s. 22f.

[577](#) Habermas 1962/1998 s. 12.

[578](#) En annars rimlig operationalisering av titlar har Esbjörn Larsson gjort i avhandlingen *Från adlig uppfostran till borgerlig utbildning. Kungl. Krigsakademien mellan åren 1792 och 1866*, 2005. Larsson 2005 s. 60ff.

[579](#) Med tanke på att det rör sig om ett stort antal personer har jag särskilt fokuserat på titlar under perioden 1812–1828. En annan svaghet i att försöka ta hänsyn till alla titlar som anges i källmaterialet är att källorna kan vara mer eller mindre tillförlitliga. För kommittéledamöterna är dock källmaterialet tämligen pålitligt. För många andra personer har jag dock inte haft möjlighet att precisera exempelvis huruvida en angivelse om att en person var ”hovpredikant” egentligen var ”extra ordinarie hovpredikant” etc.

[580](#) Under 1600-talet hade nämligen den byråkratiska effektiviseringen fordrat en större mängd ämbetsmän, vilka kom att rekryteras även från lågadel och ofrälse stånd. Efter olika incidenter klagade högadeln på riksdagen över att deras privilegier och förmåner mött bristande hövlighet. Rothlieb 1823 s. 6f.

[581](#) Hård bestraffning följde på förbrytelse mot denna rangordning. I 1714 års rangordning angavs att brott mot ordningen ”skall utan all nåde vara förfallen til 1500 Riksdalers straff och böter, hvaraf Domkyrkan i Residence-Staden niuter två delarne, nemligen 1000 Riksdaler, och Fiscalen eller Angifvaren den öfrige tredningen”. Sackenhielm 1754 s. 45f.

[582](#) Citatet ovan inledde Jonas Hallströms utgåva av den svenska rangordningen år 1774. Det var en uppdaterad version av den svenska rangordningen från 1714. Denna drogs dock in samma år på grund av oförsiktiga uttalanden om Kungl.

Maj:t i förordet, varpå Hallström gav ut en ny förbättrad rangordning år 1778. Hallström 1774 s. 2.

⁵⁸³ Se även Lundblad 2007.

⁵⁸⁴ År 1823 gav Carl Fredrik Rothlieb ut en sammanställning av den officiella rangordningens tidigare utgåvor. Det är denna jag använt som utgångspunkt för att skapa en bild av aktörernas sociala ställning. Samtliga titlar i Rothliebs sammanställning har förts in i applikationen. Där har de kopplats till det värde som titeln hade för den period angivits i kungliga bestämmelser. De aktörer som har, efterhand källmaterialet presenterat ny information, tillskrivits dessa titlar, får således automatiskt ett visst rangvärde (beräknat på högsta rangvärdet om det finns flera titlar). Därav kan en historiskt adekvat rangordning visas över tid för titelbärarna. Applikationen tar också hänsyn till en titel som genom en kunglig förordning upp- eller nedgraderas i rang vid ett visst datum. I bilaga 6 anges inom parentes varje rangkvalificerad titels rangnummer. Rothlieb 1823 s. 22f.

⁵⁸⁵ I Danmark medförde särskilda adelstitlar högvördiga titlar, medan de i Sverige (utanför riddarhuset) inte gav ett självklart företräde. Dock anger Rothlieb att det under andra hälften av 1600-talet stadgades att biskopar, superintendenten, teologie doktorer och professorer skulle anses som adliga vederlikar. Dessutom fanns formella företräden för adelsmän som exempelvis *Duellsplakatet*, vilket löste dem från fängelse. Om svenska duellsplakaten se Henning Österberg *Korsade klingor. Om fäktnings och duellerandets historia*, 2010. Ibid. s. 8ff, Österberg 2010 s. 89–104.

⁵⁸⁶ I källmaterial och litteratur utmärks sådana titlar särskilt. Exempelvis med titulärlandshövding, eller landshövdingens n.h.o.v. (namn, heder och värdighet).

⁵⁸⁷ Titlarnas rang skilde sig åt för ämbetsmän inom respektive utom det kungliga kansliet samt om tjänsten var förlagd till Stockholm, Göteborg eller övriga landet. En komplicerande faktor är att vissa titlar, exempelvis *Sekreterare vid ingenjörkåren*, gav rangnummer 34 (efter 1805) först efter 10 års tjänstgöringstid. Det är svårt att uppskatta hur detta praktiserades i sociala sammanhang. Ingen av de här studerade personerna hade just denna titel, men

om motsvarande förekommer har jag inte tagit hänsyn till detta villkor. Rothlieb 1823 s. 50.

[588](#) Jämför exempelvis rådmän och borgmästare som särskilt upptas för Stockholm (rangnummer 18) respektive andra städer (rangnummer 38). Ibid. s. 37, 60.

[589](#) Ibid. passim.

[590](#) Observera att prästerskapets titlar inte har egna rangnummer i Rothliebs sammanställning. Rothlieb anger att prästerskapet den 25/4 1720 i ett memorial till Kungl. Maj:t ansökt om att få ingå i den officiella rangordningen, dock utan framgång. För prästerskapet gällde i stället den informella rangordningen för kungens *tromän* (ärkebiskop, biskop, superintendent, pastor primarius i Stockholm och Kungl. överhovpredikant), *trotjänare* (Kungl. hovpredikant) och *högtbetrodd man* (ett ibland förekommande predikat för ärkebiskops värdighet). Eftersom Rothlieb har definierat tromansvärdigheten till rangnummer 18 samt fastslagit att nämnda titlar anses som adliga vederlikar, har den komplexa rangordningen förenklats genom att placera dessa under rangnummer 18. Där har även utifrån Rothliebs resonemang betitlad adel klassificerats i applikationen. Ibid. s. 9, 37ff. En annan tolkning jag har gjort för att komma nära det historiska sammanhanget är att räkna "tillförordnad" som ordinarie avseende rangvärde.

[591](#) Se bilaga 6.

[592](#) Rothlieb 1823 s. 54f.

[593](#) Ibid. s. 36f.

[594](#) Således hade titeln president och generalamiral högsta officiella rang; nummer 1. överfältläkare rangnummer 20, postdirektör 36, och kopist 40. Rangnummer 1 har i denna skala givits värdet 40 och rangnummer 2 värdet 39 och så vidare.

⁵⁹⁵ Att det grå området (kvoten rangkvalificerade titlar per år) är pyramidformat beror på att det är en avgränsad grupp individer som studeras. Stigningen indikerar att aktörerna avancerade i officiell karriär, medan slutningen indikerar att deras ämbeten eller de själva förklingade.

⁵⁹⁶ Att kurvorna inleds år 1773 med rang 23 som ingångsvärde, beror på att flera av aktörerna tillhörde betitlad adel, grevar och friherrar.

⁵⁹⁷ Den övre röda linjens första stigning beror på att Mattias Rosenblad blev tillförordnad justitiekansler (rangnummer 6 = värde 35 i grafen) år 1794. Året därpå blev Claes Adolf [Fleming](#) överstekammarjunkare (5). Högsta rang uppnåddes först av Anders Fredrik Skjöldebrand år 1810 så han utsågs till tillförordnad överståthållare (1). Samma år uppnådde August von Hartmansdorff sin första rangkvalificerade titel, kopist (40), vilket syns som en dykning av den nedre röda linjen. Året därpå blev han dock kanslist (38), 1814 protokollssekreterare (31) och 1818 kansliråd med säte och stämma i kanslistyrelsen (11). Denna rang hade han då han blev ledamot i Snillekommittén. von Hartmansdorff tab. 11.

⁵⁹⁸ Rosenblad tab. 20.

⁵⁹⁹ Medelvärdet låg omkring 26, alltså motsvarande tjänsten tygmästare vid artilleriet. Det drogs förvisso ned något av biträdet Mathias Westmark som blott var kunglig sekreterare (31). Uppfostringskommitténs genomsnittliga rang var år 1812 17 och år 1825 23. I Uppfostringskommittén hade även färre personer rangkvalificerade titlar, 23 personer. Publicisternas genomsnittliga rang för perioden låg omkring 15 (som motsvarade major vid ingenjörkåren), och som mest uppnåddes c:a 60 rangkvalificerade titlar år 1823.

⁶⁰⁰ För sina insatser som tillförordnad statssekreterare 1815–1816 sökte hans inflytelserika vän, presidenten i statskontoret Gustaf Fredrik Wirsén, men även Gustaf af Wetterstedt, förgäves att få Järta att efterträda Wirsén i statskontoret. Landberg 1973 s. 529ff.

⁶⁰¹ Brev från Bengt Johan Törneblad till Lorenzo Hammarsköld den 1/1 1815 (KB).

⁶⁰² Historien om Törneblad och Hammarsköld och studentnationerna som ”katapult för karriär” har jag närmast mig i en annan studie. Se Neidenmark 2008.

⁶⁰³ De personer som helt saknade rangkvalificerade titlar har i den matris som ligger till grund för nätverksdiagrammen givits ett neutralt värde och synliggörs därmed inte med linjer, medan de personer som hade rangkvalificerade titlar har givits det högsta rangvärde som uppnåddes av dem under den studerade perioden. Det betyder att ett officiellt rangvärde motsvarande president (rang 1) ges värdet 40 på relationen. Detta ger relationer som är mätbara mot varandra. Ett annat angreppssätt vore att ange antalet relationer som en person hade till ett sällskap eller ett ämbetsverk som en nätverksrelations styrka. Det skulle ange styrkan på en relation till den aktuella gruppen i förhållande till andra aktörers relation till samma grupp.

⁶⁰⁴ Se *Ucinet for Windows. Software for Social Network Analysis*, (Borgatti, Everett och Freeman 2002.) och *Netdraw Network Visualization. Analytic Technologies*, Borgatti 2002.

⁶⁰⁵ Avgränsningen gör också gällande att personerna måste ha kända födelse och dödsår, samt att institutionerna som kan komma på fråga måste ha ett känt startdatum eller slutdatum.

⁶⁰⁶ Som jag tidigare nämnt har jag identifierat ett stort antal personer som kan ha haft kontakt med kommittéledamöterna, det rör sig om cirka 5 000 personer för respektive år under perioden 1812–1828.

⁶⁰⁷ Detta skall betraktas som en representativ population, eftersom den visar personer som jag har hunnit kartlägga inom projektets ramar.

⁶⁰⁸ Bland Rosensteins närmare vänner kan nämnas Georg Adlersparre, Nils von

Rosenstein, Fleming, barndomsvännen Baltzar Bogislaus von Platen m.fl. Christensson 1998.

⁶⁰⁹ Av dessa personer kan nämnas överstemarskalken, en av rikets herrar friherre Ture Leonard Klinckowström, presidenten i kammarkollegium Olof Elias Lagerheim (bror till biskop Ture Weidman), presidenten, en av rikets herrar Eric Ruuth och utrikesstatsministern Lars von Engeström. Av dessa placerar sig Engeström nästan i mitten av hela nätverksdiagrammen bland Claes Adolf Fleming, Mattias Rosenblad och Georg Adlersparre.

⁶¹⁰ Fadern, professor [Samuel Aurivillius](#), avled den 24 mars 1767, då Carl inte ens hade fyllt ett år.

⁶¹¹ Nils von Rosensteins upplysningstankar kan bland annat läsas i dennes *Försök til en afhandling om uplysningen, til dess beskaffenhet, nytta och nödvändighet för samhället*, från 1793. Rosenstein 1793. Denna publicerades tre år innan Carl tillträdde Kumla pastorat. Christensson 1998 s. 444.

⁶¹² Se ovan [5.2.3.1](#). Christensson 1998 s. 444.

⁶¹³ Den gemensamme stamfadern var [Erik Rosenius](#), och en blick på dennes stamtavla synliggör flera av samtidens inflytelserika personer. Bland andra kusinen till Nils von Rosenstein och Mattias Rosenblad, justitierådet och riddaren av Carl XIII:s orden, sedermera hovrättspresidenten, Erik Gabriel Rosén. von Rosén tab. 1.

⁶¹⁴ Notera att Claes Adolf Fleming blev greve först 11/5 1818. Fleming af Liebelitz tab. 13.

⁶¹⁵ Lewenhaupt 1961 s. 118, Fleming af Liebelitz tab. 13.

⁶¹⁶ Recipiend kallas den som stod i begrepp att upptas i en orden och detta ord använder jag fortsättningsvis i denna betydelse. Frimurarlogen S:t Eriks anmälningsbok (SFMO).

⁶¹⁷ Ekegrén 1928 s. XXVIII.

⁶¹⁸ Engeströms egen brevsamling vittnar om betydelsen av att ernå kommendörsgraden genom de många lyckönskningar som han fick då han själv blev kommendör av Nordstjärneorden. Brodern var generalmajor Elof Rosenblad och han blev riddare av Vasaorden. Kongl. Ordens utnämningsslistor 1810–1818 (KMO). Rosenblad tab. 9, Engeström 1876 s. 81.

⁶¹⁹ Engeström 1876 s. 221.

⁶²⁰ Ibid.

⁶²¹ Hildebrand 1966 s. 163f.

⁶²² Växelundervisningssällskapet 1823.

⁶²³ Nils von Rosenstein syns inte längre eftersom han gick bort i augusti 1824. Stålmärck 2000 s. 439.

⁶²⁴ Av dessa två hade Johan Wilhelm Beckman växt upp i Växjö, studerat i Uppsala och sedan flyttat till Stockholm där han så småningom blev komminister i Klara församling. (Hellström 1951 s. 343f.) I Stockholm grundade han Växelundervisningsskola för bättre mäns söner år 1821. Vistrand och Seth 1894 s. 458. Sedan blev han medlem av Växelundervisningssällskapet och suppleant i dess direktion. Olof Elfbrink var däremot handlande i Gävle samt ägare av Mackmyra bruk. Tillsammans med sin svåger Pehr Elfstrand och Per Ennes grundade han Gävle växelundervisningsskola i juli 1821. Växelundervisningssällskapet 1823 s. 47. Den sistnämndes svärfar hade 1797 grundat Brändströmska skolan i Gävle. Elfstrand var under perioden utgivare av Gävle veckoblad samt skulle senare ingå i Brändströmska skolans direktion efter att skolan omvandlats till Athenæum. Han är även känd för att ha grundat Sjömannasällskapet i Gävle. Elfstrand 1926 s. 603. Elfstrand 1950 s. 283, 286. Lundstedt 1895 s. 109.

⁶²⁵ Växelundervisningssällskapet och frimurarlogen S:t Erik var gemensam med de övriga i subgruppen regementspastor Carl Olof Gravallius, protokollssekreterare Lars August Ekmarck, professor Per Emanuel Linnell, överpostdirektör Wilhelm Carpelan, grosshandlare Gottlob Fredrik Smerling, assessor Erik Erland Bodell, kyrkoherde Olof Hambræus, major greve Claes Christer Horn, kamrerare Carl Fredrik Geijer och hovrättsfiskal Per Hernblom. *Minnesskrift i anledning af S:t Johannislogen S:t Eriks etthundrafemtio års jubileum 1756 30/11 1906 1906* s. 190, 196, 203, 206, 210, 213f.

⁶²⁶ Se Småbarnsskolesällskapets ”Utdrag ur Sällskapets Stadgar” 1839 vol. D:1 (SSA).

⁶²⁷ Hierta tab. 42.

⁶²⁸ Se även Brändströmska skolans direktion. Lundén 1946 s. 538, 552.

⁶²⁹ Järta var en tämligen politiskt radikal person. Han var född på ett översteboställe i Dalarna och var ämnad för den militära banan. Redan som treåring hade han skrivits in som volontär i Dalregementet, och där hade han samma år blivit sergeant och vid fem års ålder, enligt dåtidens brukliga anciennitetsprincip, avancerat till fänrik. Hierta tab. 13. Han hette då Hierta. På grund av faderns dåliga ekonomi hade han upptagits till fosterson hos tillförordnade landshövdingen Johan Beck-Friis, varpå han 1783 hade satts på skolbänken i Falun och därifrån kommit direkt till Uppsala universitet. Landberg 1973 s. 526. Under 1790-talet hade han tillhört radikala kretsar och hade misstänkts för inblandning i mordet på Gustav III. Han var vän med Benjamin Höijer som hade fört in honom in på Immanuel Kants filosofi, vilken påverkade hans publicistiska engagemang. *Minnesskrift i anledning af S:t Johannislogen S:t Eriks etthundrafemtio års jubileum 1756 30/11 1906 1906* s. 193, Landberg 1973 s. 528f.

⁶³⁰ Landberg 1973 s. 527.

⁶³¹ Om statskuppen och Järtas med fleras roll i den nya konstitutionens tillkomst se historikern Anders Sundins avhandling *Statskuppen och regeringsformens tillkomst som tolkningsprocess*, 2006. Sundin 2006 s. 160.

⁶³² Då Uppfostringskommittén tillsattes hade Järta tillträtt tjänsten som landshövding i Falun. Han följde dock kommittéarbetet nära när han vistades i Stockholm år 1816, och i brev diskuterade han uppfostringsfrågor med rektorn i Falun, Carl Forslind. Det var i dessa brev som Järta även kritiserade bröderna Silverstolpes svågerpolitik, som jag visat i kapitel 3. Järtas vänskap med Forslind visade dock liknande inslag, och han stred hårt för att Forslind skulle få ett pastorat. Först 1825 blev denna strävan besvarad, vilket gjorde Carl Forslind till kyrkoherde i Munktorp. Brev från Hans Järta till Carl Forslind den 24 september 1824 (KB). Ljungberg 1880 s. 67.

⁶³³ Växelundervisningssällskapet 1825 s. 23.

⁶³⁴ Agardh var född 1785 i Båstad som son till en handlare. Han gjorde en snabb akademisk karriär, blev professor 1812, präst 1816 och var på förslag till biskop i Kalmar redan 1829. Carlsson 1918 s. 250f.

⁶³⁵ Agardh 1828/1926 s. 108.

⁶³⁶ Ibid. s. 108ff.

⁶³⁷ Citerat i Leander 1974 s. 276.

⁶³⁸ Carlsson 1918 s. 251f.

⁶³⁹ Frunck 1889 s. 533. IX Frimurarprovinsens matrikelregister 1801–1808 (SFMO).

⁶⁴⁰ För Agardhs många medlemskap se bilaga 6. Hjärne 1878 s. 116, Frunck 1889 s. 52.

⁶⁴¹ Det som framstår som en sällsynt hastig karriär var egentligen en vedertagen biskopstillsättning, vilka inte behövde ha med teologiska yrkesmeriter att göra. Det var i stället personliga överenskommelser som i detta fall torde förklaras av att Wingårds far före honom var biskop i Göteborg. Biskopsutnämningarna utgick i hög grad från företrädarens rekommendation. Till saken hör att dessa utnämningar var på tal att revideras kring år 1830, vilket dock den annars reformsinnige Carl Adolph Agardh motsatte sig. Frågan har visat sig vara lika aktuell under 1900-talet, vilket historikern Ulrika Lagerlöf Nilssons avhandling *Med lust och bävan. Vägen till biskopsstolen inom Svenska kyrkan under 1900-talet*, visar. I denna kartlägger hon just bakomliggande orsaker till utnämningarna. Lagerlöf Nilsson 2010.

⁶⁴² Angående Göta provinsialloge se Frimurare ordens calender för år 1823. På befallning utgifven af IX. prov. loge directorium. 1823 s. 49.

⁶⁴³ Något tidigare hade Norberg år 1822 grundat en växelundervisningsskola i Hubbo, i Västerås, som även den införde växelundervisning. För denna skola gav han senare ut *Instruction för växelundervisning-skolan uti Hubbo prebende församling af Västerås stift*, år 1839. Norberg 1839, Engström 1990 s. 147.

⁶⁴⁴ Att Wingård kände Norberg väl kan man förstå av att han även var utgivare av Vetenskaps- och vitterhetssamhällets i Göteborg handlingar från år 1806 samt bidrog till tryckning av en bibelupplaga som omfattade 16 000 exemplar. Med tanke på att dåtidens tryckteknik som möjliggjorde omkring 3000 trycksidor per dag för två arbetare var detta en omfattande produktion.

⁶⁴⁵ Fler aktörer i nätverket grundade skolor: Lars Peter Afzelius, Carl von Rosenstein, Johan Peter Lefrén, Anders Fryxell, Carl Johan af Nordin och av publicisterna Carl Henric Anckarsvärd. Dessa har dock i relationsmönstret fått behålla sin triangelformade aktörs-nod i stället för den form, rundad kvadrat, som jag använder för skolgrundare.

⁶⁴⁶ I exempelvis Götiska förbundet var det totala antalet medlemmar färre än 100 under sällskapetets livstid.

⁶⁴⁷ Vid Värmlands nation hade Geijer vart medlem som student från 1799, han var kurator där 1806 och under åren 1824–1846 inspektor. Lind 1877 s. 95, 99.

⁶⁴⁸ Se exempelvis hur Carl Ulric Broocman i samtiden anklagades för att vara besmittad av upplysningstidens strävanden och var en ”otidsenlig” pedagog enligt Geijer – en inställning som den avfallne Geijer dock reviderade. Wiberg 1950a s. 6f.

⁶⁴⁹ Han hette Eric Geisler. Westin 1899 s. 117, Lindroth 1967 s. 45.

⁶⁵⁰ Carl Fredriks svärfar, [Erland Lagerlöf](#), grundade i början av 1820-talet tre växelundervisningsskolor i Karlstads stift: [Arvika växelundervisningsskola](#) 1823, [Ny sockenskola](#), 1822, [Gunnarskogs växelundervisningsskola](#), 1822. Växelundervisningssällskapet 1824 s. 24, Växelundervisningssällskapet 1825 s. 27, 36.

⁶⁵¹ Geijer upptogs i Johanneslogen S:t Erik den 22 februari 1809, alltså två dagar före Carl von Rosenstein i samma loge. Det var känt att Geijer skulle resa utomlands en tid, varför hans romans med Anna Lisa Lilljebjörn såg mörk ut. Men i en romantiskt nyck avvek Geijer från sin resplan mitt i natten den 28 juli 1809 för att fria till Anna Lisa. Han anlände dit på morgonen den 29 juli och kunde samma dag tillkännage sin förlovning i ett brev till sin syster Jeanne Marie. Dagen därpå fortsatte Geijer sin resa till England. Landquist 1954 s. 46. *Minnesskrift i anledning af S:t Johannislogen S:t Eriks etthundrafemtio års jubileum 1756 30/11 1906* 1906 s. 204, Gustafsson 1969 s. 503. S:t Johanneslogen S:t Eriks anmälningsbok (SFMO).

⁶⁵² Observera att Schinkel inte var äldre än Geijer som anges av Landquist, utan han var född 1791. Schinkel var inskriven i maj 1803 vid Uppsala universitet (ej 1802 som anges i Ridderskapets ättartavlor), blev en engagerad ledamot i Frimurarbarnhusets direktion och adlades 1818. Schinkel blev upptagen i Johanneslogen Nordiska Första år 1811, alltså efter hemkomsten från England. von Schinkel tab. 1, Westin 1899 s. 148, Landquist 1954 s. 53, Carlsson 1964 s. 14.

[653](#) Hjärne 1878.

[654](#) Bergö 1903 s. 81.

[655](#) Frimurarbarnhusets stora sal uppläts åt Götiska förbundet och andra sällskap för sina verksamheter. Dessutom var det på Frimurarbarnhusets gård som Per Henrik Ling inledde sin gymnastikundervisning i Stockholm. Berg 2003b s. 135ff. Min kartläggning har visat att många av Götiska förbundets medlemmar även var medlemmar av Frimurarorden. Sällskapet Polymnia, som även det använde Frimurarbarnhusets lokaler, förefaller i större utsträckning ha varit en avknoppning av Frimurarorden. Sällskapet samlade både män och kvinnor och därmed alltså icke-frimurare för att roa sig med teater.

[656](#) Den loge som Geijer inträdde i publicerade en minnesskrift med matrikel redan 1906. *Minnesskrift i anledning af S:t Johanneslogen S:t Eriks etthundrafemtio års jubileum 1756 30/11 1906* 1906.

[657](#) Hall 2000 s. 134f. Berg 1873 s. 459ff.

[658](#) Senare var Carl Adolph Agardh inspektor för Skåne nation i Lund, 1830–1835. Vidare hade Axel Fryxell varit förste kurator vid Värmlands nation på 1780-talet, och ärkebiskop Jacob Axelsson Lindblom inspektor för Östgöta nation i Uppsala vid samma tid. Hult 1918 s. 224. Finska nationen i Uppsala (UUB). Lind 1877 s. 99, Sjöström 1897 s. 496, Odén 1902 s. 21, Sjöström 1908 s. 89, Franzén 1980 s. 23. Lindblom hade även vid åtta tillfällen varit kurator vid Östgöta nation i Uppsala under 1770-talet. Odén 1902 s. 25f.

[659](#) *In loco parentis* betyder i föräldrars ställe, vilket avsåg det system vid universiteten där lärarna tog över fädernas roll samt att det var den princip på vilken universitetet styrde över studenterna. För en diskussion kring detta begrepp se särskilt Östholm 2000 s. 128, Sjöberg 2002 s. 23.

[660](#) Östholm 2000 s. 128.

[661](#) Ibid. s. 101.

[662](#) Se även Sjöberg 2002.

[663](#) Jämför exempelvis med Robert Putnams analys av framgångsrika sammanslutningsprinciper. Putnam 1996/2003 s. 220.

[664](#) Se bland annat Gunnel Furulands artikel ”En association i offentlighet och privatsfär. Fruntimmersföreningens bildande i Uppsala 1844–1845”, 2008. Åberg 1995a s. 21, Furuland 2008.

[665](#) I Linköpings stadsarkiv finns handlingar bevarade av en tidig gymnasieförening som fanns där. Den hade grundats för att stimulera det svenska språkets användning av gymnasieeleverna. Verksamheten i detta ”Vitterhetsgille” känner man inte till i någon större utsträckning, men något senare förnyades ambitionerna av Carl Fredrik Dahlgren som återvände till Linköping efter universitetsstudier i Uppsala. Berg 1873 s. 625f, Små Vitterhetsprof på vers och prosa. Ur ”Sällskapet för Vitterhet och Häfd” i Linköping samlingar. Jemte inledande historik öfver litterära samfund vid Linköpings allmänna läroverk 1885 s. 3, 7. (LSA).

[666](#) I någon mån kan det anses ha lyckats eftersom att sällskapet efterföljare, såvitt jag vet, än idag finns under namnet Sällskapet för Vitterhet och hävd.

[667](#) Cnattingius och Dahlgren hade grundat det götiska studentsällskapet Manhemsförbundet år 1815. Till detta sällskap hade aktörerna Josef Wallin och Lars Peter Afzelius anslutit sig. Dessutom var Johan Olof Wallin ordförande där en tid år 1818. S-g 1912 s. 768, Hedin 1928 s. 347f.

[668](#) Dessa är Axel Fryxell, Carl Christian Lilljenwalldh, Adolf Göran Mörner, Carl och Nils von Rosenstein, Axel Gabriel Silverstolpe, Nils Magnus af Tannström, Anders Otto Lindfors, Carl Peter Hagberg och Gustaf af Wetterstedt. IX Frimurarprovinsens matrikelregister för åren 1801–1808 (SFMO). Frimurare

ordens calender för år 1823. På befallning utgifven af IX. prov. loge directorium. 1823 s. 42, Westin 1899 s. 120, 124, 140, 153, Anjou 1900 s. 58, Minnesskrift i anledning af S:t Johannislogen S:t Eriks etthundrafemtio års jubileum 1756 30/11 1906 1906 s. 200, Ekegrén 1928 s. XXVIII, Andersson och Önerfors 2006 s. 233.

⁶⁶⁹ Se Södermanlands och Nerikes Gilles anmälningslistor (SNG).

⁶⁷⁰ Evangeliska sällskapet 1815 passim.

⁶⁷¹ Sällskapet De nödlidandes vänner finansierade sin välgörande verksamhet med låneverksamhet och en ekonomiskt framgångsrik spekulativ verksamhet i att investera pengar i Göta kanalbolag. *Års-berättelse till sällskapet: De nödlidandes vänner den 3 maji 1817, af dess direction*. Stockholm, tryckt hos A. Gadelius 1817 s. 4, 7, Berg 1873 s. 566.

⁶⁷² Sällskapet De nödlidandes vänner första första direktionen bestod, förutom av kvinnor, främst av frimurare. Ett samtida rent backanaliskt sällskap som var en utlöpare ur Frimurarorden var sällskapet Polymnia som grundades av frimurare år 1815. Också sällskapet De nödlidandes vänner första direktionen bestod, förutom av kvinnor, främst av frimurare. Det stadfäste sina stadgar i januari 1816 enligt styrelsens Årsberättelse för år 1817 (KB). Jansson 1985.

⁶⁷³ Putnam 1996/2003 s. 208.

⁶⁷⁴ Till saken hör att få svenska akademiska studier har berört frimureriets historia, medan det internationella frimureriet är desto utförligare beforskat. I Sheffield i England har akademisk forskning om frimureri bedrivits sedan tidigt 1900-tal. Det har under senare tid även flera doktorander gjort under ledning av den svenske historikern Andreas Önerfors. De akademiska studierna på frimureriet är nästan alla kopplade till upplysningen. De kanske främsta forskarna på detta område är professor Margaret C. Jacob, se *The radical Enlightenment. Pantheists, Freemasons and Republicans*, 1981, samt densamma *Living the Enlightenment. Freemasonry and Politics in Eighteenth-Century Europe*, 1991. I Sverige har tidigt publicisten Carl Fredrik Dahlgren,

som förekommer i min studie, skrivit frimurarnas historia i *Frimureriet. Med tillämpning på Sverige, 1842/1925*. Se Dahlgren 1842/1925, Jacob 1981, Jacob 1991.

⁶⁷⁵ Frimureriets historia är belastat av svårtolkade omständigheter och jag gör inga anspråk på att vara en uttolkare av denna. Utöver tidigare nämnda författare har jag studerat sällskapets historia i Richard van Dülmens *The Society of the Enlightenment. The Rise of the Middle Class and Enlightenment Culture in Germany*, 1986/1992, Ulrich im Hof's *Das gesellige Jahrhundert. Gesellschaft und Gesellschaten im Zeitalter der Aufklärung*, 1982, och professor emeritus vid St Andrew-universitetet i Skottland David Stevensons arbeten *The First Freemasons. Scotland's Early Lodges and their Members*, 1988, och *The Origins of Freemasonry*, från samma år. Det svenska frimureriets framväxt har också studerats i antologin *Hertig Carl och det svenska frimureriet*, 2010, samt av Peter Ullgren i *Hemligheternas brödraskap. Om de svenska frimurarnas historia*, 2010. Im Hof 1982, Dülmen 1986/1992, Stevenson 1988, Stevenson 1988/2005, Cornell 2010, Ullgren 2010.

⁶⁷⁶ Wikström 1987 s. 187, 191.

⁶⁷⁷ Stevenson formulerar det som att "A man admitted to the privileged position of a master in a trade guild, or of burgess in a town, was made 'free' of the guild or town, becoming a 'freeman' in the sense of being free to enjoy certain rights, and from that to calling a fully qualified master mason a freeman mason or a freemason is only a small step". Stevenson 1988/2005 s. 11.

⁶⁷⁸ Redan tidigare hade den svenske kungen Magnus Eriksson (brev 22 september 1338) uttryckt att stenhuggare och murare i den hytta som upprättades vid bygget av Uppsala domkyrka enbart skulle svara inför kungens fogde på Stockholms slott. Wikström 1987 s. 192.

⁶⁷⁹ Stevenson 1988/2005 s. 8, Bullock 1996 s. 9f.

⁶⁸⁰ Stevenson 1988/2005 s. 6f.

⁶⁸¹ Det överskridande inslaget påbjöds enligt Stevenson: "It is as if the lodge system, combined with secrecy, ideals of loyalty and secret modes of recognition, had created an ideal organisational framework, into which members could put their own values and which they could adapt for their own uses". Ibid. s. 7.

⁶⁸² Se Karl-Axel Norbergs artikel "Frimureriet – ett barn av upplysningen". Norberg 2010.

⁶⁸³ Under 1790-talet fördes en repressiv politik mot samlingsfrihet i allmänhet och hemliga sällskap i synnerhet. Berg och Åsén 2010 s. 27. Svenska Frimurarorden stod redan under kungligt beskydd sedan tidigare, men ordens särställning bidrog till att det hade blivit föremål för mycket kritik. Ullgren 2010 s. 204.

⁶⁸⁴ Jag har valt att ange den tyska originaltiteln, vilken jag anser rymmer en vidare betydelse, "medborgerlig frigörelse", än den engelska översättningen, "Rise of the Middle Class". Jag har tidigare diskuterat den begreppsliga skillnaden mellan borgerlig och medborgerlig samt begreppens relation till tyskans *bürgerlich*, som just bör översättas till medborgerlig. Den engelska översättningen från 1992 har titeln *The Society of the Enlightenment. The Rise of the Middle Class and Enlightenment Culture in Germany*.

⁶⁸⁵ Dülmen 1986/1992 s. 9.

⁶⁸⁶ För det svenska Patriotiska sällskapets bildningssträvanden som bland annat betonade "folkupplysning och folkbildning" genom etablerandet av folkbibliotek, se sällskapets egen *Hushållnings-Journal* samt Wiberg 1950b s. 3–5.

⁶⁸⁷ Dülmen 1986/1992 s. 52.

⁶⁸⁸ Ibid. s. 61. Jag har genomgående i avhandlingen förhållit mig till den i

upplysningen startade pedagogisering som kan sägas sammanfatta en uppmärksamhet för, och utbredning av, pedagogiska frågor. I kapitel 4 har jag förhållit denna nära till Immanuel Kants moralfilosofi. Kopplingarna mellan frimureriet och Kants filosofi och begreppsapparat är inte mina egna utan vilar på andra forskares arbete. Utöver Dülmen, har den nu framlidne professorn i Leiden Malcolm G. Davies ägnat uppmärksamhet åt det nederländska frimureriet och har visat hur just Kant kring år 1800 var den främsta inspirationen för ledande frimurare i Amsterdam. Se *'Sons of Reason and Children of Light.'* *Towards a new historiography of Freemasonry*, 2008. Davies 2008.

⁶⁸⁹ Dülmen 1986/1992 s. 60.

⁶⁹⁰ Habermas 1962/1998 s. 34.

⁶⁹¹ Lessing 1776–1778, Habermas 1962/1998 s. 34, Dülmen 1986/1992 s. 54. Jämför även Historikern Ulrich Im Hof som har studerat 1700-talets sällskapsliv i Europa. Han har jämfört frimureriet med akademiska, litterära, allmännyttiga, patriotisk-politiska sällskap och menar att 1700-talets samhällsomvandling och upplysningssträvan ”ohne die Freimaurer undenkbar wäre”. Im Hof 1982 s. 163f.

⁶⁹² Skolor och ett fungerande tidningspress menade frimurarna där var centralt för att ”protect and extend the Republic”. Bullock 1996 s. 147ff, 189.

⁶⁹³ En amerikansk frimurare som var samtida med kommittéledamöterna formulerade 1809 att ”ignorance is the cause as well as the effect of bad governments”, något som han fjorton år senare vidhöll men omformulerade till att ”knowledge is the cause as well as the effect of good government”. Ibid. s. 149. Märk väl skiftet från en negativ betoning till en positiv. Denna skiftning kan jämföras med min undersökning i kapitel 4 av svenska nyords alltmer positiva reflektion av samhället och medborgarna. Den som sade detta var [De Witt Clinton](#), den sjätte guvernören i staten New York, som där grundade flera välgörenhetssällskap och var en ivrig förespråkare för allmänna skolor. Campbell 1849 s. 298, 309, 322.

⁶⁹⁴ Det ansåg frimuraren De Witt Clinton. Han kritiserade europeiska folkbildningssträvanden som haltade på grund av privilegiesamhällets struktur, men även på grund av att inte alla hade tillträde till skolorna där. ”The consequence of this monstrous heresy has been, that ignorance, the prolific parent of every crime and vice, has predominated over the great body of people, and a corresponding moral debasement has prevailed”. Förenta staterna, ansåg [Clinton](#), var befriat från de hinder som monarki och privilegiesamhälle hade skapat i Europa. Hos honom fanns andra förutsättningar för skolor och moralisk fostran genom en sund samhällsordning, industri och ”rational religion”. Clinton var liksom många kommittéledamöter en stor beundrare av växelundervisningen och kallade Joseph Lancaster ”the benefactor of the human race”. Med inspiration från Lancaster grundades The Free School Society of New York år 1808, vilket resulterade i många liknande uppfostringssällskap i grannstaterna. Ett av dem, the Manumission Society, grundade en skola som syftade till att utbilda färgade barn. Detta måste anses ha varit ett lika sällsynt som liberalt initiativ. Campbell 1849 s. 311f, 319, 322f, Bullock 1996 s. 143, 148f.

⁶⁹⁵ Goethes frimureri har ägnats en egen bok av Gotthold Deile, *Goethe als Freimaurer*, 1908. Deile 1908, Dülmen 1986/1992 s. 53f.

⁶⁹⁶ Illuminati var ett hemligt upplysningssällskap i München mellan åren 1776 och 1785 som skulle förverkliga sitt syfte genom att vitalisera det tyska frimureriet. I dess statuter från 1781 angavs målen med sällskapet: ”The sole intention of the league is education, not by declamatory means, but by favouring and rewarding virtue. [...] In a word, universal moral standards should be introduced [...]”. Enligt Richard Dülmen syftade Illuminati dock inte till att förändra samhället utan till att höja den intellektuella nivån bland en utvald elit – de som hade makt att föra vidare upplysningsandan på alla nivåer i samhället. Det ultimata målet var genom denna strävan att ockupera staten inifrån och ersätta den despotiska regeringen med en lagstyrd i syfte att nå perfektion i en sorts välgörenhetsabsolutism. Im Hof 1982 s. 170, Dülmen 1986/1992 s. 107f, 110ff, 116f.

⁶⁹⁷ Observera att Anders Lindeberg gick in i orden först 1823, vilket stärker kopplingen mellan Växelundervisningssällskapet och Frimurarorden. Westin 1899 s. 160.

⁶⁹⁸ Det brittiska sällskapet hette fram till 1814 *Joseph Lancaster Committee*. Det kan nämnas igen att två olika versioner av växelundervisningen hade tagit form i England. I de svenska växelundervisningsskolorna användes både Joseph Lancasters och Andrew Bells metod. Den senares metod användes i mindre utsträckning. I Växelundervisningssällskapets handlingar anges specifikt om en skola nyttjade denna metod. Den bellska metoden skilde sig i flera avseenden från den lancasterska. Dessutom vistades Bell långa perioder i Madras, Indien, där han hade sin experimentskola. Se Bell 1797, Bell 1817. Johan Carl Fredrik af Wingårds bror, Johan Didrik af Wingård, reste till Storbritannien redan under 1800-talets första decennium och besökte där Joseph Lancaster och dennes skola. Dessa erfarenheter publicerade han en notis om i *Stockholms Posten*. Axel Gabriel Silverstolpe förebrådde af Wingård för denna notis och påpekade att engelsmännen säkert kan uträtta mycket med maskiner ”men att uppfostra barn genom dem, vore en satir på deras industri”. Wingård menar i sin självbiografi att han övertygat Silverstolpe om möjligheterna med växelundervisningen och att denne själv utvecklat dessa tankar.

⁶⁹⁹ Brev från De la Gardie till von Engeström 22/2 1814, De la Gardieska samlingen, kps (LUB).

⁷⁰⁰ Ett plustecken som symbol för ett frimurarkors i signaturer var vanliga. De syns även i Carl XIII:s utnämningar av kommandörer till kungliga ordnar. Se exempelvis tidigare nämnda utnämning av Elof Rosenblad till kommandör av Svärdsorden 1811 (KMO).

⁷⁰¹ Hanna Hodacs jämför i sin avhandlingen exporten av växelundervisningen som jämförbar med de religiösa missionärer som sändes ut, bland annat till Sverige. Hodacs 2003 s. 17, Tschurenev 2006 s. 264. Se den religiös-humanitära väckelsens utbredning i Rodhe 1908, Ribbner 1957, Jansson 1985 s. 118-163.

⁷⁰² Se ”Diffusing useful knowledge. The monitorial system of education in Madras, London and Bengal”, *Pædagogica Historica*, Tschurenev 2006 s. 264. Se även Ingemar Gustafssons *Schools and the transformation of work. A comparative study of four productive work programmes in southern Africa*,

1987, där han studerat just export av färdiga utbildningskoncept, *adaption of education*, på den afrikanska landsbygden. Gustafsson visar att brittiska missionssällskap både anpassade sig till den afrikanska landsbygdssektorn för att passa in i den befintliga (hierarkiska ras-) strukturen, samt försökte att förändra den. Samtliga ambitioner (*work programmes*) som behandlas i avhandlingen startade, liksom det svenska växelundervisningsprojektet, som privata projekt utan statligt stöd, men vävdes samman med staten efter hand. Se Gustafsson 1987.

[703](#) Nordin 1973 s. 212-216, 220-225, Hodacs 2003 s. 99.

[704](#) De la Gardies Londonvistelse varade från den 18 november 1813 till juni 1814. Grade 1931 s. 750f.

[705](#) *Berättelse och redovisning* 1816. Nödlidandes vänners årsberättelse 1818.

[706](#) Grade 1931 s. 756.

[707](#) Salmon 1904 s. 49.

[708](#) Aquilonius 1942 s. 147.

[709](#) Instruktionen till Svensson signerades av uppfostringskommitténs ordförande Nils von Rosenstein och ledamöterna Carl von Rosenstein, Nils Johan Bergsten och Axel Fryxell den 31 mars 1817. Instruktionen tillsammans med Svenssons berättelse återges i rapporten från 1819. Svensson 1819 s. 11.

[710](#) Westin 1899 s. 154.

[711](#) Nordiska Första S:t Johannislogens Anmälningsbok (SFMO).

[712](#) Kungl. Maj:t var i detta fall troligtvis kronprins Carl Johan. Kung Carl XIII var vid denna tid allt för sjuk för att stå bakom signaturen.

⁷¹³ Det finns ingen samlad biografi för Svensson, men väl olika matrikeluppslag samt en nekrolog. Svensson föddes som bondson i Virestads socken i Småland revolutionsåret 1789. Han genomgick gymnasium och universitet och blev skollärare i Stockholm sommaren 1813. Strax efter sin tjugooåttonde födelsedag fick han i maj 1817 uppdraget att resa till Storbritannien och undersöka växelundervisningen. Efter hemkomsten publicerade han sin rapport och deltog sedan i grundandet av Växelundervisningssällskapet. Där var han även sekreterare till 1826. Sedermera blev han kyrkoherde i Höreda pastorat av Linköpings stift. Håhl 1847 s. 339, Grafström 1877, Sjöström och Ljungfors 1922 s. 261, Nordin 1973 s. 210.

⁷¹⁴ Uppfostringskommitténs skrivelser till Kungl. Maj:t 1817–1819 (RA).

⁷¹⁵ Nordin 1973 s. 229f.

⁷¹⁶ Växelundervisningssällskapet 1829, Håhl 1847 s. 339, Sjöstrand 1882 s. 205.

⁷¹⁷ Weigel var bland annat ordförande i Sundhetskollegium med flera styrelser och ledamot i De nödlidandes vänner m.m. Rosenblad Se vidare Sherman 1851 s. 217, Ekegrén 1928 s. XLI. Sällskapet De nödlidandes vänner årsberättelse 2/5 1818 (KB).

⁷¹⁸ Bergö 1903 s. 68, 75f.

⁷¹⁹ Aquilonius 1942 s. 147.

⁷²⁰ Fleming avled den 12 maj 1831 och De la Gardie lämnade då sin post en vecka senare. Bergö 1903 s. 68f.

⁷²¹ Andra medlemmar av denna direktion som har synts även i kommittéernas omnejd var Herman Theodor Philipsen, David von Schulzenheims farfar med samma namn, Erik Gustaf Geijers bror Carl Fredrik samt discipeln Johan Fredrik von Schinkel, överhovpredikanten teologie doktor Johan Jacob Hedrén (Geijers

och Carl Peter Hagbergs fadder i Frimurarorden), greven och tf. universitetskanslern [Magnus Fredrik Brahe](#), som även hade varit inblandad i det hemliga frimurarsällskapet Gula Rosen, och överståthållaren Daniel Edelcreutz. De ingår alla i de nätverk som har presenterats tidigare, se vidare bilaga 6. Ibid. s. 68, 75f, 81, Crusenstolpe 1917 s. 179.

⁷²² Privata krafter som Frimurarorden framstår i detta avsnitt inte enbart som anryckande ”hjälpstyrkor” för olika samhällsliga behov, utan förefaller ha varit centrala i realpolitiken. Jämför exempelvis Gunnel Furulands studie av den i Uppsala grundade fruntimmersföreningen, där hon bland annat skriver ”När fattigvården på det kommunala planet får problem vänder den sig inte som länets hövding ’uppåt’ utan ’utåt’ mot stadens privata krafter”. Furuland 2008 s. 107.

⁷²³ Jansson 1985 s. 135.

⁷²⁴ Teoretiskt sett innebar det att en person i samtiden genom frimurarnätverk kunde erhålla officiell statliga rang, ty inom frimureriet var villkoren för att avancera i gradsystemet jämlikt (ehuru det kunde påskyndas för utvalda). Dülmen 1986/1992 s. 117, 129. Frimureriet skilde sig från andra sällskap i det att logerna var öppna både för över- och underklass. I logearbetet rådde en ståndsoverskridande jämlikhet och broderlighet – men inte demokrati. Inom samfundet kunde både en greve och en skolmästare avancera i graderna parallellt. Det torde ha inneburit att en person som meriterat sig i de frimureriska höggraderna samt vunnit kunglig gunst kunde bli Carl XIII:s riddare. Dülmen 1986/1992 s. 137.

⁷²⁵ Åsén 2010 s. 6.

⁷²⁶ Samtliga kalendrar trycktes hos boktryckaren Johan Pehr Lindh som blev frimurare år 1801. Den första (nya) frimurarkalendern, 1802, trycktes dock hos Carl Erik Deleen som blev frimurare år 1799. Westin 1899 s. 139. Se även Torkel Janssons analys av hovkalendern i relation till Finlands statskalender.

⁷²⁷ Jansson 2009 s. 239.

[728](#) Sveriges Stats-Calender för året 1813. Utgifven med Kongl. Maj:ts Nådigste Tillstånd af Dess Vetenskaps-Academie 1813.

[729](#) I kalendrarna upptas också information om nationella och internationella frimurarloger. Som ett förtydligande av organisationens omfattning kan nämnas att omkring 2500 personer hade upptagits i Frimurarorden under perioden 1774–1800. Åren 1819–1858 närmare 5500. Under Carl XIV Johans tid som stormästare upptogs även omkring 500 frimurare i de norska logerna. Dessa personer var kända genom de av orden utgivna matriklarna, samt att man hade en särskilt *frimurareuniform* som hade föreslagits av hertig Carl och 1797 stadfästas av kung Gustav IV Adolf. Bernström 1898/1950 s. 32, Berg och Åsén 2010 s. 34, 36f och 45.

[730](#) Kungl. Maj:t bestämde rangvärdet på titlar och därmed individens medborgerliga värde. Jämför Jonas Hallströms citat från 1774: ”Hvad Prægel är på Mynt, Stämpel på varor; det samma är Rang på Personer: et uttryck af deras Borgerliga värde”. Se avsnitt [6.2](#).

[731](#) Se kapitel 2. Wollebæk och Selle 2002 s. 58f.

[732](#) Växelundervisningssällskapet 1822, Sörensen 1930 s. 233.

[733](#) Steen 1948 s. 586, Jansson 1985.

[734](#) Citerad i Gierow 1971.

[735](#) The Society for the Promotion of Monitorial Education was inspired by the Lancasterian Society in London (later British and Foreign School Society). Similar societies was founded around the world at this time. The method invented by Joseph Lancaster and Andrew Bell was called ”mutual” method or system given that in these schools reading and writing was taught ”simultaneously”. This contrasted to other systems where reading and writing were taught in different years. Roldán Vera 2005 s. 655.

⁷³⁶ Koselleck 1979/2004 s. 19f.

⁷³⁷ See Borgatti 2002.

⁷³⁸ *Svenskt biografiskt handlexikon* och *Nordisk familjebok* har publicerats på Internet på adresserna <<http://runeberg.org/nf>> respektive <<http://runeberg.org/sbh/>>.

⁷³⁹ Göthe 1875, Lundin och Strindberg 1882/1983. Jag har också konsulterat Georg Göthes *Historisk öfversigt af de vittra samfunden i Sverige före Svenska Akademiens stiftelse*, Göthe 1875.

⁷⁴⁰ (KB) Ahnfelt 1877, Kinberg 1903, Mattsson 1946.

⁷⁴¹ Berättelse om evangeliska sällskapet år 1810 1811, Beskow 1915.

⁷⁴² Berg 1873 s. 644, 666f, Ring 1918.

⁷⁴³ Schött 1913.

⁷⁴⁴ Francken 1880, Andersson och Önnerfors 2006, Berg och Åsén 2010 bilagd CD-skiva.

⁷⁴⁵ (SNG)

⁷⁴⁶ Asker 1985 s. 703.

⁷⁴⁷ Berg 1873 s. 184, Lundström 2002 s. 333.

⁷⁴⁸ Berg 1873 s. 415, 421, 424, 429f, Anjou 1900, Ekegrén 1928, Löfström 1939, Scheffer 1942 s. 34, Nordenvall 1998.

⁷⁴⁹ von Weigel tab. 1, Berg 1873 s. 102, 106.

⁷⁵⁰ Wiberg 1958.

⁷⁵¹ Kjellander 1996.

⁷⁵² Nyström, Kyhlberg-Boström och Elmquist 1996 s. 43, Karle 2001 s. 58, 456.

⁷⁵³ Berg 1873 s. 94ff.

⁷⁵⁴ Warburg 1904. Se bl.a. Pro fide et Christianismos arkiv (KB) och Bibelsällskapets årsböcker.

⁷⁵⁵ Winbom 1820, Nilsson 1921, Olsson 1948 s. 46.

⁷⁵⁶ Berg 1873 s. 149, 298f, 314f, 350f, Lundin 1900, Odén 1902 s. 386, Kinberg 1903, Scheffer 1942, Mattsson 1946, Ulvenstam och Fahl 1947 s. 110.

⁷⁵⁷ Berg 1873 s. 293.

⁷⁵⁸ Zettersten och Nordquist 1912, Holmberg 1921.

⁷⁵⁹ Gobom 1923 s. 84.

⁷⁶⁰ (KB) Arfwedson 1828.

⁷⁶¹ Lind 1877, *Små Vitterhetsprof på vers och prosa. Ur "Sällskapet för Vitterhet och Häfd" i Linköping samlingar. Jemte inledande historik öfver litterära samfund vid Linköpings allmänna läroverk* 1885, Modin och Söderberg 1889, Vistrand och Seth 1894, Lagus 1895, Sjöström 1897, Sjöström 1901, Odén 1902, Sjöström 1907, Sjöström 1908, Setterdahl 1913, Sjöström 1915, Sjöström

och Ljungfors 1922, Lagerholm 1933, Lundqvist 1975.

⁷⁶² (SSA), *Redovisning och berättelser* 1823–1832.

⁷⁶³ Berg 1873 s. 581, Högberg och Danielsen 1961, Asker 1995.

⁷⁶⁴ (UUB), Böttiger 1874, Hjärne 1878, Frunck 1889, Ljunggren 1890, Hedin 1928.

⁷⁶⁵ De fragmentariska årtalen, exempelvis ”181”, är nödvändiga för att så precist som möjligt ange tidsintervallet för en relation. I de frågor som ställts till datalagret för att skapa nätverksdiagram, kronologisk utveckling av medlemskap etc., kompletteras datumen, för att vara jämförbara, på följande sätt. Som startdatum blir ”181” 1810-01-01, och som slutdatum blir samma fragmentariska årtal 1819-12-31.